

Akayëta and eter ekašax aᅇ.

Akayëta Añanar aᅇ

Ntcham 2008 Edition

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles. This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

MAATTU.....	4
MAARKI.....	26
LUUKI.....	40
JAAN.....	64
ATUUN.....	82
ROOM.....	105
KORANTI 1.....	116
KORANTI 2.....	126
GAALAATI.....	133
EEFEESI.....	137
FIILIIPI.....	141
KOOLLOOSI.....	144
TEESAALOONIIKI 1.....	147
TEESAALOONIIKI 2.....	150
TIIMOOTE 1.....	152
TIIMOOTE 2.....	155
TIITI.....	157
FIILEEMON.....	159
EEBRU.....	160
JAAKI.....	168
PIYEER 1.....	171
PIYEER 2.....	174
JAAN 1.....	176
JAAN 2.....	179
JAAN 3.....	180
JUUDI.....	181
DILEEDAKAL.....	182

MAATIU

1 Doo di sá Yeesu Kriisitoo naanjab yin̄ḡi. U n̄in sá Dafidi naantiiu, ní Dafidi n̄in sá Abraam naantiiu.

² Abraam màl Isaaki, ní Isaaki màl Jaakob, ní Jaakob màl Juuda n̄i u-nabiyaamu. ³ Ní Juuda màl Fareesi n̄i Saara, (bi-na di n̄in sá Tamaar). Fareesi màl Eesroom, Eesroom màl Aram, ⁴ Aram màl Aminadab, ní Aminadab màl Naason, Naason mun màl Salm̄on ⁵ ní Salm̄on màl Boowaasi, (Boowaasi na di n̄in sá Raabi), ní Boowaasi mun màl Oobeedi. (Oobeedi na di sá Rutu), ní Oobeedi màl Jeesee, ⁶ ní Jeesee màl uboti Dafidi.

Dafidi màl Saloom̄on. Saloom̄on na di n̄in sá Uurii nimp̄uu un Dafidi n̄in f̄õõ ukpiipuee. ⁷ Saloom̄on màl Roobooam, Roobooam màl Abiya, Abiya màl Asaa, ⁸ Asaa màl Joosafati, Joosafati màl Jooram, Jooram màl Oosiyasi ⁹ Oosiyasi màl Joowatam, Joowatam màl Akaasi, Akaasi màl Eeseekiyasi, ¹⁰ Eeseekiyasi màl Manasee, Manasee màl Am̄on, Am̄on màl Joosiyasi. ¹¹ Joosiyasi màl Jeekooniyasi n̄i u-nabiyaamu nyunti ḡun bi cúú Israyeel yab ki c̄unn̄i Babil̄onee.

¹² Bi n̄in cáá Israyeel yab ki c̄unn̄i Babil̄onee, boonee ní Jeekooniyasi màl Salatiyeel, ní Salatiyeel màl Sooroobaabeel, ¹³ ní Sooroobaabeel màl Abiyudi, Abiyudi màl Eeliyakim, Eeliyakim màl Asoor, ¹⁴ Asoor màl Sadooki, Sadooki màl Akim, Akim màl Eeliyudi ¹⁵ Eeliyudi màl Eeleyasaar, Eeleyasaar màl Maatan, Maatan màl Jaakob, ¹⁶ ní Jaakob màl Jooseefi un cáá Maarii un màl Yeesu un bi ȳi Kriisitooyee.

¹⁷ Kí yòõn Abraam yuntiḡu kí d̄áá s̄áa Dafidi yuntiḡuee, anaantit̄ontoko n̄in sá diba kpá saalku ní, ní kí tí yòõn Dafidi yuntiḡu kí d̄áá s̄áa nyunti ḡun bi cúú Israyeel yab ki c̄unn̄i Babil̄onee muee, anaantit̄ontoko n̄in sá diba kpá saalku, ní kí yòõn nyunti gbanti muee kí d̄áá s̄áa Kriisitoo màaltam muee anaantit̄ontoko mun sá diba kpá saalku.

¹⁸ Bi n̄in màl Yeesu Kriisitoo puee s̄èè: U-na Maarii n̄in sá Jooseefi b̄oon ní; kí w̄at̄i bí n̄in cáá t̄obee, Unimb̄oti F̄am p̄oḡḡu ȳant̄i Maarii cáá dipool. ¹⁹ U-b̄oon Jooseefi n̄in là kí n̄óó mara n̄in l̄i puee, ama ní kaa là kí biiti Maarii mun pu, ní kí là kí ȳant̄i-u dibalin. ²⁰ U b̄i d̄akafi mimmee, ní ti-Dindaan t̄uun̄ḡu d̄ómīn ki s̄oõn̄i-u kudamint̄iiun yii: “Jooseefi, Dafidi naantiiu, taa f̄an̄k̄i kí cáá Maarii, kun puee Unimb̄oti F̄am di ȳant̄i u cáá kibiki kin u d̄áá màal nee pool. ²¹ U d̄áá màal kibininjabiki ní á d̄áá p̄õ-k̄i diyindi yii Yeesu, kun puee ùn̄ di d̄áá d̄áá f̄ī u-niboolii bi-kpitiin.”

²² Tin bí nee k̄oko b̄aan̄ ki ḡá kii ti-Dindaan n̄in ȳant̄i u-b̄onaatiliu s̄oõn̄ miḡyee ní yii: ²³ “Usap̄oon un kaa nyí uninjee d̄áá cáá dipool kí màal kibinin-

jabiki, bi d̄áá p̄õ-k̄i diyindi yii Eemanuyeel.” (Eemanuyeel taapu di sá yii: Unimb̄oti bí ti-cee).

²⁴ Jooseefi f̄int̄i ḡgeem puee, ní ki c̄ut̄i ki cáá Maarii kii ti-Dindaan t̄uun̄ḡu n̄in bí yii ú ḡá puee. ²⁵ Ama waa gb̄èè-u ali ki d̄áa s̄áa nyunti ḡun u màl kibininjabikee ní Jooseefi pú kibiki diyindi yii: Yeesu.

2 Bi màl Yeesu Beetleem ní, Juudee tin̄ki kiban. Nyunti gbantee Eeroodi di n̄in sá uboti, ní bin nyí ḡmalbijaa b̄otee biba nȳann̄i ḡwīn̄ n̄in nȳèèñ puee ki b̄aan̄ Jeerusaleem, ² ní ki b̄alfi yii: “Juuda yab botiu un bi d̄áá màl nee, bí la? Ti ká u-ḡmalbijau nȳan̄ ḡwīn̄ n̄in nȳèèñ puee ní ti d̄ómīn kí gb̄aan̄ kí j̄aam̄-u.”

³ Uboti Eeroodi n̄in gb̄il̄ mimmee, ní u-p̄obil b̄īil̄, ki kp̄aan̄ Jeerusaleem nib k̄oko p̄obil̄iḡ b̄īil̄. ⁴ Ní u ȳīn̄ Juuda yab saraḡakpilib n̄i bimaradakaliibi ki kp̄afi ní ki b̄alfi-bi yii: “La ní an l̄i yii bi d̄áá màal Kriisitoo ní?” ⁵ Ní bi kí-u yii: “Beetleem kit̄iḡ kin bí Juudeeyee, kun puee Unimb̄oti b̄onaatiliu n̄in ḡm̄an̄ yii: ⁶ <Sii Beetleem kit̄iḡ kin bí Juudeeyee, aa sá kit̄iḡw̄ai Juudee tin̄kpaammu kansikin, kun puee sii poon ní uboti un d̄áá kp̄àa Israyeel yab man diniwulee d̄áa nȳann̄i.> ”

⁷ Niinee ní Eeroodi ȳīn̄ bin nyí ḡmalbijaa b̄otee dibalin ki b̄alfi-bi nyunti ḡun páaa ní bi ká uḡmalbijee, ⁸ ní ki bí yii bí n̄in cá Beetleem, kí nȳāab mm̄ont̄iimin kí béé laakin kibikee béé, ní ki bí yii: “Ni yaa ká-kee, ní d̄aan̄ kí t̄uk̄u man mun n̄i c̄u kí gb̄aan̄ kí j̄aam̄-k̄i.”

⁹ Uboti t̄uk̄u-bi mimmee, ní bi b̄unt̄i, ní ki ká uḡmalbijee lint̄i bi-nyok̄oḡu ki b̄an̄ laakin bi màl kibikee, ní ki ȳul̄ kutaa pu ki biiti niin. ¹⁰ Bi n̄in ká uḡmalbijee yúlee ní an m̄óok̄īn̄-bi tikpil ¹¹ ní bi kó kudiin ki ká kibiwaayee n̄i ki-na Maarii ní ki gb̄aan̄ kí j̄aam̄-k̄i, ní ki p̄īt̄i bi-gaajawanti ki l̄èè sin-dariya n̄i talaalu un bi ȳī ansayee n̄i talaalu un bi ȳī miiree mun ki d̄uu pú-k̄i. ¹² Boonee ní Unimb̄oti s̄oõn̄ n̄i bi kudamint̄iiu poon yii bí taa f̄at̄ī d̄i Eeroodi cee, ní bi páan̄ n̄san ḡubo ki n̄in k̄un̄ bi-dumpu.

¹³ Bin nyí ḡmalbijaa b̄otee n̄in k̄un̄ee, ní Unimb̄oti t̄uun̄ḡu d̄ómīn ki t̄uk̄u Jooseefi kudamint̄iiun yii: “Ȳiki kí yòõn̄ kibiki n̄i ki-na kí s̄an̄ kí n̄in cá Eejipiti tin̄kin kí k̄al̄ niin kí n̄in cí nyunti ḡun m̄ d̄áá t̄uk̄u-si á f̄at̄ī ḡitīnee, kun puee Eeroodi d̄áa nȳāab kí kp̄o kibiki nee.” ¹⁴ Ní Jooseefi ȳiki ki ȳoõn̄ kibiki n̄i ki-na kunyeeu ki b̄unt̄i Eejipiti, ¹⁵ ní ki k̄al̄ niin ali Eeroodi d̄áa kp̄i. Mimmee an ḡá min ti-Dindaan n̄in ȳant̄i u-b̄onaatiliu s̄oõn̄ee dee yii: “M̄ ȳīn̄ m̄-jip̄oon n̄ nȳann̄i Eejipiti.”

¹⁶ Eeroodi n̄in d̄áa béè yii bin nyí ḡmalbijaa b̄otee ḡm̄atīn̄-u, kaa ti ḡitīn̄ u-ceedee, ní u f̄õõ diḡuul

tikpil ní ki pú kinyòkò yíi bí cù Beetleem tiŋkin nì ntimu mun màntií tú-kèe kí kpò mbininjabiyaamu mun cáá abin alee nì mun kaa láá bàñ alee, ki táá nì nyunti nyun bin nyí iŋmalbijaa botee nì n tükū-uee. ¹⁷ An ŋá mín kí dàkà Unimbòti bōnaatiliu Jeereemii nín nìn lī puee dee, yii: ¹⁸ “Bi gbìl Raa-ma tiŋkin dituweel, nsiim, nì iyaliŋki tikpil, an sá Raaseel di bí sùh u-biyaamu pu, kaa là bí ŋmèeh-u, kun puee mu kpí”

¹⁹ Ubòti Eeroodi nín kpíyee, ní ti-Dindaan tūnyu dómín Joosefi cee kudamintiiun Eejipiti, ²⁰ ní ki bí-u yii: “Yíkí kí yòòñ kibiki nì ki-ŋa ní gítí Israyeel tiŋkin, kun puee bin bàà nìn nyàab kí kpò kibikee kpí, baa ti bí.”

²¹ Ní Joosefi yíki kí yòòñ kibiki nì ki-na kí nín gítí Israyeel tiŋkin. ²² Ama u fāŋki kí cùú kàl Juudee tiŋkin kun puee u gbìl yii Arkeelayusi di fōó u-baa Eeroodi beel Juudee. Kudamintiiun ní Unimbòti dàkà-u, ní u túl Gaaliilee watil pu, ²³ ní ki cùti kàl Gaaliilee tiŋki kin bi yí Naasaareetee. An ŋá kii Unimbòti bōnaatiliibi nín nìn sòòñ kí síiñ puee dee, yii: “Bi dàá dàá nìn yí-u Unaasaareetija ní.”

3 Nyunti gbantee ní Jaan un fūul binib Unimbòti nyimee dómín kí bī báakí Unimbòti bōti Juudee pòokun, yii: ² “Kpántímaan ni-bimbim kun puee Unimbòti beel sùti kí piliñ-ni.”

³ Jaan pu ní Unimbòti bōnaatiliu Eesayi nìn sòòñ kí bí yii: “Ubò báakí kupòoun yii: Bóntímaan ti-Dindaan saŋnyu kí tàntímaan u-sambiyaamu kí ciití-u.”

⁴ Jaan nìn pēūgutaamu kuti bōkutí ní kí gbìñ ŋgban dambalau u-caŋin, ní kí ŋmòò inaakitoon nì tisiil ŋmaniŋma. ⁵ Jeerusaleem yab nì Juudee kòkò, nì bin kòò Jòodan mool caŋinee kòkò yab nìn dòòñ Jaan cee ⁶ kí biití bi-kpitii pu ní Jaan fūul-bi Unimbòti nyim Jòodan moolin. ⁷ Jaan nín ká yii Fariisab nì Sodusab dòòñ ú fàl-bi Unimbòti nyimee, ní u bí-bi yii: “Nimbi bin tū kii ikoowaatee, ŋma tükū-ni yii ní sàñ kí nyā Unimbòti ŋuul din dòòñee ni?” ⁸ Níñ ŋáammaan atuun nyin dàkà yii ní fá ni-kpitiiyee ⁹ kí taa nín ká kí dàkafi kí gá ni-biŋji yii: <Abraam sá ti-naanja>. Ibaamon ní m tükū-ni, Unimbòti ŋhùn kí dū ataykpee nee kí kpántí Abraam naantiibi. ¹⁰ Unimbòti bōntí kicòkò kí bíl ísufi taapu kí kpikiti-i. Busubu bun kamaa yaa kaa lòn abimòntee bi dàá gāa-bu kí tō ŋgmin ní.

¹¹ Man cáá nnyim ní kí fūul-ni kí dàkà yii ní bī kpántí ni-bimbim, ama un dàá dāñ man boonee dàá dàá fàl-ni nì Unimbòti Fām nì ŋŋmi ní. Úñ cáá mpon kí jitiñ man, maa sàafi kí nìn sá u-yumbuu kí yòòñ u-naatakaŋ gba. ¹² Úñ ŋúb u-yubakalkaaku, ní kí dàá bàkal kí gantí tifiñ nì idi, ní kí dū idi kí ŋá kulòŋun ní kí dū tifiñee kí dūú tō ŋŋmi nyun kaa kùú jaanjaanee ni.”

¹³ Ní Yeesu nyánní Gaaliilee kí dómín Jòodan mool caŋin Jaan cee ú fàl-u Unimbòti nyim. ¹⁴ Ní Jaan yíi, kí bí-u yii: “Man di bàà máañ kí dāñ sii cee sii n fàl man, ní sii gítí dómín man n fàl-saaa?” ¹⁵ Ní Yeesu bí-u yii: “Kí tí ŋá mín kòŋkònee kun puee an máañ tí ŋá mín kí nòó min kòkò Unimbòti balfēe.”

Niinee ní Jaan kaa ti kpàkàn-u, ní kí fūl-u.

¹⁶ Nyunti nyun Jaan fūl-u kí dòó, u bī nyèeh nnyim-

inee, kpalaayee ní kutagbònyu cùú pīiti, ní u wál Unimbòti Fām kpàkatiñ u-pu kí bí kii dibeenan-jilee, ¹⁷ ní bi gbìl Unimbòti sòòñ kútaa pu yii: “Un bí nee di sá man Jipòon un m nēeh tikpilee; ùñ ní m-pòbil fáati.”

4 Boonee ní Unimbòti Fām cáá Yeesu kí cūnni kupòoun Sitaan n còŋki-u. ² Ní u bóob kinyòkò iwii imuŋku ili, tinyati mun imuŋku ili, ní ŋkum kín kí cáá-u. ³ Ní Sitaan sùti kí pìl-u, ní kí bí-u yii: “A yaa lafun sá Unimbòti Jipòon, á yàntí ataykpee nee n kpántí tijiñ á jī” ⁴ Ní Yeesu yíi ní kí kii-u yii: “Unimbòti takaldau lī yii: <An kaa sá tijiñ dijil ŋmaniŋma di yì unil maŋfal, ama, unil n nìn tó Unimbòti botee di yì u-maŋfal.>”

⁵ Ní Sitaan cáá-u kí cūnni Jeerusaleem ní kí cáá-u kí tókòñ Kunimbòtidii yilpu kúntikūnti, ⁶ ní kí bí-u yii: “A yaa sá Unimbòti Jipòon, yúkū kí tiiñ taapu tiba kaa làá ŋá-si; kun puee an ŋmāñ Unimbòti takaldaun yii: “Unimbòti dàá yàntí u-tūuni n nìn tiki-si i-ŋaanin a-taal n taa gbéetí ditaŋkpal.” ⁷ Ní Yeesu tí yíi ní kí kii-u yii: “An lī Unimbòti takaldau poun yii: <Á taa còŋki ti-Dindaan a-Nimbòti.>”

⁸ Ní Sitaan tí cáá-u kí jóm dijóofòŋfòkòl diba pu, ní kí yànti u ká abee nyin bí duulnyanee kòkò nì ŋinyooti, ⁹ ní kí bí-u yii: “A yaa gbāñ kí jáam-mi, m dàá dū an kòkò kí tī-si.”

¹⁰ Niinee Yeesu bí-u yii: “Sitaan, sùti niin kí wàati-mi! Kun puee an ŋmāñ Unimbòti takaldau poun yii: <Ti-Dindaan a-Nimbòti baba ní an sá á jáam, kí nìn bí ùñ baba tundin.>” ¹¹ Ní Sitaan cānti-u ní Unimbòti tūuni dómín u-cee kí tī-u tijiñ.

¹² Yeesu nín gbìl yii bi cúú Jaan kí piñ sarkee ní u yíki ní cá Gaaliilee, ¹³ kí bàñee kaa kòò Naasaareeti ní kí kòòñ Kapeenaayum Gaaliilee mool caŋin, laan sá Sabiilon ní Neeftalii tiŋkinee. ¹⁴ An ŋá kii Unimbòti bōnaatiliu Eesayi nìn nìn sòòñ kí síiñ puee dee, yii: ¹⁵ “Sabiilon nì Neeftalii timmu yab, tiŋku watil pú, Jòodan buŋgbandi lapu, Gaaliilee tiŋki, laakin bin kaa sá Juuda yabee kòòyee, ¹⁶ Niin ní inifunaan in kòkò nìn kòò dibombondinee dàá dàá ká ŋwalfikpaan! Bin nìn ká ŋkum bombondinee ŋwalfi dàá dàá ŋmíntí bi-pu.” ¹⁷ Kí yòòñ nyunti gbantee ní Yeesu kíl kí bī sòòñ Unimbòti bōti, yii: “Kpántímaan ni-bimbim kun puee Unimbòti beel sùti kí piliñ-ni.”

¹⁸ Yeesu nín bī kpàkàn Gaaliilee moollee, ní u ká nnabiyaamu muli: an nìn sá Siimon un bi yí Piyeeere nì u-naal Andree. Bi nìn sá bijoncuuliibi ní kí bī tòò kulaaŋnyu. ¹⁹ Ní Yeesu bí yii: “Dāñ kí nìn nòómaan-mi, m dū-ni kí kpántí bin cāabiñ binib m-ceeyee.” ²⁰ Dicilpu niin ní bi yànti bi-laanti kí kín kí táá-u.

²¹ U gítí cùti nyòkopuee, ní ká ká binib bili, bí mun tí sá unil nì u-naal, an sá Jaaki nì Jaan Seebeede jipombi, bi nìn ká biŋalimbun bi nì bi-baa kí ŋáñkí bi-laanti. Ní Yeesu yíiñ-bi, ²² ní bi yànti bi-baa nì bi-ŋalimbu niin, ní ká táá Yeesu.

²³ Yeesu nìn yíiñ Gaaliilee timmu kokon kí dàkà akpafidiinni kí sòòñ tibòmòntiil tin sá Unimbòti beel botee, kí cāantí bideembi nì bibunliibi kòkò samaa kansikin. ²⁴ Siirii yab kòkò nín gbìl tin Yeesu ŋáanee ní bi cáañ bin kòkò bñ tig-baŋweenkpitilee nì bin bí iyaliŋkin tikpilee. Bin pu

arasiniibi kēe nì bibimbidambi nì bifaliŋfaambi, ní Yeesu cáan bi-kòkò. ²⁵ Ní dinikitikpaandi nìn kíñ ki nòó-u, ki nìn nyánní Gaaliilee nì ntimu saalaa watil, nì Jeerusaleem nì Juudee tiŋkin nì kitij kin bí Joordan buŋgbandi lapu puee.

5 Yeesu nìn ká dinikitikpaandi gbantee, ní u jóm ki kál dijuol pu, ní u-boonooliibi sùtì ki pìl-u. ² Ní u kíñ ki bí dákà-bi yii: ³ “Án nìn mōñ bin sīntiñ bi-ba ki tī Unimbotee kun puee bi sá Unimbóti beelin yab. ⁴ “Án nìn mōñ bin bí kunim-baaunee kun puee Unimbóti dáá dáá ŋmēen-bi. ⁵ “Án nìn mōñ binib bin mōee, kun puee Unimbóti dáá dáá tī-bi kutindaŋu. ⁶ “Án nìn mōñ bin deede kum nì deede nyinnyooŋu cááyee, kun puee Unimbóti dáá dáá tī-bi an kòkò. ⁷ “Án nìn mōñ bisaasoliibi, kun puee Unimbóti dáá dáá sō bí mun saai. ⁸ “Án nìn mōñ bin pòbiliŋ bí diba nì Unimbotee kun puee bi dáá ká Unimbóti. ⁹ “Án nìn mōñ bin cáabiñ ŋgbansoŋfi bi-jutiibi kansikinee, kun puee Unimbóti dáá dáá yíin-bi u-biyaamu. ¹⁰ “Án nìn mōñ bin ní bi sàantí bi-deedeu puee, kun puee bi sá Unimbóti beelin yab.

¹¹ “Án nìn mōñ-ni binib yaa bí ki sù-ni ki sàantí-ni ki móntí inyimōn ki túntí ni-pu ki sòh tikpitiil kamaa ni-pu ni nín sá man yabee puee. ¹² Án nìn mōmmaan-ni ní nìn fáal, kun puee tipaakpaandi dō yilpu ki cí-ni. Míñ mbaantiim ní bi nìn tí sàan Unimbóti bōnaatiliibi bin nìn péé péé ki kál ní nimbi dáa nín páaħní boonee.”

¹³ Ní Yeesu kúti ki lí yii: “Nimbi di sá kii ŋyaam ki tī duulnya. ŋyaam yaa kp̄yee, mana ní bi gítí ŋūñ kí ḡá ní mí fátí mōókí? Mimmee maa ti bí tiban dee, see bí dū-mì kí fá mmōŋki, ní binib jítí ki tà.

¹⁴ “Ní sá kii ŋwalfee ní ki tī duulnya. Kitiŋ kin bí máñ ki tókòñ kigbantāŋ puee kaa líkintí ki-ba pu. ¹⁵ Baa tí tūtí fitila kí dū dibool kí cíkiñ u-pu asee bí dūú tókòñ dikol pu ní án nìn wál bin kòkò bí kudiinee. ¹⁶ Míñ ní ni-walŋu ní nìn ŋmíntí binib, bí ká tiŋan tin ni ḡaañee, kí pàkà ni-Baa Unimbóti un bí yilpuee.”

¹⁷ “Ní taa dákafi yii m dómíñ kí kp̄tí Moosi marab nì tin Unimbóti bōnaatiliibi nìn sòonee, maa dómíñ kí kp̄tí, m dómíñ kí bóbití bi-tapu nín sá puee ní. ¹⁸ Ibaamōn ní m tükù-ni, ŋyunti ŋun ní yilpu nì tapu dáá bée, marabee poon tiŋ-maŋmabiti báa kubò kpá kí fótáaa, kilombiki báa kiba mun kpá kí kp̄tí kí dáá sáa tiwan kòkò kúntitam. ¹⁹ An pu ní un di yaa kp̄tí kimarawaai kiba ní ki dákà bin kíñee yii bí nìn ḡaañ mimmee, udaan dáa sá kiyawaai ní Unimbóti beelin. Ama un di yaa ḡúb marab ní ki dákà binib bí nìn ḡaañ mimmee, udaan dáa sá ukpaan ní Unimbóti beelin. ²⁰ Ibaamōn ní m sòh nì ni, ni yaa kaa bí deede ki jítíñ bimaradakaliibi nì Fariisab, naa ḡūñ kí kó Unimbóti beelin.”

²¹ “Ní gbil bi tükù ti-naanjab yii: <Á taa kpò unil, un kamaa yaa kū unilee, see bí cáá udaan ibo-soon kí dáal u-tafal.> ²² Ama man tükù-ni yii un kamaa di yaa fōō diŋuul u-nabiki puee, see bí cáá-u ibo-soon kí dáal u-tafal. Un yaa sī u-nabiki yii <Kinaatuuyee,> see bí cáá-u bibo-sooŋkpaambi cee, ní un yaa sī u-nabiki yii <Kunifaŋuee,>

udaan máan bí cáá-u ditafadaaldi ŋmiŋun ní. ²³ An puee a yaa cáan saraa nsaraafan pu kí tī Unimbóti ní ki téeti yii a-nabiki díki a-pu tibee, ²⁴ yàntí a-saraau nsaraafan cee kí cùú ḡāŋki si nì a-nabikee kansikin, ní kí nín gítíñ kí ḡá a-saraau kí tī Unimbóti.

²⁵ “Á yaa ḡá ubò tiba ní u càn-si ibo-soonee, ḡāŋki sii nì u kansikin malaa, ŋyunti ŋun ní dáá bí nsanee, an nín dáá ḡá pu ú taa cáá-si kí tī ubo-soonli ní ubo-soonlee mun ní dū-si kí tī plisi, ní ún ní cáá-si kí piñ sarkee. ²⁶ Ibaamōn ní m tükù-si, bi yaa cáá-si ki tó niinee see á pà a-pondi nyíkinyiki, báa gboo kaa kintí, ní bí nín lí-si.”

²⁷ Ní Yeesu bí-bi yii: “Kee ni gbil bi sīñ yii: <Á taa ḡá tilaakpaalaa?> ²⁸ Ama man tükù-ni yii un kamaa di yaa kp̄eunimpu ki báa là kí mōnni-uee kpáaá ḡá tilaakpaal dee, u-pòbilin. ²⁹ An puee a nín kp̄ee kunyee yaa kaa fáatí Unimbotee lēan landòkò a-ni, kun puee an ḡāñ kí tī-si á taa ḡá an kp̄itii kí taa láa kó ŋŋmi ŋun kaa kúu jaanjaanee ni, kii an nín ḡāñ kí tī-si bí lúkutí a-nimil diba kí fá á ḡmátí nì a-nimiliŋ liitil ní nìn ká á kpú puee. ³⁰ A-ŋaŋgiil di yaa láa tí yàntí á líti ikpitinee, gùutí-ŋu kí fá, an só a-wunjandi diba ní nín kpá, ki jítíñ a-wunti ní nín bí mmom kí kó ŋŋmin.”

³¹ “Án tí lí yii: <Sii un yaa láa jà a-nimpuuee ní tī-u takalda un dákà kun pu ní a jì-uee ní kí nín jà-u.> ³² Ama man tükù-ni yii: Sii un kamaa nimpuu yaa kaa nyán a-boon ní a yaa jīñ-uee, a dū-u kí sīñ tilaakpaal saŋŋu pu dee. Ní un mun yaa cáá unimpu un bi jīñee mun ḡá tilaakpaal.”

³³ “Ní gítí tí gbil bi nín tükù ti-naanjab yii: <Á taa pùtí Unimbóti yindi fam, a yaa pùtí-u kí bí yii a láa ḡá puee, ḡá mīñ kí tī-u.> ³⁴ Ama man tükù-ni yii ní taa péépùtí kpataaa. Ní taa pùtí yilpu kun puee niin di sá Unimbóti beejal, ³⁵ kí taa pùtí kitiŋ, kun puee kitiŋ sá u-taŋi tokonlaŋki ní, kí taa pùtí Jeerusaleem kun puee Ubotikpaan tiŋki dee. ³⁶ Á taa pùtí a-yil, kun puee aa ḡūñ kí yàntí kuyikpibambaantiiu ní pīlaaa kaa ḡūñ kí yàntí kú bōntí. ³⁷ An yaa sá á kí iinyyee, kí <iin>, an yaa sá á kí aayeeyee, kí <aayee>, tin a yaa gítí páaħ kí lí boonee nyánní Sitaan cee ní.”

³⁸ “Ní gbil bi sīñ yii: <Un yaa lēa-nimilee, a mun ní lēu-yal kí téen, ní un yaa lēa-nyindee a mun ní lēu-yal kí téen.> ³⁹ Ama man tükù-ni yii, a-juti yaa ḡa-si ikp̄tee, á taa dū ikp̄tí kí tò-u ipon-toon. Bi yaa fáa a-ŋaŋgiitanŋpanjil ntaŋpee, fátí a-ŋaŋgan yal kí tī bí fáa. ⁴⁰ Ubo yaa là kí kòñ-si tibotin kí fōō a-bokutiikee, dū a-bokutikpaandi kí kúti kí tī-u. ⁴¹ Uyidaan yaa páb-si yii á túñ di-waŋgul kí còom ditāŋkpal dibee, á túñ diwaŋgulee kí còom ataŋkpee ali. ⁴² Ubo yaa mēe-si tibee, pō-u, kí taa fátí a-boon kí tī un dómíñ a-cee kí pinní tibee.”

⁴³ “Ní gbil bi sīñ yii: <Á nìn néen a-bō, kí nìn ná a-nannanliu.> ⁴⁴ Ama man tükù-ni yii ní nìn néen ni-nannanliibi kí nìn mēe Unimbóti kí tī bin sàantí-nee, ⁴⁵ mimmee, ni sá ni-Baa un bí yilpuee biyaamu dee, kun puee ún yàntí u-wiŋŋu nyēeki tī binikpitib nì binimōntiibi ní ki yàntí utaa nì ki tī bin bí deedeeyee nì bin kaa bí deedeeyee. ⁴⁶ Ní yaa néen bin néen-nee ŋmaniŋmee, ba paatii ní ni

gítí ká ki cí kí dāá fǒǒ Unimbóti cee? Kaa sá mín ní bifótíliibi bin ní kpéé yíi bí sá bikpitíbee mun ḡáaḡaaan. ⁴⁷ Ni yaa tí jaaḡ ní-nabiyaamu ḡmaniḡmee, la di nyán u-ba? Bin kaa nyí Unimbótee mun ḡaaḡ mín mbaantiim naa! ⁴⁸ Mín puee ní nín cáamaan mbimbimóntiim tikóko poon kii ni-Baa un bí yilpuee nín cáá puee.”

6 “Ní nín nyí ní ni-ba kí taa nín nyántí ni-deedeeditam ki dákà binib yíi bí ká-ni. Ni yaa ḡaaḡ tiḡan ki dákà binibee, naa tin gítí kántí ipaati iba ni-Baa un bí yilpuee cee.

² “A yaa láá pō uwófi ubo tibe, taa nín báakí bí ká yíi sii di bí tì tìba, kii ipoonnyoondambi nín báakí adan pu nì akpafidiin ni puee. Bi ḡaaḡ mín binib nín nín pàkà-bi ní. Ibaamon ní m tükù-ni, bi fǒǒ bi-paatii ki dód. ³ Ama sii yaa láá pō uwófi tibe, á tī a-ḡaḡan nín taa nín nyí a-ḡaḡiil nín ḡá tiḡyee. ⁴ Á ḡá dibalin, ní a-Baa un wāl dibalinee nín tēē-si.”

⁵ “Ni yaa bí mēeyee taa nín mēemaan kii ipoonnyoondambi bin nēēn ki yūlfí dicancaal akpafidiin nì asaḡkaḡpil ki mēé báá ḡma nín nín wāl-bee. Ibaamon ní m tükù-ni, bi fǒǒ bi-paatii ki dód.

⁶ Ama, a yaa láá mēeyee, kó a-diikun, kí dūú piin kí mēé, a-Baa bí dibalin niin. A-Baa un wāl tin a bí ḡaaḡ dibalinee dáá pà-si.

⁷ “Ni yaa bí mēeyee, taa nín būsimaan anyóobun ḡin kaa cáá taapuee kii bin kaa nyí Unimbótee nín ḡaaḡ puee, ki dákafí yíi bi yaa mēé tikpilee ní Unimbóti dáá pilfin-bee. ⁸ Nimbi nín taa fǒǒ bín nín ḡaaḡ puee, kun puee ni-Baa nyí kun páb-nee ki wāatì ní ni dāa nín mēē-u. ⁹ Nín mēēmaan yíi: <Ti-Baa un bí yilpuee, yantí bí bée yíi a sá Unimbóti circirdaan, ¹⁰ kí yantí a-beel nín dāaḡ, bí ḡá a nín là puee taapu doo kii bi nín ḡaaḡ yilpu puee, ¹¹ kí pō-ti dín jikaati. ¹² Kí dū ti-kpitii in ti yintin-see kí pō-ti kii ti mun nín cáá bin yintin-tee kpitii ki pūn-bi puee. ¹³ Kí taa pō mpaan Sitaan nín kiil-ti, ama á nyánti-ti u-ḡaan. [Kun puee sii di yì dibeel nì mpon nì tinyool kí nín cá jaanjaan. Ameen>.] ¹⁴ Di sá yíi ní yaa cáá tin ni-jutiibi yintin-nee ki pūn-bee, ni-Baa un bí yilpuee dáá dū tin ni mun yintin-uee kí pō-ni. ¹⁵ Ama ni yaa kaa cáá tin ni-jutiibi yintin-nee ki pūn-bee, ni-Baa un bí yilpuee kaa láá dū ni mun kpitii kí pō-ni.”

¹⁶ “Ni yaa bóob kinyókóee ní taa bíil ni-nimiini kii ipoonnyoondambi nín ḡaaḡ puee, bín bíil bi-nimiini binib nín bée yíi bi bóob kinyókó ní. Ibaamon ní m tükù-ni, bi fǒǒ bi-paatii ki dód. ¹⁷ Ama sii yaa bóob kinyókóee, fíntí a-nimiin kí càatí a-yikpiti, ¹⁸ an nín dáá ḡá pu báá ubo nín taa bée yíi a bóob kinyókóee, see a-Baa un bí dibalinee baba nín nín nyí, ní a-Baa un wāl dibalinee nín tī-si a-paatii.”

¹⁹ “Ní taa nín nyàabmaan tiḡaajati ki siintí ni-ba taapu doo laakin dikótuul ḡūn kí mó an ḡūn kí tí dāmintí muee, binaayub mun ḡūn kí cíl kudii kí kó kí yò tiwane. ²⁰ Nín ḡaaḡmaan min fáatí Unimbótee ní ú dū ipaati kí siin-ni yilpu laakin dikótuul kpáaa tiwan kaa dāmintáaa binaayub mun kaa ḡūn kí cíl kí kó kí yòee. ²¹ Kun puee laakin a-gaajati bée, niin ní a-landókóḡu mun bí.”

²² “Unil nimiliḡ di sá u-wunti fitilau. A-nimiliḡ yaa wálee a-wunti kóko bí ḡwalfin ní. ²³ Ama a-

nimiliḡ yaa kaa wálee a-wunti kóko bí dibóm-bonidin ní. ḡwalfi ḡun bí a-nee yaa sá dibóm-bondee, mimmee dibóm-bondee kaa cáá juti.”

²⁴ “Unibaanti kaa ḡūn kí nín sá bikpilib bili tontonliu: see ú nín ná ubo kí nín nēēn un kínee, ú dū u-ba kí tī ubo ní kí nín kpéé un béeyee fam. Naa ḡūn kí nín sá Unimbóti tontonliibi kí nín sá animil mun tontonliibi.”

²⁵ “An pu ní m tükù-ni yíi: Ní taa nín yáliḡkí kun ni dáá jī ki dáá nyò kí nín bée, nì tin ni dáá pēēnee pu. Di sá yíi dimaḡfal jítin tiḡin, ní tiwun mun jítin abókuti, áa an kaa sá mín? ²⁶ Kpēēmaan nóm-biyaamu mun ḡaaḡ kutaa puee, muua būulaaa kaa cēēyaaa, kaa cáá cakalaabi ki kpáafi tijikaal, ama ni-Baa un bí yilpuee kpíntí-mu, kin nimbi bin jítin nóm-biyaamu kpataaayee ní ni-Baa un bí yilpuee kaa nín kpēēee? ²⁷ Ni-kansikin ḡma di ḡūn kí nín ká ki niin, kí gbēēn u-maḡfal fókóḡu pu fiii?

²⁸ “Kin, ba pu ní ni ká ki yáliḡkí kun ni dáá pēēnee pu? Kpēēmaan, nsupumpukum min nyēēti-satinee: maa tūn ditundaaa, kaa lù satab, ²⁹ ama m tükù-ni yíi ubóti Saloomon, nì u-gaajati kókóee, waa ḡún ki ká tiwannyaandi ki pēēn an baḡ mpumpukum gbanti kansikin miba nyaḡku.

³⁰ Unimbóti yaa nyāantí mín timool tin bí tisatin dín, fool ḡḡmi nín dáá wò-tēe, mimmee waa láá ḡá án jítin mín ki tī-naaan? Ba pu ní ni-fookiiu kaa náan mín! ³¹ Mimmee, taa nín yáliḡkímaan, yíi: <Ti dáá jī ba? Ti dáá nyò ba? Ti dáá pēēn ba?>

³² An sá bin kaa nyí Unimbótee di nyāab tīn múl-mul. Ama nimbi Baa un bí yilpuee nyí yíi an wanti kóko máan ní nín cáá-ti. ³³ Péé kí nyāabmaan Unimbóti beel nì deedeē un u balfi-ni yíi ní nín bée, ní Unimbóti nín dū tin kínee kí kütí-ni. ³⁴ Mín puee ní kpéé dín yati, ní taa nín yáliḡkímaan fool pu. Fool mun nì u-yati ní. ḡwiin kamaa nì ḡu-ḡiḡdi ní.”

7 “Taa nín sòommaan tob boti, an nín dáá ḡá pu ní Unimbóti nín taa láá sòon ni mun yatee.

² Min min ní a dī kí sòon a-nabiki bótee, mín ní Unimbóti dáá dī kí sòon si mun yati: a nín ḡmánti min kí tī a-jutee, mín ní u dáá dáá ḡmánti kí tī si mun. ³ Ba pu ní a wāl kimómbiki kin ká a-nabiki nimilinee, ní kaa wāl didójal din ká sii a-ba yalinee? ⁴ Mana ní a ḡūn kí lì yíi: <M-nabiki, yantí m lēē-si kimómbiki a-nimilil, > ḡyunti ḡun didójal ká sii nimilinee? ⁵ Mpoonnyoondaan, péé kí lēēdidójal din ká sii a-ba nimilinee kí wāatí, ní kí nín wāl mmóntiimin kí lēēkimómbiki kin ká a-nabiki yalinee.

⁶ “Ní taa dū tin bí circiree kí tī iboo, i dáá fātí tontí-ni; kí taa dū ni-beedimbiliḡ kí lúkú afab, bi dáá tāa kí bíil.”

⁷ “Mēēmaan Unimbóti, u dáá tī-ni; nyāabmaan, u dáá yantí ní ká; fáamaan, u dáá piiti-ni kipunyókó. ⁸ Kun puee sii un yaa mēēUnimbóti tibe see ú tī-si kudoḡu, ní sii un yaa nyāab tibe see á ká kudoḡu, sii un yaa tí yú ki fátée see bí piiti-si. ⁹ Ni-kansikin ubo jipoon di yaa mēē-u kpono, u kíikí kí dū ditaḡkpal kí tī-uaaa? ¹⁰ U yaa tí mēē-u ujom, u kíikí kí dū ukoobu kí tī-uaaa? ¹¹ Nimbi binikpitib nyí kí tī ni-biyaamu tiwammóntiil, kin miḡa pu ní ni-Baa un bí yilpuee di kaa nín ḡūn kí dū ti-

wammontiil kí tī bin mèe-uee?

¹² “Mín ní ni yaa là bí ñá kí tī-nee, nīn ñáań-
maan mín ki tī bí mun. Mooisi marab nī Unimbōti
bōnaatiliibi takaldab nīn lī puee dee.”

¹³ “Dīmaan kipunyokōwaai kí kó. Kun puee
kipunyokō nī nsan ñun waayee di cān binib di-
wańkilin, niin ní kunipaau nóó. ¹⁴ Ama kipun-
yokōwaai kin pōó dijitiilee nī nsan ñun kaa wāyee
di cān binib dimańfal lańki, binib fiī di kānti-ñu kí
dī.”

¹⁵ “Ní nīn nyímmaan ni-ba nī bin yī bi-ba yīi
Unimbōti bōnaatiliibi kin kaa sée. Bi yaa dōon ni-
ceeyee, bi bí soooo kii ipiyyee, ama ní bi-pōbiliń sá
isaakpan, ki cúti. ¹⁶ Bi-tuunñi ní ni dàá dūú béé-bi,
kun puee baa tòó atūun abojanaakun pu, kaa tí
kìti kōńkib bukunķumbu pu. ¹⁷ Busumōntiibu sá
kamaa lòon asubimōnti ní, ní busukpitibu lòon
asubikpiti. ¹⁸ Busumōntiibu kaa ñun kí lòon
asubikpiti, mín ní busukpitibu kaa ñun kí lòon
asubimōnti. ¹⁹ Isufi in kōkō kaa lòon asubimōntee,
bi dàá gāa-i ní kí tō ññmin. ²⁰ An puee, bin yī bi-
ba yīi Unimbōti bōnaatiliibi kin kaa sée tuunñi ní
ni dàá dū kí béé-bi.”

²¹ “An kaa sá bin kōkō yī-mi yīi: <M-Dindaan, M-
Dindanee> di dàá dàá kó Unimbōti beelin, asee
bin ñáań min m-Baa un bí yilpuee lèe baba di dāa
kóó. ²² Ibosoon dalee binib tikpil dàá dàá lī-mi yīi:
<Ti-Dindaan, ti-Dindaan, a-yindi puee Unimbōti
kaa nīn sōon nī ti, ti dūu nāati binibaaa? Taa jīn
arasiniibi a-yindi puoó? Taa ñáań maamaacib a-
yindi puoó?> ²³ Niinee ní m dáá tükü-bi yīi:
<Maa nyí-ni ki ká kpataaa. Sútímaan niin kí
wāati-mi, nimbi bikpitigaliibeē dee.> ”

²⁴ “Mín ní un kamaa yaa gbīl man bōti tin m
sōon nee ní ki yaa kīn kí ñáań mimmee, udaan
náań nī ucińfiti un mán u-diiku ki tókōn ditanķpal
puee ní. ²⁵ Utaa dómīn ki nīn, ní nnyingbeen
dómīn ki léen kudiyyee pu, ní kubunķpaanñu jítì,
ama kudiyyee kaa líti, kun puee ku tókó ditanķpal
pu. ²⁶ Ama un kamaa di yaa gbīl man bōti tin m
sōonee ní kaa ñáań mimmee náań nī ugbaan un
mán u-diiku ki tókōn dibul puee ní. ²⁷ Utaa dómīn
ki nīn, ní nnyingbeen dómīn ki léen kudiyyee pu, ní
kubunķpaanñu dómīn kí jítì, ní ku líti kí nāń dúsí-
dusi.”

²⁸ Yeesu nīn sōon ki dākā samaayee ki dóoyee, ní
u-dakatam gbanti kó-bi tikpil, ²⁹ kun puee ún
dakatamee cáá mpon, kaa bí kii bimaradakaliibi
yamee.

8 Yeesu kpákatiń dijool puee, ní kunipaau nóó-
u. ² Ní unyangbanti ubo sútín kí pīl-u, kí
gbāań u-nimiin kí bí-u yīi: “Ukpil, cáań-mi kun
puee m nyí yīi a yaa là, a ñun kí cáań-mi m-wunti
ń ñāńki.” ³ Yeesu tānti u-ñal ní ki gbēe-u, ní kí bí
yīi: “M là. Pōókīm!” Niin niin ní uninjee pōókì ní u-
wunti ñāńki. ⁴ Ní Yeesu bí-u yīi: “Pīlfi tijan: á taa
tükü baa ubo tiboti nee, ama á cáá a-ba kí dākā
usaraañal ú bée yīi a-wunti ñāńki, ní kí ñá saraa
kii Mooisi marab nīn lī puee ní usaraañal á tükü
bāa ñma yīi a pōókì.”

⁵ Yeesu nīn kó Kapeenaayum tińkinee, ní Room
soojakpiliu ubo sútín kí pīl-u kí gbāań-u yīi:

⁶ “Ukpil, m-tōntōnliu dō kudiin kí bñn, kí fal kí

yáńķi kí tikpil.” ⁷ Ní Yeesu bí-u yīi: “M dàá cù kí
cāań-u” ⁸ Ní usoojakpilee bí-u yīi: “Ukpil, maa
māań á kó m-dumpu. Péèlì dinyoobundi dibaba m-
tōntōnliu dàá pōókì. ⁹ Di sá yīi man m-ba, m cáá
bikpilib bin taapu m béé, ní ki mun cáá soojab bin
mun bí man taapuee. M ñun kí tükü ubo yīi: <Cù
doo!> ní ú cù, ní kí bí ubo mun yīi: <Dāań doo!>
ní ú dāań, ní kí bí m-tōntōnliu una yīi: <Ñá yée!>
ní ú ñá.” ¹⁰ Yeesu nīn gbīl an nyoobunñee, ní u
bākati kí bí bin nóó-uee yīi: “Ibaamon ní m sōon nī
ni, maa láa péeká Israyeel yab kansikin ubo fōó-mi
kí kii Uroomja nee. ¹¹ Mīn ní m tükü-ni yīi binib
tikpil dàá dàá nyāńni ñwīn nīn nyēen puee ní ñu
nīn jēeti puee kí kó Unimbōti beelin, bi nī Abraam
nī Isaaki nī Jaakōb á kpāfi kí jī nnaam! ¹² Ama ní
Israyeel yab bin bàa máań kí nīn sá Unimbōti
beelin yabee bí dáa nyāntiń-bi mmōńki kí tō
dibombōndin, laakin ní bi dàá nīn sūn bi-nyinñi gā
tōb kākakee.” ¹³ Ní Yeesu tükü usoojakpilee yīi:
“Nīn kùn a-dumpu, a nīn fōó kí kii puee, áń ñá mín
kí tī-si.” Kukuluu gbantee ní utōntōnlee kpāā
pōókì.

¹⁴ Ní Yeesu búnti Piyeer dumpu kí bānee, Piyeer
nimpuu na bñn mmańfanyim kí dō u-wunti pīl
kpāńkpam, ¹⁵ ní Yeesu gbēe-u-ñal, ní mmańfanyim
cānti-u ní u yíkì kí ñá-u tijin u jín.

¹⁶ Kujooeee, bi cáań-u biwaatiibi tikpil, ní u jīn
arasiniibi nī u-nyoobundi, ní kí cáań bibunliibi
kōkō. ¹⁷ U ñá mín áń nóó nī Unimbōti bōnaatiliu
Eesayi nīn nīn lī puee, yīi: “U fōó ti-wofii nī ti-
weeni.”

¹⁸ Yeesu nīn ká yīi kunipaau mānti kí tú-uee, ní u
pú kinyokō yīi bí kó buñalimbu kí duti kí cù lapu
pu buńgbandi. ¹⁹ Niinee ní umaradakil ubo sútín
kí pīl-u ní kí bí yīi: “Ukpil, m dàa nīn nóó-si bāa
laakin ní a yaa cée.” ²⁰ Ní Yeesu kí-u yīi: “Jińķ-
paaibi cáá bi-końkooni kí dō, ní nnōmbiyaamu
mun cáá mu-diinñi, ama man Kinibiki kaa cáá
laakin m dàá bíl m-yil kí ñunfèe.” ²¹ Ní bin nīn
nóó-uee kansikin ubo bí-u yīi: “Ukpil, pō-mi nsan
m síb m-baa.” ²² Ní Yeesu bí-u yīi: “Sií dee, nóó
man, kí yānti bitanķpiibi á nīn síb bi-tanķpiibi.”

²³ Niinee ní Yeesu kó buñalimbun ní u-boonooli-
ibi mun nóó-u kí búnti. ²⁴ Kpalaayee kubunķ-
paanñu kubo kí ki bñ jítì dimoól pu ní buñalim-
buee bñ gbēe nnyim, ama ní Yeesu nīn dō kí gēen.
²⁵ Ní u-boonooliibi sútín kí finti-u, kí bí-u yīi: “Ti-
Dindaan, fī-ti, ti kpī ní!” ²⁶ Ní Yeesu bí-bi yīi: “Ba
ñá ní ni fāńki mín, ni-fookiiu kaa náań.” U lī mín kí
dóoyee, ní kí yíkì kí yúl kí kpāti kubunñu nī nnyim
pu, ní an ñmíl fōńfōń díkídiki. ²⁷ Ní binibee bākati
sēeee, ní kí bñ lī yīi: “Kin, u nīn sá ñma dee ní kí
kpāań kubunñu nī dimoól tó-u nan dee?”

²⁸ Yeesu nīn dūti lapu buńgbandi Gadara yab
tińkinee, ní binib bili bin pu arasiniibi ká bi
wāatee nyāńni kuceeun kí túnķiń-u. Biwaatiibee
nīn cáá ntoom tikpil, an puee ubo kaa nīn mākanti
kí dī niin. ²⁹ Ní bi nīn bñ kūuntí yīi: “Unimbōti
Jipoon, a nyāab-ti nī tilati poon ní? Ibosoon yun-
tiñu kaa láa bāań ní a dómīn doo kí sàań-taa?”

³⁰ Difakitikpaandi diba nīn bí ñkpaanceeti niin kí
jīn. ³¹ Ní arasiniibee gbāań-u yīi: “A yaa làa jà-tee,
á jà-ti kí kōń difakitil nee ní” ³² Ní u bí yīi: “Nīn cá-

maan!" Ní bi nyán biwaatiibin ki kó difakitilee ni, ní afabee sán ki wúnti nsitimín ki jéeti dimoolin ki gbínti nnyimin ki kpí.

³³ Ní bifakpaaliibi sán ki cūti ki tükū kitiḡin tin kóko jítèe ki kpáan bin pu arasiniibi nín kée mun yati. ³⁴ Ní kitiḡin nib kóko nyán ki nín tūḡkiñ Yeesu. Bi nín ká-uee, ní bi gbāam-u yii ú yíki bi-tiḡi pu.

9 Niinee Yeesu kó buḡalimbu ki fātii dūti ki nín gítii u-tiḡkin. ² Ní binib biba tūnni ufaliḡfaan ubo nlún pu ki cáan ki bíl-u. Yeesu nín ká binib gbanti fōō ki kii yii u ḡūn kí cáan ubunlee ní u bí ufaliḡfaanee yii: "M-biki, póon a-ba, m dū a-kpitii ki pú-si!" ³ Niinee ní bimaradakaliibi biba bī dākafi bi-pobiliḡin yii: "Kijapaai nee ḡèèn nì Unimbóti ní." ⁴ Yeesu bée tin bi bī dākafēe, ní ki bālfibi yii: "Ba pu ní ni cáá ilandókókpiti mín? ⁵ Ba di kaa pōō dilil ní: <A ká a-kpitii pōtam> di kaa pōō dilil naaan, <Yíki kí yūl kí nín cōom> di kaa pōō ní? ⁶ Ama ní bée yii, man Kinibiki cáá mpon kitiḡ pu kí dū unil kpitii kí pō-u." Niinee ní u bí ufaliḡfaanee yii: "Yíkiñ kí yōon a-lúḡḡu kí nín kùn a-dumpu."

⁷ Ní kijapaayee nyī ki yíki kí nín kùn. ⁸ Kuni-paauee nín ká mimmee, ní tifaandi kó-bi, ní bi bī pàkà Unimbóti u nín pú binib mpon ḡuyyee pu.

⁹ Yeesu nyán niin ki bī cōomee, ní ki ká uninja ubo bi yī-u Maatiu u ká fótiku diikun, di sá yii u nín sá ufótil ní. Ní Yeesu bí-u yii: "Dāan kí nín nóomi!" Niinee ní u yíki kí táá-u.

¹⁰ Yeesu kó ki kāl Maatiu dumpu ki bī jīn tijinee ní bifótiiibi tikpil nì binikpitib bin kó kínee dómín kí kúti u nì u-boonooliibi pu ki mun bī jīn.

¹¹ Fariisab ká mimmee, ní ki bí u-boonooliibi yii: "Ba pu ní ni-kpiliu nì bifótiiibi nì binikpitib bin kó kínee kpáfi kí ká kí jīn tijin mín?" ¹² Yeesu gbīl an botee, ní ki bí-bi yii: "Bin pōōyee kaa nyàab unyōodaan, bin būnee di nyàab unyōodaan. ¹³ Cūú bīfi-maan Unimbóti nyōobundi nee taapu, yii: <Maa là saraabi, m là ní nín sūn tob saai ní.> Maa dómín kí yíin deedeedambi, m dómín kí yíin binikpitib ní."

¹⁴ Niinee ní Jaan boonooliibi sūtín kí pīl Yeesu, ní ki bālfibi yii: "Ba pu ní timbi nì Fariisab ḡōob kinyōkó múmul, ní sii boonooliibi kaa bōob ní?"

¹⁵ Ní Yeesu kí-bi yii: "Unimpucaan cal bōobi ḡūn kí nín bí kunimbaaun ḡyunti cal impucaan cal u-ba dáá béeee? Aayee, baa ḡūn! Ama ḡyunti ḡubo bí ki dōon, bi dáá dáá yōon-u bi-kansikin, an yun-tiḡu ní bi dáa bōob kinyōkó.

¹⁶ "Baa gifí ḡḡaapōon kí dūú lib dibókutikpikil. Bi yaa ḡá mimmee, ḡḡaapōon kpāanti dibókutikpikil ní kí catí ní dibundee n̄ mōtí wàan. ¹⁷ Míin ní baa tí dū ndapom kí fúuñ tilókpikilin; bi yaa ḡá mimmee, tiloti pōol ní ndaam n̄ kpāatí fá ní tiloti mun n̄ bíil. Míin puee, bi dū ndapom ní kí sítì tilōpon ni, ní an kóko n̄ nín bí."

¹⁸ Yeesu nín bí ki sōon nì bi an botee, ní Juuda yab yidaanu ubo bāan ki gbāan u-nimiin, ní ki bí yii: "M-sapombiki dáá péekúu dee, dāan kí dū a-ḡal kí páan ki-pu kí mèe, kí dáá fikiti!" ¹⁹ Ní Yeesu yíki ní u-boonooliibi nóo-u.

²⁰ Ní unimpu ubo nín bí ki fūul ḡkpin baabadal,

doooo abin saalaa nì ali an kaa ḡūn. Yeesu cōom ki cée, ní u dīn Yeesu boon pú ki dómín ki gbēu-bokutil kpaanceetiḡu. ²¹ Kun puee u nín dākafi u-pobilin yii: "M yaa péē ḡūn ki gbēu-bokutil kpaḡkpane, m bàà pōókí." ²² Yeesu fāti ki ká-u ní ki bí yii: "M-bisal, pōon a-ba, a nín fōō ki kii puee fī-si." Niin niin ní unimpuee pōókí.

²³ Yeesu dūu bān uyidaanee dumpuee, u ká bin būn awul ki gá ikpiisilane nì kunipaaun kun bī gá dituweelee gbí niin kilamm ²⁴ ní u bí-bi yii: "Nyāmaan doo! Kisapombiki kaa kpī, kí ḡèèn ní." Niinee ní bi bī bēel-u. ²⁵ Bi nyánti binib kóko kí dōoyee, ní Yeesu nín kóo kudii poon ní kí cūú kisapombikee ḡal ní kí yíki. ²⁶ Ní an botee dūu gbīti kitiḡ gbanti jaḡḡi kōkōn.

²⁷ Yeesu nyán niin ki buntèe, ní bijofub bili páan u-boon ki táti yii: "Dafidi naantiiu, sō ti-saai!"

²⁸ Yeesu bān kudiinee, ní bijofubee sūti kí pīl-u, ní u bālfibi yii: "Ní fōō kí kii yii m lafun ḡūn kí cáan-naaan?" Ní bi kii-u yii: "Iin, Ukpil, a ḡūn kí cáan-ti." ²⁹ Ní Yeesu gbēebi-nimiliḡ kí bí-bi yii: "Ní nín fōō kí kii yii m ḡūn kí cáan-nee, án ḡá mín kí tī-ni." ³⁰ Niinee ní bi-nimiliḡ cūú ḡúbiti. Ní Yeesu kpáafi-bi yii: "Ní pīlfi tiḡan, ní taa péē yànti ubo n̄ bée tiboti nee!" ³¹ Ama bi tin l̄ yii bi nyēyee, bi kii kí bī tükū, ní kitiḡ gbanti kóko nib gbil Yeesu pu.

³² Bi nyán niin ki cée ní bi cáan uninja ubo Yeesu cee, arasini ká u-pu ní u sá umōomiin. ³³ ḡyunti ḡun Yeesu jīn arasiniyee, ní umōomiinee kii kí bī sōon, ní kunipaaun kun nín bí niinee bākatì sēeee ní kí l̄ yii: "Doooo nee, taa láá péeká yēe Israyeel tiḡkin!" ³⁴ Ama ní Fariisab, bin bí yii: "An sá arasiniibi bōti di tī-u an-pōḡḡu ní u cáá j̄ arasiniibi."

³⁵ Yeesu nín yíin ntiḡkpaammu nì ntiḡwaamu poon kí dākà binib akpafidiin ni, kí sōon tibomontiil tin sá Unimbóti beel botee, kí cáantí iween kóko nì bin kóko wōbee. ³⁶ U nín nín ká kunipaaun gbantee ní an kó-u inimōon kun puee binibee nín ḡī bi-wunti yōti ali kii ipii in kaa cáá ukpaalee.

³⁷ Niinee ní u bí u-boonooliibi yii: "Kudicee wīki tikpil, ama ní bicalibi kaa náan. ³⁸ An puee, ní mēmaan kusaaudaan ú tōn bitōntōnliibi n̄ dáá cā!"

10 Yeesu yíin u-boonooliibi saalaa nì bilee, ní kí tī-bi mpon bí jà arasiniibi kí cáan iween kóko nì bin wōbee kóko. ² Yeesu kpambaliḡ saalaa nì alee yḡḡi sèe: Mbaayee, Siimōn un bi giti yī Piyeeree (an taapu sá yii: Ditaḡkal), nì u-naal Andree, nì Seebeedee jipombi Jaaki nì u-naal Jaan, ³ nì Fiiliipi nì Baateeleemii, nì Toomasii nì Maatiu un sá ufótilee, nì Jaaki Alfee jipōon, nì Tadee, ⁴ nì Siimōn un nín là kí ján Room yabee, nì Juudasi Iskaariyoti un dáa dū Yeesu kí nyáfiñ u-nannanliibee.

⁵ Yeesu nín tú u-kpambaliḡ saalaa nì alee, ní ki kpáafi-bi yii: "Ní taa cū bin kaa sá Juuda yabee cee, kí taa kó Samarii yab timmun. ⁶ Túlmaan Israyeel yab bin bí kii ipii in wāḡkēe cee. ⁷ Cūú sōommaan Unimbóti bōti yii: <Unimbóti beel sūti kí pīl-ni.> ⁸ Cáammaan bibunliibi kí fikiti bitaḡkpiibi kí ḡaḡki binyaḡgbantiibi wunti, kí jà

arasiniibi. Kii ni nín fǒǒ faalaa puee, ni mun tī-maan faalaa. ⁹ Ní taa nyàab sindaariya nì animil nì tikúman nimiliŋ kí fúuñ ni-tokoliŋin, ¹⁰ kí taa nyàab tiloti ni-saŋkindi pu, nì abokuti ali, nì anaataka nì ŋkpòndò kun puee bin kansikin ni bí ki tūn ditundee di máaŋ kí kpèè-ni.

¹¹ “Ni yaa bàñ ki kó kitiŋkpaanŋin àá kitiŋwaai poonee, nyàabmaan kí béé un kítì kí fǒǒ-nee. Ni yaa kó udaan ceeyee, ní kàlmaan niin kí tin sǎa ŋyunti ŋun ni làá dǎa yíki kitiŋ gbantinee. ¹² Ni yaa kó kudicaŋuee nee, ní péé kí jáam-bi, yii: <Unimbòti ñ tī-ni ŋgbansoŋfi!> ¹³ Bin bí kudicaŋu gbantinee yaa kítèe, ní ni nín jáam kí tī-bi nsoŋfi ŋuŋyee dǎa nīn bí bi-pu. Ama bi yaa kaa kítì kí fǒǒ ŋgbansoŋfi gbantee, ŋú fátìí gítìí ni-cee. ¹⁴ Ni yaa kó dicindi diban, an yaa tí sá kitiŋ kiban ní bi yaa yī kaa fǒǒ-ni, kaa là kí pīlfiñ-nee nyāmaan niin kí gbāfi ni-taŋŋi kpòŋkpòm án nīn dākà yii ni kpáafi-bi bi-kpitii pu. ¹⁵ Ibaamōn ní m tükù-ni, ibosoon dalee, Unimbòti nín nìn dǎal Soodom nì Goomōr timmu tafaliŋ kí yānti ŋŋmi nyánni yilpu ki wūnmu puee dǎa só nì kitiŋ gbanti yab nín dǎa ká ditafadaaldi diŋyee.”

¹⁶ Ní Yeesu bí-bi yii: “Ní pīlfi. M dū-ni ki tú kii ipiiyee isaakpan kansikin. An puee ní nīn nyīn ni-ba kii ikoobuee kí nīn bímaan soooo kii abeenanjilee. ¹⁷ Ama ní nīn nyīn ni-ba nì binib, kun puee bi dǎa nīn cútì-ni ki cǎñ ibosoon, kí nīn gbàa-ni anaalab bi-kpafidiŋŋin. ¹⁸ Bi dǎa nīn cǎñ-ni biyidambi nì bibòtiibi cee man pu, an nín dǎa ŋá pu ní sòon tin ni nyí man puee Juuda yab nì bin kaa sá Juuda yabee nimiinee. ¹⁹ Bi yaa láa cáa-ni ki cǎñ bibosoonliibi nimiinee, ní taa nīn yáŋŋí min ní ni dǎa tin sòonee nì tin ni dǎa lèe pu. Ŋyunti gbantee ní Unimbòti dǎa tī-ni tibòti tin sá ní lèe. ²⁰ An kaa sá nimbi ni-ba di dǎa sòon, ni-Baa Unimbòti Fām di dǎa sòon ni-ni. ²¹ Unil dǎa cútì u-nabiki kí tī bí kpò, ní ubaati n dǎa cúu u-biki kí tī bí kpò, ní mbiyaamu mun dǎa yíki kí jáñ bibaatiibi nì binaatiibi kí yānti bí kpò-bi. ²² Báa ŋma dǎa nīn ná-ni kun puee ni fǒǒ-mi ki kíí. Ama un yaa pòon ki tin kátì-kuee dǎa kǎntí difiil. ²³ Bi yaa láa bī páb-ni kitiŋ kibanee, ní sǎn kí pótímaan kiban. Ibaamōn ní m tükù-ni, naa làa yīn kí dós Israyeel timmu kòkò ní man Kinibiki n bàñ. ²⁴ Utumbifil ubò kaa bí ki jítì un dākà-uee, mīn ní utontonli ubò mun kaa bí ki jítì un u-kpiliu. ²⁵ An ŋmānti utumbifil n nīn kīn ki bí kii un dākà-uee, ní utontonli mun n nīn kīn ki bí kii u-kpiliuee. Bi yaa yīn kudiidaan yii Beelseebul, arasiniibi botiuee, mana ní baa dǎa ŋūn kí yīn u-dicaŋku yab bīn mīn?”

²⁶ An puee, ní taa faŋkimaan binib. Tin kòkò bí dibalinee dǎa dǎa nyā mpaampiin pu ní tin pu baa nyée bi dǎa dǎa béé-tì. ²⁷ Tin ní m tükù-ni dibombondinee, sòommaan-tì ŋwīn pu, ní tin ní m lókofi-ni dibalinee, dū-tì kí bākimaan. ²⁸ Taa faŋkimaan bin ŋūn kí kpò-ni ama ní kaa ŋūn kí kpò ni-naŋkee. Ama faŋkimaan Unimbòti un ŋūn kí dū ni nì ni-naŋki kòkò kí tō ŋŋmin kí nàaŋ-bee. ²⁹ Baa nyáfi seerib bili gboooo? Nì mīn kòkòee ni-Baa Unimbòti yaa kaa pú nsan seer ubò kaa lítiŋ kitiŋ. ³⁰ Nimbee Unimbòti kaañ ni-yikpiti kòkò ní. ³¹ An puee, ní taa faŋki: ni pòò kudaau ki jítì

kuseerpaau.

³² Un kamaa yaa lī binib nimiin yii u sá man yóuee, man mun dǎa lī m-Baa un bí yilpuee nimiin yii u sá m-you ní. ³³ Ama un di yaa nées binib nimiin yii waa nyí-mee, man mun dǎa nées m-Baa un bí yilpuee nimiin yii maa nyí-u.

³⁴ “Ní taa dākafi yii m cáañ ŋgbansoŋfi kitiŋ pu, maa cáañ ŋgbansoŋfi, kijiki ní m cáañ. ³⁵ M dómiñ kí yakatì unil nì u-baa, usapoon nì u-na, unimpu nì u-beel ní. ³⁶ Unil nannanliibi di dǎa sá u-dicaŋkun yab, kun puee u fǒǒ-mi ki kíí.

³⁷ “Un nées u-baa àa u-na ki jítì mamee kaa kítì kí nīn sá man you, ní un nées u-jipoon àa u-bisal ki jítì mamee kaa kítì kí nīn sá man you. ³⁸ Un yaa kaa yōon u-dòpuntikaŋu ki tūn kí nīn nòó-mee, kaa kítì kí nīn sá man boonooliu. ³⁹ Un di nyàab kí fī u-manfalée dǎa fá-di. Un di yaa dū u-manfal ki fá man puee di dǎa kǎntí u-manfal.”

⁴⁰ “Un yaa fǒǒ-nee, fǒǒ man dee, ní un yaa fǒǒ-mee fǒǒ un túnni-mee dee. ⁴¹ Un yaa fǒǒ Unimbòti bonaatiliu yii u nín sá Unimbòti bonaatiliuee puee udaan dǎa dǎa fǒǒ ipaati in Unimbòti bonaatiliuee dǎa dǎa fǒǒyee ní. Ní un yaa fǒǒ un yú deede Unimbòti nimiinee, yii u nín yú deede Unimbòti nimiinee puee, udaan dǎa dǎa fǒǒ ipaati in un yú deede Unimbòti nimiinee dǎa dǎa fǒǒyee ní. ⁴² Un di yaa pú ŋwaamu nee kansikin kiba nnyinsom kpaŋkpan kì nyūn yii kì nín sá man boonooliuee puee, ibaamōn ní m tükù-ni, udaan dǎa ká u-paati.”

11 Yeesu nín dākà u-boonooliibi saalaa nì bilee mīn ki dóyee, ní u yíki ki nín niki ntimu mun kīnee ni ki sòon Unimbòti bōti ki dākà binib.

² Ní Jaan un fūl binib Unimbòti nyimee kāl kusarkadiinee ki gbil Kriisitoo tuuŋŋi ŋin u ŋáanee pu. Niinee ní u lēu-boonooliibi biba ki tú bí cúu balfi-u yii: ³ “Sii di sá un ti nyí yii u dōoneeyaaa tí nīn ká ki cí ubò ní?” ⁴ Ní Yeesu kí-bi yii: “Níñ cámaan kí māafi Jaan tin ni kée nì tin ni gbilee: ⁵ Bijofub nimiliŋ ŋúbítì, bideembi còom, binyanŋbantiibi wunti ŋanŋí, bitafakpaafub kīn ki gbil, bitanŋkpiibi fikiti, m sòon tibomontiil ki tii binandambi. ⁶ An nīn mōn un fǒǒ-mi ki kíí kaa gūgufēe.”

⁷ Jaan boonooliibi búntèe ní Yeesu bī sòon Jaan pu samaayee cee, yii: “Ní nín cūti kupōon ki kpēe Jaanyee, dinicil dilar ní u sá? U sá kii dikaliŋgbaandi din kubuŋu fiintēee? Aayee. ⁸ Kin, ba ní ni cūti ki kpēeni? Unil un pēe agaajabokuteee? Bin pēeagaajabokutee bi kǎntí bīn bibòtiibi ciŋŋin ní! ⁹ Kin, ba pu ní ni baasi cūti niin ki kpēeJaan ní? Ní cūti ki kpēe-u yii u nín sá Unimbòti bonaatiliuee níin? Iin tiŋman, m tükù-ni yii, un ní ni ká niinee jítì Unimbòti bonaatiliu gba. ¹⁰ Kun puee Jaan sá un pu Unimbòti takaldau poon sòon yii: Unimbòti bí yii: <M dǎa tōn m-tontonliu ú lintiñ a-nyokopu kí bónti-si nsan.> Ní Yeesu gítì bí-bi yii:

¹¹ Ibaamōn ní m sòon, bin binib màlee kansikin ubò kaa bí ki jítì Jaan, ama un sá kiwaai Unimbòti beelinee jítì Jaan. ¹² Kí yòon ŋyunti ŋun Jaan un fūl binib Unimbòti nyimee nīn sòon Unimbòti botee ki dǎa sǎa dínee, Unimbòti beel dómiñ nì

mpon ní, bin nimiliy máh di-puee di kòò. ¹³ Unimbòti bonaatiliibi kòkò nì Mooisi marab sòòñ Unimbòti beel pu bòti ní ki dāa dūu sāa Jaan yuntuŋu. ¹⁴ Ni yaa là kí gbilìh-mee, Jaan di sá Eelii un bi nìn sòòñ yii u dàá gítínee. ¹⁵ Un yaa cáá ditafalee n̄ gbil̄.”

¹⁶ Ní Yeesu gítí bí yii: “Ba ní m dàá dū waanee nib kí ñmàntìh dee? Bi náañ nì mbiyaamu mun ká sampaan puee: mubo kũuntí ki lì mu-jutiibi yii: ¹⁷ <Ti búñ-ni awul, naa ñón, ki gāā-ni ikpiisilan, naa súñ.> ¹⁸ Di sá yii Jaan un fũul binib Unimbòti nyimee dómíh ní kaa là tijinaaan, kaa là ndaam, ní ni bí yii: <Arasinii di bí u-pu.> ¹⁹ Ní man Kinibiki dómíh ki jìh ni nyù, ní ni bí yii: <Uninja nee sá upoofu, ki sá udanyol, ní ki bóotí bifotiliibi nì binikpitib bin kò kínee.> Ama bin fǔǔ Unimbòti cii-ni ki kíyee dākà yii i sá deedee.”

²⁰ Niinee ní Yeesu bī wòh ntimu mun poon u nìn ñá maamaacib tikpilee nib, kun puee baa kpánti bi-bimbim. ²¹ U bí yii: “Mbusu dō ki cí nimbi Koorasin tiŋki nib, mbusu dō ki cí ni mun Beet-sayida tiŋki nib. Kun puee, maamaacib bin m ñá ni-cee nee di yaa bàà nìn ñámaan Tiir nì Siidon timmun, niin yab bàà nìn kpántimaan bi-bimbim ki pēh kutukub ki dū ñfantam ki pūkū bi-ba kí dākà yii bi bēè yii bi sá binikpitib. ²² An puee m tükü-ni yii, ibosoon dalee, nimbi tafadaaldi dāa jitiñ Tiir nì Siidon nib tafadaaldi. ²³ Kin, nimbi Kapeenaayum tiŋki nib. Ni nyí yii ni dàá yíkì yilpu kí tin sāa kutagboŋu níin? Ni dàá sinti kí bà taapu taŋkpiibi ní, kun puee maamaacib bin m ñá ni-cee nee di yaa bàà nìn ñámaan Soodom tiŋkinee, biñ bàà nìn kpántimaan bi-bimbim ki bàà dáá gbintii bí dín. ²⁴ An puee ní m tükü-ni yii, ibosoon dalee, Soodom tiŋki tafadaaldi dāa sò nì nimbi tafadaaldi.”

²⁵ Ŋyunti gbantee ní Yeesu bí yii: “Oooo, m-Baa, yilpu nì taapu Dindaan, m nyóŋkí-si a nín dū tiboti nee ki bál bin yí bi-ba biciŋfitiibi nì binyiliibi bí taa bēé-ti, ki dū-ti ki dākā bin sá ñwaamuee. ²⁶ M-Baa, tiŋman a ñá míh kun puee míh di ñāñ a-cee ní ki fáati-si.

²⁷ “M-Baa dū tikòkò ki ñúbiñ-mi, ní báà ubo kaa nyí man u-Jipoon ase m-Baa baba, míh ní ubo mun kaa tí nyí m-Baa ase man u-Jipoon baba, nì bin man u-Jipoonnee yaa là kí dū-u kí dākèe.

²⁸ “Nimbi bin tú awaŋgul ki gīyee, dāañmaan man-cee m̄ túutí-ni ní ñuŋfi, ²⁹ kí yòommaan man kpaambooku kí fǔǔmaan m-bòti. Kun puee m-poon m̄, ní m-bòti kaa pōō, ni dàá ká diŋuŋfil. ³⁰ Man kpaambooku pòfi ní m-waŋgul mun bí fúkufuku.”

12 Boonee ní Yeesu nì u-boonnooliibi bī jiti blee kpaanŋin ñwiŋŋuŋfikaa dal. Ŋkum cúu u-boonnooliibee, ní bi bī gífi blee fini ki ñmèem abil ki ñmòò. ² Fariisab nín ká mimmee, ní bi bí Yeesu yii: “Kpèè a-boonnooliibi bī ñáañ min ti-marau kòò ñwiŋŋuŋfikaa dalee.” ³ Ní Yeesu kí-bi yii: “Naa láa pékàañ dalba ñkum nín nìn cúu Dafidi nì u-naacimbi bi ñá pueeee? ⁴ U nìn kó Kunimbòtidiin ní usaraanŋkpiil tī-u kponob bin bi nìn dūu ñá Unimbòti saraayee u nì u-naacimbi ñmó, ama ti-marau poonee, an kaa nìn pú nsan yii u nì u-naacimbi n̄ ñmó kponob gbanti. ⁵ Áá, naa kàañ Mooisi marab takaldaun yii ñwiŋŋuŋfikaa dalee

bisaraanŋaliibi yintí ñwiŋŋuŋfikaa marau Kunimbòtidiin, an kaa sá-bi ikpiti? ⁶ Ama dee, m tükü ki cántí-ni yii: Man un jitiñ Kunimbòtidiyee bí doo.

⁷ Ni yaa bàà nyímaan Unimbòti nyòobundi nee taapu yii: <Maa là saraabi, m là ní nìn sùn tób saai ní,> naa bàà kù ibaamondambi nee bòti fam. ⁸ Kun puee man Kinibiki di sá ñwiŋŋuŋfikaadaan.”

⁹ Ní Yeesu nyāñ niin ki búnti bi-kpafidiiku kubon. ¹⁰ Ní uninja ubo nìn bí niin, u-ŋal fáká. Ní bi bālfí Yeesu yii: “Ti-marau pú nsan bí cáañ ubunli ñwiŋŋuŋfikaa dalaaa?” Kun pu ní bi nìn bālfí-u mimmee di sá bi nìn nyāab nnaakpal kí ñá-u tiboti. ¹¹ Ní Yeesu bālfí-bi yii: “Ni-kansikin ubo di yaa cáá dipibaabil ní di yaa jéeti mboon ñwiŋŋuŋfikaa dalee, waa cá kí nyāntí-dāaa? ¹² Kin, ñma nín kalaasi unil un jitiñ upii kpataaayee. Míh puee an pú nsan tí ñá tiŋan kí tī unil ñwiŋŋuŋfikaa dal.” ¹³ Ní u bí kijapaayee yii: “Tānti a-ŋal!” Ní u tānti-ŋu. Niinee ní u-ŋal pòoki, ní ki ñāŋki kii ñun béeyee. ¹⁴ Niinee, Fariisab búnti ki cūti ki kpáfi kí kpèè bi nín dàá ñá pu kí kpò Yeesuee.

¹⁵ Yeesu nín bēè mimmee, ní u yíkì niin. Binib tikpil nòó-u ní u cáantí bibunliibi kòkò. ¹⁶ Ama ní u nìn kpáafi-bi tiŋan bí taa tükü báà ubo un ní u sée. ¹⁷ An ñá míh kí dākà Unimbòti bonaatiliu Eesayi nín nìn lī tiboti tiŋyee dee, yii: ¹⁸ “Unimbòti bí yii: <Kpèè m-tontonliu un m lēeyee sēè. Uñ ní m néen ní m-pobil sòm u-pu. M dàá dū m-Fām kí ñá u-pu. Uñ di dàá dáa sòh deedee bòti kí tükü atimbun kòkò. ¹⁹ Waa láa nyāab háà ubo tiboti, kaa láa dáa nìn tátí, baa láa dáa gbil̄ u-nyòkò pu sampaambi pu. ²⁰ U dàá dáa tūtun biwofib, kaa láa dáa púnti mmóŋ ñun gū ki gbakēe, kaa láa dáa gbintí fitila un fòol bíliblee. U dàá nìn ñáañ míh ní ali ibaamōn n̄ dáá jì mpaan. ²¹ Ní atimbun kòkò n̄ dáa nìn kíh ki máká u-pu.> ”

²² Niinee ní bi cáañ uninja ubo Yeesu cee, arasinii ká u-pu, u sá umòomiin ki sá ujofo mun. Ní Yeesu cáañ-u, ní u kíh ki ñh̄n ki sòh ní ki wāl mun. ²³ Ní kunipaaun kun yú niinee bākatí seeee ní ki lì yii: “Dafidi naantiuee kaa kalin sòow?”

²⁴ Ama Fariisab nín gbil̄ bi lī mimmee, ní biñ bí yii: “An sá arasinii bi botiu Beelsebul di tī uninja nee mpon ní u cáā jì arasinii bi.” ²⁵ Ama Yeesu nyí bilandokoi, ní ki bí-bi yii: “Dibeel din nib di yaa cúu yākatí ki jáà nì tōbee, see di kúntí, dáa ñh̄n kí nìn bí ki cá. Kitiŋ kin kamaa di yaa fāti ki bī jáañ ki-bee, kaa ñh̄n kí nìn bí ki cá. Míh ní kudicaŋu kun kamaa di yaa jáañ ku-bee, kaa ñh̄n kí nìn bí ki cá. ²⁶ Míh mbaantiim, Sitaan yaa fāti bī jì Sitaanee, mimmee u yākatí ki jáañ u-ba dee, mana ní u-beel ñh̄n kí nìn bí ki cá? ²⁷ Ni dākafi yii arasinii bi botiu Beelsebul di tī-mi mpon ní m jì arasinii bāaa? Mimmee ni dàá lì yii arasinii bi botiu Beelsebul ubaanti di tī ni-jipombi mun mpon ní bi jì arasinii bi deeyaa? Ni-jipombi bi-ba dākà yii ni bí diyintil poon. ²⁸ Ama an yaa sá nì Unimbòti Fām pōŋŋu ní m jì arasinii bēe, mimmee Unimbòti beel pōŋŋu bāañ-ni dee.

²⁹ “A yaa kaa bóob Sitaan upondaan, aŋ ñh̄n kí kó u-dumpu kí kóh̄n u-wanti, see a yaa bóob-u ki dōyee, ní á nín kó kí kóh̄n u-wanti.

³⁰ “Un yaa kaa bí man jandi puee jáañ man dee,

ní un kaa bī tūtuh-mi m k̄ontí ki kpáfée, udaan bī káfi ki yàantí dee. ³¹ An pu ní m tükù-ni yii ikpiti kamaa ni tibofan tin unil péējūh k̄i sòònee Unimbōti ŋūh k̄i dū ikpiti gbanti k̄i pō udaan. Ama un di yaa sòon ki yintiñ Unimbōti Fāmee kpá k̄i ká u-kpitii pōtam. ³² Un di yaa sòon ki yintiñ man Kinibikee ŋūh k̄i ká u-kpitii pōtam. Ama, un di yaa sòon ki yintiñ Unimbōti Fāmee, u kpá k̄i ká u-kpitii pōtam ŋyunti nee ponnaan ki kpáan ŋyunti ŋun dāa bí ki dōonee ni.”

³³ “Kí wàatí á ká disubimōntiilee, see á n̄n cáá busumōntiibu, a yaa cáá busukpitibuee, see á ká asubikpiti mun. Busubu biliñ pu ní bi béetí-bu. ³⁴ Nimbi bin tū kii ikoowaatee! Mana ní ni ŋūh k̄i sòon tibomōntiil nimbi bin sá bikpitibee? Tin gbí dipobilinee, t̄in ní kinyòkò sòon. Unimōnti lèek̄i tin ŋānee u-bonyaanti tin sá u-gaajatee poon ní, ³⁵ ní unikpiti p̄obikpiti mun sá-u tigaajati ní u lèek̄i tikpiti di-poon. ³⁶ M tükù ki cánti-ni yii, ibosoon dalee Unimbōti dàá dāá b̄alfi tibofan tin bi sòonee kòkò pu. ³⁷ Kun puee a-nyòobuññi pu ní Unimbōti dāa d̄i k̄i p̄o a-boti, a-nyòobuññi pu ní u dāa t̄i d̄i k̄i p̄o a-boti.”

³⁸ Niinee ní bimaradakaliibi n̄i Fariisab biba bí Yeesu yii: “Ukpil, ti bàà là á ḡá maamaaci ubo k̄i dākà-taa.” ³⁹ Ní u k̄i-bi yii: “Nimbi waanee nib sá binikpitib, ni nyēēUnimbōti boon, ní ki b̄alfi yii m ḡá maamaaci ubo k̄i dākà-ni.” Naa làá ká maamaaci ubo asee un náan̄ n̄i Unimbōti b̄onaatiliu Joonasi yōuee.

⁴⁰ Kii Joonasi n̄n ḡá uḡḡkpaan poon iwiin ita tinyati mun tita ki dāa nyánnée, m̄in ní man Kinibiki dàá dāá ḡá iwiin ita tinyati tita dikaakulin ní k̄i dāá fikit̄i. ⁴¹ Ibosoon dalee, kitiñ kin bi ȳi Niniifee yab n̄n ḡá puee dàá dāá kp̄o nimbi waanee nib b̄oti, kun puee, Joonasi n̄n n̄n cūti ki sòon n̄i bi Unimbōti botee, bi n̄n kp̄anti bi-bimbim ní; ama, ubo bí doo ki j̄itiñ Joonasi ní ki sòon nimbi kaa kp̄anti ni-bimbim. ⁴² Ibosoon dalee, Seeba tiñ-ki nimpuboti dāá dāá ȳiki k̄i kp̄o waanee nib b̄oti, kun puee ùn n̄n nyánn̄i doooo kitiñgbeennyòkò ní ki d̄omiñ ki p̄ilfi Saloom̄on n̄n sòon n̄i iciin puee, ama ubo bí doo ki j̄itiñ Saloom̄on.

⁴³ “Arasini yaa nyán unil nee, u búnti ki ȳiñ kitimpiliññi pu ní k̄i nyàab ḡk̄oñkoon. U yaa nyàab k̄i ḡi, kaa k̄ee, ⁴⁴ ní ú bí yii: <M dàá f̄atiñ ḡiti laakin m̄n nyánnée.> U yaa f̄atiñ niin ki ká ḡk̄oñkoonee d̄o fam ki ḡat̄i dándanee, ⁴⁵ ní ú cūú cáan̄ arasiniibi biluli bin ḡiti sá bikpitib ki j̄itiñ ùn-uee, ní bi-kòkò ḡ dāan̄ k̄i kp̄afi k̄i k̄al̄ udaan pu, ní ú mòt̄i b̄iil. M̄in mbaantiim ní an dāa sá ki t̄i waa-nee nib binikpitib.”

⁴⁶ Ŋyunti ŋun Yeesu dàá b̄i sòon n̄i kunipaauee, ní u-ḡa n̄i u-naalib b̄aan̄ ki yú mm̄oñki ki bàà nyàab k̄i sòon n̄i u. ⁴⁷ Ní ubo bí-u yii: “Kp̄èè, a-na n̄i a-naalib yú mm̄oñki ki nyàab k̄i sòon n̄i si.” ⁴⁸ Ní Yeesu f̄atiñ k̄i k̄ijapaayee, yii: “Ŋma di sá m-na ní bilab di sá m-naalib, kp̄èè bin sá m-na n̄i m-naalibee s̄éè.” ⁴⁹ Ní u dū u-ḡal ki dākā u-boonooliibi ní ki bí yii: “Kp̄èè, m-na n̄i m-naalib s̄éè! ⁵⁰ Un kamaa di yaa ḡāan̄ m-Baa un bí yilpuee n̄n là puee udaan di sá m-naalaaa, m-niisalaaa, m-na.”

13 Ŋwiin gbantee, Yeesu nyán kudiin ní ki cūti k̄al dim̄oogbandi, ² ní kunipaaau k̄oñni ki kp̄afi u-cee, ní u j̄óm ki k̄al̄ buñalimbun nnyim pu, ní kunipaauee yú dibuñgbandi. ³ Ní u cáá alaḡkpan ki sòon n̄i bi tiboti tikpil, ní ki bí yii:

“Uninja ubo di nyán k̄i yàan̄ iwambool. ⁴ U b̄i yàant̄ee ní abil aba líti nsan pu, ní nn̄ombiyaamu d̄omiñ ki t̄s̄ ki j̄iñ. ⁵ Ní aba mun líti kuteeun laakin kitiñ kaa nyòoyee, ní ki p̄uti kp̄aā nyán kun puee kitiñ kaa nyòd. ⁶ Ŋwiin dāa p̄ilee, ní an kp̄i kun puee inyaan kaa k̄o kitiñ. ⁷ Ní aba mun líti ikuñkumin, ní ikuñkumee wiin ki múkuñ i-pu. ⁸ Ama ní abil aba líti laakin kitiñ ḡānee ní ki l̄oñ abil. Ŋwambool ḡubo l̄oñ dilaataal, ḡubo imuñku ita, ḡubo mun mmuñku n̄i saalaa.” ⁹ Ní Yeesu bí yii: “Sii un yaa cáá ditafalee ḡ gb̄il.”

¹⁰ Ní Yeesu boonooliibi s̄utiñ ki p̄il-u ní ki b̄alfi-u yii: “Ba pu ní a cáá alaḡkpan ki sòon n̄i bi ní?” ¹¹ Ní u k̄i-bi yii: “Unimbōti yānti nimbi b̄éè u-beel b̄oti tin bí dibalinee taapu. Ama an kaa yānti b̄iñ ḡ b̄éè. ¹² Un yaa cááyee, bi dàá ḡiti k̄uti-u u-cee ḡ wiin. Ama un kaa cááyee, bi dāa f̄ool̄ f̄iñ un u cááyee ní ú gb̄inti p̄ilpil. ¹³ Kun pu ní m cáá alaḡkpan ki sòon n̄i bee dee: di sá bi kp̄èè ní kaa w̄al, ki p̄ilfi ní kaa gb̄il. ¹⁴ B̄iñ puee an ḡá kii Unimbōti b̄onaatiliu Eesayi n̄n n̄n l̄i puee dee, yii Unimbōti bí yii: <Ní dàá dāá n̄n p̄ilfi, ama ní kaa làá gb̄il. Ní dàá dāá kp̄èè ama ní kaa làá w̄al. ¹⁵ Kun puee binib nee p̄obiliñ tilfi, ní bi kp̄áá bi-tafaliñ ní ki ḡúb bi-nimiliñ, k̄i taa w̄alaaa, k̄i taa gb̄ilaaa, k̄i taa b̄éè taapu, k̄i taa kp̄anti bi-bimbim, m̄ bàà cáan̄-bi.> ¹⁶ Ama nimbee, ni bí mm̄on ni kun puee ni-nimiliñ w̄al man n̄i m-tuññi, ni-tafaliñ mun gb̄il m-boti. ¹⁷ Ibaam̄on ní m tükù-ni, Unimbōti b̄onaatiliibi ni deede n̄n tikpil bàà n̄n nyàab k̄i ká kun ní ká nee, kaa ḡún ki ká, bi bàà n̄n nyàab k̄i gb̄il tin ni gb̄il nee, kaa ḡún ki gb̄il-ti.”

¹⁸ “Mimnee, p̄ilfimaan uwambooyaanli laḡkpan-di din m l̄ee taapu. ¹⁹ Un p̄ilfi bi n̄n sòon Unimbōti beel b̄oti ní kaa gb̄ilee, náan̄ n̄i ḡwambool ḡun líti nsan puee ní. Sitaan ukpiti di d̄oñ ki cūti tin bi búl u-pobilinee ki lèek̄i. ²⁰ Ní un náan̄ n̄i abil ḡin líti kuteeunee, ùn p̄ilfi tibotee ní ki f̄ool-ti malaa n̄i dip̄oipindi, ²¹ ama waa yānti tibotee ḡ k̄al u-ni k̄i yúnti k̄i b̄aan̄ inyaan, Unimbōti b̄oti puee diḡindi kii disaandi diba yaa b̄aan̄-uee, ní ú dū nn̄imbotisan k̄i fá. ²² Un mun náan̄ n̄i abil ḡin líti ikuñkuminee gb̄il Unimbōti b̄oti, ní duulnya poon land̄okoi n̄i tigaajati tin ḡm̄atiñ binibee neendi ḡ dāá dū múkuñ an b̄oti pu, ní an kaa ḡūh k̄i l̄oñ. ²³ Un p̄ilfi Unimbōti b̄oti ki gb̄il taapuee dàá ḡá atum-mōnti ḡin t̄i Unimbōti yindi tinyoolee kii iwambool in líti kitimm̄ontii pu ḡubo l̄oñ abil dilaataal, ḡubo mun imuñku ita, ḡubo mun mmuñku n̄i saalaayee ní.”

²⁴ Ní Yeesu ḡiti dū tib̄oñmantikaal nee ki sòon n̄i bi yii: “Unimbōti beel náan̄ n̄i uninja ubo un búl iwamboomōnti u-saakunee ní. ²⁵ Kunyeeu, b̄aa ḡma k̄o ki d̄oñnee, ní u-nannanliu d̄omiñ ki dū ukeenja ki búl idin, ní ki búnti. ²⁶ Ŋyunti ḡun idi nyán ki l̄oñnee, ní ukeenja mun nyán, ²⁷ Ní bit̄on-t̄onliibi d̄omiñ ki bí bi-kp̄iliu yii: <Ukpil, an kaa sá idi ní a búl bukpaanaan? Kin ukeenja mun nyán

la?> ²⁸ Ní ukpilee kí-bi yii: <An sá unannanli ubo di ná mín.> Ní bitontonliibi bálfi-u yii: <Mimnee, tí cù kí fùkù ukeenja gbanti kí fáaa?> ²⁹ Ní u kí-bi yii: <Aayee, taa fùkùmaan-u, kun puee ni yaa làa fùkùee, see án kpáan idi kí fùkù. ³⁰ Mìn puee, yàn-timaan an kòkò n̄ n̄n yú ki cí kudiceeu; nyunti ñun bidicaliibi yaa làa dāá cēe, ní m̄ tükù-bi bí fùkù ukeenjee kí bíl afeencun afeencun kí tūu ññmi, ama ní kí cáá m-dii kí ná m-cakalaaun.> "

³¹ Ní Yeesu gítí tí dū tiboti tiba ki ñmāntiñ-bi yii: "Unimboti beel náan̄ n̄ kisubili kin uninja ubo cáá búl u-saakunee. ³² Kí mun di sá kisubifiifitii asubil kòkò kansikin, ama ki yaa nyán ki wiin̄ ki dóoyee, an wīikín tikunfaal tin kòkò kínee, ní kí kpánti busubu, ali nnombiyaamu dōon̄ ki pāantí mu-di-ññi bu-paññi pu."

³³ Ní Yeesu gítí tí dū tibomantikaal tiba mun ki tí ñmāntiñ-bi yii: "Unimboti beel náan̄ n̄ nnyokò ñun bi náan̄ kpono saabun án jōmee ní. Unimpu dù fii ní kí ñmālim̄ ñkponoyim boto dijandi poon kí búun̄ ní bukponosaa kòkò n̄ jōm̄."

³⁴ Yeesu n̄n̄ dù tibomantikaal ní ki sōon̄ n̄ samaa. Waa n̄n̄ sōon̄ n̄ bi fam see ú dū ñmāntiñ tiba. ³⁵ Mimnee, an ná kii Unimboti bōnaatiliu n̄n̄ n̄n̄ sōon̄ ki s̄iñ puee dee, yii: "N̄n̄ tibomantikaal ní m̄ dāá dāá dū sōon̄ n̄ bi, m̄ dāá dāá tükù-bi doooo m̄ n̄n̄ náan̄ duulnyee tin bí dibalinee."

³⁶ Niinee, Yeesu yānti kunipaauēe ní ki n̄n̄ kùn̄, ní u-boonooliibi sūtí ki p̄l-u ki bí-u yii: "Tükù-ti ukeenja un bi cáá búl kusaaunee taapu." ³⁷ Ní Yeesu bí-bi yii: "Un b̄ul̄ idee di sá man Kinibiki.

³⁸ Kusaauee di sá duulnya, ní idi sá Unimboti beel-in biyaamu, ní ukeenjee di sá Sitaan biyaamu.

³⁹ Unannanli un dóm̄in̄ kí búl ukeenjee di sá Sitaan. Kudiceeu di sá duulnya kúntitam, ní bidicaliibi sá Unimboti tūuni. ⁴⁰ Kii bi n̄n̄ béel kumokpitiu pu kí bíl afeencun kí tūu puee, m̄n̄ ní an dāa sá duulnya kúntitam. ⁴¹ Man Kinibiki dāá dāá tōñ m-tūuni ní í dāá lēm-beelin bin kòkò sá nsugimu bi-jutiibi gbéetí ki lítée n̄n̄ bin náan̄ ikp̄itee, ⁴² ní kí dū-bi kí tō kipaai ñmin̄un, ñun ni bi dāá n̄n̄ k̄a ki sūn̄, bi-nyññi ḡa tōb kākakee.

⁴³ Ama ní deedeedambi dāa j̄il̄ kii ñwiñnee ní p̄al-pal bi-Baa beelin. Un yaa cáá ditafalee n̄ gb̄il̄."

⁴⁴ Ní Yeesu gāa dilanj̄kpan̄di nee yii: "Unimboti beel náan̄ n̄ kii tigaajati tin bál kusaaunee, ní ubo cūti ki p̄í ní ki ḡiñ̄ kí bál. An n̄n̄ m̄ok̄iñ-u puee, ní u cūti ki nyáfi u-wanti tin kòkò u cááyee p̄ilpil, ní ki cáá dá kusaau gbanti. ⁴⁵ Unimboti beel tí náan̄ n̄ kii unyampu n̄n̄ nyāab abeedimbim̄onti puee ní, ⁴⁶ u yaa ká ñin̄ ñāñ ki lákatēe ní ú cúu nyāfi tin kòkò u cááyee p̄ilpil ní kí cáan̄ kí dā."

⁴⁷ "Unimboti beel náan̄ n̄ kii bi n̄n̄ dù kulaaññu kí tō dim̄olin̄ án cúu kujombuluu kamaa puee ní, ⁴⁸ bi n̄n̄ dū kulaaññu ki tō an cúu ijōmee, ní bí dāal̄ kí nyāntiñ dim̄ogbandi, ní kí k̄al̄ kí lútí im̄on̄-ti kí ná tikabitin, ní kí dū in̄ kaa ñānee kí tō kí fá. ⁴⁹ Mìn ní duulnya kúntitam an dāá ná. Unimboti tūuni dāa dōon̄ ní kí ḡantí binikpitib̄ n̄n̄ bim̄ontiibi, ⁵⁰ ní kí dū bikpitibeee kí tō kipaai ñmin̄un, niin̄ ní bi dāá n̄n̄ sūn̄ bi-nyññi ḡa tōb kākaka."

⁵¹ Ní Yeesu bálfi u-boonooliibi yii: "Ní gb̄il̄ tiboti tin kòkò m̄ sōon̄-ni nee taapuōō?" Ní bi kí yii: "I-

in ti gb̄il̄". ⁵² Ní u bí-bi yii: "M̄n̄ ní umaradakal kamaa un di yaa f̄ōō Unimboti beel b̄otee náan̄ n̄ kudiidaan un cáá tigaajati ki lēek̄i ti-poon tikpikil n̄n̄ tipon̄ ki cáá tūtun̄ binibee ní."

⁵³ Yeesu n̄n̄ dū tibomantikaal ki sōon̄ n̄ bi ki dóoyee, ní u yík̄i niin̄, ⁵⁴ ní ki n̄n̄ gítí u-dumpu. U bānee, ní ki kó niin̄ kpafidiikun ki b̄i dāk̄a u-dumpu yab Unimboti boti, ní bin kòkò bí niinee b̄ak̄at̄i seeee, ní bi b̄i l̄i yii: "U n̄n̄ ká la iciin̄ gbanti dee? An d̄i mana ní u ñun̄ ki náan̄ maamaacib nee dee? ⁵⁵ Ti nyí-uaa! An sá kapinta jip̄ōnaa! Un̄a di sá Maariiyaa! Un̄-naalib̄ mun di sá Jaaki n̄ Joosefi n̄ Siim̄on̄ n̄ Juudaa! ⁵⁶ Un̄-niisalib̄ kòkò mun di kòd̄o ti-kansikineeyaa! Kin, an ná mana ní u cáá m̄pon̄ nee?" ⁵⁷ An di n̄n̄ yānti ní baa f̄ōō-u ki kí. Ní Yeesu bí-bi yii: "Baa kp̄eē Unimboti bōnaatiliu fam laaaba an yaa kaa sá u-tiñkin̄ n̄n̄ u-cindin̄ ní bi kp̄eē-u fam." ⁵⁸ Bi n̄n̄ kaa f̄ōō-u ki kíyee pu ní waa n̄n̄ ná maamaacib tikpil̄ niin̄.

14 Nyunti gbante, Eeroodi un n̄n̄ sá uboti Gaaliileeyee gb̄il̄ bi n̄n̄ sōon̄ Yeesu pu miñyee ² ní ki bí u-tontonliibi yii: "Un̄ee di sá Jaan un f̄uul̄ binib Unimboti nyimee, u fat̄ii fikiti ní, an pu ní u cáá m̄pon̄ ki náan̄ maamaacib m̄n̄."

³ - ⁴ Kun pu ní Eeroodi n̄n̄ l̄i mimnee di sá u n̄n̄ cáá u-maan̄ Fiiliipi nimp̄uu, un bi ȳi Eeroodiyee. Ní Jaan n̄n̄ tük̄u Eeroodi yii: "An kaa máan̄ á cáá unimpu gbanti." An puee Eeroodi yānti bi cúu Jaan ki b̄ob̄ ki cáá tō sarkan kun puee an kaa n̄n̄ m̄ok̄iñ Eeroodiya. ⁵ Niinee ní u k̄in̄ ki nyāab kí kp̄o Jaan, ama ní ki f̄añk̄i Juuda yab, kun puee b̄aa ñma nyí Jaan pu yii u sá Unimboti bōnaatiliu.

⁶ Ní dalin̄ kin̄ bi b̄i j̄in̄ Eeroodi maalwiññu j̄inaaliuee, Eeroodiya bisal̄ ñón̄ bin bi ȳiñ̄ j̄inaalee n̄miin̄, ní an m̄ok̄iñ Eeroodi, ⁷ ní u p̄ti ki bí yii: "Kun kamaa ní a yaa l̄eē, á bálfi-mi, m̄ dāá t̄i-si kud̄oñu." ⁸ Ní usap̄ōnee na yānti u l̄i yii: "Á tük̄uti Jaan un f̄uul̄ binib Unimboti nyimee yil̄ kí t̄ak̄añ-mi kpaatan̄ k̄oñk̄onnee." ⁹ Niinee, an kó uboti kunimbaau, u n̄n̄ gítí dāá p̄ti kunipaau n̄miinee puee ní u kí yii u dāá t̄i-u, ¹⁰ ní ki tú ubo n̄ cù kusarkadiin̄ kí t̄il̄in̄ Jaan un f̄uul̄ binib Unimboti nyimee yil̄ kí cáan̄. ¹¹ Ní bi t̄il̄ Jaan yil̄ ki ná kpaatan̄, ki cáan̄ ki t̄i usap̄ōnee, ní u mun cáá t̄i u-na. ¹² Ní Jaan boonooliibi dóm̄iñ̄ kí ȳōon̄-u ki cáá s̄ib̄, ní ki cūti ki tük̄u Yeesu tin j̄it̄ee.

¹³ Yeesu n̄n̄ gb̄il̄ mimnee, ní u yík̄i niin̄ u n̄n̄ u-boonooliibi kó buñalimbu ki búnti laakin̄ binib kp̄eē, ama ní kunipaau nyānn̄i n̄timun̄ ki cōom̄ ataa ki n̄n̄ j̄i u-boon. ¹⁴ Yeesu n̄n̄ u-boonooliibi nyāñ buñalimbunee, ní ki ká kunipaau n̄n̄ t̄ibiñee, binibee n̄n̄ cúu-u falaa ní u kí ki b̄i cāantí bibunliibi.

¹⁵ Kujoou b̄i j̄ōot̄ee, ní u-boonooliibi sūt̄in̄ ki p̄il̄-u, ní ki bí-u yii: "Binib kaa kòd̄o laakin̄ ti bí nee, kunyeeu mun b̄i m̄ot̄i. M̄n̄ puee, yānti binib n̄n̄ cá n̄timbilimun̄ kí dā t̄ijin̄ kí j̄i." ¹⁶ Ní Yeesu kí-bi yii: "An kaa bálfi bí cù, n̄n̄imbi ni-ba t̄iimaan̄-bi ti-jin̄ bí j̄i." ¹⁷ Ní bi bí-u yii: "K̄pon̄ob̄ biñmoo n̄n̄ ij̄om̄ ili ja di bí." ¹⁸ Ní u bí yii: "Ȳōon̄ kí cáam̄maan-mi!" ¹⁹ Niinee, ní u bí yii samaa kòkò n̄ k̄al̄ kum̄oññu pu, ní u f̄ōō k̄pon̄ob̄ biñmoo n̄n̄ ij̄om̄ ilee ní ki wāan̄ kutaa, ki jáam̄ Unimboti, ní ki gifí gifí k̄pon̄ob̄ee ki

dūu tī u-boonnooliibi, ní bín dūu yākatí binib kòkò. ²⁰ Ní bi-kòkò jín kí díkí, an kíh, ní bi kóòn akpònkati nì ajòngin ñin kínee kí gbéèh tikabiti saalaa nì tili. ²¹ Bininjab bin nìn jín tijin gbantee nìn bàñ kii binib kutukub biṅmoo, baa kaañ binim-poobi nì mbiyaamu.

²² Niinee Yeesu yānti u-boonnooliibi kó buṅalim-bu malaa kí linti kí dùti lapu buṅbandi, ní Yeesu ún dáá bí niin kí tükù binib yii bí nìn kùh. ²³ U yānti bí nín kùnee, ní u búnti ḡkpaanceeti dijool pu kí mèè. Kunyeeu móee u dáá gbíntii bí niin u-baba. ²⁴ Buṅalimbuee mun nìn bàñ dimòol kansikin kaa tí cá, kun puee kubuṅu nìn tūṅkiñ-bu ní tinyiṅgbàn nìn yāṅkí-bu. ²⁵ Kí cá kutaawuntuṅuee, ní Yeesu tókoñ nnyim pu kí còom kí cá u-boonnooliibi cee. ²⁶ Bí nín ká u páaṅní kí còomín nnyim puee, ní bi-pòbiliṅ mál, ní bi bí yii: “Ufaṅfanti dee!” ní kí bī gbáá ibiil nì tifaandi. ²⁷ Kpalaayee ní Yeesu bí-bi yii: “Cúumaan ni-pòbiliṅ, an sá man! Taa fāṅkimaan!” ²⁸ Niinee ní Piyeer bí-u yii: “M-Dindaan, an yaa lafun sá sii, á yānti m tókoñ nnyim pu kí còom kí dáaṅ a-cee.” ²⁹ Ní Yeesu bí-u yii: “Nín dòón!”

Ní Piyeer nyán buṅalimbun kí tókoñ nnyim pu kí còom kí nín cá Yeesu cee. ³⁰ U nín bī còom kí cá kí ká kubuṅu nín jítí pu mpònee, ní u fāṅkí, kí kí ká bī múl nnyimin, ní u fáá mbiil yii: “M-Dindaan, fī-mi.” ³¹ Kpalaayee ní Yeesu tānti u-ṅal kí cúu-u ní kí bí-u yii: “A-fookiiu pátí, ba pu ní a fāṅkí?”

³² Ní bi-liitil kó buṅalimbun, ní kubuṅu ḡmíl. ³³ Ní bin nìn ká buṅalimbunee gbāaṅ Yeesu nimiin kí bí-u yii: “Ibaamò, a lafun sá Unimbòti Jipòon.” ³⁴ Bí dùti dimòol kí bàñ Geeneesareeti tiṅki jandi díbee ní kí kpákati. ³⁵ Niin yab kpáaā bée Yeesu, ní kí nákañ bí tükù ajan kòkò nìb, ní bí yòhni bibunliibi kòkò kí cáaṅ u-cee ³⁶ kí mèè-u yii ú yānti bí gbēēu-bòkutil kpaanceetiṅu kpaṅkpan, ní bin kòkò lafun gbēēyee pòkí.

15 Fariisab nì bimaradakaliibi biba nyánní Jeerusaleem kí dómín Yeesu cee ní kí bālfí-u yii: ² “Ba pu ní a-boonnooliibi kaa nòó ti-yaajab koobiliṅ ní? Kun puee baa fíntí bi-ṅalii kí wàatí ní kí nín jī tijin, kii ti-koobiliṅ nín sá puee.” ³ Ní Yeesu kí-bi yii: “Kin nimbi faa, ni nín nòó ni-yaajab koobiliṅ kí yintí Unimbòti marabee! ⁴ Unimbòti bí yii: <Á nín tó a-baa nì a-na,> ní kí gítí bí yii: <Un di yaa sòon kí bīil u-baa kii u-nee máaṅ bí kpò-u.> ⁵ Ama ní nimbi dàkà binib yii a ḡhùn kí tükù a-baa kii a-na yii <M nín bàà láá tī-si tiṅyee m dūu ḡá Unimbòti saraa.> ⁶ A yaa gítí dáá lī mimmee, an kaa ti sá á tūtuñ a-baa; ni nín ḡaañ pu kí kpiti Unimbòti bòti kí ḡaañ mìn ni-naanjab dàkèe dee. ⁷ Mpoonyoondambi! Unimbòti bōnaatiliu Eesayi nín ḡmāñ u-takaldau kí sòon ni-pu miṅyee sá ibaamò, yii: ⁸ Unimbòti bí yii: <Binib nee nyòṅkí-mi nì bi-nyommu fam ní, bi-pòbiliṅ dátin-mi. ⁹ Bí jáam-mi fam ní, kun puee tin binib náaṅee ní bí dàkà, ní kí cáá yí man marab.> ”

¹⁰ Mìn boonee ní Yeesu yíin kunipaauee u-cee ní kí bí-bi yii: “Ní pilfí kí gbil tibòti nee taapu tiṅan. ¹¹ An kaa sá tin dī kinyòkòon kí kòò mpoonee di kòntí unil tijòkòndi Unimbòti nimiin, an sá tin nyēē unil nyòkònee di kònti-u tijòkòndi.”

¹² Niinee, u-boonnooliibi sùtíin kí bí-u yii: “Aa nyí yii tibòti tin a bàà sòonee wūñ Fariisabaaa?” ¹³ Ní Yeesu bí yii: “Busubu bun kamaa ní m-Baa un bí yilpuee kaa còònee, bí dàá dáá fükù-bu kí fá ní.

¹⁴ Yāntimaan-bi. Bí sá bijòfub ní kí dàtí bijòfub: ujoṅfu yaa dàtí ujoṅfuee, see bi-liitil nì lítí mboon.”

¹⁵ Ní Piyeer bí-u yii: “Tükù-ti dilanḡkpanḡpandi din a bàà ḡāyee taapu.” ¹⁶ Ní Yeesu bí-u yii: “Ni mun kaa láá cáá iciin níin? ¹⁷ Naa nyí yii tin kòkò dī unil nyòkònee cá u-poon, ní boonee ú cùú sòntáaa? ¹⁸ Ama tin nyēēkinyòkònee nyēēunil pòbilin ní, an di kòntí unil tijòkòndi Unimbòti nimiin, ¹⁹ kun puee unil pòbilin ní ilandòkòkpiti kòkò nyēē: nnikpaakoon, bininjab nì binimpoobi laakpaati, binaacimpòmbi nì bisapòmbi jòkònti, bunaayubu, abògaan, asiibil. ²⁰ Tin kòntí unil tijòkòndi Unimbòti nimiinee dee. An yaa sá á jī tijin kaa fíntí a-ḡalii kii akoobil nín sá puee an kaa kòntí-si tijòkòndi Unimbòti nimiin.”

²¹ Boonee, Yeesu yíki niin kí nín cá Tiir nì Siidòon watil pú. ²² Ukananimpu ubò nìn nyánní niin pú kí dómín ní kí fáá mbiil yii: “Ukpil, Dafidi naantiu, sò m-saai! Di sá arasinii ubò ká m-bisal pu kí páb-u ḡkpitim pu.” ²³ Ama ní Yeesu kaa péḡgati-u tiba, ní u-boonnooliibi dómín ní kí gbāam-u yii: “Jà unimpu un pá ti-boon kí tátí nee.” ²⁴ Ní Yeesu kí-bi yii: “Bí tūnní-mi Israyeel yab bin wāṅkí kii ipiiyee ḡmanigma cee ní.” ²⁵ Ama ní unimpuee dómín kí gbāaṅ u-nimiin ní kí bí yii: “Ukpil, jòon-mi!”

²⁶ Ní Yeesu lī yii: “An kaa máaṅ bí dū mbiyaamu jinti kí tī mbòbiyaamu.” ²⁷ Ní unimpuee bí yii: “Tiṅman Ukpil, ama nì mìn kòkòee, mbòbiyaamu dindambi yaa bī jīnee, mbòbiyaamu mun tóò igbasigbasi in lítée ní kí jīh.” ²⁸ Niinee ní Yeesu bí yii: “Unimpu nee a-fookiiu wīlkéee! A nín là puee, an ḡá mìn kí tī-si.” Niin niin ní u-bisalee pòkí.

²⁹ Yeesu yíki niinee ní kí búnti Gaaliilee mòḡgbandi, ní kí cùtí jóm dijool diba pu kí kál. ³⁰ Ní kunipaaú dómín u-cee kí yòhni bin tà bi-taaji puee nì bin wòbee, nì bijòfub, nì bimòomiimbi, nì bibunliibi biba mun tikpil, ní bí cáaṅ-bi kí bíl u-nimiin, ní u cáaṅ bi-kòkò. ³¹ Ní an nìn ḡá kunipaauee maa-maaci ní nín ká bimòomiimbi sòon, bin wòbee pòkí, biṅaakpalfub kíh kí còom tiṅan, ní bijòfub mun wálee puee, ní bí bī pàkà Israyeel Nimbòti.

³² Ní Yeesu yíin u-boonnooliibi, kí bí-bi yii: “Nnibiim nee gbí-mi falaa: di sá iwiin ita sèè ní bí bí m-cee, kaa cáá tiba kí jī. Maa là kí jà-bi bí nìn kùh nì ḡkùm, bi-wunti nì tin yòtí nsanni.” ³³ Ní u-boonnooliibi bí-u yii: “Kin, la ní tí dáá nín kánní ti-jin kupòou nee ní kí kpíh nnibiim mìn bí nee dee?” ³⁴ Ní Yeesu fátí bālfí-bi yii: “Kpòonò biṅa ní ní cáá ní?” Ní bí kí-u yii: “Biluli, nì ḡḡkaṅkaamu.” ³⁵ Niinee ní u bí yii samaayee kòkò nì kál taapu, ³⁶ ní kí fòò kpòonò bilulee nì ijomee, kí jáam Unimbòti an pu, ní kí gífi gífi kí tī u-boonnooliibi yākatí kunipaauee. ³⁷ Ní bàà ḡma jín kí díkí, ní bí kóòn agin ñin nìn kínee kí gbéèh tikabiti tiluli.

³⁸ Bin nìn jín tijikaal gbantee nyán bininjab kutukub binaa, baa kaañ binimpoobi nì mbiyaamu. ³⁹ Bí jín kí dóoyee, ní Yeesu yānti kunipaauee nín kùh ní u kó buṅalimbu u nì u-boonnooliibi búnti

Magadan watil pú.

16 Fariisab nì Sadusab dómiń Yeesu cee kí píl-u tiboti ní ki bí-u yii ú ñá maamaaci ubo kí ðàkà-bi yii Unimboti bí u-cee. ² Ní Yeesu kí-bi yii: “Kujooeee, ni lì yii: <Kutagboŋu dàá nīn ñāñ, kun puee atagban ñmāl mmam.> ³ Ní kutaafaauee ni lì yii: <Utaa dàá nì ðīn kun puee atagban bí gūngum.> Ní nyí kutaa bimbim mín, ní kaa ñūn kí béé tidaandi tin Unimboti bī ñáán iyunti in bí nee poonee. ⁴ Waanee nib binikpitib bin kaa yú deede nì Unimbotee bālfī yii m ñá kudaanŋu kubo kí ðàkà-bi. Baa làá ká kudaanŋu kubo asee kun náán nì Joonasi yókóee!” U lì mimmee ní ki yānti-bi kí búnti.

⁵ U-boonnooliibi nín dūtì dimoogbandee, bi suntu kaa kpáañní kponob. ⁶ Ní Yeesu bí-bi yii: “Ní nīn nyí nì ni-ba nì Fariisab nì Sadusab kpononyokoyu pu.” ⁷ Ní u-boonnooliibi bī ðàkafi bi-ban yii: “Ti nín kaa kalin kpáañní kponobee pu ní u lì mim-maaan?” ⁸ Yeesu bée bi-landokoi, ní ki lī-bi yii: “Ba pu ní ni bī ðàkafi ni-ban ni nín kaa ñúbín kponobee pu? Ba pu ní ni-fookiiu kaa náán mín? ⁹ Nín ðīn naa láá glil taarooo? Naa téetí kponob biŋmoo bin m gifí ki tī binib kutukub biŋmoo ñmó kí díkí ali ni tōō bin kínee tikabiti saalaa nì tileeee? ¹⁰ Áá naa téetí kponob biluli bin m gifí ki tī binib kutukub binaa ñmó kí díké? Tikabiti tiŋa ní ni nín tōō bin kínee ní? ¹¹ Ba pu ní naa bée yii an kaa sá kponob boti ní m sooñ?” Ní u gítí būsì ki lī yii: “Ní nīn nyíh ni-ba nì Fariisab nì Sadusab nyokoyu ñun bi cáā ñáán bukponosaan an jómee pu.”

¹² Niinee ní u-boonnooliibi nín bée yii waa nín bī sooñ nì bi bí nīn nyí nì bi-ba nì nnyoko ñun bi ñáán kponobee pu, ama an nín sá bi nīn nyíh bi-ba nì Fariisab nì Sadusab ðàkatam pu ní.

¹³ Ní Yeesu nì u-boonnooliibi búnti Seesaaree Filiipi tiŋki watil pú. Bi cée, ní u bālfī-bi yii: “Binib lì man Kinibiki pu yii m sá ñma ní?” ¹⁴ Ní bi kí-u yii: “Biba bí yii an sá Jaan un fūul binib Unimboti nyimee, ní biba mun bí yii a sá Unimboti bōnaatil-iu Eelii, ní biba mun bí yii sii di sá Jeereemii áá Unimboti bōnaatiliibi kansikin ubo.” ¹⁵ Ní Yeesu bālfī-bi yii: “Kin nimbi faa, ñma ní nimbi nyí yii m sá ní?” ¹⁶ Ní Siimōn Piyeer kí-u yii: “Sii di sá Kriisitoo, ki sá Unimboti mmanŋafokondaan Jipōon.”

¹⁷ Ní Yeesu bí-u yii: “Siimōn, Jaan jipōon, a bí mmōn ni! Di sá yii an kaa sá unil di lēēan baamōni ki ðàkà-si, an sá m-Baa un bí yilpuee di ðàkà-si.

¹⁸ Man tükù-si yii: sii di sá Piyeer, ditanŋkpakpaan-di nee pu ní m dàá mā m-nikitil kí tókōñ, ní ñkúm nì mi-pōŋŋu dàá nyāfīn kí gúl, kaa làá ñmā kí ñá-đi tiba. ¹⁹ M dàá dū Unimboti beel saafiibi kí tī-si, ní a yaa sooñ ki siñ pu taapu dooyee mín ní an sooñ ki siñ yilpu mun.”

²⁰ Yeesu lì mín ki dóoyee, ní ki bí u-boonnooliibi yii bí taa péetükù báa ubo yii u sá Kriisitoo.

²¹ Ŋyunti għantee ní Yeesu kí ki sooñ ki cánti-bi yii: “An sá yii m cù Jeerusaleem, bikpilib nì bis-araanŋakpilib nì bimaradakaliibi ñ sàañ-mi tikpil, ní kí kpò-mi, winta dal, ní m fikiti.” ²² Ní Piyeer cáá-u ki nyánti ñkpaanceeti ki wōoñ-u yii: “Ukpil, Unimboti ñ cunnì mbusu ndan! An kaa làá bāñ-si mín.”

²³ Ní Yeesu fātīn Piyeer pu ní ki bí-u yii: “Sii un cáá Sitaan landokoyee, sūtí lapu kí wātī-mi. A sá-mi kusugij ní nsan pu, saa ðàkafi Unimboti yam, a ðàkafi nniyaamin ní.” ²⁴ Niinee ní Yeesu tükù u-boonnooliibi yii: “Un yaa là kí nójó-mee ñ fá ún u-ba nín là puee, kí yōoñ u-ðōpuntikaanŋu kí nīn nójó-mi. ²⁵ Kun puee un di yaa là kí fī u-manŋfalee dàá dàá lānti-đi, ama un di yaa fá u-manŋfal man puee di dàá dāā fī-đi. ²⁶ Unil, a yaa jín duulnya nee kōkō ní ki yaa fá a-naŋkee ba ní a páati? Ba ní a ñūn kí dūu pà kí fī a-ba? ²⁷ Man Kinibiki dàá dāā nì m-Baa Unimboti nyooti, ní m-tūni dāa nójó-mi, ní m dāā pà báā ñma nì u-tundi nín sá puee. ²⁸ Ibaamōn ní m tükù-ni, biba bí ni-kansikin doo kaa làá kpú ní kí ká man Kinibiki ñ dāā kii ubotee.”

17 Iwiin iluu boonee, Yeesu yōoñ Piyeer nì Jaa-ki nì Jaan un sá Jaaki naalee ki cáá-bi ki kpōoti ñkpaanceeti dijoofokol diba pu, ² ní ki cúu u-ba ki kpánti bi-nimiin, ní u-nimiin kīn ki jil pāl-pal kii ŋwiinee, ní u-wampeenŋkaati pūil bóiii kii ŋwalfee. ³ Niinee ní u-kpambaliŋ kpēyee Mooisi nì Eelii di sí bi nì Yeesu sooñee. ⁴ Bi ká mimmee, ní Piyeer tükù Yeesu yii “M-Dindaan, an ñāñ tí nīn bí doo! A yaa là m dàá gāā tibín tita, sii kubo, Mooisi kubo, Eelii mun kubo.” ⁵ U bī sooñ mim-mee, ní ditagbandi diba dómiń ki bīn bi-pu ki jil pālpal, ní bi gbil Unimboti sooñni ditagbandee ni yii: “Un bí nee di sá man Jipōon un m neeñ tiŋa-nee, u-pu ní m-pōbil sōm. Ní pilfimaan-u.” ⁶ U-boonnooliibi nín gbil an sooñni mimmee ní bi fāŋki tikpil ki liti dicincibil, ⁷ ama ní Yeesu sūtì ki píl-bi, ní ki gbē-bi ki bí yii: “Yikimaan, taa fāŋki-maan!” ⁸ Bi wāān ki kpēyee ní kaa ti ká bin kīnee, see Yeesu baba.

⁹ Ŋyunti ñun bi fātī kpkatīn dijool puee, Yeesu kpāafi-bi yii: “Ní taa māafi báa ubo tin ni kée kí nīn cí ŋyunti ñun man Kinibiki dàá fikiti ditanŋkpi-ilinee.” ¹⁰ Ní u-boonnooliibi bālfī-u yii: “Ba pu ní bimaradakaliibi bí yii Eelii di máān kí péé kí dāāñ kí wātī ní Kriisitoo ñ nín dāāñ ní?” ¹¹ Ní Yeesu fātī kí-bi yii: “Ibaamōn, Eelii di máān kí péé kí dāāñ kí bónti tikōkō. ¹² Ama m tükù-ni yii Eelii dómiń dooooyee ní binib kaa bēe-u, ki ñá-u bi nín là puee. Mīn mbaantiim ní bi dàá tí sàān man Kinibiki mun.”

¹³ Niinee ní u-boonnooliibi bēe yii Jaan un fūul binib Unimboti nyimee ní u lì.

¹⁴ Bi bāñ ki ñmāntiñ kunipaauee, ní uninja ubo dómiń Yeesu cee ní ki gbāān u-nimiin, ¹⁵ ní ki bí-u yii: “Ukpil, sō m-jipōon saai! U bñ abimbil ní an sàantí-u tikpil, an péelíki-u ní múmul, ŋyunti ñubōee ŋŋmin, ŋyunti ñubo muee nnyimin. ¹⁶ Ní m bāā cáān-u a-boonnooliibi cee, ní baa ñún ki cáān-u.” ¹⁷ Ní Yeesu bí yii: “Ōo binib nee, naa cáá fookii kí gáati! Kí dāa sāā ŋyunti ñuloŋu ní m bāā dūu kál ni-cee? M dàā nīn jīn ni-pu kimotií kí tin sāā ŋyunti ñuloŋu ní? Cáānmaan-mi kibikee doo.”

¹⁸ Ní Yeesu kpātī arasinii un ká ki-puee pu, ní u nyāñ, ní kibikee pōkì niin dicilpu.

¹⁹ Niinee ní Yeesu boonnooliibi dómiń u-cee bi-ñmaniŋma ki bālfī-u yii: “Ba pu ní timbi kaa ñún kí jīn arasiniiyee ní?” ²⁰ Ní Yeesu kí-bi yii: “Di sá yii

ni-fookiiu un ni cáá Unimbóti puee di páti. Ibaamón ní m tükù-ni, ni-fookiiu yaa bàà gbifi fiii kii dijonjombilee, ni bàà ñhùn kí tükù dijool nee yii: <Yíkì laakin a bí nee kí nín cá lapu doo!> Ní dí bàà lafun kpìkitì. Tiba kaa bàà ñhùn kí nín pōō ki tī-ni. [²¹ Ama arasiniibi bin bí kii uneeyee, see ñwimmeem nì dinyoobobil ní a ñhùn kí dūú jà-bi.]

²² Dalba Yeesu nì u-boonooliibi kpáfi ki bí Gaaliileeyee, ní u tükù-bi yii: “Bi dàá cúú man Kinibiki kí tī binib, bí kpò-mi. ²³ Ama ní winta dalee m fik-itì.” Niinee, an kó-bi kunimbaau tikpil.

²⁴ Yeesu nì u-boonooliibi nín bàñ Kapeenaayumee bin nín fool Kunimbótidiilampoouee dómiñ Piyeer cee ní ki bálfi-u yii: “Ni-kpil-iu kaa pà Kunimbótidiilampoou nīiin?” ²⁵ Ní Piyeer kí-bi yii: “U pà.” Ñyunti ñun Piyeer kóón kudi-inee, ní Yeesu bí-u yii: “Siimón, a dàkafi yii ba? Bilab di pà fotiku nì lampoo ki tì duulnya botiibi ní? Bitindambaaa binicambi ní?” ²⁶ Ní u kí-u yii: “Binicambi.” Ní Yeesu bí-u yii: “Mimnee, bitindambi kaa pà dee. ²⁷ Ama timbi kaa là kí bàkañ binib gbanti, mìn puee, nín cá dimoolin kí tō njompiin. Ujompeepeekaa un a dàá cúúyee, á tábití u-nyòko, a dàá ká animil ñin dàá ñmànti binib bili lampoouee. Cáań animilee kí pà man nì sii yil pu.”

18 Ñyuntèe ní Yeesu boonooliibi dómiñ u-cee ki bálfi-u yii: “Ñma di sá ukpaan Unimbóti beelin ní?” ² Ní u yíin kibiyawaai kiba ki yóon binimiin, ³ ní ki bí-bi yii: “Ibaamón ní m tükù-ni, ni yaa kaa kpánti ni-bimbim kí ñá kii mbiyaamuee, ni kpá kí kó Unimbóti beelin. ⁴ Un sá ukpaan Unimbóti beelinee di sá un di sintiñ u-ba ki kpánti kii kibikee. ⁵ Man puee, un di yaa fōō kibiki kiba kii kineeyee, fōō man m-ba dee.”

⁶ “Ama un di yaa yānti mbiyaamu mun fōō-mi ki kii nee kansikin kiba ñá ikpatee, bí dū kunakpaanñu kí kúl udaan neen kí cáá-u kí tō tinjun ú múl taapu taapuee só. ⁷ Mbusu bí ki tī duulnya u nín yānti binib ñań ikpatee. An dàá nín péebí mìn ní. Ama mbusu bí ki tī sii un pu ní ikpiti dī ki dómiñee.

⁸ “An yaa sá a-ñal kii a-taal di yaa làá yānti á ñá ikpatee, guutii fá kí wāatí a-ba! A kó mmanñafakón ni nì ditaagindi kii diñagindi só nì a-ñalii liitil ní a-taanñ liitil nì nín bí, bí cáá-si kí tō ñhmi ñun kaa kúú jaanjaanee ni. ⁹ An yaa tí sá a-nimil nín kpèe kunyee di yaa kaa fáati Unimbótee lēēan landokoi a-ni, kun puee an ñāñ ki tī-si á taa ñá an kpitii kí taa láá kó ñhmi ñun kaa kúú jaanjaanee ni. Kii an nín ñāñ ki tī-si bí lúkutí a-nimil diba kí fá á ñmátí nì a-nimiliñ liitil nì nín ká á kpú puee.”

¹⁰ “Ní nín nyín ni-ba kí taa kpèe mbiyaamu nee kansikin kiba fam, m tükù-ni ibaamón ní yii itūun in kpèe-muee bí m-Baa un bí yilpuee nimiin ñyunti sá kamaa. [¹¹ Di sá yii man Kinibiki dómiñ kí fī bin nín wōjkèe ní.]

¹² “Ni dàkafi yii ba? Unil yaa cáá ipii dilaataal, ní ubo wāñkì i-kansikinee waa yānti ubo kpá di-laataal in kīnee ajoon pu kupikpaaun kí cùú nyāabīn ubo un wāñkèeee? ¹³ M tükù-ni yii, u yaa tin ká-uee, u-bóti móokīn-u kí jītīn ubo kpá di-laataal in kaa wāñkèe boti. ¹⁴ Mìn mbaantiim ní ni-

Baa un bí yilpuee kaa là mbiyaamu nee kansikin bàà kiba n wāñkì.”

¹⁵ “A-nabiki yaa yīntiñ-see, cù u-cee kí dàkà-u min ní u ñá-si an kaa kītèe sii nì u ñmaniñma. U yaa gbil ki tīñ-see, mimnee, a ñún ki gīñní a-nabiki nsammontin dee. ¹⁶ Ama u yaa yīl, kaa gbilñ-see, á kpáañ unil ubo kii bili kí cù u-cee an nín dàá ñá pu binib bili kii bita n ká kí ñmā kí sòon min udaan ñá an kaa kītèe, kii Unimbóti takaldau poon nín lī puee. ¹⁷ U yaa kaa tí gbil ki tīñ bí muee, á tükù Unimbóti nikitil, u yaa tí yīl, kaa gbilñ Unimbóti nikitilee, ú kpánti a-cee kii unil un kaa nóó Unimbótee.”

¹⁸ “Ibaamón ní m tükù-ni, tin ní ni yaa sòon ki siin taapu dooyee, mìn ní an sòon ki siin yilpu mun.

¹⁹ “Ibaamón ní m tükù-ni, binib bili ni-kansikin yaa kpáfi kinyoko taapu doo ki mēēbāa kunyee, m-Baa un bí yilpuee dàá tī-bi kudonju. ²⁰ Di sá yii laakin binib yaa kpáfi bili kii bita man yindi puee, m bí bi-kansikin.”

²¹ Niinee ní Piyeer dómiñ Yeesu cee ki bálfi-u yii: “Ukpil, m-nabiki yaa yīntiñ-mi, kí tin sāa miña ní an máań m dūú pō-u ní? Kí tin sāa milulaaa?” ²² Ní Yeesu kí-u yii: “Aayee, an kaa sá miluli, an sá kí tin sāa imunju ita nì saalaa miluli pu ní á pō.”

²³ An puee, Unimbóti beel náań nì kii ubóti ubo nín yīn u-tontonliibi nì dàá pà-u bi-poonñi puee ní. ²⁴ U kí ki bī kaañee, ní bi cáań-u u-ponliu ubo un cáá-u dipondi miiliyombi kutukuee. ²⁵ Kijapaayee nín kaa nín cáá kun ní u dàá dūú pèe, ní ukpilee bí yii bí dū u nì u-nimpuu nì u-biyaamu nì tin kòko u cááyee kí nyāfi án ñmā kí bà kunimbiñmiuu. ²⁶ Ní utontonlee líti kitiñ u-kpiliu nimiin, kí dō kí filim kí gbāam-u yii: “Á jī kimotii! M dàá dàá pà-si kòko.” ²⁷ U nín kaa ñhùn kí pà puee ní u-kpiliu sún u-saai kí dū u-pondi kí pú-u, ní ki bí yii ú nín cá.

²⁸ “Utontonlee nyānee ní ki dūú tú u-tontonjuti un mun cáá ún dipondi kutukuee nsan, ní ki cib ki cúú-u ki ñmāam u-neen ki bí-u yii <Pà-mi m-nimil-ñ!> ²⁹ Ní u-tontonjutee líti kitiñ u-nimiin ní ki gbāam-u yii: <Á jī kimotii, m dàá pà-si.> ³⁰ Ama waa kí see u nín cáá-u ki tó sarka ú pà u-pondi kòkòee. ³¹ U-tontonjutiibi nín ká min jítèe, ní an kó bīn inimoon, ní bi cūti kaañ tin jítèe kòko kí tükù bi-kpiliu. ³² Niinee ní bi-kpiliu yīn utontonlee ní ki bí-u yii: <A sá utonñiti ní! A nín gbāam-mi puee ní m dū a-pondi kí pú-si. ³³ An kaan máań á sō a-boo saai kii man nín sún a-saai pueeee?> ³⁴ Ní u-kpili-uee gí diñuul, ní ki yānti bí dū-u ki tó sarkan bí dáal u-tafal ali ú dáá pà u-pondi kòko kí dós.” ³⁵ Ní Yeesu bí yii: “Mìn ní m-Baa un bí yilpuee dàá dàá ñá un kamaa kaa dū u-nabiki kpiti ki pú-u nì u-pobil kòkòee.”

19 Yeesu dàkà an bóti ki dóoyee, ní ki yíkì Gaaliilee tinjin ki pótì Juudee watil, Joo-dan bunbandi lapu pu. ² Kunipaau nín nóó-u ní u cāantí bi-weeni.

³ Niinee Fariisab biba dómiñ u-cee kí pí-u tiboti kí kpèe u-nyokón ní ki bálfi-u yii: “Ti-marau pú nsan yii á jà a-nimpuu báa tin ní u yaa péēñeēee?” ⁴ Ní Yeesu kí-bi yii: “Naa kaañ Unimbóti takaldau kí ká an nín lī puee nīiin? Yii ñkilkaaminee Unim-

bɔti unaanli náan uninja nì unimpu ní, ní ki bí yii: ⁵ <An sá uninja n̄ yíkì u-baa nì u-na cee ní u nì u-nimpuu n̄ n̄n bí ní biliitil n̄ kpánti unibaanti.>

⁶ Mimmee, baa ti sá bili, bi n̄á unibaanti dee. M̄n̄ puee, unil n̄ taa yàkatì tin Unimbɔti dūu kpáfèe.”

⁷ Niinee ní bi b̄lfi-u yii: “Kin mimmee ba pu ní Mooisi n̄n pú nsan yii: <Á n̄mà takalda un dākà yii a j̄n̄ a-nimpuuee kí n̄b̄in̄-u ní kí n̄n̄ jà-u ní?>”

⁸ Ní u kí-bi yii: “An sá ni-p̄oogbif̄nḡu di yì-tì ní Mooisi pú-ni nsan yii ní jà ni-nimpoobi, n̄kilkaaminee an kaa n̄n̄ sá m̄n̄. ⁹ M̄ t̄k̄u-ni yii, sii un nimpuu yaa kaa n̄yán a-boon, ní a j̄n̄-u ki f̄t̄i c̄á ub̄cee, a n̄á tilaakpaal Unimbɔti nimiin.”

¹⁰ Ní u-boonnooliibi bí yii: “An yaa sá m̄n̄ uninja nì u-nimpuu kansikinee, mimmee, a yaa kaa p̄t̄i c̄á unimpu, an s̄o dee.” ¹¹ Ní u bí-bi yii: “An kaa sá b̄á n̄ma di n̄n̄ tibɔti nee see bin an pú bí n̄m̄e. ¹² Kun yant̄i bininjab biba kaa c̄ab̄ binimpoobee bí t̄bin̄: bibee, an sá doooo bi-na poon ní baa sá bininjab, ní bi f̄at̄i biba, ní biba m̄uee, an sá Unimbɔti beel puee ní bi dū bi-ba ki n̄á kii baa sá bininjabee. Un yaa n̄n̄ kí gb̄il tibɔti nee taa-puee n̄ gb̄il.”

¹³ Bi n̄n̄ c̄áan̄ mbiyaamu Yeesu cee ú dū u-n̄alii kí p̄áan̄ mu-pu kí m̄èè kí t̄i-mu, ní u-boonnooliibi b̄i w̄oñ bin c̄áan̄-muee. ¹⁴ Ní Yeesu bí-bi yii: “C̄ant̄imaan̄ mbiyaamu nee! Yant̄imaan̄ m̄ d̄áan̄ m-cee kí taa p̄iim̄maan̄-mu nsan, kun puee Unimbɔti beel sá kí t̄i bin náan̄ n̄ m̄uee ní.” ¹⁵ Ní u dū u-n̄alii kí p̄áan̄ mu-pu kí m̄èèki t̄i-mu ní ki búnti.

¹⁶ Uninja ubo d̄omiin̄ Yeesu cee ní ki b̄lfi-u yii: “Ukpil, ditumm̄ont̄iil dilar ní m̄ d̄áa n̄á ní kí ká diman̄fal din kaa c̄áa dikuntilee ní?” ¹⁷ Ní Yeesu kí-u yii: “Ba pu ní a b̄lfi-mi tim̄ont̄iil pu? Unimbɔti baba dí sá um̄nti. A yaa là kí kó diman̄fal din kaa c̄áa dikuntilee nee á n̄n̄ tó marab.” Ní u f̄t̄i b̄lfi Yeesu yii: “Marab bilab?” ¹⁸ Ní Yeesu bí-u yii: “Taa kp̄o unil, taa n̄á tilaakpaal, taa yò, taa m̄ont̄i ubo nyoko pu, ¹⁹ kí n̄n̄ tó a-baa n̄ a-na, kí n̄n̄ néen̄ a-juti kii sii a-bee.” ²⁰ Ní unaacimp̄oonee bí-u yii: “M̄ n̄á m̄n̄ k̄oko, tilati di ḡiti kin̄?” ²¹ Ní Yeesu kí-u yii: “A yaa là kí n̄á min sá p̄aaayee, c̄u kí dū tin k̄oko a c̄áayee kí nyāfi kí dū animil kí yàkat̄i bifalaadambi, ní kí tin ká tigaajati Unimbɔti cee, ní kí d̄áa n̄n̄ n̄ó-mi.” ²² Unaacimp̄oonee n̄n̄ gb̄il an nȳoñundee, kunimbaau k̄o-u ní u búnti soooo, kun puee u c̄áa tigaajati tikpil kaa là kí dūu p̄o.

²³ Niinee ní Yeesu bí u-boonnooliibi yii: “Ibaam̄on̄ ní m̄ t̄k̄u-ni, an d̄áa p̄o ki t̄i ugaaja n̄ kó Unimbɔti beelin. ²⁴ M̄ ḡiti t̄k̄u-ni yii, an p̄ofi ki t̄i ugutaamu n̄ j̄t̄i ujoo buññun ki j̄t̄i ugaaja n̄ kó Unimbɔti beelin.

²⁵ U-boonnooliibi n̄n̄ gb̄il mimmee, ní bi b̄akat̄i tikpil, ní ki bí yii: “Kin, n̄ma di n̄n̄ kí ká difiil dee?” ²⁶ Ní Yeesu kp̄e-bi dímm̄ ní ki bí yii: “An p̄oñ unil, ama Unimbɔti ceeyee tikoko sá s̄ok̄m̄i ní.”

²⁷ Niinee ní Piyeer bí-u yii: “Kin, timbi n̄n̄ yíkì ki fá tikoko n̄ tikoko ki n̄ó-si nee timbi paatii d̄áa sá ba?” ²⁸ Ní Yeesu bí yii: “Ibaam̄on̄ ní m̄ t̄k̄u-ni du-ulyap̄oñ un d̄oñee nee, man Kinibiki yaa l̄áa k̄al m-beejal pu n̄ tinyoolee, nimbi bin n̄ó-mee mun d̄áa k̄aal abeejal saalaa n̄ ali pu ní kí s̄oñ Is-

rayeel naakoti saalaa n̄ tilee b̄oti. ²⁹ Ní un kamaa yaa yíkì ki fá u-diññi n̄ u-nabiyaamu, n̄ u-niisalib, n̄ u-baa, n̄ u-na, n̄ u-biyaamu, n̄ u-kpaatanti man puee, Unimbɔti d̄áa tin p̄a udaan m̄n̄ dilaataal pu, ní ú ḡiti f̄oñ diman̄fal din kaa c̄áa dikuntilee.

³⁰ Ama bisanl̄int̄iibi tikpil d̄áa kpánti biboompaanliibi, ní biboompaanliibi mun tikpil n̄ kpánti bisanl̄int̄iibi.”

20 “Unimbɔti beel náan̄ n̄ kii bukpaadaan ubo n̄n̄ nyán̄ kutaafaau p̄olp̄ol kí nyāb̄ bipaadambi bí t̄o ditundi u-kpaabun puee ní. ² U ká-bee, ní bi s̄oñ ki b̄ont̄i yii u d̄áa p̄a-bi n̄wiin̄ n̄ubo tundi paati, ní u c̄áa-bi kí tó u-kpaabun. ³ Tikúti ti-wa gb̄ánee, u nyán̄ ki ká biba k̄a kinyon̄in̄ fam kaa b̄i t̄un̄ diba, ⁴ ní u bí-bi yii: <Ni mun n̄n̄ c̄amaan̄ m-kpaabun, m̄ d̄áa d̄áa p̄a-ni an n̄n̄ m̄áan̄ puee.>

⁵ Ní bi búnti. Ní bukpaadaan tí nyán̄ tikúti saalaa n̄ tili ní ki d̄áa nyán̄ w̄in̄kpooti tikúti tita ki ká biba mun. ⁶ Kujoou tikúti tin̄moo watilee, ní u tí nyán̄ ki ká biba k̄a, ní u b̄lfi-bi yii: <Ba n̄á ní doooo kutaafaau ni k̄a doo fam, kaa b̄i t̄un̄ diba?> ⁷ Ní bi kí-u yii: <Di sá yii ubo kaa cúu-ti.> Ní u bí yii: <Too, ni mun n̄n̄ c̄amaan̄ man kpaabun.>

⁸ “Kujoou j̄ot̄e, ní bukpaadaan bí un kp̄e u-paadambee yii: <Yiin̄ bipaadambee kí p̄a-bi bipaati, kí k̄il̄in̄ bin m̄ l̄un̄k̄e kí d̄áa k̄at̄i bin m̄ péeyee.> ⁹ Ní bin bi cúu kujoou tikúti tin̄mooyee d̄omiin̄, ní bi-k̄oko f̄oñ n̄wimm̄on̄ paati. ¹⁰ Bin bin u péé péé kí cúuyee d̄akafi yii b̄in̄ d̄áa f̄oñ tipaal an n̄n̄ w̄ik̄i ki j̄it̄in̄ bin l̄un̄ki boonee, ní bi dū n̄wiin̄ n̄ubo paati ki t̄i b̄áa n̄ma. ¹¹ Bi n̄n̄ f̄oñ animilee, ní bi b̄i gb̄ukuñ ukpilee pu, yii: ¹² <Bin a l̄un̄ki kí f̄oñ nee, kukúbambaant̄iun̄ ní bi dūu t̄un̄ ditundi, ní a p̄a-bi mbaant̄iun̄ kii timbi bin kí d̄oñ kutaafaau kí k̄un̄ kí ḡi, n̄wiin̄ p̄il-tee.> ¹³ Ní u f̄t̄i kí bi-kansikin̄ ubo yii: <M-b̄o, maa m̄uul̄-si. Man n̄ si kaa s̄oñ a kí yii a d̄áa f̄oñ n̄wiin̄ n̄ubo paati níin̄?

¹⁴ F̄oñ a-nimiliñ kí n̄n̄ cá, m̄ là kí t̄i ujooolkaa nee kii m̄ n̄n̄ t̄i si mun puee ní. ¹⁵ Maa c̄áa nsan kí dū m-nimiliñ kí n̄á m̄ n̄n̄ là pueeee? Aá, m̄ n̄n̄ n̄á un b̄eeyee tin̄anee ní an w̄u-si ní?>” ¹⁶ Ní Yeesu ḡiti l̄i yii: “Bin bin sá bisanl̄int̄iibi k̄on̄k̄on̄neeyee d̄áa n̄á biboompaanliibi, ní biboompaanliibi n̄ d̄áa n̄á bisanl̄int̄iibi.”

¹⁷ N̄yunti n̄un̄ Yeesu cá Jeerusaleemee ní u ḡant̄i u-boonnooliibi saalaa n̄ bilee nsanni, ní ki bí-bi yii: ¹⁸ “Ni ká Jeerusaleem un ti j̄óm̄ neeyaa, bi d̄áa cúu man Kinibiki kí t̄i bisarañakp̄ilib n̄ bi-maradakaliibi, ní b̄in̄ n̄ d̄áa s̄oñ m-b̄oti kí l̄i yii bí kp̄o-mi, ¹⁹ kí dū-mi kí n̄b̄in̄ bin kaa sá Juuda yabee ní b̄in̄ n̄ b̄eel-mi kí gb̄a-mi anaalab, kí kp̄áa-mi nd̄opuntikaa pu kí kp̄o-mi, ní winta dalee m̄ f̄at̄i fik̄it̄i.”

²⁰ Niinee, Seebeedee j̄ip̄ombi na ȳoñn̄i u-biyaa-mu ki d̄omiin̄ Yeesu cee kí gb̄áan̄ u-nimiin̄ kí m̄èè-u t̄iba. ²¹ Ní Yeesu b̄lfi-u yii: “Ba ní a là?” Ní u bí-u yii: “N̄yunti n̄un̄ a yaa l̄áa kpánti ubotee, á yant̄i m-j̄ip̄ombi bili nee ubo n̄ d̄áa n̄n̄ k̄a a-n̄an̄ḡiil pú, un k̄inee a-n̄an̄gan pú.” ²² Ní Yeesu bí yii: “Naa nȳi tin ni m̄èéyee. Ni n̄n̄ kí nyò falaa un man d̄áa nyò naaan?” Ní bi kí-u yii: “Iin̄, ti n̄n̄.” ²³ Ní Yeesu kí-bi yii: “Tin̄man, an lafun sá ní nyò falaa gbanti, ama an yaa kin̄ n̄an̄ḡiil n̄ n̄an̄gan kakañuee,

an kaa sá man di pūn an paani. Ipaan gbanti sá ki tū bin pu m-Baa bónti-i ki sííhee ní.”

²⁴ U-boonnooliibi saalaa bin kííhee nín gbíl mim-mee, ní bi fǒǒ nnabiyaamu mulee pu diŋuul. ²⁵ Ni-inee ní Yeesu yíín bi-kòkò, ní ki bí-bi yii: “Ni nyí yii atimbun botiibi wób bi-yab, ní binikpaambi tókó bin kííhee pu ki dákà-bi bi-pòŋŋu. ²⁶ An kaa máań kí nín bí mín nimbi kansikin, ama un yaa là kí nín sá ukpaan ni-kansikinee, udaan n gíín u-ba ni-tòntòntonliu, ²⁷ ní ni-kansikin ubò yaa là kí nín sá upeepeekaayee, udaan n nín sá ni-yumbuu. ²⁸ Míń ní man Kinibiki kaa dómiń bí ńá ditundi kí tū-mi, m dómiń kí tó atuun kí tū binib ní kí dū m-mańfal kí pá kí fǒǒ binib tikpil kí líí.”

²⁹ Ŋyunti ŋun Yeesu bī nyēJeeriikooyee, diniki-tikpaandi diba nín nókó-u. ³⁰ Ní bijofub bili nín ká nsan caŋin, bi gbíl Yeesu bī jīti bi-cee niinee, ní bi bī tati yii: “Ukpil, Dafidi naantiiu, sò ti-saai!”

³¹ Ní diniwulee bī wòh-bi yii bí ńmílee ní bi mótii bī tati mpon yii: “Ukpil, Dafidi naantiiu, sò ti-saai!” ³² Niinee ní Yeesu sáa ki síl, ní ki yíín-bi ki bálfi-bi yii: “Ba ní ni là m ńá kí tū-ni ní?” ³³ Ní bi kíi-u yii: “Ukpil, ńúbiti ti-nimiliŋ.” ³⁴ Ní Yeesu sún bi-saai ní ki gbēbi-nimiliŋ, kpalaa niinee ní bi wál, ki kín ki nókó-u.

21 Ŋyunti ŋun bi tóob Jeerusaleem ki bāń Beetifagee timbiliki kin bí Oliifi sufii jool caŋinee, ní Yeesu lēe u-boonnooliibi bili ki tú, ² yii: “Níń cámaan kitimbili kin bí ti-nyòkòpu nee, ni yaa bāń kpalaayee, ni dàá ká kimansalii kiba nì ki-biki gbīń niin. Ní gbintín-mu kí cáań-mi. ³ Ubo yaa bálfi-ni tibee, kíímaan-u yii: <Ti-Dindaan di nyaab kimaŋ,> niinee, udaan dàá yànti ní cáań-mu.” ⁴ An jiti mín kí dákà Unimbòti bōnaatiliu nín nín lí ki síí puee yii: ⁵ “Tùkùmaan Siyon tiŋki nib, yii: Kpèemaan, ni-bòtiu dòh ni-cee, ki sá unil un mōee ki kán kimambiki pu.”

⁶ Ní u-boonnooliibi bilee búnti ki cūti ńá kii Yeesu nín bí yii bí ńá miŋyee. ⁷ Bi cáań kimansaliyee nì ki-biki, ní ki dū bi-bòkutiŋ ki páań mu-pu, ní Yeesu jóm ki kál. ⁸ Ní dinikitilee kansikin binib tikpil kpátí bi-bòkutiŋ ki bīil nsan pu, ní biba mun gá tikpakpati ki bīil nsan pu. ⁹ Ní kunipaau kun líi Yeesu nyòkòpuee nì kun pá u-boonee kúuntí yii: “Oosaana! Dafidi naantiiu n ká tinyool! Ti-Dindaan n bīń un dòh u-yindi puee! Bí nyòŋkì Unimbòti un bí yilpuee!”

¹⁰ Yeesu nín bāń ki kó Jeerusaleemee, ní kitin kòkò fǒǒ ki píil dàmmm, ní binib bálfi yii: “Unil nee sá ńma ní?” ¹¹ Ní kunipaau ee kííki yii: “An sá Yeesu Unimbòti bōnaatiliu un sá Naasaareeti Gaaliilee tiŋkinee.”

¹² Ní Yeesu kó Kunimbòtidiin ki jīń biwanyafiliibi nì bidaliibi kòkò ki nyànti, ní ki lábiti binimikpantiliibi teebili nì binanjinyafiliibi jaliŋ, ki cìb. ¹³ ní ki bí-bi yii: “An ńmāń Unimbòti takaldaun poon yii: <Bi dàá dàá nín yī man diiku ńwimmaem diiku ní,> ama ní nimbi dū-ku ki kpánti kunaayudii.”

¹⁴ Niinee ní bijofub nì bin tà bi-taari puee sútín ki píil-u Kunimbòtidii poon, ní u cáań-bi. ¹⁵ Bis-araaŋakpilib nì bimaradakaliibi nín ká maamaaci tuuŋi ńin Yeesu ńáahee, nì mbiyaamu nín bí Kunimbòtidii poon ki tati yii: “Oosaana! Dafidi naan-

tiu n ká tinyoolee!” ní bi fǒǒ diŋuul, ¹⁶ ní ki bí-u yii: “A gbil bi nín tati ki lí pueeyaaa saa gbil?” Ní u kíi-bi yii: “M gbil! Naa láá péekāań Unimbòti takaldaun laakin an ńmāń yii: <A yānti a-nyòŋkii nyēembiyaamu ki kpāań mun dàá bī ńáamee nyòmmuneeeee?> ” ¹⁷ U lí mimmee, ní ki yānti-bi, ki nyáń ki búnti Beetanii ki tin dōh.

¹⁸ Ku wúnti kutaafaauee, Yeesu fati gitiń kitin-nee ní ńkum cúu-u. ¹⁹ U kpēēyee ki ká busubu bun bi yī fiŋee yú nsan caŋin, ní u pāati ki bāń ki bāa nyaab asubil kí ńmó, ní ki ká yii tifaal ńmaniŋma di tókú, ní u lí busubuee yii: “Sii péegiti kpá kí lòh dibil.” Kpalaa niin ní busubuee kún. ²⁰ U-boonnooliibi ká mimmee ní an ńá-bi bitii, ní bi bálfi-u yii: “Mana ní busubuee pūti kpāań kún mín dicilpuee?” ²¹ Ní Yeesu bí-bi yii: “Ibaamōn ní m tükù-ni, ni yaa fǒǒ Unimbòti ki kíi mbaamōmin kaa gùgufēe, an kaa sá min m ńá busubu nee ńmaniŋma ní ni dàá ńmā kí ńá, ni dàa ńhń kí lí gba diŋool nee yii: <Á yīkì laakin a yú nee kí cúu jēeti tiŋkun!> ní dí lafun ńá mín. ²² Tin kamaa ní ni yaa mēeUnimbòti ní ki yaa fǒǒ kí kíi yii u dàá ńá kí tū-nee, ni dàá ká kudòŋu.”

²³ Yeesu tí kó Kunimbòtidiin ki bī dákà binib Unimbòti botee, ní bisaraaŋakpilib nì Juuda yab kpilib dómiń u-cee ki bálfi-u yii: “Nì nsan ńulòŋu pu ní a ńáań atuun ńin a ńáań nee ní? Ŋma di pú-si an saŋŋu?” ²⁴ Ní u bí-bi yii: “Dinyòobumbaantiil ní m dàá péebálfi-ni ní kíi-mi kí wàati, ní man mun n tükù-ni nì nsan ńun pu ní m ńáań mimmee. ²⁵ Ŋma di túnni Jaan un fūul binib Unimbòti nyimee ní? Unimbòtaaa binib?” Niinee ní bi kíi ki bī sòh bi-ńmaniŋma yii: “Ti yaa kíi yii: <An sá Unimbòti di túnni-u,> u dàá wòh-ti yii: <Kin, ba ńá ní naa fǒǒ-u ki kíi?> ²⁶ Ti yaa tí kíi-u yii: <An sá binib di túnni-uaaa,> ti fàŋki kunipaau mun, kun puee bāa ńma kòkò nyí yii Jaan sá Unimbòti bōnaatiliu ní.” ²⁷ Ní bi kíi Yeesu yii: “Taa nyí.” Ní u mun bi yii: “An yaa sée, man mun kaa làá tükù-ni nì nsan ńun pu ní m ńáań mimmee!”

²⁸ Ní Yeesu giti bí yii: “Ni dákafi tiboti nee pu yii ba? Uninja ubò di cáá binaacimpombi bili ní ki bí upeepeekaa yii: <M-jipòon, á cù kusaau dín kí ńá ditundi.> ²⁹ Ní kibikee yī, yii: <Maa làá cù,> ama ní boonee ki dāa kpánti ki-landòkòŋu ní ki búnti kusaau. ³⁰ Ní u cūti un kííhee cee ní ki lí u mun tibobaantiil. Ní ún kíi-u yii: <M-baa, m dàá cù!> ama ní kaa gbóon kusaau. ³¹ Binaacimpombe liitil kansikinee ulòu di ńá min bi-baa lèe?” Ní bi kíi yii: “Upeepeekaa di ńá.” Niinee ní Yeesu bí-bi yii: “Ibaamōn ní m tükù-ni, bifòtiliibi nì nnimpulaakpaamu dàá linti ni-nyòkòpu kí kó Unimbòti beelin. ³² Di sá yii Jaan dómiń ni-cee ki dákà-ni deede saŋŋu ní naa fǒǒ-u ki kíi, ama ní bifòtiliibi bin ni kpēe famee nì nnimpulaakpaamu fǒǒ-u ki kíi. Ni nín ká mimmee boonee naa kpánti ni-landòkoi kí fǒǒ-u kí kíi.”

³³ Ní Yeesu bí yii: “Giti pílfimaan dilanŋkpan di-ba. Uninja ubò di kún isufi in biliŋ bi cáá ńá ndamamee kpaabu. U còh kúnaabakau ki mánti ki tú-bu, ki gbīń mboo ńun ni u dàá nín ńmāań isufee biliŋee, ki gāa isupaa bukpaayee kansikin, ní ki dū isufee ki tū bipaadambi biba, ní ki búnti

nsan. ³⁴ Isufee biliŋ kititam bànee, ní ukpílee tún-ní u-tontónliibi biba u-paadambée cee bí fɔ̄ɔ u-jan-di kí cáán-u. ³⁵ Ní bipaadambée cúú u-tontónliibee ubo ki gbán ní ki kúú ubo mun ní ki yáŋkí utataati atanjpee ki kúú. ³⁶ Ní bukpa daanee gítí túnní bitontónliibi biba bí wíkiñ bin u péé péé ki túnnée, ní bipaadambée tí cú bí mun ki ná kii bi nín ná bipeepeekaabi puee. ³⁷ Boonee ní u baasii dū u-jipooon ki tú, ki dákafi yii: <Ún sá m-jipooonee, bi daá fàŋkí-u.> ³⁸ Ama bipaadambée nín ká u-jipooonee páannée, ní bi bí lè tɔb cee yii: <Kpèè un daá daá jì kusaau fool Boonee di dɔɔnee! Tí kpò-maan-u kí jì kusaau!> ³⁹ Ní bi cúú-u ki nyánti ŋk-paabuku ki kúú-u."

⁴⁰ Ní Yeesu bálfi-bi yii: "Mimmee bukpaadaan yaa láa bāanee u daá ná-bi mana?" ⁴¹ Ní Bis-araanjapilib nì Fariisab kí-u yii: "U yaa bāanee, see ú kpò binikpitib gbanti nsansaŋkúm ní kí dū u-kpaabu kí tī bipaadambi bin nyunti yaa bāan bi daá nīn tīn-u an subilijee." ⁴² Ní Yeesu bí-bi yii: "Ni suntu tiŋmaŋmabiti tin ni kàan Unimbóti takaldauneeeee? yii: <Ditanjpal din bidimaliibi nín dūu fée, di daa kpánti ditanjpal din gúb kudii pɔŋŋjee. Ti-Dindaan nín ná tiyjee kaa sá maa-maaci ki tī-taaa?> ⁴³ An pu ní m tükù-ni yii bi daá daá fɔ̄ɔ ni-cee Unimbóti beel kí dūu tī ditimbundi din yab daá ná Unimbóti lamme. [⁴⁴ Un di yaa líti ditanjpalée puee daá yàan, ama ní ditanjpalée yaa tàb ŋyjee, udaan nà ní dúsidusi.]"

⁴⁵ Bisaraanjapilib nì Fariisab nín gbìl Yeesu gāa an laŋkpaŋjee, ní bi bée yii bí nín Yeesu lì. ⁴⁶ Ní bi bí nyāab nsan ŋun bi daá dī kí cúú-uee, ama ní ki fàŋkí kunipaau, kun puee bāa ŋma nyí yii Yeesu sá Unimbóti bōnaatiliu ní.

22 Ní Yeesu tí yōñ alaŋkpan ki dūu sòon nì bi yii: ² "Unimbóti beel nín náan nì kuŋyee sèe: uboti ubo di cáá unimpu ki tī u-jipooon ní ki ná tican kí tī binib, ³ ní ki dū u-tontónliibi ki tú bí cù kí tükù binib bin u yíínee yii bí daān, ní bi yí kaa là kí daān. ⁴ Ní u gítí dū u-tontónliibi biba mun ki tú ki bí-bi yii: <Cúú tükúmaan bin m yíínee yii, ti-jikaal bónti ki dòò, m kúú inajaa, ki kúú tiwaŋkuti tin cáá ŋkpamee, an kòkò bónti ki sí! Bí daān tí jì jijaal.> ⁵ Ama bi-kansikin bāa ubo kaa fātii tó, ní bāa ŋma búnti u-laŋki: ubo búnti u-saaku, ubo mun búnti u-bantil, ⁶ ní bin kínee cúú bitontónliibee ki sàan ki kúú. ⁷ Ní ubotee fɔ̄ɔ diŋuul ní ki dū u-soojab ki tú bi cūti kúú binikpòliibi gbanti ki sēebi-tiŋki mun ŋŋmi. ⁸ Niinee ní u bí u-tontónliibi yii: <Tijikaal bónti ki sí dee, ama ní bin m bāa yíínee kaa kítì. ⁹ Míñ puee nín cámaan isam-puyakati pu kí nín yíñ bin kòkò ní ni yaa péékée bí daān kí jì.> ¹⁰ Ní bitontónliibee nyān isantaan pu ki kpáfi bin kòkò bi kée, bikpitib nì bimontii bi kòkò, ní ki cáan-bi ki gbéen kudii.

¹¹ "Ubotee kó kí kpèè bin u yíínee, ki dūu ká ki-japaai kiba kí kaa pējijaal bókutil din bin béeyee pēeki dómiñ unimpucaan jijaaliuee. ¹² Ní u bálfi-u yii: <M-boo, ba ná ní a kónní doo kaa pēedijijaalbókutil?> Ní kijapaayee ká ki ŋmí. ¹³ Niinee ní uboti bí u-tontónliibi yii: <Bóobmaan u-taani nì u-ŋalii ŋmii kí dū-u kí tō mmɔŋki dibom-bondin. Niin ní u daá sō u-nyinŋi nín nín gā tɔb

kàkaka.> " ¹⁴ Ní Yeesu gítí lī yii: "Unimbóti yíñ tikpil ama ní ki lúti fíi."

¹⁵ Niinee Fariisab cūti ki sòon ki bónti bi nín daá dī min kí dū tiboti kí pí Yeesu n sòon bí ŋmā kí cúú-uee. ¹⁶ Ní bi dū bi-yab biba nì Eeroodi yab ki tú bí daá bálfi-u yii: "Ukpil, ti nyí yii sii di sòon ibaamon ní ki dákà min ní Unimbóti là unil nín nín bée, kaa fàŋkí binib nín dákafi puee, kaa fātii tō bāa udaan yaa sá kuŋyee. ¹⁷ Mimmee á tükù-ti sii nín dákafi tiboti nee pu miŋyee. Ti-marau pú-ti nsan tí pà lampoo kí tī Room gōminau Seesaraaa an kaa pú?" ¹⁸ Ama ní Yeesu bée bi-landòkòkpitii, ní ki bí-bi yii: "Ipoonnyoondambi, ba pu ní ni pí-mi tiboti kí kpèè m-nyokon mìn? ¹⁹ Dákàmaan-mi animil ŋin bi cáá pà lampooyee." Ní bi lēanimil kí dákà-u. ²⁰ Ní u bálfi-bi yii: "Ŋma yil nì u-yindi di náká animil pu na?" ²¹ Ní bi kii-u yii: "An sá Room gōminau Seesaa." Ní Yeesu bí-bi yii: "Dūmaan tin gōmina yèe kí tī gōmina, kí dū Unimbóti mun yati kí tī Unimbóti!"

²² Bi nín gbìl an botee ní bi bākati, ní ki yānti-u ki búnti.

²³ Ŋwimbaanti gbantee, Sadusab biba mun dómiñ Yeesu cee, bí di sá dinikil din lī yii difikitiil kaa bée. Bi bálfi Yeesu yii: ²⁴ "Ukpil, Mooisi bí yii: <Ubo yaa kpí, kaa màl mbiyaamu, u-nabiki n fɔ̄ɔ ukpiipu kí màal kí téen u-nabiki kin kpíyee yil.> ²⁵ Kun pu ti bálfée di sá nnabiyaamu mululi nín bí ti-kansikin. Upeepeekaa cáá unimpu ní ki kpí ki yānti unimpuee, kaa màl kibiki, ní u-naal fɔ̄ɔ ukpiipu; ²⁶ míñ mbaantiim uliitee kpí, kaa cáá kibiki, ní utataati mun fɔ̄ɔ ukpiipu ní ki mun kpí. Bi péé fool ukpiipuee míñ ní ki tin sāa ululuúti ní u mun kpí. ²⁷ Boonee ní unimpuee mun daa dūu kpí. ²⁸ Difikitiil dalee, nnabiyaamu mululee kansikinee ŋma di daa yì unimpu dee? Kun puee bi-kòkò péécáá-u ki ká."

²⁹ Ní Yeesu kí-bi yii: "Ni bí diyintil poon ní nee, kun puee naa nyí Unimbóti takaldau poon botaaa, kaa nyí Unimbóti pɔŋŋu mun. ³⁰ Di sá yii, binib yaa láa fikitee, dinimpucaal nì dicamondi daa gítí kpá, bāa ŋma daa bí kii Unimbóti tūni nín bí pu yilpuee ní. ³¹ An yaa kíñ bitanjkpíibi fikitiitamee, naa láa péé kàan ki ká Unimbóti nín sòon nì ni pueeee? Yii: ³² <Man di sá Abraam Nimbótiu ki sá Isaaki Nimbótiu ki sá Jaakób mun Nimbótiu.> Unimbóti yaa bí yii u sá bin kpíyee Nimbótiuee, mimmee an dákà yii ún ceeyee bí kòkò kaa kpí."

³³ Kunipaau kun nín bí pílfín-uee nín bākati nì u-dàkatam.

³⁴ Fariisab nín gbìl yii Yeesu sòon ki lī Sadusabee ní bí kpáfi, ³⁵ ní bi-kansikin umaradakal ubo là kí pí Yeesu tiboti kí kpèè u-nyokonee ní ki bálfi-u yii: ³⁶ "Ukpil, marab kòkò kansikinee, ulou di sá ukpaan ní?" ³⁷ Ní Yeesu kí-u yii: " <Á nín neen a-Dindaan a-nimbótiu nì a-pobil kòkò, nì a-fām kòkò, nì a-landòkòŋu kòkò.> ³⁸ Mara un sá ukpaan ki líyee dee. ³⁹ Ní maraliliiti un páb kí upeepeekaayee sèe: <Á nín neen a-juti kii sisi a-bee.> ⁴⁰ Marab bili nee pu ní Mooisi marab nì Unimbóti bōnaatiliibi dākātām kòkò tókó."

⁴¹ Fariisab nín nín daá bí dicilpuee, ní Yeesu bálfi-bi dinyoobundi nee yii: ⁴² "Ni dákafi Kriisitoo

pu yii ba ní? Ijma naantiu ní u sá ní?" Ní bi kii-u yii: "Dafiidi naantiu." ⁴³ Ní Yeesu bí-bi yii: "Kin, ba pu ní Unimböti Fãm yãntì Dafiidi u-ba yíin Kriisitoo yii u-Dindaan ní? Di sá u bí yii:

⁴⁴ " <Ti-Dindaan tükü m-Dindaan yii: Käl m-ŋaŋgiil pú kí n̄n cí ŋyunti ŋun m dàá yàntì á n̄n kíh ki tókó a-nannaliibi puee.>

⁴⁵ "Mimnee, Dafiidi yaa yî Kriisitoo yii u-Dindaanee, mana ní u gítì ŋh̄n kí n̄n sá u-naantiu mun?" ⁴⁶ Bi-kansikin ubo kaa ŋún ki kíi-u báa dinyoobumbaantiil. Kí yòon ŋyunti gbantee ubo kaa ti m̄kañ kí bàlfi-u tiba ki kpèè u-nyokon.

23 Niinee, Yeesu bí kunipauee ni u-boon-nooliibi yii: ² "Bimaradakaliibi n̄ Fariisab di bí ki dàkà Mooisi marab. ³ Mìn puee, ní n̄n ŋáam-maan min bi dàkà-nee ama ní taa fõõ bìn bi-ba bimbim, kun puee baa ŋáañ tin bi dàkà yii binib n̄ n̄n ŋáañee. ⁴ Bi nyãntì marab bin nyim̄ kii awaŋgulee ní ki tũntì binib ní kaa là kí dũ bi-ŋambiki kí dáb diwaŋgulee kí tũtũn binib. ⁵ Bi pèeŋáañ bi-tuunŋi kòkò binib n̄ n̄n wāl-bi, ní ki mòtũ wãantì igban in pu bi ŋmà Unimböti bõti ki cáá fiñ bi-ŋalii ni bi-yigbeeŋee, ní ki fòkõnti bi-bokutiŋ gbeeŋbeeni binib n̄ ká yii bi nóó Unimböti páaa. ⁶ Bi néen̄ ki kàal ikakaamonti diinabin n̄ nyokõpu kakaai akpafidiin ni, ⁷ ki néen̄ bí n̄n jáam-bi binibin, ki néen̄ bí n̄n yî-bi yii: <Ukpil, ukpil.> ⁸ Ama nimbi n̄ taa yàntì bí n̄n yî-ni bikpilib, kun puee ni cáá ukpibaanti ní, ní ni-kòkò sá nnabiyaamu. ⁹ Ní taa yíin ubo kitij pu yii ni-Baa, kun puee ni-Baa péesá ubambaanti ní, ki bí yilpu. ¹⁰ Ní taa yàntì bí n̄n yî-ni bikpootiliibi, kun puee ubaanti di sá ni-kpootiliu: ùn di sá Kriisitoo. ¹¹ Un giin̄ u-ba ni-tõntõnliuee di dāa sá ukpaan ni-kansikin. ¹² Un yaa yõon u-ba yilpuee bi dàá dàá s̄ntiñ-u taapu, ní un yaa s̄ntiñ u-ba taapuee, bi dàá dàá yõon-u yilpu."

¹³ Yeesu bí yii: "Mbusu dõ ki cí-ni, nimbi bimaradakaliibi n̄ Fariisab mpoonnyoondambi, kun puee ni piintì binib Unimböti beel punyokò, naa làá kó ni-ba, ní kaa là bin bàà là kí kóee n̄ kó.

[¹⁴ "Mbusu dõ ki cí-ni, nimbi bimaradakaliibi n̄ Fariisab mpoonnyoondambi, kun puee ni fikì tin kòkò bikpiipooi cááyee, ní ki mèe ŋwimmeem min yũntì fõŋŋeee bí ká-ni. An pu ní Unimböti dàá dàá dáal ni-tafaliŋ tikpil.]

¹⁵ "Mbusu dõ ki cí-ni, nimbi bimaradakaliibi n̄ Fariisab mpoonnyoondambi, kun puee ni yiiñ tiŋkub n̄ kitij jaŋŋi kòkò pu ki nyàab un dàá kpántì ni-boonnooliuee ní ni yaa ŋún ki yãntì u kpántì u-bee, ní ní yãntì ú kpántì un dàá dàá kó ditafadaaldinee mili pu ki jítiñ nimbi.

¹⁶ "Mbusu dõ ki cí-ni, nimbi bijofub bin kpòotì binibee, kun puee ni lì yii: <Unil yaa pũti Kunimbötidiiyee an kaa sá tiba, ama un yaa pũti sindaariya un bí Kunimbötidiiyee, ú ŋá min u pũtèe.>

¹⁷ Bijofugbaambi! Ba di páb ní? Sindaariyaa Kunimbötidii kun yãntì sindaariyee kpántì circiree?

¹⁸ Ni tí lì yii: <Unil yaa pũti nsaraafanee, an kaa sá tiba, ama un di yaa pũti saraa un pá nsaraafan puee, ú ŋá min u pũtèe.> ¹⁹ Bijofub, tilati di páb ní? Saraayaa nsaraafan ŋun pu saraayee pá ki kpántì circiree ní? ²⁰ Un di yaa pũti nsaraafanee,

pũti ki kpáañ tin kòkò pá nsaraafan puee dee.

²¹ Un di yaa pũti Kunimbötidiiyee, pũti Unimböti un kòò kudii gbantinee dee. ²² Un yaa pũti kutaayee, pũti Unimböti beejal n̄ Unimböti un ká di-puee dee.

²³ "Mbusu dõ ki cí-ni, nimbi bimaradakaliibi n̄ Fariisab mpoonnyoondambi, kun puee ni pà tikun-faal tin kòkò ni kúee saalaa kamaa pu kubò kubò, ama ní ki yíiti, kaa nóó marab bin bõti pábee, an dàkà yii: á n̄n cáá ibaamõn, kí n̄n sũn binib saai kí n̄n yú deedee, tin bàà máañ ní ŋée dee, ní kí n̄n dũ tin kínee kí páañ boon. ²⁴ Bijofub bin kpòotì binibee! Ni jákà ki lèekì inaacib ni-nyokaatin, ama ní ki náti igutaamu.

²⁵ "Mbusu dõ ki cí-ni, nimbi bimaradakaliibi n̄ Fariisab mpoonnyoondambi, kun puee ni fíntì tiyuti n̄ asambil boon, ama ní ni-naayutuunŋi n̄ ni n̄n kaa ŋh̄n kí cúú ni-ba puee gbí poon. ²⁶ Fariisab bijofub! Ní péé kí fintimaan kuyuu poon, ní boon mun n̄ kpááá nyā.

²⁷ "Mbusu dõ ki cí-ni, nimbi bimaradakaliibi n̄ Fariisab mpoonnyoondambi, kun puee ni náañ n̄ akaakul ŋin bi piil boonee, ŋi ŋãñ nnimikpee, ama ní ni-poonee anikpil sũ ní akpab gbí ŋi-ni. ²⁸ Mìn ní ni mun bí. Binib wāl-ni ŋghan puee yii ni sá deedeedambi ama mpoonnyoon n̄ ikpiti gbí ni-poon."

²⁹ "Mbusu dõ ki cí-ni nimbi bimaradakaliibi n̄ Fariisab mpoonnyoondambi, kun puee ni mää Unimböti bõnaatiliibi akaakumõnti ní ki nyãantì bin yúl deedeeyee kaakuliŋ, ³⁰ ní ki lì yii: <Ti yaa bàà n̄n bímaan ti-naanjab yuntiŋu, taa bàà n̄n kúti bi-pu bí kpò Unimböti bõnaatiliibi gbanti.> ³¹ Mìn ní ni bí lèekì ni-ba pu seera yii ni sá bin kũ Unimböti bõnaatiliibe naantiibi. ³² Mimnee, pũntimaan ni-naanjab n̄n n̄n kí ditundi diyyee!

³³ Nimbi bin tũ kii ikoowaatee! Mana ní ni dàkafi yii ni ŋh̄n kí ŋmátì kí taa kó ditafadaaldi laŋki? ³⁴ An puee, ní pilfimaan: M dàá tõn ni-cee Unimböti bõnaatiliibi n̄ bicinfitiibi n̄ bidakaliibi, ni dàá kpò biba, kí kpáá biba idõpantikaa pu, kí gbá biba anaalab ni-kpafidiinŋin, kí jà biba bí póotì n̄timu ni dī ki sãantì-bi. ³⁵ An puee nnikpaakoon tafadaaldi dàá dàá líti ni-pu, deedee nib bin kòkò ni kũyee pu, kí yòon ŋyunti ŋun bi n̄n kũ Abeelee kí tin sãa ŋyunti ŋun bi kũ Sakari Baaraasii jipõon Kunimbötidii ni nsaraafan kansikinee. ³⁶ Ibaamõn ní m tükü-ni, nnikpaakoonee tafadaaldi dàá dàá líti nimbi waanee nib pu ní."

³⁷ "Jeerusalem yab, Jeerusalem yab, nimbi di kù Unimböti bõnaatiliibi ní ki cáá atanjkee ki yãŋkí ki kù bin Unimböti túnni ni-ceeyee! Miŋa pu ní maa m̄kañ kí bàà kóon ni-kòkò kí kpãfi m-cee kii ukonaati n̄n kõontì u-biyaamu u-taapu puee? Ama ní ni yî. ³⁸ Too, kõŋkõnee Unimböti dàá fá ni ni ni-diiku. ³⁹ M tükü-ni yii, kí yòon d̄in̄ kí n̄n cee, naa làá ti ká-mi kí n̄n cí ŋyunti ŋun ni dàá dàá sòon m-pu yii: <Unimböti n̄ biñ un dõon ti-Dindaan yindi puee.> "

24 ŋyunti ŋun Yeesu nyáñ Kunimbötidiiin ki cee, ní u-boonnooliibi sũtiñ ki pil-u ní ki bí yii ú kpèè bi n̄n baasii máñ Kunimbötidii puee.

² Ní u bí-bi yii: "Kee ni ká kòkò neeyaa! Ibaamõn

ní m tükù-ni, ditanƙpal diba kaa làá dāá nīn gítí tókó di-juti pu, an kòkò dàá dāá wī ní.”

³ Yeesu cùtì ki kàl Oliifi sufii jool pu, ní u-boon-nooliibi dómín ki ká-u bi-ŋmaniŋma ní ki bālfu-u yii: “Tükù-ti ŋyunti ŋun tin a bàà lēe dàá dāá bànee, nì kudaanŋu kun dàá dāá dākà-ti ŋyunti ŋun a dàá gitiŋee nì ŋyunti ŋun duulnya mun dàá kúntee.”

⁴ Niinee ní Yeesu kii-bi yii: “Ní nīn nyīn ni-ba ubo n̄ taa ŋmàtīn-ni, ⁵ kun puee binib tikpil dàá dāá dū man yindi kí kpánti bi-yaŋ kí lè yii bīn di sá <Kriisitoo> ní ki dàá dāá kīil binib tikpil. ⁶ Ni dàá dāá gbil bi sooh tijati tin bi bī jāayee n̄ tin gítí bí ki ddoŋee boti ama, ní nīn nyīn ni-ba ni-pòbiliŋ n̄ taa bīil. An máan tīn kòkò n̄ bàñ, ama niin kaa dá láá sá duulnya kúntitam. ⁷ Ditimbundi diba dāa yíkí kí jāñ diba, ní dibeel diba yab mun n̄ jāñ diba; ní ŋkum dàá dāá nyā, kitiŋ dàá dāá cīŋkí ajan kupaau. ⁸ Tīn kòkooe dāa sá kii imatiŋween nīn kífí puee ní.

⁹ “Binib dàá dāá cúú-ni kí tī bí sàan-ni ní kí kpò-ni. Atimbun kòkò nib dàá dāá nīn ná-ni ní nīn fōō man kí kíyee pu. ¹⁰ Ŋyunti gbantee binib tikpil dàá dāá fá bi-fookiiu un bi cáá man puee, kí nīn kīn kí nyáfí tób kí ná tób. ¹¹ Bin yí bi-ba yii Unimbóti bōnaatiliibi kaa sée dàá dāá dāañ kí ŋmàtīn binib tikpil mun. ¹² Tikpitiil dàá dāá wīn, an puee, binib tikpil neendi dàá dāá sōŋkí. ¹³ Ama un di yaa pòon mmōntiimin kí tin kátí-kuee di dāa ŋmátí. ¹⁴ Bi dāa sooh Unimbóti beel bōmōntiiti nee kitiŋ jaŋŋi kòkò pai, an nīn sá seera kí tī atimbun kòkò kí wàatí ní duulnya n̄ nīn kúntí.”

¹⁵ “Ni dàá ká kuwaŋkpitiu kun cāabiñ ntimbiilee, kun pu Unimbóti bōnaatiliu Daniyeel n̄n soŋee ní Kunimbótidiin. (Un kàan tibóti neeyee n̄ gbil ti-taapu.) ¹⁶ Ŋyunti gbantee, Juudee tiŋki yab n̄ nīn sán kí dàb ajoon. ¹⁷ Un yaa láá bí dicindee ^fc^ n̄ taa lè yii u dàá kpákati kí kó kudiin kí yòon tiba, ¹⁸ ní un yaa láá bí kusaauee n̄ taa lè yii u dàá gitiŋ mmōŋki kí yòon u-bokutil. ¹⁹ Ama falaa dō kí cí bipòdambi n̄ bimatiw iwiin gbanti poon! ²⁰ Mèe-maan Unimbóti an botee n̄ taa bàñ-ni kuseeun, kí taa nīn sá ŋwiŋŋuŋfikaa dal, ²¹ kun puee doooo duulnya nīn kiliñ kí dāa sāa an yuntiŋee, an nima-naamandee juti kaa láá cúú binib, kí kpá kí gítí cúú-bi mun. ²² Unimbóti yaa kaa bàà bāti falaayee wiini pu, unibaanti kaa bàà ŋmátí. Ama binib bin u lúti bi sá u-yabee pu, ní u bāti iwiin gbanti pu.

²³ “Ŋyunti gbantee, ubo yaa tükù-ni yii: <Kriisitoo bí doo,> áá <U bīn lapu,> ní taa fōō kí kífí.

²⁴ Di sá yii, bin dàá dāá mōnti yii bīn di sá Kriisitooyee n̄ bin dàá mōnti yii bi sá Unimbóti bōnaatiliibee, dàá dāá nyā kí ŋáañ tikpaŋkpantiil n̄ maamaaci tuuŋŋi kí nyàab bi yaa ŋūn kí ŋmàtīn bin Unimbóti lútèe gba. ²⁵ M̄ tükù-ni kí yòon dee.

²⁶ “Mīn puee bi yaa láá tükù-ni yii, m̄ dómín kí bí kupòonee, taa cūmaan. Bi yaa láá tí bí-ni yii, m̄ bí dilònlòkolín kudiinaaan, taa fōō kí kíimaan. ²⁷ Kii utaa nīn ŋmóò pu nyàlab báà ŋma wālee, kí kiliñ ŋwiñ nīn nyēepuee kí cáá sāa ŋu nīn jēetí puee, mīn ní man Kinibiki dāantam dāa bí. ²⁸ Laakin di-waŋkpil yaa dōee, niin ní kaajiikub kpáfí.”

²⁹ Ní Yeesu gítí lè yii: “Diniminaamandee yaa jiti

kpalaayee, ŋwiñ dāa kpánti dibombondi, uŋmal mun kaa dāa gítí piñ, iŋmalbijaa dāa kitīn kutaa pu kí lítiñ, ní ipon in bí kutaa puee n̄ cīŋkí. ³⁰ Niinee ní man Kinibiki daanŋu n̄ nyā kí páanní kutagbōŋu pu, ní duulnya timbuliŋ kòkò n̄ dāa fōō itiminsi, ní kí ká man Kinibiki n̄ páanní yilpu atagban ni n̄ mpōn n̄ tinyool. ³¹ Dikantāndi dāa būn mpōn, ní m̄ tō m-tūuni kitiŋ jaŋŋi kòkò kí tin sāa kutagbōŋu n̄ kitiŋ kuntinyòkò, bí kpāfi bin Unimbóti lútèe.”

³² “Pifimaan fiigi subu nīn dākà-ti tiŋyee. Di sá yii, ni yaa ká fiigi subu tó apan kí bī tükù tifaaponee, ni béetí yii kuseeu tóobiñ dee. ³³ Mīn mbaantiim, ni yaa láá ká tin m̄ máafi nee bī jítèe, béemaan yii m-dāantam tóobiñ, m̄ suti ki piliñ kipunyòkò dee. ³⁴ Ibaamōn ní m̄ tükù-ni, waanee nib kòkò kaa làá kpú kí dōó ní an botee kòkò n̄ bàñ. ³⁵ Kutagbōŋu n̄ kitiŋ dāa bí kí kúntí, ama man boti kaa bí kí kúntí jaanjan.”

³⁶ “Bàa ubo kaa nyí ŋwiin n̄ kukuluu kun ni an boti dàá bànee. Unimbóti tūuni in bí yilpuee kaa nyí, man u-Jipōon gba kaa nyí, see m-Baa Unimbóti baba di nyí. ³⁷ Tin nīn jiti Noowee yuntiŋee, man Kinibiki yaa láá dàá dāanee, mīn mbaantiim di dàá tí jiti. ³⁸ Kí wàatí nnyingbeen n̄ bànee, binib nīn jīn kí nyù, ní kí cāab binimpoobi kí cáá bi-bisalib kí pūn ticati, ali Noowee dāa kpáa kó buŋalimbun, ³⁹ ní baa kpáaà bēe kun dō kí cí-bee ní nnyingbeen dómín kí yòon bi-kòkò. Mīn mbaantiim ní man Kinibiki yaa láá dàá dāanee an dàá ŋá. ⁴⁰ Bininjab bili dāa gbāa kusaaun kí kù, ní m̄ yòon ubo kí yànti un kínee. ⁴¹ Binimpoobi bili mun dāa gbāa kunaau pu kí nà, ní m̄ yòon ubo kí yànti un kínee. ⁴² An puee, ní taa nīn gēemmaan, kun puee naa nyí ŋwiin ŋun ní ni-Dindaan dàá fatiŋ gitiŋee. ⁴³ Nīn nyímaan tiŋan yii, kudiidaan yaa bàà nyí kukuluu kun unaayuu dàá dāañ kunyeeu u-di-ikunee, waa bàà gēen kí yànti unaayuu n̄ cí u-di-iku. ⁴⁴ Mīn puee, ni mun bōntiimaan kí nīn cí, kun puee man Kinibiki dàá dāañ kukuluu kun naa dākafi yii m̄ dàá dāanee ní.”

⁴⁵ “Ŋma di sá utōntōnli un bí deedee kí cáá icinee, ní u-kpiliu dū u-tōntōnŋjutiibi kí ŋúbīn-u ú nīn tii-bi tijin ŋyunti ŋun máan ú nīn tii-bee? ⁴⁶ An sá mmōn kí tī utōntōnli gbanti u-kpiliu yaa láá fatiŋ bān kí ká-u, u bī tūn an tundee. ⁴⁷ Ibaamōn ní m̄ tükù-ni, ukpilee dū u-gaajawanti kòkò ní kí kūti kí ŋúbīn utōntōnlee. ⁴⁸ Ama utōntōnlee yaa sá unikpītee, u dàá dākafi yii: <M-kpiliu kaa láá yākañ dig-itindi,> ⁴⁹ ní kí kíl kí gbāa u-tōntōnŋjutiibi ní u n̄ bidanyogbiliibi bí kí jīn kí nyù, ⁵⁰ ní u-kpiliu n̄ dāá dūu tūuñ-u ŋwiin n̄ kukuluu kun pu waa nyí yii u dàá bànee, ⁵¹ ní kí dáal u-tafal ŋkpitiim pu, kí pà-u mpoonnyoondambi paati. Niin ní u dàá sō ní u-ny-ŋŋi n̄ nīn gà tób kākaka.”

25 “Unimbóti beel náañ n̄ kii bisapombi saalaa biba bin yòon bi-fitilab kí búnti kí tūŋkīn unimpucan calee ní. ² Bi-kansikinee biŋmoo sá bigbaambi ní biŋmoo sá biciŋfitiibi. ³ Bigbaambee yòon bi-fitilab, kaa ŋúb ŋkpam ansaŋkiya pu, ⁴ ama bin bin sá biciŋfitiibee yòon bi-fitilab ní kí gítí kpíl ŋkpam miba ansaŋkiya pu. ⁵ Unimpucan cal nīn kaa bī bān malaayee ní ŋgeem cúú

bisapombeee kòkò, ní bi gèèñ.

⁶ “Kunyataasiiu búmbumee, ní bi téèñ yii: <Kpèèmaan unimpucan cal dee! Cù kí tũŋki-maan-u!> ⁷ Niinee ní bisapombi saalaayee kòkò finti ki bii ɔ́ŋkí bi-fitilab. ⁸ Ní bisapongbaambee bí bin cáá iciinee yii: <Põmaan-ti ni-kpamaa! Tim-bi fitilab bii kúu.> ⁹ Ní bin cáá iciinee bí-bi yii, <Aayee, min bí timbi cee nee kaa láá bà kí kpáàn ni mun. Pũti nín cámaan bin nyáfée cee kí dā-maan.> ¹⁰ Ƴyunti ɔ́n bi búnti kí dā ɔ́kpamee, ní unimpucan cal bāán, bin bóntèe nòó-u ki kó kunimpucandiin, ní bi dū kipunyòkò ki p̄iñ.

¹¹ Boonee, bisapombi bin kínee mun dūu bāán ki bii yí yii: <Ukpil, ukpileeee, p̄iti-ti!> ¹² Ní u kí-bi yii: <Ibaamón ní m tükù-ni, maa nyí-ni.> ”

¹³ Ní Yeesu gítì l̄i yii: “Taa nín gèemmaan kun puee naa nyí ɔ́wiin, kaa nyí kukuluu kun m dàá dàá gítinee.”

¹⁴ “Unimboti beel dāa bí kii Uninja ubò nín dàá cù nsan ki yíin u-tòntònl̄iibi ki dū u-gaajawanti ki ɔ́biiñ-bi puee ní. ¹⁵ U dū nnimifomu muɔ́moo ki t̄i ubò, ní ki dū nnimifomu muli ki t̄i ubò, ní ki dū kinimifon̄ kiba ki t̄i utataati: u péét̄i báá ɔ́ma n̄i u-pòŋɔ́ nyòkòm, ní ki búnti nsan. ¹⁶ D̄icilpu niinee, un f̄õ nnimifomu muɔ́mooyee kpááà búnti dibàntil ní ki ká nnimifomu muɔ́moo ki kútì muɔ́moo mun bi t̄i-uee pu. ¹⁷ M̄iñ ní un f̄õ nnimifomu mulee mun kánni muli ki kútì mun bi t̄i-uee pu. ¹⁸ Ama ní un f̄õ kiba jee c̄uti ki gb̄iñ mboo kí dū u-kp̄iliu nimilij̄ ki bál.

¹⁹ “Uninjee búntèe, ki yúnt̄iñ tikpil. U dāa f̄at̄i bāáne ní ki yíin u-tòntònl̄iibi bí tükù-u bi nín dū animil̄ ki ɔ́a kuɔ́yee. ²⁰ Ní un n̄in f̄õ nnimifomu muɔ́mooyee s̄ut̄iñ ki bí yii: <Ukpil, a n̄in t̄i-ni nnimifomu muɔ́moo, ní m dūu b̄anti ki ká muɔ́moo ki kútì, an s̄èè.> ²¹ Ní u-kp̄iliu bí-u yii: <An ɔ́ñ, a sá utòntòm̄nti ki bí deede! A nín ɔ́b tin kaa nááne deedeeyee, m dàá k̄aāñ-si á n̄in kp̄èe tiwan tikpil. Kó man a-kp̄iliu m̄on̄ɔ́n!> ²² Ní utòntònl̄i un mun f̄õ nnimifomu mulee dóm̄iñ ki bí yii: <Ukpil, a n̄in t̄i-ni nnimifomu muli, ní m dūu b̄anti ki ká nnimifomu muli ki kútì, an s̄èè!> ²³ Ní u-kp̄iliu bí-u yii: <An ɔ́ñ, a sá utòntòm̄nti ki bí deede. A nín ɔ́b tin kaa nááne deedeeyee m dàá k̄aāñ-si á n̄in kp̄èe tiwan tikpil. Kó man a-kp̄iliu m̄on̄ɔ́n!> ²⁴ Ní un f̄õ kinimifon̄ kiba jee mun s̄ut̄iñ ki bí yii: <Ukpil, m nyí yii a sá unil un boti p̄õyee, laakin saa yāāñ iwamboolee niin ní a dāa c̄èè, ní laakin saa gb̄án ki bílee niin ní a f̄a. ²⁵ An puee m f̄an̄k̄i, ní ki cáá a-nimilij̄ ki gb̄iñ kitij̄ ki dūu bál, kp̄èè, a-wanti s̄èè!> ²⁶ Niinee ní u-kp̄iliu kí-u yii: <Utòntòŋkp̄iti, uwutijoodaan ní a sá! A nín nyí yii laakin maa yāáne ní m dāa c̄èè, ní laakin maa gb̄án ki bílee niin ní m f̄èe, ²⁷ ba pu ní saa dū m-nimilij̄ ki ɔ́a-mi ban̄kan? M̄ bàà b̄an̄ nee ní kí f̄õ m-nimijalij̄ n̄i ipaati.> ²⁸ ní ki bí yii: <F̄õmaan u-nimifon̄ki kí dūu kūtì un cáá nnimifomu saalaayee. ²⁹ Di sá yii un kamaa yaa ɔ́b tin u cááyee tiɔ́anee bi dāa kútì-u, ní ú n̄in bí digb̄il̄in; ama un kamaa yaa kaa ɔ́b tin u cááyee tiɔ́anee, bi dāa f̄ool̄ f̄īi un u cááyee. ³⁰ Ama an yaa k̄iñ utòntònl̄i un kaa bí tibanee, cúúmaan-u kí t̄õ mm̄on̄ki dibomb̄on̄din! Niin ní u dàá n̄in s̄uñ, u-ny-

ɔ́ŋgi n̄ n̄in ḡa t̄ob k̄akaka.> ”

³¹ “Man Kinibiki yaa láá dóm̄iñ kii ubotee n̄i Unimboti t̄uuni kòkòee, m dàá dāá k̄al̄ m-beejal pu n̄i tinyool, ³² ní duulnya timbulij̄ kòkò dāa kp̄áfi m-nimiin ní m̄ ḡant̄i-bi kii uwan̄kpaal n̄in ḡant̄i ipii n̄i ɔ́oobu puee, ³³ ní kí dū ipii kí yóon̄ m-ɔ́an̄giil pú, ní kí dū ɔ́oobu kí yóon̄ m-ɔ́an̄gan pú. ³⁴ Niinee ní man uboti n̄ bí bin bí m-ɔ́an̄giil púee, yii: <Dāam-maan, nimbi bin pu m-Baa b̄iinee, kí f̄õmaan dibeel din u bónti ki yóon̄-ni doooo duulnya kí-tamee. ³⁵ Di sá ɔ́kum̄ n̄in cúú-mi ní ni t̄i-ni m̄i t̄ijin m̄ j̄iñ; n̄nyinyoo n̄in cáá-mi ní ni pú-mi n̄nyim m̄ nyūñ; m̄ n̄in sá unicaan ní ni f̄õ-mi; ³⁶ maa n̄in cáá tiba kí p̄èñ ní ni pú-mi tiwan m̄ p̄èñ; m̄ n̄in b̄uñ ní ni kp̄èe-mi; m̄ n̄in bí sarkan ní ni dóm̄iñ ki m̄ant̄i m-pu.> ³⁷ Niinee ní bin yúl̄ n̄i Unimboti deedeeyee n̄ dāá kí-mi yii: <Ti-Dindaan, ba dal ní ti n̄in k̄a-si ɔ́kum̄ cáá-si ní ti t̄i-ni t̄ijin a j̄iñ, áá n̄nyinyoo cáá-si ní ti t̄i-ni n̄nyim a nyūñ ní? ³⁸ Ba dal ní ti n̄in k̄a-si a sá unicaan ní ti f̄õ-si, áá aa cáá tiba kí p̄èñ ní ti t̄i-ni tiwan a p̄èñ ní? ³⁹ Ba dal ní ti k̄a-si a b̄uñ, áá a bí sarkan ní ti c̄uti ki m̄ant̄i a-pu?> ⁴⁰ Ní man uboti n̄ dāá kí-bi yii: <Ibaamón ní m tükù-ni yii, ni n̄in péɔ́ɔ́ min ki t̄i bin sá ɔ́waamu m-naalib nee kansikinee, man ní ni ɔ́a kí t̄i.> ”

⁴¹ “M̄iñ Boonee ní m̄ f̄at̄i kí tükù bin yú m-ɔ́an̄gan púee yii: <S̄ut̄imaan niin kí w̄at̄i-mi, m̄busu-dambi! Nín cámaan ɔ́m̄i ɔ́n dàá n̄in w̄u jaan̄jaanee n̄i, ɔ́n bónti ki yóon̄ Sitaan n̄i u-t̄uunee! ⁴² Di sá yii ɔ́kum̄ n̄in cáá-mi naa pú-mi t̄ijin m̄ j̄iñ; ní n̄nyinyoo n̄in cáá-mi, naa pú-mi n̄nyim m̄ nyūñ. ⁴³ M̄ n̄in sá unicaan, naa f̄õ-mi; maa n̄in cáá tiba kí p̄èñ, naa t̄i-ni tiwan m̄ p̄èñ; m̄ n̄in b̄uñ, naa kp̄èe-mi; m̄ n̄in bí sarkan, naa dóm̄iñ ki m̄ant̄i m-pu!> ⁴⁴ Niinee ní bí kí-mi yii: <Ti-Dindaan, ba dal ní ti n̄in k̄a-si ɔ́kum̄ n̄i n̄nyinyoo cáá-si, áá a sá unicaan, áá aa cáá tiba kí p̄èñ, áá a b̄uñ, áá a bí sarkan, ní taa t̄utuñ-si?> ⁴⁵ Ní man uboti n̄ dāá kí-bi yii: <Ibaamón ní m tükù-ni, ni n̄in kaa ɔ́a min ki t̄i ɔ́waamu nee kansikin kibe, man ní naa ɔ́a kí t̄i.> ⁴⁶ Ní bí dāá dū-bi kí t̄õ ditafadaaldi din kaa cáá dikuntilee ni, ní bin yúl̄ n̄i Unimboti deedeeyee n̄ n̄in cáá dimaɔ́fal̄ din kaa cáá dikuntilee ni.”

26 Yeesu s̄on̄ an b̄otee ki d̄òyee, ní ki bí u-boonooliibi yii: ² “Kee, ni nyí yii an k̄iñ iw̄iñ ili dee tí j̄i apibil̄ j̄iñaalii un ti j̄iñ ki t̄éet̄i Unimboti n̄in n̄in f̄īi ti-naanjab pueeyaa! Niin ní bi dàá dū man Kinibiki kí ɔ́biiñ m-nannanliibi bí kp̄áa-mi nd̄opuntikaa pu.”

³ Ní bisaraan̄akp̄ilib n̄i Juuda yab kp̄ilib kp̄áfi usaraan̄akp̄il un bi yí Kaayif̄ee naakookun, ⁴ kí s̄on̄ ki bónti kí cúú Yeesu dibalin kí kp̄ò-u. ⁵ Ama ní ki l̄i yii: “An taa nín sá j̄iñaal̄in, an nín dàá ɔ́a pu samaa n̄ taa láá ȳk̄i kí j̄an̄-tee.”

⁶ Yeesu n̄in bí Beetanii, Siim̄on un n̄in sá unyangbant̄ee dumpuee, ⁷ ní unimpu ubò s̄ut̄iñ ki p̄il̄ u ki ɔ́biiñ talaalum̄nti un p̄õ kudaau tikpilee, an k̄a ditaŋkpal̄ kp̄albanyaannun. ⁸ Ƴyunti ɔ́n Yeesu k̄a ki j̄iñ tijinee, ní u kp̄aat̄i talaal̄uee ki s̄iti Yeesu yil pu. ⁹ Yeesu boonooliibi n̄in ká mimmee, an kaa móokiñ-bi, ní bi bí yii: “Ba pu ní bi bíil̄ talaalum̄nti nee m̄iñ? ⁹ Bi bàà ɔ́n̄n̄ kí nyāfi-u ani-

mikpaan kí dūu yàkatī biwɔfibaa!" ¹⁰ Yeesu gbil bi nín bí ki sòòn tiŋyee, ní u bī lìn-bi yii: "Ba pu ní ni páb unimpu nee mín? An sá ditummontiil ní u gá ki tī-mi. ¹¹ Kun puee ni nì biwɔfib di dàá nīn péēbī baabadal, ama man kaa làá nīn bí ni-cee baabadal. ¹² U nín yāàn talaalu nee m-wunti puee, u bónti-ti ki siin m-síbitam dee. ¹³ Ibaamōn ní m tükù-ni, du-ulnya janŋi kòkò, laakin ní bi dāa sòòn tibòmōntiil neeyee, bi dàá dāa sòòn unimpu nee nín gá min nee kí nīn tēetī u-pu."

¹⁴ Ní akpambal saalaa nì alee kansikin un bi yī Juudasi Iskaariyotee cūti ki ká bisaraaŋakpilib, ¹⁵ ní ki bí-bi yii: "Ni dàá tī-mi ba ní m nyāab nsan ŋun ni dàá dī kí cúú Yeesuee?" Ní bi kàān animil jītombi mmuŋku nì saalaa ki tī-u. ¹⁶ Ŋyunti gban-tee ní Juudasi kí ki nyāab nsan kí dū Yeesu kí ŋúbīn-bi.

¹⁷ Jiŋaal un bi ŋmóò kɔnɔb bin baa gá kɔnɔ nyɔkɔŋu án jōmee wimpeepeekaŋuee, Yeesu boonnooliibi dómiín ki bālfī-u yii: "La ní a là tí bónti-si apibil jiŋaaliu jinti ní?" ¹⁸ Niinee ní u bí-bi yii, cūmaan kitiŋin ŋmōŋmòkò dumpu kí tükù-u yii: "Ukpil bí yii: <M-yuntiŋu bāān m kpú, sii cee ní man nì m-boonnooliibi dàá jī apibil jiŋaaliu.> " ¹⁹ Ní bi gá kí Yeesu nín tükù-bi puee, ki bónti jiŋaalee.

²⁰ Kujoou jótèe, bi nì u kāl ki bī jīn tijin. ²¹ Bi bī jīnee, ní u bí-bi yii: "Ibaamōn ní m sòòn, ni-kansikin ubò dàá dū-mi kí tī m-nannanliibi." ²² Niinee kunimbaau kó-bi ní bi kí ki bī bālfī-u ubò ubò yii: "Ukpil, kee an kaa sá mamaa?" ²³ Ní Yeesu kí-bi yii: "An sá man nì un jīn disambibaantilinee di dàá dū-mi kí ŋúbīn m-nannanliibi. ²⁴ Man Kinibiki cá kí kpú ní nee, kii an nín ŋmān m-pu kí yóòn miŋyee, ama mbusu dō kí cí un dàá dū-mi kí nyāfīn m-nannanliibee! Bi yaa kaa bàà màl udaan, an bàà só." ²⁵ Ní Juudasi un bī cáá-u ki nyáfēe bālfī-u yii: "Ukpil, man di dàá dū-si kí tīi?" Ní Yeesu kí-u yii: "Iiin."

²⁶ Ŋyunti ŋun bi bí ki jīnee, ní Yeesu yóòn kɔnɔ ki pākā Unimbōti, ní ki cúú gífi ki yàkatī ki tī-bi, ní ki bí-bi yii: "Fōō kí ŋmómaan! An di sá m-wunti." ²⁷ Ní ki tí yóòn ndamam ní ki jáam Unimbōti mi-pu, ní ki dūu tī-bi, ní ki bí-bi yii: "Ni kòkò fōō kí nyómaan! ²⁸ An di sá m-fatikuu un nyán ki cáān mpēé Unimbōti nì binib tikpil kansikin bí ká bi-kpiti pōtamee. ²⁹ Ibaamōn ní m tükù-ni, m péégítī kpá kí nyò ndaam nee kí nīn cí dalin kin man nì ni dàá dāa gítī kpāfi kí nyò ndaam min sá mpōmee m-Baa beelinee." ³⁰ Ŋyunti ŋun bi gāa jiŋaal lani ki dōyee, ní bi nyán ki búnti Ōliifi sufii jool pu.

³¹ Niinee, Yeesu bí u-boonnooliibi yii: "Bi nín dàá gá-mi puee dàá yànti ni-kòkò n fá-mi kunyeeu nee gba, kii Unimbōti takaldau nín sòòn ki siin puee yii: <M dàá kpò upikpaal ní ipii n yāl.> ³² Ama m yaa láá fikitee, m dàá līnti kí cúú ciiti-ni Gaaliilee" ³³ Ní Piyeer kí-u yii: "Bāa bi-kòkò yaa fēēn-si, man kpá kí fá-si jaanjaan!" ³⁴ Ní Yeesu bí-u yii: "Ibaamōn ní m tükù-si, dīn nyeeku gba, kí wàatī ukol n bāakēe, a dàá néé mita ní yii saa nyí-mi."

³⁵ Ní Piyeer kí-u yii: "Bāa an yaa sá-mi ŋkúm man nì si dàá kpú, man kpá kí néé yii maa nyí-si!" Ní u-boonnooliibi bin kòkò kínee mun kí mín.

³⁶ Niinee ní Yeesu nì u-boonnooliibi bān laakin bi yī Geetiseemanee, ní u bí-bi yii: "Kālmaan doo, man dàá cù nyòkɔpu doo kí mèe." ³⁷ Ní u kpāān Piyeer nì Seebeedee jipombi liitil. Niinee, u kí ki kpāāa bī gbil diniminaamandi nì kunimbaau pu, ³⁸ ní ki bí-bi yii: "Kunimbaau kó-mi tikpil, ki cáh-mi ŋkúmīn! Níŋ kāmaan doo kí nīn wāl kí taa gēh!" ³⁹ Ní Yeesu sùti nyòkɔpu fīi ní ki líti dicincibil ní ki bī mèe yii: "M-Baa, falaanyòkaa nee yaa ŋūn kí kàkatī kí wàatī-mi! Ama, min sii lèe nín gá án taa gá min man lèe."

⁴⁰ Ní u fātī gítīn u-boonnooliibi bitee cee kí ká bi dō kí gēh, ní u bí Piyeer yii: "Naa kpāāa ŋūn man nì ni n kāl kukubambaantīu kpaŋkpan ní taa gēhāaan? ⁴¹ Fintīmaan kí nīn mèe, an nín dàá gá pu ni yaa kó icɔŋkinee ní taa lítée, unil bàà cáá nlandòkòmōnti, ama ní ki bí iwɔfin." ⁴² Ní Yeesu fātī tí nín gítī nliitiim kí tí mèeyii: "M-Baa, an yaa sá yii m yaa kaa nyūn falaa nee waa ŋūn kí jítée, a nín là puee ní n gá!"

⁴³ Ní u fātī tí nín gítīn kí bāānee, bi tí dō kí gēh, kun puee ŋgeem nīn cáá-bi tikpil. ⁴⁴ Ní u gítī tí yānti-bi kí fātī nín gítī ntataatiim, kí tí mèe-kí būsī tibòbaantiil. ⁴⁵ Mīn boonee u fātī nín gítīn u-boonnooliibi cee, ní ki bí-bi yii: "Ni dō kí gēh ni ŋūŋfāa! Kpèe, kukuluu kun bi dàá dū man Kinibiki kí nyāfīn binikpitibee bāān ní nee. ⁴⁶ Yīkī, tí nīn cámaan! Un dàá dū-mi kí nyāfēe di bāān nee!"

⁴⁷ Yeesu kaa láá sòòn ki ŋmīl, ní u-kpambaliŋ saalaa nì alee kansikin un bi yī Juudasee bāān u nì kunipaaau nòon ki ŋúbīn njimu nì atambon; bis-araaŋakpilib nì Juuda yab kpilib di nīn túnni-bi.

⁴⁸ Ún un dàá dū Yeesu kí nyāfēe nīn tīiŋ-bi ku-daŋgu, yii: "Un m yaa tin jáam kí kpālee, un ni nyāabee dee, ní cúú-u!" ⁴⁹ U tin péēli yii u bānee, u sùti kí pīl Yeesu, kí bí-u yii: "Ukpil, a-jooku!" ní ki kpāl-u. ⁵⁰ Ní Yeesu bí-u yii: "M-bòò, gá tin pú a dómiínee!" Niinee ní binibee dómiín kí cúú Yeesu.

⁵¹ Bin nīn bí Yeesu ceeyee kansikin ubò fōfi u-jiki ní ki gāa kí wúkutī usaraaŋakpil tontonliu tafal.

⁵² Ní Yeesu bí-u yii: "Gīn a-jiki kí fúuŋ kujitōon, kun puee bin kòkò yaa yóòn njimuee njimu di dàá dāa kpò bidambi. ⁵³ A nyí yii maa ŋūn kí yīn m-Baa n jòon-mi, ní u tīiŋ-mi niin niin itūun kutukub kutukubaaa? ⁵⁴ Ama, m yaa gá mimmee, mana ní Unimbōti takaldau nín sòòn ki siin m-pu miŋyee dàá ŋmā kí gá?"

⁵⁵ Niinee ní u fātī bí kunipaauee yii: "M sá unikpiti naaan? Ba pu ní ni ŋúbīn njimu nì atambon kí dāa cúú-mi! Baabadal m kāl Kunimbōtidiin kí dākā, ba pu ní naa cúú-mi niin? ⁵⁶ Ama tin bí nee kòkò bāān, án gá kii Unimbōti bōnaatiliibi nín ŋmān ki siin m-pu miŋyee."

Niinee ní u-boonnooliibi kòkò sàh ki fá-u.

⁵⁷ Bin nīn cúú Yeesuee cáá-u ki cūnni us-araaŋakpil Kaayifi dumpu, niin ní bimaradakaliibi ní bikpilib nīn kpāfi. ⁵⁸ Ní Piyeer táá Yeesu aboon aboon ki tin bān usaraaŋakpil dumpu kí kāl u-ton-tonliibi cee kí kpèe an nín dàá kúnti miŋyee.

⁵⁹ Bisaraaŋakpilib nì bibòsoonliibi bin kòkò kínee bī nyāab un dàá ká nnyimōn ŋubò kí sòòn u-pu bí ká nnaakpal kí kpò-uee. ⁶⁰ Ama, nì min kòkò binib dómiín kupaa u ki cáān inyimōn seerab kí túh u-

puee, báà ubo you kaa kál. Boonee ní bili dómiń ki bí yii: ⁶¹ “Kijapaaí nee bí yii, ún ñhń kí wí Kunimbótidií kí fátíí mǎ-ku iwiin ita.”

⁶² Niinee ní usaraańakpil yíkí ki bí Yeesu yii: “Binib nee nín bí ki sòòń a-pu mińyee, ba ñá ní saa kííkí ní?” ⁶³ Ama ní Yeesu ñmí-bi fónfón. Ní usaraańakpil gítí bí-u yii: “Ní Unimbóti un bée ní m pùtí ki tǎ-si, á tükù-ti a yaa sá Kriisitoo, ki sá Unimbóti Jipoon!” ⁶⁴ Ní Yeesu kíí-u yii: “Mín ní a lí nee. Ama m tükù-ni yii, kí yòòń kónkónnee, ni dàá ká man Kinibiki kǎ mpon kóko daan ñańgiil pú, kí dàá dàá ká m nyánní yilpu atańgban ni ki dòòń” ⁶⁵ Niinee, usaraańakpil dáal ki cáti u-bokutil kii bi-koobiliń nín lí puee kí dàkà yii an kaa móokíń-u, ní ki bí yii: “U ñèèń nì Unimbóti ní! Ti gítí nyàab seeradambi kí ñá ba? Nimbi ni-ba, ni gbíl u nín ñèèń nì Unimbótee. ⁶⁶ Ni ká yii ba?” Ní bi kíí-u yii: “U máań ñkúm ní!”

⁶⁷ Niinee ní bi kíí ki tííl timotan ki sítí Yeesu nimiin ní ki gbáa-u ańańkul, ní biba mun fátí-u itampa, ⁶⁸ ki lí-u yii: “Sii Kriisitoo, sii un wálee, tükù-ti un di fáá-see!”

⁶⁹ Ñyunti ñun Piyeer kǎ dicindinee, usapoon ubo un bí niin ki tǎń ditundee, sútíń ki píl Piyeer, ní ki bí-u yii: “A mun nín bí Yeesu Gaaliilee youee cee!” ⁷⁰ Ní Piyeer nee báa ñma nimiin yii: “Maa nyí tibóti tin a sòòń nee.” ⁷¹ U còom ki cá kipunyoko watil púee, ní usapoon ubo mun gítí ká-u, ní ki tükù bin bí niinee yii: “Kijapaaí nee mun nín bí Yeesu Naasaareeti youee cee ní.” ⁷² Ní Piyeer gítí tí nee ki pùtí yii: “Maa nyí uninja gbanti!” ⁷³ An kúti fiiyee, bin bí niinee mun sútíń u-cee ní ki bí-u yii: “A mun lafun sá binib bin nóó-uee kansikin ubo ní, a-sòontam dàkà mín.” ⁷⁴ Niinee ní u kíń ki bí pùtí ki tíntí yii: “Maa péenyí kijapaaí nee!” Kpalaayee, ní ukooja báaki. ⁷⁵ Niinee ní Piyeer téetì dinyoobundi din Yeesu bàà lí-uee, yii: “Kí wàatí ukol n bǎakèe, a dàá nee ñfunyom mita yii saa nyí-mi.” Ní u nyáń ki bí sùń ki yáńkí.

27 Kutaafaau pòlpolee, bisaraańakpilib kóko nì Juuda yab kpilib kpáfi ki sòòń bi nín dàá dī nsan ñun pu ní kí kpò Yeesuee. ² Ní bi bóob-u ñgmii ki cáá-u ki ñúbiń gómína Piilati.

³ Juudasi un nín dū Yeesu ki nyáfèe nín ká yii bi dàá kpò Yeesuee, ní u-pòbil bííl tin u ñee pu, ní u cááń animil jítombi mmunķu nì saalaayee ki gíiń ki tǎ bisaraańakpilib nì Juuda yab kpilib, ⁴ ní ki bí bi yii: “M ñá ikpiti ní ki dū un kaa ñá tibee ki tǎ ní kpò!” Ní bíń kíí-u yii: “An ká timbi la? Sii nì a-bóti dee!” ⁵ Ní Juudasi dū animilee ki yál Kunimbótidiin, ní ki cùtí lúnti u-ba ñgmii ki kpí.

⁶ Niinee bisaraańakpilib cùti ki tǔń animilee, ní ki bí yii: “Ti-marau kaa pú-ti nsan tí dū an nimil-ĩgee kí ñá Kunimbótidií nimiliń dakaan, kun puee an sá fatiku nimiliń ní.” ⁷ Ní bi sòòń ki gbilín tób, ní ki dū animilee ki dá uyoomaati ubo saaku ki dūu ñá binicambi ceeku. ⁸ An puee, bi yí kusaau gbanti yii “Fatiku saaku” ali nín dín. ⁹ An ñá kii Unimbóti bónaatiliu Jeereemii nín nín sòòń puee dee yii: “Ní bi fǔń animil jítombi mmunķu nì saalaa ñin Israyeel yab nín kíí yii bí pà u-puee, ¹⁰ ní ki dū an nimiliń ki dá uyoomaati saaku, kii ti-Dindaan nín nín tükù-mi puee.”

¹¹ Bi cáá Yeesu gómína nimiin, ní gómína bálfi-u yii: “Sii di sá Juuda yab botiuaaa?” Ní Yeesu kíí-u yii “Mín ní a lí nee.” ¹² Ama, bisaraańakpilib nì Juuda yab kpilib nín dū tibóti tin ki tǎn u-puee, waa gátí báa tiba. ¹³ Ní gómína Piilati bí-u yii: “Aa gbíl tin kóko bi sòòń ki tǎntí a-puee níiń?” ¹⁴ Ama Yeesu kaa péégátí-u báa tiba an poon, ní an móti bákatiń gómína tikpil.

¹⁵ Apibil jijaaliu kamaayee, gómína nín gíntí usarkadaan un samaa kóko yaa bálfèe ní kí líí.

¹⁶ Ñyunti gbantee usarkadaan ubo nín bi un pu báa ñma péenyee: bi yí-u Baaraabasi. ¹⁷ Ní Piilati bálfi samaa un nín kpáfèe yii: “Ñma ní ni là m gíiń kí líí, Baaraabasaaa, Yeesu un bi yí yii Kriisitoooyee?” ¹⁸ Di sá yii u nín nyí yii nnimidiki ñun bi cáá Yeesu puee di yí-tí ní bi cááń-u ki ñúbiń-u.

¹⁹ Ñyunti ñun u kǎ ibosoon puee, ní u-nimpuu túnní bí tükù-u yii: “Á taa péécèèń dedeedaan nee bótiń! Di sá yii m jín u-pu falaa tikpil kudamintiiun dín.”

²⁰ Ní bisaraańakpilib nì Juuda yab kpilib téé kunipaau nì yii bi là bí gíiń Baaraabasi kí líí kí kpò Yeesu. ²¹ Ní gómína fátíí tí búsi kí bálfi-bi yii: “Binib bili nee kansikinee, ñma ní ni là m gíiń kí líí ní?” Ní bi kíí-u yii: “Baaraabasi ní ti là á gíiń kí líí!” ²² Ní u fátíí bálfi-bi, yii: “Mimnee, m dàá ñá Yeesu un bi yí yii Kriisitoooyee ún mana?” Ní bikóko kíí yii: “Bí kpáá-u ndopuntikaa pu!” ²³ Ní u bálfi-bi yii: “Mimnee, ba kpiti ní u ñá?” Ama ní bi móti kúuntí mpon yii: “Bí kpáá-u ndopuntikaa pu!” ²⁴ Gómína Piilati ká yii waa ti ñhń kí ñá tiba, fikilfikil móti bí wíntée, ní u yòòń nnyim ki fínti u-ñalii samaa kóko nimiin, ní ki bí yii: “Maa bí uninja nee kúm poon, ni nì ni-bóti dee!” ²⁵ Ní kuni-paauee kóko kíí yii: “U-kpuulool n lúnti timbi nì ti-biyaamu pu!” ²⁶ Niinee ní gómína gíiń Baaraabasi kí líí, ní ki yánti bi gbán Yeesu anaalab, ní ki dū-u ki tǎ bí cáá-u kí kpáá ndopuntikaa pu.

²⁷ Niinee ní gómína soojab cáá Yeesu ki kón gómína cindi poon, ní ki yíiń disoojakitil kóko dómiń ki kpáfi. ²⁸ Ní bi péeti u-wanti ki dū dibokutimandi cínciń ki péèń-u, ²⁹ ní ki dū ikunķum ki lúń kibeeфуulii ki cíkiń-u, ki dū ñkponđo ki ñúbiń u-ñanģiil, ní ki kíń ki gbàantí u-nimiin ki bēel-u yii: “Tí jáań-si, Juuda yab bóti!” ³⁰ ní ki tííl timotan ki lábítí-u, ki fòol ñkponđoee ki cáá fátí u-yil. ³¹ Bi bēel-u mín ki dóoyee, ní ki cúú dibokutimandee ki péetì-u, ní ki gíiń ún u-ba wanti ki péèń-u, ní ki cáá-u ki búnti kí tin kpáá.

³² Bi nyáń ki cee, ki tú uninja ubo ñsanni u sá Siireeni tińkin, bi yí-u Siimon, ní bi páb-u ú fǔń Yeesu dōpuntikaanũ kí búkuń. ³³ Ní bi cáá Yeesu ki bǎnni laakin bi yii Golgotee, an taapu sá yii: “Kuyikpabiku lańki.” ³⁴ Ní bi dū ñkaam ki ñmálim ndamam poon ki tǎ-u ú nyò. U dákée ní ki yí, kaa nyń.

³⁵ Ní bi dū-u ki kpáá ndopuntikaa pu, ní ki tó kasi ki yákatí u-bokutiń, ³⁶ ki kíń ki kǎ kí cí-u. ³⁷ Bi nín ñmáń tińmańmabiti kí nákań u-yil pú kí dàkà kun pu ní bi kúu-uee, yii: “Un bí nee di sá Yeesu, Juuda yab bóti.” ³⁸ Bi kpáá diganģandambi bili idōpuntikaa pu ki ñal-u, ubo bí u-ñanģiil pú ní un kínee bí u-ñanģan pú.

³⁹ Ní bisanjitiliibi bèel-u, ki gàatī bi-yiliŋ ⁴⁰ ki lì yii: “Sii un gbàá kí wī Kunimbōtidii kí fātī mā-ku iwiin itee, a yaa sá Unimbōti biki, fī a-ba kí kpákatiŋ ndopuntikaa pu!” ⁴¹ Mīn mbaantiim, bis-araaŋakpilib, nì bimaradakaliibi nì Juuda yab kpilib mun bí ki bèel-u, ki lì yii: ⁴² “U fī biba dee, kaa ŋūn kí fī u-ba! U sá Israyeel yab bōtiu naa! U kpákatiŋ ndopuntikaa pu kōŋkōnee! Mimme, ti dàá fōō-u kí kí. ⁴³ U dū u-mákal kí ŋá Unimbōti pu dee, ki lì yii: <Man sá Unimbōti Jipōon,> too, kōŋkōnee Unimbōti yaa néeŋ-u, ú fī-uaa!” ⁴⁴ Ní digangandambi bin bi nīn kpáá kí ŋāl-uee mun nīn sī-u mīn mbaantiim.

⁴⁵ Kuwiŋkuluuee, dibombōndi jéeti kitiŋ kōko pu ki tin sāa tikúti tita. ⁴⁶ Kí cá tikúti titee, Yeesu fáá mbiil mpon, yii: “Eelii, Eelii, lama sabakitanii?” (Taapu sá yii, M-Nimbōtiu, m-Nimbōtiu, ba ŋá ní a dū-mi kí fá?) ⁴⁷ Yeesu fáá mbiil mimme, ní bin bí niinee biba gbīl u-biliŋuee pu, ní ki lì yii: “U yī Eelii dee!” ⁴⁸ Ní bi-kansikin ubo sán ki yōon kuca ki múl ndaam min gāme ni, ki dūu túuŋ ŋkōndo pu ki tī-u ú nyò. ⁴⁹ Ama ní bin kínee bí yii: “Yāntī! Tí kpèemaan Eelii yaa làá dáá fī-u!” ⁵⁰ Yeesu gítí fáá mbiil mponee ní ki dū u-fām ki tī ki kpī.

⁵¹ Niinee, sata un bi nīn dūu pītī Kunimbōtidii poon ki gānti laakin bi yī circir páaa laŋkee nī laan kínee cúu cáti yilpu ki tin káti taapu, ní kitiŋ cīŋki, ní titaŋkpanaakōti cúu búkutī, ⁵² ní akaakul wāaŋ, ní bin nīn nōó Unimbōti kí kpīyee tikpil fikiti, ⁵³ kí nyān bi-kaakuliŋin. Yeesu fikititam boonee, an nibe kó Jeerusalem tiŋkin, ní binib tikpil ká-bi.

⁵⁴ Room soojakpiliu nī u-yab bin nīn cí Yeesuee nīn ká kitiŋ cīŋkitam nī tin kōko péējítèe, ní tifaandi cúu-bi tikpil ní bi lì yii: “Tiŋman, kijapaa nēe lafun sá Unimbōti Jipōon ní.” ⁵⁵ Binimpoobi kupaau mun nīn yú ndan kí kpèeŋ. Bi nīn céenī-u doooo Gaaliilee ní kí tútuŋ-u atuun. ⁵⁶ Maarii un sá Magdala tiŋkinee nī Maarii un sá Jaaki nī Joosefi nēe, nī Seebeedee jipōmbi na nīn bí bi-kansikin.

⁵⁷ Kujoou jótèe, ní ugaaja ubo dōmiŋ laakin bi nīn kpáá Yeesuee, bi yī-u Joosefi, u sá Arimatee tiŋkin, kí mun nīn sá Yeesu boonooliu. ⁵⁸ Ní u cūti kí ká Piilati, ní kí mēe-u nsan kí yōon Yeesu wunti, ní Piilati bí yii bí dūu tī-u. ⁵⁹ Ní u cūti yōon, kí nyāab ŋaapiin mpon ki dūu fīn-u, ⁶⁰ ní kí cáá ŋá u-kaakupōdin din u nīn lūkū ditaŋkpali-nee, ní kí binti ditaŋkpakpaandi diba kí pīn dikaakul nyōkōpu, ní kí búnti. ⁶¹ Maarii un sá Magdala tiŋkinee nī Maarii un kínee mun nīn cūti kí ká kí pīl dikaakulee nyōkōpu.

⁶² Bi nīn bónti ŋwiŋŋufikaa, kutaa wúntèe, ní bisaraaŋakpilib nī Fariisab nōó dicilpu kí cūti ká Piilati, ⁶³ ní kí bí-u yii: “Ukpil, ti téeti yii unyimōndaan nēe nīn nīn dáá bí dimaŋfalinee u nīn bí yii,

u yaa kpīyee, winta dalee u dáá fikiti. ⁶⁴ Mīn puee, yānti soojab nī cū kí cūti u-kaakul ali iwiin ita, an nīn dáá ŋá pu u-boonooliibi nī taa dāaŋ kí yò u-wunti kí tükū samaa yii u fikitee: mimme, nnyimōn gbanti ŋūn dāa pōókí kí jītīn mpeepeekaa.” ⁶⁵ Ní Piilati kí-bi yii “Ní cáá soojabaa! Cáamaan-bi bí cūti u-kaakul nī nīn là puee.” ⁶⁶ Ní bi dū kudaanŋu kí nákaŋ ditaŋkpalee pu ubo yaa gbēeyee bí bēe, ní kí cáá soojab kí cūti.

28 Ŋwiŋŋufikaa jíti ku wúnti kōosil ntaafaabombōminee, Maarii un sá Magdala tiŋkinee, nī Maarii un kínee cūti kí kpèe dikaakul. ² Kpalaayee kitiŋ cīŋki tikpil, ní Unimbōti túuŋu ŋubo nyānni yilpu kí dōmiŋ kí cúu ditaŋkpakpaandee kí binti ní kí kāl di-pu. ³ U nīn jīl kii utaa nīn ŋmōd puee, ní u-wampeŋkaati pīn káŋkaŋ. ⁴ Soojab nīn wāl-uee, ní bi fāŋki tikpil, bi-wunti bí jiki ní bi fikī. ⁵ Ní Unimbōti túuŋuee bí binimpoobee yii: “Nimbi taa fāŋkimaan! M nyí yii nī nyāab Yeesu un bi kpáá ndopuntikaa puee ní. ⁶ Waa bí doo, u fikiti, kii u nīn nīn péeli puee. Dāaŋ kí kpèemaan laakin u nīn dōee, ⁷ kí nīn cámaan malaa, kí tükū u-boonooliibi yii u fikiti ditaŋkpiilin. U dáá linti kí cū Gaaliilee, nīn ní nī dáa tin ká-u. Tin m cáá kí tükū-nee dee.”

⁸ Niinee ní bīn búnti malaa, tifaandi nī dipōopiŋkpaandi kōko ŋmāl, kí sán kí cá kí cáá dinyōobundee kí tükū Yeesu boonooliibi. ⁹ Nīn kpalaa ní Yeesu tú-bi nsan ní kí jáam-bi, ní bi sūti kí pīl-u ní kí liti u-nimiin kí jáam-u. ¹⁰ Ní Yeesu bí-bi yii: “Taa fāŋkimaan! Cū kí tükūmaan m-nabiyaamu yii bí nīn cá Gaaliilee. Nīn ní bi dáa tin ká-mi.”

¹¹ Ŋyunti ŋun binimpoobee dáá bí nsanni kí cēe, ní soojab bin nīn cí dikaakulee biba cūti kitiŋin kí máafi bisaraaŋakpilib tin jítèe kōko. ¹² Ní bīn kpáfi Juuda yab kpilib kí sōon kí gbilīn tob, ní kí nyāab kunimigbaau kí ŋéeb soojab nyōmmu, ¹³ ní kí tükū-bi yii: “Ní lí yii, kunyeeu timbi dō kí gēeŋee, ní u-boonooliibi dōmiŋ kí yūn u-wunti. ¹⁴ Báa gōmina yaa gbīlaaa, timbi dáá sōkōl-u kí nyānti-ni tibotin.” ¹⁵ Ní soojab fōō animil, ní kí ŋá bi nīn bí bí ŋá puee. Ní an botee gbīti Juuda yab kansikin kí dáa sāa dīn.

¹⁶ Yeesu boonooliibi saalaa nī ubōee búnti Gaaliilee gbantaŋki kiba pu, laakin Yeesu nīn bí bí kintí-uee. ¹⁷ Bi nīn ká-uee, ní bi gbāaŋ kí jáam-u, ama nī mīn kōkōee, bi-kansikin biba nīn dākafi mili mili. ¹⁸ Ní Yeesu sūtiŋ kí sōon nī bi, yii: “M fōō ipōn kōko yilpu nī taapu kōko pu. ¹⁹ Mīn puee, nīn cámaan atimbun kōko nib cee kí dū-bi kí kpánti m-boonooliibi, kí fāl-bi Unimbōti nyim, Ubaati, nī man u-Jipōon nī Circir Fām yindi pu; ²⁰ kí dākā-bi bí nīn ŋúb tin kōko m tī-ni ní ŋee. Ní nīn nyí yii m bí ni-cee baabadal ali duulnya kúntitam.”

MAARKI

1 Tibomontiil tin sòòn Yeesu Kriisitoo Unimbòti Jipòon puee killan̄ki sèé. ² Eesayi Unimbòti bõnaatiliu nìn ñmàñ u-takaldau poon ki síiñ, yii: Unimbòti bí yii: “M-tũuññu sèé! M túnni-ñu ñú lĩn-tĩn a-nyòkõpu kí dǎá ñǎñkĩ-si nsan. ³ M-tũuññuee di báakí kupòoun yii: Bóntímaan ti-Dindaan saññu, kí tantímaan u-sambiyaamu kí cĩiti-u.” ⁴ Ntũuee di sá un bi yĩ Jaan u kó kupòoun ki fũul binib Unimbòti nyimee. U nìn báakí ki tũkũ binib yii: “Kpántímaan ni-bimbim kí yǎntĩ bí fǎl-ni nnyim, Unimbòti ñ dũ ni-kpitii kí pō-ni.” ⁵ Ní Juudee watil pú yab nì Jeerusaleem tiñkin nib kòkò nìn cá Jaan cee. Bi nìn biiti bi-kpitii pu, ní u fũul-bi Unimbòti nyim Jòodan moolin.

⁶ Jaan gbanti nìn pēugutaamu kuti bõkutil ní ki gbĩñ ngban dambalau. U nìn ñmòò inaakitooon nì tisiil ní. U nìn báakí yii: ⁷ “Ubo bí m-boon ki tóobiñ ki cáá mpon ki jitiñ man. Maa sàafi kí nìn sá u-yumbuu kí sóntí kí kútí u-naataañmii gba. ⁸ Man fũul-ni nnyim ní, ùn dàá dǎá dũ Circir Fām ní kí fǎl-ni.”

⁹ Ñyunti gbantee, Yeesu nyánní Gaaliilee tiñki kin bi yĩ Naasaaretee, ki dómiñ Jaan fũl-u Jòodan moolin. ¹⁰ Jaan nín fũl-u ki dódò, u nyēēñ nnyiminee, ní ki wǎl kutagbõñu pĩiti ní Unimbòti Fām kpákatiñ kii dinanjilee ki tókòñ u-pu, ¹¹ ní u gbĩl Unimbòti sòòñní kutaa pu ki lí yii: “Sii di sá m-Jipòon un m nēēñ tikpilee! M-pòbil fáati-si.”

¹² Kpalaa niinee ní Unimbòti Fām yǎnti u cūti kupòoun. ¹³ U nìn ñá kupòoun iwiin imuñku ili ní Sitaan cóñkĩ-u. U nì ipeel di nìn kíñ ki bí, ní Unimbòti tũuni bí u-cee ki kēēti-u.

¹⁴ Bi nìn cúu Jaan ki piññ kудii. Mĩn boonee ní Yeesu cūti Gaaliilee ki kíñ ki bĩ sòòn Unimbòti bõmõntiiti ki tũkũ-bi yii: ¹⁵ “Ñyunti bǎañ Unimbòti beel sũti kí piliñ-ni. Fǎmaan ni-kpitii kí fõõmaan tibomontiil nee kí kí!”

¹⁶ Ñwiin ñubo, Yeesu nìn bĩ kpàkañ Gaaliilee moollee ní ki ká bijõncuuliibi bili, Siimõn nì u-naal Andree bí ki tòó kulaaññu dimoolin. ¹⁷ Ní Yeesu bí-bi yii: “Dǎá nìn nóõmaan-mi. Ni sá bi-jõncuuliibi ní, ama m dàá dũ-ni kí kpántí bin nyàabiñ binib ki cáabiñ m-ceeyee.” ¹⁸ Ní bi yǎnti bi-laanti dicilpu niin ki táá-u.

¹⁹ U cõom ki cūti ndan fiyyee, ní ki gítĩ ká Seebeedee jipõmbi Jaaki nì Jaan kǎ buñalimbun ki ñǎñkĩ tilaandi. ²⁰ Kpalaa niinee ní Yeesu yíiñ-bi ní bi yǎnti bi-baa Seebeedee nì bitõntõnliibi buñalimbun ki táá-u.

²¹ Yeesu nì u-yab cūti Kapeenaayum tiñkin. Ñwiññuññikaa bǎañee, ní Yeesu kó kukpafidiin ki kíñ ki bĩ dàkà binib Unimbòti boti. ²² Binib bin nìn bĩ pĩlfiñ-uee nìn bǎkatĩ tikpil nì u-dàkatam. Kun

puee u-dàkatam nìn cáá mpon kaa náañ nì bi-maradakaliibi yam.

²³ Kpalaa niinee, uwaati ubo un pu arasinii kēe téēñ kupkafidiin niin yii: ²⁴ “Yeesu Naasaareeti you, a nyàab-ti nì tilati ní? A dómiñ kí kúnti-ti ní-in? M nyí un ní a sée! A sá circirdaan un nyánní Unimbòti ceeyee ní!” ²⁵ Ní Yeesu kpàti arasiniiyee pu, yii: “Á ñmĩlee kí nyà uninja nee ni!” ²⁶ Ní arasinii yǎnti uninjee wunti fáá dijinjikil ñkpitim pu, ní u til mbiil mpon, ní ki nyáñ u-ni. ²⁷ Bǎa ñma bǎkatĩ sèeee, ní ki bàlfi tób yii: “Ba boti ní ti nìn ká na? Tibocan sèé! Nì mpon ní u pũn kinyòkò ki kpáañ arasiniiibi bí nyà, ní bi pĩlfiñ-u!” ²⁸ Ní Yeesu yindi gbĩti kpalaa Gaaliilee jaññi kòkòñ.

²⁹ Bi nyáñ kukpafidiinee kpalaayee ní u nì Jaaki nì Jaan búnti Siimõn nì Andree dumpu. ³⁰ Siimõn nimpuu na nìn bũñ mmañfanyim ki dõ u-wunti píi kpǎñkpam. Bi bǎñ kpalaayee ní bi tũkũ Yeesu unimpuee bumbunti pu, ³¹ ní u kó unimpuee cee ki cúu u-ñal ki yáati-u ki kǎañ. Ní mmañfanyimee yǎnti-u dicilpu, ní u yíki ki kíñ ki bĩ ñǎañ tijin kí tĩ-bi.

³² Kujoou, ñwiñ jéetèe, bi cūnni Yeesu cee bi-bunliibi nì biwaatiibi bin pu arasiniiibi kēe kòkò, ³³ ní kitiññ yab kòkò kóõñ ki kpáfi kudii kun ni u nìn bēe nyòkõpu. ³⁴ Binib kupaau nìn bũñ ig-bañween iba iba ní u cáañ-bi, ní ki jĩñ arasiniiibi tikpil ki nyánti, kaa pú-bi kinyòkò bí sòòn, kun puee bi nìn nyí un ní u sée.

³⁵ Kutaa wúnti ntaafaabõmbõminee Yeesu péé ki nyáñ ki búnti ñkpaanceeti kumooon kí mēē Unimbòti, ³⁶ ní Siimõn nì u-jutiibi cūti bĩ nyàab-u. ³⁷ Bi ká-uee, ní ki bí-u yii: “Bǎa ñma bĩ nyàab-si.” ³⁸ Ní u kí-bi yii: “Tí cūmaan ntiñgbamu mun kínee mun poon, m sòòn nì bí mun Unimbòti boti. Mĩn pu ní m dómiñ kitiñ pu.” ³⁹ Ní u cūti ki mǎnti Gaaliilee jaññi kòkò ki sòòn Unimbòti boti akpafidiin ni ní ki jĩñ arasiniiibi biwaatiibi pu.

⁴⁰ Ñwiin ñuboee, uninjanyangbanti ubo dómiñ Yeesu cee ki gbǎañ u-nimiin, ní ki bĩ gbǎañ-u yii: “A yaa là a ñũñ kí cáañ-mi m-wunti ñ ñǎñkĩ.” ⁴¹ Ní Yeesu sún u-saai ki tǎnti u-ñal ki gbēē-u ní ki bí-u yii: “M là! Pòkĩm.” ⁴² Niinee, dinyangbandi kpááa wǎñkĩ, ní u-wunti ñǎñkĩ. ⁴³ Yeesu ñéee, ní ki jĩñ-u ú fǎtĩ gítĩ malaa, ⁴⁴ ní ki kpáafi-u tiñan yii: “Taa péētũkũ bǎa ubo tiboti nee. Cáá a-ba kí dàkà usaraañal, kí ñá saraa kii Mooisi marau nín lí puee kí dàkà yii a pòkĩ an nìn sá-bi seera.” ⁴⁵ Nì min kòkò bi kpáafi-uee, u nìn péebúntèe, u kíñ ki máafi bǎa ñma tin jiti u-puee, ki yǎnti tiboti gbĩti ilaan kòkò. An puee, Yeesu kaa nìn gítĩ ñũñ kí kó kitiñ poon binib kansikin. U nìn kíñ ki bí ikpaanceeti ní binib nyēēñ ajan kò pu ki dòõn u-cee.

2 Iwiin iba boonee, Yeesu nìn gítì Kapeenaayum, ní an gbítì yìi u bí kudiin ² ní kunipaau dómín ki kpáfi ki gbí kudiyyee, ní mpaan kaa ti kpáàá bí kipunyokopu gba. U nìn bñ sòòn nì bi Unimbòti bòti ní. ³ Ní bininjab binaa túnni ufaliŋfaan ubo ki cááñ u-cee. ⁴ Nniwíin puee, baa ñún kí píl Yeesu. Míñ puee, bi nìn jóm ki cíl kudii yilpu ki bíiti laakin Yeesu béé, ní ki dū ufaliŋfaan nì nlún ki díñ dibundee ni ki sántìn ki bíl. ⁵ Yeesu nín ká binib gbanti fǒǒ ki kíi yìi u ñhùn kí cááñ ubunlee, ní u tükü ufaliŋfaanee yii: “M-biki, m dū a-kpitii ki pú-si.” ⁶ Bimaradakaliibi biba nìn ká niin ki dàkafi bi-pòbiliŋin yii: ⁷ “Ba pu ní uninja nee lì míñ? U ñhèè nì Unimbòti ní. Ubo kaa ñhùn kí dū ikpiti kí pō asee Unimbòti baba.” ⁸ Niinee Yeesu béè bi-landokòŋu ní ki bálfi-bi yii: “Ba pu ní ni dàkafi míñ ni-pòbiliŋin? ⁹ Ba di kaa pōó bí lì ufaliŋfaan ní: <A ká a-kpitii pōtam> di kaa pōó dilil naaan? <Yòon a-lúŋŋu kí nìn còom> di kaa pōó ní? ¹⁰ Ama ní béé yii man Kinibiki cáá mpon kitij pu kí dū unil kpitii kí pō-u.” Niinee ní u tükü ufaliŋfaanee yii: ¹¹ “Sii yíkíñ kí yòon a-lúŋŋu kí nìn kùn a-dumpu!”

¹² Ní u nyí ki yíkí dicilpu niin ki yòon u-lúŋŋu ki nyán báa ñma nimiin, ní an bákatiñ-bi sèeee, ní bi bñ pàkà Unimbòti ki lì yii: “Taa láá pééká míñ dalba dalba!”

¹³ Yeesu tí fátii nyán Gaaliilee mool caŋin, kuni-paau tí kí ki dòon u-cee u dàkà-bi Unimbòti bòti. ¹⁴ U jítée, ki ká Leefii Alfee jipoon ká fòtiku diikun. Ní u bí-u yii: “Daañ kí nìn nòó-mi!” Ní Leefii lafun yíkí ki táa-u.

¹⁵ Yeesu nìn kó Leefii dumpu ki bñ jìñ tijinee, bifòtiliibi tikpil ní binikpitib bin kò kínee dómín ki kùti u nì u-boonnooliibi pu: di sá yii an nikpitibee nìn nòó-u ki wíki. ¹⁶ Bimaradakaliibi bin sá Fariisab kitilinee nín ká u nì binikpitib kpáfi ki jìnee, ní bi bálfi u-boonnooliibi yii: “Ba pu ní u nì binib nee kpáfi ki jìñ: míñ?” ¹⁷ Yeesu gbìl bi nín lì puee, ní ki gāa-bi dilanŋkpan di yii: “Bin cáá laafiyee kaa nyàab unyoodaan, see bin bñhee di nyàab unyoodaan. Di sá yii maa dómín kí yíin dedeedambi, m dómín kí yíin binikpitib ní.”

¹⁸ Jaan boonnooliibi nì Fariisab nìn bñb kinyoko. Dalbee ní biba dómín ki bálfi Yeesu yii: “Ba pu ní Jaan boonnooliibi nì Fariisab boonnooliibi bñb nnyomu ní sii yab kaa bñb ní?” ¹⁹ Ní Yeesu fátii bálfi-bi yii: “Ubo yaa cáá unimpucan ki yaa yíin u-boobee, bi jìñ ki nyù naaan, nnyomu ní bi bñb ní? Unimpucan cal yaa bí bi-kansikinee, baa kàal ñkùm. ²⁰ Ama ñwiin ñubo bí ki dòon bi dàá dāa yòon unimpucan cal bi-kansikin, an yuntij pu ní u-boobi dāa bñb nnyomu.

²¹ “Bi yaa dū ñaapoon ki dūu lib satakpiki bundi, ki yaa fíntèe ñaapoon kōontí ní kí kpáan satakpiki kí catí, ní dibundee ñ mótii wāñ. ²² Míñ mbaantiim ní baa tí dù ndapom kí fúuñ tilokpikilin. Bi yaa dūu fúuñ míñ, tilokpikil pòol ní ndaam ñ fá, ní tiloti mun ñ bíil. Bi dù ndapom kí fúuñ tilopon ni ní.”

²³ Ñwiñŋuñfikaa ñubo dalee, Yeesu nì u-boonnooliibi bñ jítí blee kpaanŋin ní u-boonnooliibi bñ gífi blee fini ki ñmèem abil ki ñmóó. ²⁴ Fariisab ká mimmee, ní ki bí-u yii: “Ba pu ní a-boonnooliibi

ñáan min kòó ñwiñŋuñfikaa dalee?” ²⁵ Ní u fátii kíi-bi yii: “Naa láá péé kaañ takalda poon ki ká tijin takaasiu nín nìn cúu uboti Dafidi nì u-naacimbi bi ñá pueeee? Ñyunti ñun Abiyata nìn sá us-araanŋakpilee, ²⁶ Dafidi nìn kó Kunimbòtidiin ki ñmó saraa kponob ki kíñ ki tñ u-yab. Ti-koobiliŋ poonee, usaraanŋal baba di cáá nsan kí ñmó an kponob gbanti, ama Dafidi nìn ñmó kí kíñ ki tñ u-naacimbi gba.” ²⁷ Yeesu gítì lī-bi yii: “Unimbòti náan ñwiñŋuñfikaa binib pu ní waa náan binib ñwiñŋuñfikaa pu. ²⁸ Man Kinibiki di sá ñwiñŋuñfikaaadaan.”

3 Yeesu nìn fátii kó kukpafidiin. Uñanŋakafu ubo nìn bí niin. ² Ní binib bñ cóŋkí Yeesu kí kpèè u yaa láá cáan-u ñwiñŋuñfikaa dal, bí ñmā kí yíin-u ibosoon. ³ Ní Yeesu bí uñanŋakafuee yii: “Yíkí kí síl ti-kansikin báa ñma nimiin.” ⁴ Ní u bálfi-bi yii: “Ti-marau pú nsan tí ñá tijan ñwiñŋuñfikaa dalaaa tí ñá tikpitil ní? An pú nsan yii tí fñ unil naaan tí kpò-u ní?” Ní bi ñmí. ⁵ U nìn kpèè-bi dinimil ki mánti, kí fǒǒ bi-pu diŋuul, ama ní bi-pòogbifijij pu mun nìn kón-u kunimbaau. Ní u bí uñanŋakafuee yii: “Tánti a-ñal!” Ní u tánti-ñu, ní u-ñal ñanŋi. ⁶ Niin niinee ní Fariisab nyán kí nyàab uboti Eeroodi naacimbi bí kpáfi kí nyàab nsan ñun bi dàá dī kí kpò Yeesuee.

⁷ Niinee ní Yeesu nì u-boonnooliibi nyán kukpafidiin ki cùti dimool caŋin. Kunipaau nìn táa-u kí nyánni Gaaliilee nì Juudee, ⁸ nì Jeerusaleem nì Idumee, nì Joordan gbandi lapu pu, nì Tiir nì Siidon tingbammun. Kunipaau kòkò nìn gbìl tin kòkò u ñáanee ní ki dómín u-cee. ⁹ Dinikitil nín nìn múkú u-pu miŋyee ní u bí u-boonnooliibi yii bí gantí-u kiŋaliŋwaa kiba nnyim pu ú ñmā kí tókón. ¹⁰ Di sá yii u nín cáan binib tikpil, an yánti binunliibi kòkò kpákà kí gbèè-u. ¹¹ Biwaatiibi yaa nìn ká-uee, arasiniibi cáá-bi ki gbàantí u-nimiin, ní bi kùuntí ki lì yii: “Sii di sá Unimbòti jipoon!” ¹² U nìn kpàti bi-pu ki lì-bi yii bí taa yánti bí béé-u.

¹³ Boonee Yeesu jóm kigbantaŋ pu ní ki yíin bin u lèè ní bi dómín u-cee. ¹⁴ Niinee ní u lúti saalaa nì bili bí nìn sá u-kpambaliŋ u nì bi ñ nìn kíñ ki bí, ú nìn tññ-bi bí nìn sòon u-bòti, ¹⁵ kí nìn cáá mpon ki jì arasiniibi. ¹⁶ Binib saalaa nì bili bin u lútèe yijji sèè: Siimón (un u nìn paañ diyindi yii Piyeeree), ¹⁷ nì Seebeede jipombi Jaaki ní Jaan (bin u pú diyindi yii Bowanegeesee an taapu sá yii: “Binib bin náan nì ataadunee”). ¹⁸ Bin kínee di sá Andree, Fiiliipi, Baateeleemii nì Maatiu, Toomasi, nì Jaaki Alfee jipoon, nì Tadee, Siimón un nìn là kí já nì Room yabee, ¹⁹ nì Juudasi Iskariyoti, un nìn dāa dū Yeesu ki tñ u-nannanliibee.

²⁰ Yeesu lúti-bi míñ ki dóoyee, ní bi nín gítì mmòŋki, ní kunipaau tí kóonni kí múkuñ. An yánti Yeesu nì u-boonnooliibi kaa ti kpáàá cáá mpaan kí jì tijin. ²¹ Yeesu yab gbìl tin kòkò jítée, ní bi yíkí kiliñ nsan kí dāá cúu-u, kun puee biba nìn lì yii: “U-yil bíil ní.”

²² Bimaradakaliibi biba nìn nyánni Jeerusaleem kí lì yii: “Arasiniibi kpiliu Beelsebul di ká u-pu. Ùñ pòŋŋu ní u cáá jì arasiniibi.” ²³ Ní Yeesu yíin-bi u-cee, kí gāa-bi dilanŋkpan di lī yii: “Mana ní Sitaan ñhùn kí já Sitaan? ²⁴ Dibeel din nib yaa cúu

di-ba ki yākatì mili ki jáaṅ tōbee kaa ḡḡn kí nīn bí kí cù ndan. ²⁵ Mīn mun ní kudicanu kun di yaa cúu ku-ba ki yākatì mili ki jáaṅ tōbee kaa tí ḡḡn kí nīn bí kí cá. ²⁶ An yaa sá yīi Sitaan yíkii jáaṅ u-ba ki cúu u-ba ki yākatèe, mimmee, waa ḡḡn kí nīn bí kí cá, u-pōḡḡu kúntí ní.

²⁷ “Bi yaa kaa bóob upool ḡḡmii ki wāatì ḡma di ḡḡn kí kó u-dumpu kí kóon u-wanti? See bí bóob-u kí wāatì ní kí nīn ḡmā kí kó kí kóon u-wanti.

²⁸ “M sòon nì ni ibaamōn ní, nnibiyaamu ḡḡn kí ká bi-kpitii kōko pōtam kí kpāaṅ tibofan tin bi sòon Unimbotee. ²⁹ Ama un yaa sòon Unimbōti Fām tibofanee, ún kpá kí ká u-kpitii pōtam jaanjaan, u kó diyintil din kaa cáá dikuntilee ni!” ³⁰ Yeesu nīn lí mīn kun puee bi nīn lí yīi: “U cáá arasinii u-ni!”

³¹ Yeesu nabiyaaamu nì u-na bāaṅ ki sí mmōḡki ki tú bí yīi-u. ³² Binib tikpil nīn kā ki ḡón-u ní bi tūkū-u yīi: “A-na nì a-nabiyaaamu sí mmōḡki ki nyāab-si.” ³³ Ní u kíi-bi yīi: “Ḳma di sá m-na nì m-nabiyaaamu?” ³⁴ U kpēēki mānti ki tú bin nīn kā ki ḡón-uee, ní ki lí yīi: “Kpēēmaan, m-na nì m-nabiyaaamu puee nee!” ³⁵ Un kamaa yaa ḡaaṅ Unimbōti nīn là puee, udaan gbanti di sá m-naal, m-nisal nì m-na.”

4 Yeesu tí kí ki bī dākà Gaaliilee mool caḡin, ní kunipaa u kóon ní ki kpáfi u-cee. Bi-wīḡḡu puee, ní u jóm ki kāl buḡalimbun nnyim pu, ní kunipaauee kōko sí dimōḡbandi ki piliṅ-u. ² U nīn cáá alaḡkpan tikpil ki sòon nì bi tibōti ní ki dākà-bi ki bí-bi yīi: ³ “Pifimaan! Uwanyaani ubo nyáṅ kí yaàṅ u-wamboolii. ⁴ U bī yaantēe ní iba líti nsan pu, ní ilunlukuti dómiṅ ki dūu jín. ⁵ Iba mun líti kuteeu pu, laakin kitiḡ kaa nyóḡyee ní ki pūti kpāaā nyáṅ. ⁶ Ḳwīiṅ pílee ní i kpīi kun puee kitiḡ kaa nyóḡ inyaan n̄ kó. ⁷ Iba mun líti ikunḡkumin kí nyáṅ, ní ikunḡkum wīiṅ kí múkuṅ i-pu, ní iaa ḡún kí lòon. ⁸ In kínee mun líti laakin kitiḡ ḡānee, kí nyáṅ kí wīiṅ kí cáá apoo, ní kí lòon ifin. Iba cáá abil mmuḡku nì saalaa, iba mun imuḡku ita, in kínee mun dilaataal.” ⁹ Ní u gítì kúti kí lí yīi: “Sii un yaa cáá ditafalee n̄ gbil!”

¹⁰ Ḳyunti ḡun u kíi u-babee ní bin nīn cēentí-uee nì u-boonnooliibi saalaa nì bilee bālfí-u u-laḡkpaḡḡee taapu. ¹¹ Ní u kíi-bi yīi: “Unimbōti yānti nimbi n̄ bée u-beel bōti tin nīn bí dibalinee taapu. An yaa kíi bifantantibee, an kó sá bīn cee alaḡkpan ní, ¹² an nīn dàá ḡá pu ní: <Bi-nimiliḡ n̄ nīn kpítì bí taa nīn wāl, bí nīn pílfí mun tikpil kí taa nīn gbilee; an yaa yīi, bi yaa kpēēki wāl, kí yaa pílfí mun kí gbilee, bi fēeṅ bi-saḡkpitii, Unimbōti n̄ dū bi-kpitii kí pō-bi.> ”

¹³ Ní Yeesu gítì lí-bi yīi: “Naa gbil dilanḡkpan di nee taapu? Kin nì dàá dāá ḡá mana kí gbil alaḡkpan ḡin kínee taapu? ¹⁴ An sá Unimbōti nyóḡbundi ní uyaanee bí kí yaantí. ¹⁵ Binib biba ḡmāṅ kii iwambool in líti nsan puee ní. Binibee yaa gbil dinyóḡbunde, Sitaan dōn kí lēeki di-cilpu tibōti tin bi búl bi-pōbilinginee. ¹⁶ Mīn mbaantiim ní binib biba náaṅ nì kuteeu, laakin iwambool lítèe. Binibee yaa gbil dinyóḡbunde, bi fòol-di nì dipōḡpindi. ¹⁷ Nì mīn kōko bi fòol mimmee, baa cáá inyaan kí sīl kí bāaṅ. Bi nīn fōḡ dinyóḡbunde puee, an yaa sá digiṅdi kii disaandi, di yaa jēeti bi-

puee ní bí dū dimákal din bi cáá Unimbōti puee kí fá malaa. ¹⁸ Biba mun ḡmāṅ kii ikunḡkumin, laakin iwambool lítèe. Bīn di sá bin gbil dinyóḡbunde, ¹⁹ ní waanee landōkōi páb-bi, tiguaajati ḡmāṅ-tin-bi, ní nnimitaataam mun cáá-bi. An wantee kōko mūkuntí ki biintí dinyóḡbunde pu, ní dàá ḡḡn kí lòon abil. ²⁰ Biba mun tí ḡmāṅ kii laakin kitiḡ ḡāṅ iwambool lítèe ní. Bīn di sá bin gbil dinyóḡbunde ki fōḡ-dì, ní kí lòon abil. Ḳfin ḡubo pu lòon mmuḡku nì saalaa, ḡubo imuḡku ita, ḡubo mun dilaataal.”

²¹ Ní u gítì bí-bi yīi: “Baa tūti fitila kí dūu tàkaṅ kulōḡun, kaa tí dū-u kí sīi kilambaḡ taapu. Bi dū fitila kí tōkōn kifañkōlii pu ní. ²² Mīn ní tin kōko pu binib biintēe dàá dāá biiti, tiba kaa bí dibalin kaa làá nyā mpaampiin pu. ²³ Sii un cáá ditafalee n̄ gbil!”

²⁴ Ní u tí bí-bi yīi: “Ní nīn pílfí tibōti nee tiḡan. Ní nīn ḡmānti pu kí tīyee, Unimbōti dāa ḡmānti mīn ní kí tī-ni, kí gbēeṅ-ni gba án yaàṅ. ²⁵ Di sá yīi Unimbōti dāa kúti un cááyee ní kí fōḡ un kaa cááyee cee fiin un u bàá cááyee.”

²⁶ U gítì lí yīi: “Unimbōti beel náaṅ nì kii unil nīn yānti iwambool kitiḡ puee ní. ²⁷ U yaa gēeēēē, u yaa wāleēēē, kunyēēēēē, ḡwīiṅ pueēēē, iwambool nyēēki wīintí, waa kpāantí kí bée an nīn di pu ní kí dāá ḡá mimmee. ²⁸ Kitiḡ ki-ba cànti iwambool n̄ nyā kí cáá apoo kí mātì, ní kí lòon abil ifin nì. ²⁹ Abil yaa bīn kí dóḡyee, mimmee, ku-diceeu bāaṅ dee ní bí yōon kijiki kí kó kí cá.”

³⁰ Yeesu gítì lí yīi: “Tí dàá dū Unimbōti beel kí nānti ba? Áá dilanḡkpan di dilar ní ti dàá gāa kí dākà dibeelee nīn bí puee? ³¹ Di náaṅ nì kii tikunḡfaal subiki kí bi yīi muutaadee bil ní. Bi yaa búl-dēe díi di sá kiwaai kitiḡ pu subiling kōko kansikin. ³² Ama bi nīn búl-dēe ní dí nyā kí wīiṅ kí tō apan kí kpánti busukpaambu kí jītì tikunḡfaal tin kō kínee subiyaamu, ali nnōmbiyaamu gba ḡḡn kí dāá páaṅ mu-diiḡḡi kí bál busubuee faatin.”

³³ Alaḡkpan nee jutii bi tikpil ní Yeesu nīn cáá sòon nì bí u-bōti, mīn ní bi nīn ḡḡn kí gbil taapuee. ³⁴ Waa nīn sòon nì bi fam an yaa kaa sá nì alaḡkpan. Boonee, u nì u-boonnooliibi yaa kíi bi-ḡmaniḡmee ní u cánti alaḡkpanee taapu kí tūkū-bi.

³⁵ Ḳwimbaanti gbanti jookuee, Yeesu bí u-boonnooliibi yīi: “Tí dūtimaan lapu buḡḡbandi!” ³⁶ U-boonnooliibi yānti kunipaa u yaḡee, ní bi kó buḡalimbu bun ni u nīn kēēki kpāaṅ-u ki búnti. Ḳḡaliḡfi iba mun nīn táá-u. ³⁷ Bi cēe ní kubuḡkpaḡḡu kubō kíi kí bī jītí ki yōontí nnyim kí tōḡ buḡalimbun, kí yānti buḡalimbuee bīi gbēe nnyim kpala. ³⁸ Ama Yeesu ún nīn dō buḡalimbu boon pú kí kúl diyikuḡkul kí gēeṅ, ní u-boonnooliibi finti-u, ní kí bí-u yīi: “Upkil, ti nīn dàá kpúee, an kaa ká-saaa?” ³⁹ U fintēe, ní kí kpātì kubuḡu pu ní kí tūkū dimool yīi: “Ḳmīl kí dōon sooo!” Ní kubuḡu kpāaā gbēeṅ, ní an ḡmīl fōḡfōḡ díkidiki. ⁴⁰ Niinee ní Yeesu bālfí u-boonnooliibi yīi: “Ba ḡá ní ni fāḡki mimmee? Ba pu ní naa máká m-pu?” ⁴¹ Tifaandi nīn baasii kó-bi tikpil, ní bi bālfí tōb yīi: “Kijapaai nee nīn baasii sá ḡma dee, ní kí sòon kubuḡu nì dimool gbilīn-u mīn nan dee.”

5 Bi nìn dūtì lapu buṅbandi Geeriseen yab tiṅkin. ² Yeesu kpákatì buṅalimbunee, kpalaayee, kijapaai kiba kin pu arasinii kā ki wáatèè, nyánní kuceeun ki tūṅkiñ-u. ³ U nìn kóò akaakulin ní. Bāà ubo kaa nìn ḡñ kí bóob-u, bāà bi yaa dū ikusaka gba. ⁴ Di sá bi nìn bāā-u abaa ki gbh̄ñ-u ikusaka mun, ní ú tifi ikusakee ní kí wìil abaa mun. Ubo kaa nìn gítì ḡñ kí pèefi-u. ⁵ U nìn bí ní ki yìì ḡwìiñ pu nì kunyeeu kòko akaakulin nì ajoon pu ki kùuntí ní ki cáá atañkpee ki gífí u-ba. ⁶ U wál Yeesu ndanee, ní ki sánní ki dómín ki líti dicincibil u-nimiin, ⁷ ní ki fáá mbiil mpon yii: “Yeesu Unimbóti un bí yilpuee Jipoon, man nì si yii ba ní? M dū Unimbóti ki gbāam-si, taa saàn-mi!” ⁸ U nìn lí mín kun puee Yeesu nìn lí-u yii: “Arasinii, nyā uninja nee ní!” ⁹ Ní Yeesu bālfí-u yii: “Bi yī-si yii ba?” Ní uwaatee kí-u yii: “M-yindi di sá yii: <Kusoojapaau,> kun puee ti wíikí tikpil.” ¹⁰ Ní u gbāam Yeesu tikpil ki lí yii: “Taa ja-ti kitiṅ nee pu!”

¹¹ Dijool diba nìn bí niin, di-caḡinee difakitikpaandi diba nìn sí ki jīñ. ¹² Arasiniihee gbāam-u yii: “Cāntí tí cūú kó afab nee ní.” ¹³ Ní u pú-bi mpaan, ní bi nyáñ uwaatee nì ki kó afabin, ní difakitilee sáñ ki wúntì nsitimín ki jéeti dimoolin ki múl ki kpí. Afabee nìn bāñ kutukub bili nyokom.

¹⁴ Ní bifakpaaliibi sáñ ki cūti kitiṅ nì ikaan ki máafi an boti. Binib nyánní kí dáá kpèè tin di ḡee, ¹⁵ ki bāañ Yeesu ceeyee ní ki ká uwaati un pu kurasiniipaau nìn kée kā ki pèetiwan ki dākafi nnimontiyaamin. Bi ká-uee, ní tifaandi kó-bi. ¹⁶ Bin nìn ká tin jítèè máafi bin kínee an nín ḡá pu ní uwaatee póokí ní afab kpíyee. ¹⁷ Ḳyunti gbantee ní bi kí ki bī gbāam Yeesu yii ú yíki bi-tiṅki pu.

¹⁸ Yeesu bī kóò buṅalimbunee, ní uninja un nìn wáatèè gbāam-u yii ú yàntì ú táá-u kí nín kīn ki bí u-cee. ¹⁹ Ama ní Yeesu kaa pú-u nsaan, ní ki bí-u yii: “Nín kùn a-moṅkiḡu a-yab cee kí máafi-bi min ní ti-Dindaan súñ a-saayee nì tin kòko u ḡá ki tī-see.” ²⁰ Ní kijapaayee búnti ki kí ki máafi ntimu saalaa jaanḡi kòkon tin kòko Yeesu ḡá ki tī-uee, ní bāà ḡma bākatì sèeee.

²¹ Yeesu kó buṅalimbun ki fātì dūtì dibuṅbandi. U dáá bí dibuṅbandee ní dinikitikpaandi dómín ki kpáfí u-cee. ²² Kukpafidii kpiliu ubo nìn dómín, bi yī-u Jayirusi. U ká Yeesuee, ní ki gbāam u-nimiin ²³ ki mée-u nì igbaam poon ki bí yii: “M-sapombiki bñ ki dáá kpú. Á jī kimotii kí péedāñ kí dū a-ḡal kí páañ ki-pu, kí cáañ-kí kí ḡmátí.” ²⁴ Ní u nì Yeesu búnti, ní dinikitilee fāā ki bīn u-boon bóm-mm. ²⁵ Unimpu ubo nìn ḡmál niin ki fūul ḡkpin an kaa ḡuñ ali abin saalaa nì ali. ²⁶ U nìn jún falaa tikpil ki nìn bīl u-nimiliḡ mun kòko binyoodambi tikpil cee, kaa kpáāá ká dicaandi, ní an mōtìi púnti-u. ²⁷ Unimpuee nìn gbìl bi sòñ Yeesu puee, ní u dómín kunipaaun ki dīñ Yeesu boon pú ki gbèè ubokutil. ²⁸ Di sá u nìn lí u-pòbilen yii: “M yaan pèeḡuñ ki gbèè-ubokutil kpaṅkpan m bāā kántì di-caandi.” ²⁹ Niinee, fatiku un nyèe-uee kpáāá ḡuñ, ní u gbìl u-wuntin yii u póokì. ³⁰ Kpalaayee Yeesu gbìl u-ban yii mpon ḡubo nyáñ u-ni ní u fātì kunipaauee pu ki bí yii: “Ḳma di gbèè m-ubokutil?”

³¹ Ní u-boonooliibi kí-u yii: “Sii wál kunipaaun

téeki-si yèè, ní a bālfí yii: <Ḳma gbèè-maaan?> ”

³² Yeesu kpèeki māntì ki tú ki nyāab kí béè un di ḡá mimmee. ³³ Niinee, tifaandi cūú unimpuee, u-wunti kí ki bī jíkì, kun puee u nyí tin di jítì u-puee. Ní u dómín ki líti Yeesu taanḡi taapu ní ki kaañ-u tikoko nì ibaamom. ³⁴ Niinee ní Yeesu bí-u yii: “M-bisal, a nín fōō ki kí puee fī-si. Nín cá nì ḡgbansoḡfi, a-weeni n̄ yànti-si.”

³⁵ Waa láá ḡmíl, ní kukpafidii kpiliuee yab biba nyánní u-dumpu ki bāañ ki bí yii: “A-bisal kpí. Taa ti páb ukpil n̄ dáañ.” ³⁶ Yeesu gbìl dinyoobundi din bi lèè, ní ki tükü kukpafidii kpiliuee yii: “Taa yànti a-pòbil n̄ bīl! Sii dee fōō man kí kí.” ³⁷ Waa yànti bāà ubo n̄ céen-u ki kútì Piyeer nì Jaaki nì Jaan Jaaki naal pu. ³⁸ Bi nín bāñ kukpafidii kpiliuee dumpuee, Yeesu ká binib ḡa dituweel an tum dàii-iyee, ³⁹ ní u kó ki bí-bi yii: “Ba pu ní ni sùn ki ḡaáñ kuwoou mín? Kibikee kaa kpí, ki ḡeèñ ní.” ⁴⁰ Ní bi bī bèel-u, ní u jīn bi-koko ki nyántì, ní ki yòñ kibiki baa nì ki-na nì u-boonooliibi bita bin nìn céènní-uee, ki kòñ laakin kibikee dōee, ⁴¹ ní u cūú kibikee ḡal ki bí-kí yii: “Taliita kumii.” An taapu di sá yii: “Kisapombiki, yíkì, sii ní m lí!” ⁴² Kpalaayee ní kibikee nyū yíkì ki bī còom. Kì nìn cáá abin saalaa nì ali ní. Ní bin nìn bí niinee bākatì sèeee. ⁴³ Ama ní Yeesu kpáafi-bi tiṅan bí taa yànti bāà ubo n̄ béè, ní ki bí-bi yii, “Tūmaan-kí tijin.”

6 Yeesu nyáñ niinee, ki nín kùn u-tiṅkin, ní u-boonooliibi táá-u. ² Ḳwiḡḡḡfikaa bāanee, ní u kí ki bī dākà binib Unimbóti boti kukpafidiin. Ní kunipaaun kun nìn bí ki pílfiñ-uee bākatì ki bī lí yii: “U nín kánní la tin u sòñ nan dee? U nín kánní la iciin nee bulfi dee? An dī mana ní u ḡñ ki ḡaáñ maamaacib nee? ³ Ti nyí-uaa! An sá Maarii jipoon kapintaa! U-naalib mun di sá Jaaki nì Joosèe nì Juudi nì Siimom. U-niisalib mun di kóò tikansikin neeyaa!” Ní an yànti baa ti ḡñ kí fōō-u kí kíí. ⁴ Ní Yeesu bí-bi yii: “Laaaba yab kaa kpèè Unimbóti bonaatiliu fam see u-tiṅkin yab nì un bin pèeyee nì u-cindin yab.” ⁵ Waa nìn gítì ḡuñ ki ḡá maamaaci tuḡḡi niin, see bibunliibi ḡwaam pu ní u nìn dū u-ḡalii ki páañ ní ki cáañ-bi. ⁶ Ní u bākatì bi nín kaa fōō-u ki kííyee.

Ḳyunti gbantee, Yeesu nìn yīn ntimbilimu nì ikpaanaceeti ki dākà binib Unimbóti boti. ⁷ Ní u kpáfí u-kpambaliḡ saalaa nì alee, ní ki tú-bi bili bili, ní ki tī-bi mpon bí nín jì arasinii, ⁸ ní ki kpáafi-bi yii: “Ni yaa céè ní taa nín ḡúb tiba see ḡkpono baba, ní taa nín ḡúb tijin kí taa yòñ atokol kí taa nín fūuñ animil mun, ⁹ kí taa pèeñ abokuti ali ali, ama kí nín táká anaataka.” ¹⁰ U tükü-bi yii: “Ni yaa kó kudii kun nee, nín bímaan niin kí nín cí dal-iḡkin ni dáá yíkèè. ¹¹ Ni yaa bāñ laakin binib yaa yī, kaa là kí fōō-ni, kaa tí là kí pílfiñ-nee, nyāmaan niin kí píti ni-taanḡi kpaṅkpaam kí yál bi-tiṅki pu, an nín sá-bi kudaanḡu yii nì cáañ-bi tibomontiil ní baa fōō.” ¹² Ní bi búnti ki cūti bī sòñ nì binib yii bí kpánti bi-bimbim. ¹³ Bi nìn jì arasinii tikpil bi-waatiibi pu, ní ki cáá ḡkpaam ki ḡaáñ bibunliibi tikpil pu ki cāantí-bi.

¹⁴ Uboti Eeroodi nìn gbìl bi sòñ Yeesu pu, kun puee u-yindi nìn gbìtì ajan kòkòwoooo. Binib biba nìn sòñ Yeesu pu yii: “An sá Jaan un nìn fuul

binib Unimböti nyimee di fikiti ditangpiilin, an pu ní u nñh ki nãan maamaacib." ¹⁵ Biba li yii: "An sá Eelii." Ní bin kíhee mun li yii: "U sá Unimböti bonaatiliu kii bitinpkikib bonaatiliibi uboee."

¹⁶ Eeroodi, ún nín gbílee, ní u lí yii: "Jaan un man yánti bi tìl u-yílee, di fikiti." ¹⁷ - ¹⁸ Di sá yii Eeroodi nín cúú u-maan Fiillipi nimpuu Eeroodiya ki cáá. Ní Jaan bí-u yii: "An kaa máan á cáá a-maan nimpuu." Tíh pu ní Eeroodi nín yánti bi cúú Jaan ki bóob ki tó sarkan. ¹⁹ Eeroodiya nín fõõ Jaan pu kudõõu ki nyàab kí kpò-u, ama Eeroodi puee, waa nín nñh. ²⁰ Di sá yii Eeroodi, ún nín fãnkí Jaan ki nyí yii Jaan sá ibaamõndaan ki sá Unimböti tontõnliu. An puee Eeroodi nín móti u-pu. Jaan yaa nín sòõnee, an nín páb Eeroodi ama u nín néen ki pílfiñ-u.

²¹ Dalbee, Eeroodiya ká nshan nñun u dàá dī kí kpò Jaanyee. Di sá yii Eeroodi nín bú jñh u-maalwiññu jinjaaliu. U nín yíñ u-kpilil ni bisoojakpilil ni Gaaliilee yidambi kòkò. ²² Nyunti nñun bi kpáfèe, Eeroodiya bisal kóõn bi-kansikin ki gón ní u-nool fáati uböti Eeroodi ni bin kòkò u yíínee, ní u bí usapõnee yii: "Mèè-mi tin kòkò a lèe, m dàá tì-si!" ²³ Ní u pùti ki lí yii: "Tin kamaa a yaa bálfi-mee, m dàá tì-si, báa an yaa sá m-beel dijandi, m dàá tì-si!" ²⁴ Niinee ní usapõnee nyán ki cùti ki bálfi u-na yii: "M-na, m mèè ba?" Ní u-na kí-u yii: "Lì yii a là Jaan un fuul binib Unimböti nyimee yil." ²⁵ Ní u fãtii tóoti ki giti uböti cee ki bí-u yii: "M là yii á tükuti Jaan un fuul binib Unimböti nyimee yil kí tãkañ-mi kpaatan kònkõnee." ²⁶ Niinee, kunimbaau kó uböti, ú mun giti dàá pùti u-nicambi bin u yíínee nimiin, waa ti nñh kí yíí. ²⁷ Ní u tú dicilpu niin u-soojau ubö ki tükü-u yii ú cúú cáan Jaan yil. Ní soojee cùti ki kó ksparkadiin ki lafun tükutiñ Jaan yil ²⁸ ki tãkañni kpaatan, ki cáan ki núbih usapõnee, ní usapõnee mun cáá tì u-na. ²⁹ Jaan boonnooliibi nín gbil an botee, ní bi dómín ki yõõn-u ki cáá síb.

³⁰ Yeesu kpambaliñ nñin u nín túee kpáfi u-cee ki máafi-u bi nín cùti ki nãa tinjee nì tin bi dàkèe.

³¹ Ní Yeesu bí-bi yii: "Dãammaan tí kãkati ñkpaanceeti, laakin binib kpée ní nññfi fiii." Kun puee binib nín cáá ní libitilibiti, biba kùn ní biba bãn, an yánti Yeesu ní u-kpambaliñ kaa nín cáá mpaan kí jì tijin. ³² Ní bi kó bujalimbun ki kãkati laakin binib kaa bée. ³³ Binib tikpil ká bi nín cée ní ki bée-bi, ní ki sãn ki nyán ntimun ki dũ ataa ki péen-bi ki bãn laakin bi cée.

³⁴ Yeesu kpãkati bujalimbunee, ki ká kunipaau sí kii ipii in kaa cáá ukpaalee. An nín kó-u falaa ní u kí ki bú dàkã-bi tiböti tikpil. ³⁵ Kujoou nín bú jootée, u-boonnooliibi sútiñ ki pil-u ki tükü-u yii: "Binib kaa kóõ laakin ti sí nee, kí wãatèe, kujoou mun bú jootí. ³⁶ Yánti binib nee n cù ikaan nì ntimbilimu mun pilñ dooyee kí dã tijin kí jì." ³⁷ Ní Yeesu kí-bi yii: "Nimbi ni-ba tímaam-bi tijin bí jì!" Ní bi fãtii bálfi-u yii: "Mimnee, ti dù animil cutimaanyi ní kí dã tijin kí tì bí jì deeyaaa?" ³⁸ Ní Yeesu mun fãtii bálfi-bi yii: "Kpõnõb biña ní ni cáá? Cùú kpèemaan!" Bi cùti bálfi ki béeyee, ní ki bí-u yii: "Tí cáá kpõnõb biñmoo nì ijom ili."

³⁹ Niinee ní u tükü u-boonnooliibi bí tükü binib n

kãl akiti akiti kumõõõõu pu. ⁴⁰ Ní bi kãl kitij. Akiti aba cáá binib dilaataal, aba mun cáá imunõu ili nì saalaa. ⁴¹ Yeesu fõõ kpõnõb biñmoo nì ijom ilee ki wãan kutaa ki jáam Unimböti tijinee pu, ní ki gifi gifi kpõnõb ki tì u-boonnooliibi bí yãkati binib. U yãkati ijom ilee mun ki tì bi-kòkò, ⁴² ní bi-kòkò jín ki dikí. ⁴³ Ní u-boonnooliibi tõõ akpõnõkati nì ajõõgin nñin kíhee ki gbèen tikabiti saalaa nì tili. ⁴⁴ Bin nín jín tijin gbantee nín nyán bininjab kutukub biñmoo.

⁴⁵ Niinee ní Yeesu bí u-boonnooliibi yii bñh n kó bujalimbu kí linti malaa kí dùti dimõõl Beetsayida watil pú, nyunti gbantee ún n yánti samaayee n kpì. ⁴⁶ U yánti samaayee nín kùhee ní u jóm dijool pu kí mèe. ⁴⁷ Ku jootèe u-boonnooliibi bãn dimõõl kansikin, Yeesu ún dáá bíñ dibuñgbandi u-baba. ⁴⁸ U ká yii u-boonnooliibi bí ki nãal, an kaa cá, kun puee kubunõu nín tññkiñ-bi. Ki cá kutaawuntinjee ní u tókõn nnyim pu ki cõom ki cá bi-cee ki dáá jiti bi-pu. ⁴⁹ Bi nín ká u cõomín nnyim pu ki dòõnee, ní bi dãkafi yii an sá ufanfanti, ní bi kí ki bú gbãa ibiil, ⁵⁰ kun puee bi-kòkò nín wál-u ní bi-põbiliñ biil. Kpalaayee, Yeesu sòõn nì bi yii: "Cúumaan ni-põbiliñ, an sá man! Taa fãnkimaan!"

⁵¹ Niinee ní u jóm bi-cee bujalimbun, ní kubunõu mun nñmíl. Tifaandi nín kó-bi, ní bi kãl ki bãkati. ⁵² Di sá yii baa nín gbil Yeesu nín nín dũ kpõnõb fi-ii ki búti ki kpíñ kunipaau ee taapu, kun puee bi-põbiliñ nín gbifi.

⁵³ Bi dùti dimõõl ki dóyee, ki kó Geneesareeti tinji jaanñun ki síl dibuñgbandi. ⁵⁴ Nyunti nñun bi kpãkati bujalimbunee, binib kpãã bée Yeesu, ⁵⁵ ní ki sãn ki cùti ntimun ki máafi ní binib yõontin bibunliibi ki tñntin ilún pu ki cãabin laakin Yeesu bée. ⁵⁶ Míh ní báa laakin ní u yaa nín bãnee, ntingbamu neeee, ntingkpaamu neeee, ikaaneeee, binib nín cãabin bibunliibi ki biil imõõkijaa ní ki gbãam-u yii ú péeyánti bibunliibee n dáb u-bõkutíl nyõõgbãñji. Bin kòkò yaa nín gbèe-uee póókí ní.

7 Fariisab nì bimaradakaliibi biba nín nyánní Jeerusaleem ki dómín ki kpáfi Yeesu cee. ² Bi bí niinee, ní ki ká Yeesu boonnooliibi biba jñh, kaa fínti bi-nãlii kii bi-naanjab koobiliñ nín sá puee.

³ Di sá yii Fariisab nì Juuda yab bin kíhee kòkò yaa kaa fínti bi-nãlii tññan, kii bi-naanjab nín nín nãan puee, baa jñh. ⁴ Bi yaa tí nyánni kitijin ki bãanee, baa tí jñh ase bi fínti bi-ba nì nnyim kí wãatí, ní kí nín jì. Bi cáá akoobil tikpil ki kùti nñin bí nee pu: ñiba sá bí fínti kònkõmbi, kí fínti aboon nì asambil.

⁵ Tíh pu ní Fariisab nì bimaradakaliibee nín bálfi Yeesu yii: "Ba pu ní a-boonnooliibi kaa núb tinaanjab koobiliñ, kaa fínti ki jñh?" ⁶ Ní Yeesu kí-bi yii: "Mpoonyoondambi, an pu ní Unimböti bonaatiliu Eesayi nñmãñ u-takaldaun ki sòõn ni-pu yii Unimböti bí yii: <Binib nee nyõõkí-mi nì bi-nyom-mun fam ní. Ama bi-põbiliñ dátin-mi. ⁷ Bi jáam-mi fam ní, kun puee tin binib náanee ní bi dàkã, ní ki cáá yil man marab.> " ⁸ Ní Yeesu nìkí ki lí-bi yii: "Ní féen Unimböti marab ki fõõl nñibiyaamu koobiliñ."

⁹ Ní u giti kùti yii: "Ní féen Unimböti marab tinjan pu kí nñmã kí núb nimbi ni-ba koobiliñ.

¹⁰ Mooisi nìn lī u-marabin yii: <Á nān tó a-baa nì a-na,> ní ki gítì lī yii: <Un yaa sòòñ ki bìil u-baa kii u-nee, séé bí kpò-u.> ¹¹ Ama nimbi lī yii, unil yaa cáá tiba ki bàà ḡhùn kí tī u-na kii u-baayee u ḡhùn kí lī yii: <An wanti sá kòoban>, (an dākà yii saraa ki tī Unimboti). ¹² U yaa lī mimmee, naa ti yàntì ú ḡá tiba kí tī u-baa kii u-na. ¹³ Míh ní ni cáá nimbi ni-ba koobilij ḡin ni-baabi dākā-nee ki cáá kpiti Unimboti boti. Tiwan tikpil bí ni ḡáaán míh mbaantiim.”

¹⁴ Míh Boonee, Yeesu gítì yíin kunipaau u-cee, ní ki tükü-bi yii: “Ni-kòkò ñ pílfiimaan kí gbìl m nín dàá lī puee taapu! ¹⁵ Tiba kaa nyēēñ dipaal pu kí kó unilin kí kòh-u tijokondi Unimboti nimiin. An sá tin nyēēñ unilinee di kōntí-u tijokondi Unimboti nimiin. [¹⁶ Un yaa cáá ditafalee ñ gbìl taapu.]

¹⁷ ḡyunti ḡun u kó kudiin ki kíh u-babee, ní u-boonnooliibi bālfí-u dilanjkpandi din u bàà ḡāyee taapu. ¹⁸ Ní u kí-bi yii: “Ni mun kaa cáá iciin ní-in? Naa gbìl yii tin kòkò nyēēñ dipaal pu ki kòò unilinee kaa ḡhùn kí kòh-u tijokondi Unimboti nimiinaa? ¹⁹ Di sá yii tijikaal kaa kòò unil pòbilin, an kòò u-poon ní, ní ú cù pòom.” (Yeesu lī míh kí dākà yii tijikaal kòkò ḡāñ ki tī unil ñ jī.) ²⁰ U gítì lī yii: “Tin nyēēñ unilinee di sá tin kōntí-u tijokondi Unimboti nimiinee. ²¹ Di sá yii binib pòbilingin ní ilandòkòkpiti kòkò nyēēñ: binaacimpòmbi nì bisapòmbi jòkònti, bunaayubu, nnikpaakoon, ²² binimpoobi nì bininjab laakpaati, ikummunti, digangam, diḡmatindi, bimaramòntiibi fátam, nnimidiki, tibòfan, timòñ nì ḡyipòñ. ²³ Tibòkpiti gbanti kòkòwoooo nyēēñ binib pòbilingin ní ki kōntí-bi tijokondi.”

²⁴ Yeesu yíkì niinee, ki pòotì Tiir nì Siidòñ jaanḡu pú. U bàñ ki kó kudiin kubòñ, kaa bàà là yii bàà ubò ñ béé u-pu, nì míh kòkòee, waa ḡún kí bál.

²⁵ Unimpu ubò nìn bí, ki cáá kisapòmbiki arasini ká ki-pu. U nín gbìl bi sòòñ Yeesu puee, waa ti kál, u yíkìh ní malaa, ki dómíh ki lítì u-nimiin. ²⁶ Unimpu gbanti kaa nìn sá Ujuudanimpu, u sá Feenisii, Siirii tiḡkin ní. U mēēYeesu ñ ja arasiniyee u-bisal pu. ²⁷ Ní Yeesu kí-u yii: “Yàntì mbiyaamu ñ díkí kí wàatì. Kun puee an kaa máań bí dū mbiyaamu jinti kí tī mbiyaamu!” ²⁸ Ní unimpuee fàtì ki kí-u yii: “Tiḡman, an sá míh ní, m-Dindaan. Ama mbiyaamu yaa bī jīn an gbátée, mbiyaamu mun tóò igbasigbasi ní.” ²⁹ Niinee, ní Yeesu bí-u yii: “A kí tiḡan! Míh puee, nín kùh. Arasiniyee nyáń a-bisalin.” ³⁰ Unimpuee fàtì gítìh u-dumpuee arasiniyee nyáń u-bisalin u pòòkì ki dō u-dooḡu pu.

³¹ Yeesu yíkì Tiir tiḡkin ki fàtì dīn Siidòñ, ki jítìh ntimu saalaa pu ki nín dòòñ Gaaliilee mool watil.

³² U bàñ niinee, bi cáań-u umòomiin ubò ní ki mēē-u yii ú dū u-ḡalii kí páań u-pu. ³³ Ní Yeesu yòòh-u ki cūñnì ḡkpaanceeti u nì u liitil, ki dū u-ḡambiyaamu ki bó umòomiinee tafalingin, ní ki tíl timòtan ki dū gbēēumòomiinee limbil, ³⁴ ki wáań kuta ki fáá diniindi, ní ki lī yii: “Eefata!” An taapu sá yii: “Cúú ḡátì!” ³⁵ Niin niin ní umòomiinee tafalingin cúú ḡátì, ní u-limbil mun búti, ní u kíh ki sòòñ tiḡan. ³⁶ Ní Yeesu kpáafi-bi bí taa péemáafi bàà ubò tin jítèe. Ama Yeesu nín móti yii bí taa lèe,

míh ní bíh dàá nín mòtìl lī. ³⁷ Bi nìn bākati tikpil, ní ki lī yii: “Tin kòkò u ḡáańee ḡāñ ki lákati, alí ki yàntì bitafakpaafub gbìl, bimòomiimbi sòòh!”

8 Iwiin gbanti poonee, kunipaau kubo tí fàtì kpáfi u-cee, ní kaa nìn cáá tiba kí jī. An puee Yeesu yíin u-boonnooliibi ki bí-bi yii ² “Nnibiim nee gbí-mi falaa, di sá yii iwiin ita sèé bi nín bí m-cee, kaa ti cáá tiba kí jèe. ³ M yaa jīn-bi nì ḡkum nee, bí nín kùh bi-dumpuyee, bi dàá yòl nsanni, kun puee bi-kansikin tikpil nyánni ndan.” ⁴ Niinee ní u-boonnooliibi kí-u yii: “La ní ti dàá kánni tijin kupòu nee ni kí kpíin binib nee?” ⁵ Ní Yeesu fàtì bālfí-bi yii: “Kpòñòb biḡa ní ni cáá?” Ní bi kí-u yii: “Biluli.”

⁶ U yàntì kunipaau kál taapu ki dóoyee, ní u yòòh kpòñòb bilulee ki jáam Unimboti tijin gbanti pu, ní ki gífi gífi ki tī u-boonnooliibi ñ yàkatì binib. Ní bi dū yàkatì kunipaau. ⁷ U-boonnooliibi nìn cáá ḡòmbiyaamu mubò mun. U jáam Unimboti mú mun pu ki dóoyee ní ki tükü-bi yii bí dū-mu kí yàkatì. ⁸ Kunipaau jín ki díkí, ní bi kóòh aḡḡgin nì akpòñòkati ḡin kínee ki gbéēñ tikabiti tiluli. ⁹ Bin nìn jín an jikaati gbantee ḡhùn kí bà binib kutukub binaa. Bi jín kí dóoyee, ní u yàntì bi nín kùh, ¹⁰ ní u nì u-boonnooliibi kó buḡalimbun ki nín cá Dalmanuta watil.

¹¹ Fariisab nìn jīnni Yeesu boon ki bāań ki bī kpākanti-u kí pí-u tiboti. Bi nìn bālfí-u yii ú ḡá maamaaci ubò un nyánni Unimboti ceeyee. ¹² Ní Yeesu fáá diniindi ní ki lī yii: “Ba pu ní waanee nib nee bālfí kí ká kudaanḡu? Ibaamon ní m sòòh nì ni, ni kpá kí ká kudaanḡu bàà kubo!” ¹³ U lī míh ki dóoyee, ní ki fàtì kí kó buḡalimbun ki dūti lapu pu buḡbanti ki wàatì-bi.

¹⁴ Yeesu boonnooliibi nìn sùntì kaa kpáań tijin, asee kpòñòbaanti di nìn tàkà bi-cee buḡalimbun. ¹⁵ Ní Yeesu kpáafi-bi ki bí-bi yii: “Nín nyímmaan ni-ba nì Fariisab nì Eeroodi kpòñò nyòkòḡu!” ¹⁶ U-boonnooliibi dākafi ki lī bi-ḡmaniḡma kansikin yii: “Ti nín kaa ḡúb tijinee pu ní u kalin sòòh mim-maaan?” ¹⁷ Yeesu béé bi-landòkòee ní ki bí-bi yii: “Ba pu ní ni sòòh ni nín kaa ḡúbíh kpòñòee pu? Nìn dīn naa láá gbìl tiboti taapuòòò? Naa láá béè-maaan?” ¹⁸ Ni pòbilingin pōò níin? Ni cáá animil fam ní kaa wálaaa? Ni cáá atafal ki pílfí ní kaa gbilaaa? Naa cáá nlandòkò ¹⁹ kí téeti ḡyunti ḡun m dū kpòñòb biḡmoo ki gífi gífi ki tī binib kutukub biḡmoo ḡmó ki díkéee? Tikabiti tiḡa ní ni tōò akati ki gbéēñ ní?” Ní bi kí-u yii: “Saalaa nì tili.” ²⁰ “Kin, m nín gífi gífi kpòñòb biluli ki tī binib kutukub binaayee, tikabiti tiḡa ní ni tí kóòh akati ki gbéēñ ní?” Ní bi tí kí-u yii: “Tiluli.” ²¹ Ní u lī-bi yii: “Ní ali nìn dīn, naa láá gbilaaa?”

²² Bi bàñ Beetsayidee binib biba cáań uḡofu ubò Yeesu cee ki gbāam-u yii ú gbēēuḡofuee. ²³ Yeesu cúú uḡofuee ḡal ki kpáań-u ki kpòotì kitimbiliyee kpaanceetiḡu, ní ki tíl timòtan ki ḡá uḡofuee nimilin, ki dū u-ḡalii ki gbēēu-nimilingin, ní ki bālfí-u yii: “A wāl tibaaa?” ²⁴ Uḡofuee kpēē, ní ki bí yii: “M wāl binib, ní bi bí kii isufi di còomēe.” ²⁵ Niinee ní Yeesu gítì tí dū u-ḡalii ki gbēē u-nimilingin. ḡyuntee, uḡofuee kpítì u-nimilingin ki kpēēyee ní ki pòòkì kí kíh ki wāl bómbòḡ. ²⁶ Ní Yeesu tükü-u yii: “Nín kùh a-

dumpu kí taa dī kitiŋ poon.”

²⁷ Ní Yeesu nì u-boonnooliibi yíkii búnti Seesaa-ree-Fiiliipi timbilimmu watil pú. Bi bàñ nsannee, ní u bálfi u-boonnooliibi yii: “Binib lì yii m sá ŋma ní?” ²⁸ Ní bi kí-u yii: “Biba lì yii a sá Jaan un fūul binib Unimbóti nyimee, ní biba mun lì yii a sá Eelii. Biba bín ceeyee, a sá Unimbóti bōnaatiliibi kansikin ubo ní.” Ní u bálfi-bi yii: ²⁹ “Kin nimbi faa, ŋma ní nimbi nyí yii m sá ní?” Ní Piyeer kí-u yii: “Sii di sá Kriisitoo!” ³⁰ Niinee ní Yeesu kpáafi-bi tiŋan bí taa sòon u-pu mín bàà ubo cee.

³¹ Ŋyunti gbantee, u kí ki bī tükù-bi yii: “An sá man kinibiki ñ jī falaa tikpil; bikpil, nì bis-araŋakpil, nì bimaradakaliibi kòkò dàá dàá lì yii baa là m-bóti, bi dàá dàá kpò-mi, ní m fātii fikití winta dal.” ³² U nìn péetükù-bi an bótee ki cánti-bi ní. Ní Piyeer cáá-u ki nyánti ŋkpaanceeti ki kí ki bī wòon-u ³³ Niinee ní Yeesu fātii kpéu-boonnooliibi ní ki kpātii Piyeer pu ki bí yii: “Sii un cáá Sitaan landòkòŋuee, sútí kí wàatí-mi! Aa dàkafi Unimbóti yam, a-landòkoi sá binib landòkoi ní.”

³⁴ U lí mín ki dòyee, ní ki yíin kunipaau nì u-boonnooliibi u-cee, ní ki bí-bi yii: “Un yaa là kí nòó-mee ñ fá ún u-ba nín là puee kí nòó min ní man lèe, kí yòon u-dopuntikaanŋu kí nìn nòó-mi. ³⁵ Kun puee un di yaa là kí fī u-maŋfalee dàá fá-dì, ama un di yaa dū u-maŋfal ki fá kí nòó-mi kí sòon m-bòmòntiiti kí tī binibee, udaan di dàá fī u-maŋfal. ³⁶ Unil, a yaa jín duulnya nee kòkò ní sisi a-ba wáŋkèe, a páati ba? ³⁷ Ba ní a ŋùh kí dūú pà kí fī a-ba? ³⁸ Un kamaa yaa cáá icoo man nì m-bóti pu waanee nib bin nyēēUnimbóti boon ki ŋaañ ikpítee kansikinee, ŋyunti ŋun m yaa láa gítii m-baa nyootin nì u-tūunee man Kinibiki dàá dàá kón udaan icoo.”

9 Ní Yeesu gítí kútí ki lí yii: “Ibaamón ní m tükù-ni, ni-kansikin biba kaa làá kpú ní kí ká Unimbóti beel dómín nì mpon.”

² Iwiin iluu boonee, Yeesu gānti Piyeer nì Jaaki nì Jaan ki cáá-bi ki jóm dijoofòkòl diba pu. Niinee ní u cúú u-ba ki kpánti ³ ní u-wampeenkaati píil káŋkaŋ ki kí ki jil pàlpal. Unil bàà ubo kitiŋ nee pu kaa ŋùh kí fintí tiwan ñ píil kii u-wanti nìn nìn piin puee. ⁴ Niinee ní akpambal atee kpéeyee Eelii nì Mooisi di sí bi nì Yeesu sòonee. ⁵ Ní Piyeer tükù Yeesu yii: “Ukpil, an ŋāñ tí nín bí doo; tí gāā tibín tita: sii kubo, Mooisi kubo, Eelii kubo!” ⁶ Di sá yii waa ti nyí u nín dàá lì puee, kun puee tifaandi nìn kó-bi tikpil. ⁷ Niinee, ditagbandi diba dómín ki bīin bi-pu, ní bi gbil Unimbóti sòonni ditagbandee ni yii: “Un bí nee di sá m-Jipōnneenkaau. Ní pilfim-maan-u!” ⁸ Kpalaayee, bi fātii kpéeki mánti ki tú, kaa ti ká bàà ubo asee Yeesu baba di kí bi-cee.

⁹ Ŋyunti ŋun bi fātii kpákatiñ dijoor puee ní Yeesu kpáafi-bi bí taa máafi bàà ubo tin bi kée kí nín cí daliŋkin ún Kinibiki dàá dàá fikití ditaŋkpiilinee. ¹⁰ Bi kpáafi dinyòobundee bi-ni, nì mín kòkòe bi gítí bálfi tob yii: “Ba di sá yii ú fikití ditaŋkpiilinee?” ¹¹ Ní bi bálfi-u dinyòobundi nee yii: “Ba pu ní bimaradakaliibi bí yii Eelii di máañ kí péé kí dáañ kí wàatí ní Kriisitoo ñ nín dáañ ní?” ¹² Ní Yeesu fātii kí-bi yii: “Ibaamón, Eelii máañ kí péé kí dáañ kí fātii bóntí tikòkò. Too, an nín ŋmāñ

man Kinibiki pu yii m dàá jī falaa tikpil ní bí kpéè kí siŋkiñ-mee, ni dàkafi yii ba? ¹³ Cánti m tükù-maan-ni, Eelii péedómín doooyee, ní bi sàañ-u bi nín là puee, kii an nín ŋmāñ Unimbóti takaldaun ki siin u-pu miŋyee.”

¹⁴ Bi bāañ ki ŋmāntiñ u-boonnooliibi bin kíheeyee, ní ki ká yii kunipaau sí ki mánti ki tú-bi. Bimaradakaliibi biba mun nìn bí niin, bi nì u-boonnooliibi sí ki kpákà. ¹⁵ Kunipaau wál Yeesu kpalaayee ní an túun-bi ní bi sànni kí dáá jāam-u. ¹⁶ Ní Yeesu bálfi-bi yii: “Ní nì bi kpákà ba pu ní?” ¹⁷ Ní kunipaau kansikin ubo kí-u yii: “Ukpil, arasinii di ká m-jipōn pu ní ki yānti waa ŋùh kí sòon ní m bàà cáañ-u a-cee. ¹⁸ Arasiniiyee yaa yíki u-puee, bàà laakiŋyee u líkí-u kitiŋ, ní u ŋmòò u-nyiiŋi ní kupumpukuu nyēē-nyòkò, ní u-wunti ñ pòoki kpāninini. Ní m gbāam a-boonnooliibi ñ jà arasinii gbanti ní baa ŋún.” ¹⁹ Ní Yeesu lí-bi yii: “Ōo binib bin kaa cáá fookii Unimbóti puee! Ní là m gítí kàl ni cee kí tin sā ŋyunti ŋuloŋu ní? M dàá nìn jīn-ni kimotii kí tin sā ŋyunti ŋuloŋu ní? Cáammaan-kì m-cee!” ²⁰ Ní bi cáañ kibikee u-cee. Arasiniiyee nín wál Yeesu kpalaayee ní u cŋkì kibikee ŋkpitim pu, ní kí líti kitiŋ ki bī bíntí, ní kupumpukuu bī nyēeki-nyòkò. ²¹ Ní Yeesu bálfi ki-baa yii: “Ŋyunti ŋuloŋu ní an kí-u?” Ní u kí-u yii: “Doooo u-biyatin ní an kí-u. ²² Arasiniiyee líkí-u iyunti iba ŋŋmin, iyunti iba mun nnyimin, ki nyāab kí kpò-u. A yaa ŋùh kí ŋá tiba, sō ti-saai kí jòon-ti!” ²³ Ní Yeesu fātii kí-u yii: “A bí yii m yaa ŋūhaa! An kò pòfi ki tī un un fōō kí kíyee.” ²⁴ Niinee, kibikee baa téen mpon yii: “M fōō-si ki kí! Jòon-mi, m-fookiiu kaa náañ!”

²⁵ Yeesu wál kunipaau sánni kí gítí dōon kí kútèe, ní u kpātii arasinii pu ki lí yii: “Sii arasinii un yì kibiki nee mōomiindi nì ki-tafakpaalee, nyā ki-ni kí taa ti gítii, sii ní m lí!” ²⁶ Ní arasiniiyee fáa mbil ki cŋkì kibikee ŋkpitim pu, ní ki nyāñ. Kibikee dōon kii ki kpūyee, ki yānti binib tikpil bí yii: “Kí kpū ní!” ²⁷ Ama ní Yeesu cúú ki-ŋal ki yāatí-kí ki siin, ní kí síl.

²⁸ Ŋyunti ŋun Yeesu kó kudiinee, ní u-boonnooliibi bálfi-u bi-ŋmanigma niin, yii: “Ba pu ní timbi kaa ŋún ki jīn arasinii gbanti?” ²⁹ Ní Yeesu kí-bi yii: “An yaa kaa sá nì [dinyòoboobil] nì ŋwimmeem ubo kaa ŋùh kí jà arasinii nee jutiibi.”

³⁰ Bi yíki niinee ní ki cūti jítí Gaaliilee. Yeesu kaa nìn là bàà ubo ñ béé u-pu. ³¹ Di sá u nìn dàkà u-boonnooliibi ki tükù-bi yii: “Bi dàá cúú man Kinibiki kí ŋúbiñ binib bí kpò-mi. Bi yaa kū-mi, ŋwintaatai dal m dàá fikití.” ³² U-boonnooliibi kaa nìn gbil tibotee taapu ní ki fāŋkì kaa bálfi-u ti-taapu.

³³ Ŋyunti ŋun bi bàñ Kapeenaayum ki kó kudiinee, ní Yeesu bálfi-bi yii: “Ba pu ní ni bàà kpákà nsannee?” ³⁴ Ní bi ŋmí: di sá yii tikpiti pu ní bi bàà kpákà. ³⁵ Niinee ní u kál ní ki yíin u-boonnooliibi saalaa nì bilee ní ki tükù-bi yii: “Un yaa là kí nìn sá usanliitee, udaan ñ páañ bàà ŋma boon kí nìn sá bàà ŋma tontōnliu.” ³⁶ U lí mín ki dòyee, ní ki cūti ki cúun kibiyaawaai kiba ŋal kí cáañ-kí ki siin bi-kansikin, ní ki dū u-ŋalii ki kpál-kí, ní ki bí-bi yii: ³⁷ “Un kamaa yaa fōō kibiyaawaai kiba kii

kínee juti man puee, udaan fõõ man dee. Un kamaa yaa tí fõõ mamee, kaa sá man baba ní u fõõ, udaan fõõ un túnní-mee mun dee.”

³⁸ Ní Jaan bí-u yii: “Ukpil, ti ká uninja ubo un kaa sá ti-yoúee cáá a-yindi ki jì arasiniibi, ní ti bí yii ú taa ti ná mín, kun puee waa bí ti-kansikin.” ³⁹ Ní Yeesu kí-u yii: “Taa nín piintímaan-u nsan! Di sá yii unil kaa náan maamaaci man yindi pu, kí pùti kpáàa bí sòon m-pu tikpiti. ⁴⁰ Un yaa kaa ná-tee sá ti-yoú ní. ⁴¹ M tükù-ni ibaamon yii un kamaa di yaa pú-ni kinyinyukubiki ni nyùn yii ni nín sá Kri-isitoo yabee puee, udaan kaa làa lántí u-paati.”

⁴² “Ama un di yaa yánti mbiyaawamu mun fõõ-mi ki kíí nee kansikin kiba ná ikpatee, bí dū ku-nakpaangpu kí kúl udaan neen kí cáá-u kí tō tɪŋkune só. ⁴³ A-ŋal yaa là kí nyánti-si nsammonti poonee, tükutí-ŋu kí fá. An ɲān ki tī-si á kó mmaŋ-fafokon ni nì diŋgindi ki jítìh á nìn cáá ɲal ili kí tin kó ɲɲmi ɲun kaa kúú jaanjaanee ni. [⁴⁴ Niin ní akoosibil ɲin kaa kúúyee bí ki ɲmóò binib. Niin di sá ɲɲmi ɲun bí kaa cáá digbintilee.] ⁴⁵ A-taal yaa là kí nyánti-si nsammonti poonee, tükutí-di kí fá. An ɲān ki tī-si á kó mmaŋ-fafokon ni nì ditaagindi ki jítìh á nìn cáá ataa ali bí tin dū-si kí tō ɲɲmi ɲun kaa cáá digbintilee ni. [⁴⁶ Niin ní akoosibil ɲin kaa kúúyee bí ki ɲmóò binib. Niin di sá ɲɲmi ɲun bí kaa cáá digbintilee.] ⁴⁷ An yaa sá a-nimil nín kpèé kunyee di yaa kaa fáati Unimbotee á lúkutí-di kí fá. An ɲān ki tī-si á kpáan dinɲkpundi kí kó Unimboti beelin ki jítìh á nìn cáá animil ali bí tin dū-si kí tō ɲɲmin. ⁴⁸ Niin ní akoosibil ɲin kaa kúúyee bí ki ɲmóò binib. Niin di sá ɲɲmi ɲun bí kaa cáá digbintilee.” ⁴⁹ ɲɲmi dāa sá kii ɲyaamee ní bí dūú pükū bāa ɲma pu.

⁵⁰ “ɲyaam sá tiwammontil: ama ɲyaam yaa fá mi-mɔŋɲuee mana ní nì dāá gítí ná ní mí mōokí? ɲyaam n nìn bí ni-ni, ɲgbansɔŋfi n nìn bí ni-kansikin.”

10 Yeesu fātii yíkí niin ki pótò Juudee watil ki dūti Joodan buŋgbandi. Ní anikiti tí kóoní ki múkuh u-pu, ní u tí kíí ki bíi dākà-bi Unimboti boti, kii u nín kpāāa péēŋāān puee.

² Niinee, Fariisab sūtìh ki pìl-u ki nyàab kí bàkañ-u tiboti. Bi bālfí-u yii: “Ti-marau pú nsan yii uninja jí à u-nimpuuaa?” ³ Ní u kíí-bi yii: “Mara uluo ní Mooisi nìn tī-ni ní?” ⁴ Ní bi fātii kíí-u yii: “Mooisi bí-ti yii tí ɲmà takalda un dākà kun pu ní a jìh a-nimpuuee kí ɲúbìh-u ní kí nín jà-u.” ⁵ Niinee ní Yeesu fātii kíí-bi yii: “An sá ni-pɔɔgbifɲɲu pu ní u síih-ni an marau gbanti. ⁶ Ama ɲyunti ɲun Unimboti kíí ki náan tiwan kókɔee, u nìn náan uninja nì unimpu ní. ⁷ Míh puee ní an sá uninja n yíkí u-baa nì u-na cee ní u nì u-nimpuu n nìn bí, ⁸ ní biliitil n kpántí unibaanti. Mimmee, baa ti sá binib bili, bi ná unibaanti dee. ⁹ Míh puee, unil n taa yákati tin Unimboti dūu kpáfèe.”

¹⁰ Yeesu nì u-boonnooliibi kùh kudiinee, u-boonnooliibi fātii bālfí-u an boti pu. ¹¹ Ní u kíí-bi yii: “Un kamaa yaa jìh u-nimpuu ki fātii cáá upɔɔnee, udaan ná tilaakpaal Unimboti nimiin ki yìnti nì u-nimpupeepeekaau. ¹² Míh mun mbaantiim, unimpu yaa yíkí u-cal cee ki cūti mōh uninjapɔɔnee, ú mun ná tilaakpaal Unimboti nimiin ki yìnti nì u-

calkpiki.”

¹³ Bi nìn cāabiñ mbiyaamu Yeesu cee ú dū u-ɲalii kí páan mu-pu kí mèè kí tī-mu, ní u-boonnooliibi bíi wòon bin cāabiñ-muee. ¹⁴ Yeesu ká mimmee, ní an kaa móokiñ-u, ní u bí-bi yii: “Yántímaan mbiyaamu n dāan m-cee kí taa piimmaan-mu nsan, kun puee Unimboti beel sá ki tī bin náan nì muee ní. ¹⁵ Ibaamon ní m sòon nì ni, un kamaa yaa kaa fõõ Unimboti beel boti kibiyawaai yamee, kaa dāa kóò di-ni.” ¹⁶ Niinee ní u fõõ mbiyaamuee ní ki dū u-ɲalii ki páan mu-pu ní ki mēeUnimboti n bíi mu-boon.

¹⁷ Yeesu yíkí ki tākān nsan pu ki dàa nìn cée, uninja ubo sàhni ki dómiñ ki gbāan u-nimiin, ki bālfí-u yii: “Ukpimonti! M dàá ná mana ní kí ká dimaŋ-fal din kaa cáá dikuntilee?” ¹⁸ Ní Yeesu fātii kíí-u yii: “Ba pu ní a yì-mi yii umonti? Unil bāa ubo kaa bí ki sá umonti, see Unimboti baba. ¹⁹ Sii a-ba nyí Unimboti marab, an lí yii: <Á taa kpò unil, á taa ná tilaakpaal, á taa yò, á taa lēenyimɔn seerau, á taa ɲmàtìh ubo, á nìn tó a-baa nì a-na.>” ²⁰ Ní uninjee fātii kíí-u yii: “Ukpil, doooo m-naacimpontin ní m péēɲúb an marab.” ²¹ Niinee, Yeesu kpèe-u dímum, ní uninjee boti fáati-u, ní u lí-u yii:

“Kuwambaantiiu di kíh-si á ná. Nín cá kí nyāfi tin kòkò a cááyee, kí dū animil kí yákati bifalaadambi, ní kí tin ká tigaajati Unimboti cee. A yaa ná mín ki dóoyee, á dāan kí nìn nóó-mi.” ²² Kijapaayee gbìl an nyòobuŋɲee, u-nimiin cúú bíl, ní u búnti nì kunimbaau, kun puee u nìn cáá tigaajawan tikpil.

²³ Niinee, Yeesu fātii kpèeki mántii tú bin yú ki gón-uee, ní ki bí u-boonnooliibi yii: “An dāa pōò ki tī bigaajab bí kó Unimboti beelineeee!” ²⁴ U-boonnooliibi bākatì nì an nyòobuŋɲi gbanti. Ní Yeesu fātii lí-bi yii: “M-biyaamu, an pōò ki tī [bin ko dū bi-mákal ki ná tigaajatinee] n kó Unimboti beelineeee! ²⁵ An pòfi ki tī ugutaamu n jítí ujoo buŋɲun nì ugaaja n kó Unimboti beelin.” ²⁶ Niinee, u-boonnooliibi gítí bākatì tikpil, ki lí tob cee yii: “Kin, ɲma di nín ɲùh kí ɲmátí dee?” ²⁷ Ní Yeesu kpèe-bi ní ki bí yii: “Binib kaa ɲùh kí fīi bi-ba asee Unimboti baba di ɲùh kí fīi-bi. Di sá yii Unimboti di ɲùh tikòkò.”

²⁸ Ní Piyeer bí-u yii: “Kin, timbi nín yíkí ki fá tin kòkò ti cááyee ki taa-see?” ²⁹ Ní Yeesu fātii kíí-u yii: “M sòon nì nì ibaamon ní, un kamaa yaa yíkí ki cānti u-diiku, u-nabiyaamu, u-na nì u-baa, u-biyaa-mu nì u-kpaatanti man pu ní ki sòon m-bomontiiti ki tì binibee, ³⁰ udaan dàá fõõ tipaal ɲyunti ɲun ti bí nee mín dilaataal pu. U dàá fõõ adiin, nnabiyaa-mu, nab, mbiyaamu, tikpaatan, ní kí jī falaa mun. Ama ɲyunti ɲun bí ki dōoŋee poonee, udaan dāa fòol mmaŋ-fafokon ɲun kaa cáá dikuntilee.

³¹ Bisanlintiliibi tikpil dāa kpántí biboompaanliibi, ní biboompaanliibi mun tikpil n kpántí bisanlintiliibi.”

³² Yeesu nì u-boonnooliibi nìn tākā nsan ki jóm Jeerusaleem, ní u líi bi-nyòkopu. U-boonnooliibi pobiliŋ nìn bíl ní tifaandi kó bin kòkò nìn nóó-uee. Ní Yeesu gítí tí yíh u-kpambaliŋ saalaa nì alee ki síih u-cee, ní ki kíí ki bíi tükù-bi tin di dàá bān u-puee, yii: ³³ “Ti jóm Jeerusaleem ní nee, ti yaa bān niinee, bi dàá cúú man Kinibiki kí tī bis-

ɲmaniŋma yii: “Ti yaa kí-u yii: <Unimbɔti di tún-ní-u>, u dàá bàlfi-ti yii: <Kin ba ɲá ní naa fɔ̄ u-bɔti ki kíí?> ³² Mimmee, tí lì yii: <Binib di túnní-uaaa?...> ” (Ama baa là kí lì mín, kun puee bi fàŋkí kunipaau. Di sá yii báá ɲma nín nyí Jaan pu yii ibaamɔn u sá Unimbɔti bɔnaatiliu.) ³³ Niinee, ní bi kíí Yeesu yii: “Taa nyí.” Ní Yeesu mun fàtìi kíí-bi yii: “Man mun kaa láá tükù-ni nì nsan ɲun pu ní m ɲáań mimmee!”

12 Niinee, Yeesu kíí ki bī sòòn nì bi nì alaŋkpan, ní ki lī yii: “Uninja ubo di kùñ isufi in lòòn abil ɲin bi cáá ɲà ndamamee kpaabu. U còòn kunaabakau ki mǎnti ki tú-bu, ní ki gbīñ mboo ^fc^ ɲun ni u dàá nīn cùkutì abil ki lèekì ndamamee, ní ki gāā isupaa, ki dū bukpaayee ki kpāań bipaadambi, ní ki búnti nsan. ² Isufee biliŋ kítitam bāańee, ní u túnní u-tòntònlíu ubo bipaadambee cee ú dàá fɔ̄ u-jandi. ³ Ní bi cúú utòntòlee ki gbáń ní ki jīn-u kị giñ nì ɲaŋkulim. ⁴ Ní bukpaadaanee gítì tí nyàab u-tòntònlíu upoon ubo ki tú bi-cee. Ní bi gítì cúú ú mun ki gbáń ki cíl diyil ki sáań-u. ⁵ Ní bukpaadaan gítì tí lēēunitataati ki túnní ní bi-kūú ùñ. Míñ mbaantiim ní bi nín ɲáań bitòntònlíbi kupaau, bi nín gbáń biba ní ki kūú biba. ⁶ Báá ubo kaa ti bí ú t̄ see u-jipombaabil un u nēeńee. Ní u dū-u ki túnní bi-cee njoolkaam, ki dākafi yii: <Bi dàá fàŋkí m-jipoon.> ⁷ Ama bipaadambee nín wál u dōońee, ní bi lī tɔb yii: <Kpèè, un dàá dàá jī u-baa gaajawantee di dōońee! Tí kpòmaan-u kí jī kusaau.> ⁸ U bāańee ní bi cìb ki cúú-u ki kūú, ní ki dū-u ki lúkú ɲkpaabuku.”

⁹ Yeesu lī mín ki dóoyee, ní ki bàlfi-bi yii: “Kòŋkòńnee, bukpaadaanee dàá ɲá mana? Asee ú dàań kí kpò bipaadambee, ní kí dū bukpaayee kí ɲúbìñ bipombi. ¹⁰ Ni péēmáań ki kàań Unimbɔti takaldaun dinyòobundi din lì yii: <Ditaŋkpal din bidimaliibi nín dūu fée, dín di dāa kpánti ditaŋkpal din ɲúb kudii pòŋŋuee. ¹¹ Ti-Dindaan nín ɲá tɲyee kaa gbí mmaam ti-ceee?> ” ¹² ɲyuntee, Yeesu nannanliibi bī nyàab kí cúú-u, ní ki gítì fàŋkí kunipaau. Di sá yii u-nannanliibee nín bée yii bīn ní u gāā dilaŋkpan di gbanti. Ní bi yānti-u ki búnti.

¹³ Bi túnní Yeesu cee Fariisab nì Eeroodi naacim-bi kansikin biba bí dàań kí píl-u tiboti. ¹⁴ Bi bāańee, ní ki bí-u yii: “Ukpil, ti nyí yii sii di sòòn ibaamɔn, kaa fàŋkí báá ubo, kaa fàtìi t̄ báá udaan yaa bí puee, ki dākà nnimbótisan nì ibaamɔn. Míñ puee, ti-marau pú nsan yii tí pà lampoo kí tī Room gominau Seesaaraa an kaa pú?” ¹⁵ Yeesu bée bi-poonnyooŋŋu puee, ní ki bàlfi-bi yii: “Ba pu ní ni píl-mi tiboti mín kí kpèè m-nyòkɔn? Cáańmaan-mi animil m kpèè!” ¹⁶ Bi cáańee, ní u bàlfi-bi yii: “ɲma yindi nì u-yil di náka animil pu na?” Ní bi kíí-u yii: “An sá Seesaar.” ¹⁷ Niinee ní Yeesu fàtìi kíí-bi yii: “Dūmaan tin Seesaar yèe kí tī Seesaar kí dū tin Unimbɔti yèe kí tī Unimbɔti!” Ní bi bākati nì an nyòobundi gbanti.

¹⁸ ɲyuntee ní Sadusab dómín Yeesu cee. (Bīn di sá dikitil din lì yii difikitil kpée.) Ní bi bí Yeesu yii: ¹⁹ “Ukpil, Mooisi ɲmāń ki síiń-ti yii, Unil yaa cáá kinabiki ní kinabikee yaa kpí ki yānti unimpu kaa

cáa kibikee, ú fɔ̄ ukpiipu kí màal kí tēen u-nabikee yil. ²⁰ Kun pu ti bàlfēe di sá nnabiyaamu mululi di bí. Upeepeekaa cáá unimpu ní ki kpí ki yānti unimpuee, kaa màl. ²¹ Uliliiti mun fɔ̄ ukpiipuee ní ki mun kpí, kaa màl. Utataati mun mín, ²² kí tin sá bilulee kòkò cáá-u ki kpí, kaa ká kibiki. Bīn kòkò kúm boonee, unimpuee mun kpí. ²³ Míñ puee, difikitil dalee, bi-kòkò yaa láa fikitèe, bi-kansikin ɲma di dāa yì unimpuee? Kun puee bilulee kòkò cáá-u ki ká.” ²⁴ Ní Yeesu kíí-bi yii: “Kun pu ni bí diyintil poonee di sá naa nyí Unimbɔti takaldau poon bɔti, kaa nyí Unimbɔti pòŋŋu mun. ²⁵ Difikitil yuntɲuee, dinimpucaal nì dicamòndi dāa kpá, báa ɲma dāa bí kii Unimbɔti tūni nín bí pu yilpuee ní. ²⁶ An yaa kíñ bitaŋkpiibi fikititamee, naa kàań Mooisi nín ɲmāń pu u-takaldauneeeee? Laakin sòòn tin jítì kikuŋkumbiki caŋinee, Unimbɔti nín lī-u yii: <Man di sá Abraam Nimbɔtiu, Isaaki Nimbɔtiu ni Jaakòb Nimbɔtiu.> ²⁷ Waa sá bitaŋkpiibi Nimbɔtiu, u sá bin wālee you ní. Ni baasii bí diyintikpaandin ní!”

²⁸ Bimaradakaliibee ubo nín bí ki gbīl tiboti tin pu Yeesu nì Sadusab nín kpákée; u nín ká yii Yeesu kíí-bi mmòntiimee ní u sùtì ki píl-u ki bàlfi-u yii: “Marab kòkò kansikinee, ulou di sá ukpaan ní?” ²⁹ Ní Yeesu kíí-u yii: “Mara un sá ukpaanee di sá un lì yii: <Israyeel yab pílfiimaan. Ti-Dindaan Unimbɔti sá ubaanti ní. ³⁰ Ni máań kí nín nēeń ni-Dindaan ni-Nimbɔtiu nì ni-pòbilil kòkò nì ni-fām kòkò nì ni-landòkòŋu kòkò nì ni-pòŋŋu mun kòkò.> ³¹ Maraliliiti di sá yii: <Á nín nēeń a-juti kii a nín nēeń a-ba puee.> Mara ubo kaa ti bí ki jítì bin bí nee.” ³² Ní umaradakalee lī-u yii: “An ká, ukpil. A lī nì ibaamɔn ní yii Unimbɔti sá ubaanti, ubo kaa ti bí asee ùñ baba. ³³ Unil máań kí nín nēeń Unimbɔti nì ni-pòbil kòkò nì u-ciini kòkò nì u-pòŋŋu kòkò, ní ki máań kí nín nēeń u-juti kii ùñ u-bee. Míñ jítì tiwaŋkuti saraabi bin bi dù kí wò ɲŋmi kí tī Unimbotee nì saraabi bin kò kínee.” ³⁴ Yeesu ká yii u kíí-u nì iciinee, ní u lī-u yii: “Aa dátì Unimbɔti beel.” Niinee báa ubo kaa ti mākāń kí bàlfi-u tìba.

³⁵ Yeesu nín bī dākà binib Unimbɔti bɔti Kunimbɔtidiinee, u bàlfi-bi tiboti yii: “Nì nsan ɲuloŋu poon ní bimaradakaliibi lì yii Kriisitoo sá Dafidi naantiiu ní? ³⁶ Di sá Unimbɔti Fām yānti Dafidi u-ba sòòn yii: <Ti-Dindaan tükü m-Dindaan yii: Kāl m-ɲaŋgiil pú kí nín cí ɲyunti ɲun m dàá yānti á nín kíñ ki tókò a-nannanliibi puee.> ³⁷ Dafidi u-ba yīl-u yii u-Dindaan, kin mana ní u ɲūñ kí nín sá u-naantiiu mun?” Kunipaau nín pílfiń Yeesu ní an mōń-bi.

³⁸ U nín bī sòònee, ní ki gítì lī yii: “Ní nín nyímmaan nì ni-ba nì bimaradakaliibi! Bīn di nēeń ki pènti abòkutifòkò ki yīn bi jáań-bi ipaan in pu binib kpáfée, ³⁹ kí kàal nyòkòpu jalíŋ akpafidiin nì ni diinabin. ⁴⁰ Bīn di fiki bikpiipoobi wanti ki gbèentì ki mèe ɲwimmeem ki yúnti fórrr bí ká-bi, bīn gbanti di dāa kòò ditafadaaldi din gítì lákatèe ní!”

⁴¹ Yeesu cütii kál ki bítì laakin bi tòò saraa nimilínee, ki kpèe kunipaau nín tòò animil puee. Bigaajab tikpil nín tòò animikpaan, ⁴² ní ukpiipu-

soodaan ubo mun caan igboo ili ki to. ⁴³ Niinee ni Yeosu yin u-boonooliibi ki bi-bi yii: "Ibaamon ni m tuku-ni, ukpiipusoodaane to ki jiti bin koko to saraa dooyee. ⁴⁴ Bin beeyee caan bi-nimiliq jin baa laa duu qa ni tibee ki to, ama unimpu nee, ni u-sool poonee, tin koko u baà caa ki jee ni u kunti ki to."

13 Nyunti nun Yeosu nyeeñ Kunimbotiinee, ni u-boonooliibi kansikin ubo bi-u yii: "Ukpil, kpee bi nin du atankpakpaan jin ki man adikpaan an qañ miyee!" ² Ni Yeosu kii-u yii: "Kee a ka adikpaan neeyaa? Dalbee, ditankpal diba kaa daa gititoko di-juti pu. An koko daa daa wi ni."

³ Yeosu ban ki kal Oliifi sufii jool pu, u-nimiin tulin Kunimbotidiiyee watil, ni Piyeer, ni Jaaki, ni Jaan ni Andree balfi-u tiboti nee bi-nmanijma yii: ⁴ "Tuku-ti nyunti nun ni tin koko a baà lee daa daa bañee, ni kudaanpu kun ti daa du ki bee yii nyunti baanee."

⁵ Niinee, Yeosu kii ki bi soon ni bi yii: "Ni nin nyin ni-ba ubo n taa maitin-ni, ⁶ kun puee binib tikpil daa daa du man yindi ki kanti bi-yan ni ki li yii bin di sa Kriisitoo ni ki maitin binib tikpil. ⁷ Ni daa daa gbil bi soon tijati tin pilin-nee ni tin datin-nee boti. Ama ni-pobilij n taa biil. An maan tin koko n ban ki waati, ama duulnya kunititam kaa da laa ya. ⁸ Ditimbundi diba daa yiki ki jan diba, ni dibeel diba mun n jan diba. Kitin daa daa cinki ajan kupaau pu, nkum daa daa ny. Tin kokee daa sa kii imatinween nin kii puee ni."

⁹ "Ni nin nyin ni-ba! Man puee bi daa daa cunni-ni ibosoon, ki gba-ni anaalab akpafidiin ni, ki caan gaminab ni bibotiibi nimiin, mimmee ni daa ka mpaan ki soon ni bi man pu. ¹⁰ Ama an maan yii inibool koko n gbil m-bomontiiti ki waati ni duulnya n nin kunti. ¹¹ Nyunti nun bi yaa laa cuu-ni ki can ibosoonee, ni taa nin yalin ki tin ni daa tin soonee pu. Ni yaa laa bañee, ni soon tin Unimboti yaa ti-ni niinee. Di sa yii, an kaa sa nimbi di daa soon, an sa Unimboti Fam di daa ti-ni tin ni daa soonee. ¹² Unil daa daa cuu u-nabiki ni ki ti bi kpò, ni ubaati n du u-biki ki ti bi kpò, ni kibiki n jan ki-baa ni ki-na ni ki yanti bi kpò-bi. ¹³ Baa qma daa na-ni kun puee ni so-mi. Ama un yaa poon u-ba ki tin kati-kuee di daa daa qmáti."

¹⁴ "Ni daa ka kuwanqptiu kun caabini ntimbiilee ko ki kin ki bi laakin kuaa baà maan ki kooe (un kaan tiboti nee maan ki qa qka.) Nyunti gbantee, bin yaa laa bi Juudee tin kinee n san ki dab ajoon. ¹⁵ Un yaa laa bi dicindee n taa li yii u daa kpatati ki ko kudin ki yoon tiba, ¹⁶ ni un yaa laa bi kusaaunee n taa li yii u la ki fati mmonki ki yoon u-bokutil. ¹⁷ Ama falaa do ki ci bipodambi ni bimati yaadal wiini! ¹⁸ Meemaan Unimboti an boti n taa ban kuseeun. ¹⁹ Doooo, Unimboti nin naan kitin ki daa saa din nee, an falaau juti kaa laa jeeti nnibiyaamu pu, min ni falaa gbanti juti mun kaa ti bi ki daan. ²⁰ Ti-Dindaan yaa kaa baà bati falaayee wiini pu baà unibaanti kaa baà qmáti. Ama bin u luti bi nin sa u-yabee pu ni u bati an wiini."

²¹ "Nyunti gbantee, ubo yaa tuku-ni yii, Kriisitoo

bi doo, aa u bin lapu, ni taa fo ki kii. ²² Di sa yii bin daa monti yii bin di sa Kriisitooyee ni bin daa monti yii bi sa Unimboti bonaatiliibee daa daa ny ki qaan tikpankpantiil ni maamaaci tuunji, ki baà duu maitin bin Unimboti lutee gba. ²³ Min puee, ni nin nyin ni-ba. M tuku-ni tikoko ni nin nyi ki yoon ni an nin ban."

²⁴ "Falaayee yaa jiti boonee, nyiin daa kanti dibombondi, unmal mun kaa daa gititit. ²⁵ In-malbijaa daa kiti kutaa pu ki liti, ni ipon in bi kutaa puee n cink. ²⁶ Nyunti gbantee ni bi daa ka man Kinibiki doon atagban ni ki caa mpon tikpil ni tinyool. ²⁷ Ni m daa ton Unimboti tuuni n cu duulnya kokon, ki tin saa kutagbonu ni kiti-tinkuntinyoko, ki koonni bin bin Unimboti lutee."

²⁸ "Ni pilfimaan fiigi subu nin daka-ti tiboti tin yee. Di sa yii ni yaa ka fiigi subu to apan ki bi tuku tifaaponee, ni beeti yii kusee tobiin dee. ²⁹ Min mbaantiim, ni yaa ka tin koko m maafi-ni nee bi jitee, beemaan yii m-daantam tobiin dee."

³⁰ Ibaamon ni m tuku-ni, waanee nib kaa laa kpú ki kunti ni an boti koko n ban. ³¹ Kutagbonu ni kiti-ting daa bi ki kunti, ama man boti kaa bi ki kunti jaanjaa. ³² Ubo kaa nyi nyiin ni kukuluu kun ni an botee daa bañee. Unimboti tuuni in bi yilpuee kaa nyi, man u-jipoon gba kaa nyi, asee ti-Baa Unimboti baba di nyi. ³³ Ni nin nyin ni-ba ki taa geeñ. Di sa yii naa nyi an yuntin. ³⁴ An daa bi kii unil ubo nin ca nsa pu ki yanti u-tontonliibi u-cindee ni. U yakati baà qma ni u-tundi, ni ki kpaafi un ci kipunyokooe n taa nin geeñ, ni ki bunti."

³⁵ Taa geemaan! Di sa yii naa nyi nyunti nun kudiidaan daa bañee, an yaa sa kujooe, kuny-ataasiueeee, qkoosimeeee, kutaafaueeee, naa nyi. ³⁶ Ni taa yanti u ban ki tuun-ni ni do ki geeñ. ³⁷ Tin m li nee m li ki tuku baà qma ni: taa geemaan!"

14 An nin kin iwii ili, bi ji apibil jinjaliu un Juuda yab jin ki teeti Unimboti nin nin fi Is-rayeel yab ki nyanti Eejipiti puee ni jinjal un ni bi nin nmoo kponob bin baa qa nkpononyokooe, ni bisaraqakpilib ni bimaradakaliibi nin nyaab ni nciin poon kisambiki kin bi daa di ki cuu Yeosu ki kpò-uee. ² Ni bi li yii: "An taa nin sa jinjal poon, fikifikil n taa ko samaa kansikin."

³ Yeosu nin bi Beetanii, Siimon un nin sa unyangbantee dumpu. Nyunti nun u ka ki jin tijinee, unimpu ubo koon ki rubin talaalumonti un bi yi naaree, u nin poò kudaau tikpil ki ka ditankpal kpalbanaanun. Ni unimpuee faa ki wi kpalbee nyoko ki kpaati talaaluae ki siti Yeosu yil pu. ⁴ Ni biba fo dijuul ki bi yii: "Ba pu ni bi fa talaalumonti nee min?" ⁵ Bi baà qun ki nyafi-u animkpaan ki duu yakati biwofib." Ni bi yiki bi woon unimpuee. ⁶ Ni Yeosu bi li-ni-bi yii: "Yanti-maan-u! Ba pu ni ni pab-u min? Unimpu nee qa ditummonti ni ki ti-mi. ⁷ Ni ni biwofib di daa nin peebi baabadal, ni qun ki nin qaan-bi tinan nyunti nun ni yaa lee. An yaa kin man, maa laa nin bi nicee baabadal. ⁸ Min u qunee ni u gee: u pee ki domin ki yaan-mi talaalu ki bonti m-wunti ki ciiti qn-sibitam dal dee. ⁹ Ibaamon ni m tuku-ni, duulnya kokowooo laakin kamaa ni bi yaa laa soon m-

mun n̄n bí bi-kansikin. ⁴¹ B̄n̄ di n̄n táá Yeesu ki tútuñ-u nyunti ñun u n̄n bí Gaaliileeyee. Biba mun tikpil n̄n céeh̄n̄i-u ki j̄m̄ Jeerusaleem.

⁴² - ⁴³ Bibosoonliibi kansikin ukpil ubo n̄n bí, binib n̄n tó-u tiñan pu, bi ȳi-u Jooseefi u sá Ari-matee tiñkin, ú mun n̄n bónti u-ba ki cí Unimbóti beel. Ñwiñ n̄n tóob kí j̄et̄i ñwiññufikaa n̄ kílee, ní u ká dipobil ki c̄t̄i Gomina Piilati cee ki m̄e-u nsan kí ȳoñ̄ Yeesu wunti. ⁴⁴ ḡomina Piilati n̄n gb̄il̄ ȳi Yeesu p̄t̄i kp̄áá̄ kp̄īyee, ní u b̄akat̄i, ní ki ȳiñ usoojakpil ki b̄alfi-u ȳi Yeesu n̄n kp̄īyee an yúnt̄áa. ⁴⁵ Usoojakpilee n̄n t̄uk̄u-u ȳi Yeesu lafun kp̄ī an yúnt̄e, ní Piilati p̄ú Jooseefi kinyoko ȳi ú c̄ú ȳoñ̄ Yeesu wunti. ⁴⁶ Ní Jooseefi c̄t̄i ki dá ññaapiin ki dómiñ ki kp̄at̄i Yeesu wunti, ki d̄u t̄akañ ññaapiinee ni, ní ki cáá-u ki bíl̄ dikaakul din bi n̄n l̄uk̄u ditañkpalinee. U d̄u-u ki ñá dikaakulee ni ki dóyee, ní ki b̄inti ditañkpaandee diba ki d̄u piñ̄ dikaakul nyoko. ⁴⁷ Maarii Magdala ȳo ni Maarii Joosee na mun n̄n sí ki kp̄eé laakin bi d̄u-u ki bílee.

16 Ñwiññufikaa j̄t̄e, Maarii Magdala ȳo, n̄ Saloom̄e n̄ Maarii Jaaki na, c̄t̄i ki dáñ ta-laalub bin bi cáá ñáñkí bitañkpiibi wuntee, kí cáá ñm̄t̄i Yeesu wunti. ² Ku w̄nt̄i ñwimpeekaa dal ku-taafaau p̄l̄p̄olee ní bi búnti dikaakul lan̄ki. ³ Bi c̄e ní ki b̄alfi t̄ob ȳi: “Ñma di dàá tin bik̄it̄i-ti ditañkpal kí w̄at̄i dikaakul nyoko dee?” ⁴ Bi w̄aañ ki kp̄ēyee, ki ká ditañkpaandee b̄inti ki w̄at̄i dikaakul nyoko. ⁵ Binimpoobee b̄aañ ki kó dikaakulinee, ní ki w̄al̄ unaacimp̄oñ̄ ubo k̄a bi-ñan̄giil p̄ú ki p̄ēj̄ibapiin, ní tifaandi kó-bi. ⁶ Ama ní unaacimp̄oñ̄ee bí-bi ȳi: “Taa f̄an̄k̄imaan! M̄ nyí ni n̄n nȳaab Yeesu Naasaareeti ȳo un bi kp̄áá nd̄opuntikaa puee. U fikit̄i, waa bí doo. Kp̄ēmaan, laakin bi n̄n bíl̄-uee s̄eé, ⁷ kí n̄n cámaan kí t̄uk̄u u-boonnooliibi n̄ Piyeer ȳi u dàá lint̄i, ni tin k̄ant̄i-

u Gaaliilee. Niin ní ni tin k̄ant̄i-u kii u n̄n n̄n péet̄uk̄u-ni puee.”

⁸ Bi nȳán̄ dikaakulinee bi-p̄obil̄iñ bíl̄ ní bi s̄án̄ bi-wunti gb̄áa. Bi n̄n f̄an̄k̄ee puee, baa péem̄aafi b̄áa ubo tiba.

[⁹ Yeesu n̄n fikit̄i kinyoñ wimpeepeekañuee, Maarii Magdala ȳo un ni u n̄n j̄iñ arasiniibi bilulee ní u ȳant̄i u péé ki ká-u. ¹⁰ Unimpuee c̄t̄i ki máafi bin n̄ Yeesu n̄n t̄at̄eé, u b̄añee bíñ̄ k̄a n̄ diniminaamandi ki s̄un̄. ¹¹ Ñyunti ñun bi gb̄il̄ unimpuee cee ȳi Yeesu bí dimañfal̄in u ká-u m̄uee, baa f̄oñ̄ ki kíí.

¹² M̄n̄ boonee, Yeesu ḡit̄i tí nȳant̄i u-ba mbamin nsanni ki d̄ak̄a bi-kansikin bili bin n̄n ȳik̄i ki cá kitimbilīi kibanee. ¹³ Bi n̄n f̄at̄i ḡit̄iñ ki máafi bin kíñee, ní baa tí f̄oñ̄ bí mun boti ki kíí.

¹⁴ Boonee ní u nȳant̄i u-ba ki d̄ak̄a u-kpambaliñ saalaa n̄ dibee nyunti ñun bi k̄a ki j̄iñ tijinee. Yeesu w̄oñ̄-bi bi-p̄obil̄iñ n̄n gb̄ifi baa f̄oñ̄-u ki kíȳee pu, kun puee baa n̄n f̄oñ̄ bin ká u n̄n fikit̄eé boti ki kíí. ¹⁵ Ní u t̄uk̄u-bi ȳi: “C̄umaan kitiñ j̄an̄ñi k̄ok̄wooooo kí s̄oñ̄ tib̄om̄ont̄iil̄ nee kí t̄ī kunibuluu kamaa! ¹⁶ Un yaa f̄oñ̄ ki kíí ní bi f̄ul̄-u Unimbóti nyimee k̄ant̄i difil̄. Ama un yaa kaa f̄oñ̄ ki kíȳee d̄aa kóo ditaafadaaldin ní. ¹⁷ Maamaaci tuuññi ñin bin yaa f̄oñ̄-mi ki kíȳee dàá n̄n ñáañee s̄eé: m̄-yindi puee bi dàá j̄a arasiniibi, ki dàá s̄oñ̄ isooncaan. ¹⁸ Bi dàá c̄t̄i ikoobu, kí nyò ndabiim, tiba kaa làa ñá-bi. Bi d̄aa p̄aant̄i bi-ñalii bibunliibi pu ní bí ká dicaandi.”

¹⁹ Ti-Dindaan Yeesu s̄oñ̄ n̄n bi m̄iñ ki dóyee, ní ki ȳik̄i n̄n j̄óm̄ yilpu ki tin k̄al̄ Unimbóti ñan̄giil p̄ú. ²⁰ Ní u-boonnooliibi búnti ki s̄oñ̄ tib̄om̄ontiilee ajan k̄oko, ní ti-Dindaan bí bi-cee ki ñáañ̄ maa-maaci tuuññi ki d̄ak̄a ȳi tiboti tin bi s̄oñ̄ee sá ibaam̄on̄.]

LUUKI

1 Ukpil Teeoofil, binib tikpil pòòn ki òmàn di-tundi din Yeesu tún ti-kansikinee boti. ² Bi péèngmàn kii bin nín ká tibotee killan̄ki ki kìn ki sòòn ki nàatì Unimbòti botee, nín máafi-tì puee ní. ³ Mìn puee, kii m nín nyàab ki cúú mbaamom tin jítì doooo òkilkaminee, an kítì yii man mun n̄ dū-tì kí òmà kí tī-si, ⁴ an nín dàá òjá pu á òmà kí béé yii bi nín dàkà-si tiboti tin̄yee sá ibaamonee.

⁵ Òjyunti òun Eeroodi nín sá ubòti Juudee tin̄ki-nee, usaraan̄jal ubò nín bí, bi yī-u Sakari, u nín sá usaraan̄jal Abiya kitil poon ubò ní, ní bi yī u-nimpuu Eelisabeeti ú mun nín sá Aaron maaliḡu poon ní. ⁶ Biliitil nín yú deede Unimbòti nimiin ní ki tó ti-Dindaan marab kòkò mmòntiim, ⁷ ama baa nín cáá kibiki kun puee Eelisabeeti nín sá un̄man̄ḡ-manti, ní biliitil nín púl.

⁸ Sakari kitil yuntiḡu bāañee, bi fōō saraa tundi ní Sakari kó Kunimbòtidiin ki bī òjān̄ u-tundi Unimbòti nimiin. ⁹ Kii bisaraan̄jaliibi nín òjān̄ puee, bi tó kasi ki lēe-u ú kó ti-Dindaan diiku poon kí tūu talaalu, ¹⁰ ní kunipaau kòkò bí mmòḡki ki mēe ḡyunti ḡun ùn̄ bī tūutì talaalu nsaraafan puee. ¹¹ U bí niinee, ní ti-Dindaan tūuḡḡu ḡubo dómīn̄ ki yūl nsaraafan cee ḡḡan̄ḡiil pú. ¹² U ká ntūunee, ní u-pòbil bíl, ní tifaandi cúú-u. ¹³ Ní ntūunee bí-u yii: “Sakari, taa fāḡkì! Di sá yii Unimbòti fōō a-wimmeem, a-nimpuu Eelisabeeti dàá dàá màal-si kibinin̄jabiki, á dàá pō-kì diyindi yii Jaan. ¹⁴ An dàá nín sá-si dipòopiḡkpaandi n̄ mmòn̄ ní, ní binib tikpil dàá fāal u-māaltam pu. ¹⁵ U dàá dàá nín sá unikpaan ti-Dindaan nimiin. Waa dàa nyū ndaam n̄ tinyòkaal tin kòkò péèḡbéèyee. U dàá dàá ḡbì Unimbòti Fām doooo u-na poon ní. ¹⁶ U dàá dàá ḡiīn̄ Israyeel yab kupaa u ti-Dindaan bi-Nimbòtiu cee. ¹⁷ U dàá dàá lintīn̄ ti-Dindaan nyòkòpu kí dàá nín cáá Unimbòti Fām n̄ mpon̄ kii Eelii nín nín cáá puee, kí yàntì bibaatiibi n̄ mbiyaamu n̄ kpīkì, ní kí ḡiīn̄n̄ bin gáatēe deedeedambi ciḡḡun, ní kí bóntì dinikitil mmòntiim kí yóon̄ ti-Dindaan.”

¹⁸ Niinee ní Sakari bí Unimbòti tūuḡḡuee yii: “M dàá òjá mana kí béé yii tiboti nee sá ibaamōn̄? Kun puee man púlāaa, m-nimpuu mun púl.” ¹⁹ Ní ntūunee bí-u yii: “Man di sá Gabriyeel, man di bí Unimbòti nimiin ki tūn̄ atuun. Unimbòti di túnn̄-mi m̄ cáan̄ dinyòobummòndi gbanti kí tükù-si, ²⁰ ní saa fōō m-bòti tin m sòon̄ n̄ si nee ki kíí, ama an yuntiḡu yaa bān̄ an dàá òjá mìn. Mìn puee, a dàá kpántì umòomiin̄ kí taa ti òmà kí sòon̄ ní kí nín cí ḡyunti ḡun tiboti tin m sòon̄ nee dàá ḡéé.”

²¹ Òjyunti gbantee, an òjá bin ká mmòḡki ki cí Sakari n̄ nyānnēe bitii, kun di ḡúb-u kudii poon ní waa nyēēnee. ²² U nín dàa nyānnēe, waa ti ḡūn̄ kí

sòon̄, u kìn ki lábitì u-ḡalii mmòomiimmin ní. Niinee ní bi béé yii Unimbòti ḡúbìti u-nimiliḡ u wál tiba kudii poon.

²³ Iwiin in sá Sakari n̄ dūú ḡá Kunimbòtidii poon tundee sāāyee, ní u nín kùn̄ u-dumpu. ²⁴ Mìn boonee ní u-nimpuu Eelisabeeti cáá dipool, ní ki bál, kaa ti nyēēali in̄mal in̄moo, ²⁵ ní ki bí yii: “Kòḡkōn̄nee kpèemaan Unimbòti nín ḡá min̄ ki tī-mee! U ḡá mìn̄ kí lēēkun̄ nín kōntì-mi icoo binib kansikinee dee.”

²⁶ Eelisabeeti cáá dipool in̄mal iluuyee, ní Unimbòti tú u-tūuḡḡu Gabriyeel Gaaliilee tin̄ki kin bi yī Naasaaretee ²⁷ usapōon un kaa nyí unin̄ja bi yī-u Maariyee cee. Usapōonee nín cáá boon, bi yī-u Jooseefi, u sá ubòti Dafidi maaliḡun ní. ²⁸ Ní Unimbòti tūuḡḡuee kó usapōonee cee ní ki bí yii: “M jām̄-si, sii un Unimbòti pú diyimòolee, ti-Dindaan bí a-cee.” ²⁹ U jām̄ ki dōyee, ní Maarii fāḡkì tikpil ní ki bālfì u-ba yii: “Ba jaamii di nín yá dee?” ³⁰ Niinee ní ntūunee bí-u yii: “Maarii, taa fāḡkì, diyimòol ní a ká Unimbòti cee. ³¹ A dàá cáá dipool kí màal kibinin̄jabiki, á dàá pō-kì diyindi yii Yeesu. ³² U dàá sá unikpaan ní. Yilpu fōḡḡḡ Nimbòtiu dàá yī-u u-Jipōon. ùn̄ ní ti-Dindaan Unimbòti dàá dū u-naanja Dafidi beel kí tī. ³³ ùn̄ di dàá nín sá Israyeel yab botiu jaanjaan ní u-beel kaa dàá cáá dikuntil.”

³⁴ Ní Maarii bí ntūunee yii “Maa nyí unin̄ja, an dàá òjá mana ní kí bān̄ mìn?”

³⁵ Ní ntūunee kí-u yii: “Unimbòti Fām di dàá kpákatiḡ a-pu, ní yilpu fōḡḡḡ Nimbòtiu pōḡḡu n̄ biīn̄ a-pu kii mboonee. An pu ní circir biki kin a dàá màalee bi dàa yī-kì Unimbòti Jipōon. ³⁶ Kpèe, a-kpilintò Eelisabeeti unimpunaatee mun cáá kibinin̄jabiki pool, ùn̄ un bi nín yī un̄man̄ḡmantee bí u-ḡmaluluutiu poon ní nee; ³⁷ di sá yii tiba kaa bí ki pōō Unimbòti cee”

³⁸ Ní Maarii bí yii: “M sá ti-Dindaan yumbuu ní, a nín lī puee, án ḡá mìn.” Ní ntūunee yíki u-cee.

³⁹ Òjyunti gbanti poon ní Maarii yíki Naasaareeti ki búntì ajoon watil pú, ní ki tin bān̄ Juudee tin̄ki kibian, ⁴⁰ ki kó Sakari dumpu ní ki jām̄ Eelisabeeti. ⁴¹ Eelisabeeti nín ḡbìl Maarii jaamiyee, ní kibiki cīḡkì u-poon, ní u ḡbì Unimbòti Fām ⁴² ní kí téen̄ mpon̄ yii: “Unimbòti biīn̄ a-pu ki jitiḡ binimpooi kòkò, ní ki biīn̄ kibiki kin a dàá màalee mun pu. ⁴³ Ma mun ḡma ní m-Dindaan na n̄ dàan̄ m-cee? ⁴⁴ Di sá m nín péèḡbìl a-jaamii puee, ní kibiki cīḡkì m-poon n̄ ifaal. ⁴⁵ An nín mōn̄ sii un fōō ki kíí yii ti-Dindaan nín lī miḡyee, an dàá lafun ḡá mim-mee.”

⁴⁶ Ní Maarii bí yii: “M nyóḡkì ti-Dindaan n̄ m-pòbil kòkò u nín sá ukpaan puee, ⁴⁷ an mōn̄-mi tikpil

Unimböti m-Fiiliu pu, ⁴⁸ kun puee u tintin ki kpē-man u-tontonliu nin sintin u-ba puee. Ni ki yoon din ki nin cee, iyunti koka nib daa yin-mi diyimoldaana. ⁴⁹ Kun puee Unimböti mponkpaandaan un bi circiree na atunkpaan ki ti-mi. U-yindi bi circir. ⁵⁰ U-saasol bi ki nin ca abin abin ki ti bin fanji-uee. ⁵¹ U-poungi ni u duu na atunkpaan, ki yaa bin daka bi-bee. ⁵² U tee bibotiibi bi-jali pu ki luku, ki yoon binandambi yilpu. ⁵³ U yanti bin ngum nin caayee ka digbil mmontiim ni ki jin bigaajab ki giin ni inankulim. ⁵⁴ U joon u-tontonliibi Israyeel yab, ki teeti u-poondi pu ki na-bi tjan, ⁵⁵ kii u nin peepoon ti-naanjab, Abraam ni u-maaligu koka puee, ki nin ca jaanjaan." ⁵⁶ Maarii nin kal Eelisabeeti cee igmal ita nyokom ni ki fati ki nin kun.

⁵⁷ Eelisabeeti maalyunti pu baa ni u mal uninja, ⁵⁸ ni u-konkonnaatob ni u-nabiyaamu nin gbil tjanankpaandi tin ti-Dindaan na ki ti-uee puee, ni bi ni u koka bi faal. ⁵⁹ An tu iwiini iyee, ni bi domiin ki nyanti kibiki ni ki gi-ki ni ka la ki po-ki ki-baa yindi Sakari. ⁶⁰ Ni ki-na bi yii: "Aayee, ti daa nin yi-u Jaan ni." ⁶¹ Ni bi bi-u yii: "A-you nma ni bi yi min?"

⁶² Niinee ni bi balfi ubaati mmomiimin diyindi din u la bi po kibikee, ⁶³ ni u yanti bi ti-u kupiligu, ni u nman yii: "U-yindi di sa Jaan." Ni baa nma bakati seeee. ⁶⁴ Niinee, Sakari limbil cuu kpati, ni u ki bi soon ki nyonki Unimböti. ⁶⁵ An yanti tifaandi ko bi-konkonnaatob, ni binib kin ki maafi an boti Juudee tjan kin sa ajoonee koka ni. ⁶⁶ Bin koka nin gbil an botee nin bi dakafi ti-pu, ni ki balfi bi-ba yii: "An bikee daa daa nin bi mana dee?" Tjanman, ti-Dindaan poungi nin bi kibikee pu.

⁶⁷ Niinee ni Unimböti Fam gbi Sakari, kibikee baa, ni ki yanti u bi naati Unimböti boti yii: ⁶⁸ "Ti-Dindaan Israyeel nimböti na ka inyonki, kun puee u giinin u-landokou u-niboolii pu ki fi-bi ki li. ⁶⁹ U nyanti-ti Ufil mpondaan ubo, udaan sa u-tontonliu uboti Dafidi maali pu poon ni, ⁷⁰ kii u nin nin yanti u-circir bonaatiliibi bin nin bi njaminee soon ki siin puee, ⁷¹ yii: u daa nyanti-ti ti-nannanliibi ni bin koka na-tee njan, ⁷² ki daa daka ti-naanjab u-saasol, ki teeti u circirpoondi din u nin poon-bee pu, ⁷³ kii u nin nin poti ki poon ti-naanja Abraam cee puee, ⁷⁴ yii u daa nyanti-ti ti-nannanliibi njan, ti nma ki noo-u ki taa fanji, ⁷⁵ ki nin bi circir ni deede u-nimiin ali ti-kum dal. ⁷⁶ Ni sii, kibiki, bi daa daa nin yi-si yilpu fongon Nimböti bonaatiliu ni, kun puee sii di daa daa nin li ti-Dindaan nyokou ki nanki u-saangu, ⁷⁷ u-niboolii na beee yii u daa daa fi-bi ki du bi-kpiti ki po-bi. ⁷⁸ Kun puee Unimböti nin caa tjan u-poon mo puee, u daa yanti yilpu walfi na ninti ti-pu kii nwin nin nyeepuee, ⁷⁹ ki ninti bin bi dibombondinee ni bin bin bi ngum saangu puee, ki pototi ki giin ngbanong saangu." ⁸⁰ Kibikee nin wiinti ni ki-ciini mun wiinti. U nin koon kupoun ni ali ki tin saa dalin kin u ki bi soon ni Israyeel yab Unimböti botee.

2 Nyuntee ni gominakpaan Oogusti yoon mara yii bi kaa ntimu koka nib. ² Dikaam-

peepeakaalee nin sa nyunti njan Kirinusi nin sa gmina Siiri tjaninee ni. ³ Ni baa nma nin ca u-naanja tjan bi kaa-u.

⁴ Min puee ni Joosefi mun yiki Naasaareeti Gaaliilee tjan ki nin ca uboti Dafidi dumpu Beetleem, Juudee tjan, kun puee u nin sa Dafidi naantitontokol ni, ⁵ u ni u-boon Maarii un nin sa upoanee di nin cüti dikaandi gbanti. ⁶ Bi bi Beetleem niinee, ni nwin njan Maarii daa maalee du baa, ⁷ ni u mal u-biseemal kibinjabiki ni ki du inaabu ki fi-ki, ni ki du-ki ki bil kunaakoon laakin bi naa tiwanjuti timool ti nmoyee, kun puee binib nin gbi kunicandii poon, baa nin nün ki ko niin.

⁸ Kitjan gbanti poonee, bipikpaaliibi biba nin do tisin ki kpa bi-pii, ⁹ ni Unimböti tuungu gubo cilin bi-pu, ni ti-Dindaan walfi ninti ki manti ki tu-bi ni bi fanji tikpil. ¹⁰ Ni ntunee bi-bi yii: "Taa fanjimaan! Dinyobumondi din daa moon baa nma tikpilee ni m caa-ni. ¹¹ Dinyobundi gbanti di sa yii din nyeeku nee bi mal-ni Ufil ubo Dafidi dumpu Beetleem, un di sa Kriisitoo, ti-Dindaan. ¹² Min ni daa du beee an bikee di sa, ni yaa bahee, ni daa ka ki do laakin bi naa tiwanjuti timoolee, bi du inaabu ki fi-ki."

¹³ Kpalaayee, ni Unimböti tuni dikitkpaandi di-ba nyanni yilpu ki domiin ki kuti njan beeyee pu, ni i ki bi nyonki Unimböti yii: ¹⁴ "Inyonki sa ki ti Unimböti un bi yilpu fongonee, ni u-gbansongij pu sa ki ti taapu doo nib bin faati-uee."

¹⁵ Itunee yiki ki nin giti yilpuee, ni bipikpaaliibe soon yii: "Ti cuman Beetleem! See ti ka tin di baa ni ti-Dindaan yanti bi domiin ki tuk-tee. " ¹⁶ Niinee ni bi yiki malaa malaa ki bunti. Bi bahee, ki ka Maarii ni Joosefi ni kibiki kin do laakin bi naa tiwanjuti timoolee poon. ¹⁷ Bi ka kibikee, ni ki maafi Unimböti tuungu nin domiin ki tuk-bi kibiki gbanti boti puee. ¹⁸ Binib bin koka gbil tin bipikpaaliibe soon, nin bakati seeee. ¹⁹ Ama Maarii un du an boti koka ki kpaafi u-pobilin ki dakafi ti-pu. ²⁰ Ni bipikpaaliibi fati nin giti, bi-pikpaaku lagki ki nyonki Unimböti ki pak-u bi nin gbil tjanee ni tin bi kee pu, kun puee ntunee nin pee tuk-bi puee, min deede ni bi ka.

²¹ An tu wiiniyee, bi gi kibiki ni ki pu-ki diyindi yii Yeesu, kii Unimböti tuungu nin nin pee tuk-u na pu ki waati u nin caa dipoolee.

²² Nyunti njan sa bi na Maarii akoobil kii Unimböti nin yanti Mooisi nman marab puee bahee, ni bi yoon kibiki ki caa cunni Jeerusaleem tjan ki caa-ki ki na ti-Dindaan njan, ²³ kii an nin nman ti-Dindaan marau poon puee yii: "Kibiseebiki yaa sa kininjabikee, an sa bi ganti kin ki-ba ki yoon ti-Dindaan" ²⁴ ni "ki caa abeenanjipobil ali aa nnanjilimu muli ki na saraa, kii ti-Dindaan nin siin mara puee."

²⁵ Uninja ubo nin bi Jeerusaleem, bi yi-u Siimeyon, u bi deede ki to Unimböti ni ki nin ka ki ci un daa daa ni fi Israyeel yabee. Unimböti Fam nin bi u-cee, ²⁶ ni ki nin tuk-u yii u daa ka Kriisitoo ni ki nin kp. ²⁷ Unimböti Fam kpoti Siimeyon ki kon Kunimbötidiin nyunti njan Yeesu na ni u-baa caa-u niin ki na mara nin balfi minyee,

28 ní Siimeeyon f55-kì u-naan ki jáam̄ Unimboti yii:
29 “M-Dindaan, a nín nín p5oñ puee, an ná mín!
K5õkõneee, yàntì a-t5õntõnliu ñ kpú nì ngbansõŋfi,
30 kun puee m-nimil ká Ufiil 31 un a bónti ki y5õñ
inibool k5õkõee. 32 Ùn di sá ñwalfi ñun dàá yàntì
atimbul k5õkõ ñ béé-see, ùn di dàá tī a-nikitil Is-
rayeel yab tinyool.” 33 Niinee, ní Yeesu baa nì u-na
bákati nì tiboti tin Siimeeyon bī s5õñ bi-biki puee.
34 Ní Siimeeyon mēēUnimboti ñ biñ bi-pu. U mēē-
ki d5õyee, ní ki bí Maarii yii: “Kpèè, Unimboti
lēekibiki nee, ki-puee Israyeel yab tikpil ñ líti ní
tikpil mun ñ yīkì, ùn di dàá dàá nín sá Unimboti
daaŋku kun binib dàá dàá kpákaŋee, 35 ki dàá dàá
biitì binib tikpil land5õkò in bál bi-p5õbiliŋ poonee.
Ama sii ubinaati, bi nín dàá dàá ñá-u puee dàá dàá
kó kí d5õ-si, kii kijiki ní bi dūu sãa a-p5õbilee.”

36 Unimpu ub5õ mun nín bí, bi yī-u Ana, u sá
Unimboti bõnaatiliu. Fanuyeel un sá Aseer naan-
tit5õnt5õk5õlee bisal dee. U nín m5õñ ticatee, u ñá
abin aluli ní u-cal kpī, 37 ní u gbínti mín ki sá
ukpiipu, kaa ti m5õñ, ní ki púf tikpil ki tin bãñ abin
imũŋku inaa nì abin ana. U nín tũñ Unimboti tun-
di ñwiiñ pu nì kunyeeu ki b5õob kiny5õkò ki mēē
Unimboti, kaa suti kí wãati Kunimbõtidi. 38 Ñyunti
gbanti ní unimpuee bãñ ki ñmãntiñ-bi Kunimbõ-
tidiin ní ki bī pãkã Unimboti, ní ki s5õñ kibikee
boti ki tũkũ bin k5õkõ kã ki cí Unimboti ñ dàá fī
Jeerusaleem yabee.

39 Yeesu baa nì u-na ñá ti-Dindaan nín y5õñ mara
bí nín ñaañ puee ki d5õyee, ní bi fãti nín giti bi-
dũmpu Naasaareeti Gaaliilee tiŋkin. 40 Ní kibikee
nín wīnti ki cíkiti ki cáa iciin tikpil, ní Unimboti
bī ki-boon.

41 Abin kamaayee, Yeesu baa nì u-na cá
Jeerusaleem ní ki jīn apibil jīnaaliu un bi jīn ki
tēeti Unimboti nín nín nyanti bi-naañjab Eejipitee.

42 Yeesu bãñ abin saalaa nì alee, u-baa nì u-na tí
cá Jeerusaleem jīnaalee, ní ki kpãaŋ-u. 43 Bi jīn
jīnaal ki d5õyee, ní Yeesu ùn gbínti niin, ní u-baa
nì u-na nín kũnni, kaa nyí yii Yeesu gbíntiñ, 44 ní bi
c5õm ñwimm5õn ki dákafi yii u bí bi-saŋkinjutiibi
bin kínee cee. Boonee ní bi kíñ ki bī nyãab-u bi-
nabiyaamu nì bi-b5õbi çe. 45 Baa kã-uee, ní ki nín
giti Jeerusaleem kí nyãab-u. 46 Winta dalee, ní bi
dãa kã-u Kunimbõtidiin, u kã bimaradakaliibi kan-
sikin ki pilfi bí nín s5õñ puee, ní ki balfi-bi tiboti.

47 Bin k5õkõ nín bí niin ki pilfēe nín bákati u nín
cáa iciin ki kíki tiboti miŋyee. 48 U-baa nì u-na
bãaŋ ki kã-u niinee, ní bi bákati, ní u-na bí yii: “M-
biki, ba ñá ní a ñá-ti mimmee! Man nì a-baa
nyãab-si, ti-nimiliŋ mãnti.” 49 Ní u bí-bi yii: “Ba ñá
ní ni nyãab-mi? Naa nyí yii m mãaŋ kí nín bí m-
Baa diikunaaŋ?” 50 Ama baa nín gbil u nín s5õñ
puee taapu.

51 Niinee ní u yíkii n5õ-bi ki nín giti Naasaareeti,
ní ki sintiñ u-ba ki tī-bi. Ní u-na cúu tin k5õkõ jiti
Kunimbõtidiinee ki kpãafi u-p5õbilin. 52 Yeesu nín
wīnti ní u-ciini mun wīnti, ní u nín mòtī fáatīñ
Unimboti nì binib.

3 Gõminakpaan Tibeer beel biŋŋi saalkuee,
Põnsi Piilati nín sá gomina Juudee tiŋkin, ní
Eeroodi nín sá uboti Gaaliilee tiŋkin ní u-maan Fi-
iliipi mun sá uboti Iituree nì Trakoonii timmun, ní

Liisaaniyasi sá uboti Abileen tiŋkin, 2 ní Ana nì
Kaayifi nín sá bisaraañakpilib. Ñyunti gbanti ní
Unimboti nín s5õñ nì Jaan Sakari jip5õn kup5õun.
3 Ní Jaan kí ki bī yīñ ntimu mun bí Joõdan mool
caŋinee ki s5õñ yii: “Kpãntiimaan ni-bimbim bí fãl-
ni Unimboti nyim, ní Unimboti ñ dũ ni-kpitii kí p5õ-
ni.” 4 An n5õ nì Unimboti bõnaatiliu Eesayi nín
ñmãñ u-takaldau poon puee yii: “Ub5õ báaki
kup5õun yii: Bõntiimaan ti-Dindaan saŋŋu kí tãnti-
maan u-sambiyaamu kí cūti-u. 5 Atantakal k5õkõ
dãá dãá gbĩŋki, ajoin nì ngbantamu k5õkõ dãá bitī.
Asaŋŋõŋgol dãá tãnti. Isan in cáa abõbil abõbilee
dãá ñãŋki. 6 Ní bãa ñma ñ dãá kã Unimboti nín fiil
binib puee.” 7 Jaan nín li kunipaau kun nín d5õñ ú
fãl-bi nnyimee yii: “Nimbi bin tũ kii ikoowaatee,
ñma di tũkũ-ni yii ni ñũñ kí sãñ kí ñmãti Unimboti
ñuul din d5õñee ni? 8 L5õmmaan abil ñin dákã yii
ni kpãnti ni-bimbimee, kí taa nín kã ki dákafi yii
Abraam sá ni-naañja! M tũkũ-ni ibaam5õn ní, di sá
Unimboti ñũñ kí dũ ataŋkpee nee kí kpãnti
Abraam naantiibi. 9 Ali gba, Unimboti bónti kic5õkõ
ki bí isufi taapu: busubu bun kamaa yaa kaa l5õñ
abimõntee, bi dãá gãa-bu kí t5õ ñŋmin.”

10 Ní kunipaau bī balfi-u yii: “Mimmee, ti dàá
ñá mana ní kí fáati Unimboti?” 11 Ní u kí-bi yii:
“Un yaa cáa abõkuti alee ñ lēēdiba kí tī un kaa
cáayee. Un mun yaa tí cáa tijinee, ñ lēēki tī un
kaa cáa kí jēe.” 12 Ní bifõtiliibi mun dõmiñ bí fãl-bi
Unimboti nyim, ní ki balfi Jaan yii: “Ukpil, ti mãaŋ
kí ñá mana ní?” 13 Ní u bí-bi yii: “Bi nín y5õñ mara
yii bí nín fõti puee, ní taa fõti kí lãkãtí mín pu.”
14 Ní soojab mun dõmiñ ki balfi-u yii: “Timbi mãaŋ
kí ñá mana?” Ní u kí-bi yii: “Ní taa nín dákã binib
mpõn, kí taa nín gifí inyim5õn ki tũnti binib pu,
ama ní yãnti tipaal tin ni f5õl uŋmal uŋmalee ñ nín
m5õñ-ni.”

15 Kii bãa ñma nín nín kã ki cí Kriisitoo puee ní
bi kíñ ki balfi bi-ba yii Jaan di kalin sá Kriisitooo?
16 Niinee ní Jaan bí bi-k5õkõ yii: “Man fũul-ni nnyim
ní, ama ub5õ d5õñ, u-p5õŋu jitiñ man y5õŋu, man
kaa kpãnti kí nín sá u-yumbuu kí kúti u-
naataañmiii gba. Ùn di dãá dãá fãl-ni Unimboti
Fãm ni ñŋmi. 17 Ùn di ñúb u-yubakalkaaku ki dãá
bãkal kí gãnti idi nì tifiñ, kí dũ idee kí ñá kulõŋun,
ní kí dũ tifiñ kí t5õ ñŋmi ñun kaa kũu jaanjaanee
ni.”

18 Mīñ ní Jaan nín saŋki binib, ki giti kúti-bi
tiboti tikpil ní ki s5õñ nì bi tibõmõntiil. 19 Ní Jaan
w5õñ uboti Eeroodi un nín cáa u-maan nimpuu
Eeroodiyee nì u nín ñaaŋ atũŋkpiti tikpil ki kútēe.
20 Niinee ní Eeroodi giti ñá ditũŋkpiti ki kúti: di
sá yii u cúu Jaan ki piñ kudii.

21 Ñyunti ñun Eeroodi kaa láa piñ Jaan kudiyee,
bãa ñma nín fũul Unimboti nyim ní Yeesu mun fũl
Unimboti nyim. U fũl ki bī mēēyee, kutagbõŋu
cúu piiti, 22 ní Unimboti Fãm kpãkãtiñ Yeesu pu ki
nãaŋ nì dibeeanjiñ ní bi gbil Unimboti s5õñni ku-
taa pu yii: “Sii di sá man jip5õn un m nēeñ
tikpilee, sii ní m-p5õbil fáati.”

23 Yeesu nín ñá kii abin mmũŋku nì saalaa ní ki
kí u-tundi. Binib nín nyí-u yii u sá Jooseefi jip5õn,
ní Jooseefi baa sá Eelii, 24 Eelii baa sá Maataati, ní
Maataati baa sá Leefii, ní Leefii baa sá Meelki, ní

Meelki baa sá Jaanayi, ní Jaanayi baa sá Jooseefi, ²⁵ ní Jooseefi baa sá Matatiyasi, ní Matatiyasi baa sá Amoosi, ní Amoosi baa sá Nawum, ní Nawum baa sá Eesilii, ní Eesilii baa sá Nagayi, ²⁶ ní Nagayi baa sá Maatiyasi, ní Maatiyasi baa sá Matatiya, ní Matatiya baa sá Seemeeyini, ní Seemeeyini baa sá Jooseeki, ní Jooseeki baa sá Jooda, ²⁷ ní Jooda baa sá Jooyana, ní Jooyana baa sá Reesa, ní Reesa baa sá Sooroobaabeel, ní Sooroobaabeel baa sá Salatiyeel, ní Salatiyeel baa sá Neerii, ²⁸ ní Neerii baa sá Meelki, ní Meelki baa sá Adii, ní Adii baa sá Koosam, ní Koosam baa sá Eelmadam, ní Eelmadam baa sá Eer, ²⁹ ní Eer baa sá Yeesu, ní Yeesu baa sá Eelieeseer, ní Eelieeseer baa sá Joorim, ní Joorim baa sá Maataati, ní Maataati baa sá Leefii, ³⁰ ní Leefii baa sá Siimeeyon, ní Siimeeyon baa sá Juuda, ní Juuda baa sá Jooseefi, ní Jooseefi baa sá Joonam, ní Joonam baa sá Eeliyakim, ³¹ ní Eeliyakim baa sá Meeleeya, ní Meeleeya baa sá Meenna, ní Meenna baa sá Maataata, ní Maataata baa sá Naatan, ní Naatan baa sá Dafiidi, ³² ní Dafiidi baa sá Jeesee, ní Jeesee baa sá Joobeedi, ní Joobeedi baa sá Boowaasi, ní Boowaasi baa sá Salmón, ní Salmón baa sá Naason, ³³ ní Naason baa sá Aminadab, ní Aminadab baa sá Adameen, ní Adameen baa sá Arnii, ní Arnii baa sá Eesroom, ní Eesroom baa sá Fareesi, ní Fareesi baa sá Juuda, ³⁴ ní Juuda baa sá Jaakob, ní Jaakob baa sá Isaaki, ní Isaaki baa sá Abraam, ní Abraam baa sá Tara, ³⁵ ní Tara baa sá Nakoor, ní Nakoor baa sá Seeru, ní Seeru baa sá Ragoo, ní Ragoo baa sá Faleeki, ní Faleeki baa sá Eebeer, ³⁶ ní Eebeer baa sá Sala, ní Sala baa sá Kayinaam, ní Kayinaam baa sá Arfakisadi, ní Arfakisadi baa sá Seem, ní Seem baa sá Noowee, ³⁷ ní Noowee baa sá Lameeki, ní Lameeki baa sá Matusela, ní Matusela baa sá Eenoki, ní Eenoki baa sá Jareedi, ní Jareedi baa sá Maleeleel, ³⁸ ní Maleeleel baa sá Kayinan, ní Kayinan baa sá Eenoosi, ní Eenoosi baa sá Seeti, ní Seeti baa sá Adam, ní Adam ún sá un Unimbóti péé ki náañee.

4 Yeesu gbí Unimbóti Fām ki nyánní Joodan, ní ɲfāmee cáá-u ki cūnni kupɔɔun. ² Ní Sitaan cɔŋki-u iwiin imuŋku ili. Waa nín jín tiba iwiin imuŋku ilee, ní ŋkùm cúú-u. ³ Ní Sitaan bí-u yii: “A yaa lafun sá Unimbóti Jipɔɔn, á lì yii ditanŋkal nee ní kpántí kɔɔnɔ.” ⁴ Ní Yeesu yí ní ki kíú-u yii: “Unimbóti takaldau poon lí yii: <An kaa sá tijin dijil ŋmanɲma di yì unil maŋfal.> ”

⁵ Niinee ní Sitaan yɔon Yeesu ki jóm yilpu, ní ki yánti u kpèduulnya beeni kɔkɔ dicilpu, ⁶ ní ki bí-u yii: “M daá dū mpon gbanti kɔkɔ nì abee gbanti nyooti kí tī-si, kun puee man ní bi dū an wanti kɔkɔ ki tī, ní man mun yaa là uŋyee ní m tī. ⁷ Mìn puee, a yaa gbān ki jáam man, sii di daá nín kíi ki yì an kɔkɔ.” ⁸ Ní Yeesu kíú-u yii: “An ŋmān Unimbóti takaldau poon yii: <Ti-Dindaan a-Nimbótiu baba ní án sá á jáam, ní kí nín bí ún baba tundin.> ”

⁹ Mìn boonee, ní Sitaan yɔon-u ki cáá cūnni Jeerusaleem, ní ki cáá-u ki tókɔn Kunimbótidii yilpu kúnti kúnti, ní ki bí-u yii: “A yaa sá Unimbóti Jipɔɔn, á yúkú kí tīnní tiba kaa láá ŋá-si, ¹⁰ kun

puee an ŋmān Unimbóti takaldau poon yii, <Unimbóti daá yánti u-tūuni n nín cí-si.> ¹¹ Ní ki gítí bí yii: <I daá nín tíkí-si i-ŋaan a-taal n taa gbéetí ditanŋkal.> ”

¹² Ní Yeesu yí ní ki bí-u yii: “Unimbóti takaldau lí yii: <Á taa cɔŋki ti-Dindaan a-Nimbótiu.> ”

¹³ Sitaan cɔŋki Yeesu isan kɔkɔ pu ki dóoyee, ní ki búnti kí nín tí cí ŋyunti ŋubo.

¹⁴ Ní Yeesu fátii nín gítí Gaaliilee tiŋkin ki gbí Unimbóti Fām pɔŋŋu tiŋan, ní u-yindi gbíti niin pú kɔkɔ. ¹⁵ U nín dàkà binib Unimbóti bóti akpafidiin ní ní baá ŋma nín pàkà-u.

¹⁶ Ní Yeesu búnti Naasaareeti, laakin u nín kāl ki wiínee. ɲwiŋŋuŋfikaa bāañee, ní u kó kukpafidiin, kii u nín péekpāā ŋaán puee, ní ki yíkí kí kàan Unimbóti takaldau, ¹⁷ ní bi dū takalda un Unimbóti bɔnaatiliu Eesayi ŋmānee ki tī-u, ní u fɔɔ ki cúú kpátí ní ki ká laakin lí yii: ¹⁸ “Ti-Dindaan Fām bí m-pu, u lēe-mi m sòon tibɔmɔntiil kí tī biwɔfɔb, u túnní-mi m bāakí kí tükú bisarkadambi yii Unimbóti daá lí-bi, kí tükú bijɔfub mun yii bi daá wāl, kí tükú bin bi sàantée yii bi daá ká dibatɔl, ¹⁹ kí tükú binib yii ŋyunti nee ní ti-Dindaan daá sɔ bi-saai.”

²⁰ Ní Yeesu kpáb takaldee ní ki gín ki tī un kpèe kukpafidiyee, ní ki kāl kí nín dàkà-bi ní bin kɔkɔ nín bí niinee kíi ki ká ki kpèe-u címm. ²¹ Ní u kíi ki bí tükú-bi yii: “Kí yòon dín kí nín cée tibóti tin m kàan ni gbíl nee bāan dee.” ²² Ní baá ŋma kíi ki sòon mìn ŋañee u-pu, ní an ŋá-bi bitii tibɔmɔntiil tin u sòonee pu. Ní bi bí lí yii: “Jooseefi jipɔɔn kaa yáaa?” ²³ Ní u bí-bi yii: “M nyí yii ní daá gāa-mi dilanŋkpan di nee yii, <Unyɔɔdaan, cáan a-ba> ní ki daá gítí lí-mi yii: <Ti gbíl a nín ŋá mìn

Kapeenaaymee, ŋá a-tuunŋi gbanti abaanti a-tiŋki poon doo.> ” ²⁴ Ní u gítí lí yii: “Ibaamón ní m sòon nì ni, baa fòol Unimbóti bɔnaatiliu u-dumpu mmɔntiimin. ²⁵ Ibaamón ní m sòon, Unimbóti bɔnaatiliu Eelii yuntiŋuee, utaa kaa nín gítí nín abin ata nì dijandi ŋkùm nín jéeti kitiŋ kɔkɔ pu. Biki-pi-piobi nín wíki Israyeel tiŋkin ŋyunti gbanti, ²⁶ ama Unimbóti kaa nín gítí tú Eelii Israyeel kpi-ippu baá ubo cee, asee unicanŋkpiipu un nín kɔɔ Sareepita tiŋki kin bí Siidon tiŋkinee baba cee ní u nín tú-u. ²⁷ Unimbóti bɔnaatiliu Eelisee yuntiŋuee, binyanŋbantiibi mun tikpil nín tí bí Israyeel tiŋkin, ama bi-kansikin baá ubo kaa nín ká di-caandi, asee Naaman Usiriija baba.”

²⁸ Niinee ní bin kɔkɔ nín bí kukpafidiin ki gbíl an bótee fɔɔ aŋuu, ²⁹ ní ki yíkí ki cúú Yeesu ki dáal ki nyánti kitiŋ kpaanceetiŋu, ní ki cáá-u ki nín jóm dijool dín pu bi-diiŋi nín tókóee yilpu, kí baá téé-u kí tɔn taapu. ³⁰ Ama ní u dī bi-kansikin ki búnti.

³¹ Yeesu cūti Kapeenaayum, Gaaliilee tiŋkpaanŋki kiban, ní ŋwiŋŋuŋfikaa dalee, u kó kukpafidiin ki bí dàkà binib Unimbóti bóti. ³² U-dakatamee nín ŋá binib bitii, kun puee mpon nín bí u-bóti tin u dàkèe ni. ³³ Kijapaai kiba nín bí kukpafidiyee ni, arasinii ká u-pu, ní ki téen yii: ³⁴ “Yeesu Naasaareeti you, a nyàab-ti nì tilati ní? A dómiñ kí kúntí-ti níin? M nyí un a sée, a sá circirdaan un Unimbóti túnnée ní!” ³⁵ Ní Yeesu kpátí arasiniiyee pu yii: “Á ŋmíl niin kí nyà uninja nee ni!” Ní arasiniiyee fíin

uninjee ki lúku kitiñ binib nimiin, ní ki nyañ, kaa ñá-u tiba. ³⁶ Ní báa ñma bákati sèeee, ní ki balfi tob yii: “Batii nyoobundi ní u nín sòòñ ní dì cáá mpon ki jì arasiniibi nan dee?” ³⁷ Ní Yeesu boti gbìti Kapeenaayum tingbammu kòkòn.

³⁸ Yeesu nyañ kukpafidiinee, ní ki búnti Siimòn dumpu. Siimòn nimpuu na nìn bũn ki dō u-wunti pí kpāñkpam, an páb-u, ní bi mēēYeesu ñ cáañ-u. ³⁹ Ní Yeesu sùti ki pí-l-u ní ki kpāti mmanfanyim pu, dicilpu niin ní u pòoki ki yìki ki ñá-bi tijin.

⁴⁰ Kujoo, ñwiin jéetèe, bin bin cáá bibunliibee cáañ-bi Yeesu cee, báa ñma ñi u-weeññu u-weeññu, ní u cáá u-ñalii ki pāanti bi-kòko pu ní bi pòoki. ⁴¹ Arasiniibi nìn nyēēbinib tikpil pu ní ki fáti ibiil yii: “A sá Unimbòti Jipòon!” Ama ní Yeesu kpāti bi-pu, kaa pũn-bi kinyòko bí sòòñ, kun puee bi nìn nyí yii ùn dì sá Kriisitoo.

⁴² Yeesu péé ntaafaabòmbòmin ki nyañ kitiñin ki búnti ñkpaanceeti, laakin binib kpée. Ní kunipaa u bñ nyaab-u. Bi ká-uee, ní ki bàà là ú gbìnti bi-cee kí taa ti cù laaaba. ⁴³ Ní u bí-bi yii “An máan m cù kí sòòñ tibòmòntiil tin sá Unimbòti beel botee ntimu mun kínee poon: kun pu Unimbòti túnní-mee dee.” ⁴⁴ Ní u nìn yùin ki sòòñ Unimbòti boti Juudee kpafidiññin.

5 Ñwiin ñubòee, Yeesu cùti ki yú Geeneesareeti mōogbandi, ní binib dómín ki múkuñ u-pu kí pílfí Unimbòti boti. ² Ní u ká ñalñfi ili yú dimōogbandi, bilaantliibi kpákati ki bñ fínti bilaanti. ³ Ñalñfee kansikinee, Siimòn yì bubò, ní Yeesu cùti kó bu-ni ní ki mēē-u yii, ú sùti buñalimbu kí wàatì digbandi kí kòn dimōolin fiini ú sòòñ binib ñ ñmā kí gbil. Ní Yeesu kál buñalimbun, ki bñ dákà kunipaauee Unimbòti boti.

⁴ U sòòñ ki dōyee, ní ki bí Siimòn yii: “Sùti buñalimbu kí cunnì laakin nnyim nyòoyee, sii ñi a-bòobi ñ tō ni-laanti kí cúu ijòm.” ⁵ Ní Siimòn bí yii: “Ukpil, ti dū kunyamōñu ní ki tó tilaandi, kaa cúu báa tiba, ama, a-nyoobundi puee, m dàá tō ku-laaññu.”

⁶ Ní bi dū tó, ní ki cúu ijòm tikpil, ali bi-laanti bñ tifi. ⁷ Ní bi kábiti bi-bòobi bin bí buñalimbu bun béeyee nee, yii bí dāañ kí tūtuñ-bi bí dáal ijòm kí nyañtí. Ní bi dómín kí dáal ki nyañtiñ ijòm kí gbéèñ ñalñfi liitil, ní ñalñfee bñ múl nnyimin.

⁸ Siimòn Piyeer nín ká mimmee, ní u dómín ki gbāañ Yeesu nimiin ní ki bí-u yii: “M-Dindaan, sùti kí wàatì-mi, kun puee man sá unìkpiti ní.” ⁹ Di sá yii ijòm in bi nìn cúuyee wíññu yāntì tifaandi nìn kó Siimòn ñi u-bòobi, ¹⁰ ní ki kó Seebeedee jipòombi Jaaki ñi Jaan, bin sá u-joncuujutiibee mun. Ama ní Yeesu bí Siimòn yii: “Taa fāñki! Di sá, kí yòòñ dñ kí nìn cée, a dàá nìn kíñ kí sá un cāabìñ binib m-ceeyee ní.” ¹¹ Niinee ní bi cáañ bi-ñalñfii ki yòòñ dimōogbandi, ní ki yāntì tikòko ní ki kíñ kí nòó Yeesu.

¹² Yeesu nìn bí kitiñ kiban, ní uninja ubò dómín dinyangbandi píñ u-pu. U ká Yeesuee ní ki líti dicincibil ki gbāañ-u yii: “Ukpil, cáañ-mi kun puee m nyí yii a yaa là, a ñwùn kí cáañ-mi m-wunti ñ ñāñki.” ¹³ Ní Yeesu tānti u-ñal ki gbēē-u, ní ki bí-u yii: “M là, Pòokim!” Niin niin ní dinyangbandi kpàà wāñki uninjee pu. ¹⁴ Ní Yeesu kpāfi-u yii ú

taa péētukù báa ubò, ní ki bí-u yii: “M nín cáañ-si puee, cáá a-ba kí dákà usaraañkpil ú béé yii a-wunti ñāñki ní kí cùu ñá saraa kii Mooisi nín yòòñ mara uyee ní usaraañalee ñ tükù báa ñma yii a pòoki.” ¹⁵ Niinee, Yeesu yindi mòtìi gbìti ki cá, ní kunipaa u dōòñ kí pílfí u-bòti kí kpāāá ká bi-weeni cáantam. ¹⁶ Ama Yeesu nìn cá u-baba laakin binib kpée ki mēē ñwimmeem.

¹⁷ Ñwiin ñubòee, Yeesu bñ dákà binib Unimbòti boti, ní Fariisab ñi bimaradakaliibi nìn ká niin, bi nìn nyāñní Gaaliilee ñi Juudee ñi Jeerusalem timbilimmu kòkòn ní. Ti-Dindaan pōññu nìn bí Yeesu pu kí yānti ñ cáanti bibunliibi. ¹⁸ U bñ sòòhee, ní binib biba ñubìñ uninjafalñfaan ubò nún pu, kí nyaab kí kòn-u Yeesu cee kudiin. ¹⁹ Nniwíin puee, baa béè bi nín dàá ñá pu kí bà Yeesuee, mìn puee bi jóm kudii yilpu kí cíl, ní ki dū ufalñfaanee ñi u-lúññu ki dū dñ dibundee ñi ki kpákati-u ki bíl Yeesu nimiin kunipaauee kansikin. ²⁰ Yeesu nín ká binib gbanti fōó kí kí yii u ñwùn kí cáañ ubunlee, ní u bí ufalñfaanee yii: “M-bòó, m dū a-kpiti kí pú-si.” ²¹ Niinee ní bimaradakaliibi ñi Fariisabee kíñ kí bñ dákafi bi-pòbiliñin yii: “Uninja nee sá ñma ní ki ñèèñ ñi Unimbòti mín? Ñma di ñwùn kí dū ikpiti kí pō? See Unimbòti baba.” ²² Yeesu béè bi nín bñ dákafi puee, ní ki bí-bi yii: “Ba pu ní ñi bñ dákafi mín ni-pòbiliñin? ²³ Ba di kaa pōò dilil ní: <A ká a-kpiti pōtam> di kaa pōò dilil naaan? <Yìki kí yūl kí nìn cōom> di kaa pōò ní? ²⁴ Ama ní béé yii man Kinibiki cáá mpon kitiñ pu kí dū unil kpiti kí pō. Niinee ní u bí ufalñfaanee yii: <Sii yìkìñ kí yòòñ a-lúññu kí nìn kùn a-dumpu.>” ²⁵ Kpalaayee ní u nyí ki yìki samaa nimiin, kí yòòñ u-lúññu ñun pu u bàà dōee, kí pàkà Unimbòti kí kùñ u-dumpu. ²⁶ An yānti báa ñma fāñki kí bákati sèeee kí pàkà Unimbòti, kí ñi yii: “Ti ká tibocan dñ!”

²⁷ Mìn boonee, Yeesu nyañ ki búntèe, ní ki ká ufotil ubò, bi yì-u Leefii u ká fòtiku diikun. Ní Yeesu bí-u yii: “Dāañ kí nìn nòó-mi!” ²⁸ Ní u yìki kí yānti u-wanti kòko, ní ki lafun táa-u. ²⁹ Ní Leefii ñá Yeesu tican u-dumpu, ní bifotiliibi ñi binib biba mun tikpil dómín kí kùti bi-pu kí kpáfi kí bñ jñ tijin. ³⁰ Fariisab ñi bimaradakaliibi nín ká mimmee, an kaa mōokiñ-bi, ní bi bālfí Yeesu boonooliibi yii: “Ba pu ní ñi ñi bifotiliibi ñi binìkpiti nee kpáfi kí ká kí jñ kí nyù mín?” ³¹ Ní Yeesu kí-bi yii: “Bìn pōyee kaa nyaab unyòodaan, bin bñèe di nyaab unyòodaan. ³² Maa dómín kí yíin dedeedambi, m dómín kí yíin binìkpiti bí kpánti bi-bimbim ní.”

³³ Ní bi lī Yeesu yii: “Jaan boonooliibi bōòb kinyòko múmul kí mēē ñwimmeem, ní Fariisab boonooliibi mun ñāañ mìn, ama ní sii boonooliibi jñ kí nyù.” ³⁴ Ní Yeesu bí-bi yii: “Ni ñwùn kí yānti unimpukaan cal bóobi ñ bóob kinyòko ñyunti ñun u dáá bí bi-ceeyeeeee? ³⁵ Ama ñwiin ñubò bí ki dōòñ, bi dàá dā yòòñ unimpukaan cal bi-kansikin, an yuntñu ní bi dā bóob nnyòm.” ³⁶ Ní Yeesu gítì gāñ-bi dilañkbandi yii: “Baa gífì dibòkutipondi ñaakatil kí dū līb dikpikil. Bi yaa ñá mimmee bi gí kí bíl dibòkutipondee fam dee, ní dijandi dñ bi gíyee kaa làá ñmā kí līb kí kál dikpikil pu. ³⁷ Baa tí dū ndapòm kí fúuñ tilòkpikilin. Bi yaa ñá mimmee, see tilotee ñ pōò ní ndaam ñ kpáati fá, ní

tiloti n̄ biil. ³⁸ Bi dù ndapom ní kí sitì tilopon ni. ³⁹ Bi yaa nyuñ ndakpikim ŋmanŋmee, ní bi lì yii ndakpikim di ŋāñ, baa ti là ndapom.”

6 Ŋwiŋŋufikaa ŋubo dalee, Yeesu n̄ u-boonnooliibi jiti blee kpaanŋin, ní u-boonnooliibi bii gifi blee fini ki ŋmèem̄ abil ki ŋmód. ² Fariisab biba ká mimmee, ní ki bí-bi yii: “Ba pu ní ni ŋáañ min kóyee ŋwiŋŋufikaa dal?” ³ Ní Yeesu kí-bi yii: “Naa láá péékāñ ŋkum nín n̄n cúú uboti Dafidi n̄ u-naacimbi u ŋá pueeee? ⁴ U n̄n kó Kunimbotidiin ní usaraanŋkpil tii-bi kponob bin bi n̄n dūu ŋá Unimböti saraayee, ní u n̄ u-naacimbi ŋmó, ama ti-marau poonee, báa ubo kaa máah kí ŋmó an kponob gbanti, see bisaraanŋaliibi baba di ŋmód-bi.” ⁵ Ní Yeesu giti bí-bi yii: “Man Kinibiki di sá ŋwiŋŋufikaadaan.”

⁶ Ŋwiŋŋufikaa ŋubo mun dalee, Yeesu fātii tí cūti kukpafidiin, ní ki bii dākā binib Unimböti boti, ní kijapaai kiba n̄n bí niin, u-ŋaŋgiil fáká. ⁷ Bi-maradakaliibi n̄ Fariisab n̄n bí ki cōŋkí Yeesu kí kpèè yii u dàá cáañ ubo ŋwiŋŋufikaa dalaaa waa láá cáañ, kun puee bi n̄n bii nyàab nnaakpal kí dūú ŋá-u tiböti. ⁸ Ama Yeesu nyí bi-landokoi, ní ki bí uŋaŋfakafuee yii: “Yiki kí sil binib kansikin,” ní uŋaŋfakafuee yáatii yúl bi-kansikin. ⁹ Ní Yeesu bí-bi yii: “M balfi-ni yii: ti-marau l̄i yii ba ní? yii, tí ŋá tiŋan ŋwiŋŋufikaa dalaaa tikpiti ní? Tí fii unilaaa tí kpò-u ní?” ¹⁰ Ní u fātii kpèebi-kokò ki m̄anti, ní ki bí uŋaŋfakafuee yii: “Tanti a-ŋal!” ní u tanti-ŋu, ní u-ŋal fātii gitiŋ ŋu-laŋki. ¹¹ Ní bi fōō mbum, ní ki bii sòon ki bōnti bi-kansikin kí béé bi n̄n dàá ŋá Yeesu puee.

¹² Ŋyuntee ní Yeesu jóm dijool diba pu kí mèè Unimböti, ní ki dū kunyamōŋu ki mèè. ¹³ Kutaa wuntèe ní u yíin u-boonnooliibi, ní ki lēebi-kansikin saalaa n̄ bili bin n̄ n̄n sá u-kpambaliŋ. ¹⁴ Ak-pambalee yiŋŋi sèé: Siimon un u n̄n páañ diyindi yii Piyeeree (an taapu di sá yii Ditankpal), n̄ Siimon naal Andree, n̄ Jaaki n̄ Jaan n̄ Fiiliipi n̄ Ba-teeleemii ¹⁵ n̄ Maatiu n̄ Toomasii n̄ Jaaki un sá Alfee jipōnee, n̄ Siimon un n̄n là kí jáh Room yabee, ¹⁶ n̄ Juuda Jaaki jipōon, n̄ Juudasi Iskaariyöti un dāa dū Yeesu ki nyáfiñ u-nannanliibee.

¹⁷ Ní bi n̄ Yeesu kpakat̄in ki bāañ ki yúl ditantakalin, laakin u-boonnooliibi kupaaun n̄ binifantantiibi tikpil mun n̄n yúee. Binib gbantee, biba n̄n nyánni Juudee timmu kōkōn, ní biba nyánni Jeerusaleem tiŋkin, ní biba mun nyánni Tiir n̄ Siidon, n̄ timu mun bí dimōol caŋinee. ¹⁸ Binibee n̄n dōmiñ kí pilfi Yeesu n̄n sòon Unimböti bōti pueeyaaa kí là ú cáañ-bi mun. Ní bin pu arasiniibi n̄n kēe ká dicaandi. ¹⁹ Báa ŋma n̄n péēnyàab kí gbēē Yeesu ní, kun puee mpon ŋubo n̄n nyēēn u-ni kí cāantí bi-kōkō.

²⁰ Ní Yeesu kpēēu-boonnooliibi ní ki bí yii: “An n̄n mōn nimbi binandambi kun puee ní sá Unimböti beelin yab. ²¹ “An n̄n mōn nimbi bin ŋkum cáá kōŋkōneeyee, kun puee ní dàá dáá j̄i kí díkí. “An n̄n mōn nimbi bin bii sūñ kōŋkōneeyee, kun puee ní dàá dáá lā.

²² “An n̄n mōn nimbi bin bi ná, kí j̄i, kí s̄i, kí biil ni-yiŋŋi man Kinibiki puee. ²³ Yaadalee ní n̄n faal

ki nyákantí án n̄n mōn-ni, kun puee ni-paatii wii ki yilpu. M̄in mbaantiim ní bi-naanjab mun n̄n s̄aah Unimböti bonaatiliibi. ²⁴ “Ama nimbi bigaajib, mbusu dō ki cí-ni, kun puee nimbi j̄in ni-mōŋŋu doo. ²⁵ “Nimbi bin bí digbil poon kōŋkōneeyee, mbusu dō ki cí-ni, kun puee ŋkum dàá dáá cúú-ni. “Nimbi bin bí tilaal poon kōŋkōneeyee, mbusu dō ki cí-ni, kun puee ní dàá dáá kó kunimbaaun kí sō.

²⁶ “Nimbi bin ní duulnya yab pākā yii ní sá bimōntiibee, mbusu dō ki cí-ni, kun puee m̄in ní bi-naanjab n̄n pākā bin n̄n mōnti yii bi sá Unimböti bonaatiliibee.”

²⁷ “Ama m̄ tükù nimbi bin pilfiñ-mi nee yii, ní n̄n néemmaan ni-nannanliibi kí n̄n ŋáammaan bin ná-nee tiŋan. ²⁸ Bin bin tòó-ni mbusuee, mèemaan Unimböti n̄ ŋá-bi tiŋan, kí mèè kí tii bin s̄aantí-nee. ²⁹ Ubo yaa fáá a-tanŋpanjil diba n̄ tampee, á fātii din kíhee kí tii-u ú fáá. Ubo yaa yōon a-kpalibuee, á yantí ú yōon a-bokutiwaaki mun. ³⁰ Ubo yaa mēē-si tiba, tii udaan. Ubo yaa yōon a-wanti, á taa balfi-u. ³¹ Ni n̄n là bí ŋá min kí tii-nee, ŋá-maan m̄in kí tii ni-jutiibi.

³² “Ni yaa néēñ bin néēñ-nee ŋmanŋmee, ba paatii ní ni giti k̄a kí cí boon? Bin kaa nyí Unimbötee mun péē néēñ bin néēñ-bee ní. ³³ Ní ni yaa tí ŋáañ tiŋan kí tii bin ŋáañ ni mun tiŋanee babee, ba paatii ní ni giti k̄a kí cí boon? Bin kaa nyí Unimbötee mun péēŋáañ tiŋan kí tii bin ŋáañ-bi tiŋanee ní. ³⁴ Ni yaa tí pinti bin ni nyí yii bi dàá téēñ-nee ŋmanŋmee, ba paatii ní ni giti k̄a kí cí boon? Bin kaa nyí Unimbötee mun péēp̄inti bi-jutiibi bin kaa nyí Unimbötee ní ki nyí yii bi dàá fātii téēñ-bi binim̄iŋmiiku deede. ³⁵ Min máañ ní j̄ee di sá ní n̄n néemmaan bin ná-nee, kí n̄n ŋáañ-bi tiŋan, kí n̄n p̄intiimaan kí taa n̄n dākafi yii bi dàá téēñ-ni. M̄in ní ni dāa fòol tipaakpaandi ní ki dāa sá Unimböti un bí yilpuee biyaamu, kun puee ùn ŋáañ tiŋan kí tii bin kaa nyí tiŋanee n̄n bin sá binikpitiibee. ³⁶ Ní n̄n cáá tiniti tikpil kii ni-Baa n̄n cáá tiniti tikpil puee.”

³⁷ “Taa n̄n sòon a-juti bōti, ní Unimböti mun n̄ taa láa sòon a mun yati. Taa kpò a-juti bōti, ní Unimböti mun n̄ taa kpò a-yati. Dū a-juti yintitam kí pō-u, ní Unimböti n̄ dū a mun yintitam kí pō-si. ³⁸ Tii a-juti, ní Unimböti n̄ dáá tii-si mun. Bi dáá dáá ŋm̄anti ní kí c̄iŋkí kí tēefi, ní án gbí púmmm, ní bí dūú sit̄i a-lookun. A n̄n ŋm̄anti pu kí tii a-juttee, m̄in ní Unimböti dáá dáá ŋm̄anti kí tii si mun.”

³⁹ Ní Yeesu giti dū tiböti nee ki ŋm̄anti yii: “Ujofu ŋuñ kí dàti u-jofujutaaa? Biliitil kaa líti mboonaaan? ⁴⁰ Utumbifil kaa bí ki j̄itiñ u-kpiliu, ama, u yaa bífi tiŋanee, u dāa kpánti kii u-kpiliuee ní.

⁴¹ “Ba pu ní a wāl kimōmbiki kin k̄a a-nabiki nimilinee ní kaa wāl didōjal din k̄a sii nimilinee? ⁴² Áa mana ní sii un kaa wāl didōjal din k̄a a-nimilinee ŋuñ kí l̄i a-nabiki yii: <M-nabiki, yantí m̄ lēē-si kimōmbiki a-nimilin!> Mponnyoondaan, lēē didōjal din k̄a sii a-ba nimilinee kí w̄aat̄i, kí n̄n wāl m̄mōntiimin kí lēēkimōmbiki kin k̄a a-nabiki nimilinee.”

⁴³ “Busumōntiibu kaa lòon asubikpiti, m̄in ní

busukpitibu mun kaa lòn asubimonti. ⁴⁴ Busubu kamaa bil pu ní bi béetí-bu. Baa kiti kəŋkib abo-janaakun pu, kaa tí tòò atuun kikuŋkumboŋ pu.

⁴⁵ Unimonti ɣáań atummonti ní, kun puee u-pobil poon ɣāń, ní unikpiti ɣáań atuŋkpiti, kun puee u-pobil poon kaa ɣāń. Di sá yii tin gbí unil pobilinee, tĩń ní u-nyoko soòn.”

⁴⁶ “Ba pu ní ni yí-mi <Ukpil, ukpil> ní kaa ɣáań min m bí yii ní ɣée ní? ⁴⁷ M dàá dākà-ni bin dōon m-cee ki pílfi m-boti ki kpáafi-tee nín náań nì kuŋyee. ⁴⁸ Bi náań nì unil un di dàá mā kudii, ki gbĩń kitiŋ an nyoń, ki bań atəŋkpee, ki dū kudii ki máń atəŋkpeeyee puee ní. Utaakpaan dómĩń ki nĩń, ní mbun gbí ki dómĩń ki léen kudiiyee pu, ama kuaa cĩŋkì, kun puee ku tókó atəŋkpee pu. ⁴⁹ Ama bin di pílfi m-boti nee, kaa kpáafi-tee, náań nì unil un dàá mā kudii, kaa gbĩń kitiŋ ní ki dū kudiiyee ki máń ki tókòń kitiŋ pu famee. Utaa nĩń ní nny-ĩŋgbeen dómĩń ki léen kudiiyee pu: kpalaayee, ku líti ní ki nàń dúsídusi.”

7 Yeesu nín soòn nì samaa mĩń ki dóyee, ní u búnti Kapeenaayum. ² Room soojakpiliu ubo nín bí niin ki cáá utontonli un u neeń tikpilee, u bũń ki dàá kpú. ³ Usoojakpilee nín gbĩl bi soòn Yeesu puee, ní u tú Juuda yab kpilib biba bí cùú mèè Yeesu ń dàá cáań u-tontonliu. ⁴ Ní bi bāań ki ká Yeesu, ní ki gbāam-u mmontiimin, yii: “Usoojakpil gbanti péemāań á tũtuń-u ní, ⁵ kun puee u neeń timbi Juuda yab. Uń di máń ti-kpafidiiku.”

⁶ Bi lí mimmee, ní Yeesu nóó-bi ki búnti. Bi tóob mməŋkee, ní usoojakpilee túnni u-boobi bí tükü Yeesu yii: “Ukpil, taa saań a-ba, maa máań á kóoń m-dumpu. ⁷ An pu ní m dākafi yii man kaa kpánti kí dāań a-cee. Á péeli dinyoobumbaantiil, m-tontonliu dàá pōki. ⁸ Kun pu m nyí yii a ɣũń kí ɣá mimmee di sá, man cáá bikpilib bin taapu m bée, ní ki mun cáá soojab bin mun bí man taapuee. M ɣũń kí tükü ubo yii: <Cù doo,> ní ú cù; ki ɣũń kí tükü ubo mun yii: <Dāań doo,> ní ú dāań; ní kí bí m-tontonliu una yii: <Ŋá yéè,> ní ú ɣá.” ⁹ Yeesu nín gbĩl mimmee, an ɣá-u bitii ní ki mókĩń-u, ní u fātĩ ki bí kunipaau kun nóó-uee yii: “Ibaamɔn ní m soòn, maa láá péeká ubo fōō-mi ki kí yéè Israyeel yab kansikin gba.” ¹⁰ Ní bin usoojakpilee túnné fātĩ nín gítĩ ki bań mməŋki, ki ká utontonlee pōki.

¹¹ Boonee ní Yeesu búnti Naayin tiŋkin, ní u-boonnooliibi nì kunipaau mun nóó-u ki cùti. ¹² Bi tóob kí bà kitiŋ gbanti gundi punyokoŋkee, kpalaayee binib biba cāń utaŋkpiil ubo kuceeun kí síb. An nín sá ukpiipu ubo jipombaabil ní, ní kitiŋee nib kupaau nín cēnti ukpiipu gbanti. ¹³ Ti-Dindaan nín ká-uee, ní u-boti cúú-u falaa, ní u bí-u yii: “Taa ti sō!” ¹⁴ Ní ki sūtĩń ki dāatĩ u-ŋal ki gbēenlún doŋu, ní bin tú utaŋkpiilee síl. Ní Yeesu bí yii: “Unaacimpoon, m pú-si kinyoko yii á yikì!” ¹⁵ Ní utaŋkpiilee fikiti ní ki yáatĩ kāl ní ki bĩ soòn. Ní Yeesu dū-u ki tĩ u-na. ¹⁶ Niinee, tifaandi kó bāa ɣma, ní bi bĩ pākà Unimbotti ki lì yii: “Unimbotti bōnaatikpaanu ubo nyáń kitiŋ pu, Unimbotti dómĩń kí jòò u-samaau dee.” ¹⁷ Ní Yeesu boti gbanti gbiti Juudee timmu kōkōń, ki kpāań ikpaanceeti mun.

¹⁸ Jaan boonnooliibi cùti ki máafi-u Yeesu nín

ɣáań tiŋyee kōko, ní Jaan yíń bi-kansikin bili ¹⁹ ní ki dū-bi ki tú ti-Dindaan Yeesu cee, bí bālfĩ-u yii: “Sii di sá un ti nyí yii u dōońeeyaaa tí nĩń ká ki cí ubo ní?” ²⁰ Bi bāań Yeesu ceeyee, ní ki bí-u yii: “Jaan un fūul binib Unimbotti nyimee di túnni-ti tí bālfĩ-si yii sii di sá un ti nyí yii u dōońeeyaaa tí nĩń ká ki cí ubo ní?” ²¹ Ŋyunti ŋun bi bāań Yeesu ceeyee, u bĩ cāanti bibunliibi tikpil iween kupaau, ki jì arasiniibi binib pu, ki ɣúbiti bíjofub nimiliŋ. ²² Ní u fātĩ kí bin Jaan túnné yii: “Nĩń cámaan kí tükü Jaan tin ni kée nì tin ni gbilee: bíjofub nimiliŋ ɣúbiti, bideembi cōom, binyangbantiibi pōkí, bitafakpaafub kĩń ki gbil, bitaŋkpiibi fikiti, ní bi-wofib gbil tibomantiil. ²³ An nĩń mōń un fōō-mi ki kí kaa gūgufēe.”

²⁴ Jaan boonnooliibee nín gítée, ní Yeesu bĩ soòn nì kunipaau Jaan pu yii: “Ni cùti kupooun kí kpēe Jaanyee dinicil dilar ní u sá ní? U-boti kpánti kii kubuŋu nín fiintĩ dikaliŋgbaandi pueeee? Aayee.

²⁵ Kin ba ní ni cùti kpēe ní? Uninja ubo un pēabokutimonteeeee? Aayee. Bin pēeagaajabokuti ki bí mmontiiminee bí bibottiibi dumpu ní. ²⁶ Kin ba pu ní ni baasii cùti kí kpēeJaan ní? Ni cùti kpēe-u yii u nín sá Unimbotti bōnaatiliuee nĩń? I-ĩn! Tiŋman ní m soòn nì ni, un ni ká niinee jitiń Unimbotti bōnaatiliu. ²⁷ Kun puee Jaan pu ní Unimbotti takaldau poon soòn yii: Unimbotti bí yii: <M dàá tōń m-tuũŋu ɣú lintĩń a-nyokōpu kí ɣāńki-si nsan.> ”

²⁸ Ní Yeesu gítĩ bí yii: “Ibaamɔn ní m soòn, bin binib mǎlee kansikin, ubo kaa bí ki sá ukpaan ki jitiń Jaan. Ama un sá kiwaai Unimbotti beelinee jitiń Jaan.”

²⁹ Dinikitil kōko, ki kpāań bifotiliibi gba, pílfiń Jaan ní ki bēe yii Unimbotti sá deedeedaan ní ki yānti Jaan fūl-bi Unimbotti nyim. ³⁰ Ama ní Fariisab nì bimaradakaliibi yĩ min Unimbotti bàà là bí ɣée, kaa cānti Jaan fūl-bi Unimbotti nyim.

³¹ Ní Yeesu gítĩ bí yii: “Ba ní m dàá dū kí ɣmāntĩń nimbi waanee nib dee? Ni náań nì ba deeyaaa?

³² Ni náań nì mbiyaamu mun ká mməŋki ki tātĩ mu-jutiibi pu yii: <Ti búń-ni awul, naa ɣóń, ní ti ɣāa-ni ikpiisilan, naa sún.> ³³ Di sá Jaan un fūul binib Unimbotti nyimee dómĩń, kaa jĩnaań, kaa nyù ndaam, ní naa fōō-u ní ki bí yii arasiniĩ di bí u-pu. ³⁴ Ní man Kinibiki dómĩń ki jĩń ki nyù ní ni bí yii: <Kpēemaan, uninja nee, úń sá upoofu nì udanyol ní ki bóotĩ bifotiliibi nì binikpitib bin kōko kínee.> ” ³⁵ Ama bin fōō Unimbotti ciini ki kíyee dākà yii i sá deede.

³⁶ Dalbee ní Fariisa ubo yíń Yeesu yii ú dāań u-dumpu bí jì, ní Yeesu cùti ní ki kāl bí-jì. ³⁷ Kinimpulaakpaai kiba nín bí kitiŋ gbantin. U nín gbil yii Yeesu bí Fariisee dumpu ki jĩnee ní u yōonni ta-laalu un ká ditaŋkpal kpalbaunee. ³⁸ U bāańee ní ki yul Yeesu boon u-taaji cee ní ki bĩ sũń ní nnyinnyim siti Yeesu taaji pu, ní ki cáá u-yikpiti ki piti nnyinnyim ki móoti Yeesu taaji ní ki dū ta-laaluee ki siti ɣi-pu. ³⁹ Ufariisaja un nín yíń Yeesu bí jēe nín ká mimmee ní u bĩ dākafi u-pobilin yii: “Kijapaai nee yaa bàà lafun sá Unimbotti bōnaatiliu, u bàà béetĩ unimpu un gbēetĩ-u nee nín sá dinimpucil diŋyee, kun puee u sá kilaakpaai ní.” ⁴⁰ Ní

Yeesu bí-u yii: “Siimón, m cáá tiba ki dàá tükù-si.” Ní Siimón kí-u yii: “Ukpil, sòòh.” ⁴¹ Ní Yeesu bí yii: “Kijapaai kiba nín pìnnì binib bili animil. Ubo nín cáá-u dipondi tili nì ñmoo, un kínee ili nì saalaa. ⁴² Bi-liitilee kansikin, báà ubo kaa ñhùn kí pà-u, ní u dū dipōndee ki pú bi-kòkò. Bi-kansikinee, ñma di dàá nín nēēn un dū dipōndi ki pú-bee tikpil?” ⁴³ Ní Siimón bí yii: “M pàkà yii un pōndi wīkēe di dàá nín nēēn-u ki jītìn un pōndi kaa náañee.” Ní Yeesu bí-u yii: “A lī an kāl.” ⁴⁴ Ní Yeesu fātì unimpuee watil ní ki bí Siimón yii: “Kee, a ká unimpu neeyaa? M nín kóón a-dumpuee aa pú-mi nnyim m fintì m-taaji. Ama ùh dū u-nyinyim ní ki sītì m-taaji pu ní ki dū u-yikpiti ki piti-ñi. ⁴⁵ M nín páañnee, aa lī-mi yii: <Si nì nsan.> Ama, doooo m nín kónnee, unimpu nee péēbí ki mótí m-taaji ki dàkà u nín nēēn-mi puee. ⁴⁶ Aa yāañ m-yil pu ñkpam mun kpañkpan, ama ùh sītì m-taaji pu talaalu. ⁴⁷ An pu ní m lī-si yii unimpu nee dàkà dineendi tikpil m-pu kun puee m dū u-kpitii kupaau ki pú-u. Un kpitii di yaa bí fii ní bi dūu pú-uee, ùh dàkà dineendi fii ní.” ⁴⁸ Ní Yeesu bí unimpuee yii: “M dū a-kpitii ki pú-si.” ⁴⁹ Bin bin nín kpáfii ká ki jīnee nín bī dàkafi bi-pōbiliñin yii: “Uninja nee sá ba you ní ki tin pūh binib kpitii na?” ⁵⁰ Ama ní Yeesu tükū unimpuee yii: “A-fookiiu fī-si, nín cá nì ñgbansōñfi.”

8 Boonee ní Yeesu nín kíh ki yīh ntiñkpaamun nì ntiñwaamun ní ki sòòh ki náatì tibómōntiil tin sá Unimbōti beel bōtee, ní u-boonnooliibi saalaa nì bilee táá-u. ² Ní binimpoobi biba bin pu u nín jīh arasiniibee nì bin u nín cáah iweenee mun nín nòó-u. Binimpoobee biba yīñji sèe: Maarii un bi yī Magdalayee, un pu u nín jīh arasiniibi bilulee, ³ nì Kusa un nín kpēe uboti Eeroodi gaajatee nimpuu Jaanni, nì Susana, nì binimpoobi tikpil bin nín tì tin bi cááyee ki tútun Yeesu nì u-boonnooliibee.

⁴ Ntimu kamaa poon nib nín dōòh Yeesu cee, ní bi-kòkò dūu kpáfii ki ñá dinikitikpaandi, ní Yeesu gāa-bi dilanjkpandi nee yii:

⁵ “Uninja ubo di nyán kí yāah u-wambooli kpaabun. U yāañee, abil aba líti nsan pu ní binib tāñ tāñ ní inoon dāa dūu jīh. ⁶ Aba mun líti kuteeu pu ki nyán ní ki pūtì kpāā kūh, kun puee kitiñ kaa sòm. ⁷ Ní aba mun líti ikuñkumin, ní an nì ikuñkum nyán dicilpu, nì ikuñkumee wīh ki múkuh ní ñaa ñhùn ki lòòh. ⁸ Ama ní abil aba, líti laakin kitiñ ñāñee, ní ki nyán ki wīh ki cáá apoo, ki lòòh, ní ñfin kamaa lòòh dilaataal.” Ní Yeesu kútì ki lī yii: “Sii un yaa cáá ditafal kí gbīlee n gbīl.”

⁹ Ní Yeesu boonnooliibi bālfī-u yii: “Dilanjkpandee taapu dàkà yii ba?” ¹⁰ Ní u kí-bi yii: “Unimbōti yānti nimbi bēe u-beel bōti tin bí dibali-nee taapu, ama bin kínee, an dàá nín sá bīh alanjpan ní, an nín dàá ñá pu bi-nimilij n nín kpiti bí taa nín wālee, ní bí nín pīlfí kí taa nín gbīlee.”

¹¹ “M-lanjkpandee taapu sèe: ñwamboolee di sá Unimbōti nyōobundi. ¹² Binib biba náah nì iwambool in líti disanjkpāñkpilee ní. Binibee gbīl Unimbōti bōti ní Sitaan n dāá cúú lēēbi-pōbiliñin bí taa fōó kí kí kí ká difil. ¹³ Ní biba mun náah nì

in líti kuteeu puee. Bīh gbīl Unimbōti bōti ní ki fōól kí kíki nì dipōpindi, ama ní kaa cáá inyaan kí bāah kí sīl, ñyunti fii ní bi dū bi-mákal kí ñá Unimbōti pu. Diniminaamandi yaa bāah-bee, ní bí líti. ¹⁴ Iwambool in líti ikuñkuminee náah nì bin gbīl Unimbōti bōti ama ní ki yānti ilandòkò nì tigaajati nì duulnya mōññu jīh mpaan bi-ni, ní baa ti ñhùn kí lòòh abil an bēe. ¹⁵ Iwambool in líti kitim-mōntiinee náah nì bin gbīl Unimbōti bōti nì dipōmōntiil kí fōól-tì kí kíki kí kpāafī-tì bi-pōbiliñ pōon tiñan, kí pōōnti m-mōntiimin kí lòòh abilee.”

¹⁶ Ní Yeesu gītì bí-bi yii: “Baa tūtùti fitila kí dū dibool kí cikiñ u-pu, kaa tí dū-u kí sīh kilambañ taa-pu, ama bi dū fitila kí tókoñ kifañkolii pu ní, ní an nín wāl bin kòkò kóònee. ¹⁷ Tin kòkò bí dibalin binib kaa wālee dàá dāá bīiti, ní tin kòkò bí dibalin binib kaa nyée dàá dāá nyā mpaampiin pu bí bēe.

¹⁸ “Ní kpēe tiñan mìn ní ni pīlfí tibōtee. Di sá un yaa cáá tibee dāa fōól kí kūtì, ní un yaa kaa cááy-ee, Unimbōti dāa fōól fii un u bàà nyí yii u yēe!”

¹⁹ Yeesu na nì u-naalib dómīn kí ká-u, ama kuni-paau puee baa ñhùn ki bāh u-cee. ²⁰ Ní bi tükū Yeesu yii: “A-na nì a-naalib yú m-mōñki kí là kí kási.” ²¹ Ní Yeesu kí-bi yii: “Bin pīlfí Unimbōti bōti kí kpāafī-tēe di sá m-na nì m-naalib.”

²² Ñwiin ñubōee, Yeesu nì u-boonnooliibi kó bujalimbun, ní u bí-bi yii: “Tí dūtīmaan lapu pu buñgbandi”, ní bi búnti. ²³ Bi bī ñaal kí dūtēe, ní Yeesu gēēñ. Kpalaayee, kubuñkpaaññu kubo dómīn kí bī jītì dimōol pu, ní nnyim bī gbēe bujalimbu. Niinee animil mánti, ²⁴ ní u-boonnooli-ibi sūtì ki pīl-u ní ki finti-u, ní ki bí-u yii: “Ukpil, ukpil, ti kpī ní!” Yeesu fintēe, ní ki kpātì kubuñu nì nnyim pu. Niinee ní kubuñu nì nnyim gbēēñ kí ñmíl fōñfōñ díkidiki ²⁵ ní u bālfí u-boonnooliibi yii: “Ni-fookiiu bí la?” Tifaandi kó-bi, ní bi bākatì ki bālfí tob yii: “Kijapaai nee nín sá ñma ní ki sòòh nì kubuñu nì nnyim gbīlīh-u mīh nan dee?”

²⁶ Ní bi dūtì dimōol kí bāh Geereseen tiñki lapu buñgbandi ñín túl Gaaliileeyee. ²⁷ Yeesu bī kpákatì bujalimbunee kpalaayee kitīñee waatiu ubo dómīn kí túñkīh-u. Arasiniibi biba di nín ká u-pu, ní u cōm dicancanñbeel kaa nín gītì kòò m-mōñki an yúnti, see kuceeun. ²⁸ U nín ká Yeesuee, ní u fáá mbiil ní ki líti u-taaji taapu kí téēñ mpon yii: “Yeesu Unimbōti un bí yilpuee Jipoon, a nyāab-mi nì tilati ní? M gbāañ-si, taa sàañ-mi.” ²⁹ Kun pu uwaatee nín lī mimmee di sá Yeesu nín kí ki bī kpātì arasiniiyee pu yii: “Á nyā uninja nee ni!” Arasini gbantee nín yíki uninjee pu ní múmul, ní báa bi yaa bàà dū ikusaka kí bōob u-taaji nì u-ñalii kí kaañ-u sooooyaaa ní ú tifi-i, ní arasiniiyee n cáá-u kí cùnñi kupōoun. ³⁰ Ní Yeesu bālfī-u yii: “Bi yīh-si yii ba?” Ní u bí yii: “Bi yīh-mi yii Kupaau.” Kun pu u lī mimmee di sá yii arasiniibee nín ká u-pu kí wīkí tikpil. ³¹ Ní bi gbāañ Yeesu yii ú taa jà-bi kí kóh ditafadaaldi lanjkki.

³² Difakitil diba nín yú dijóol pu niin ki jīh, ní bi mēēYeesu n pō-bi kinyòkò bí cúú kó afabee ni, ní Yeesu pú-bi kinyòkò. ³³ Niinee arasiniibee nyāñ uninjee ni ní ki cūti kó afabee ni, ní difakitilee sáñ ki wúnti kí jēetì dimōolin kí kpīl.

³⁴ Bifakpaaliibi nín ká mimmee, ní bi sàh ki cùtìi tükü kitiḡin nì ikaan kòkò. ³⁵ Ní binib nyánní kí dáá kpèè tin di ḡée. Bi bāañ Yeosu ceeyee, ní ki ká uninja un pu u jìh arasiniibee pòòkì ki ká u-cee ki pèètiwan ki yì u-nimiliḡ. Bi ká-uee, ní tifaandi kó-bi. ³⁶ Bin ká tin jítèe bī máafí bin kínee an nín ḡá pu ní arasiniibi nyáñ uninjeeni ní u pòòkèe.

³⁷ Niinee ní Geeraseen tiḡkin yab kòkò gbāaḡm Yeosu yii ú yìkì bi-tiḡkin, kun puee bi fāḡkì tikpil. Yeosu kó buḡalimbun kí búntèe, ³⁸ ní uninja un pu u jìh arasiniibee mēe-u yii ú yàntì ú nín bī u-cee. ³⁹ Ní Yeosu bí yii: “Níñ kùh a-dumpu kí tin máafi a-yab Unimbòti nín ḡá min kòkò ki tī-see.” Ní ki-japaayee lafun nín kùh, ki bàñ ki máafi kitiḡ kòkò ditunḡkpaandi din Yeosu ḡá ki tī-uee.

⁴⁰ Yeosu nín fātii dūtì dimòogbandee, dinikitikpaandi nín ká ki cí-u, kí fōō-u. ⁴¹ Niinee ní uninja ubò dómiñ u-cee, bi yì-u yii Jayirusi, u sá kukpafidii kpeekpiliu. U dómiñ ki gbāaḡ Yeosu nimiin ní ki mēe-u yii ú dáaḡ bí cù u-dumpu, ⁴² kun puee u-sapòmbaabil bī kùù, u nín cáá abin saalaa nì ali nyòkòḡ.

ḡyunti ḡun Yeosu kí nsan ki cá ukpilee dumpuee, binib nín bī u-pu bòmm. ⁴³ Unimpu ubò nín bí ki fùul ḡkpin baabadal an kaa ḡún ali abin saalaa nì ali. U nín bíil u-nimiliḡ kòkò binyòò-dambi cee, báà ubò mun kaa ḡún ki cáaḡ-u. ⁴⁴ Ní unimpuee diñ Yeosu boon pú ní ki gbēe u-bòkutìl kpaanceetii. Niin niin ní fatiku kpááá ḡún. ⁴⁵ Ní Yeosu bālfì yii: “ḡma di gbēe-mee?” Ní báà ḡma bí-u yii baa gbēe-u. Ní Piyeer lí yii: “Ukpil, binib di kaa māntì ki tú-si ki téekí-si naaan?” ⁴⁶ Ní Yeosu bí yii: “Ubo gbēe-mi, kun puee m gbìl mpon ḡubò nyáñ m-ni.” ⁴⁷ Unimpuee ká yii Yeosu bēe u-puee, ní u dómiñ ki gbāaḡ Yeosu nimiin, tiwun jikì kpàk-pakpa, ki lí kunipaauun niin kun weeni u bñhee nì u nín gbēeYeosu min ní ki ká dicaandi dicilpu dicilpuee. ⁴⁸ Niinee ní Yeosu bí-u yii: “M-bisal, a-fookiui di fī-si. Níñ cá nì ḡgbansòḡfi.”

⁴⁹ Yeosu kaa láá ḡmíl ní unil nyánní kukpafidii kpiliuee dumpu, ní ki bí kukpafidii kpiliu yii: “A-bisal kpñ, taa ti páb ukpil fam.” ⁵⁰ Yeosu gbìlee, ní ki bí Jayirusi yii: “Taa fāḡkì, fōō kí kí, u dáá ḡmátí.” ⁵¹ Bi búntì ki bàñ mmòḡkee, ùh nì Piyeer nì Jaan nì Jaaki nì kibiki na nì ki-baa di kó, waa yàntì bin kínee kó kudiin. ⁵² Binib nín bī sūh ki yáliḡkì kibiki gbanti pu. Ní Yeosu bí-bi yii: “Taa ti sòmaan! Kàa kpñ, kì ḡèèñ ní.” ⁵³ Niinee ní bi bī bèel Yeosu kun puee bin nín nyí yii ki kpñ. ⁵⁴ Ní Yeosu cúú ki-ḡal ní ki téèñ yii: “Kibikee, yìkì.” ⁵⁵ Niinee ní ki-fām fātii dómiñ ki-ni, kì fikiti kpalaayee ní ki yáatii kāl. Ní Yeosu bí yii bí tī-kì tjiñ kí jī. ⁵⁶ An ḡá kibikee baa nì ki-na bitii ní Yeosu kpáafi-bi yii, tin ḡá nee, bí taa péemāafi-tì báà ubò cee.

9 Yeosu yíñ u-kpambaliḡ saalaa nì alee ki kpáfi kì tī-bi ipon bí nín jì arasiniibi kòkò, kí nín cāantí bibunliibi, ² ní ki tú-bi bí nín sòh Unimbòti beel bòti kí nín cāantí bibunliibi. ³ Ní u bí-bi yii: “Ní yaa céee, ní taa yòòñ báà tiba: ní taa ḡúb ḡkpòndòòò, kuloouaaa, tijinaaan, animilaaa, kí taa ḡúb abòkuti ali ali. ⁴ Ní yaa kó kudicaḡu kun ni ní bi yaa fōō-nee, nín bímaan niin kí tin sàa daliḡkin

ni dáá yìkèe. ⁵ Laan kamaa ní ni yaa bàñ ní baa fōō-nee, ní yìkì kitiḡ gbanti pu kí píti ni-taanḡi kponḡkpon kí yàl bi-tiḡki gbanti pu, án nín sá-bi kudaanḡu yii bi yìntì.” ⁶ U sòòñ nì bi mín ki dóòy-ee, ní bi búntì ki yìh ntimbilimu kòkòñ ki sòòñ Unimbòti bòti, ki cāantí bibunliibi an kòkò.

⁷ Ubòti Eeroodi nín nín gbìl tin kòkò bī jítèe, u bàkati, kun puee biba nín bí yii: “Jaan di fātii fikiti.” ⁸ Ní biba mun bí yii: “Unimbòti bonaatiliu Eeli di nyánní yilpu ki fātii.” Ní biba mun bí yii: “An sá Unimbòti bonaatiliibi dooooyee yab ubò di fātii fikiti.” ⁹ Ama ní Eeroodi bí yii: “Man yàntì bi lēēJaan yil, kin ḡma di giti sá kijapaai kin pu bi sòòñ mín nan dee?” Niinee ní u kí kì nyàab kí ká Yeosu.

¹⁰ Yeosu kpambaliḡ ḡin u nín túee báañ ki kpáfi u-cee ki bī máafi-u bi nín ḡaaḡ puee. Ní Yeosu cáá-bi ki kpòtò bi-ḡmanḡma kitiḡ kin bi yì Beet-sayidee caḡin. ¹¹ Ama kunipaau nín dáa bēe laakin bi túlee ní bi nín jì bi-boon. Ní Yeosu fōō-bi ki sòòñ nì bi Unimbòti beel bòti, ní ki cáaḡ bin nín nyàab ú cáaḡ-bee.

¹² Kujoou nín bī jòotèe, ní Yeosu kpambaliḡ saalaa nì alee sùtìñ ki pìl-u ní ki bí-u yii: “Yàntì binib nee nì nín cá ntimbilimun nì ikaan kí nyàab tijin nì laakin bi dáá dòònee. Di sá yii laakin ti bí nee, binib kpá.” ¹³ Ní Yeosu kí-bi yii: “Nimbi ni-ba tīmaan-bi bí jī.” Ní bi bí-u yii: “Timbi cáá kponòb biḡmoo nì ḡjombiyaamu muli ja ní, áá a là tí cúú dáñ tijin kí cáaḡ kí tī samaa nee kòkò nì jī ní.”

¹⁴ Kunipaau ee poonee bininjab nín bàñ kutukub biḡmoo nyòkòḡ. Ní Yeosu bí u-boonnooliibi yii: “Ní yàntì bí kál ikuul ikuul, ḡkuul kamaa nì nín cáá binib ili nì saalaa nyòkòḡ” ¹⁵ Ní u-boonnooliibi ḡá u nín lí puee ki yàntì bi kál ikuul ikuul. ¹⁶ Ní Yeosu yòòñ kponòb biḡmooyee nì ḡjombiyaamu mulee ní ki wáaḡ kutaa ki jáam Unimbòti tijin gbanti pu, ní ki gifi ní ki dūu tī u-boonnooliibi bí yàkati kunipaau kòkò nì jī. ¹⁷ Ní báà ḡma jín ki díki, ní bi tōō akponòkati nì aḡḡḡin ḡin bi ḡmó ki kínee an gbì tikabiti saalaa nì tili.

¹⁸ Dalba Yeosu tí kàkati ki bí laaaba u-baba ki mēe, u-boonnooliibi nín bí u-cee ní u bālfì-bi yii: “Binib lí yii m sá ḡma ní?” ¹⁹ Ní bi kí-u yii: “Biba lí yii an sá Jaan un fùul binib Unimbòti nyimee di fātii fikiti, biba mun lí yii a sá Unimbòti bonaatiliu Eeli, biba mun lí yii an sá Unimbòti bonaatiliibi bikpikib kansikin ubò di fikiti.” ²⁰ Ní Yeosu fātii bālfì-bi yii: “Kin nimbi faa, ḡma ní nimbi nyí yii m sá?” Ní Piyeer kí-u yii: “A sá Kriisitoo un Unimbòti túnnèe ní.”

²¹ Ní Yeosu kpáafi-bi tiḡan yii bí taa péèlì-ti báà ubò cee, ²² ní ki giti lí yii: “An máaḡ man Kinibiki nì jī falaa tikpil. Biyidambi nì bisaraaḡaliibi nì bi-maradakaliibi dáá dáá yí-mi, kí kpò-mi, ní m dáá fikiti winta dal.” ²³ Ní u tükü bi-kòkò yii: “Un yaa là kí nòó-mee nì fá ùh u-ba nín lá puee kì yòòñ u-dòpuntikaanḡu kí nín nòó-mi baabadal. ²⁴ Un di yaa là kí fī u-maḡfalee dáá dáá fá-di, ama un di yaa dū u-maḡfal kí fá man puee dáá dáá fī-di. ²⁵ Unil, a yaa jín duulnya nee kòkò, ní sisi a-ba wāḡkèe ba ní a páati? ²⁶ Un yaa cáá man nì m-bòti pu icooyee man Kinibiki mun dáá dáá nín cáá udaan pu icoo

m yaa láá gítin nì m-nyootin nì m-Baa nì u-circir tūuni nyootinee. ²⁷ Ibaamon ní m sòon nì ni, nì-kansikin biba dàá ká Unimboti beel kí wàatì ní kí nín kpú.”

²⁸ Yeesu sòon mín, iwiin inii boonee ní ki yòon Piyeer nì Jaan nì Jaaki ki jóm dijool pu kí mèè ñwimmeem. ²⁹ Ñyunti ñun u bii mèeyee ní u-nimi-in cúu kpánti, ní u-bokutil píil kánkañ ní ki jilinkí. ³⁰ - ³¹ Kpalaayee, binib bili nyán ki yúl u-cee ki jil pàlpal, u nì bi bii gbàa faawii, an nín sá Mooisi nì Eelii. Bi nín bii sòon nì Yeesu u-tundi din sá yii ú kpú Jeerusaleemee pu ní.

³² Piyeer nì u-boobi nín gèen ki kó poon, ama bi dàa fintèe, ní ki ká Yeesu walfiñu nì binib bilee yú. ³³ Ñyunti ñun bi dàá yìkì Yeesu ceeyee, ní Piyeer bí-u yii: “Ukpil, an ñān tí gbintí doo, tí gāa tibin ti-ta, sii kubɔ, Mooisi kubɔ, Eelii mun kubɔ.” (Di sá waa nín nyí tin u bii sòonee.) ³⁴ U bii sòon mim-mee, ní ditagbandi diba dómín ki biin bi-pu, ní tifaandi cúu Piyeerbi. ³⁵ Ní bi gbil Unimboti sòonni ditagbandin, yii: “Un bí nee di sá m-Jipoon un m lēeyee! Ní pilfin-u” ³⁶ Unimboti tin sòon mín ki ñmilfée an kiin Yeesu baba, ní bi kpáafi an boti, kaa péesòon tin bi kée baa ubo cee.

³⁷ Kutaa wúnti, bi bii kpákatiñ dijoollee, ní diniki-tikpaandi diba túñkín Yeesu. ³⁸ Binib gbanti poon ní uninja ubo kúun, yii: “Ukpil, m gbàam-si, pééfati kí kpèè m-jipoon nee. An sá-mi dibibaabil ní. ³⁹ Arasinii ubo di bí u-pu, an yaa bāañ-uee, ní u tātí ní u-wunti jiki, ní u-nyoko nyēekupumpukuu, ní arasiniyee sàantí-u, kaa là kí yantí-u malaa. ⁴⁰ M mēēa-boonnooliibi yii bí jà-mi-u, ní baa ñún.” ⁴¹ Ní Yeesu bí yii: “Oo binib nee, naa cáá Unimboti pu dimákal ki gaati! Ni là m baa kàl ni-cee kí tin sāa ñyunti ñuloñu ní? M dàá nín jìñ ni-pu kimotii kí tin sāa ñyunti ñuloñu ní? Uninjee, cáañ a-biki doo.” ⁴² Ñyunti ñun kibikee dōon Yeesu ceeyee, ní arasiniyee fiiñ-kì ki lúkú ní ki cīñkì-kì ñkpitim pu. Ní Yeesu kpāti arasiniyee pu, ki cáañ kibikee, ki dū-kì ki tī ki-baa. ⁴³ Ní bāa ñma bākatì seeee Unimboti pōññu nín sá ñkpaan miñyee.

Bāa ñma dàá bii pākà maamaacib bin kōko Yeesu ñāañee, ní u bí u-boonnooliibi yii: ⁴⁴ “Ní cúu tiboti tin m dàá tükù-ni kōñkōneeyee tiñan. Bi dàá dū mañ Kinibiki kí dū nyāfin binib.” ⁴⁵ Ama baa nín gbil tibotee taapu, an nín bí-bi dibalin, baa ñun kí béé, ní bi fāñkí, kaa bālfí-u taapu.

⁴⁶ Yeesu boonnooliibi nín bii kpākà tikpiti pu. ⁴⁷ Ní Yeesu bēè bi-landokoi, ní ki cáañ kibiyawaai ki yòon u-cee, ⁴⁸ ní ki bí-bi yii: “Un di yaa fōō kibiyawaai kii kinee man puee, fōō man m-ba dee, ní un yaa fōō-mee, fōō un túnní-mee mun dee. Di sá yii un yaa sá kiyaawaai ni-kansikinee, ùn di sá ukpaan.”

⁴⁹ Ní Jaan bí Yeesu yii: “Ukpil, ti ká uninja ubo cáá a-yindi ki jì arasinibi binib pu, ní timbi móti kun puee waa sá ti-yoo.” ⁵⁰ Ní Yeesu kí-u yii: “Taa níñ mótiimaan, kun puee un kaa kpākanti-nee sá ni-yoo ní.”

⁵¹ Ñyunti ñun u dàá yìkì duulnyan kí nín jóm yilpuee tóobiñee, ní u bóob yii see ú péecù Jeerusaleem. ⁵² Ní u tú binib nì linti. Binib gbanti cūti kí kó Samarii tiñki kiban kí bóntí laakin u dàá

dāá kóee, ⁵³ ní niin yab yū, kaa fōō-u, u nín nín cá Jeerusaleemee pu. ⁵⁴ U-boonnooliibi Jaaki nì Jaan nín gbil mimmee, ní bi bí yii: “Ti-Dindaan, tí mèè Unimboti ññmi n nyānni yilpu kí dàá wò kí céetí-baaa?” ⁵⁵ Ní Yeesu fāti kí kpiin-bi yii: [Naa nyí ñfām min bí ni-nee]. ⁵⁶ Ní bi níki kitingbañ kiban.

⁵⁷ Bi bí nsanni kí céé, ní uninja ubo bí Yeesu yii: “M dàá nín péēnóó-si, bāa laakin ní a yaa céé.” ⁵⁸ Ní Yeesu bí-u yii: “Jiñkpaabi cáá bi-kōñkooni kí dō, ní nnombiyaamu cáá anōndiin kí dō, ama man Kinibiki kaa cáá laakin m dàá bíl m-yil kí ññfēe.” ⁵⁹ Ní Yeesu bí kijapaai kiba yii: “Nóó-mi.” Ní ki-japaayee bí-u yii: “Ukpil, pō-mi nsan m síb m-baa kí nín dàá nóó-si.” ⁶⁰ Ní Yeesu kí-u yii: “Yantí bitañkpiibi n nín síb bi-tañkpiibi, sii n cúu sòon Unimboti beel boti kí tükù binib.” ⁶¹ Ní ubo mun giti dómiñ kí bí Yeesu yii: “Ukpil, m dàá nín nóó-si, ama á dá láá pō-mi nsan m cúu kaañ m-dumpu yab kí wàatí.” ⁶² Ní Yeesu bí-u yii: “Sii un yaa cúu dikool kí kpò ní ki giti bii fātii kpèè a-boonee, kaa sá Unimboti beel yoo.”

10 Boonee ní ti-Dindaan giti lēēbinib imuñku ita nì saalaa nì bili biba, kí tú-bi bili bili bí linti u-nyokopu kí cù ntimu mun kōkon ùn u-ba bāa làá cūee, ² ní ki bí-bi yii: “Kudiceeu wīkí, bidi-caliibi kaa náan. Mēēmaan bukpaadaan ú tōñ bitōntōnliibi kí kūtì bí dàá cā u-jikaati. ³ Nín cá-maan. M tú-ni, ni dàá nín bí kii apibil ñin bí isaakpan kansikinee ní. ⁴ Ní taa yōon animil, nì kuloou nì anaataka, kí taa yūl nsanni kí jāam-ubo. ⁵ Ní ni yaa kó kudicañu kunnee, ní péé péé kí jāam-bi yii: <Ñgbansōñfi n nín bí kudicañu nee pu.> ⁶ Ní un yaa là ñgbansōñfee yaa bí niinee, ní ú fōō ni-gbansōñfiyee. Un là ñgbansōñfee yaa kpá niinee, ní kpāañ ni-gbansōñfiyee kí búntí. ⁷ Ní yaa kó laakin ní bi yaa fōō-nee, níñ kāmaan kudicañu gbantin. Tin kamaa ní bi yaa péēcāañ-nee, ní jī kí nyò, kun puee utōntōnli máañ tipaal. Ní taa níñ kóó kí pótí adiin. ⁸ Ni yaa kó kitiñ kin poon ní bi yaa fōō-nee, jimaan tin kōko bi yaa péēcāañ-nee, ⁹ ní kí cáammaan kitiñ gbanti poon bunliibi, kí tükù ki-nib yii: <Unimboti beel suti kí pilin-ni.> ¹⁰ Ama ni yaa kó kitiñ kin poon ní baa fōō-nee, nyāmaan adan pu kí li yii: ¹¹ <Ti piti ni-tiñki kpoñkpoñ min táká ti-taanege gba kí gín ki tī-ni. Ama nì mín kōkōee ní béé yii Unimboti beel suti kí pil-ni.> ¹² Ibaamon ní m tükù-ni, ibosoon dalee Soodom tiñki tafadaaldi dāa só nì kitiñ gbanti yal.”

¹³ “Nimbi Kōrasin tiñki nib, mbusu dō ki cí-ni, nimbi Beetsayida tiñki nib, mbusu dō ki cí-ni, kun puee maamaaci tuuññi ñin m ñāañ nimbi cee nee di yaa bāa nín ñá Tiir nì Siidon, kōnampu nee ntimu gbanti nib bāa nín péēñ ikpalcati kí dū ñfantam kí pükú bi-ba kí dākā yii bi kpánti bi-bimbim. ¹⁴ Míñ puee, ibosoon dalee, nimbi tafadaaldi dāa jitiñ Tiir nì Siidon nib tafadaaldi. ¹⁵ Nimbi Kapeenaayum tiñki nib, ni nyí yii nì dàá yìkì kí tin sāa kutagboñu níin? Ni dàá sinti kí bà taapu tañkpiibi ní.”

¹⁶ Ní u giti lí u-boonnooliibi yii: “Un yaa pilfin-nee, pilfin man dee, un yaa yi-nee, yū man dee, ní un yaa yi mamee yi un túnní-mee dee.”

¹⁷ Binib imuṅku ita ni saalaa ni bili bin Yeesu túee fātii bāań ni dipɔɔpindi, ni ki bí yii: “Ukpil, ali gba arasiniibi sintiń bi-ba ki tī-ti a-yindi pu!” ¹⁸ Ní Yeesu bí yii: “M ká Sitaan nín nyánní kutagboṅu ki bí kii utaa nín ḡmóó puee ki lítèe. ¹⁹ M tükü-ni yii m tī-ni mpon ni tãa ikoobu ni inoom pu kí còom ki nãań Sitaan pɔṅṅu kòkò, tiba kpá kí ḡa-ni tikpitił. ²⁰ Ní taa nín faal yii arasiniibi nín sintiń bi-ba ki tī-nee ḡmanijma pu, ama ní nín faal yii ni-yiṅṅi nín ḡmãń yilpuee pu.”

²¹ Niinee ní Unimböti Fãm yãnti Yeesu kin ki bĩ faal, ní ki lí yii: “Oooo m-Baa, yilpu ni taapu Dindaan, m nyɔṅki-si a nín dũ tiböti nee ki bál bin yĩ bi-ba bicinḡitiibi ni binyiliibi bí taa béé-ti, ki dũ-ti ki dákã bin sá ḡwaamuee. M-Baa, tiḡman an sá mĩn, kun puee mĩn di ḡãń a cee ki fáati-si.

²² “M-Baa Unimböti dũ tikòkò ki tī-mi. Bãa ubo kaa nyí man un sá Unimböti Jipɔɔnee asee m-Baa, mĩn ní bãa ubo kaa nyí un di sá Ubaatee asee man u-Jipɔɔn ni bin man u-Jipɔɔn yaa là kí dũ-u kí dákèe.”

²³ Ní u fãti u-boonnooliibi pu ní ki bí bĩn ḡmanijma yii: “An sá diyimool ki tī bin wãł tin ni wãł nee. ²⁴ Ibaamɔn ní m soòn ni ni, Unimböti bɔnaatiliibi ni bibötiibi tikpil bãa nín péenyãab kí ká tin ni wãł nee ní kaa wãł, ki bãa nín nyãab kí gbĩł tin nimbi gbĩł nee ní kaa gbĩł.”

²⁵ Niinee ní umaradakal ubo là kí píł Yeesu tiböti kí kpèe u-nyòkɔn, ní ki yĩki ki bí-u yii: “Ukpil, mana ní an sá m ḡa ní kí ká dimaṅfal din kaa cáa dikuntilee?” ²⁶ Ní Yeesu bí-u yii: “An ḡmãń yii ba ní ti-marau poon? Tin tin a kãańee soòn yii ba ní?” ²⁷ Ní uninjee kí-u yii: “An lí yii: <Á nín neeń a-Dindaan a-Nimböti ni a-pòbil kòkò ni a-naṅki kòkò ni a-pɔṅṅu kòkò ni a-landòkɔṅu kòkò, ní kí nín neeń a-juti kii sisi a-bee.>” ²⁸ Ní Yeesu bí-u yii: “A kí an ḡãń, ḡa mĩn kí dãa ká dimaṅfal gbanti.”

²⁹ Umaradakalee là kí pò u-bee ní ki bãłfi Yeesu yii: “ḡma di sá m-juti ní?” ³⁰ Ní Yeesu bí-u yii: “Uninja ubo di nyánní Jeerusaleem ki sinti Jeerikoo, ní digangandambi biba kinti-u nsanni ki tãfi-u tiḡan pu u fikĩ, bi fúkul u-wanti píłpil, ki búnti ki yãnti-u, u kin ki dõ. ³¹ Ní usaraaḡal ubo mun yĩki ki diń nsan gbanti. U bãań ki ká kijapaayee dõee ní u pãań mpampa. ³² Ní bin tũn ditundi Kunimbötidinee ubo mun bãań ki ká kijapaayee dõee, ní u mun pãań mpampa. ³³ Ama usamariija ubo cá nsan ki bãań ki yĩkiń uninjee, ní ki súń u-saai, ³⁴ ní ki súti ki píł-u, ní ki ḡa u-buuni ḡkpam ní ki dũ ndamam mun ki ḡa, ní ki pòob-u, ki yõõn-u ki kãań u-maṅki pu, ní ki cáa-u ki cũnni anicandiin ni, ki kpèe-u tiḡan. ³⁵ Kutaa wúntèe, ní u nyãnti animil ki tī ukpil un kpèe anicandinee, ní ki bí-u yii: <Á kpèe-mi kijapaaı nee tiḡan, a yaa gĩti jĩn animil min nyòkɔm u-puee, m yaa láa fãtinee, m téeń-si.>” ³⁶ Ní Yeesu bãłfi umaradakalee yii: “Binib bitee kansikinee, ḡma ní a ká yii u sá un digangandambi kinti ki gbãńee juti ní?” ³⁷ Ní u kí Yeesu yii: “Un ḡa-u tiḡanee di sá u-juti.” Ní Yeesu bí-u yii: “Too, a mun cùu ḡa mĩn mbaantiim.”

³⁸ Yeesu ni u-boonnooliibi nín cá nsan ní ki bãń kitimbili kibanee, unimpu ubo fõõ-u u-dumpu, bi yĩ-u Maata. ³⁹ U nín cáa naal ubo, bi yĩ-u Maarii.

Maarii ùn nín kã ti-Dindaan taanji taapu ki píłfi uböti. ⁴⁰ Maata kaa nín cáa mpaan, atuun kupaau nín ḡúb-u, ní u dómiń ki bí yii: “Ukpil, a-tafal kpá ni m-naal nín yãnti man baba péebĩ ḡãań atuun kòkòeeee? Tükü-u ú dãa tũtuń-mi.” ⁴¹ Ní ti-Dindaan kí-u yii: “Maata, Maata, a niin ki jiki tiwan tikpil pu, ⁴² ama tiwambaantiil di páb. Tĩn ní Maarii lée, ní ubo kaa bí kí fõõ-ti u-cee.”

11 Dalbee, Yeesu nín bí laaaba ki mée Unimböti: u mée ki dóyee, ní u-boonnooliibi kansikin ubo bí-u yii: “Ukpil, dákã-ti bi nín mée Unimböti puee, ali kii Jaan nín nín dákã u-boonnooliibi puee.” ² Ní u bí-bi yii: “Ni yaa bĩ méeyee, lĩmaan yii: <Ti-Baa, yãnti bí béé yii a sá Unimböti circirdaan, kí yãnti a-beel n dãań, ³ kí tī-ti kutaa sá kamaa kun ti dãa jee, ⁴ kí dũ ti-kpitii kí põ-ti, kun puee ti mun pũn bin ḡãań-ti ikpatee bi-kpitii, kí taa põ mpaan Sitaan n kũil-ti.>”

⁵ Ní Yeesu gĩti bí-bi yii: “Tĩ dũu ḡmãnti yii ni-kansikin ubo di yaa cáa bõõ ní ki yaa cũti u-cee kuny-ataasiiu, ki bí-u yii. <M-bõõ, pĩnni-mi kpõnõb bita, ^fd^ ⁶ kun puee m-bõõ ubo nyánni nsan ki kómi ní maa cáa bãa tiba kí ḡa-u tiḡiń.>” ⁷ U-booyee yaa kiin-u kudii poon yii: <Taa páb-mi, man piin kudii, man ni m-biyaamu kó ki dõõn, maa ti ḡũn kí yĩki kí tī-si kpõnõb.>” ⁸ M tükü-ni ibaamɔn ní, bãa u yaa kaa láa yĩki kí tī-u kpõnõb u nín sá u-booyee puee, see ú yĩki kí tī-u tin kòkò u nyãabee u nín péegbintii páb-uee pu. ⁹ Mĩn pu ní maṅ tükü-ni yii, méemaan Unimböti, u dãa tī-ni; nyãabmaan, u dãa yãnti ní ká; kpãafimaan, u dãa piiti-ni. ¹⁰ Kun puee, sii un yaa mée Unimböti tibee, see á fõõ kudõṅu; ní sii un yaa nyãab tibee, see á ká kudõṅu; sii un di yaa tí yú ki kpãafée, see bí piiti-si.

¹¹ “Ni-kansikin ḡma di yaa cáa kibiki, ní ki yaa mée-u ujom, ní ú dũ ukoobu kí tī-ki? ¹² Áa, kii yaa tí mée-u dijindi, ḡma kíiki kí dũ unoom kí tī-ki? ¹³ Too, nimbi bin sá binikpitibee yaa nyí ki tii ni-biyaamu tiwammõntiil, kin ataa aḡa pu ní Ubaati un bí yilpuee kaa nín tii Circir Fãm bin kòkò yaa mée-u ḡfãm gbantee?”

¹⁴ Kijapaaı kiba nín bí, arasini kã u-pu ki yãnti u kpãnti umõõmiin. Yeesu jĩn arasiniyee, ní umõõminee kin ki bĩ soòn, ní kunipaayee bãkatı seee. ¹⁵ Ama biba bí yii an sá arasiniibi botiu Beelseebul di tī-u mpon ní u cáa jĩ arasiniibi. ¹⁶ Ní biba mun là kí píł-u tiböti ní ki bí-u yii ú ḡa ku-daṅṅu kubo bí béé yii u-pɔṅṅu gbanti baasii nyánni Unimböti cee. ¹⁷ Ama Yeesu nín nyí bilandòkõı ní ki bí yii: “Dibeel din nib di yaa cúu yãkatı ki jãa ni tãbee, see dí kũnti, ní di-diinḡi n lítı kí yãṅki tãb kí wiil. ¹⁸ Ní ni bí yii Beelseebul di tī-mi mpon ní m jĩ arasiniibaa? Mimmee, Sitaan yaa fãtii bĩ jãa ni ùn u-bee, mana ní u-beel ḡũn kí nín bí ki cá! ¹⁹ Man yaa cáa Beelseebul pɔṅṅu ní ki jĩ arasiniibee, mimmee ni dãa li yii arasiniibi botiu Beelseebul di tī ni-jipombi mun mpon ní bi jĩ arasiniibi deeyaa! Ni-yab bi-ba dákã yii ni bí diyin-til poon dee. ²⁰ Ama, an yaa sá Unimböti pɔṅṅu ní m cáa jĩ arasiniibee, mimmee, an dákã yii Unimböti beel pɔṅṅu dómiń ni-cee dee.

²¹ “Upõndaan yaa kã ni u-janjawanti ki cí u-di-

ikuee, tiba kaa gbèetì u-wanti. ²² Ama ubo mun yaa gítì bí ní ki p̄òh-uee, u d̄oòh kí já n̄ u kí f̄ò u-janjawanti tin pu u mákée, ní kí k̄oòh u-wanti kí yàkati u-yab.

²³ “Un yaa kaa bí man jandi puee jáà n̄ man dee, ní un yaa kaa bí t̄utuñ-mi m k̄oontí ki kpáfée, bí yàanti dee.”

²⁴ “Arasini yaa nyán unilinee, u búntí k̄uteeu pu ní ki ȳiñ ki nyàab ñk̄oñkoon, u yaa nyàab ki ḡi, kaa kée, ní ú bí yii: <M dàá f̄at̄i gítì laakin m n̄n nyánnée.> ²⁵ U yaa gítìh ki ká bi ñat̄i kudii ki b̄on-ti-kuee, ²⁶ ní ú c̄uú nyàab̄iñ arasiniibi biluli biñ cáá ntoom ki j̄it̄iñ ùh-uee, ní bí d̄aah kí kp̄afi kí k̄al udaan pu, ní ú mòt̄i b̄iil kí j̄it̄iñ mpeepeekaam.”

²⁷ Yeesu bí s̄oòh mimmee, ní unimpu ubo t̄eeñ kunipaaun yii: “Unimpu un cáá a-pool ki màl-si a ñáam̄ u-biilee bí mm̄on neeee!” ²⁸ Ní Yeesu kí-u yii: “Bin baasii bí mm̄on nee di sá bin p̄lfi Unimb̄oti boti ki ñáah̄ ti n̄n li puee!”

²⁹ Kunipaau d̄omiñ ki w̄iñ Yeesu ceeyee, ní u bí yii: “Nimbi waanee nib sá bikpitib, ki b̄alfi m̄ ñá kudaan̄pu kubo. Ama naa làá ká kudaan̄pu kubo ase kun náah̄ n̄ Unimb̄oti b̄onaatiliu Joonasi yok̄oee. ³⁰ Kii Joonasi n̄n n̄n sá kudaan̄pu ki t̄i Niniifi yab puee, m̄n ní man Kinibiki dàá n̄n sá kudaan̄pu ki t̄i nimbi waanee nib. ³¹ Ib̄osoon dalee, unimpub̄oti un n̄n nyánni Seeba tiñkinee dàá dàá ȳiki kí kp̄o nimbi waanee nib boti, kun puee u n̄n nyánni kitiñkuntinyok̄o ki d̄omiñ ki p̄lfi Saloom̄on ciini. Ama ubo bí doo ki j̄it̄iñ Saloom̄on. ³² Ib̄osoon dalee, kitiñ kin bi ȳi Niniifee yab dàá ȳiki nimbi waanee nib pu kí kp̄o ni-b̄oti kun puee Joonasi n̄n n̄n s̄oòh n̄ bi Unimb̄oti b̄otee, bi n̄n kp̄anti bi-bimbim. Ama ubo bí doo ki j̄it̄iñ Joonasi ní ki s̄oòh nimbi kaa kp̄anti ni-bimbim.”

³³ “Ubo kaa t̄uut̄i fitila kí d̄uú bál, kaa tí dù di-bool kí cíkiñ u-pu, bi dùú t̄ok̄oñ kifañk̄olii pu ní bin k̄oònee ñ n̄n wál. ³⁴ A-nimiliñ sá a-wunti fitilau ní. A-nimiliñ yaa ñáñee, a-wunti k̄oko wál ní, ama ñi yaa kaa ñáñee, a-wunti k̄oko kó dibomb̄ondin dee. ³⁵ M̄n puee, á kp̄eè tiñan ñwalfi ñun bí a-nee ñ taa kp̄anti dibomb̄ondi. ³⁶ A-wunti k̄oko yaa wál ní dijandi diba yaa kaa bí dibomb̄ondinee, mimmee a-wunti k̄oko bí ñwalfin dee, kii bi yaa t̄uú fitila ñwalfi n̄n ñm̄inti-si pu a wálee.”

³⁷ Yeesu s̄oòh m̄n kí d̄ooyee, ní Fariisa ubo ȳiñ-u yii ú d̄aah̄ bí j̄i tijin, ní Yeesu kó u-cee ki k̄al kí j̄i. ³⁸ Fariisee ká ȳi Yeesu kaa fint̄i u-ñalii, kii bi-ma-rau n̄n sá bí ñá pu kí wàat̄i kí n̄n j̄i tijinee, ní an ñá-u bitii. ³⁹ Ní ti-Dindaan bí-u yii: “Nimbi Fariisab, ni fint̄i tiyuti n̄ asambil boon kaa fint̄i poon, diwan̄fikil n̄ ntoom gb̄i ni-p̄obilij̄ poon. ⁴⁰ Big-baambi, Unimb̄oti un ñá boonee, ùn di kaa tí ñá poonaaan? ⁴¹ An bàà sá ní ñá biw̄ofib tiñan, ní tik̄oko ñ ñāñk̄i kí t̄i-ni.

⁴² “Mbusu bí ki t̄i nimbi Fariisab, kun puee ni l̄eeki saalaa kamaa pu kubo kubo goosi faati n̄ di-tunnuul n̄ tikun̄faal tin k̄oko kíñee pu ki t̄i Unimb̄oti, ama ní kaa là kí n̄n bí deedee kí n̄n néeeñ Unimb̄oti. Kin, min ni bàà máah̄n kí péé kí ñá kí wàat̄i kí n̄n ñá tin kíñee dee.

⁴³ “Mbusu bí ki t̄i nimbi Fariisab kun puee ni néeeñ ki k̄aal nyok̄o pu jaliñ akpafidiin ni, ki néeeñ bí

n̄n jáam̄-ni sampaambi pu ki t̄i-ni jilma. ⁴⁴ Mbusu bí ki t̄i-ni, kun puee ni bí kii akaakul ñin j̄ilfi kí nákah̄ kitiñ, á dàá c̄oòh kí j̄it̄i ñi-pu, kaa kp̄aant̄i béé yii tiwan tin kaa ñáñee pu ní a j̄it̄e ní.”

⁴⁵ Ní umaradakal ubo bí yii: “Ukpil, a n̄n s̄oòh pu nee, a sí ki kp̄aant̄i timbi deeyaa!”

⁴⁶ Ní Yeesu kí-u yii: “Mbusu bí ki t̄i nimbi bi-maradakaliibi mun, kun puee ni cáá awanjul ñin nyim̄ee ki t̄unt̄i binib ní nimbi ni-ba kaa là kí d̄u ni-ñambiki kí dáb kí t̄utuñ-bi. ⁴⁷ Mbusu bí ki t̄i-ni, kun puee ni m̄ā Unimb̄oti b̄onaatiliibi bin ni-naanjab n̄n k̄uuyee akaakum̄ont̄i. ⁴⁸ Ni ñáah̄ m̄n kí dāk̄a yii ni-naanjab n̄n ñáah̄ atuuñ ñiyee ñāñ ni-cee, kun puee b̄in k̄uū Unimb̄oti b̄onaatiliibi, ní nimbi m̄ā bi-kaakulij̄. ⁴⁹ An pu ní Unimb̄oti iciindaan n̄n li yii: <M dàá t̄ōñ m-b̄onaatiliibi n̄ m-kpambaliñ bi-cee: bi dàá kp̄o biba ní kí s̄aah̄ bin kíñee.> ⁵⁰ An puee, nimbi waanee nib dàá ká ditafadaaldi Unimb̄oti b̄onaatiliibi bin k̄oko ni k̄uuyee pu, doooo Unimb̄oti n̄n náah̄ duulnya ⁵¹ kí ȳoòñi Abeel kí dàá s̄ā Sakari un bi n̄n k̄uū nsaraafan n̄n Kunimb̄otidii kansikinee. Tiñman ní m t̄uk̄u-ni, nimbi waanee nib dàá ká ditafadaaldi mnikpaakoon gbanti pu.

⁵² “Mbusu bí ki t̄i nimbi bimaradakaliibi, kun puee ni p̄iñ dinyil punyok̄o ki l̄ēsaafii. Naa làá kó ni-ba ní ki j̄i bin bàà là kí k̄oee.”

⁵³ Yeesu nyán Fariisee dumpuee, ní bi-maradakaliibi ni Fariisab f̄ò an̄uu ñk̄pitim pu ní ki k̄in ki b̄i b̄alfi-u tib̄oti tikpil. ⁵⁴ Bi b̄i p̄iil-u tib̄oti ki là ú s̄oòh kí ȳint̄i bí ká nsan kí cú-u.

12 ñyunti gbantee, binib n̄n kp̄afi Yeesu cee ki w̄iki tikpil, an kaa cáá ñkaan. Bi n̄n m̄kú tikpil puee, bi n̄n k̄in ki tà t̄ob. Ní u s̄oòh n̄ u-boonooliibi ki li yii: “Tik̄oko poonee ní n̄n nȳiñ ni-ba ni Fariisab kpononyok̄oñu pu, an dāk̄a yii bi-poonnyoonḡu. ² Tin k̄oko bí dibalinee, bi dàá b̄iit̄i ti-pu, ní tin k̄oko baa nyée, bi dàá béé-ti. ³ An puee, tin k̄oko ni yaa láā li dibomb̄ondinee, ñw̄iñ pu ní bi dàá dàá gb̄il-ti, ní tin ni yaa láā kó kudii poon ki l̄ok̄ofee, mpaampiin pu ní bi dàá dàá b̄aaki-ti”

⁴ “Nimbi m-boobi ní m t̄uk̄u tib̄oti nee, ní taa f̄añk̄imaan bin k̄u binib, ní boonee kaa ti ñh̄n kí ñá tiba kí k̄ut̄e. ⁵ M dàá dāk̄a-ni un ni máah̄n kí f̄añk̄e: f̄añk̄imaan Unimb̄oti un ñh̄n kí l̄eedimañfal ní ki gítì cáá mpon kí d̄u kinañ kí t̄ō ñymin ñk̄um boonee. Tiñman ní m t̄uk̄u-ni, un ní ni máah̄n kí f̄añk̄e dee.

⁶ “Baa nyáf̄i seerib biñmoo igboo ilaaa? Ama ni m̄n k̄ok̄oee, Unimb̄oti kaa s̄unt̄i seer báà ubo pu. ⁷ Unimb̄oti k̄aah̄ ni-yikpiti k̄oko ki nyí ti-nyok̄om. An puee, taa f̄añk̄imaan! Nimbi j̄it̄iñ kuseerpaa.”

⁸ “M t̄uk̄u-ni yii un kamaa di yaa s̄oòh binib n̄imi-in yii u sá man ȳoee, man Kinibiki mun dàá dàá li Unimb̄oti t̄uuni cee yii ú mun sá man ȳou. ⁹ Ama un di yaa néé binib n̄imiin yii waa nyí-mee, man Kinibiki mun dàá dàá néé Unimb̄oti t̄uuni n̄imiin yii maa nyí-u.

¹⁰ “Un di yaa s̄oòh ki b̄iil man Kinibikee ñh̄n kí ká u-kpitii p̄otam, ama un di yaa s̄oòh ki b̄iil Unimb̄oti F̄amee kp̄a kí ká u-kpitii p̄otam.

¹¹ “Bi yaa láā cú-u-ni ki c̄unn̄i akpafidiin n̄

bikpilib ni biyidambi nimiin kí sòòn ni-bòtee, ni nín máàn kí sòòn pu kí ñmátée bɔti ní taa páb-ni, ¹² kun puee ñyunti gbanti yaa bāánee, Unimbɔti Fām daá dākà-ni tin sá ní sòònee.”

¹³ Kunipaau kansikinee ní unil ubɔ bí-u yii: “Ukpil, tükù m-maan ú yàkatì ti-baa fakal din u kpù ki fée kí lēeman yati kí tī-mi.” ¹⁴ Ní Yeesu kíi-u yii: “Oo kijapaa, ñma di káàn-mi ni-bòsoonliu ni ni-waɗyakatiliu?” ¹⁵ Ní u bí bāà ñma yii: “Ní nīn nyīn ni-ba tiɗan kí taa nīn cáá nnimitaataam, kun puee bāà unil yaa yānti ki sá ugaaja min, u-gaa-jawanti di kaa yì-tì ní u cáá dimañfal.” ¹⁶ Ní u lī tibɔɗmantikaal nee, yii: “Ugaaja ubɔ di nīn bí ki cáá tikpaatan ki kùn, ní an lòòn tiɗan. ¹⁷ Ní u lī u-ban yii: <M daá péégítì ñá mana deeyaaa? Maa ti cáá mpaan laaaba kí cáá m-jikaati kí ñá.> ¹⁸ Ni-inee ní u bí yii: <M béè m nín daá ñá puee: m daá kpìtì m-cakalaabi ní kí fātì gāa bikpaɗkpaambi, ní kí kóòn m-jikaati kòkò ni m-wanti tin kínee kí gbéèn. ¹⁹ M yaa ñá mín ki dóyee, ní m bí m-ba yii: M cáá tikòkò ni tikòkò tikpil kí jī kí nyò kí nīn fāal kí ñuɗfi ali abin kupaaau.> ²⁰ Ama ní Unimbɔti bí-u yii: <Ugban, kunyeeu nee gba m daá fātì fɔɔ a-naɗki. Tin kòkò a bónti ki yóòn a-bee, ubɔ di daá nīn kīn ki yì.>” ²¹ Ní Yeesu gítì lī yii: “Mín ní an daá ñá un kamaa nyàab tigaajawan ki yóontì u-ba, ama ní kaa sá ugaaja Unimbɔti nimiinee.”

²² Mín boonee ní Yeesu bí u-boonnooliibi yii: “An pu ní m tükù-ni yii ní taa nīn nīn tipɔjikaal ni ti-wampeenkaal pu, ²³ Kun puee dimañfal jitiñ tijin, ní tiwun mun jitiñ tiwampeenkaal. ²⁴ Kpèèmaan inoon, iaa bүүл, kaa cēē, kaa cáá kukaau kaa tí cáá kukaatuɗu, ama Unimbɔti kpiinti-i. Kin nimbi bin jitiñ inoon kpataayee ní ni-Baa un bí yilpuee kaa nín kpéèee? ²⁵ Bāà a yaa bī yáɗɗki nì a-ba, saa ñuñ kí gbéèn a-mañfal fòkɔɗu pu fiii. ²⁶ Ni yaa kaa ñuñ kí ñá tin bí fiii mimmee, kin ba pu ní ni yáɗɗki tin kínee pu? ²⁷ Kpèèmaan mpumpukum! Maa tūn ditundi ki gè, kaa lù satab, ama m tükù-ni yii ubɔti Saloomɔn gba, ni u-gaajati kòkòee, waa ñuñ ki ká tiwannyaandi ki pēen an bān mpumpukum nee kansikin miba nyaanɗu. ²⁸ Unimbɔti yaa nyāantì mín timool tin bí tisatin dīn fool ñmi ní daá wò-tèe, mimmee waa làá ñá an jitiñ mín kí tī-naaan? Ba pu ní ni-fookiiu kaa náan mimmee? ²⁹ Ní taa nīn bīn ki nyàab tin ni daá jēe ni tin ni daá nyòee, kí taa nīn páb ni-ba an wanti pu. ³⁰ Duulnya nib bin kaa nɔ́o Unimbotee di nyàab tīn kòkò, kaa gbèentì, ama nimbee, ni cáá Ubaati un nyí yii an balfi ní nīn cáá an wantee. ³¹ Péé kí nyàabmaan Unimbɔti beel, ní ú tī-ni kí kpāan tin kòkò kínee.”

³² “Nimbi bin sá kinikitiwaayee, taa fāɗkimaan, ni-Baa lēeyii u daá tī-ni dibeel. ³³ Nyāfimaan ni-wanti kí dūú tīmaan bisoodambi. Mimmee ni siñ animitokol ñin kaa cifée ni tigaajati tin kaa dóotée dee yilpu, laakin binaayub kaa ñuñ kí yòò dikotul mun kaa ñuñ kí móee. ³⁴ Kun puee laakin a-gaa-jati bée, niin ní a-landòkɔɗu mun bí.”

³⁵ “Bóntímaan ni-ba, kí nīn gbīn ni-dambalab, ni-fitilab ní nīn fòol kí cí m-gítintam. ³⁶ Ní nīn bí kii bitontonliibi bin bin kpiliu búntì animpucanɗbil, bi ká ki cí-u, u yaa làá bāan ki fáa kipunyòkò bí

piit-uee. ³⁷ An sá mmɔn ki tī bitontonliibi bin bin kpiliu bāan ki ká bi ká ki wāl, kaa gēenee. Ibaamɔn ní m tükù-ni, u daá dū ditontombokutil kí pēen ní kí yāntì bí kàl, ní ú cáan tijin kí tī-bi.

³⁸ Bāa an yaa sá kunyataasiiu àa ñkoosiim ní u yaa bāan ki ká bi ká kaa gēenee, an sá mmɔn ki tī bidambi. ³⁹ Ní gbilmaan tinee mun: kudiidaan yaa nyí ñyunti ñun unaayuu daá daan kí yò-uee, u bāa kàal kí cīitì ní bí taa làá cíl u-diiku kí yò-u. ⁴⁰ Mín mbaantiim, ni mun ní bóntì kí nīn címaan, kun puee man Kinibiki daá bān ñyunti ñun naa bāa dākafēe ní.”

⁴¹ Ní Piyeer bí yii: “Ukpil, tibɔɗmantikaal gban-tee, a lī timbi baba naaan, a lī bāà ñma ní?” ⁴² Ní ti-Dindaan kíi-u yii: “Tibɔɗmantikaal nee sá ki tī utontonli kamaa un yú deedeede ki cáá iciin, u-kpiliu dū u-cindi yab ki ñúbiñ-u ú nīn kpèe ki tī-bi tijin ñyunti ñun sá ú tī-bee ní. ⁴³ An sá mmɔn ki tī utontonli gbanti u-kpiliu yaa bāan ki ká u bī ñāan min u tükù-uee. ⁴⁴ Ibaamɔn ní m tükù-ni, u-kpiliu daá dū u-gaajati kòkò ní kí ñúbiñ-u. ⁴⁵ Ama ní utontonlee yaa bí yii: <M-kpiliu yúntiñ tikpil.> ní kí kí bī gbāa bitontonliibi bin kínee bininjab ni binimpoobi, ní kí jīn ki nyú ki gbéè, ⁴⁶ niinee ní u-kpiliu ní daá fātīn ñwiin ñun pu waa dākafì yii u daá gítínee ni kukuluu ñun pu waa nyée. U yaa bāánee, see ú tontì-u ní kí dū-u kí tō bin yī kaa fɔɔ Unimbotee laɗki.

⁴⁷ “Utontonli un yaa nyí min ní u u-kpiliu lèe ama ní kaa bóntì mín ki tī-uee, u-gbati daá nīn wīitì tikpil. ⁴⁸ Ama, utontonli un yaa kaa nyí min u-kpiliu lèe ní ki yīntiñ-uee u-gbati kaa daa náan. Sii un Unimbɔti yaa tī tikpilee, u daa balfi-si tikpil mun ní, ní sii un Unimbɔti yaa ti kpāan tikpilee, see ú daá balfi-si tikpil mun.”

⁴⁹ Ní Yeesu bí yii: “M dómiñ kí cáan ñmi kí tō kitiɗ pu ní, m bāà là ñú fɔɔ dooooyee gba ní. ⁵⁰ M daá fàl falaa, an puee m bí digiɗkpaandin kí nīn cí ñyunti ñun an daá daá gée. ⁵¹ Ni nyí yii m dómiñ kí cáan ñgbansɔɗfi kitiɗ pu níin? Aayee, m cáan diyakatil ní. ⁵² Di sá yii, kí yòòn kí nīn cée, binib yaa bí biɗmoo kudicanu poonee, bi daá yàkatì ní, bita kaa làá nīn gbiliñ bili, ní bili mun kaa làá nīn gbiliñ bita. ⁵³ Ubaati kaa làá nīn gbiliñ u-jipɔon ní u-jipɔon mun kaa làá nīn gbiliñ ubaati, unaati kaa làá nīn gbiliñ u-bisal, ní u-bisal mun kaa làá nīn gbiliñ-u, ní unimpu kaa làá nīn gbiliñ u-coopu, ní u-coopu mun kaa làá nīn gbiliñ-u.”

⁵⁴ Ní Yeesu bí kunipaau yii: “Ni yaa ká atagban yaa yíkìñ laan pú ñwīiñ jēetée, ní ní lī yii: <Utaa daá nì,> ní ú lafun nì. ⁵⁵ Ní dipeel bunɗu yaa bāánee, ní ní bí yii: <Ti daá kó kutuntuɗun dee,> ní an lafun ñāan mín. ⁵⁶ Mili mili dambi, ni nyí kí gāntì yilpu ni taapu daanti, ba pu ní naa ñuñ kí béè tin bī jiti kɔɗkɔnneeyee?”

⁵⁷ “Ba pu ní naa dākafì kí lēemin bí deedeeyee ni-ba?” ⁵⁸ Yeesu kúti kí lī yii: “Uɓo yaa cān-si ibɔsoon, ñyunti ñun ni daá bí nsanni kí cée, pɔɔn a-ba kí ñāɗkì tibɔti kí kúntì-ti nsanni niin, an nīn daá ñá pu ú taa daal-si kí cunnì ubosoonli cee, ùn ní dū-si kí tī plisib ní cáá-si kí piñ sarkee. ⁵⁹ M tükù-si ibaamɔn ní, bi yaa cáá-si kí tó sarkanee, see á pà a-pɔndi kòkò nyíkinyiki, bāa gboo ubɔ kaa kīntì, ní

bí nín lí-si”

13 Jyunti gbantee ní binib biba dómiń ki tükü wankuti ki ńáń saraa ki tì Unimboti, ní gomina Piilati yánti bi dómiń ki kũ-bi, ní bi-fatikuu nì ti-wankuti tin bi kũyee fatikuu ńmālim tobín. ² Ní Yeesu bí-bi yii: “Mimnee, ni dākafi yii Gaaliilee yabee nín kp̄i nsansaankúm gbantee, an dākà yii bi sá binikpitib ki jítin Gaaliilee yab bin kínee kókoko? ³ Aayee, baa sá, ama, ni mun yaa kaa kpánti ni-ba, ni dàá kpú kii bí mun nín nín kp̄i puee ní! ⁴ Áá, ni dākafi yii binib saalku ní bita bin Siiloo wee difokoku líti ki táb ki kũyee sá digangam nib ki jítin Jeerusaleem yab bin kínee kókoko? ⁵ Aayee, baa sá, ama, ni mun yaa kaa kpánti ni-ba, ni dàá kpú kii bí mun nín kp̄i puee ní.”

⁶ Ní Yeesu gítí lī tibomantikaal nee yii: “Uninja ubo di bí ní ki còon busubu bun bi yī fiigee ukpaabun. Dalbee, u cùti kí kití abil, ní kaa ká. ⁷ Ní u bí upadaan un kp̄e u-kpaabuee yii: <Kp̄e, abin ata sèe m nín péedoon ki nyàab busubu nee biliŋ, kaa kántee. Gāa-bu kí fá. Ba pu ní bu yú ki jīn mpaan fam mín?> ⁸ Ní upadaanee bí yii: <Ukpil, gítí yanti-bu dibindi nee, m yòkoti bu-taapu kí ńá tinaabin. ⁹ M yaa ńá mín, an yaa yī, jīl bu dàá lòon, bu yaa kaa nín lòonee, á nín gāa-bu kí fá.>”

¹⁰ Jwiŋŋufikaa ńubo dalee, Yeesu nín bī dākà binib Unimboti boti kukpafidii kubon. ¹¹ Unimpu ubo nín bí niin, arasini ubo nín ńub-u doooo abin saalku nì ata ki yánti an gúkùn-u u kpánti udeen, waa ti ńūn kí yáati báa fii. ¹² Yeesu ká-uee, ní ki yíin-u ní ki bí-u yii: “Unimpuee, a-weeni yánti-si,” ¹³ ní ki dū u-ŋalii kí pāan u-pu. Kpalaa niin ní unimpuee yáati yúl cácaa, ní ki bī pākà Unimboti. ¹⁴ Niinee, an kaa mókìh kukpafidii kpiliu Yeesu nín cáan unimpuee jwiŋŋufikaa dalee, ní u tükü bin kpáfí niinee yii: “Kinyon poonee iwiin iluu di sá báa ńma ń dū tō u-tundi, mín puee, dāammaan iwiin iluuyee poon bí cáan-ni, án taa níń sá jwiŋŋufikaa dal.” ¹⁵ Ní Yeesu kí-u yii: “Mpoonnyoondambi, kee jwiŋŋufikaa dalee, ni gbinti ni-naai nì ni-mammu kunaakooun ki cān-i i nyùooo? ¹⁶ Kin unimpu nee, mun sá Abraam naantii ubo ní Sitaan bóob-u doooo abin ali kpá mmuŋku sèe, ùn di kaa nín máan ń báati-u dikpambaal jwiŋŋufikaa dalaaa?” ¹⁷ Yeesu nín kí-bi mimnee, ní icoo kó u-nannanliibi gbanti, ama samaa un kínee nín faal atunnyaan ńin Yeesu nín ńáanee pu.

¹⁸ Ní Yeesu gítí tí dū tiboti tiba ki ńmāntiń-bi yii: “M dàá dū Unimboti beel kí nántin ba deeyaaa, ba ní m dàá dū-dì kí ńmāntiń? ¹⁹ Dì náan nì kisubiki kin bi yī muutaadee bil ní ubo yoon ki dū búl ukpaabun, ní dì nyán ki kpánti busubu, ní ncombiyaamu dómiń ki pāan mu-diŋŋi bu-paŋŋi pu.”

²⁰ Ní u kúti kí lī yii. “Ba ní m gítí ńūn kí dū Unimboti beel kí dū ńmāntiń? ²¹ An náan nì kpono nyokonu ńun ní unimpu dū ki ńmālim ńkponoyim boti dijandi poon ní ki búun, ní busaa kóko jómee.”

²² Yeesu nín còom ki jítí ntiŋwaamu nì ńkpaamu ki dākà Unimboti boti kí cá Jeerusaleem. ²³ Ní

ubo bālfí-u yii: “Ukpil, binib fii di dàá dāá péeká difilaaa?” Ní Yeesu kí-u yii: ²⁴ “Póommaan ni-ba kí dīmaan kipunyokowaai kí kó yilpu! Mbaamon ní m tükü-ni, binib tikpil dàá dāá nyàab kí kó, kaa làá dāá ńmā.”

²⁵ “Unimboti kudiidaan yaa láá yiki kí piin u-punyokokee, ni dāa kíń ki yú boon kí gbāa kipunyoko ní ki lī yii: <Ti-Dinaan, piiti-ti!> Ní ú dāá kí-ni yii: <Maa nyí laakin ní ni sée.> ²⁶ Niinee ní ni dāa lī yii: <Ti nì si nín jín kí nyūn, a dómiń ti-tiŋkin kí yūl ti-danŋi pu kí dākà Unimboti boti.> ²⁷ Ní ú fātíi kúbiti kí tükü-ni yii: <Maa nyí laakin ní ni sée. Sútimaan niin kí wāati-mi, nimbi bikpitigaliibe kóko.> ²⁸ Niin ní ni dàá dāá ká Abraam nì Isaaki nì Jaakob nì Unimboti bonaatiliibi kóko ká Unimboti beelin, ní nimbee, bí dū-ni kí fá mmuŋki, ní ní dāá sō anyin gā tob kākaka. ²⁹ Binib dàá dāá nyānni duulnya janyi kóko, kí dāan kí kó Unimboti beelin kí jī nnaam. ³⁰ Bin bin sá kōŋkōnee biluŋkikaabee, biba di dāa sá bipeepeekaabi, ní bin sá kōŋkōnee bipeepeekaabee, biba dāa sá biluŋkikaabi.”

³¹ Jyunti gbantee ní Fariisab biba dómiń Yeesu cee ní ki bí-u yii: “Yiki doo kí nín cá laaaba kun puee Eeroodi nyàab kí kpò-si.” ³² Ní Yeesu kí-bi yii: “Cùu tükümaan Eeroodi un cáá nciin kii jiiŋkpaayee yii: <M dàá jà arasiniibi kí cáan bibunliibi dīn nì fool, daapudalee, m dōo dee.> ³³ An máan ń còom dīn nì fool nì daapudal, kun puee an kaa pú nsan yii Unimboti bonaatiliu ń kpú laaaba an yaa kaa sá Jeerusaleem.”

³⁴ “Jeerusaleem yab, Jeerusaleem yab, nimbi bin kù Unimboti bonaatiliibi kí cáá atanŋkee kí yāŋki kí kù bin Unimboti túnnée, ataa aya pu ní maa nyàab kí kóon-ni kí kpāfi m-cee kii ukol nín kōonti u-biyaamu kí ńá u-taapu kí dū u-feeni kí biin mpu miŋyee! Ama ní ni yī. ³⁵ An puee Unimboti dàá fá ni nì ni-diiku. Ibaamon ní m tükü-ni, naa làá ti ká-mi kí nín cí ńyunti ńun ni dàá dāá sòon m-pu yii: <Unimboti ń biin un u túnnée boonee.>”

14 Jwiŋŋufikaa ńubo dalee, ní Fariisab kpilib ubo yíin Yeesu ú dāan u-dumpu bí jī tijin. Yeesu bānee, ní bin bí niinee ká ki cōŋki-u. ² Ucúudaan ubo nín bí u-nimiin. ³ Ní Yeesu bālfí bimaradakaliibi nì Fariisab yii: “Ti-marau pú nsan tí cáan ubunli jwiŋŋufikaa dalaaa an kaa pú?” ⁴ Ní baa kí-u tiba. Ní u cúu ubunlee ńal ní kí cáan-u ní ki bí yii ú nín kùn. ⁵ Mín boonee ní Yeesu bí-bi yii: “Ni-kansikin ubo di yaa cáá jipoon áá un-aa, ní u yaa jéetì lokon jwiŋŋufikaa dal, waa lèekì-u malaaa?” ⁶ Ní baa ńún ki kí-u an boti.

⁷ Yeesu dāan kí ká yii bin bi yíin bí dāan kí jī tijinee bī nyàab ikakaamonti, ní u dū tibomantikaal kí bí bi-kóko yii: ⁸ “Bi yaa yíin-si tinimpucan jim ní a yaa bānee, taa kàl nyokopu jal pu, an yaa yī, bi yíin unikaan un jítin-see mun. ⁹ A dāa kp̄eeyee, un yíin nimbi liitilee bāan a-cee ní kí bí-si yii: <Yiki kí pō ukpil nee mpaan.> Ní á yiki ní icoo gbòooo kí nín gítí boon boon kí cùu kàlín. ¹⁰ Mín puee, bi yaa yíin-si njimee, cùu kàlín boon, ní un yíin-see yaa bāan kí ká-si a kān boonee, ní ú bí-si yii: <M-bōo, dāá kàl nyokopu dijamontiil pu.> Niinee an sá diyindi ní ki tī-si, sii nì bin kóko bí niin

kí jēe nimiin. ¹¹ Míh mbaantiim ní un kamaa yaa yōon u-ba yilpuee Unimbōti daá sinti-u taapu, ní un yaa sinti u-ba taapuee Unimbōti daá yōon-u yilpu.”

¹² Ní Yeesu fātii bí un yíin-uee yii: “A yaa làá yíin binib n̄ dāān a-dumpu kí jī tijinee, taa yíin a-boobi n̄ a-nabiyaamu, n̄ bin nāān-see n̄ a-gaajajutiibi, kun puee bí mun ḡh̄n kí daā ḡá míh kí yíin-si mun, mimmee bi pān-si tin a n̄n ḡá ki tī-bee dee.

¹³ Ama a yaa ḡá tijin ki daá yíin binib n̄ dāān a-dumpu kí jēe, á yíin bisoodambi, bideembi, bifaliḡfaambi n̄ bijōfub. ¹⁴ A yaa ḡá mimmee, a daá n̄n bí mm̄n̄ ni kun puee an nibeē kaa ḡh̄n kí téēn-si, ní daliḡkin Unimbōti yaa láā fikiti deedeedambee, ní ú daá pà-si.”

¹⁵ Bin n̄ Yeesu n̄n kā ki jīn̄ee kansikin ubo n̄n ḡb̄l̄ an botee, ní u bí Yeesu yii: “An n̄n mōn̄ un daá daá jī Unimbōti beelin jikaatee!” ¹⁶ Ní Yeesu kí-u yii: “Unimbōti beel n̄n nāān̄ n̄ kunyee sēē: Kijapaai kiba di n̄n bōnti n̄j̄ḡkpaammi miba ní ki yíin binib tikpil. ¹⁷ Njimee yuntiḡu bāānee, ní u tú u-tōntōnliu yii ú cūú tūkū bin u yíinee yii: <Dāām̄-maan, an kōko bōnti.> ¹⁸ Ní bi-kōko bī tī inaakpal fam kun pu ní baa làá ḡmā kí cūee. Upeepekaayee bí yii: <M cíkiti-si kifuulii maa làá ḡmā kí dāān, kun puee m dá kusaau kubō, m máān̄ kí cūú kpèēku.> ¹⁹ Ní ubo mun bí yii: <M cíkiti-si kifuulii, maa làá ḡmā kí dāān, di sá yii m dá inaa in bi cáā kú tikpaalee saalaa, m daá cáā-i kusaau kí mākān̄-i kí kpèē.> ²⁰ Ní ubo mun tí bí yii: <M daá péecáá unimpucan dee, an puee maa làá ḡmā kí dāān.> ²¹ Ní utōntōnlee ḡit̄in̄ ki tūkū u-kpiliu binibee n̄n kí-u puee. Niinee ní ukpil fōō diḡuul ní ki bí-u yii: <Nín cá malaa kitiḡin sampaambi pu ní adan pu kí cáān̄ bisoodambi n̄ bideembi n̄ bijōfub n̄ bifaliḡfaambi!> ²² An kút̄i fiiyee, ní utōntōnlee ḡit̄in̄ ki bí yii: <A n̄n bí yii m ḡá puee, m ḡá míh, binib tikpil dómiñ ama mpaan daá ḡb̄nti bí.> ²³ Ní ukpil bí-u yii: <Nín cá isaasan pu n̄ ikpaabuku, a yaa péeká binib biḡyee á páb-bi bí dāān an n̄n daá ḡá pu m-diiku n̄ ḡbēe. ²⁴ Ibaam̄n̄ ní m sōon̄ n̄ ni, bin kōko m bàā péé péé ki yíinee, bàā ubo kaa làá dáká m-jinti nee.>”

²⁵ Dinikitikpaandi n̄ Yeesu n̄n táá ki cōm̄ nsa-nee, ní Yeesu fāt̄i ki bí-bi yii: ²⁶ “Un yaa dómiñ man cee ki là kí kpánti m-boonooliuee see ú n̄n nēēn̄ man ki jít̄in̄ u-baa ní u-na n̄ u-nimpuu n̄ u-biyaamu n̄ u-nabiyaamu, ní kí n̄n nēēn̄ man ki jít̄in̄ ún̄ u-ba. ²⁷ Sii un yaa kaa yōon̄ a-dōpun-tikaan̄u ki tūh̄ kí n̄n nōó-mee kaa ḡh̄n̄ kí n̄n sá man-boonooliu. ²⁸ Ni-kansikin ḡma di yaa làá mā kudikpaan̄ḡu, waa kaa kí cōt̄i kunimiḡm̄iiu kí bēē animil ḡin u cááyee yaa bà ú mā an diiku? ²⁹ An yaa sá fam, u cōnt̄i kudii ní kí dūú ḡbēēn̄, kaa ti ḡh̄n̄ kí púnti, ní bin kōko jít̄i ki wāl-kuee k̄in̄ ki bēēl-u yii: ³⁰ <Kpèē kijapaai nee bàā kí bí m̄ā kudii dee ní ḡm̄am̄ kaa ti bí-u ú púnti.> ³¹ Áá, ubōti ulou di yaa làá cūú ján̄ u-botijuti waa kaa kí kpèē yii u-nib kutukub saalaa yaa ḡh̄n̄ kí cūú ján̄ ubōti un dōon̄ kí ján̄-u n̄ binib kutukub mm̄ḡkuee? ³² U yaa kpēēyii waa làá ḡmēe, ḡyunti ḡun ubōti un bēeyee daá bín̄ ndan ki dōon̄ee ní ú tō binib n̄ cūú kí ḡbāam̄-u yii: <A là m ḡá mana ní

ḡgbansōḡfi n̄ dāān̄ ti-kansikin ní?>” ³³ Ní Yeesu ḡit̄i tí l̄i yii: “Míh mbaantiim ní ni-kansikin un yaa là kí n̄n sá man boonooliuee see ú fá tin kōko u cááyee.”

³⁴ “ḡyaam sá tiwammōntiil ní, ama ḡyaam yaa kp̄iyyee, mana ní bi daá ḡá ní mí fāt̄i mōōki?”

³⁵ Maa ḡān̄ bí dūú bíl̄ kitij̄ an̄ tī n̄ḡḡkpaamaan kaa ḡān̄ bí dūú bíl̄ tiwambōlkaal taapu an̄ loon̄ mun, see bí dūú fá ditampundi pu. Un yaa cáá ditafalee n̄ p̄lfi.”

15 Bifotiliibi n̄ binikpitib̄fē bin kó kínee n̄n sūt̄in̄ ki p̄l̄ Yeesu kí p̄lfi tin u sōon̄ee. ² An yānti Fariisab n̄ bimaradakaliibi bī ḡbūkuḡm̄, yii: “Kijapaai nee fōol binikpitib, u n̄ bi j̄n̄ tijin.” ³ Ní Yeesu dū tiboti nee ki ḡm̄āntīn̄ yii: ⁴ “Ni-kansikin ubo yaa cáá ipii dilaataal, ní ubo yaa wāḡkēe, waa dū ubo kpá dilaataalee kí yōon̄ kupikpaapōoun̄ kí cūú nyāabiñ un wāḡkēe ali kí tin kánni-uaaa? ⁵ U yaa kánni-uee niinee an mōōk̄in̄-u ní ú dū-u kí būkuñní. ⁶ U n̄n bāān̄ mm̄ḡk̄ee, ní ú yíin̄ u-boobi n̄ u-kōḡkōnnaatōb̄ kí bí-bi yii: <Fāal̄ kí tūtūmmaan-mi, kun puee m fāt̄i ká m-piiu un n̄n wāḡkēe.> ⁷ Ibaam̄n̄ ní m tūkū-ni, míh mbaantiim ní unibaanti un fá u-kpitiyyee puee dipōōḡḡkpaandi bí yilpu ki jít̄in̄ deedeedambi ubo kpá dilaataal bin an kaa ti bālfi bí kpánti bi-bimbimee.”

⁸ “Áá unimpu ubo di yaa cáá j̄tōmbīff̄ saalaa bin sá-u tipijatee ní ubo yaa wāḡk̄i, waa tūt̄i fitila kudiin̄ kí ḡāt̄i kí nyāab̄ tiḡan̄ ali kí tin ká u-nimiliḡee? ⁹ U yaa kēe ní ú yíin̄ u-boobi n̄ u-kōḡkōnnaatōb̄, yii: <Fāal̄ kí tūtūmmaan-mi, kun puee m-nimiliḡ ḡin n̄n wāḡkēe, m fāt̄i ká-ḡi.> ¹⁰ Ibaam̄n̄ ní m tūkū-ni, míh mbaantiim Unimbōti mun n̄ u-tūuni bí dipōōḡḡkpaandin un fá u-kpitiyyee pu.”

¹¹ Ní Yeesu fāt̄i tí bí-bi yii: “Ukpil ubo di bí ní ki cáá j̄pōmbi bili. ¹² Ní kiwaayee bí u-baa yii: <M-baa, tī-mi tiwan tin a yaa láā kp̄i m daá jēe kōḡkōnnee.> Ní u-baa lafun tī biliitil, bāā ḡma n̄ u-wanti. ¹³ Iwiḡkaan̄kaa boonee, ní kiwaayee dū u-jandi din bi tī-uee ki nyāfi ní ki fōō animil, ní ki yík̄i bunt̄i ndandati kitij̄ kiban, ní ki bí niin̄ ki j̄n̄ u-nimiliḡ p̄s̄ipusi. ¹⁴ U j̄in̄ u-nimiliḡ ki dōōyee, ní ḡk̄um̄ miba nyāñ̄ kitij̄ ḡbanti poon ki pōō tikpil, niinee disool k̄in̄ ki cáá-u. ¹⁵ Ní u cūti kí nyāab̄ kitij̄ ḡbanti niliu ubo cee ditudin̄ ní ún̄ dū-u ki tō kusaau difakpaal. ¹⁶ Ní u bàā n̄n là kí n̄n̄ j̄n̄ afab̄ j̄inti, ní bàā ubo kaa t̄i-u. ¹⁷ Niinee ní u kí ki bī dākafi tin poon ní u kōee, ní ki bí yii: <M-baa tōntōnliibi tikpil bí mm̄ḡk̄i ki b̄nti tijin pu, ní man daa bí doo ki kúu ḡk̄um̄ nee. ¹⁸ M daá yík̄i kí fāt̄i m-baa cee. M yaa bānee, m bí-u yii: M-baa, m ȳin̄-t̄in̄ Unimbōti ki ȳin̄-t̄in̄ si mun, ¹⁹ maa ti máān̄ á yíin̄-mi a-biki. Dū-mi kí ḡá kii a-tōntōnliu ubōee.> ²⁰ U dākafi míh̄ ki dōōyee ní ki yík̄i ki k̄il̄in̄ nsan ki n̄n̄ dōon̄ u-baa cee.

“U-baa ká u páāñ̄ee, ní an cūú-u falaa, ní u sán̄ ki tūḡk̄i-u ní ki ḡá-u aatūu. ²¹ Ní u bí u-baa yii: <M ȳin̄-t̄in̄ Unimbōti ki ȳin̄-t̄in̄ si mun, maa ti máān̄ á yíin̄-mi a-biki.> ²² Ama ní u-baa bí u-tōntōnliibi yii: <Cáām̄maan dibōkutil̄ din ḡān̄ tikpilee malaa malaa kí pēēm̄maan-u, kí cáān̄ kibōmbiki kí fūuñ̄ u-ḡambiki, kí cáān̄ anaataka kí tākāmaan-u, ²³ kí

cúumaan dinajapombil din cáá ñkpamee kí kpò tí jì kí faal. ²⁴ Kun puee m-biki nee ñman nín kpí ní kí fàtìi fikitì, kì nín wánjki ní m fàtìi ká-kì.> Ní bi kí kì bī jīn jījaal.

²⁵ “Ñyuntē u-jipōŋkpiliu dáá bín kusaau. U kùn- ní ki tóobiñ mmōŋkee, ki gbil agbiil nì diŋool tùm mmōŋki. ²⁶ Ní u yíin bitontonliibi ubo ki bālfì-u yii: <Ba ñá mmōŋki doo ní?> ²⁷ Ní utontonlee kí-u yii: <A-naal di fàtìi gítì, ní a-baa kūū dinajapombil din cáá ñkpamee, kun puee u fàtìi ká-u nì alaafiya.> ²⁸ Niinee, u-jipōŋkpilēe fōō diŋuul ní ki yī kaa là kí kó kudiin. Ní u-baa nyānni kí sōkòl-u ú kóoñ. ²⁹ Ní u fàtìi bí u-baa yii: <M-baa, kpèè abin kupaau sèè m nín ká ki ñáań ditundi kí tì-see, maa yī a-tundi diba yii maa làá ñá kí tī-si, ama a mun kaa tī-mi dalba kiŋobiki yii man nì m-bōobi n jī jījaal. ³⁰ Ama un sá a-bikee, fàtìi bāańee, ùn un yōōn a-gaajawanti u nì nnimpulakpaamu jínee, ùn ní a cúú unajapoon un cáá ñkpamee ki kūū!> ³¹ Ní u-baa bí-u yii: <M-biki, sii péébi m-cee doo ní baabadal, tin kòkò m cááyee, sii di yì. ³² Ama an máań tí jī jījaal kí faal, kun puee a-naal un ñman nín kpíyee fàtìi fikitì, u nín wánjki ní m fàtìi ká-u.>

16 Yeesu gítì kúti kí lī u-boonooliibi yii: “Ugaaja ubo di bí ní kí cáá utontonli un kpèè u-wanti kòkòee, ní bi tükü-u yii utontonlee cáá u-wanti kí bíí. ² Ní u yíin-u, ní kí bí-u yii: <An kaa mōkìin-mi m nín gbil tin a ñáańee. Ñá akon- taa kí tī-mi kí tükü-mi a nín tūń ditundi kí gíin puee, kun puee aa làá nín gítì kpèè m-wanti.> ³ Ní utontonlee bālfì u-ba yii <M-kpiliu dáá jà-mi dee, m dáá ñá mana dee? M cúú nín kù tikpaalaaa? Maa cáá mpon kí kpò. M cúú nín mèéééé? An cáá-mi icoo! ⁴ M bée m nín dáá ñá pu ní bi yaa jīn- mee, binib n fōō-mi bi-dumpuiyee.> ⁵ Niinee ní u yíin bin kòkò cáá u-kpiliu apōonee ubo ubo, ní kí bālfì upeepeekaa yii: <Mana ní a cáá m-kpiliu dipondi ní?> ⁶ Ní u bí-u yii <Ñkpam aŋkōrab di-laataal.> Ní u fàtìi bí yii: <A-pōndi takaldau sèé, fōō kí kàl kí ñmà malaa yii a cáá dipondi aŋkōrab ili nì saalaa.> ⁷ Ní u bí un kínee yii: <Sii faa, a-pōndi sá mana?> Ní ùn bí yii: <Ídi kutukub di-laataal,> ní u bi yii: <A-pōndi takaldau sèé, fōō kí ñmà idi kutukub imuŋku inaa.> ⁸ Utontōŋkpítee kpiliu nín gbil tin u ñee, ní u pākā-u u nín yáb kí ñá miŋyee: di sá yii bin kaa sá Unimbōti nibe wālfì bi-jutiibi bōti pu kí jítì bin sá u-yabee.”

⁹ Ní Yeesu lī yii: “Man tükü nimbi yii: Nín cáa- maan ni-gaajati kí ñáań min fáatì Unimbōtee an nín dáá ñá pu, tí yaa láá kúntì ni-ceeyee, Unimbōti n fōō-ni kí kaań ikooŋkoon in bí jaanjaanee nee. ¹⁰ Un ñúb tiwan fií nì deedeeyee tí ñúb tiwaŋk- paandi mun deedeé ní. Un kaa ñúb tiwan fií nì deedeeyee kaa tí ñúb tiwaŋkpaandi mun nì deedeé. ¹¹ Ní yaa kaa ñūn kí ñúb duulnya gaajati tin kaa sá timōntiilee Unimbōti kaa dáa dù u-gaa- jamōntiiti kí ñúbìin-ni. ¹² Tin tin sá ubo wantee, ni yaa kaa ñúb-tì nì deedeeyee, Unimbōti kaa tì ni mun tin sá ni-yatee.

¹³ “Utontonli ubo kaa ñūn kí nín bí bikipilib bili cee. See ú nín ná ubo kí nín nééń un kínee, kí dū u-ba kí tī ubo, kí nín kpèè un kínee fam. Naa ñūn

kí kpāfi Unimbōti nì animil kí nóó.”

¹⁴ Fariisab nín gbil an botee ní bi bī bēel Yeesu kun puee bín nééń animil. ¹⁵ Ní Yeesu bí-bi yii: “Ní là binib n nín wāl-ni yii ni sá deedeedambi, ama Unimbōti wāl ni-pōbiliŋ poon; ní tin binib kpèè yii tiŋaŋkpaandee tīn ní Unimbōti wāl yii an sá tikpi- tikpaandi.

¹⁶ “Mooisi marab nì Unimbōti bōnaatiliibi nín sōōn tiŋyee nín bí kí dáa sāa Jaan un fūul binib Unimbōti nyimee yuntiŋu. Ñyunti ñun Jaan bāańee ní binib gbil Unimbōti beel bōti, ní bāa ñma kíń kí bī mō kí kó Unimbōti beelin. ¹⁷ An pōfi kí tī ku- tagbōŋu nì kitiŋ n jītì nì marab ñmaŋmabiku kubo n kpiti.

¹⁸ “Un kamaa yaa jīn u-nimpuu ní kí fàtìi cáá up- oonee, udaan ñá tilaakpaal Unimbōti nimiin, ní un cáá unimpu un u-cal jīnee mun ñá tilaakpaal Unimbōti nimiin.”

¹⁹ Ní Yeesu bí yii: “Ugaaja ubo di nín bí kí pèenti abokutinyaan ñin pōō kudaau tikpilee ní kí péébi kí jīn jījaal mmōntiimin baabadal. ²⁰ Usoodaan ubo nín bí bi yī-u Laasaar, u nín dō ugaajee pun- yōkōpu ibunsoon pín u-wunti pu. ²¹ U bàà là kí nín tōō ugaajee nín jīn tin gbátì kí lítì kitiŋee kí kpíin u-ba, ní iboo mun gítì dōoń kí líntì u-buuni.

²² Usoodaane dūu kpí, ní Unimbōti tūuni dōmiń kí yōōn-u kí cáá nín jóm yilpu kí kaań Abraam cee. Ní ugaajee mun dáa dūu kpí, ní bi síb-u. ²³ U bàń ditaŋkpiilinee kí bī jīn falaakpaan. U bí falaa poonee kí wáań kí kpèeyee kí ká Abraam ndan, Laasaar ká u-cee. ²⁴ Niinee ní u tééń mpon yii: <Ti-baa Abraam, sō m-saai kí péētōń Laasaar n dū u-ŋambiki kí sēēnyim kí cáań kí mèel m-limbil, kun puee m bī jīn falaa ñmi nee poon tikpil.> ²⁵ Ní Abraam kí-u yii: <M-biki, tééti yii a nín nín bí duulnyanee, a nín jín mpon, ní Laasaar ùn nín jín falaa. Kōŋkōnee ú mun bī fōol u-mōŋŋu dee, ní si mun bí falaa. ²⁶ Ali gba mbookpaan ñubo di piti timbi nì nimbi kansikin; bin yaa bàà là kí nyānni timbi cee kí cù nimbi ceeyee n taa ñmāań, bin mun yaa bàà là kí nyānni nimbi ceen kí dáań timbi cee dooyee mun n taa ñmā.> ²⁷ Ní ugaajee bí yii: <Mim mee, m gbāań-si, á tō Laasaar m-baa dumpu, ²⁸ kun puee m cáá nnabiyaamu muŋmoo, ú cù kí kpāafi-bi bī n taa dáań nnaabu ñun poon man bí nee ni.> ²⁹ Ní Abraam kí-u yii: <Bi cáá tin Mooisi nì Unimbōti bōnaatiliibi ñmānee, bí nóó tīn.> ³⁰ Ní ugaajee bí yii: <Aayee, m-baa Abraam, ubo di yaa bàà fikitì bitaŋkpiibi kansikin kí cūtēe, bi bàà kpántì bi-bim- bim.> ³¹ Ní Abraam fàtìi bí-u yii: <Bi yaa kaa làá nóó Mooisi nì Unimbōti bōnaatiliibi nín ñmāń tiŋy- ee, bàà ubo yaa nyāń bitaŋkpiibi kansikin kí fikitì kí sōōn nì bi, baa làá fōō udaan bōti kí kíí.> ”

17 Ní Yeesu tí bí u-boonooliibi yii: “Kun dáa péébi ní. Ama mbusu dō kí cí un pu ní an dáa dínee. ² Bi yaa bàà dū ñgmii kí kúl kutanŋpanaa ki dūu léen u-neen, kí cáá-u kí tó tiŋkun, an bàà sō nì ú yàntì ñwaamu nee kiba n lítì ikpitin. ³ Ní nín nyīn ni-ba tiŋan!

“A-nabiki yaa ñá ikpítee, á wōōn-u ú taa tí ñá míń. U yaa bí yii u-bōti kpíyee, dūu pō-u. ⁴ U yaa

yīntiñ-si ali miluli ḡwimbaanti ní ki dómiñ miluli ḡbantee ki tükù-si yii: <M-boti kpūyee,> düü pō-u.”

⁵ Ní Yeesu kpambaliḡ bí-u yii: “Ti-Dindaan, kütì-ti fookii.” ⁶ Ní ti-Dindaan kí-bi yii: “Ni yaa bàà cáamaan fookii ní bàà u yaa bí fiii kii dijonjom-bilee, ni bàà ḡñh kí tükù busubu nee yii: <Á kpìk-itì laakin a yú nee kí cùú cōñ tḡku poon,> ní bú ḡá ni nín lī puee.”

⁷ “Ni-kansikin ubo yaa cáá utontonli, u ḡbāa ki kù-u tikpaal āa u kpāá-u tiwaḡkuti, ní utontonlee yaa nyánni kusaau ki bāaḡee, u kíki kí tükù-u yii: <Dāañ malaa kí dáá nín jīñ tijinaaan!> ⁸ See ú tükù-u yii: <ḡá-mi tijin, kí kpánti a-bokutil kí yòon tijin kí cáán-mi. Man yaa jín kí nyūñee, si mun nín jī a-yati.> ⁹ Aa cáá ijaam kí jāam a-tontonliu u nín ḡá ditundi din a tī-uee pu. ¹⁰ Mīñ mbaantiim ní an sá ni mun cee: ni yaa ḡá tin Unimbōti bí ní ḡee kōko ki dóoyee, limaan yii: <Timbi sá bitontonliibi bin kaa bí tibanee ní, ti-tundi din ti máañ kí ḡee ní ti ḡá nee.> ”

¹¹ Yeesu nín cōm ká cá Jeerusaleemee u nín jítì Samarii nì Gaaliilee kansikin ní. ¹² U dáá kó kitimbili kibanee ní binyanḡbantiibi saalaa tḡkñ-u ki dómiñ ki yú kudandaḡu, ¹³ ní ki káañ yii: “Ukpil Yeesu, sō ti-saai!” ¹⁴ Yeesu ká-bee ní ki bí yii: “Cáamaan ni-ba kí dàkà bisaraḡaliibi.” ḡyunti ḡun bi cée, ní bi pōkì. ¹⁵ Bi-kansikin ubo nín dáañ ká yii u pōkèe, ní u ḡbēñ niin kí fātì u-taḡḡ pu ní ki nín gítì kí sōñ mpon kí pākà Unimbōti, ¹⁶ ní ki dómiñ kí liti Yeesu nimiin dicincibil kí jāam-u, kijapaayee nín sá usamariija ní. ¹⁷ Ní Yeesu bí yii: “M cáañ binib saalaa ní, kin bi-wa bin kíñee bí la? ¹⁸ Mimmee bàà ubo kaa dàkafi kí gítì kí nyōḡki Unimbōti see unicaan nee babaaa?” ¹⁹ Ní Yeesu bí-u yii: “Yīkì kí nín cá, a-fookiiu di fī-si.”

²⁰ Fariisab bālfì Yeesu yii: “ḡyunti ḡuloḡu ní Unimbōti beel dáá bāñ ní?” Ní Yeesu kí-bi yii: “Unimbōti beel kaa dōñ yéè bí ká-dì. ²¹ Baa dāa lī yii: Kpēēmaan di bí dooyaaa, di bín lapu doo, ama ní béé yii Unimbōti beel kñ kí bí ni-kansikin doo.”

²² Ní u bí u-boonnooliibi yii: “ḡyunti ḡubo dōñ ni dāa nyāb man Kinibiki wiini nee ḡubo, kaa láa ká. ²³ Bi dāa tükù-ni yii: <U bí doo ní!> <Aayee, u bí lapu ní!> Taa sāñ kí cūmaan laaba. ²⁴ Man Kinibiki dāantam wiinḡu dal dāa sá kii utaa nín ḡmóo kí ḡmínti pu kí kiliñ kutagboḡu killaḡki kí nín cá ku-kuntilaḡkee ní. ²⁵ Ama kí wātì mīñ nín nín bāñee, see m jī falaa tikpil, waanee nib nín dū-mi kí fá. ²⁶ Tin nín jítì Noowee yuntiḡuee, tñ tībaantiil di dáá dáá ḡá man Kinibiki mun wiinḡu dal. ²⁷ Binib nín jīñ, kí nyū, bininjab cāab binimpoobi ní binimpoobi mōñ ticati ali kí tin sāa ḡyunti ḡun Noowee dāa kó buḡalimbunee, ní nnyinḡbeen dómiñ kí kúnti bi-kōko pīlpil.

²⁸ “An dáá dáá péētì ḡá Lōti yuntiḡuee ní: binib nín jīñ, kí nyū, ní bin dāayee dāa, ní bin nyáfée nyáfí, ní bin kù tikpaalee bí kí kù, ní bidi-maliibi bí kí māa. ²⁹ Ama daliḡkin Lōti yiki Soodōmee, ní farwata nì ḡḡmi nyánni yilpu kii utaayee kí nñ kitiḡ pu ní kí wūñ kí kúnti bi-kōko pīlpil.

³⁰ “Daliḡkin man Kinibiki yaa láa páañnee, min dáá dáá ḡee dee. ³¹ Yaadal wiinḡuee, un yaa láa bí dicindee ^fg^ n taa lī yii u dáá kpákatí kí kó kudii poon kí yòon u-wanti tiba, mīñ ní un bí kusaau ee mun n taa fātìñ mmōḡki. ³² Téetīmaan Lōti nimpuu un nín fātii kpēēboon kí kpánti diyataḡkpaalee boti. ³³ Un là kí fī u-maḡfalee dáá fá-dì. Ama un yaa láa fá u-maḡfalee dáá kpāafi-dì. ³⁴ Ibaamōn ní m tükù-ni, an nyeekuee, binib bili dāa dō kilambaḡ pu ní án yòon ubo kí yànti un kíñee. ³⁵ Binimpoobi bili dāa ḡbāa kí nà kunabaantiiu pu ní án yòon ubo kí yànti un kíñee. [³⁶ Bininjab bili dāa ḡbāa kusaau kí kù, ní án yòon ubo kí yànti un kíñee.”] ³⁷ Ní u-boonnooliibi bālfì-u yii: “Ukpil, la ní mīñ dáá dáá ḡee.” Ní Yeesu kí-bi yii: “Laakin di-waḡkpil yaa dōee, niin ní kaajiikub kpáfí.”

18 Ní Yeesu tükù-bi tibōḡmantikaal nee kí dàkà yii an máañ bí nín péēmèe kí taa ḡbēñ, ² u bí yii: “Ubosoonli ubo di nín bí kitiḡ kiban, kaa fāḡkì Unimbōtaa kaa tó unil mun. ³ Kitiḡ ḡbanti poonee unimpukpiipu ubo nín bí kí dōon ubosoonlee cee múmul kí bí-u yii: <M-nannanliu ḡá-mi tibōti, pò m-bōti kí tī-mi.> ⁴ Ní ubosoonlee tafal kpá, an tin yúnti, boonee ní u dāa bí u-ba yii: <Ní mīñ kōko maa fāḡkì Unimbōti, kaa tó unilee, ⁵ ukpiipu nee nín dōon kí páb-mi pu nee, m dáá sōñ bi-bōti nee kí tī-u. An yaa sá fam, u dáá nín péédōñ kí páb-mi yéè ní kí dáá tīl m-fām.> ” ⁶ Ní ti-Dindaan gítì bí yii: “Pīlfiimaan ubosoonḡkpitee nín lī puee. ⁷ Mīñ ní Unimbōti dáá sōñ kí pò bin u lúti bi tīminsi-u ḡwiñ pu nì kunyeeuee, waa láa yànti-bi, u dáá tūtuñ-bi malaa. ⁸ Ibaamōn ní m tükù-ni, see ú sōñ kí pò bi-bōti. Ama, man Kinibiki yaa láa fātii gítinee, m dáá ká bin fōō-mi kí kíyee wiiki kitiḡ puōō?”

⁹ Yeesu gítì lī tibōḡmantikaal nee bin nín lī yii bñ bí deedee Unimbōti nimiin nì bi-ba nyítam kí kpèe kí sinkiñ bin kíñee yee, ¹⁰ yii: “Binib bili di nín cūti Kunimbōtidiin kí mèè, ubo nín sá Fariisa ní un kíñee sá ufōtil. ¹¹ Fariisee nín yú kí mèè u-ban, yii: <Oo Unimbōti, m jāam-si man nín kaa bí kii bin kíñee nín bí pu kí sá binaayub, binikpitib, bilaakpaadambee, m jāam-si man nín kaa bí kii ufōtil un bí neeyee. ¹² M bōōb kinyōko mili kinyōḡ poon, ní m-wanti tin kōko m kántee, m lèekì saalaa sá kamaa puee kubo kubo kí tī-si.> ¹³ Ní ufōtilee, ún yún kudandaḡu, kaa là kí wāañ u-yil yilpu ḡba, kí fátì u-bindì kí yáḡḡkì u-kpitii pu ní kí lī yii: <Oo Unimbōti, sō m-saai, m sá unikpiti ní!> ” ¹⁴ Ní Yeesu gítì lī yii: “M tükù-ni yii ufōtilee fātì u-dumpu, Unimbōti dū u-kpitii kí pú-u, kaa pú un béeyee. Kun puee un sá kamaa yaa yōnti u-ba yilpuee Unimbōti dáá sintiñ-u taapu, ní un sintiñ u-ba taapuee Unimbōti dáá yòon-u yilpu.”

¹⁵ Binib nín cāabiñ kí kpāañ mbiyaawaamu Yeesu cee ú dū u-ḡal kí páañ mu-pu kí mèè kí tī-mu, ní u-boonnooliibi nín móti kí jì-bi. ¹⁶ Ní Yeesu yíñ-mu, ní kí bí yii: “Yantīmaan mbiyaawaamu n dāañ m-cee, ní taa pīñ-mu nsan, kun puee Unimbōti beel sá kí tī bin náañ nì muee ní. ¹⁷ Ibaamōn ní m sōñ nì ni, un kamaa yaa kaa fōō Unimbōti beel kii kibiyaawaayee kpá kí kó u-beelin.”

¹⁸ Niinee, Juuda yab kpiliu ubo bālfì Yeesu yii:

“Ukpmonti, m daá n̄a mana ní ká ká mman̄fafok̄on n̄un kaa cáá dikuntilee ní?”¹⁹ Ní Yeesu f̄at̄ii k̄í-u yii: “Ba pu ní a yíín-mi yii umonti, ubo kaa ti sá umonti see Unimboti baba.”²⁰ Kee, sii a-ba nyí Unimboti marabaa? An l̄i yii: <Á taa n̄a tilaakpaal, ká taa kpò unil, ká taa yò, ká taa m̄onti ká p̄aán ubo pu fam, ká n̄in tó a-baa n̄i a-na.>”²¹ Ní uninjee f̄at̄ii k̄í-u yii: “Doooo m-naacimp̄ontin ní m p̄eéñúḅ an marab gbanti.”²² Yeesu gb̄il u n̄in l̄i puee, ní ki bí-u yii: “Kuwambaant̄iiu di k̄ín-si á n̄a. Níñ cá ká nyāfi tin k̄oko a cááyee ká d̄úu yàkat̄i bifalaadambi ká tin ká tigaajati Unimboti cee; a yaa n̄a mimmee, á d̄aān ká n̄in n̄ó-mi.”²³ Kijapaayee n̄in gb̄il mimmee, kunimbaau kó-u kun puee u n̄in cáá tigaa-jawan tikpil kaa là ká d̄úu p̄o.²⁴ Yeesu n̄in ká yii kunimbaau kó-uee, ní u bí yii: “An p̄o tikpil ki t̄i bigaajab bí kó Unimboti beelineeee!”²⁵ An p̄ofi ki t̄i ugutaamu n̄ j̄it̄i ujoo buññun ki j̄it̄in ugaaja n̄ kó Unimboti beelin.”²⁶ Ní bin n̄in b̄i p̄ilf̄in-uee bí yii: “Kin, n̄ma di daá n̄in ká difil dee?”²⁷ Ní Yeesu k̄í-bi yii: “Tin p̄o binib ceeyee, kaa p̄o Unimboti cee.”²⁸ Ní Piyeer bí yii: “Kin timbi bin c̄ant̄i tin ti cááyee ki táa-see faa?”²⁹ Ní Yeesu k̄í-u yii: “M s̄oñ n̄i ni ibaam̄on ní, un kamaa di yaa fá u-dumpu, u-nimpuu, u-nabiyaamu, u-baa n̄i u-na, n̄i u-biyaamu, Unimboti beel puee,³⁰ daá f̄o tipaal tikpil nyunti n̄un ti bí nee poon ní ká daá ḡit̄i f̄o mman̄fafok̄on n̄un kaa cáá dikuntilee nyunti n̄un d̄oñee.”

³¹ Ní Yeesu ḡant̄i u-kpambaliñ saalaa n̄i alee ní ki bí-bi yii: “Ní p̄ilfi t̄ijan, Jeerusaleem un ti cá nee tin k̄oko Unimboti b̄onaat̄iibi n̄in n̄m̄ān ki ȳoñ yii an daá daá b̄ān man Kinibiki puee, nyunti b̄ān ní nee an daá n̄a m̄in.”³² Bi daá cúu-mi ká t̄i bin kaa sá Juuda yabee bí b̄eel-mi, ká s̄i-mi, ká t̄i timotan ká làbiti-mi.³³ Bi daá gb̄a-mi anaalab ká w̄at̄i ní ká kpò-mi. Ní iwiin ita dalee m̄ fikiti.”³⁴ Ama u-kpambaliñ kaa n̄in gb̄il an k̄oko taapu, kaa nyí tin pu ní Yeesu s̄oñ mimmee kun puee tibotee n̄in daá bí-bi dibalin.

³⁵ Yeesu n̄in t̄obin̄ Jeeriikooyee uninjaj̄ofu ubo n̄in k̄a disañkan̄kpil ki m̄eé tiwan.³⁶ U gb̄il kuni-paau j̄it̄ee, ní u b̄alfi yii: “An sá ba ní?”³⁷ Ní bi t̄uk̄u-u yii: “Yeesu Naasaareeti ȳoñee di j̄it̄i.”³⁸ Ni-inee ní u t̄eēn̄ m̄p̄on yii: “Yeesu, Dafidi naant̄iiu, s̄o m-saai!”³⁹ Ní bin n̄in l̄i nyok̄opuee b̄i kp̄at̄i u-pu yii ú n̄m̄ílee. Ní u m̄ot̄ii b̄i k̄aant̄i yii: “Dafidi naant̄iiu s̄o m-saai!”⁴⁰ Ní Yeesu s̄ā ki s̄il, ní ki bí yii bí cáān-u u-cee. U b̄āanee, ní Yeesu b̄alfi-u yii:⁴¹ “A là m̄ n̄a-si mana ní?” Ní u bí yii: “Ukpil, m là ká w̄al ní.”⁴² Ní Yeesu bí-u yii: “Níñ k̄ín ki w̄al! A-fook̄iiu di f̄i-si.”⁴³ Niin niin ní u-nimiliñ cúu n̄ubiti ní u w̄al ní ki k̄ín ki táa Yeesu ki nyok̄k̄i Unimboti. Kunipaauēe k̄oko n̄in ká mimmee, ní bi b̄i p̄ak̄a Unimboti.

19 Yeesu b̄ān Jeeriikooyee, ki b̄i c̄oñ ki j̄it̄i kitiñin.² Uninja ubo n̄in bí niin, bi ȳi-u Jaasee. U n̄in sá bif̄ot̄iibi kp̄iliu ní ki sá ugaaja.³ Kijapaayee b̄ā p̄eēnȳāb ká w̄al un ní Yeesu baasii s̄ee, ama u n̄in sá kinigiñgiñee puee waa n̄un ká ká-u kun puee binib n̄in m̄ukú Yeesu pu tikpil.⁴ Ní u s̄ān ki lint̄i nyok̄opu ki c̄ut̄i j̄om̄ busubu pu ká w̄al Yeesu, kun puee Yeesu daá j̄it̄i

niin ní.

⁵ Yeesu d̄u b̄ān niinee, ní ki w̄ān yilpu ní ki bí-u yii: “Jaasee, kp̄akat̄in̄ malaa, kun puee sii dumpu ní m daá kó d̄in.”⁶ Ní Jaasee n̄a malaa malaa ki kp̄akat̄in̄ ní ki f̄o Yeesu ki c̄un̄ni u-dumpu n̄i dip̄ōp̄indi.⁷ Bin n̄in bí niin ki ká mimmee n̄in b̄i gb̄ukuñ yii: “Uninja nee c̄ut̄i ki kó unikpiti dumpu dee.”⁸ Ní Jaasee s̄il ti-Dindaan n̄imiin ní ki bí yii: “Ti-Dindaan, kp̄eē, m daá l̄eēm-gaajati dijandi ká t̄i bisoodambi, ní m yaa n̄in m̄uul ubo ki f̄o animil u-cee, m daá t̄eēn̄-u min m m̄uul-uee minaa pu.”⁹ Ní Yeesu bí-u yii: “Difil k̄on̄ni kudii nee poon d̄in, kun puee uninja nee mun sá Abraam maaliñun ní.¹⁰ Di sá yii man Kinibiki d̄omiñ ká nȳāb ká f̄i bin n̄in w̄āk̄eē ní.”

¹¹ Ní Yeesu ḡit̄i k̄ut̄i tib̄ōñmant̄ikaal nee ki l̄i bin n̄in bí ki p̄ilf̄in-uee, kun puee bi n̄in d̄ak̄afi yii, u n̄in t̄ob̄ Jeerusaleem nee, Unimboti daá d̄u-u ká k̄ān̄ dibeel k̄ōk̄on̄nee dee.¹² Ní u l̄i yii “Uninja ubo di sá uboti maaliñun, ní ki ȳik̄i ki búnt̄i kitiñ kiba poon ndand̄ati ká c̄u ká f̄oñ dibeel, ká ḡit̄in̄ u-tiñki pu ká daá k̄al̄ tib̄ot̄iil.¹³ Ká w̄at̄i ú n̄in ȳik̄eē, u ȳiñ u-t̄ont̄on̄liibi kansikinee saalaa ní ki t̄i bi-k̄oko kinimif̄ōñ kiba kiba bí n̄in b̄ant̄i ú d̄ān̄.¹⁴ Ama ní u-tiñkin̄ nib kaa là u-boti. U ȳik̄i kp̄alaayee, ní bi tú binib u-boon bí cúu t̄uk̄u-u yii b̄in̄ kaa là kijapaai gbanti n̄ n̄in sá bi-bot̄iu.

¹⁵ “U n̄in c̄ut̄i bi k̄āān̄i-u dibeel u f̄at̄iñee ní u ȳiñ u-t̄ont̄on̄liibi saalaa bin u n̄in t̄i animil bí n̄in cáa b̄ant̄ee ká kp̄eē yii bi b̄ant̄i ki ká mana.¹⁶ Ní upeepeekaa d̄omiñ ki bí yii: <Ukpil, a n̄in t̄i-mi animil m̄ b̄ant̄ee, m b̄ant̄i ki ká m̄in saalaa mun ki k̄ut̄i.>¹⁷ Ní u-kp̄iliu bí yii: <M̄boo, a sá ut̄ont̄om̄m̄ont̄i, kun puee m t̄i-si tiwan̄ f̄ii ní a n̄ub-t̄i n̄i deedeē, an puee m k̄āān̄-si á n̄in sá n̄timu saalaa bot̄iu.>¹⁸ Ní uliliiti mun b̄ān̄ ní ki bí yii: <A n̄in t̄i-mi animil n̄iñyee, m b̄ant̄i ki ká m̄in miñmoo pu ki k̄ut̄i.>¹⁹ Ní ukp̄ilee bí yii: <Si mun n̄ n̄in sá n̄timu muñmoo bot̄iu.>²⁰ Ní ubo mun b̄ān̄, ní ki bí yii: <Ukpil, kp̄eē, a-nimiliñ s̄eē, m d̄u k̄ul̄ kiñaabikin ki ȳoñ-si.²¹ M f̄añki-si, kun puee a sá unil un bot̄i p̄ōyee, kun saa ȳoñee k̄un̄ ní a ȳoñ-t̄i, ní ki c̄eēkun saa búlee.>²² Ní ubotee bí-u yii: <Ut̄ont̄on̄kp̄iti ní a sá. Tin tin a s̄oñee t̄in̄ ní m daá ḡiñ ká kpò a-bot̄i. A nyí m sá unil un bot̄i p̄ōyee, ní kun maa s̄iñee ní m ȳoñt̄i, ní ki c̄eēkun kun maa búlee,²³ kin, ba pu ní aa cáa m-nimiliñ ká n̄a b̄añkan, m yaa l̄ā f̄at̄i ḡit̄iñee, m b̄ā f̄o m-nimiliñ n̄i ipaati?>²⁴ Ní u bí bin bí niinee yii: <F̄ōm̄aan animil u-cee ká d̄úu k̄ut̄i un cáa saalaayee.>²⁵ Ní b̄in̄ bí yii: <Ukpil, u cáa saalaayaa!>²⁶ Ní u k̄í-bi yii: <M̄ t̄uk̄u-ni yii, un kamaa yaa n̄ub̄ tin u cááyee t̄ijanee, bi daa k̄ut̄i-u ní. Ama un kamaa yaa kaa n̄ub̄ tin u cááyee t̄ijanee ní bí daá f̄ō f̄ii un u cááyee.⊃>27 An yaa k̄in̄ m-nannan̄liibi bin bí yii baa là m̄ n̄in sá bi-bot̄iuee, cáam̄maan-bi ká kpò-bi m-nimiin̄ doo.>”

²⁸ Yeesu s̄oñ m̄in̄ ki d̄ōyee, ní ki lint̄i bin t̄āa-uee nyok̄opu ki búnt̄i Jeerusaleem.²⁹ U n̄in t̄ob̄ Beetifagee n̄i Beetanii, kigbant̄añ kin bi ȳi Ōliifi sufii joolee ceeyee, ní u d̄u u-boonnooliibi bili ki tú u-nyok̄opu ki t̄uk̄u-bi yii:³⁰ “Níñ cámaan kitimbiliñ kin bí ti-nyok̄opu nee. Ni yaa b̄ān̄ ki kó ki-nee, ni

dàá ká dimampombil diba gbìñ, din pu báà ubo kaa láá kálee, ní gbintímaan-di kí cááñ-mi. ³¹ Ubo yaa bálfi-ni yii: <Ba pu ní ni gbintí-dee?> ní kíí-u yii: <Ti-Dindaan di nyàab kimaṇ.> ³² Bin Yeesu túee búnti ní ki bàñ ki ká kii u nín tükün-bi puee deede. ³³ Ŋyunti ṇun bi bī gbintí kimaṇee ní ki-dindambi bálfi-bi yii: “Ba pu ní ni gbintí-ki?” ³⁴ Ní bi kíí-bi yii: “Ti-Dindaan di nyàab kimaṇ.” ³⁵ Bi cááñ dimampombilee Yeesu cee ní ki pēeti bi-wampeeṅkaati ki páan di-pu ní ki yānti Yeesu kāl. ³⁶ Yeesu còom ki cée, ní binib kpátí bi-wampeeṅkaati ki biil nsan pu. ³⁷ U bī kpákátí Ōlifi sufi joollee pu ki tóobiñ Jeerusaleemee, u-boon-nooliibi kpáfí dinikitikpaandi an mōñ-bi tikpil bi fàal ki pàkà Unimbóti mpon maamaacib bin bi nín ká Yeesu ḡáañee pu. ³⁸ Ní bi lì yii: “Ti-Dindaan n̄ biñ uboti un dōon u-yindi puee boon. Unimbóti tīñ-ti ṅgbansoṅfi ní binib bī tī-u tinyool.”

³⁹ Fariisab biba nín bí kunipaaun, ní ki bí Yeesu yii: “Ukpil, tükù a-boonooliibi yii bí ḡmīlee.” ⁴⁰ Ní Yeesu kíí-bi yii: “M tükù-ni ibaamōn ní, báà binee yaa ḡmīlaaa, ataṅkpee dàá kūunti.”

⁴¹ Yeesu nín pil Jeerusaleem ki wál kitiṅee ní u bī sūñ ki-nib pu, ⁴² ní ki bí yii: “Dín wiṅṅu nee ni yaa bàà ḡñ kí béé kun ḡñ kí cááñ-ni ṅghan-soṅfee, ama koṅkoṅnee an bí-ni dibalin. ⁴³ An puee iwiin iba dōon ni-nannanliibi dàá dāañ kí bíl ataṅkpuku kí mǎntí tū ni-tiṅki, ní kí lùtí ḡón-kí kí táká-ni. ⁴⁴ Bi dàá kúntí ni n̄ ni-tiṅki kòkò, kí taa kíñ báà kudigbuṅu, kun puee naa béé ḡyunti ṇun Unimbóti dómín kí jōon-nee.”

⁴⁵ Yeesu bāañ Jeerusaleemee, ní ki kó Kunimbótidiin, ki kíl ki bī jì biwannafiliibi, ⁴⁶ ní ki tükù-bi yii: “An ḡmāñ Unimbóti takaldaun yii: <M-diiku dàá n̄n sá ḡwimweem diiku ní, ama ní nimbi dūku ki kpánti kunaayudii.>”

⁴⁷ Yeesu nín kíñ kí bí baabadal Kunimbótidiin ki dàkà Unimbóti bōti, ní bisaraaṅakpilib n̄ bi-maradakaliibi n̄ biyidambi bī nyàab bi nín dàá dī pu kí kpò-uee, ⁴⁸ kaa nyí min ní bi dàá ḡée, kun puee kunipaaun kòkò n̄n bí ki pílfin̄ Yeesu kaa là kí lóó u-nyoobundi báà diba.

20 Dalba, Yeesu bī dàkà samaa ki sōon tibomōntiil Kunimbótidiinee, ní bis-araaṅakpilib n̄ bimaradakaliibi n̄ biyidambi ciliñ bi-pu, ² ní ki bí-u yii: “N̄n nsan ḡuloṅu pu ní a ḡáañ tin bí nee ní? Ŋma di pú-si nsan á ḡá mín?” ³ Ní u kíí-bi yii: “Man mun dàá bálfi-ni tiboti tiba. ⁴ Ní tükù-mi un di túnni Jaan n̄ dāá fāl binib Unimbóti nyimee: Unimbótaaa, binib?” ⁵ Niinee ní bi kíl ki bī sōon bi-ḡmanṅma, yii: “Ti yaa bí-u yii: <Unimbóti di túnni-u,> u dàá lì yii: <Kin, ba ḡá ní naa fōó u-boti ki kíí?> ⁶ Ti yaa tí bí-u yii: <Binib di túnni-u,> kunipaaun nee kòkò dàá yāṅki-ti ataṅkpee kí kpò, kun puee báà ḡma nyí ibaamōn yii, Jaan sá Unimbóti bōnaatiliu ní.” ⁷ Niinee ní bi kíí Yeesu yii: “Taa nyí un di túnni Jaan ú dàá fāl binib Unimbóti nyimee.” ⁸ Ní u fātii kíí-bi yii: “Man mun kaa láá tükù-ni n̄n nsan ḡun pu ní m ḡáañ mimmee.”

⁹ Boonee ní Yeesu dū tibomōntikaal nee ki bī sōon n̄ samaa yii: “Uninja ubo di kūñ isufi in lōon abil ḡin bi cáá ḡà ndamamee kpaabu, ní ki dūu ḡubiñ bipaadambi, ní ki búnti nsan ki dàá yúntiñ.

¹⁰ Isufee biliṅ kititam bāañee, ní u túnni u-tontonliu ubo bipaadambee cee ú fōó u-jandi kí cááñ-u. Ní bi cúú-u ki gbáñ ní ki jīñ-u ki ḡiñ n̄ ṅaṅkulim.

¹¹ Ní bukpaadaanee gítí túnni u-tontonliu ubo mun bi-cee ní bi tí cúú ú mun ki gbáñ ní ki kōñ-u icoo ní ki jīñ-u ki ḡiñ n̄ ṅaṅkulim. ¹² Ní u gítí tú utataati, ní bi cúú-u ki ḡá-u tiweendi ní ki jīñ-u ki nyánti. ¹³ Ní bukpaadaan bí yii <M dàá gítí ḡá mana? See m̄ dū m-jipōon un m nēēnee kí tō. An yaa yī, bi dàá fāṅki ùñ.> ¹⁴ Ama bipaadambee nín wál u-jipōon dōonee ní bi bī lì tōb yii: <Kpèè, un dàá dāá jī kusaau fool boonee dee! Tí kpōmaan-u, kusaau n̄ kpánti ti-yòkò.> ¹⁵ Ní bi cib kí cúú-u ki cáá-u ki nyánti ḡkpaabuku ní ki kūu-u.”

Ní Yeesu bálfi-bi yii: “Koṅkoṅnee, bukpaadaan dàá ḡá-bi mana? ¹⁶ U dōon ní kí kpò-bi ní kí dū u-kpaabu kí ḡubiñ biba.” Bin pílfee nín gbil an bōtee, ní bi lì yii: “Mbusu n̄ cū ndan.” ¹⁷ Ní Yeesu dū u-nimiliṅ ki báañ bi-pu, ní ki bálfi-bi yii: “Unimbóti takaldau pōon nín ḡmāñ puee dàá lì yii ba dee, yii: <Ditaṅkpal din bidimaliibi n̄n dūu fée, dín di dāa kpánti ditaṅkpal din ḡúb kudii pōṅḡuee.> ¹⁸ Un kamaa di yaa liti ditaṅkpal gbanti puee dàá kōfi, ní un pu ní ditaṅkpalee yaa tãbee, udaan dàá nà ní, dúsídusi.”

¹⁹ Niinee, bimaradakaliibi n̄ bisaraaṅakpilib bī nyàab isan kí cúú Yeesu, kun puee bi béè yii bīn pu ní u ḡā dilanṅkpani gbanti, ama binib nín n̄n wīkí u-cee puee, bi fāṅki. ²⁰ Ní bi kíl ki bī cōṅkí Yeesu ní ki nyánti binib biba ki túnni u-cee, bi dū bi-ba ki ḡiñ nnimōntiyaamin kí píl-u tiboti bí ḡmā kí cúú-u kí dūu ḡubiñ ḡomina n̄ dāal u-tafal. ²¹ Ní binibee bálfi Yeesu yii: “Ukpil, ti nyí yii tin a sōonee n̄ tin a dàkèe bí deede, báà unil yaa yānti kí bi miṅyee, aa fātii tó, ní ki dàkà nnimbotisan n̄ ibaamōn. ²² M̄n puee, á tükù-ti, ti-marau pú-ti nsan yii tí pà lampoo kí tī Room ḡominauaaa an kaa pú?” ²³ Yeesu béè bi nín bī libiti-uee ní ki bí-bi yii: ²⁴ “Cáamman-mi animil.” Bi cáañee, ní u bálfi-bi yii: “Ŋma yindi n̄ u-yil di ká animil pu na?” Ní bi kíí-u yii: “ḡomina Seesaar.” ²⁵ Niinee ní u fātii bí-bi yii: “Dūmaan tin ḡomina yèe kí tī ḡomina, kí dū Unimbóti mun yati kí tī Unimbóti.”

²⁶ Baa ḡún kí ká u sōon dinyoobuṅkpitil diba binib nimiin bí bàà ḡmā kí cúú-u. U nín n̄n kíí-bi puee, bi bākati, ní kaa ti ká tiba kí gati.

²⁷ Boonee ní Sadusab biba dómín, bīn di sá diki-til din lì yii difikitil kaa béé, ní ki bálfi Yeesu yii:

²⁸ “Ukpil, Mooisi ḡmāñ mara kí sūñ-ti yii: <Unil yaa cáá kinabiki ní u kpū ki yānti u-nimpūu, kaa m̄lee, u-nabikee n̄ fōó ukpiipuee kí m̄al kí tēēn u-nabiki kin kpūyee yil.> ²⁹ Kun pu ti bálfee di sá, nnabiyaamu mululi di n̄n bí, upeepeekaa cáá unimpūu ní ki kpū ki yānti u-nimpūu, kaa m̄l. ³⁰ Ní uliliiti fōó-u ní ki mun kpū, kaa m̄l ³¹ ní utataati mun m̄ñ. Binib bilulee kòkò cáá-u ki tin tú ki kpū kpū kaa m̄l mbiyaamu. ³² Boonee, unimpuee u-ba mun dāa kpū. ³³ Mimmee, difikitil dalee, bi-kòkò yaa láá fikitèe, bi-kansikin ḡma di dāa yì unimpuee? Kun puee bīn binib bilulee kòkò cáá-u ki ká.”

³⁴ Ní Yeesu kíí-bi yii: “Duulnya nee pōon ní bininjab cáab binimpoobi, ní binimpoobi mun mōñ bin-

injab. ³⁵ Ama bininjab nì binimpoobi bin Unimbòti ká yii bi máah kí dāá fikitì ditanḡkpiilin kí dāá kàl duulnyapoon un dòon boonee, dinimpucaal nì dicamondi dāa kpá. ³⁶ Baa dāa gítì kúù, ní ki dāa bí kii Unimbòti tūuni nín bí puee, ní ki dāa sá Unimbòti jipombi, kun puee bi fātii fikitì ditanḡkpiilin. ³⁷ Mooisi nin ḡmān ki cánti yii bitanḡkpiibi dāá dāá fikitì, laakin u sòon kikuḡkumbiki botee, u nín yíin ti-Dindaan yii: <Abraam Nimbotiu, Isaaki Nimbotiu, Jaakob Nimbotiu.> ³⁸ Unimbòti sá bin wálee Nimbotiu ní waa sá bitanḡkpiibi Nimbotiu, kun puee ún ceeyee bín kòko kaa kpū.”

³⁹ Niinee ní bimaradakaliibi biba bí-u yii: “Ukpil, a nín sòon puee ḡān tikpil.” ⁴⁰ Kun puee baa nín gítì ḡhūn kí bàlfi-u tibòti tiba kí kpèè u-nyòkon.

⁴¹ Ní Yeesu bí-bi yii: “Ní mana ní ni ḡhūn kí lì yii Kriisitoo sá Dafidi naantiiu? ⁴² Dafidi u-ba lī Soom takaldau poon yii: <Ti-Dindaan tükü m-Dindaan yii: Kàl m-ḡanḡiil pú yèè ⁴³ kí nín cí ḡyunti ḡun m dāá cànti a-nannanliibi n̄ kpánti a-taangi tókḡkaatee.> ⁴⁴ Dafidi u-ba yī-u u-Dindaan ní: kin mana ní u ḡhūn kí nín sá Dafidi naantiiu mun?”

⁴⁵ Yeesu bī sòon kunipaau bī pílfiñ-uee ní u bí u-boonnooliibi yii: ⁴⁶ “Ní n̄n nyíñ ni-ba n̄ bi-maradakaliibi. Bi néén ki pèenti abokutikpaan ki yíin, ki néén bí n̄n jáam-bi sampaaubi pu, ní ki néén ki kàal nyòkpu jalij akpafidiin ni n̄ diin-abin, ⁴⁷ ní ki fikì bikpiipoobi wanti, ki mèè ḡwimmeem yúntí, kí dākà binib yii bi sá bimontiibi. An puee difafadaaldi din gítì lákatèe dō ki cí-bi.”

21 Yeesu yáati ki ká bigaajab nín tòó animil saraa dakaau pu Kunimbòtidiinee, ² ní u ká ukpiipusoodaan ubo cáan igboo ili ki tó. ³ Ní u bí yii: “Ibaam̄n ní m tükü-ni, Unimbòti nimiinee ukpiipusoodaan nee tó ki jitiñ bin kòko kínee. ⁴ Di sá yii bin kínee dū bi-nimilij ḡin pá baa làa dū ḡá n̄ tibee ní ki tó, ama ukpiipu nee n̄ u-sool poonee, u nín bàà cáa ḡin kí dā tijin kí jēe ní u cáan kòko ki dūu tó nee.”

⁵ Binib biba n̄n bī sòon Kunimbòtidii nyaanḡku pu, atanḡpanyaan ḡin bi n̄n dūu máñ-kuee, n̄ ti-wammontiil tin bi n̄n dūu ḡá saraa ki tī Unimbòtee. Ní Yeesu bí-bi yii: ⁶ “Kun ni wāl neeyaa, iwiin iba dòon naa dāa gítì kánti ditanḡkpal diba tókó di-juti pu. An kòko dāá dāá wī ní.”

⁷ Bi bàlfi Yeesu yii: “ḡyunti ḡuloḡu ní tin a sòonee dāá bàñ? Kudaanḡu kulòko di dāá dākà yii an tóobiñ?”

⁸ Ní Yeesu bí yii: “Ní n̄n nyíñ ni-ba ubo n̄ taa ḡmàtiñ-ni, kun puee binib tikpil dāá dāá dū man yindi kí kpánti bi-yanḡ, kí bí yii bín di sá man, kí tükü-ni yii ḡyunti bāañ. Ama ní taa n̄sò-bi. ⁹ Ni yaa láa gb̄l bi sòon tijáti n̄ fikilfikil kitiḡ puee, ni-pobiliñ n̄ taa bīil. An máan tīn kòko n̄ bàñ kí wàati. Ní n̄n nyí yii duulnya kúntitam kaa dá láa yá.”

¹⁰ Ní u gítì lī yii: “Kitiḡ kiba yab dāa yíki ní kí jáñ kiba yab, ní dibeel diba yab n̄ yiki kí jáñ diba mun yab. ¹¹ Ajan tikpil kitiḡ dāá dāá c̄ñki ḡkpitim pu, ní bilbil kúm n̄ ḡkum dāá dāá nyā atinjan kupaa pu. Tiwan tikpil dāá dāá ḡá kí kón binib tifaandi, ní tidaandi tikpaandi dāa pāantí kutagbōḡu pu.

¹² “Kí wàati tīn kòko n̄ bànee, bi dāá cūti-ni kí sàan-ni, kí cáa-ni ibosoon akpafidiin ni, kí piin-ni

sarka; ki dāá cáa-ni bibotikpaambi n̄ biyidambi nimiin man pu. ¹³ Niin ní ni dāa kánti mpaan kí sòon n̄ bi tin ni nyí man puee. ¹⁴ Míñ yaa bāañ nee, ní bónti ni-ba kí taa n̄n yálingkí tin ni dāá tin sòon kí fī ni-bee pu. ¹⁵ Kun puee mama m-ba di dāá dāá tī-ni iciin n̄ tibòti tin ni dāá sòon kí líi ni-nannanliibi, baa làa ḡmā kí kpákañ-nee. ¹⁶ Ni-baabi n̄ ni-nab, n̄ ni-nabiyaamu, n̄ ni n̄ bin pēēyee, n̄ ni-boobi dāá dāá dū-ni kí ḡúbiñ ni-nannanliibi, ní bín n̄ kpò ni-kansikin biba. ¹⁷ Bāa ḡma dāá n̄n ná-ni ní n̄n fōō man ki kíyee pu. ¹⁸ Ama, n̄ míñ kòkoe, ni-yikpiliku bāa kubo kaa làa lēēni-yil pu kí wōḡki. ¹⁹ Yūlmaan mmontiimin, míñ ní ni ḡhūn kí dāá fī ni-ba.”

²⁰ “Ni yaa láa ká bijanjaliibi dómín ki m̄anti ki tú Jeerusaleemee, ní béé yii, ḡyunti gbantee, butobu dāá jākà-u dee. ²¹ An yuntiḡuee, bin yaa láa bín Juudee tiḡkinee n̄ n̄n sán ki dāb ajoon, bin yaa láa bí Jeerusaleem tiḡkinee n̄ n̄n sán ki nyēē, ní bin yaa láa bín tisatinee n̄ taa kpinní mmōḡki. ²² An dāa sá ipontoon wiini ní, kí ḡá kii Unimbòti takaldau poon n̄n ḡmāñ ki siñ puee. ²³ Ama, falaa dō ki cí bipodambi n̄ bimatiñ iwiin gbanti poon. An dāa sá kunimbaakpaanḡu ní kitiḡ kòkon. Unimbòti ḡuul dāá dāá líti inibool nee pu tikpil. ²⁴ Bi dāá kpò binib tikpil n̄ ḡjimu, kí cúú tikpil kí cáa cūnni kuyunḡu atimbun kòkon, ní bin kaa nyí Unimbòtee n̄ dāá jī Jeerusaleem kí tāa pūb, kí dāá sāa bi-yuntiḡu.”

²⁵ “Ni dāá dāá ká tidaandi ḡwiin n̄ ḡmal n̄ ḡmalbijaa pu. Kitiḡ puee, atimbun dāa bí ki yálingkí n̄ ḡi-ba, ní tiḡku nyiḡḡunḡi wooku dāa kōnti-bi tifaandi. ²⁶ Binib yaa dākafi tin bí ki dòon kitiḡ puee, an-faantee dāá dāá kpò-bi. Ní ipon in bí kuta puee n̄ dāá c̄ñki. ²⁷ ḡyunti gbantee ní bí dāa kánti man Kinibiki dòon ditagbandi pu kí jil pàlpal n̄ mpon n̄ tinyool tikpil. ²⁸ Tin bí nee yaa láa bī ḡáanee, nimbi n̄ mòti yūl kí ká kunyannyaau, ni-fil tóobiñ dee.”

²⁹ Ní Yeesu lī tibōḡmantikaal nee yii: “Kpèēmaan fiḡi subu n̄ isufi in kòko kínee n̄n dākà-ti tiḡyee.

³⁰ Ni yaa ká i bī tükü tifaaponee, ni béetí yii kuseeu yákañ dee. ³¹ Míñ mbaantiim, ni yaa láa ká tin kòko m sòon n̄ ni nee bī jītée, béēmaan yii Unimbòti beel tóobiñ dee. ³² Ibaam̄n ní m tükü-ni, nimbi waanee nib kaa làa kpú kí kúnti ní an botee kòko n̄ bàñ. ³³ Kutagbōḡu n̄ kitiḡ dāa bí kí kúnti, ama man boti kpá kí kúnti jaanjaan.”

³⁴ “Ní n̄n nyímmaan n̄ ni-ba kí taa yànti n̄jinjim n̄ ndanyoon n̄ duulnya landokoi n̄ jī mpaan ni-pobiliñ poon. An yaa sá fam, Unimbòti bosooni wiinḡu gbanti dāá dāá túuh-ni. ³⁵ ḡu dāa tōon kii kulaaḡḡuee kun puee an dāá dāá bīñ kitiḡ kòko n̄ ki-nib pu ní. ³⁶ Míñ puee ní taa n̄n ḡèemmaan, n̄n mèēmaan múlmul, mbusu wiini gbanti yaa láa bāanee ní ká mpon kí ḡmátí tikòko poon, kí ḡmā kí dāá yūl man Kinibiki nimiin.”

³⁷ Kinyonḡ gbanti poonee, baabadalee, Yeesu n̄n dākà Unimbòti boti Kunimbòtidiin, ní kunyeeuee ú cū kitimbilii kin bí dijool din bi yī Oliifi sufii joollee pu kí dòon. ³⁸ Ní samaa kòko n̄n kintiñ-u kutaafaau pòlpòl Kunimbòtidiin kí pílfi tin u sòonee.

22 Jiŋaal un bi ŋmóó kpɔnɔb bin baa ŋáán ŋkpɔnɔnyɔkɔ bi yî-u Paakee nin tóobiñ. ² Ní bisaraanŋakpilib nì bimaradakaliibi nìn bñ nyàab nšan kí cúú Yeesu, ama ní ki fàŋkí kunipaau.

³ Niinee ní Sitaan dómiñ ki kó Juudasi un bi yî Iskaariyotee ni; u nìn sá Yeesu kpambaliŋ saalaa nì alee kansikin diba ní. ⁴ Ní Juudasi cūti ki ká bisaraanŋakpilib nì soojab bin cí Kunimbotidiyee kpilib, ki sòon nì bi min ní u dàá ŋá kí nyàab nšan ŋun u dàá dī kí cúú Yeesu kí ŋúbiñ-bee. ⁵ Ní an móokiñ-bi ní bi siñ kunimiŋmiuu kun bi dàá tī-uee. ⁶ Ní u kíí ní kí kíí ki bñ nyàab ŋyunti ŋun di kitií ú dū Yeesu kí ŋúbiñ-bi, binib n̄ taa béeyee.

⁷ Jiŋaalee poonee, ŋwiin ŋun bi máan kí kpò api-bilee bāań, ⁸ ní Yeesu tú Piyeer nì Jaan yii: “Cúú ŋámaan apibil jiŋaaliu jinti tí jī.” ⁹ Ní bi bālfī-u yii: “La ní a là tí cù kí ŋá tijin gbanti?” ¹⁰ Ní u bí-bi yii: “Ní pīlfī, ni yaa làá kó kitiŋinee ni nì uninja ubo dàá tin kpāfi u tú dinyimbool, ní nìn taa-u kí kó kudii kun ni u yaa kóee, ¹¹ kí bālfī kudiidaan yii: <Ukpil bālfī-si yii kudii kulokɔn ní u nì u-boon-nooliibi dàá jī jiŋaal jikaati ní?> ¹² Niinee, u dàá dàkà-ni diditɔntɔkɔl dikpaŋku kubo, tikoko bí poon kí bónti ki sí, niin ní ni dàá ŋá tijikaal.” ¹³ Ní bi búnti kí lafun bān kí ká min u lée deedee, ní ki ŋá jiŋaalee jinti niin.

¹⁴ ŋyunti bāanee, Yeesu nì u-kpambaliŋ kāl ki bñ jīn tijinee, ¹⁵ ní u bí-bi yii: “M lēem-pobilin páaa yii man nì ni n̄ jī apibil jiŋaaliu nee kí wàatī ní m̄ nìn jī falaa. ¹⁶ M tükù ki cánti-ni yii m̄ gitií kpá kí jī jiŋaal nee kí nìn cí daliŋkin u-taapu dàá nyā mpaampiin pu Unimboti beelinee.” ¹⁷ Niinee ní u yòon ndaam, ní ki jáam Unimboti ní ki bí yii: “Fóó-maan kí nyò kí kíñ tɔb. ¹⁸ M tükù ki cánti-ni yii m̄ gitií kpá kí nyò ndaam nee kí nìn cí ŋyunti ŋun Unimboti beel dàá dāanee.” ¹⁹ Boonee ní u yòon kpɔnɔ ní ki jáam Unimboti ní ki gifi ki tī-bi ní ki bí yii: “Doo di sá m-wunti [tin m̄ tī ni-puee. Nín ŋáammaan mín ki téetī m-pu.” ²⁰ Bi ŋmó kí dóoyee, ní u gitií yòon ndaam mbaantiim ki tī-bi ní ki bí yii: “Ndaam nee di sá dipoompondi din dàá nìn bí Unimboti nì binib kansikinee. M-fatikuu un dàá nyā nimbi puee di tì an poondi gbanti.]

²¹ “Kpèè, un dàá dū-mi kí tī m-nannanliibee bí doo, man nì u pēedisambil ki jīn tijin. ²² Tiŋman, man Kinibiki dàá kpú kii Unimboti nìn nìn lī ki siñ puee, ama mbusu dō ki cí un di dàá dū-mi kí nyā-fìn m-nannanliibee.” ²³ Ní bi kíí ki bñ bālfī tɔb yii: “Ŋma di bí ti-kansikin ki dàá ŋá mín?”

²⁴ Niinee ní Yeesu kpambaliŋ kíí ki bñ kpákà ki là kí béé bi-kansikin un di dàá nìn sá ukpaanee. ²⁵ Ní Yeesu bí yii: “Atimbun bótiibi wób binib bin pu bi ká dibeelee ní, ní biyidambi là bí nìn yî-bi bilaŋŋfitiibi. ²⁶ Ama án taa nín sá mín nimbi cee. Un sá nimbi cee ukpaanee n̄ nìn sá kii kiwaayee, ní un là kí nìn sá uyidaanee n̄ kpánti ni-tontonliu. ²⁷ Ŋma di sá ukpaan ní? Un ká ki jīheeyaaa un yú ki tì tijinee ní? Un ká ki jīhee di sá ukpaan. Ama man sá ni-kansikin kii utontonlee ní, mín puee ni mun n̄ nìn bí kii mamee.

²⁸ “Nimbi di bí m-cee m-falaabi poon baabadal, kaa fá-mi. ²⁹ Mín puee m-Baa bónti dibeel kí tī-mi, mín mbaantiim ní man mun bónti dibeel kí tī-ni.

³⁰ Ní ŋyunti ŋun m dàá kál dibeelee, ni dàá kál m-cee m-beelin kí jī kí nyò, ní kí kál abeejal pu kí nìn sòon Israyeel yab naakoti saalaa nì tilee boti.”

³¹ Ní ti-Dindaan lī yii: “Siimon, Siimon, á pīlfī, Sitaan bālfī kí bākal-si kii bi nìn bākal idi puee.

³² Ama m mēea-pu an nìn dàá ŋá pu a-fookiu n̄ taa wāŋkèe. Boonee a yaa làá fātī kpánti a-bee, á dàá nyàatī a-nabiyaamu.” ³³ Ní Piyeer bi-u yii:

“Ukpil, man bónti ki cí, an yaa sá sarkaaa man nì si di dàá kó, an yaa tí sá ŋkúmaaan man nì si di dàá kpú.” ³⁴ Ní Yeesu fātī kíí-u yii: “Piyeer, ibaamon ní m tükù-si, dín gba kí wàatī ukooja n̄ bāakèe, a dàá néé yii saa nyí-mi, diba dibee mita.”

³⁵ Ní Yeesu gitií bí-bi yii: “M nìn nìn tú-ni ki bí yii ní taa yòon animil nì ditokɔl, nì anaatakee, tiba nìn lóó-naaa?” Ní bi kíí yii: “Aayee.” ³⁶ Ní u bí-bi yii: “Kɔŋkonnee un yaa cáá animilee n̄ yòon, un cáá ditokolee mun n̄ yòon, un kaa cáá kijanajikee n̄ nyāfi u-bokutil kí dā kijiki. ³⁷ Di sá yii m tükù ki cánti-ni yii, see án bān m-pu kii an nìn ŋmān ki siñ Unimboti takaldau poon puee, yii: <Bi kaañ-u ki tó bikpitibin.> Tiŋman tin kókɔwoooo Unimboti bonaatiliibi ŋmān ki siñ m-puee dàá ŋá mín.”

³⁸ Ní bi bí yii: “Ukpil, kpèè, njanajimu muli sèé.” Ní Yeesu bí-bi yii: “An ŋmānti.”

³⁹ Bi lī mín ki dóoyee, ní u nyān ki búnti Oliifi su-fii jool pu kii u nìn péekpāaa cá puee. Ní u-boon-nooliibi nóó-u. ⁴⁰ Bi bāań niinee ní u bí-bi yii: “Ní nìn mēemaan kí taa gèen an nìn dàá ŋá pu ni yaa kó icɔŋkinee ní taa lítée.” ⁴¹ Ní u sùti ki cūti nyokopu ki ŋmānti kii bi nìn tòó ditaŋkpal puee ní ki gbāan ki mēeyii: ⁴² “M-Baa, a yaa là, kàkatī falaa un an sá m̄ nyò nee kí wàatī-mi, nì mín kókɔee, án taa nín sá man lammi ní n̄ ŋá, án nìn sá sii yam.” [⁴³ Niinee ní Unimboti tūuŋu ŋubo nyānni yilpu ki dómiñ ki tī-u kunyannyaau. ⁴⁴ Din-iminaamandi din nìn kó-uee puee ní u mōtī bñ mēè mbaamom, ali u-tuntuŋku tin kpánti kii afatikudindikee ki líti kitiŋ.]

⁴⁵ U mēeki dóoyee ní ki yiki ki nìn gitií u-boon-nooliibi cee. U bāanee, bín dō ki gèen kunimbaau geem. ⁴⁶ Ní u finti-bi ki bālfī-bi yii: “Ba pu ní ni gèen? Yikií mēemaan kí taa ti gèen an nìn dàá ŋá pu ni yaa kó icɔŋkinee ní taa lítée.”

⁴⁷ Yeesu kaa láá sòon kí ŋmál, ní dinikitil diba cílín. Juudasi un sá u-kpambaliŋ kansikin dibee līn bi-nyokopu, ní ki sùti ki piliñ Yeesu kí kpāl-u.

⁴⁸ Ní Yeesu bālfī-u yii: “Juudasi, mimmee nì dikpāl-di poon ní a dàá dū man Kinibiki kí ŋúbiñ m-nannanliibaaa?” ⁴⁹ Yeesu boonnooliibi bée yii bi là kí cúú-uee, ní bi bālfī-u yii: “Ti-Dindaan, tí dū njimu kí gāati-baaa?” ⁵⁰ Niinee, bi-kansikin ubo dū kijiki ki gāa ki wúkuti usaraanŋakpil tontonliu ŋaŋgitafal. ⁵¹ Ama ní Yeesu bí yii: “Yàntimaanee! An ŋmāntèe,” ní ki gbēutontonlee tafal, ní u pókì.

⁵² Ní Yeesu bālfī bisaraanŋakpilib nì bin cí Kunimbotidiyee kpilib, nì bibosoonliibi bin dómiñ kí cúú-uee yii: “Ba pu ní ni ŋúbiñ njimu nì atambon kí dàá cúú-mi kii m sá unikpíte? ⁵³ Man nì ni di péebí Kunimbotidiin baabadal, ba pu ní naa cúú-mi niin? Ama ŋyunti bāań ni nì dibombondi botiu n̄ ŋá ni-tundi.”

⁵⁴ Ní bi cúú Yeesu ki cáá-u ki búnti usaraanŋakpil

dumpu, ní Piyeer n'ó-u aboon aboon. ⁵⁵ Bi nín kpáá ḡḡmí dicindi kansikin ki b'í wùl, ní Piyeer d'ómíin ki kàl bi-cee. ⁵⁶ Usap'oon ubo, u sá utonton-li, u ká Piyeer nín ká ki k'ól ḡḡmee, ní u dū u-nimil ki báan u-pu ki kpēē-u címmm, ní ki bí-bi yii: "Uninja nee mun bí kijapaai kin bi cúú nee cee ní."

⁵⁷ Ní Piyeer néé yii: "Unimpu, man kaa nyí-u."

⁵⁸ An kúti fiiyee, ní ubo mun g'ítí ká-u, ní ki bí yii: "A mun sá bin n'ó-uee kansikin ubo ní." Ní Piyeer kíi-u yii: "Maa sá u-y'ou." ⁵⁹ An yúnti ki b'án kii kukuluu kubo nyókomee, ní ubo mun g'ítí bí yii: "An péēsó kí lā uninja nee mun nín bí kijapaai nee cee ní, kun puee u sá Gaaliilee ní."

⁶⁰ Ní Piyeer kíi-u yii: "M-b'oo, maa nyí tin tin a s'òonee." U b'í s'òonee, niin niin ní ukooja báaki. ⁶¹ Ní ti-Dindaan f'atíi kpēēPiyeer dímmm, niinee ní Piyeer t'etèti ti-Dindaan nín bàà t'ukū-u puee, yii: "D'ìn, a dàá néé yii saa nyí-mi diba dibee mita ní ukooja n' b'áaki."

⁶² Ní Piyeer nyán ki b'íi s'ùn ki yáliḡkí.

⁶³ Binib bin nín cí Yeesuee nín b'íi b'èel-u ní ki gbáa-u, ⁶⁴ ní bi dū ḡḡabu ki b'óob u-nimiin ní ki l'è-u yii: "B'ée un fáá-see kí l'è." ⁶⁵ Ní bi g'ítí s'íi-u asiibil tikpil ki kúti.

⁶⁶ Kutaa wúntèe, Juuda yab kpilib n'ì bis-araḡakpilib n'ì bimaradakaliibi kpáfi ki dàá s'òon u-boti, ní ki y'ánti bi cáá-u ki c'unnì bi-cee. ⁶⁷ Ní bi b'álfi-u yii: "T'ukū-ti sii di yaa sá Kriisitoo?" Ní u kíi-bi yii "B'áa m yaa péē t'ukū-naaan naa làá f'óó kí kíí, ⁶⁸ m yaa tí b'álfi-ni tibotaaa naa làá kí-mi.

⁶⁹ Ama kí kíí k'òḡk'onnee kí nín cá, man Kinibiki dàá nín ká Unimb'oti m'p'ondaan ḡḡḡiil p'ú." ⁷⁰ Ní bi-k'òk'ò bí yii: "Mim mee a sá Unimb'oti Jip'oon ní-in?" Ní u kíi-bi yii: "Kii nimbi ni-ba nín l'ì puee, m lafun sá ní." ⁷¹ Niinee ní bi bí yii: "Ti dàá g'ítí ḡá ba biseeradambi! U s'òon timbi ti-ba gb'íl dee."

23 Ní bikpilibee k'òk'ò yíkì ki y'òon Yeesu ki cáá c'unnì g'omina Piilati cee, ² ní ki b'íi m'óntí ki t'untí u-pu yii: "Ti ká kijapaai nee b'íi g'áatí ti-nib yiliḡ yii bí taa pà lampoo kí t'íi g'ominakpaan Seesaar, ní ki bí yii ùn u-ba sá Kriisitoo, uboti."

³ Ní Piilati b'álfi-u yii: "Sii di sá Juuda yab botiuaaa?" Ní Yeesu kíi-u yii: "Sii di l'ì." ⁴ Niinee ní Piilati bí bisaraḡakpilib n'ì binib k'òk'ò yii: "Maa ká kijapaai nee pu tikp'il b'áa tiba." ⁵ Ní bi y'íi, ki mòt'íi s'òon m'pon yii: "U y'íi ní ki d'ákà ki g'áatí binib n' taa nín t'ó g'omina. U k'íliḡ Gaaliilee ní ki d'ómíin ki j'ítí Juudee t'ḡki k'òk'ò p'oon ní ki d'áa b'áan timbi cee doo."

⁶ Ijyunti ḡun Piilati gb'íl mim mee, ní u b'álfi yii: "Kijapaai nee sá Ugaaliileeja níin?" ⁷ Bi nín kíi-u yii Yeesu lafun ny'ánní Gaaliilee kitiḡ kin ni Eeroodi sá ubotee, ní u dū Yeesu ki t'íi Eeroodi un nín d'ómíin Jeerusalem ḡyunti gbantee. ⁸ Eeroodi nín ká Yeesuee, an m'óok'ín-u tikp'il, di sá yii u nín gb'íl bi s'òon Yeesu pu an yúnti, u bàà péēny'áab kí ká-u ú ḡá maamaaci ubo ú ká. ⁹ Ní u b'álfi-u any'òobun tikp'il ama Yeesu kaa kíi-u bàà diny'òobumbaantiil. ¹⁰ Bisaraḡakpilib n'ì bimaradakaliibi nín bí niin ki s'òon m'pon ki m'óntí ki t'untí u-pu. ¹¹ Ní Eeroodi n'ì u-soojab kíi ki b'íi b'èel-u ki kpēē-u fam, ní ki dū dib'òkutil din j'ilee diba ki péēn-u mb'otiyaamin ní ki f'at'íi g'íin-u ki t'íi Piilati. ¹² Ijwiin gbantee ní Piilati n'ì Eeroodi kp'íikí ní ki kp'ánti bib'òotiibi,

doooyee baa nín kp'í.

¹³ Ní Piilati k'òon bisaraḡakpilib n'ì biyidambi n'ì binib k'òk'ò ki kp'áfi, ¹⁴ ní ki bí-bi yii: "Ní cáan-mi unil nee yii u b'íi g'áatí binib, ní m b'álfi-u ni-k'òk'ò nimiin tib'òk'p'il tin ni bí yii u ḡée, ama man kaa ká b'áa tiba u-pu. ¹⁵ Eeroodi mun kaa ká u-b'òk'p'il, an pu ní u g'íin'í-u ki t'íin-ti. Kijapaai nee kaa ḡá ti-ba tin m'áan ḡk'úmee. ¹⁶ M'ín puee m dàá y'ánti bí gbá-u anaalab ní kí g'íin-u kí líí." ¹⁷ [Apibil j'ḡaaliu kamaayee an nín sá Piilati n' líí-bi usarkadaan ubo.] ¹⁸ Ní bi-k'òk'ò kíi ki b'íi t'átí dicilpu yii: "Bí kp'ò kijapaai nee kí g'íin Baaraabasi kí líí." (¹⁹ Bi nín cúú Baaraabasi gbanti ki t'ó sarkan kun puee u nín yíkì kí j'á n'ì g'omina ní ki k'ūu unil mun.) ²⁰ Piilati nín ny'áab kí líí Yeesuee, an pu ní u nín g'ítí b'ūsì ki s'òon n'ì samaa. ²¹ Ama ní bi b'íi k'ūuntí yii: "Bí kp'áa-u nd'òp'untikaa pu, bí péēkp'áa-u nd'òp'untikaa pu." ²² Ní Piilati f'at'íi tí l'ì ntataatiim yii: "Tib'òk'p'il tilati ní u baasii ḡá ní? Man kaa ká diyintil diba u-pu din pu ní u m'áan ḡk'úmee. M'ín puee m dàá y'ánti bí gbá-u anaalab kí g'íin-u kí líí." ²³ - ²⁴ Ama ní bi y'íi, ki mòt'íi péēt'átí m'pon yii bí kp'áa-u, ní bi-tantat'íi y'ánti Piilati g'íi ní ki f'óó bi-ny'òk'ò. ²⁵ Ní u g'íin uninja, un nín yíkì ki j'áan g'omina ki k'ūu unil m'uee kí líí, ní ki dū Yeesu ki t'íi-bi bí ḡá-u bi nín là puee.

²⁶ Bi y'òon Yeesu ki cáan kí kp'áayee, ní ki dūu tú Siimon un sá Siireeni t'ḡk'inee, u nín ny'ánní kusaa. Ní bi cúú-u ní ki dū nd'òp'untikaa ki b'ūkuñ-u ú nín b'ūk'ū ki pá Yeesu boon.

²⁷ Dinikitikpaandi nín d'í Yeesu, ní binimpoobi mun nín s'ùn ki yáliḡkí u-pu. ²⁸ Ní Yeesu f'at'íi bí-bi yii: "Jeerusalem nimpoobi, taa níin s'ummaan man pu, níin s'ummaan nimbi ni-ba n'ì ni-biyaamu pu. ²⁹ Kun puee ḡyunti bí ki d'òon ḡun ni bi d'áa l'ì yii: <Biḡmaḡḡmantiibi bin kaa péem'ál ki k'ée, mbiyaa-mu kaa ḡáam bi-biḡḡee, ká diyim'ool.> ³⁰ Ní binib d'áa l'ì ajoin yii: <L'ít'ímaan ti-pu!> Ní kí l'ì agbant'án yii: <Ny'ík'immaan ti-pu!> ³¹ Bi yaa ḡá man un sá busus'ombuee mim mee, kin nimbi bin sá isukulimee faa?"

³² Soojab cáan dig'angandambi bili ki kúti Yeesu pu kí kp'ò bí mun. ³³ Bi b'án laakin bi y'íi kuyik-pabikuee, ní ki dū-u ki kp'áa nd'òp'untikaa pu ùn n'ì dig'angandambi bilee, ubo u-ḡḡḡiil p'ú, un kínee u-ḡḡḡan p'ú. ³⁴ Ní Yeesu bí yii: "M-Baa, d'úu p'ò-bi, kun puee baa nyí tin bi b'íi ḡáan nee taapu." Ní bi t'ó kasi bi-kansikin ki y'akat'í u-b'òk'utiḡ. ³⁵ Ní kunj-paau yú ki kp'ée, ní Juuda yab yidambi bí ki b'èel-u yii: "U f'íi bin kínee, u yaa lafun sá Kriisitoo, un Unimb'ot'í l'èyee, ú f'íi u-ba mun." ³⁶ Ní soojab mun bí ki b'èel-u, ní ki cáan ndaam min g'ánee ki t'íi-u ú ny'ò, ³⁷ ní ki bí-u yii: "A yaa sá Juuda yab botiu, á f'íi a-ba." ³⁸ Ní bi ḡm'án u-yilpu yii: "Un bí nee di sá Juuda yab botiu."

³⁹ Ní dig'angandambi bin bi kp'áa ki kúti u-puee ubo mun bí ki s'íi-u yii: "Sii di kaa sá Kriisitoooo? F'íi a-ba kí f'íi kí kp'áan ti-muaa!" ⁴⁰ Ní u-juti b'íi w'òon-u yii: "Sii n'ì ùn k'òk'ò bí ditafadaalbaantiilin ní, aa f'ḡḡk'í Unimb'otaaa? ⁴¹ Timbi nín m'áan puee di sá ditafadaaldi din p'oon ti bí nee, kun puee dig'angam tuḡḡi ḡin ti ḡáanee paatii dee. Ama un bí nee, ùn kaa ḡá dig'angam ubo." ⁴² Ní u bí Yeesu

yii: "A yaa láá gítín kí jī dibeelee á dāá téetí m-pu." ⁴³ Ní Yeesu kíí-u yii: "Ibaamɔn ní m tükú-si, díń gba man nì si di dàá nín bí Unimbɔti beelin."

⁴⁴ Kuwiŋkuluu nyókomee, ní ŋwiín wáŋkí ní dibombɔndi jéetì kitiŋ kòkò pu ki tin sǎa tikúti tita. ⁴⁵ Ní sata un bi nín dūu pītì Kunimbɔtidii poon ki gānti laakin bi yī circir páaa laŋkee nì laan kínee cúu cáti kansikin nì kansikin. ⁴⁶ Ní Yeesu fáa mbiil mpon yii: "M-Baa, m dū m-fām ki ḡá a-ḡaan." U lí mimmee, ní ki kpī. ⁴⁷ Room soojakpiliu ká mimmee ní ki bīi pàkà Unimbɔti, ní ki bí yii: "Ibaamɔn, kijapaai nee sá unimɔnti ní." ⁴⁸ Kunipaau kun nín dómíń kí kpèè bi nín kpáá Yeesu puee nín ká mimmee, ní bi fātii kùn ki fátí bi-biŋŋi nì kunimbaakpaŋŋu. ⁴⁹ Yeesu bɔɔbi kòkò nì binimpoobi bin nín céèńí-u doooo Gaaliileeyee nín yú kudaŋdaŋu ní ki kpèè tin kòkò bīi jítée.

⁵⁰ Uninja ubo nín bí, bi yī-u Jooseefi. U nín sá bibosoonliibee kansikin ubo ní ki sá unimɔnti ki yú deede. ⁵¹ Uninjee nín sá Juuda yab tiŋki kin bi yī Arimateeyee ní ki nín ká ki cí Unimbɔti beel. Waa nín yú bibosoonliibi bin kínee boon, ní kaa nín bí tin bi bónti kí ḡee poon. ⁵² Òn di cūti Piilati cee ki mēè-u nsan kí yòon Yeesu wunti. ⁵³ U pú-u nsanee, ní u cūti kí kpáatì Yeesu wunti ndopuntikaa pu, ní ki dū ḡaapiin ki fiń-u ki cáá-u ki bíl dikaakul din bi nín lùkū ditaŋkpalinee. Baa nín dáá síb báà ubo dikaakul gbanti poon. ⁵⁴ An nín sá ŋwiin ḡun jooku ḡwiŋḡuŋfikaa kífee, ní ŋwiín tóob kí jéetì.

⁵⁵ Binimpoobi bin nín céèńí Yeesu doooo Gaaliileeyee táá Jooseefi ki cūti kí ká dikaakul nì bi nín bíl u-wunti puee, ⁵⁶ ní ki fātii nín kùn, ki dómíń ki bónti ikpafi nì talaalub kí dáá cáan kí yàan utañkpiil pu, ní ki kál ḡwiŋḡuŋfikaa, kii bi-marau nín sá puee.

24 Kinyoŋ poon wimpeekaŋu dal ntaafaabombɔminee, ní binimpoobee búnti dikaakul laŋki ki ḡúb ikpafi nì talaalub bin bi bóntè. ² Bi bànee, ki ká ditaŋkpal din bi nín dūu pīiń dikaakul nyókòee bínti ki tin dō ḡkpaanceeti, ³ ní bi kó dikaakul poon kaa ká ti-Dindaan Yeesu wunti. ⁴ Bi bákati kí kín ki yú ki dàkafēe ní bininjab bili cílín bi-pu ki pēētíwampin káŋkaŋ. ⁵ Bi fāŋki kí tīnti taapu, ní binibee bí yii: "Ba pu ní nì nyàab unil un wálee bitañkpiibi kansikin ní?" ⁶ Òn fikiti, waa bí doo, téetímaan u nín nín bí Gaaliilee kí tükū-ni puee, ⁷ yii: <An sá bí dū man Kinibiki kí ḡúbìń binikpitib ní bí kpáá-mi ndopuntikaa pu m kpú, ní winta dalee m fikiti.> "

⁸ Niinee ní bi fātii téetì Yeesu boti gbanti pu. ⁹ Ní bi búnti kí cūti máafi an bóti kòkò akpambal saalaa nì dibee nì binib bin kínee kòkò. ¹⁰ An nimpoobee di sá Maarii Magdala yoo, nì Jaanni, nì Maarii Jaaki na, nì binimpoobi biba mun nín céèń-bi, kí tükū akpambal tibobaantiil. ¹¹ Ama binimpoobee nín dómíń kí tükū akpambalee baa nín fōó kí kíí, bi nín dūu yíiń mmaam ní. ¹² Ama ní, Piyeer yíkì sàń kí nín cá dikaakul laŋki. U bàń kí gbóónee ḡaabu ḡun bi nín dūu fiń-uee baba di dō. Ní u fātii nín gítín, kí bákati nì an bóti sèeee.

¹³ ḡwimbaanti gbanti ní u-boonnooliibi bili yíkì kí nín cá kitimbili kiba bi yī-kí Eemayusi. Kí yíkì Jeerusaleem kí cū kitiŋ gbantinee an sá atañkpee

saalaa nì diba ní. ¹⁴ Ní bi còom kí sòon tin kòkò jítì Yeesu puee. ¹⁵ Bi nín bí sòon mín kí kpákèe, ní Yeesu u-ba bāan bi-cee ní u nì bi táá kí nín cá. ¹⁶ Bi wál-u ní tiba yānti baa béè-u. ¹⁷ Ní Yeesu bālfí-bi yii: "Tilati ní ni còom kí kpákà ní?" Ní bi sǎa kí síl nì kunimbaau. ¹⁸ Ní bi-kansikin ubo, bi yī-u Kleeopasi, bí-u yii: "M pākā sii bāba di pēekín Jeerusaleem tiŋkin doo, kaa gbil tin jítì iwi-in nee poonee." ¹⁹ Ní u bālfí-bi yii: "Ba bóti di jítì ní?" Ní bi kíí-u yii: "Tin bāan Yeesu Naasaareeti yoo, un nín sá Unimbɔti bōnaatiliu kí ḡaān maa-maaci tuuŋŋi, u-nyoobuŋŋi mun cáa mpon Unimbɔti nì binib kòkò nyée. ²⁰ Ti-saraaŋakpilib nì ti-yi-dambi dū-u kí tī bí sòon u-bóti kí kpò-u, ní bi dū-u kí kpáá ndopuntikaa pu. ²¹ Òn pu ní ti bàà máká yii u dáá fiń Israyeel yab. Nì mín kòkòee, an bóti nín jítèe díń iwiin ita sèé nee. ²² Ama ti-kansikin binimpoobi biba cáan-ti maamaaci bóti dínee. Di sá yii bi péé kutaafaau ní ki cūti u-kaakul laŋki. ²³ Bi bànee, kaa ká u-wunti, ní ki fātii gítín ti-cee kí máafi-ti yii Unimbɔti tūuni cílín bi-pu kí tükū-bi yii u fikiti. ²⁴ Ti-yab biba mun cūti u-kaakul laŋki kí mun ká kii binimpoobee nín bàà lí puee, ama baa ká ún u-ba."

²⁵ Niinee ní Yeesu bí yii: "Oooo binib nee kaa cáa iciin, kaa yáb kí fōó Unimbɔti bōnaatiliibi nín sòon tiŋyee kí kíí. ²⁶ Mimnee an kaa máan Kriisitoo n̄ jī falaa mín kí nín kó u-nyooti naaan?" ²⁷ Ní u kíí kí bī sòon kí cánti-bi Unimbɔti takaldau poon tiboti tin kòkò Mooisi nì Unimbɔti bōnaatiliibi nín ḡmāń kí síiń u-puee.

²⁸ Bi nín bāan kitimbili kin ni bi céé, ní Yeesu ḡá kii u lá kí caatì nyókòpuee. ²⁹ Ní bi bí yii: "Aayee, gbintí ti-cee, ḡwiín dáá jéetì kunyeeu n̄ mó dee." Ní u kó bi-cee. ³⁰ ḡyunti ḡun bi kál kí dáa nín jīnee, ní Yeesu yōon kpono ní kí jáam Unimbɔti ní kí gífi kí tī-bi. ³¹ Niinee ní bi-nimiliŋ cúu ḡāatì ní bi béè-u, ní u wáŋki bi-kansikin niin. ³² Ní bi bī lí tōb cee yii: "U nín bī sòon nì ti kí lèekì Unimbɔti takaldau taapu kí dàkà-ti nsanee, saa bàà ká an nín kó ti-pòbiliŋin fiŋfiŋeeeee?"

³³ Ní bi yíkì niin niin kí nín gítì Jeerusaleem. Bi bànee kí ká akpambal saalaa nì dibee nì bi-jutiibi bin kínee kpáfi, ³⁴ kí bī lí yii: "Tiŋman, ti-Dindaan lafun fikiti! Di sá yii Siimɔn ká-u." ³⁵ Ní bí mun dū tin bi ká nsanee, nì Yeesu nín gíí kpono bi béè-u puee kí máafi-bi.

³⁶ Bi bī sòon mimmee, Yeesu bāan bi-kansikin kí jáam-bi yii: "Unimbɔti n̄ tī-ni ḡgbansoŋfi." ³⁷ Ní bi fāŋki tikpil bi-wunti kpī, kun puee bi dàkafi yii an sá ufaŋfanti ní. ³⁸ Ní Yeesu bālfí-bi yii: "Ba pu ní ni-pobiliŋ máfi mín? Ba pu ní ni cáá ilandòkò ili ili mín? ³⁹ Man dee, kpèèmaan m-ḡalii poon nì m-tafati tibuwati. Gbēèmaan-mi kí kpèè! Ufaŋfanti kaa cáá tiwunaaan kaa cáá akpab kii ni nín wál man cáá pu nee." ⁴⁰ U lí mimmee, ní kí dàkà-bi u-ḡalii nì u-taaji. ⁴¹ Baa nín dáá baasii fōó kí kíí mbaamomin kun puee an nín sá-bi mmɔnaaan kí ḡá-bi bitii mun, an puee ní Yeesu bālfí-bi yii: "Ní cáá tiba doo kí jāaa?" ⁴² Ní bi dū diŋḡgindi din ḡófèe kí tī-u, ⁴³ Ní u fōó kí ḡmó bi-nimiin niin.

⁴⁴ Ní u bí-bi yii: "Naa téetì m nín nín dáá bí ni-cee, kí tükū-ni yii tin kòkò bi ḡmāń m-pu Mooisi marab

nì Unimbòti bɔnaatiliibi takaldab nì Soom takaldau poonee máaṅ kí ṅá mimmaaṅ?”⁴⁵ Ni-inee, ní u pīitì bi-landokoi bí ṅmā kí gbìl Unimbòti takaldau poon bɔti taapu,⁴⁶ ní ki bí-bi yii: “An nín ṅmāṅ puee sèé, yii: Kriisitoo dàá jī falaa kí kpú ní winta dalee ú fātīi fikitī.⁴⁷ An máaṅ yii ní sòòṅ u-pu atimbun kɔkɔ nib cee, kí kiliṅ Jeerusaleem, yii binib ṅ dāaṅ kí kpánti bi-bimbim kí ká bi-kpitii pɔtam.⁴⁸ Nimbi di sá seeradambi yii m kpī, kí fikitī.⁴⁹ M dàá yàntī Circir Fām min m-Baa nìn pɔòṅee ṅ dāaṅ ni-pu. Ama ní nīn ká Jeerusaleem kitiṅ poon

ní kí nīn cí ṅyunti ṅun Unimbòti pɔṅṅuee dàá kpákatiṅ ni-puee.”

⁵⁰ Ní Yeesu yɔòṅ-bi ki nyánti kitiṅ kpaanceetiṅu ki cá Beetanii watil pú. Niinee ní u yɔòṅ u-ṅalii yilpu ki mēēki bīiṅ bi-pu.⁵¹ ṅyunti ṅun u bīi mēé ki biintí bi-puee, ní u yíkì bi-cee ki nín jóm yilpu.⁵² Ní bīn gbāaṅ ki nyóṅki-u, ní ki fātii nín gítiiṅ Jeerusaleem nì dipɔɔpiṅkpaandi,⁵³ ní ki bi baabadal Kunimbòtidiin ki pàkà Unimbòti ki jáam-u.

JAAN

1 Kí wàatì Unimbòti ñ náán duulnyee, ubo nìn bí bi yî-u Dinyoobundi ní ki bí Unimbòti cee, ní ki sá Unimbòti. ² Dinyoobundi gbanti di nìn péebí Unimbòti cee doooo ñkilkamin. ³ Dín ní Unimbòti dū ki náán tikoko. Tiba kaa bí fam Unimbòti kaa dū Dinyoobundee ki náán kudoghu. ⁴ Di-ni ní dimaṅfal nìn bí, dimaṅfal gbanti di nìn tìi binib ṅwalfi. ⁵ Ní ṅwalfee dómiñ ki ṅmíntí binib bin bí dibombondinee, ní binibee kaa fōō-ṅu.

⁶ Unimbòti nìn túnní uninja ubo, bi yî-u Jaan. ⁷ U nìn dómiñ kí sòòn nì binib ṅwalfi boti, bàà ṅma ñ pílfiñ-u kí fōō ṅwalfee. ⁸ Jaan u-ba kaa nìn sá ṅwalfi, u nìn dómiñ kí lēēṅwalfee pu seera ní. ⁹ ṅwalfi gbanti baba di sá mmònti, ki dómiñ kitij pu ki ṅmíntí bàà ṅma.

¹⁰ Unimbòti dū-ṅu ki náán taapu doo wanti kòkò, ama, ṅyunti ṅun ṅu nìn bí taapu dooyee, baa béè-ṅu. ¹¹ Un sá Dinyoobundee dómiñ u-yab cee, ní u-yab kaa fōō-u. ¹² Ama bin kòkò fōō-u ki gbíl ki tiiñ-uee, u yānti bidambi kpánti Unimbòti biyaamu, ¹³ mun ní unil kaa màlee, kaa tí sá unil làtam ama an sá Unimbòti di màl bìn.

¹⁴ Dinyoobundee kpánti unil ki kāl ti-kansikin ki cáá tiṅan nì ibaamòṅ tikpil, ní ti ká u-nyooti tin u nìn fōōyee kun puee u sá Unimbòti Jipombaabil.

¹⁵ U-pu ní Jaan nìn kúuñ ki lí yii: “Un m nìn lí yii u dòn man boon ama ùn jítiñ mamee, dee! Di sá yii ùn péebí ní bi nín màl man.”

¹⁶ Ùn cee ní tiṅan kowoooo nyánní ní ki bāañ-ti, ní timbi kòkò fòol-ti múlmul. ¹⁷ Unimbòti nìn yānti Mooisi tī-ti marab, ama ní Yeesu Kriisitoo cáañ-ti diyimool nì ibaamòṅ. ¹⁸ Bàà ubo kaa wál Unimbòti dalba, ama u-Jipombaabil un mun sá Unimbòti ki bí ki nákañ u-Baa Unimbòtee di yānti ti béè-u.

¹⁹ Juuda yab kpilib bin nìn bí Jeerusaleemee nìn túnní bisaraaṅakpilib nì Leefiibi bin ṅaañ Unimbòti diiku poon ditundee biba Jaan cee bí dāá bālfi-u yii: “Sii di sá ṅma?” Ní u kí-bi yii: ²⁰ “Man di kaa sá Kriisitoo.” Waa nìn bál-bi, ki sòòn ki cán-ti-bi mìn. ²¹ Ní bi fātii bālfi-u yii: “Kin sii di sá ṅma ní? Eeliii?” Ní u bí yii: “Aayee, maa sá Eelii.” Ní bi tí bālfi-u yii: “Sii di sá Unimbòti bōnaatiliu ubo un máañ kí dāañeeeee?” Ní u tí bí yii: “Aayee.” ²² Ní bi fātii tí bālfi-u yii: “Kin, sii baasii sá ṅma ní? Di sá ti là kí tin tükù bin túnní-tee un ní a baasii sée. Sii yî a-ba yii ṅma?” ²³ Ní Jaan kí-bi yii: “Man di sá un báaki kupooun yii: <ṅāṅkìmaan ti-Dindaan saṅṅu,> ” kii Unimbòti bōnaatiliu Eesayi mun nín nìn lí puee.

²⁴ Fariisab biba nìn bí bin bi nìn túnní Jaan ceeyee kansikin, ²⁵ ní bìn bālfi-u yii: “A yaa kaa sá Kriisitoo, kaa sá Eelii, kaa tí sá Unimbòti bōnaatiliu un ti cée, kin ba pu ní a fùul binib Unimbòti ny-

im?” ²⁶ Ní Jaan kí-bi yii: “Man fùul binib nnyim ní, ama ubo bí ni-kansikin, naa nyí-u, ²⁷ ùn di dāá dāá dāañ man boon. Man kaa kpánti gba kí gútí u-naatakaṅ ṅmiii.”

²⁸ Bi nìn bí Beetanii, kitij kin bí Joordan mōog-bandi lapu pu, laakin Jaan fùul binib nnyimee, ní ki sòòn an boti gbanti.

²⁹ Kutaa wúntèe ní Jaan ká Yeesu dòn u-cee, ní u bí yii: “Kpèèmaan, Unimbòti pibil din lèekí binib kòkò kpitiyee dee! ³⁰ Ùn pu ní m sòòn yii: <Uninja ubo dāá dāá dāañ man boon, ama ùn jítiñ man, kun puee ùn péé bí ní bi nín màl man.> ³¹ Maa nìn nyí un ní an sée, ama an sá yii Israyeel yab ñ béé-uee pu ní man dómiñ ki bī fùul binib Unimbòti nyim.”

³² - ³³ Ní Jaan gítí lí yii: “Maa nìn nyí un ní an sée, ama Unimbòti un túnní-mi m nìn fùul binib u-nyimee bí-mi yii: <A yaa láā ká man Fām kpákatìñ kí kòò un puee, ùn di dāá fàl binib Circir Fām.> Ní m ká Unimbòti Fām lafun nyánní yilpu kii dibeeñjilee ki kpákatìñ Yeesu pu. ³⁴ M ká mim-mee, ní ki sòòn ki tükù-ni yii ùn di sá Unimbòti Jipoon.”

³⁵ Kutaa tí wúntèe, Jaan nì u-boonooliibi bili tí yúee, ³⁶ ní ki ká Yeesu jíti, ní u bí yii: “Kpèèmaan, dipibil din Unimbòti dāá dūú ṅá saraa binib kpiti puee sèé!” ³⁷ Jaan boonooliibi bilee gbíl mim-mee, ní ki nòó Yeesu. ³⁸ Yeesu fātii kpēēbi nòó-uee, ní ki bí-bi yii: “Ni nyàab ba?” Ní bi bí yii: “Rabii, la ní a kòò ní?” (Rabii taapu di sá yii, Udakal.) ³⁹ Ní Yeesu bí yii: “Dāammaan kí cuú béé laakin m kòóyee.” Ní bi nòó-u ki cūti béè laakin u kòóyee, ní ki kpáā gbínti niin yaadal wiṅṅu. An nìn sá tikúti tinaa kujoou ní bi nìn cūti.

⁴⁰ Andree un sá Siimòṅ Piyeer naalee nìn sá bilee kansikin ubo bin nìn gbíl Jaan nyoobundi gbanti ki nòó Yeesuee, ⁴¹ ní Andree péé ki cūti ká u-maan Siimòṅ ki tükù-u yii: “Timbi ká Meesiya!” (An dākà yii Kriisitoo). ⁴² Ní u cáá Siimòṅ ki cūnni Yeesu cee. Ní Yeesu kpēē-u ní ki bí yii: “Sii di sá Siimòṅ Jaan jipoon. Bi dāá nìn kíñ ki yî-si Keefaasi ní.” (Greeki sooninee bi yî Piyeer, an dākà yii ditāṅkal.)

⁴³ Kutaa gítí tí wúntèe, Yeesu bí yii u dāá cù Gaaliilee, ní ki ká Fiiliipi, ní ki bí-u yii: “Nòó-mi!” ⁴⁴ Fiiliipi nìn sá Beetsayida tiṅkin ní. Niin ní Andree nì Piyeer mun nìn sá. ⁴⁵ Boonee ní Fiiliipi ká Natanayeel, ki tükù-u yii: “Timbi ká un pu ní Mooisi nìn ṅmāñ u-marab takaldaun ki kpáāñ Unimbòti bōnaatiliibi mun sòòn u-puee. An sá Yeesu Jooseefi jipoon un sá Naasaaretee.” ⁴⁶ Ní Natanayeel bālfi-u yii: “Mim-mee, tiwammòntiil ṅñ kí nyánní Naasaareeti mun deeee?” Ní Fiiliipi

bí-u yii: “Dāān kí cùu kpèè.”

⁴⁷ Yeesu kpèeyee, Natanayeel dòon u-cee, ní u bñ sòon u-pu yii: “Un bí nee di sá Israyeelja páaa, kaa sá mili mili daan.” ⁴⁸ Ní Natanayeel balfi-u yii: “A ḡá mana ní ki nyí-mi?” Ní Yeesu kí-u yii: “Min a bí fiigi subu taapuee ní man ká-si ki wāati ní Fiiliipi dāa nín yíin-see.” ⁴⁹ Niinee ní Natanayeel bí-u yii: “Ukpil, a sá Unimbōti Jipōon ki sá Israyeel yab mun bōti!” ⁵⁰ Ní Yeesu bí-u yii: “M nín bí yii m ká-si fiigi subu taapuee pu ní a fōō ki kíii? A dàa gítì ká tin jítì tin bí neeyee. ⁵¹ Ibaamōn ní m tükù-ni, ni dàa dàá ká kutagbōḡu cūu pīiti, ní Unimbōti tūuni sintiñ ki jóm man Kinibiki pu.”

2 Winta dalee, ubo nín cáa unimpu Kana, Gaaliilee timbilikin. Yeesu na mun nín bí niin, ² ní bi nín yíin Yeesu mun nì u-boonnooliibi bí dāān. ³ Ndaam dāa dōyee, ní Yeesu na bí-u yii: “Bi-daam dōyaa!” ⁴ Ní Yeesu kí-u yii: “Unimpu, sii di dàa tükù-mi m nín dàa ḡá pueeee? ḡyunti ḡun m dàa ḡá m-tundee kaa láá ḡmāntì.” ⁵ Niinee ní Yeesu na bí bitōntōnliibi bin bí niinee yii: “U yaa bí ní ḡá puee, ḡáman mñ.”

⁶ Tilon tiluu nín yú ki sá atañkpee. Niin ní bi nín jōtì nnyim ki fintí, kii Juuda yab koobiliñ nín sá puee. Tilon nín fōō mbamu mmuḡku ní tiba mun mmuḡku nì saalaa. ⁷ Ní Yeesu bí bitōntōnliibee yii bí lún nnyim kí gbéèñ tilon gbanti. Ní bi lafun lún ki gbéèñ yátíyati. ⁸ Niinee ní Yeesu bí-bi yii: “Jōō-maan kí cáa tī ukpil un kpèé tijinee!” Ní bi jōō ki cáa tī-u. Ní nnyimee kpánti ndaam. ⁹ Ukpilee kaa nín nyí laakin ndaamee nyánnée, see bitōntōnliibi bin nín lún nnyimee di nyí. U dákée, ní ki yíin unimpucan cal, ¹⁰ ní ki bí-u yii: “Bi péé péetí kí cáa ndamōntiim, ní binib yaa nyūñ an nyāati-bee ní bí nín nyāntiñ min kaa mōtīi mōee. Ní sii dū ndamōntiim ki kpáafi ki dāa cāabiñ-mi naḡkonam-puōō?”

¹¹ Kana timbiliki kin bí Gaaliileeyee ní Yeesu nín ḡá u-maamaacipeepeekaau ki dākā u-nyooti, ní u-boonnooliibi fōō-u ki kíí.

¹² Boonee ní u nì u-na nì u-naalib nì u-boonnooliibi nín sinti Kapeenaayum, ki kāl niin iwiḡkaañkaa iba.

¹³ Juuda yab jīḡaaliu un bi jīñ ki téetí Unimbōti nín nín fīi bi-naañjab ki nyánti Eejipitee nín tōo-biñee, ní Yeesu nín cá Jeerusaleem. ¹⁴ U bāñ ki kó Kunimbōtidiinee ní ki ká bin nyáfí inaa, nì ipii nì abeenanjilee nì binimikpantiliibi ká. ¹⁵ Ní u nyāab iḡmii ki dūu ḡá dinaalabil, ní ki jīñ-bi ki nyánti nì bi-piiti nì bi-ḡaa kōkō, ní ki dū binimikpantiliibi nimiliḡ ki yāl kitiḡ, ní ki lábiti bi-teebilbi ki cīb, ¹⁶ ní ki bí bin nyáfí abeenanjilee yii: “Nyāntiimaan ni-wanti nee doo. Ní taa nín cáa m-Baa diiku ki kpánti kunyōmpudii!” ¹⁷ Niinee ní u-boonnooliibi téetì tiboti tin bi ḡmāñ Unimbōti takaldaunee, yii: “Ti-Dindaan, m nín mótí a-diiku nee pu miḡyee di wū m-pōbilin kii ḡḡmee.”

¹⁸ Ní Juuda yab kpilib bí-u yii: “Dākà-ti kudaanḡu ní tí béé yii a cáa nsan kí ḡá min a ḡá nee!” ¹⁹ Ní Yeesu kí-bi yii: “Wīimaan Kunimbōtidii nee, iwiin ita dal m dàa fātíi mā-ku.” ²⁰ Niinee ní Juuda yab kpilib bí yii: “Bi dū abin imuḡku ili nì aluu ní ki máñ Kunimbōtidii nee, nì mana ní sii ḡḡn kí dū

iwiin ita kí fātíi mā-ku?”

²¹ Ama Yeesu nín sōon u-wunti pu ní ki nántiñ Kunimbōtidii. ²² Boon u nín dāa fikiti ditanḡpiilinee ní u-boonnooliibi téetì yii u nín lī mñ, ní ki fōō tin bi nín ḡmāñ Unimbōti takaldaunee nì Yeesu nín sōon tin u-fikititam puee ki kíí.

²³ Yeesu nín nín bí Jeerusaleem jīḡaal gbanti yuntiḡuee ní binib tikpil kánti maamaacib bin u ḡáanee ní ki fōō-u ki kíí. ²⁴ Ama Yeesu kaa nín máká bi-pu. Di sá yii u nyí bi-kōkō nín sá biḡyee, ²⁵ kaa nyāab ubo n tükù-u kun bi sée, kun puee u nyí tin bi bi-pōbiliḡinee.

3 Uninja ubo nín bí, bi yíi-u Niikoodeem, ki bí Fariisab jandi pú ní ki sá Juuda yab kpiliu ubo. ² Ukpilee nín dōmiñ Yeesu cee kunyeeu kubo ní ki bí-u yii: “Ukpil, ti nyí yii Unimbōti di túnni-si á dāān kí dākà-ti. Di sá yii, Unimbōti yaa kaa bí unil cee, waa ḡḡn kí ḡá maamaacib kii bin a ḡáañ nee.” ³ Ní Yeesu kí-u yii: “Ibaamōn ní m tükù-si, Unimbōti yaa kaa fātíi māl unil mpōm, u kpá kí ká Unimbōti beel.” ⁴ Ní Niikoodeem balfi-u yii: “Mim-mee, mana ní bi gítì ḡḡn kí māl unil un púlee mpōm? Unil ḡḡn kí fātíi gítì kó u-na poon bí māl-uaaa?” ⁵ Ní Yeesu gítì bí-u yii: “Ibaamōn, Ibaamōn ní m tükù-si, ubo kaa ḡḡn kí kó Unimbōti beelin bi yaa kaa fātíi māl udaan mpōm nì nnyim nì Unimbōti Fāmin. ⁶ Bin binib māalee di sá nnibiyaamu, ní bin Unimbōti Fām māalee mun sá ḡfām. ⁷ M nín bí yii: <Ni-kōkō máañ Unimbōti n fātíi māl-ni mpōmee>, án taa bākatīñ-si. ⁸ Kubuḡu jiti ki cá laakin pú ku yaa lèe, ní a gbil ku-wooku pu ní kaa nyí laakin pú ku nyáneeeyaaa kaa nyí laakin pú ku cee mun, mñ ní an ḡáañ bin kōkō Unimbōti Fām māalee.” ⁹ Ní Niikoodeem bí-u yii: “Mana ní an ḡḡn kí ḡá mñ?” ¹⁰ Ní Yeesu fātíi kí-u yii: “Sii un sá udakakpaan ki dākà Israyeel yabee di kaa nyí tin bí neeee? ¹¹ Ibaamōn, Ibaamōn ní m tükù-si nee, ti sōon nì ni tin ti nyée nì tin ti kée, ní naa là kí fōō tin ti lèe. ¹² M sōon nì ni taapu doo bōti tin bāa ḡma nyée, ní naa là kí fōō kí kíí, kin m yaa láa pōoti ki bñ sōon yilpu bōti tin naa wālee, nì dāa ḡáañ mana kí fōō tñ kí kíí? ¹³ Bāa ubo kaa láa péējóm yilpu, asee man Kinibiki kin nyānni yilpu ki sintiñee.

¹⁴ “Kii Mooisi nín nín lúnti kukoonaḡu ndo pu kupōon binib kpèé ki pōkée, mñ mbaantiim ní bi dàa dàá dū man Kinibiki kí lúnti yilpu, ¹⁵ an nín dàa ḡá pu un sá kamaa yaa láa fōō-mi ki kííyee ú dàá ká mmaḡfafōkōn ḡun kaa cáa dikuntilee. ¹⁶ Kun puee Unimbōti neeñ kitiḡ pu nib kōkō tikpil, mñ pu ní u dū u-Jipōmbaabil ki tī, an nín dàa ḡá pu un sá kamaa yaa fōō-u ki kííyee n taa kpú, ama ú ká mmaḡfafōkōn ḡun kaa cáa dikuntilee. ¹⁷ Unimbōti nín túnni u-Jipōon duulnyan doo nee, an kaa sá u là kí kpò binib bōti ama u là bi-kōkō n ká difiil u-Jipōon pu ní. ¹⁸ Unimbōti kaa dāa gítì kù bin fōō u-Jipōon gbanti ki kííyee bōti, ama un kaa fōō-u ki kííyee bōti kpí, u nín kaa fōō Unimbōti Jipōmbaabil ki kííyee pu. ¹⁹ Kun cāabiñ dibōkpilee sèe: di sá yii un sá ḡwalfee dōmiñ duulnyan doo, ní binib là dibōmbōndi, kaa là ḡwalfi, kun puee bi ḡáañ atañkpiti. ²⁰ Un sá kamaa yaa ḡáañ ikpatee ná ḡwalfi ní kaa cá ḡwalfin, kun puee

u fãŋkí yii ɲwalɔi dàá biiti u-tuŋkpitɪŋ pu. ²¹ Ama un nɔ́o ibaamɔnee cá Unimbɔti walfɪŋun ní bí ká yii Unimbɔti pu ní u ɲáań atummɔnti.”

²² Mĩn boonee ní Yeesu nì u-boonnooliibi búnti Juudee watil pú ki kãl niin ki fùul binib Unimbɔti nyim. ²³ Ní Jaan mun nìn bí Eenoon, Saaliim caŋin, ki fùul binib Unimbɔti nyim, kun puee nnyim nìn dɔ́ niin tikpil. Niin ní binib nìn cá bi fùul-bi. ²⁴ (Ŋyunti gbantee, baa láá cúú Jaan sarka.)

²⁵ Niinee ní Jaan boonnooliibi biba nì Ujuudaja ubo bĩ kpáká bi-marab bin sá yii bí nìn fintí bi-ba ki kpáań tiwan kókɔee pu. ²⁶ Ní bi cùti Jaan cee ki bí-u yii: “Ukpil, sii nì un nìn bí Jɔɔdan gbandi lapu puee, un pu a nìn sòoń yii u sá unikpaanee, báa ɲma di yíkí sii cee ki cá u-cee u fùul-bi Unimbɔti nyimee.” ²⁷ Ní Jaan kí-bi yii: “Unil kaa ɲùń kí nìn cáá tiba Unimbɔti yaa kaa tĩ-u kudɔŋu. ²⁸ Nimbi ni-ba ni gbĩl m nìn nìn lĩ yii: <Man di kaa sá Kriisitoo, bi túnní man n̄ lintĩn u-nyɔkɔpu ní.> ²⁹ Un cáá unimpucaanee, unimpucaan cal dee, ama unimpucaan cal boó bí niin ki pilfí u-boó neen, ní an mɔń-u tikpil. An mɔŋɲuee di sá man yɔŋu nee. ³⁰ An máań ùń nyooti n̄ nìn wĩntí ní man yati n̄ nìn bátĩ!”

³¹ Di sá un nyánní yilpuee di tókó tikoko pu. Un bí taapu dooyee di sá taapu yɔu ní ki sòoń taapu doo boti. Un nyánní yilpu ki tókó tikoko puee ³² di sòoń tin u kée nì tin u gbílee, ní báa ubo kaa fɔ́o ubo ki kí. ³³ Un di yaa fɔ́o u nín lĩ puee ki kíyee, udaan dàkà yii Unimbɔti sá mbaamɔndaan dee, ³⁴ kun puee un Unimbɔti túnnée sòoń Unimbɔti boti ní. Di sá Unimbɔti tii-u u-Fãm ní an kaa cáá bí dũú ɲmánti. ³⁵ Unimbɔti néeń u-Jipɔɔn ki dũ tikoko ki ɲá u-ɲaan. ³⁶ Un yaa fɔ́o u-Jipɔɔn gbanti ki kíyee kánti mmańfakɔn ɲun kaa cáá dikuntilee. Un yí kaa fɔ́o-u ki kíyee kaa kánti dimańfal gbanti. Unimbɔti ɲuul dàá nìn péedàń udaan pu ní.

4 Yeesu bée yii Fariisab gbĩl yii u kíń ki fùul binib tikpil Unimbɔti nyim ki jítiń Jaan ní bi kpánti u-boonnooliibee, ² (ama an kaa nìn sá Yeesu u-ba di nìn fùul-bi nnyim, an sá u-boonnooliibi di nìn fùul-bi.) ³ Ní u yíkí Juudee ki nín gítí Gaaliilee. ⁴ Kí wàati kí nìn bà Gaaliileeyee, see ú di Samarii watil pú.

⁵ Ní u dũu bãń Samarii tiŋki kin bi yí Siikaar, ki pilĩń Jaakob saaku kun u nìn tĩ u-jipɔɔn Jooseefee. ⁶ Niin ní Jaakob lokou bí. Yeesu cɔ́om̄ ki gĩyee, ki kãl lokɔee nyɔɔgbandi pu. An nìn ɲmánti awin-saan.

⁷ U kēe ní Usamariinimpu ubo dómiń kí lún nnyim, ní Yeesu mēe-u yii: “Pɔ́-mi nnyim m̄ nyò.” ⁸ Di sá yii u-boonnooliibi nìn búnti kitiŋin kí nyàabiń ti-jin. ⁹ Ní unimpuee kí-u yii: “Sii sá Ujuudaja ní, ba pu ní a mēe man un sá Usamariinimpuee nnyim?” (Di sá yii Juuda yab ní Samarii yab kaa nìn kpí.)

¹⁰ Ní Yeesu bí-u yii: “A yaa baa ný Unimbɔti pɔ́tam nì man un mēe-si nnyimee, sii gba di baa láa mēe man nnyim, ní man n̄ baa tĩ-si nnyim min tii dimańfalee.” ¹¹ Ní unimpuee bí-u yii: “Ukpil, aa cáá guuka, lokɔ mun di nyɔ́oyee, kin a dàá ɲá mana kí kánní nnyim min tii dimańfalee gbanti? ¹² Ti-naanjab di nìn gbĩn-ti lokɔ nee, ki nyũn u-ba lokɔ

gbanti nyim, ki kpáań u-biyaamu nì u-wańkuti. Mimmee, sii dàkafi yii a jítiń Jaakobaaa?” ¹³ Ní Yeesu fãtĩ kí-u yii: “Un sá kamaa yaa nyũn nnyim neeyee, nnyinnyoo dàá gítí cúú udaan. ¹⁴ Ama un yaa nyũn nnyim min man tiiyee, nnyinnyoo kaa ti cúti udaan jaanjaan, kun puee nnyim min man tiiyee kpánti nnyimbul u-pobilin, ní ki kíń ki pũub ki tii-u mmańfakɔn ɲun kaa cáá dikuntilee.”

¹⁵ Ní unimpuee bí-u yii: “Ukpil, yaa sée tĩ-mi a-nyim gbanti m̄ nyò, nnyinnyoo n̄ taa ti cúú-mi, m̄ taa nín gítí dòoń doo ki lúu nnyim.”

¹⁶ Ní Yeesu bí-u yii “Cúú yíń a-cal kí fãtĩ gítĩń doo!” ¹⁷ Ní u kí-u yii: “Maa cáá cal.” Ní Yeesu bí-u yii: “A cáá nsan kí lĩ yii saa cáá cal, ¹⁸ kun puee a mɔń bininjab biŋmoo dee ki yíkí, ní un cee a bí kɔŋkɔneee mun kaa tí sá a-cal. Mĩn puee, a sòoń a-baamɔni ní.” ¹⁹ Ní unimpuee bí yii: “Ukpil, kɔŋkɔneee m ká yii a baasii sá Unimbɔti bɔnaatil-iu ní. ²⁰ Di sá ti-naanjab nìn jáam Unimbɔti dijool nee pu ní, ní nimbi Juuda yab bí yii Jeerusaleem ní bi máań kí cúú jáam Unimbɔti.” ²¹ Ní Yeesu bí-u yii: “Unimpuee, á pilfĩn-mi! Ŋyunti ɲubo dòoń an kaa dáa gítí balfi yii unil n̄ cú dijool nee puɔɔ Jeerusaleem ní kí jáam Unimbɔti. ²² Nimbi Samarii yab, naa nýi kun ní jáamee, ama timbee ti nýi un ti jáamee, kun puee Unimbɔti dũ difiil ki diń Juuda yab pu ní. ²³ Kɔŋkɔneee, ɲyunti ɲubo dòoń, ɲu baań gba, ɲun ni ní bin jáam ti-Baa Unimbɔti mmɔntiiminee dàá nìn jáam-u nì ɲfãmin nì ibaamɔn. Kun puee bin jáam-u mimmee ní Unimbɔti nyàab. ²⁴ Unimbɔti sá Ŋfãm ní: mĩn puee, bin jáam-uee máań kí jáam-u nì ɲfãmin nì ibaamɔn.”

²⁵ Ní unimpuee bí-u yii: “M nýi yii Meesiya (an dàkà yii Kriisitoo) dàá dāań. Ùń yaa láa baańee, ní u dàá tũkũ-ti tikoko.” ²⁶ Ní Yeesu bí-u yii: “An sá man un bĩ sòoń nì si nee di sá Kriisitoo.”

²⁷ Niinee ní Yeesu boonnooliibi báań, ní an ɲá-bi bitii bi nín ká u nì unimpu bĩ sòońee, ama baa balfi yii: “A là ba u-cee? ” àá “A sòoń nì u tilati?”

²⁸ Niinee ní unimpuee yanti u-nyimbool ki fãtĩ nín gítí mmɔŋki, ki tũkũ binib yii: ²⁹ “Dáa kpèe-maan uninja ubo biiti m-boɔŋɲi pu! An kaa kalin sá Kriisitooooo?” ³⁰ Ní bi yíkíń kitiŋin ki nín dòoń Yeesu cee.

³¹ Unimpuee búntèe, ní u-boonnooliibi bĩ lĩ yii: “Ukpil, dáa jĩ tijn!” ³² Ní u bí-bi yii: “Man cáá tijn tin nimbi kaa nyée.” ³³ Niinee ní u-boonnooliibi kíń ki bĩ balfi tɔb yii: “Ubo kalin cáań-u tijn ní-in?”

³⁴ Ní Yeesu bí-bi yii: “M-jinti di sá m̄ ɲá un túnní-mee nín là puee, kí ɲá u-tundi. ³⁵ Kee, ni cáá yii an kíń ɲmal inaa dee, kudiceeuaa! Ama man tũkũ-ni yii ní wáań kí kpèe, tijn kũń ki ɲmãnti dicãl. ³⁶ Kii un cēyee nín kōontí ki kpáfí ki fòol u-paati puee, mĩn mbaantiim nì mun cáammaan binib m-cee m̄ tĩ-bi mmańfakɔn ɲun kaa cáá dikuntilee. Ní an m̄ɔkĩn un búlee nì un cánee kókɔ. ³⁷ Kun puee di-laŋkpandi din lĩ yii: <Ubo búul ní ubo n̄ dáa cēe> sá tiŋman ní. ³⁸ Mĩn puee, m tú-ni ní cúú cã laakin biba búlee ní, nimbi n̄ páatí bĩń gińdi pu.”

³⁹ Unimpuee nín tũkũ-bi yii Yeesu biiti u-boɔŋɲi puee, ní Samarii yab bin kóo kitiŋ gbantinee tikpil

fɔ̃ Yeesu ki kíf. ⁴⁰ Samarii yab gbanti nín dāa bāan ki ká-uee, ní bi mēe-u yii ú kál bi-cee, ní u lafun kál iwiin ili. ⁴¹ Binib tikpil nín gítí fɔ̃-u ki kíf tin u nín sòon nì bee pu. ⁴² Ní binibee lí unimpuee yii: “Ti nín fɔ̃ ki kíf nee, an kaa ti sá sii nín lí puee ɣmanɣma pu. U sòon ti mun ti-ba gbíl ki bée yii, ibaamon, u sá duulnya kòkò Fiiliu.”

⁴³ Iwiin ili gbanti boonee, Yeesu yíkì niin ki nín cá Gaaliilee. ⁴⁴ Kun puee ún u-ba nín lí yii: “Unimbòti bonaatiliu dumpu yab kaa tó-u.” ⁴⁵ U nín bān Gaaliileeyee, niin yab fɔ̃-u tiɣan, kun puee bi nín cùti Jeerusaleem ki ká u nín nín ɣá tin kòkò jɣaa-linee.

⁴⁶ Ní u fātii gítí Kana, Gaaliilee timbilikin, laakin u nín dū nnyim ki kpánti ndaamee. Gomina kalinjakpaanu ubo nín bí Kapeenaayum u-jipoon bñn. ⁴⁷ U gbíl yii Yeesu nyánní Juudee ki dómiñ Gaaliileeyee, ní u dómiñ u-cee ki gbāam-u ú cù Kapeenaayum kí cáan u-jipoon un bñn ki dáa kpúee. ⁴⁸ Ní Yeesu bí-u yii: “Ni yaa kaa ká maa-maacib, naa fòol kí kíf!” ⁴⁹ Ní ukalinjakpaanee bí-u yii: “Ukpil, dáan tí cù malaa, m-biki n̄ taa kpú!” ⁵⁰ Ní Yeesu kí-u yii: “Nín cá, a-jipoon pòkì.” Uninjee fɔ̃ Yeesu nín lí puee ní ki nín cá. ⁵¹ U bí nsan-ni ki fātii kùnee, ní u-tontonliibi biba tɣnkín-u ki tükü-u yii: “A-jipoon pòkì.” ⁵² Ní u bālfí-bi yii: “Ŋyunti ɣulɔɣu ní an yānti-u?” Ní bi kíf-u yii: “Fool, kukuluu kubo, ní an cānti-u, u-wunti kaa ti tùm.” ⁵³ Niinee ní u bée yii kukuluu gbanti deede ní Yeesu tükü-u yii: “A-jipoon pòkì”. Ní u nì u-di-caɣku kòkò fɔ̃ Yeesu ki kíf.

⁵⁴ Yeesu nín yíkì Juudee ki fātì Gaaliileeyee, maa-maacililiiti un u ɣee dee.

5 Boonee ní Yeesu nín jóm Jeerusaleem kun puee Juuda yab nín cáá jɣaal ubo. ² Dinyimbobil diba nín bí Jeerusaleem, kadantikub biɣmoo mānti tú-dì, bi yū-dì Eebru soonin yii Beetesida, di bí ki nákan kipunyoko kin bi yū ipii punyokoe. ³ Bijofub nì bideembi nì bifaliɣfaambi nì bibunliibi tikpil nín dō kadantikub taapu [ki cí nyunti ɣun Unimbòti tūuɣu dáa dáan kí gbātì nnyimee. ⁴ Di sá ntūnee nín dōon nyunti nyunti ki gbātì nnyim. Ŋu yaa gbātì mín, ní un yaa péé péé kí kóee kánti dicaandi, bāa an yaa yānti ki sá iween in.] ⁵ Uninja ubo nín bí niin ki bñn doooo abin ali kpá imuɣku ili. ⁶ Yeesu ká u dōee, ní ki bée yii u bñnee an yūnti, ní u bālfí-u yii: “A là kí pòkàaa?” ⁷ Ní ubunlee kí-u yii: “Ukpil, bi yaa gbātì nnyimee, maa cáá ubo n̄ yòon-mi kí tō niin. Ŋyunti ɣun m bñ pōontí ki cée ní ubo n̄ péen-mi kí cùú jēetí.” ⁸ Niinee ní Yeesu bí-u yii: “Yíkí yūl kí yòon a-kampeeku kí còom!” ⁹ Kpalaa niinee ní uninjee pòkì ki yòon u-kampeeku ki kín ki bñ còom.

An nín sá ɣwiɣɣfikaa dal ní. ¹⁰ Mín pu ní Juuda yab kpilib nín bí uninja un ká dicaandee yii: “Dín di sá ɣwiɣɣfikaa dal. Aa cáá nsan ki bùkuñ a-kampeeku.” ¹¹ Ní u kífí yii: “Un cáan-mee di bí-mi yii m̄ yòon m-kampeeku kí nín còom.” ¹² Ní bi bālfí-u yii: “Ŋma di bí-si yii á yòon a-kampeeku kí nín còom ní?” ¹³ Uninjee kaa nín nyí un di cáan-uee kun puee Yeesu nín nyán kunipaau kansikin ki búnti.

¹⁴ Boonee ní Yeesu dáa ká uninjee Kunimbòtidiin

ní ki bí-u yii: “A nín pòkì pu nee, á taa ti ɣá ikpiti, an nín dáa ɣá pu tiba n̄ taa láa gítí bān-si kí jítin tin bí neeyee!” ¹⁵ Niinee, uninjee cùti tükü Juuda yab kpilib yii an sá Yeesu di cáan-u. ¹⁶ Mín pu ní Juuda yab nín páb Yeesu u nín ɣá mín ɣwiɣɣfikaa dalee pu. ¹⁷ Ní Yeesu kífí yii: “M-Baa tūn ditundi baabadal, mín ní man mun tūn.” ¹⁸ Tibòti tin u lée puee, Juuda yab kpilib mōtii bñ nyāab kí kpò-u. An kaa sá u nín yānti mara un sá bí taa tō ditundi ɣwiɣɣfikaa yee ɣmanɣma pu, an sá u nín lí yii Unimbòti di sá u-Baayee, ki cáá u-ba ki ɣmānti Unimbotee pu.

¹⁹ Niinee ní Yeesu bí-bi yii: “Ibaamon, ibaamon ní m sòon nì ni, tin Ubaati ɣáanee ní u-Jipoon kánti kí ɣáan. An yaa sá fam, waa ɣūn kí ɣá tiba u-ba ɣma. Tin kòkò Ubaati ɣáanee, u-Jipoon mun ɣáan mín mbaantiim ní. ²⁰ Kun puee Ubaati néeñ u-Jipoon, ní ki dàkà-u tin kòkòwoooo u ɣáanee. U dáa dáa gítí dàkà-u tin jítin tin bí neeyee gba, án dáa ɣá-ni maamaaci. ²¹ Kii Ubaati nín fikiti bitaɣkpiibi ki tì-bi dimaɣfal puee, mín mbaantiim ní u-Jipoon mun tii un un u yaa lée dimaɣfal. ²² Ubaati kaa sòon bāa ubo bōti, u dū ibosoon kòkò kí ɣá u-Jipoon ɣaan ní, ²³ an nín dáa ɣá pu binib kòkò n̄ nín tì-u jilma kii bi nín tì Ubaati puee. Un kaa tii Ubaati Jipoon jilmee kaa tii Ubaati un tún-ni-uee mun jilma dee.

²⁴ “Ibaamon, ibaamon ní m tükü-ni, un yaa pílfí m-bōti ki fɔ̃ un túnní-mee kí kíyee kánti dimaɣfal din kaa cáá dikuntilee, udaan kaa dáa gítí bí ibosoon ni, u nyán ɣkúmin kí pòotì dimaɣfalin.

²⁵ Ibaamon, ibaamon ní m tükü-ni, ɣyunti ɣubo dōon, ɣu bāan gba, ɣun ni bitaɣkpiibi dáa gbíl Unimbòti Jipoon neenee, ní bin yaa láa gbíl u-neen gbantee dáa kánti dimaɣfal. ²⁶ Ubaati nín cáá mpon kí tii dimaɣfal puee, mín ní u tii u-Jipoon mpon ú mun n̄ nín tii dimaɣfal, ²⁷ ní ki tii-u mpon ú nín sá ubosoonli kun puee u sá Kinibiki. ²⁸ An taa bàkatin-ni, kun puee ɣyunti ɣubo dōon ɣun ni bin kòkò dō akaakul poonee dáa dáa gbíl u-neen pu ²⁹ kí nyānee, bin yaa ɣá tiɣanee n̄ fikiti kí ká dimaɣfal, ní bin yaa ɣá ikpíteee n̄ fikiti kí kó ibosoon ni.”

³⁰ “Maa ɣūn kí ɣá tiba m-ba. M-bosooni nóó nì un túnní-mee nín tükü-mi puee ní, m sòon tiboti deede kun puee maa nyāab kí ɣá min man m-ba lèe, see un túnní-mee nín là puee. ³¹ M yaa sòon tiba m-ba pu, an kaa ɣūn kí dàkà ibaamon, ³² ama ubo di lèekì m-pu seera, ní m nyí yii tin u sòon m-puee sá ibaamon. ³³ Ni nín tú binib Jaan cee ní u sòon-ni ibaamon m-pu. ³⁴ Kun pu m lì mimmee di sá m là ní ká difiil, an yaa sá fam, maa nyāab ubo n̄ lèem-pu seera. ³⁵ Jaan nín sá fitila ní kí ɣmíntí nyákányaka, ní ni nín kífí kí nóó u-waliɣu gbanti ɣyunti ɣubo poon, ní an mōn-ni. ³⁶ Ama m cáá kun lèekì m-pu seera kí jítin Jaanee: di sá yii atuun ɣin m-Baa tii-mi m̄ ɣá m bñ ɣáanee sòon kí dàkà m-pu yii m-Baa di lafun túnní-mi. ³⁷ Ní m-Baa un túnní-mee mun u-ba lèekì seera m-pu. Naa láá péēgbíl u-neen pu dalba, kaa láá ká u-nimiin dalba, ³⁸ kaa kpáafi u-bōti mun ni-ni kun puee naa fɔ̃ un u túnníe kí kíf. ³⁹ Ni bífí Unimbòti takaldau poon kí dàkafi yii niin ní ni ɣūn kí ká dimaɣfal din kaa cáá

dikuntilee. An sá man pu ní takaldee sòòn, ⁴⁰ ama naa là kí dāān man cee kí ká dimañfal.

⁴¹ “Man kaa nyàab binib pampakaku, ⁴² di sá yii m nyí-ni, naa cáá Unimbòti neendi ni-ni ⁴³ M-Baa di túnni-mi, ní naa là kí fṛṛ-mi, ama bin dōoñ bi-ba puee, ni fòol bíñ. ⁴⁴ Mana ní ni ḡñn kí fṛṛ kí kíí, nimbi bin néen ni-jutiibi n nñn pàkà-nee, kaa nyàab kupampakau kun Unimbòtibaanti tiyee? ⁴⁵ Ní taa dākafi yii man dàá dāá bàlfi-ni tiboti m-Baa nimiin, an sá Mooisi, un pu ni dū ni-mákal ki ḡee, ùn di dàá dāá bàlfi-ni tiboti. ⁴⁶ Ni yaa bàà fṛṛ Mooisi ki kííyee, ni bàà tí fòol man mun ní kí kíí, di sá yii man bōti ní Mooisi nñ ḡmāñ. ⁴⁷ Ní nín kaa fṛṛ tin Mooisi nñ ḡmāñee ki kííyee, ni dàá ḡá mana kí fṛṛ man bōti kí kíí?”

6 Míñ boonee ní Yeesu dūti Gaaliilee mōogbandi lapu pu (bi gítí yī dimōolee yii Tiibeeriyaadi mōol.) ² Kunipaau nín kánti u ḡaān maamaacib bin ki cáān bibunliibee puee ní bi nñn nṛṛ-u. ³ Ní u nì u-boonnooliibi jóm digbantandi diba pu ki kāl. ⁴ Juuda yab jīḡaaliu un bi jīñ ki téetí Unimbòti nín nñ nyánti bi-naanjab Eejipitee nñ tṛobiñ. ⁵ Yeesu kpēyee, kunipaau di dōoñ u-ceeyee, ní u bí Fiiliipi yii: “La ní tí dàá ká tijin kí dā kí tī bin kōko bí nee n jī dee?” ⁶ Ama Yeesu nñ nyí min ní u dàá ḡee, u nñ péēli míñ kí kpēē yii Fiiliipi dàá kíí-u yii ba. ⁷ Ní Fiiliipi kíí-u yii: “Báà tí yaa dū animil cutimaanyi ki dá kponob, an kaa làá bà bi-kōko kikatii kikatii gba.” ⁸ Ní u-boonnooliibi kansikin ubo, Siimōn Piyeer naal un bi yī Andreeyee, bi-u yii: ⁹ “Kinaacimpombiki kiba bí doo ki cáān cōji yim kponob biḡmoo nì ijōm ili. An kaa nín ḡñn kí ḡá kunipaau nee tība ní.” ¹⁰ Ní Yeesu bí-bi yii: “Yánti-maan binib n kāl!” Kumōsoḡu kubō nñn bí niin tikpil, ní bi kāl ku-pu. Bi nñn bàñ kii kutukub biḡmoo nyōkom. ¹¹ Ní Yeesu yōoñ kponobee ki jáām Unimbòti an pu ki wāatì ní ki dūu yākatì-bi, ní ki tí yākatì ijōm mun, min bàà ḡma lèe. ¹² Bi jín ki díkéee, ní u bí u-boonnooliibi yii: “Kóommaan akati ḡin kínee, diba n taa biil!” ¹³ Bi kōoñ kponob biḡmooyee katiḡ ḡin bi nñn ḡmó ki kínee, ki gbéēn tikabitì saalaa nì tili.

¹⁴ Yeesu ḡá maamaaci gbanti samaa kée, ní bi bí yii: “Tilafuḡḡman, kijapaai nee di sá Unimbòti bōnaatiliu un máān kí dāān duulnyanee.” ¹⁵ Yeesu béē yii bi dàá cúú-u mpon kí kāān dibeelee, ní u fātii tí nín jóm digbantandi pu u-baba.

¹⁶ Kujoou jōtèe ní Yeesu boonnooliibi nín sinti dimōolin ¹⁷ kí kó buḡalimbu ki fātii nín cá Kapeenaayum watil. Kunyeeu mun nñn mó Yeesu kaa làá bāān bi-cee. ¹⁸ Kubuḡkpaḡḡu kubō kí ki bíi jiti ki yōontí tīnyīḡban. ¹⁹ Bi nñn ḡāal ki bàñ atanjkee aḡmoo kii aluu nyōkōmee, ní ki ká Yeesu nín tókoñ nnyim pu ki cōmīñ ki dōoñ buḡalimbu ceeyee, ní bi fāḡkí. ²⁰ Ní Yeesu bí-bi yii: “Taa fāḡki-maan, an sá man!” ²¹ Niinee ní bi bí yii bí kpāān-u, kpalaayee, buḡalimbu mun pūti dūu sāa dibuḡbandi laakin bi céee.

²² Kutaa wúntèe, kunipaau gbintii ká dimōogbandi lapu pu. Bi nñn ká yii buḡalimbaantiibu di yú niin, ní Yeesu kaa kó buḡalimbu gbanti, u-boonnooliibi ḡmaniḡma di kó ki búnti. ²³ Ama ḡaliḡfi iba nñn yánni Tiibeeriyaadi tīḡkin ki bāān laakin ti-Din-

daan nñn mēēki pākā Unimbòti ki wāatì ní bi nín ḡmó kponobee caḡin. ²⁴ Kunipaau nín kaa ká Yeesu kaa ká u-boonnooliibi muee ní bi kó ḡaliḡḡfee ki búnti Kapeenaayum kí nyàab Yeesu. ²⁵ Bi bàñ niin ki ká-uee, ní ki bí yii: “Ukpil, ḡyunti ḡuloḡu ní a bāān doo ní?” ²⁶ Ní Yeesu bí-bi yii: “Ibaamōn, ibaamōn ní m tükù-ni, ni nín ḡmó kponob ki díkéee pu ní ni nyàab-mi, kaa sá maamaacib bin dākā-ni m nín sá uḡyee pu. ²⁷ Ní taa nīñ tūñ ditundi tijin tin kaa yúntèe pu, nīñ tūñ-maan tijin tin yúnti ki tii dimañfal din kaa cáá dikuntilee pu. Tijin gbantee, man Kinibiki di dàá tī-ni tīñ, di sá yii man ní m-Baa Unimbòti tī an pōḡḡu daaḡku.” ²⁸ Niinee ní bi bàlfi-u yii: “Tí máān kí ḡá mana ní án nñn sá min Unimbòti lèe ní?” ²⁹ Ní Yeesu kí-bi yii: “Unimbòti nín là miḡyee di sá ní fṛṛ man un u túnnèe kí kíí.” ³⁰ Ní bi bí-u yii: “Maamaaci ulou ní a dàá dākà-ti kí wāatì ní tí nín fṛṛ-si kí kíí ní? Áá kudaḡḡu kuloko ní a dàá ḡá tí ká? ³¹ Ti-naanjab nñn jīñ tijin tin bi yī máanee kupōoun, kii an nín ḡmāñ Unimbòti takaldau pōon puee, yii: <U nñn tī-bi tijin tin nyēēn yilpuee ní bi jīñ.>” ³² Niinee ní Yeesu kí-bi yii: “Ibaamōn, ibaamōn ní m tükù-ni, an kaa sá Mooisi di tī-ni tijin tin nyēēn yilpuee, m-Baa di tii tijimōntiil tin nyēēn yilpuee. ³³ Tijin tin Unimbòti tīyee di sá un nyánni yilpu ki tii binib kōko dimañfalee.” ³⁴ Ní bi bí-u yii: “Ukpil, nīñ péētī-ti tijinee baabadal!” ³⁵ Ní Yeesu bí-bi yii: “Man di sá tijin tin tii dimañfalee. Un yaa dōmīñ m-ceeyee, ḡkum kaa ti cúti udaan jaanjaan; míñ ní un yaa tí fṛṛ-mi kí kííyee, nnyinnyoo kaa ti cúti udaan jaanjaan. ³⁶ Ama, m péētükù-ni: ni-nimiliḡ ká tin m ḡee ní naa fṛṛ-mi kí kíí. ³⁷ Bin bin m-Baa tī-mee kōko dàá dāān m-cee. Un di yaa dōmīñ m-ceeyee, maa làá fá udaan, ³⁸ kun puee m nyánni yilpu ki dōmīñ kí ḡá un túnni-mee nín là puee ní, an kaa sá man m-ba nín là puee. ³⁹ Un túnni-mee nín là puee di sá m taa fá bin u tī-mee kansikin bàā ubo kí dàá fikitì bi-kōko ḡwinjoolkaa dal. ⁴⁰ M-Baa nín là min miḡyee sèe, yii un sá kamaa yaa ká man u-Jipōon kí fṛṛ-mi kí kííyee n ká dimañfal din kaa cáá dikuntilee, ní man n dāá fikitì-u ḡwinjoolkaa dal.”

⁴¹ Yeesu nín lī yii ùn di sá tijin tin nyánni yilpuee pu ní Juuda yab bíi gbükum u-pu ⁴² kí lī yii: “An kaa sá Yeesu Jooseefi jipōon un timbi nyí u-baa nì u-nee? Kin an ḡá mana ní u gítí lī yii ùn di nyánni yilpu ní?” ⁴³ Ní Yeesu kí-bi yii: “Ní taa nīñ gbükum ni-ḡmaniḡma míñ! ⁴⁴ Ubo kaa ḡñn kí dāān m-cee an yaa kaa sá m-Baa un túnni-mee di cáān udaan, kí wāatì ní man n nín fikitì-u ḡwinjoolkaa dal. ⁴⁵ Kii Unimbòti bōnaatiliibi nín ḡmāñ puee yii: <Unimbòti dàá dākà bi-kōko bí béé-u.> Mimmee, bin kōko yaa pílfí m-Baa kí fṛṛ u nín dākà puee dōoñ man cee ní. ⁴⁶ Báā ubo kaa ká m-Baa Unimbòti aseee man un nyánni u-ceeyee, man baba di ká-u.

⁴⁷ “Ibaamōn, ibaamōn ní m tükù-ni, un yaa fṛṛ-mi kí kííyee cáá dimañfal din kaa cáá dikuntilee. ⁴⁸ Man di sá tijin tin tii dimañfalee. ⁴⁹ Nì min kōko ni-naanjab nñn ḡmó máana kupōonee, boonee bi dāa kpí. ⁵⁰ Ama tijin tin nyánni yilpuee, un yaa jín tintee kaa ti kúu jaanjaan. ⁵¹ Man di sá tijin tin

nyánní yilpu ki cáá dimañfalee. Un yaa jín tijin gbantee dàá nín bí kí nín cá jaanjaan. Tijin tin m dàá tī binib koko n nín cáá dimañfalee di sá m-wunti."

⁵² Niinee ní Juuda yab bī kpákà bi-ḡmaniḡma tikpil yii: "Nì mana ní u ḡñh kí tī-ti u-wunti tí ḡmó mīn?" ⁵³ Ní Yeesu fātii bí-bi yii! "Ibaamōn, ibaamōn ní m tükū-ni, ni yaa kaa ḡmó man Kinibi-ki wunti, kaa nyūñ m-fatikuu muae, naa làá ká dimañfal. ⁵⁴ Ama sii un yaa ḡmó m-wunti ki nyūñ m-fatikuuee ká mmañfafōkōn ḡun kaa cáá dikuntilee, ní m dàá fikiti-si ḡwinjoolkaa dal. ⁵⁵ Kun puee m-wunti di sá tijimmōntii ní m-fatikuu mun sá tinyōkaal tin sá timōntiilee. ⁵⁶ Un yaa ḡmó m-wunti ki nyūñ m-fatikuuee bí m-ni ní man mun bí udaan ni. ⁵⁷ M-Baa un túnni-mee nín cáá dimañfal puee ní u-puee man mun cáá dimañfal, mīn ní un yaa fōō-mi ki jínee mun kánti dimañfal man pu.

⁵⁸ Tijin tin nyánní yilpuee nín bí puee dee. Tīn kaa bí kii tin ni-naanjab nín jín boonee ki dāa kpīyee. Sii un di yaa jín tijin gbantee dàá nín kīn ki bí kí nín cá jaanjaan." ⁵⁹ Tin tin Yeesu nín sōōn Kapeenaayum kpfadiikun ki dākà binibee dee.

⁶⁰ Yeesu boonnooliibi tikpil nín gbīl tibōti gbantee, ní bi bī lī yii: "Tibōti nee pōō tikpil! ḡma di ḡñh kí pilfi-ti?" ⁶¹ Yeesu bēē yii u-boonnooliibi bī gbūkuñ tibōti gbanti puee ní u bālfī-bi yii: "Tibōti gbanti páb-ni níin? ⁶² Mimnee, ni yaa láá ká man Kinibiki fātii jóm laakin m nín péēbīnee faa?

⁶³ Unil nì u-pōōhtam koko sá fam ní, see ḡfām di tī mmañfafōkōn ḡun kaa cáá dikuntilee. Mīn ní m-bōti tin m sōōn nì nee sá Unimbōti Fām ní ki sá dimañfal. ⁶⁴ Ama ni-kansikin biba bí, kaa fōō ki kīi." Kun di yì-ti Yeesu sōōn mimnee di sá u nìn péēnyí bin kaa fōō ki kíyee doooo ḡkilkaamin, nì un dàá dāá dū-u kí tī binannanliibee. ⁶⁵ Ní u lī-bi yii: "Mīn pu ní m tükū-ni yii ubo kaa ḡñh kí dāañ m-cee an yaa kaa tin sá m-Baa Unimbōti di cáañ-u."

⁶⁶ Ki yōōn an yuntiḡu ní Yeesu boonnooliibi tikpil yī, kaa ti nōó-u. ⁶⁷ Niinee ní Yeesu bí u-kpambaliḡ saalaa nì alee yii: "Kin nimbi faa, ni mun kaa làá nín cáaa?" ⁶⁸ Ní Piyeer kí-u yii: "Ti-Dindaan, sii di cáá tibōti tin tī mmañfafōkōn ḡun kaa cáá dikuntilee. ḡma cee ní ti dàá gītí cù? ⁶⁹ Timbi fōō sii ní ki kīi, ní ki nyí yii sii di sá Circirdaan un nyánní Unimbōti ceeyee." ⁷⁰ Niinee ní Yeesu bí yii: "Man di kaa nín lēē-ni binib saalaa nì bilaa? Ama ni-kansikinee, ubo sá Sitaan ní!" ⁷¹ Juudasi un sá Siimōn Iskaariyōti jipōonee pu ní u nín sōōn mīn. Di sá yii nì min koko Juudasi mun nín sá u-kpambaliḡ saalaa nì alee kansikin dibee ùn di dàá dū-u kí ḡbīh binannanliibi.

⁷ Mīn boonee, Yeesu nín kīn ki bī yīh Gaaliilee timmun, kaa là kí yīh Juudee watil, kun puee Juuda yab yidambi nín nyāab kí kpò-u. ² Juuda yab jījaaliu un poon bi nín gā tibīnee tōbīnee, ³ ní Yeesu naalib bí-u yii: "Nín cá Juudee, an nín dàá ḡá pu a-boonnooliibi mun nì tin ká atuun ḡin a ḡáanee. ⁴ Unil yaa là bí ká-uee, waa gītí tūh u-tu-ḡḡi dibalin, mīn puee, ḡá a-tu-ḡḡi gbanti báa ḡma n ká." ⁵ Di sá yii Yeesu naalib mun gba kaa nín là kí fōō-u kí kīi. ⁶ Niinee ní Yeesu kí-bi yii: "An yaa sá nimbee, iyunti koko péēḡān ki tī-ni ní,

man yuntiḡu kaa láá bāañ. ⁷ Duulnya yab kaa ḡñh kí nín ná nimbi, ama bi ná man, kun puee man sōōn yii tin bi ḡáanee sá atuḡkpiti. ⁸ Nimbi nín cámaan jījaal gbanti. Man kaa làá cù. Di sá yii m-yuntiḡu kaa láá ḡmānti." ⁹ U lī-bi mimnee, ní ki gbīntii ká Gaaliilee.

¹⁰ U-naalib búnti jījaal gbanti, boonee ní ú mun dāa dī dibalin ki cūti, kaa là bí ká-u. ¹¹ Jījaal gbantinee, Juuda yab kpilib nín nyāab-u ki bālfī tōb yii: "U nín bí la dee?" ¹² Ní binib tikpil nín lókoḡi Yeesu bōti pu samaa kansikin, biba bí yii: "U sá unimōnti." Ní biba mun bí yii: "Waa sá unimōnti, u sá ḡmatinli ní." ¹³ Mīn puee, ubo kaa nín sōōn mpon, di sá yii bi nín fāḡkí Juuda yab kpilib.

¹⁴ Bi jín jījaal ki kó kansikinee, ní Yeesu nín jóm Kunimbōtidiin ki cūti bī dākà binib. ¹⁵ Juuda yab kpilib nín bākatī seeee, ní ki bī lī yii: "An ḡá mana ní unil nee nyí Unimbōti takaldau mīn, ùn un kaa ḡá an sukuliuee?" ¹⁶ Ní Yeesu bí-bi yii: "M-dākatam nee nyēēn un túnni-mee cee ní, an kaa sá man m-ba dākatam. ¹⁷ Un yaa là kí ḡá min Unimbōti lēe, udaan dàá bēē m-dākatam nee yaa nyēēn Unimbōti ceeyaaa an yaa tí sá man m-ba pōḡḡu pu ní m dākà. ¹⁸ Un sōōn u-ba bīndi puee nyāab kí yōōn u-ba yilpu ní, ama un nyāab kí yōōn un túnni-uee yindi yilpuee di cáá ibaamōn, nnyimōn kpá udaan ùn-ni. ¹⁹ Mooisi di nín tī-ni marab àá an kaa sá mīn? Kin, ba ḡá ní ni-kansikin báa ubo kaa tó marab gbanti? ²⁰ Ba di yì-ti ní ni là kí kpò-mi?" Ní samaayee bí-u yii: "Arasini ká a-pu níin? ḡma di là kí kpò-si ní?" ²¹ Ní Yeesu kí-bi yii: "Ditumbaantiil din m ḡá ḡwiḡḡḡfikaa dalee pu ní ni koko bākatī nee. ²² Ama ni kīkí ki gīfí ni-biyaa-mu ḡwiḡḡḡfikaa dal, kun puee Mooisi di nín tī-ni mara gbanti. (Ama an kaa nín sá Mooisi di náanni, doooo ni-naanjab ní an nín kīli.) ²³ Ni nín kaa là kí yīnti Mooisi marabee puee, ní ni gīfí ḡwiḡḡḡfikaa dal. Mimnee, ba pu ní ni fōō man pu diḡuul yii m cáañ uninja ubo weeni koko ḡwiḡḡḡfikaa dal? ²⁴ Ní taa pò digāndi ama ní tókoñ ibaamōn pu kí sōōn nì deede."

²⁵ Niinee ní Jeerusaleem yab biba bī lī yii: "An kaa sá un bi là kí kpōee deeee? ²⁶ Kin, an ḡá mana ní u yú ki tó u-ba mpaampiin pu doo ki sōōn, ubo kaa bī lī-u tiba! Áá biyidambi kalin bēē yii ùn di sá Kriisitoo ní? ²⁷ Ama uninja nee ùn-uee, ti nyí laakin u nyánnēe, an yaa sá Kriisitooyee ubo kaa dāa bēetī laakin ní ùn sēe."

²⁸ ḡyuntee, Yeesu nín bí Kunimbōtidiin ki dākà, ní ki tēēn mpon yii: "Ní nyí-mi, ki nyí laaḡkin mun m sēe. Maa dōmīn m-ba pu, un sá ibaamōndaanee di túnni-mi, ní naa nyí-u. ²⁹ Ama man nyí-u, kun puee u-cee ní m nyánni, ùn di túnni-mi." ³⁰ Niinee ní bi bī nyāab kí cúu-u, ama báa ubo ḡal kaa máañ u-pu, kun puee u-yuntiḡu kaa láá bāañ. ³¹ Samaa kansikinee, binib tikpil nín fōō-u kí kīi, ní ki bī cáá yii: "Mimnee, Kriisitoo yaa láá bāanee, u dāa ḡñh kí ḡá maamaacib kí jītīn kijapaai nee deeee?"

³² Fariisab nín gbīl samaa bī sōōn Yeesu pu mimnee, ní bi nì bisaraaḡkpilib tú soojab nì cù kí cúuñ-u. ³³ Ní Yeesu tükū-bi yii: "ḡyunti fīi ní m dàá gītí ḡá ni-kansikin, ní kí nín gītí un túnni-mee

cee, ³⁴ ní ni dàá dāá nyàab-mi, kaa làá ká-mi, kun puee naa làá ñmā kí dāān laakin m dàá nīn bée.”
³⁵ Niinee ní Juuda yab kpilib bī bālfī tob yii: “La ní u dàá cù ní ki nīn tūkū-ti yii taa làá ñmā kí ká-u? Áá, u dàá kalin cù Juuda yab bin yāl ki kó Greekib timmune cee kí dākà Greekib Unimbōti boti ní?”
³⁶ U nīn bí yii: “Ní dàá nyàab-mi, kaa làá ká-mi, ki gítī li-ti yii: Naa làá ñmā kí dāān laakin m dàá nīn bée, taapu nīn sá yii ba dee?”

³⁷ Ŋwiin ŋun jīŋaal kúntée boti di nīn páb. Ŋwiin gbanti ní Yeesu nīn yūl samaa kansikin ki téen yii: “Un ní nnyinnyoo yaa cááyee n dāān m-cee kí nyò!”
³⁸ Un di yaa fōō-mi ki kííyee, nnyin min tū dimañ-falee dàá kpánti mbun kí nīn pūub udaan pobilin, kii Unimbōti takaldau poon an nīn ñmān ki síiñ puee.”
³⁹ Bin fōō Yeesu ki kííyee nīn dàá fōō Unimbōti Fām miŋyee pu ní Yeesu nīn bī sòòn nī bi. Ŋyunti gbantee, Unimbōti Fām kaa làá dómiñ kun puee Yeesu kaa nīn dàá fōō u-nyooti.
⁴⁰ Kuni-paauee kansikin biba gbīl an nyòobuŋyee, ní ki bí yii: “Unil nee lafun sá Unimbōti bōnaatiliu un ti cée ní!”
⁴¹ Ní biba mun bí yii: “Ún di sá Kriisitoo!” Ní biba mun gítī bí yii: “Kriisitoo ŋūn kí nyānní Gaaliileee?”
⁴² Ama Unimbōti takaldau tūkū-ti yii Kriisitoo dàá dāá nīn sá Dafidi maaliŋun, ní ki sá Beetleem, kitiŋ kin ni Dafidi nīn sée.”
⁴³ Yeesu puee kunipaauee nīn cū yākatī mili.
⁴⁴ Ní bi-kansikin biba bàà nīn là kí cúu-u, ama bàà ubo ŋal kaa máaŋ u-pu.

⁴⁵ Soojab nīn fātī gítī bisaraŋakpilib nī Fariisab ceeyee, ní bi bālfī soojabee yii: “Ba ŋá ní naa cáaŋ-u ní?”
⁴⁶ Ní soojab kí-bi yii: “Doooo nee, taa làá ká ubo sòòn kii kijapaai nee!”
⁴⁷ Ní Fariisab fātī bí soojabee yii: “Ní mun yānti u kíil-ni naaan?”
⁴⁸ Ní ká biyidambi kansikin ubo áá Fariisab kansikin ubo fōō-u ki kíí? ⁴⁹ An sá binifantantiibi bin kaa nyí Unimbōti marab ki sá mbusudambee, bīn di fōō-u ki kíí.”
⁵⁰ Niikoodeem un nīn cūtī ká Yeesu ŋyunti ŋubōee mun nīn ñmā Fariisab kansikin, ún di bí yii: ⁵¹ “Ti-marab poonee, an pú-ti nsan tí kpò unil boti fam, kaa bālfī-u ki bée kun u ŋéee?”
⁵² Ní bi kí-u yii: “A mun sá Gaaliilee nīn? Nyàab Unimbōti takaldau poon kí kpèè! A dàá ká, baa ñmān yii Unimbōti bōnaatiliu ubo dàá nyānní Gaaliilee!” [⁵³ Niinee ní bi-kòkò yān ki nīn kūn bi-dumpi.

8 Ní Yeesu, ún nīn jóm Ōliifi sufii jool pu. ² Kuta wúnti kutaafaau pòl pòlee, ní u fātī nīn gítīn Kunimbōtidiin, ní binib tikpil dómiñ u-cee, niinee ní u kāl ki bī dākà-bi Unimbōti boti. ³ Ní bi-maradakaliibi nī Fariisab cáaŋ-u unimpu ubo, bi nīn cúu-u u bī ŋāaŋ tilaakpaal. Ní bi cáa-u ki yòon kunipaau kansikin, ⁴ ní ki bí Yeesu yii: “Ukpil, unimpu nee bī ŋāaŋ tilaakpaal ní ti cúu-u.”
⁵ Moosi marab poonee, u bí-ti yii tí dū atañkpee kí yāŋkī an nimpoobee kí kpò. Mim mee, sii ká yii ba?”
⁶ Bi nīn píl Yeesu kí là ú sòòn kí kó bi-botinee, ní bi cáaŋ-u an boti. Ní Yeesu bōòn ki cáá u-ŋambi ki ki ñmā kitiŋ. ⁷ Bi gbintī bī bālfī-uee, ní Yeesu yáatī, ní ki bí-bi yii: “Ni-kansikin un di yaa kaa péēŋá ikpiti ki kée n péé péé kí dū ditaŋkpal kí yā unimpu nee!”
⁸ Ní ki fātī tí bōòn ki bī ñmā kitiŋ.
⁹ Binibee nīn gbīl mim mee, ní bi kíñ ki sūtī ubo

ubo ki wāatī unimpuee, ki kíliñ bitikpilib ki dāa dūu kúnti ŋwaamu, ní an tin kíñ Yeesu baba, ní unimpuee yú ki kól-u. ¹⁰ Ní Yeesu yáatī ki bí yii: “Unimpuee, bin cáaŋ-see bí la? Kee, bàà ubo kaa ŋá-si tibaa!”
¹¹ Ní unimpuee kí-u yii: “Aayee, ukpil, bàà ubo kaa ŋá-mi tiba.” Ní Yeesu bí-u yii: “Man mun kaa làá ŋá-si tiba. A nīn cá kí taa ti ŋá ikpiti.”]

¹² Ní Yeesu fātī yōòn dinyòobundi ki bī sòòn nī kunipaauee yii: “Man di sá ŋwalŋi ŋun ñmínti binibee. Un yaa nóó-mee dàá ká ŋwalŋi ŋun tū dimañfalee, udaan kpá kí còom dibòmbòndin.”
¹³ Ní Fariisab bí-u yii: “A nīn bī sòòn a-ba pu min nee, tin a sòonee kaa sá ibaamōn.”
¹⁴ Ní Yeesu kí-bi yii: “Ní min kamaa m bī sòòn m-ba pu nee, an sá ibaamōn ní, di sá m nyí laakin m nyānnée ki nyí laakin m cée mun. Ama nimbi kaa nyí laakin m nyānnéeyaaa kaa nyí laakin m cée mun.”
¹⁵ Nimbi sòòn tibōti nniyaamin ní, man kaa sòòn bàà ubo boti. ¹⁶ Bàà m yaa bī sòòn ubo botaaa, m sòòn-ti nī ibaamōn ní, kun puee maa bí m-baba, m-Baa un túnní-mee bí m-cee.
¹⁷ Ni-marab poonee, an ñmān yii binib bili yaa sòòn tibōti mbaantiiminee, an sá ibaamōn ní. ¹⁸ Mīn di sá m sòòn m-ba pu, ní m-Baa un túnní-mee mun lèekī m-pu seera.”
¹⁹ Ní bi bālfī Yeesu yii: “A-Baa bí la ní?” Ní u kí-bi yii: “Naa nyí-maaan kaa nyí m-Baa mun. Ní yaa bàà nyí-mi ni bàà nyí m-baa mun.”

²⁰ Yeesu sòòn tibōti nee ŋyunti ŋun u bī dākà samaa Kunimbōtidiin, laakin bi ŋāaŋ saraa nimil-ŋee, ní bàà ubo kaa tātī u-ŋal ki gbēe-u, kun puee u-yuntiŋu kaa làá bāaŋ.

²¹ Ní Yeesu gítī bí-bi yii: “M dàá nīn cá, boonee ní dàá dāá nyàab-mi, kaa làá ká-mi, ní kí dāá kpāáá kpú ni-kpitii poon. Naa làá ñmā kí dāān laakin m cée.”
²² Niinee ní Juuda yab bī sòòn yii: “Mim mee, u dàá kalin kpò u-ba naaan? Ba pu ní u bí yii, naa ŋūn kí dāān laakin m cée?”
²³ Ní Yeesu kí-bi yii: “Nimbi sá taapu doo yab ní, man nyānní yilpu ní. Ní sá duulnya yab ní, man kaa sá duulnya you.”
²⁴ An pu ní m tūkū-ni yii ní dàá kpú ni-kpitii poon. Ní yaa kaa fōō ki kí yii <man di sá un m sée> ní dàá kpú ni-kpitii poon.”
²⁵ Ní bi bālfī-u yii: “Sii di sá ŋma ní?” Ní u kí-bi yii: “M nīn péētūkū-ni doooo mpeekaam un m sée.”
²⁶ M cáá tibōti tikpil kí sòòn ni-pu kí kpò ni-bōti. Un túnní-mee sá ibaamōndaan, ní tin u tūkū-mee ní m cáā bī sòòn ki tūkū nimbi taapu doo nib.”

²⁷ Ama Juuda yab kaa nīn nyí yii Unimbōti Ubaati pu ní u bī sòòn nī bi. ²⁸ Mīn pu ní Yeesu nīn gítī tūkū-bi yii: “Ni yaa làá yōòn man Kinibiki yilpuee, ní ni dāa béetī m nīn sá ŋyee, maa ŋāaŋ tiba m-ba pōŋŋu pu, see tin m-Baa dākà-mee ní m cáā sòòn.”
²⁹ Un túnní-mee bí m-cee, waa yāntī m nīn bí m-baba, kun puee m péēŋāaŋ baabadal min fáatī-uee ní.”
³⁰ Yeesu nīn nīn bī sòòn tibōti gbantee, binib tikpil nīn fōō-u ki kíí.

³¹ Niinee ní Yeesu bí Juuda yab bin fōō-u ki kííyee yii: “Ni yaa ŋúb m-bōti nee ní dàá nīn sá m-boonnooliibi tiŋman pu yab, ³² kí bée ibaamōn, ní ibaamōnee n yāntī ní tō ni-ba.”
³³ Ní bi kíí Yeesu yii: “Ti sá Abraam naantiibi ní, doooo nee ubo kaa péécúú timbi kuyunū. Ba di yāntī ní a bí yii ti dàá

tõ ti-ba?" ³⁴ Ní Yeesu kí-bi yii: "Ibaamõn, ibaamõn ní m sòõn nì ni, un sá kamaa yaa ñáañ ikpíteee sá ikpiti yumbu ní. ³⁵ Uyumbu kaa sá kudicaŋu poon niliu kí nín cá, ama kudiidaan jipõõn, ùn dàà nín sá kudicaŋu poon niliu ní kí nín péécá jaanjaan. ³⁶ Mimmee, man Ubaati Jipõõn yaa tii-ni dibatõlee, mìn ní ni lafun tõ ni-ba tiŋman pu. ³⁷ M nyí yii ní sá Abraam naantiibi. Nì min kòkò ní sá Abraam biyaamuee, ni nyàab kí kpò-mi. Di sá m-bõti kaa ká mpaan ni-pòbilingin. ³⁸ Man sòõn tin m-Baa dákā-mee, ní ni mun ñáañ tin ni-baa tükū-nee."

³⁹ Ní bi fātii bí-u yii: "Timbi baa di sá Abraam!" Ní Yeesu bí-bi yii: "Ni yaa bàà sá Abraam biyaamuee, ni bàà ñáañ min Abraam nín ñáañee ní. ⁴⁰ Ama, nì min kòkòwoooo m sòõn ibaamõn in m gbil m-Baa ceeyee, nimbi nyàab kí kpò-mi. Abraam kaa nín ñá mìn dalba. ⁴¹ Ni-baa nín ñáañ puee, mìn ní ni ñáañ!" Ní bi kí-u yii: "Timbi kaa sá nnaayubiyaamu, ti-baa sá ubaanti ní, ùn di sá Unimbõti." Ní Yeesu kí-bi yii: ⁴² "Unimbõti yaa bàà sá ni-Baayee, ni bàà néen-mi ní, kun puee Unimbõti cee ní m nyánni kí dómiñ, maa dómiñ m-ba pu, an sá ùn di túnni-mi. ⁴³ Ba pu ní naa gbil m-bõti tin m sòõnee taapu? Kun puee naa ñùn kí pílfi-ti. ⁴⁴ Nimbi baa di sá Sitaan, min min ni-baayee lèe, an ní ni là ki ñáañ. U péésá unikpõl doooo ñkilkaamin ní. Waa sí ibaamõn ni kun puee waa cáá ibaamõn u-ni. U yaa bii móntée, mìn di sá u-bimbim, kun puee u sá unyimõndaan, ùn di sá inyimõn na nì i-baa. ⁴⁵ Man nín sòõn nì ni ibaamõn puee ní naa là kí fõõ-mi kí kíí. ⁴⁶ Ni-kansikin, ñma di ñùn kí dákà diyintil din m yintèe? Mimmee, ni nín nyí yii tin m sòõnee sá ibaamõnee, ba ñá ní naa láá fõõ-mi kí kíí? ⁴⁷ Un sá Unimbõti yõuee gbil Unimbõti bõti, ni yaa kaa gbil Unimbõti bõtee, naa sá u-yab dee."

⁴⁸ Ní Juuda yab kpilib fātii kí-u yii: "Ti nín lī yii a sá Samarii, arasinii mun ká a-puee, an kaa sá ibaamõnaaan?" ⁴⁹ Ní Yeesu kí-bi yii: "Arasinii ubo kaa ká m-pu, m-Baa ní m bii tii tinyool, ní nimbi kpèe kí sñkñ-mi. ⁵⁰ Man kaa nyàab bí pàkà-mi. Ubo bí ki dàà pàkà-mi, udaan di sá ubosoonli. ⁵¹ Ibaamõn, ibaamõn ní m sòõn nì ni, un ñúb m-bõtee kaa ti bí kí kpú jaanjaan." ⁵² Niinee ní Juuda yab kpilib bí-u yii: "Kõŋkõnee ti bée yii arasinii ubo ká a-pu! Di sá Abraam kpí, Unimbõti bõnaatiliibi mun kpí, ní sii bí yii un yaa ñúb a-bõtee kaa ti kúu jaanjaanaaan? ⁵³ Mimmee sii jitiñ ti-baa Abraamaaan? Ùn kpí, ní Unimbõti bõnaatiliibi mun kpí. Sii yí a-ba ñma ní?" ⁵⁴ Ní Yeesu kí-bi yii: "M yaa bii pàkà m-bee, mimmee m-pampakakuee kaa sá kumõntiiu dee, un pàkà-mee di sá m-Baa un ni bí yii u sá ni-Nimbõtiu, ⁵⁵ ama naa nyí-uee. Man nyí-u. M yaa née yii maa nyí-u, m dàá kpánti unyimõndaan kii nimbee ní. Man nyí-u, ní ki ñúb u-bõti. ⁵⁶ Ni-naanja Abraam nín bée yii m dàá dāañ taapu dooyee, an mókñ-u, ní u lafun ká ní u-põbil píil." ⁵⁷ Ní Juuda yab kpilib kí-u yii: "Sii kaa láá bàñ abin imuŋku ili nì saalaa, a ká Abraam la?" ⁵⁸ Ní Yeesu kí-bi yii: "Ibaamõn, ibaamõn, man péèe bí ní bi nín mál Abraam!" ⁵⁹ Niinee ní bi bii píiki atañkpee kí yañki-u, ní Yeesu nõnti ki nyáñ

Kunimbõtidiin.

⁹ Dalba Yeesu jítée, u ká ujoŋfu ubo, bi nín péèe mál-u nì ijofi ní. ² Ní u-boonnooliibi bálfi-u yii: "Ukpil, ba pu ní bi mál kijapaai nee nì ijofi ní? Ùn u-ba di ñá ikpiti naaan u-baa nì u-na di ñá ikpiti ní?" ³ Ní Yeesu kí-bi yii: "An kaa sá ùn di ñá ikpitaan an kaa tí sá u-baa nì u-na di ñá ikpiti, ama an sá Unimbõti ñ di u-pu kí dákà u-tundi, an pu ní bi mál-u mìn. ⁴ ñwiiñ nín dáá bí pu nee, tí tõ un túnni-mee tundi, kun puee kunyeeu dàá mó ubo kaa dáa gíti ñùn kí ñá ditundi. ⁵ M nín dáá bí duulnyan doo nee, man di sá ñwalfi ki tii duulnya." ⁶ Yeesu lī mimmee, ní ki tii timotan kitiñ ní ki dū u-ñambiki ki mòn ntam ki dū ñmìti ujoŋfuee nimiliñ, ⁷ ní ki bí-u yii: "Nín cá Siiloowee nyimbõbilin kí fínti animiñ." (Siiloowee taapu di sá "Bí túnni-u.") Ujoŋfuee bàñ ki fínti u-nimiinee, ki wál ní ki nín gítiñ. ⁸ Ní u-kõŋkõnnaatõb nì bin nín kánti u kàal ki mée animilee bii lī yii: "An kaa sá kijapaai nee di nín kàal doo ki mée ki jñeenee?" ⁹ Ní biba bí yii: "Tiŋman, an sá ùn!" Ní bin kínee bí yii: "An kaa sá ùn, bi náañ ní." Niinee ní un nín sá ujoŋfuee bí yii: "Tiŋman, an sá man!" ¹⁰ Ní bi bálfi-u yii: "Kin, an ñá mana ní a wál?" ¹¹ Ní u kí-bi yii: "Kijapaai kin bi yí Yeesuee di sõŋki ntam ki ñmìti m-nimiliñ ní ki bí yii m nín cá Siiloowee kí fínti m-nimiñ. M nín cūti ki fínti m-nimiinee, ní m wál." ¹² Ní bi bálfi-u yii: "Kijapaayee bí la?" Ní u kí-bi yii: "Maa nyí ulaŋki."

¹³ Ní bi yõõn kijapaai kin nín sá ujoŋfuee ki cáã cūnni Fariisab cee. ¹⁴ An nín sá ñwiñŋuñfikaa dal ní Yeesu nín sõŋki ntam ki ñúbiti ujoŋfuee nimiliñ. ¹⁵ Mìn pu ní Fariisab mun bálfi kijapaayee yii: "An ñá mana ní a wál kõŋkõnee ní?" Ní u kí-bi yii: "U sõŋki ntam ki dū ñmìti m-nimiliñ, ní m cūtiñ fínti m-nimiñ ní ki kñ ki wál kõŋkõnee." ¹⁶ Ní bi-kansikin biba bii lī yii: "U nín kaa nyí ñwiñŋuñfikaa nee, kijapaayee kaa sá Unimbõti niliu." Ní biba mun lī yii: "Unikpiti mun ñùn kí ñá maamaacib yèèee?" An di nín cáañ diyakatil bi-kansikin.

¹⁷ Niinee ní bi fātii bálfi un nín jòbee yii: "Un ñúbiti a-nimiliñee, sii nyí yii u sá ñma ní?" Ní u kí-bi yii: "U sá Unimbõti bõnaatiliu ní." ¹⁸ Juuda yab kpilibee kaa nín fõõ ki kí yii kijapaayee nín sá ujoŋfu ní ki wál kõŋkõnee, an pu ní bi tú ki yíñ u-baa ní u-na. ¹⁹ ki bálfi-bi yii "Ni-jipõõn baasii sòõ? Ní lafun mál-u nì ijofaaa? Ní an ñá mana ní u wál kõŋkõnee?" ²⁰ Ní u-baa nì u-ña kí-bi yii: "Tiŋman, ti-jipõõn dee, ti lafun mál-uee u sá ujoŋfu ní. ²¹ Ama taa nyí an nín ñá pu ní u wál kõŋkõneeyee, kaa tí nyí un di yánti u wálee. Ní bálfimaan-u, kun puee u cíkiti ki ñùn kí sòõn u-ba." ²² Kun pu u-baa nì u-na nín sòõn mimmee di sá bi nín fañki Juuda yab kpilib, kun puee bi nín sòõn ki yõõn yii un yaa péeli yii Yeesu sá Kriisitooyee, bí jà-u kukpafidiin ú taa ti nín bí bi-kansikin. ²³ Kun yì-ti u-baa ní u-na nín bí yii u cíkiti ki ñùn kí kí u-ba, bí bálfi-uee dee.

²⁴ Niinee ní bi gíti ti yíñ kijapaai kin nín jòbee nliliitiim, ní ki bí-u yii: "Á pàkà Unimbõti! Ama timbi nyí yii uninjee sá unikpiti ní." ²⁵ Ní u kí-bi yii: "U yaa sá unikpitaan u yaa kaa sáaa maa nyí, kun m nyée di sá m nín sá ujoŋfu ní kõŋkõnee m wál."

26 Ní bi gítí bálfi-u yii: "U nǎ-si mana ní? Mana ní u nǎbiti a-nimiliŋ ní?" 27 Ní u kí-bi yii: "M péetükü-ni ní naa pílfín-mi. Ba pu ní ni là m gítí búsí kí lí nliitiim? Áá ni mun là kí kpántí u-boon-nooliibi ní?" 28 Niinee ní bi bī sī-u yii: "Sii di sá kijapaai gbanti boonooliu, ama timbi sá Mooisi boonooliibi ní. 29 Kun puee, ti nyí yii Unimböti nin soön ni Mooisi, ama un bí nee ùn-uee, taa kpááa nyí laakin gba ní u yaa nyánnée." 30 Ní ki-japaayee kí-bi yii: "Tin sá maamaacee sèe: nimbi kaa nyí laakin u nyánnée, ú mun di nǎbiti man nimiliŋ. 31 Ti nyí yii Unimböti kaa pílfín binikpitib, ama un yaa tó-u ki nǎaŋ min min ní u lée, udaan ní u pílfín. 32 Doooo nee, taa láá gbíl dalba dalba yii ubo nǎbiti unil un bi màl nì ijofee nimiliŋ, 33 an nil-uee yaa kaa nyánni Unimböti cee, waa nǎn kí nǎa mín." 34 Ní bi kí-u yii: "Sii péésá unikpiti doooo ana poon ní bi nín màl-si, ní sii là kí dàkà timbaa!" Niinee ní bi jīn-u ki nyánti.

35 Yeesu gbíl yii bi jīn un nín sá ujoŋuee. U dāa ká-uee ní ki bí-u yii: "A fǒö Kinibiki ki kííi?" 36 Ní u kí-u yii: "Ukpil, ùn di sá nǎa ní, m fǒö-u kí kíí ní?" 37 Ní Yeesu bí yii: "A wál-uaa! ùn di bī soön nì si nee." 38 Ní u bí yii: "M-Dindaan, m fǒö-si kí kíí," ní ki líti Yeesu nimiin ki jáaŋ-u.

39 Ní Yeesu bí yii: "M dómiŋ duulnya nee ni ibo-soon ní. Bin yaa jòbee n wál ní bin wálee n jòb." 40 Fariisab biba nín bí niin. Bi gbíl an nyoobuŋŋee, ní ki bálfi-u yii: "Mimmee, ti mun sá bijofub deeyaa?" 41 Ní Yeesu kí-bi yii: "Ni yaa bàà sá bijofubee, naa bàà cáá ikpiti. Ama ni nín bí yii ni wálee puee, ni-kpitii dàá nín péedī-ni ní."

10 Yeesu bí yii: "Ibaamön, ibaamön ní m soön nì ni, un yaa kaa di kipunyoko ki kó kupikpuŋkuŋun ní ki yaa di laaabee, udaan sá diganŋandaan ki sá naayuu. 2 Un yaa di kipunyoko ki kó kupikpuŋkuŋunee di sá upikpaal. 3 Un cí kipunyoköee piiti-u, ní u-piii nyí u-neen. U yí u-piii sá kamaa nì i-yiŋŋi, ní ki linti i-nyoköpu ki cáŋ-i kupikpaan. 4 U yaa nyánti i-koko kupikpuŋkuŋun ki dóoyee, ní ú linti i-nyoköpu ní i páaŋ u-boon, kun puee i nyí u-neen. 5 Iaa nǎotí uniyanyan. I sán-u ní, kun puee iaa nyí u-neen."

6 Yeesu nín gāa-bi dilanŋkpani nee, ama ní baa nín gbíl di taapu.

7 Míŋ puee ní Yeesu gítí lí yii: "Ibaamön, ibaamön ní m soön nì ni, man di sá kupikpuŋkuŋu punyokoki. 8 Bin koko péen-mi ki bāanee sá diganŋamdambi, ní ki sá binaayub, ipii mun kaa pílfín-bi. 9 Man di sá kipunyoko. Un yaa diŋ man-pu ki kóonee kánti difiil. Udaan nǎn kí nín kóo ki nyēeki kánti u-jinti. 10 Kun pu unaayuu dōonee di sá ú yò, kí kpò, kí bīil. Mamee m dómiŋ í ká dimanŋfal ní, tiba nì tiba nì taa lóo-i dimanŋfal gbantin.

11 "Man di sá upikpaamonti, upikpaamonti pii pu ní u kúnti u-manŋfal. 12 Un kpáa ki nyāab animil, kaa sá upikpaal, kaa yi ipiiyee, u yaa ká usaakpan dōonee, u dù ipii ní kí fá kí sān kí kátí, ní usaakpan n dāaŋ kí cūti ipii kí yāaŋ-i. 13 Kun pu upaadaan sánee di sá u nyāab animil ní, ipii böti kaa páb-u. 14 - 15 Man di sá upikpaamonti. Kii m-Baa nín nyí-mi, man mun nyí m-Baa puee, míŋ mbaan-

tiim ní m nyí m-piii, ní m-piii mun nyí-mi. M kúnti m-manŋfal m-piii pu ní. 16 M cáá ipii iba in kaa láá kóon m-naabakaku nee poonee. See m cáaŋ-i; i dàá dàá gbíl m-neen, ní kupicanŋkuŋu n nǎa kubaantiiu, upikpaal mun n nín sá ubaanti.

17 "Kun pu m-Baa néen-mee di sá m tii m-manŋfal ní kí fātí fǒö-di. 18 Ubo kaa nǎn kí til man manŋfal, see man m-ba di là ní kí dü-di kí tii. M nǎn kí dü-di kí tii, ki nǎn kí fātí fǒö-di mun. M-Baa nín bí m nǎa miŋyee dee."

19 Tiboti gbanti pu ní Juuda yab cū yākatí. 20 Bikansikin tikpil nín lí yii: "Arasinii ubo di ká u-pu ní u soön fam fam. Ba pu ní ni pílfín-u?" 21 Ní biba mun lí yii: "Unil un pu arasinii kēēkaa soön yēe. Mimmee arasinii nǎn kí nǎbiti bijofub nimil-iŋaaŋ?"

22 An nín sá dipeepondi ní, bi nín bī jīn bi nín nín nǎŋkí Kunimbötidi puee jīŋaaliu. 23 Yeesu nín bí Kunimbötidiin, laakin bi nín yí Saloomön kasalkauee taapu ki cōom. 24 Ní Juuda yab dómiŋ ki mānti ki tú-u ní ki bí yii: "Ali kí tin sāa nyunti nǎloŋu ní a dàá soön-ti ibaamön ní ti-landokoi n wál ní? Sii di yaa sá Kriisitoo á cánti kí tükü-ti!"

25 Ní Yeesu kí-bi yii: "M péetükü-ni dooooyee, ní naa fǒö-mi ki kíí. Atuun nǎn m cáá m-Baa poŋŋu ki nǎaŋ nee soön m-pu, 26 ní naa fǒö-mi ki kíí, kun puee naa sá m-piii. 27 M-piii gbíl m-neen, ní man mun nyí-i, ní i nǎo-mi. 28 M tii-i dimanŋfal din kaa cáá dikuntilee, i kpá kí kpú jaanŋaan, báa ubo mun kaa tí nǎn kí fǒö-i m-nǎan. 29 M-Baa un tii-mi-iee cáá mpon ki jitiŋ bàà nǎa. Míŋ ní ubo kaa nǎn kí fǒö tiba m-Baa nǎan. 30 Man nì m-Baa Unimböti ti sá ubaanti ní."

31 Niinee ní Juuda yab tí fātí píi atanŋkee kí yāŋki kí kpò-u. 32 Ní Yeesu bí-bi yii: "M dü m-Baa poŋŋu ki nǎa atummonti tikpil ni-nimilin. Mimmee, atuun gbanti kansikinee, dilar pu ní ni là kí yāŋki-mi atanŋkee kí kpò na?" 33 Ní Juuda yab kí-u yii: "An kaa sá atummonti pu ní ti là kí yāŋki-si atanŋkee kí kpò, an sá a nín soön ki bīil Unimbötee pu. Kun puee sii sá unifantanti ní ki nēen nì Unimböti." 34 Ní Yeesu kí-bi yii: "An kaa nǎaŋ ni-marau poon yii: <M bí yii, ni sá inimbötaa?> 35 Tiŋmanŋmabti tin kaa móntee yaa yíŋ bin bin bi soön Unimböti böti ki tüküee yii bi sá inimbötee, 36 kin un Unimböti baasii lēeki túnni duulnyanee, ní ni lí yii m nēen nì Unimböti m nín bí yii man di sá Unimböti Jipōneeee? 37 M yaa kaa bī nǎaŋ m-Baa tuuŋŋi, ní taa fǒö-mi kí kíí. 38 Ní m yaa bī nǎaŋ-ni, báa ni yaa kaa làá fǒö-mi kí kíí, fǒömaan atuun nǎn m bī nǎaŋee kí kíí kí baasii bée yii Ubaati bí m-ni ní ma mun bí Ubaatin."

39 Niinee ní bi tí bī nyāab kí cúu-u ní u nǎmāti bi-nǎan.

40 Ní u fātí gítí Joödan buŋgbandi lapu pu, laakin Jaan nín dáá kí ki fūul binib nnyimee, ki kál niin. 41 Binib tikpil nín dōon u-cee niin, ní ki lí yii: "Jaan kaa nín nǎa maamaaci bàa ubo, 42 ama tin kōkwooooo u nín soön kijapaai nee puee, an sá ibaamön." Binib tikpil nín fǒö Yeesu ki kíí niin.

11 Uninja ubo nín būn ki bí Beetanii, kitiŋ kin Laasaar. 2 (Maarii gbanti di sá un nín kpátí ta-

laalu ki sītì ti-Dindaan taanji pu ki dū u-yikpiti ki pitèe, u-niija di sá Laasaar un nìn bũhee.)³ Ní Laasaar niisalibee tú ubo ú cùú tükù Yeesu yii: “Ti-Dindaan, a-boo bũn.”⁴ Yeesu gbìl mimmee, ní ki bí yii: “Laasaar weeni nee kaa sá-u ñkúm, i sá kí tī Unimboti tinyool, ní ki dàá tī u-Jipoon mun tinyool.”

⁵ Yeesu nìn néen Maata nì u-naal nì bi-niija Laasaar. ⁶ Nì mín kokoe, u nín gbìl yii Laasaar bũnee, u gítì kál laakin u nìn bée iwiin ili. ⁷ Ní boonee, u tükù u-boonooliibi yii: “Tí gítimaan Juudee!”⁸ Ní u-boonooliibi kí-u yii: “Ukpil, yaadal nee ní Juuda yab kpilib kaa bñ nyàab atankpee kí yāñkí kí kpò-saaa? Ní a là kí gítì niinaaan?”⁹ Ní Yeesu bí-bi yii: “Ŋwiiñ n̄ nyā kí dāa jēetee tikúti saalaa n̄ tili di kaa báaa? Sii un yaa còom̄ ñwiiñ puee, aa gbéetí, kun puee ñwiiñ wāl an kòkò.”

¹⁰ Ama sii un yaa còom̄ kunyeeuee di gbéetí, kun puee ñwalfi kaa ti bí-si.”¹¹ Yeesu lī mín ki dóoyee, ní ki gítì kútì yii: “Ti-boo Laasaar gèen. Ama man dàá cùú finti-u.”¹² Ní bi kí-u yii: “Ti-Dindaan, u yaa gèenee, u dàá pòki deeyaa!”¹³ Yeesu nìn là kí l̄ yii Laasaar kp̄n̄ ní, ama ní u-boonooliibi bñ dākafi yii u sòon ñgeem min bāa ñma gèenee pu ní. ¹⁴ Mín puee ní Yeesu tükù ki cānti-bi, yii: “Laasaar kp̄n̄. ¹⁵ Ni-puee an mōn̄-mi m nín kaa bí niinee, min dàá ñá ní fōō-mi kí kíyee dee. Kōñkon-nee tí n̄n cá u-cee!”¹⁶ Niinee ní Toomasi (un bi yī atabee) bí Yeesu boonooliibi bin kínee yii: “Ti mun n̄ táamaan-u kí cù, bi yaa làá tin kpò-uee, bí kpò kí kpáan̄ ti mun!”

¹⁷ Yeesu bānee ní ki ká yii Laasaar nìn ñá dikaakulin iwiin inaa. ¹⁸ Beetanii kaa nìn dátin Jeerusaleem, an nìn sá kii atankpee ata nyokom ní. ¹⁹ An di yì-ti ní Juuda yab kpilib tikpil nìn dómiñ kí sòñki Maarii n̄ Maata pobiliñ bi-niija kúm pu.

²⁰ Maata nín gbìl yii Yeesu dòonee, ní u yíkii tūñki-u, Maarii ùn nìn gbintii ká kudiin. ²¹ Ní Maata bí Yeesu yii: “Ukpil, a yaa bāa nìn bí doo, m-niija kaa bāa kúu. ²² Ama m nyí yii, kōñkonnee gba, tin tin kamaa ní a yaa mēe Unimbotee u dàá tī-si kudōñu.”²³ Ní Yeesu bí-u yii: “A-niija dàá fikitì.”²⁴ Ní Maata kí-u yii: “M nyí yii, ñwinjoolkaa dal, bitankpiibi yaa làá fikitèe, ú mun dàá fikitì.”

²⁵ Ní Yeesu kí-u yii: “Man di fikitì, man di sá dimañfal. Sii un fōō-m ki kíyee, bāa a yaa kp̄n̄ gba a dàá n̄n cáá dimañfal, ²⁶ ní sii un yaa bí dimañfalin ní ki fōō-m ki kíyee kaa ti kúu jaanjaan. A fōō ki kí mimmaaan?”²⁷ Ní u kí-u yii: “Iiin, m-Dindaan: M nyí yii sii di sá Kriisitoo, Unimboti Jipoon un máan kí dāan̄ duulnyanee.”

²⁸ U sòon̄ mín ki dóoyee, ní ki cūtì ki yíin u-naal Maarii ki tükù-u soooo yii: “Ukpil bāan̄ ki bālf̄i apu.”²⁹ Maarii gbìl mimmee, ní ki yíkì dicilpu ki buntì Yeesu cee. ³⁰ (Yeesu dáá gbintii bí laakin Maata nìn tūñki-uee, kaa làá kó kitiñin.)³¹ Juuda yab bin nìn bí Maarii cee kudiin ki ñmēenti-uee nín ká u yíkì dicilpu ki nín nyēēyee, ní bi dī-u: bñ dākafi yii u cá dikaakul pu kí sō dee.

³² Ŋyunti ñun Maarii bān̄ laakin Yeesu bée ki ká-uee, ní u líti u-nimiin, ki bí-u yii: “Ti-Dindaan, a yaa bāa nìn bí doo, m-niija kaa bāa kúu.”³³ Yeesu

nín ká u bñ sũhee, ki kpáan̄ Juuda yab bin nìn n̄oñ-uee, ní kunimbaau kó-u ki gbēu-pobil, ³⁴ ní u bālf̄i-bi yii: “La ní ni sīb-u ní?” Ní bi kí-u yii: “Ti-Dindaan, dāá cùú kpèe.”³⁵ Ní Yeesu bñ sũn. ³⁶ Ní Juuda yab bí yii: “Kpèemaan, u nín bāa baasii néen-u puee!”³⁷ Ama ní bi-kansikin biba mun bí yii: “Ūn un nìn ñúbiti ujofoee nimiliñee, kaa ññ̄n̄ kí yānti Laasaar n̄ taa bāa kpúoo?”

³⁸ An fātii tí gbēe Yeesu pobil, ní u buntì dikaakul lañki. An nìn sá ntankpalokon, ní bi dū ditankpal ki ñéeb di-nyoko pu. ³⁹ Ní Yeesu bí yii: “Nyikitimaan ditankpalee!” Niinee ní Maata, utankpiilee niisal, bí yii: “Ti-Dindaan, an ñá iwiin inaa dee, u máan̄ ki sũu ki núuki!”⁴⁰ Ní Yeesu kí-u yii: “Maa tükù-si yii, a yaa fōō-mi ki kíí, a dàá ká Unimboti pōññu nín bí pueeee?”⁴¹ Niinee ní bi nyikitii ditankpal dikaakul nyoko pu. Ní Yeesu wāan̄ kutaa pu, ní ki bí yii: “M-baa, m jáam̄-si kii a nín p̄lf̄in̄-mee pu. ⁴² M nyí yii a péep̄lf̄in̄-mi baabadal, ama bin m̄antì ki tú-mi nee pu ní m bñ l̄, bí fōō kí kíí yii sii di túnni-mi.”⁴³ U l̄ mín ki dóoyee, ní ki téen̄ mpon̄ yii: “Laasaar, nyānni!”⁴⁴ Ní utankpiil nyān̄-ni, u-taan̄jì n̄ u-ñalii f̄in̄ ñgaabu, ní ñubo mun bñ u-nimiin. Ní Yeesu bí yii: “Cúú fintimaan-u kí yānti ú n̄n cá!”

⁴⁵ Juuda yab kansikin bin nìn dómiñ Maarii cee ki ká min min Yeesu ñee tikpil fōō-u ki kíí. ⁴⁶ Ama bi-kansikin biba cūtì ki ká Fariisab ki máafi-bi min Yeesu ñee. ⁴⁷ Ní bi n̄ bisarañakpilib kp̄afi bibo-soñkpaambi kòkò ki sòon̄ yii: “Ti dàá ñá mana, ní kijapaayee ñáan̄ maamaacib tikpil mín na!”⁴⁸ Ti yaa yānti u gbintii ñáan̄ mín, bāa ñma dàá fōō-u kí kíí, an dàá yānti Room gominau n̄ dāan̄ kí w̄i ti-Nimbotidiiku n̄ ti-tiñki.”⁴⁹ Bi-kansikinee ubo nìn bí, bi yí-u Kaayifi, ùn di nìn sá usarañakpil dibindi gbanti, ní ùn bi-bi yii: “Naa gbìl tiboti taapu. ⁵⁰ Naa dākafi yii an ñān̄ yii unibaanti n̄ kpú inifunaa pu ní ditimbul kòkò n̄ ñmátáaa?”⁵¹ An kaa nìn sá ùn u-ba di là ní ki sòon̄ an boti; u nín nìn sá usarañakpil dibindi gbantee puee, ní Unimboti yānti u sòon̄ yii Yeesu dàá dàá kpú Juuda yab pu. ⁵² An kaa sá Juuda yab baba pu, an sá kí kp̄afi Unimboti biyaamu bin yālee kòkò bí ñá ubaanti. ⁵³ Ki yōon̄ an wiiññu gbanti ní bi bóob̄ yii see bí kpò Yeesu. ⁵⁴ An di yì-ti ní Yeesu kíñ ki còom̄, kaa yānti Juuda yab kanti-u, ní ki buntì kitiñ kiban̄ kí bí kupoo cañin, bi yí-kì Eefrayim, niin ní u n̄ u-boonooliibi nìn cūtii kāl.

⁵⁵ Ŋyuntee ní Juuda yab jiñaliu un bi j̄in̄ ki téetì Unimboti nín nìn nyānti bi-naanjab Eejipitee tóobin̄, ní binib tikpil nìn yíkì ki cá Jeerusaleem kí cù kí ñá saraabi, kí nyā bi-jokontin kí wātì ní jiñalee n̄ nín bān̄. ⁵⁶ Bi nìn nyāab Yeesu niin; bi bí Kunimbotidiinee, ní ki bñ bālf̄i tōb̄ yii: “Ni dākafi yii ba ní? U làá dāan̄ jiñaal neeyaaa waa làá dāan̄?”⁵⁷ Di sá yii bisarañakpilib n̄ Fariisab nìn siñ mara yii un yaa nyí laakin Yeesu bée ú l̄ bí cùú cùú-u.

12 An nìn kíñ iwiin iluu jiñaal un Juuda yab j̄in̄ ki téetì Unimboti nín nìn nyānti bi-naanjab Eejipitee n̄ j̄ee, ní Yeesu nìn bān̄ Beetanii, laakin Laasaar, kijapaai kin u nìn fikitèe nìn kóoyee. ² Niin ní bi ñá Yeesu tican. Maata di nìn t̄iñ j̄in̄.

Laasaar mun n̄n ñmāl̄ bin n̄n Yeesu n̄n k̄a ki j̄ñee kansikin. ³ N̄i Maarii ȳoñní talaalum̄onti un bi ȳí náaree, u p̄ō kudaau tikpil, ní ki cáán ki kp̄aat̄ii s̄it̄i Yeesu taan̄i pu, ní ki d̄u u-yikpiti ki p̄iti, ní kudii k̄oko j̄ín talaalu s̄ons̄of̄iñu. ⁴ Niinee ní Yeesu boonnooliibi kansikin ubo, Juudasi Iskaariyoti un d̄aa d̄u-u ki nyáf̄ee, bí ȳii: ⁵ “Ba pu ní baa d̄u ta-laalu nee kí nyáf̄i kí f̄ō animikpaan kí d̄uu yákati biwofib?” ⁶ Tin u s̄oñee, an kaa sá u s̄ùn biwofib pu, u n̄n sá unaayuu ní. Ûn di n̄n ḡub bi-nimiliñ ní ki l̄eek̄i ñi-poon. ⁷ N̄i Yeesu bí-u ȳii: “Yánti-u! U ȳaañ ki c̄it̄i daliñkin bi d̄aa d̄aa d̄u-mi kí ñá d̄ikaakulinee dee. ⁸ Ni n̄i biwofib di d̄aa n̄n bí baabadal, ama man n̄i ni kaa làa n̄n bí baabadal.” ⁹ Juuda yab tikpil n̄n gb̄il̄ ȳii Yeesu b̄aan̄ Beetaniyee, ní bi n̄n cá niin, an kaa n̄n sá Yeesu ñman̄iñma pu ní bi cá, ama kí tin kp̄aaà kp̄èè Laasaar un u fikit̄ee mun. ¹⁰ N̄i bisaraañakpilibee s̄oñ ki ȳoñ ȳii bí kp̄o Laasaar mun, ¹¹ kun puee ùn pu ní Juuda yab tikpil k̄in ki n̄óó Yeesu, kaa ti là b̄in̄ cee.

¹² Kutaa w̄unt̄ee, kunipaau kun n̄n d̄omiñ j̄iñaaalee gb̄il̄ ȳii Yeesu d̄oñ Jeerusaleemee, ¹³ ní bi bát̄i tikpakpati ki t̄uñki-u nsanni, ní ki k̄unt̄i ȳii: “Oosaana, tí d̄antimaan-u! Ti-Dindaan ñ biin un d̄oñ ùn yindi puee! Unimboti ñ biin̄ Israyeel botiu boon!” ¹⁴ Yeesu n̄n ká dimamp̄ombil ki k̄a, kii Unimboti takaldau n̄n n̄n l̄i ki ȳoñ puee, ȳii: ¹⁵ “Jeerusaleem yab, ní taa f̄añki! Kp̄èèmaan, niboti u di d̄oñ, ki k̄a dimamp̄ombil puee!” ¹⁶ ñyunti gbante, u-boonnooliibi kaa n̄n d̄aa láa gb̄il̄ taapu. Ama ñyunti ñun u f̄ō u-nyootee ní bi n̄n téeti ȳii Unimboti takaldau n̄n n̄n s̄oñ tin u-puee, m̄in ní bi ñá ki t̄i-u nee. ¹⁷ Bin k̄ok̄owoooo n̄n bí ñyunti ñun Yeesu ȳiñ Laasaar d̄ikaakulin ki fikit̄i-u di-tañkpiilinee b̄i m̄aafi tin bi ká Yeesu ñee. ¹⁸ Di sá ȳii bi n̄n n̄n gb̄il̄ maamaaci un u n̄n ñee puee ní kunipaau ee t̄uñki-u. ¹⁹ N̄i Fariisab b̄i l̄i tob cee niin ȳii: “Ni k̄aa, naa làa ti ká b̄aa tiba. Binib k̄oko di bitifi ki cá kí n̄óó-uee.”

²⁰ Greeki yab biba n̄n ñmāl̄ bin n̄n d̄omiñ Jeerusaleem kí nȳoñki Unimboti j̄iñaaalee poonee kansikin. ²¹ N̄i bi d̄omiñ ki ká Fiiliipi (un sá Beet-sayida Gaaliilee tiñkinee), ki b̄i gb̄aañ-u ȳii: “Úkpil, ti là kí ká Yeesu.” ²² N̄i Fiiliipi c̄it̄i t̄uk̄u Andree, ní bi-liitil̄ c̄it̄i ki t̄uk̄u Yeesu. ²³ N̄i Yeesu kí-bi ȳii: “ñyunti ñun man Kinibiki d̄aa f̄ō m-nyootee b̄aan̄ dee. ²⁴ Ibaam̄on, ibaam̄on ní m s̄oñ n̄i ni, ñwambool yaa kaa líti kitiñ ki kp̄i, ñu péegb̄int̄ii sá mbaanti ní. Ama ñu yaa kp̄iyyee, ní ñú nȳa kí l̄oñ tikpil. ²⁵ Sii un yaa neeñ a-manfalee d̄aa fá-d̄i, ní sii un yaa ná a-manfal taapu doo neeyee, siiyee di kp̄aafi-d̄i ki k̄ant̄i dimanfal din kaa cáá dikunt̄ilee. ²⁶ Un yaa là kí t̄o m-tundee m̄aan̄ kí n̄n n̄óó-mi, ní laakin m yaa b̄ee, m-tont̄onliu mun ñ n̄n bí niin. Un yaa t̄un̄ m-tundee, Ubaati d̄aa t̄i-u tinyool.”

²⁷ “K̄oñk̄oñnee m b̄akati. Mimmee, m̄ l̄i ȳii, m-Baa, nȳant̄i-mi tin d̄aa b̄ań-mi ñyunti nee pooneee? Aayee, kun puee ñyunti nee falaau gbanti pu ní m d̄omiñ. ²⁸ M̄in̄ puee, m-Baa, t̄i a-yindi tinyool!” Niinee ní Unimboti s̄oñni yilpu ki bí ȳii: “M̄ t̄i m-yindi tinyool, ki d̄aa ḡit̄i tí t̄i-d̄i.”

²⁹ Kunipaau kun n̄n yú niinee gb̄il̄ Unimboti

neen puee ní ki bí ȳii: “An sá utaa di fáá didundi.” N̄i biba mun bí ȳii: “An sá Unimboti t̄uññu ñubo di s̄oñ n̄i u.” ³⁰ N̄i Yeesu bí-bi ȳii: “An kaa sá man pu ní nneenee s̄oñ, ama an sá nimbi pu ní ñu s̄oñ. ³¹ ñyunti nee ní Unimboti d̄aa s̄oñ duulnya boti, ní kí j̄a duulnya botiu Sitaan. ³² Bi yaa láa ȳoñ-mi yilpuee, m d̄aa d̄aa dáaliñ nnibiyaamu k̄oko kí cáán m-cee.” ³³ (U n̄n l̄i m̄in̄ kí d̄ak̄a ñk̄um min u d̄aa kp̄úee n̄n sá m̄iñyee ní.) ³⁴ N̄i binibee kí-u ȳii: “Ti bífi marab takaldau poon ȳii Kriisitoo d̄aa n̄n péebí ní kí n̄n cá jaanjaan. Kin ba pu ní s̄i l̄i ȳii bi d̄aa ȳoñ Kinibiki yilpu? ñma di sá Kinibiki gbanti ní?” ³⁵ N̄i Yeesu kí-bi ȳii: “ñwalfi d̄aa bí nikansikin ñyunti ñubo poon fi. N̄i n̄n c̄oñ ñwalfi gbanti poon, an n̄n d̄aa ñá pu dibomb̄ondi ñ taa j̄eet̄i ni-puee, kun puee un c̄oñ dibomb̄ondinee kaa nȳi laakin u c̄ee. ³⁶ ñyunti ñun ñwalfi d̄aa bí ni-cee nee, ní f̄ō-ñu kí k̄i an n̄n d̄aa ñá pu ní kp̄ant̄i ñwalfin nibe.”

Yeesu s̄oñ m̄in̄ ki d̄ooyee, ní ki ȳik̄i bi-cee ki c̄it̄i ndan ki b̄al̄-bi.

³⁷ N̄i min k̄oko u ñaañ maamaacib tikpil bi-niminee, baa f̄ō-u ki kí. ³⁸ Kii Unimboti b̄onaatiliu Eesayi n̄n n̄n ñm̄añ pu doooyee, m̄in̄ ní an ñá nee. U n̄n ñm̄añ ȳii: “Ti-Dindaan, ñma f̄ō ti-boti ki kí? ñma b̄ee sii ti-Dindaan poññu?” ³⁹ Eesayi n̄n ḡit̄i l̄i kun pu ní baa n̄n ñún ki f̄ō ki kíyee: u n̄n bí ȳii: ⁴⁰ “Unimboti ȳanti bi j̄oñ ní ki p̄očk̄i bipobiliñ, an n̄n d̄aa ñá pu bi-nimiliñ ñ taa n̄n w̄alee ní bi-pobiliñ ñ n̄n gb̄ifi bí taa kp̄ant̄i bi-bimbim ú cáañ-bee.” ⁴¹ Eesayi l̄i m̄in̄ kun puee u n̄n ká Yeesu nyooti, ní ki s̄oñ u-pu.

⁴² N̄i m̄in̄ k̄ok̄ee, Juuda yab kp̄ilib tikpil n̄n f̄ō-u ki kí. Ama Fariisab ñ taa j̄a-bi kukpafidiin puee, baa n̄n nȳant̄i bi-ba. ⁴³ Di sá ȳii bi là binib ñ p̄ak̄a-bi ki jítiñ Unimboti ñ p̄ak̄a-bi.

⁴⁴ Yeesu téen̄ m̄oñ ki l̄i ȳii: “Un yaa f̄ō-mi ki kíyee, an kaa sá man ní u f̄ō ki kí, u f̄ō un túnni-mee ní ki kí. ⁴⁵ Un yaa ká-mee ká ki kp̄aañ un túnni-mee dee. ⁴⁶ M̄ d̄omiñ duulnyan kii ñwalfee, an n̄n d̄aa ñá pu un sá kamaa yaa f̄ō-mi ki kíyee ñ taa n̄n ḡit̄i bí dibomb̄ondinee. ⁴⁷ Ama un di yaa gb̄il̄ m-boti ní ki yaa kaa kp̄aafi-t̄ee, an kaa sá man di d̄aa kp̄o udaan boti, kun puee maa d̄omiñ kí kp̄o duulnya nib boti, m̄ d̄omiñ kí f̄i-bi ní. ⁴⁸ Un kaa là-mi, kaa f̄ō m-botee cáá tin d̄aa d̄aa s̄oñ u-botee: an di sá m-boti tin m̄ n̄n d̄ak̄ee, tíñ di d̄aa d̄aa kp̄o udaan boti ñwinjoolkaa dal. ⁴⁹ Di sá ȳii an kaa sá man m-ba poññu pu ní m s̄oñ, an sá m-Baa un túnni-mee u-ba di t̄i-mi tin sá m̄ s̄oñee n̄i tin sá m̄ d̄ak̄ee. ⁵⁰ N̄i m̄ nȳi ȳii tin ní u s̄oñee c̄aabiñ dimanfal din kaa cáá dikunt̄ilee. M̄in̄ puee, tin tin m-Baa t̄i-mi m̄ l̄eè tíñ ní m s̄oñee.”

13 Kutaa ñ w̄unt̄i j̄iñaal un Juuda yab j̄iñ ki téeti Unimboti n̄n n̄n nȳant̄i bi-naanjab Eejipitee Yeesu n̄n nȳi ȳii ñyunti ñun u d̄aa ȳik̄i kitiñ nee pu kí ḡit̄i u-Baa ceeyee b̄aañ. U n̄n neeñ u-yab bin bí duulnyan dooyee, ki ḡit̄i neeñ-bi ki lákat̄i ali ki tin k̄ati-ku.

² ñyunti ñun u n̄i u-boonnooliibi k̄a ki j̄iñ tijoojinee, mimmee Sitaan péel̄ukuti Juudasi Iskaariyoti Siim̄on jip̄oñ ú d̄u Yeesu kí nȳafiñ u-nannanliibi dee. ³ N̄i Yeesu mun n̄n péenyí ȳii u nȳanní Unim-

bɔti cee ní ki dàá fātíí gítí Unimbɔti cee, ní ki nyí yíi u-Baa Unimbɔti dū tikokwooooo ki nǎ u-ɔaan.

⁴ U nì u-boonnooliibi bī jīhee ní Yeesu yíkí tijin pu, ní ki pēetì u-bokutil boon yal ní ki dū nǎaabu nǎbu ki gbìñ u-caɔ, ⁵ ní ki jǔǔ nnyim ki nǎ kisampeein, ní ki kíí ki bī fíntí u-boonnooliibi taanji, ní ki cáá nǎaabu nǎu u gbìñ u-caɔee ki cáá pítí bi-taanji. ⁶ U fíntí ki bāañ Siimɔn Piyeeree ní Siimɔn bí yíi: “Ti-Dindaan, sii a-ba di dàá fíntí man-taanjaan?” ⁷ Ní Yeesu kíí-u yíi: “Tin m bī nǎa nǎe, aa gbìl taapu kɔɔkɔnee, ama boonee a dàá dàá gbìl.” ⁸ Ní Piyeer bí yíi: “M yíi kpataaa, a kpá kí fíntí m-taanji.” Ní Yeesu kíí-u yíi: “A yaa kaa yánti m fíntí-si, mim-mee, aa sá m-you.” ⁹ Ní Siimɔn Piyeer kíí-u yíi: “An yaa sá mín, ti-Dindaan, taa fíntí m-taanji nmaninma, fíntí kí kpáañ m-nǎlii nì m-yil!” ¹⁰ Ní Yeesu kíí-u yíi: “Un yaa fūlee kaa ti fūul, see ataa nmaninma ní u fíntí, kun puee waa ti cáá tijokondi. Mín ní ni mun bí circir, ama an kaa sá ni-kokɔ.” ¹¹ (Di sá yíi Yeesu nín nyí un dàá dū-u kí tī u-nannanliibee, mín pu ní u bí yíi: “An kaa sá ni-kokɔ di bí circir.”)

¹² Yeesu fíntí bi-taanji ki dǔoyee, ní ki fātíi dū u-wanti ki pēeh, ní ki fātíi kāl, ní ki bālfí-bi yíi: “Tin m nǎ-ni nee, ni gbìl taapuɔɔ? ¹³ Ni yíi-mi yíi Udakal, ki yíi-mi yíi ni-Dindaan, ni máañ kí yíi-mi mín kun puee mín ní m lafun sá. ¹⁴ Mín puee, man udakal nì ni-Dindaan yaa fíntí ni-taanjee, ni mun máañ kí nín fíntí tɔb taanji. ¹⁵ M nǎ mín ki dàkà-ni ni mun n nín nǎa mín kí tì tɔb ní. ¹⁶ Ibaamɔn, ibaamɔn ní m sòh nì ni, utontɔnli kaa jitiñ u-kpil-iu, mín ní un bi túee kaa jitiñ un túnní-uee. ¹⁷ Kɔɔkɔnee ni bēe, ni yaa nǎa mín, ni dàá gbìl mɔn.

¹⁸ “An kaa sá ni-kokɔ pu ní m sòh, kun puee m nyí bin m lútēe. Tin bí nee n nǎ kii Unimbɔti takaldau poon nín lī puee, yíi: <Un jīn m-jintee fātíi bī jáañ-mi.> ¹⁹ M tükü-ni tin bí nee ki yǔontí kɔɔkɔnee kí wātí ní an bāñ, an nín dàá nǎ pu tì yaa láa bāanee ní fǔǔ kí kíí yíi <man di sá un m sée>. ²⁰ Ibaamɔn, ibaamɔn ní m sòh nì ni, un yaa fǔǔ un man túnnēe, fǔǔ man mun dee; ní un yaa fǔǔ mamee, fǔǔ un túnní-mee mun dee.”

²¹ Yeesu lī mín ki dǔoyee, ní an gbēēu-pɔbil, ní u bí yíi: “Ibaamɔn, ibaamɔn ní m sòh nì ni, ni-kansikin ubo di dàá dū-mi kí tī m-nannanliibi.” ²² Ní u-boonnooliibi fātíi bī kpēe tɔb, kaa kpáañ bēe un pu ní u bī sòhnee. ²³ Un Yeesu nín nēeñ u-boonnooliibi kansikinee ká ki nákañ-u. ²⁴ Ní Siimɔn Piyeer nǎ-u kudaanji yíi ú bālfí-u kí kpēe un pu ní u sòhnee. ²⁵ Ní u sùtí ki mǔtíi nákañ Yeesu ní ki bālfí-u yíi: “Ukpil, an sá nǎa ní?” ²⁶ Ní Yeesu kíí-u yíi: “M dàá sēekpɔnɔ tikun ni. Un m yaa dūu tīy-ee, ùn ní an sá.” Niinee ní Yeesu dū kɔnɔ ki sēetikun ni ki fíin ki tī Juudasi, Siimɔn Iskaariyoti jipɔn. ²⁷ Juudasi fǔǔ kɔnɔee, ní Sitaan kó u-ni. Ní Yeesu bí-u yíi: “Tin a cáá kí dàá nēe, á nǎ-ti malaa!” ²⁸ (Bin nín ká ki jīhee, bāñ ubo kaa bēe kun pu ní u lī-u mimmee. ²⁹ Biba nín dàkafi yíi Yeesu là ú cùú dā tin tin bi dàá cáá jī jījaalee àá u là ú tī biwofib tiba ní. Di sá yíi Juudasi di nín nǎb bi-nimiliñ.) ³⁰ Juudasi fǔǔ kɔnɔee, ní ki nyán malaa. Kunyeeu nín mó.

³¹ Juudasi nyánee, ní Yeesu bí yíi: “Kɔɔkɔnee

man Kinibiki fǔǔ m-nyooti dee, Unimbɔti n ká tinyool man ni. ³² Unimbɔti yaa ká u-nyooti man nee, mín ní ma mun dàá ká m-nyooti Unimbɔtin an kaa làá yúntí. ³³ M-biyaamu, nyunti fíi di kíñ m gítí kāl ni-cee. Ni dàá dàá nyàab-mi, an bí kii m nín nín tükü Juuda yab puee, naa làá nǎa kí cù laakin m cēe. Kɔɔkɔnee, m tükü ni mun dee. ³⁴ M tī-ni marapɔn ubo: nín nēemmaan tɔb. Kii man nín nēeñ nimbi puee, ni mun nín nēemmaan tɔb ubo ubo mín. ³⁵ Ni yaa nēeñ tɔbee, niin di dàá dàkà bāñ nǎa yíi ni lafun sá m-boonnooliibi.”

³⁶ Ní Siimɔn Piyeer bālfí-u yíi: “Ukpil, la ní a cá?” Ní Yeesu kíí-u yíi: “Aa nǎn kí nǔó-mi laakin m cēe kɔɔkɔnee, ama boonee, a dāa nǔotí-mi.” ³⁷ Ní Piyeer bí-u yíi: “Ukpil, ba pu ní maa nǎn kí nǔó-si kɔɔkɔnee? Bāñ an yaa sá nǎkúm, m dàá dū m-maɔfal kí tī a-pu.” ³⁸ Ní Yeesu kíí-u yíi: “A dàá lafun dū a-maɔfal kí tī man puɔɔ? Ibaamɔn, ibaamɔn ní m sòh nì si, kí wātí ukooja n bāakēe a dàá nēe yíi saa nyí-mi diba dibee mita.”

14 Ní Yeesu nìkí ki lī yíi: “Ni-pɔbiliñ n taa bīil. Ní fǔǔ Unimbɔti kí kíí kí fǔǔman ma mun kí kíí. ² Ikoonkoon tikpil bí m-Baa dumpu, m dàá cù kí bǔntí-i kí yǔon-ni. I yaa kaa bāñ bí tinman, m bāñ tükü kí cántí-ni. ³ M yaa cùtí ki bǔntí ipaan gbantee, ní m gítíi kí yǔon-ni, an nín dàá nǎ pu laakin m dàá nín bēe, ni mun n nín bí m-cee ni-inee. ⁴ Ni nyí laakin m cēe, kí nyí nsan mun.” ⁵ Ní Toomasi bí-u yíi: “Ukpil, taa nyí laakin a cēe! Ti dàá nǎ mana kí bēe nsan?” ⁶ Ní Yeesu kíí-u yíi: “Man di sá nsan, kí sá ibaamɔn kí sá dimaɔfal. Ubo kaa nǎn kí dī laaaba kí dāañ m-Baa Unimbɔti cee, see ú dīn man pu. ⁷ Ni yaa bāñ nyí-mee, ni bāñ nyí m-Baa mun ní. Ama kɔɔkɔnee ni nyí-u, kí ká-u mun.”

⁸ Niinee ní Fiiliipi bí-u yíi: “Ukpil, dàkà-ti a-Baa Unimbɔti ti-pɔbiliñ n sòñkí.” ⁹ Ní Yeesu kíí-u yíi: “Fiiliipi, m nín bí ni-cee an yúntí pu nee, ní saa nyí-maan? Un yaa ká-mee, ká m-Baa mun dee. Kín ba pu ní sii gítí lī yíi m dàkà-ni m-Baa? ¹⁰ Aa nyí yíi man bí m-Baa ni, ní m-Baa mun bí man naan? Tiboti tin m sòh nì nee, maa sòh-tì m-ba pu, an sá m-Baa un bí m-nee di tūn u-tundi. ¹¹ Fǔǔ kí kíimaan yíi m bí m-Baa ni ní m-Baa mun bí man ni. Ni yaa kaa fǔǔ m nín lī pu nee kí kííyee, kpēe-maan m-tuunji nín m nǎ nee pu kí fǔǔ kí kíí.

¹² Ibaamɔn, ibaamɔn ní m sòh nì ni, un yaa fǔǔ-mi kí kííyee dàá tǔ atuun nín m tūnee, ùn dàá tǔ nín jitiñ man yaɔ nee gba, kun puee m cá m-Baa cee ní. ¹³ Ní tin kɔkɔ ni yaa mēem-yindi puee, m dàá nǎ mín kí tī-ni, ní m-Baa n ká tinyool u-Jipɔn pu. ¹⁴ Ni yaa mēetiba m-yindi pu, see m nǎ mín kí tī-ni.

¹⁵ “Ni yaa nēeñ-mee, nín nǎbmaan m-marab, ¹⁶ ní man n mēe m-Baa Unimbɔti ú gítí tīn-ni Utuunli ubo un dàá nín bí ni-cee kí nín cá jaanjaanee. ¹⁷ Ùn di sá Unimbɔti Fām ibaamɔndaan, un duulnya nib kaa nǎn kí fǔǔyee, kun puee baa wāl-uaaa kaa nyí-u mun. Ama an yaa sá nimbi, ni nyí-u kun puee u kòo ni-cee ní ki dàá dàá nín bí ni-ni.

¹⁸ “Maa làá dū-ni kí fá kii atanpkiibilee, m dàá fātíi gítíi ni-cee. ¹⁹ An kíñ fíi duulnya nib kaa làá tì ká-mi, ama nimbi dàá ká-mi, kun puee m bí di-

manɔfalin, miñ ní ni mun dàá n̄n bí dimanɔfalin. ²⁰ Ɔwiiñ gbanti yaa láá b̄aánee, ni d̄aá béetí yii man bí m-Baa ni, ní nimbi bí man ni, ní man bí ni mun ni. ²¹ Un yaa cáá man marab ki ɔúb-bee, udaanee di néen-mi. Miñ ní m-baa dàá n̄n néen un néen-mee, man mun n̄ n̄n néen-u, ní kí nyánti m-ba kí d̄akà udaan.” ²² Ní Juudi (an kaa nín sá Juudasi Iskaariyoti) bí-u yii: “Ukpil, mana ní a dàá ɔá ní kí nyánti a-ba kí d̄akà timbi, ní kí taa d̄akà duulnya nib?” ²³ Ní Yeesu kí-u yii: “Un yaa néen-mee dàá n̄n ɔúb m-boti. M-Baa dàá n̄n néen udaan, ní man n̄ m-Baa n̄ d̄aāñ kí n̄n kòò udaan cee. ²⁴ Un kaa néen-mee kaa ɔúb m-boti. M-boti tin m sòòn n̄ nee nyánni m-Baa un túnni-mee cee ní, an kaa sá m-ba pu ní m sòòn.

²⁵ “M tükü-ni tin bí nee ɔyunti ɔun m dáá bí ni-cee nee. ²⁶ Ama Ututunlee, Circir Fām min m-Baa dàá d̄aā t̄n̄ man yindi puee, dàá d̄aā d̄akà-ni tikòkò, ní kí téetí-ni tin kòkò m sòòn ni nee.

²⁷ “Dipòòsɔŋkil ní m d̄u yāntiñ-ni, man pòòsɔŋkil ní m d̄u t̄i-ni, maa t̄i kii duulnya n̄n t̄i puee. Ní taa bàkatí kí taa f̄aŋkí mun. ²⁸ Ní gb̄il m n̄n l̄i yii m dàá n̄n cá kí d̄aā f̄at̄i ḡit̄iñ ni-ceeyee. Ni yaa bàá néen-mee, an bàá m̄ókín-ni kii m n̄n cá m-Baa ceeyee pu, kun puee m-Baa j̄itiñ man. ²⁹ M tükü-ni kòŋkonnee ki yòòn kí wàat̄i ní an n̄n b̄aā, ní ɔyunti ɔun ní an yaa láá b̄aánee, ní ɔm̄a kí mòt̄i f̄òò kí kíí. ³⁰ Maa làá ti sòòn n̄ ni tikpil, kun puee duulnya botiu Sitaan d̄oñ. Waa n̄n ɔh̄n kí ɔá-mi tiba, ³¹ ama duulnya nib m̄aāñ kí béé yii m néen m-Baa, an pu ní min ní m-Baa yaa bí m ɔée, miñ ní m ɔáaā. Yíkimaan, t̄i n̄n cá.”

15 Ní Yeesu bí yii: “Man di sá fiinyi subu tiŋ-man, ní m-Baa sá un ɔaŋkí-buee. ² Apan ɔin t̄úkú m-pu kaa lòoñee, u ḡa-ɔi kí féen; ní apan ɔin lòoñee, u ɔaŋkí-ɔi, ní ɔi mòt̄i lòoñ. ³ Tiboti tin m sòòn n̄ nee, t̄i ɔaŋkí nimbi. ⁴ Ní n̄n bímaan man ni, ní man mun n̄ n̄n bí ni-ni. Kii dipandi n̄n kaa ɔh̄n kí lòòn abil di-baba asee dí n̄n t̄úkú busubu puee, miñ mbaantiim, ni yaa kaa bí man ni, naa ɔh̄n kí lòòn abil.

⁵ “Man di sá fiinyi subu, ní nimbi sá apan. Un yaa bí man ni man mun bí udaan nee, lòòn abil ní tikpil; kun puee ni yaa kaa bí man ni, naa ɔh̄n kí ɔá tiba. ⁶ Un yaa kaa bí man-nee, bi ḡa-u kí fá kii disupandee ní, ní ú kp̄a. Asupaŋkulimee bi k̄ont̄i-ɔi ní kí t̄ò ɔh̄min, ní an wò. ⁷ Ní yaa bí man-ni, ní man mun boti bí ni-nee, b̄alfimaan tin tin ni yaa l̄ee, ni dàá ká kud̄ɔu. ⁸ Tin t̄i m-Baa tinyoolee di sá ní lòòn abil tikpil ní kí n̄n sá man boonooliibi. ⁹ Kii m-Baa n̄n néen-mi puee, miñ ní man mun néen-ni. N̄n bímaan m-neendin. ¹⁰ Ní yaa ɔúb m-marabee, mimmee, ni bí m-neendin dee, kii man mun n̄n ɔúb m-Baa marab ki bí u-neendin puee.

¹¹ “M sòòn n̄ ni tin bí nee an n̄n dàá ɔá pu m-pòòpindi n̄ n̄n bí ni-ni, ní ni-pòbilinḡ ní mòt̄i ḡit̄i piilee. ¹² Mara un m siñ-nee s̄e: ní n̄n néen-maan tob, kii man n̄n néen-ni puee. ¹³ Dineenɔkpaandi diba kaa ti bí kí bà unil n̄ d̄u u-manɔfal kí kúnti u-bòobi pu. ¹⁴ Ní yaa ɔáaā min m b̄alfi-nee, mimmee ni kp̄anti m-bòobi dee. ¹⁵ Maa ti ȳi-ni m-tòntònt̄i, kun puee utòntònt̄i kaa nyí tin u-kpiliu ɔáaānee. M ȳi-ni m-bòobi ní, kun puee m d̄akà-ni

tin kòkòwoooo m gb̄il m-baa ceeyee. ¹⁶ Man di l̄eenimbi, kaa sá nimbi di l̄ee-man. M tú-ni ní cùú lòòn abil, abil ɔin dàá yúntée, mimmee, m-Baa dàá t̄i-ni tin kòkò ni yaa m̄e-u man yindi puee. ¹⁷ Tin tin m siñ-nee, di sá ní n̄n néen tob. ”

¹⁸ “Duulnya nib yaa ná-nee, ní béé yii man ní bi péé ki ná. ¹⁹ Ní yaa bàá sá duulnya yabee, duulnya yab bàá néen-ni, kun puee ni sá u-yab. Ama m l̄uti-ni ki nyánti duulnya nib kansikin, naa ti sá duulnya yab, an pu ní bi ná-ni. ²⁰ Ní téetimaan tin tin m n̄n tükü-nee, yii: <Utòntònt̄i kaa j̄itiñ u-kpiliu.> Bi yaa p̄ab man, bi dàá d̄aā p̄ab-ni mun, bi yaa bàá p̄ilfi man-boti bi bàá d̄aā p̄ilfi ni mun yati. ²¹ Man pu ní bi dàá ɔá-ni tin bí nee kòkò, kun puee baa nyí un túnni-mee. ²² M yaa kaa bàá d̄oñ ki sòòn n̄ bi, bàá bàá cáá ikpiti; ama kòŋkonnee, baa ti cáá nnaakpal bàá ɔubo bi-kpitii pu. ²³ Un yaa ná-mee ná m-Baa mun dee. ²⁴ M yaa kaa bàá ɔá maa-maacib bin bin b̄aā ubò kaa ɔée bi-kansikin, baa bàá cáá ikpiti; ama bi k̄anti m-maamaacib, ní ki gb̄int̄i ki ná man n̄ m-Baa. ²⁵ Too! An ɔá kii bi-marab takaldau poon n̄n l̄i ki siñ puee dee yii: <Bi ná-mi fam, an kaa cáá taapu.>

²⁶ “M yaa b̄aā m-Baa ceeyee, m dáá t̄n̄-ni Ututunli, ùñ di sá Unimboti Fām ibaamondaan un nyánni m-Baa ceeyee. U yaa láá b̄aánee, u dàá sòòn m-pu, ²⁷ ní ni mun n̄ dáá l̄ee-m-pu seera, kun puee ni péébi m-cee doooo ɔkilkaamin ní.

16 “M sòòn n̄ ni tin bí nee an n̄n dàá ɔá pu ní taa láá fá ni-fookiiu m-puee. ² Bi dàá d̄aā j̄a-ni kí nyánti akpafidiin ni, ali gba, ɔyunti ɔubo bí ki d̄oñ bi dàá kpò-ni ki d̄akafi yii bi ɔá Unimboti lammi. ³ Kun pu bi dàá ɔá mimmee di sá yii baa nyí m-Baayaaa kaa nyí man. ⁴ Ama m tükü-ni tin bí nee, ní ti-yuntiŋu yaa láá b̄aánee ní dáá téetí yii m n̄n péé tükü-ni-ti.

“Maa tükü-ni tin bí nee doooo ɔkilkaamin kun puee m dáá bí ni-ceeyee pu.

⁵ “Kòŋkonnee, m dáá n̄n cá un túnni-mee cee, ní ni-kansikin ubò kaa b̄alfi-mi yii: <A cá la?> ⁶ M n̄n sòòn-ni puee ní kunimbaau kò-ni. ⁷ Ama, ibaam̄on ní m sòòn n̄ ni, m n̄n cá m-Baa ceeyee an sá ni-paati, kun puee m yaa búnt̄ee, m dáá t̄n̄ Ututunli ni-cee. M yaa kaa ȳiki, waa láá d̄aāñ ni-cee. ⁸ U yaa láá b̄aánee, u dàá ȳanti duulnya nib n̄ béé yii bi bí ikpitin, kí ȳanti bí béé kun di sá deedeeyee, kí ȳanti bí béé Unimboti b̄oosooni in d̄ò ki cí-bee pu. ⁹ U dàá ȳanti bí béé yii bi bí ipkitin kun puee baa f̄òò-mi ki kíí, ¹⁰ ki dàá ȳanti bí béé kun sá deedeeyee kun puee m n̄n j̄óm m-Baa cee ní naa làá ti w̄al-mi, ¹¹ ki dàá ȳanti bí béé yii iboosoon d̄ò ki cí-bi kun puee Unimboti k̄u duulnya botiu boti.

¹² “Tiboti tikpil bàá bí m sòòn n̄ ni, ama t̄i j̄itiñ-ni kòŋkonnee. ¹³ Ama Unimboti Fām ibaamondaanee yaa láá b̄aánee, ùñ di dàá d̄akà-ni ibaam̄on kòkò. Waa làá sòòn u-ba p̄ɔŋu pu, u dàá d̄aā tükü-ni tin tin u gb̄ilee, kí d̄akà-ni tin bí ki d̄oñee. ¹⁴ U dàá d̄aā t̄i-mi tinyool, kun puee u dàá d̄aā f̄òò tin tin m cááyee kí tükü-ni. ¹⁵ Tin kòkò m-Baa Unimboti cááyee sá man mun wanti ní. An pu ní m tükü-ni yii Unimboti Fāmee dàá d̄aā f̄òò tin m cááyee kí tükü-ni.”

16 “An kɪn fii, naa làa ti ká-mi, ní an yaa láa tí kúti fii, boonee, ní ni dàá fàtíí tí ká-mi.” 17 Niinee ní u-boonnooliibi biba bī lí tob cee yii: “Taapu nín sá yii ba dee, yii: <An kɪn fii naa làa ti ká-mi, ní an yaa fàtíí kúti fii boonee ní ni dàá fàtíí tí ká-mee,> nì mun yii: <M cá m-Baa cee>. Mimmee, u là kí tükù-ti yii ba dee? 18 <An kɪn fii> gbanti taa-pu baasii nín sá yii ba dee? Taa gbìl tin u là kí sòòn nì ti nee taapu!” 19 Yeesu bée yii bi là kí bàlfi-uee, ní u bí-bi yii: “M nín bí yii: <An kɪn fii naa làa ti ká-mi, ní an yaa fàtíí tí kúti fii boonee, ní ni dàá fàtíí tí ká-mee> pu ní ni bī bàlfi tob naaan? 20 Ibaamɔn, ibaamɔn ní m sòòn nì ni, ní dàá dāá nīn sūn ki tīmīnsí ní duulnya yab fàal. Ní dàá dāá nīn bí dinimīnaamandin ama ni-nimīnaamandi dàá dāá kpánti-ni dipɔɔpindi. 21 Imatiŋween yaa bāaŋ unimpuee, u kɪn ki bí dinimīnaamandin ní, kun puee u-falaau yuntiŋu bāaŋ-u. Ama u yaa màl ki dɔ̀oyee ní ǎn mɔ̀okɪn-u, ú súntí u-falaau pu, kun puee u màl unil.

22 “Mín mbaantiim ní ni mun bí dinimīnaamandin kɔŋkɔnnee. Ama m dàá dāá fàtíí gítí ká-ni ní ni-pɔ̀biliŋ ń pīil. Bāa ubɔ kaa dāa ŋūn kí lēeni-pɔ̀pindi gbanti.

23 “An wiŋŋu gbantee, naa dāa gítí bàlfi-mi tiba nì tiba pu. Ibaamɔn, ibaamɔn ní m sòòn nì ni, tin kɔ̀kɔ ni yaa mēem-Baa m-yindi puee, u dàá tī-ni kudɔŋu. 24 Ali nīn dínee, naa láa mēem-yindi pu tiba, mēemaan tiba, ní dàá fɔ̀ɔ kudɔŋu, ni-pɔ̀biliŋ ń mòtí pīil.”

25 “Alaŋkpan ní m cáa bī sòòn nì ni tin bí nee kɔ̀kɔ. Ŋyunti ŋubɔ dɔ̀oŋ ŋun ni maa làa gítí dū alaŋkpan kí sòòn nì nee, m dàá dāá sòòn m-Baa Unimbɔti pu kí cántí. 26 Ŋwiin gbanti yaa láa bāaŋee, ní dàá dāá nīn mēe m-Baa Unimbɔti man yindi pu, maa bí yii man di dàá dāá nīn mēe m-Baa ni-pu, 27 kun puee m-Baa Unimbɔti u-ba nēeŋ-ni. U nēeŋ-ni kun puee ni nēeŋ man ki fɔ̀ɔ ki kí yii m nyánní Unimbɔti cee. 28 M nyánní m-Baa cee ní ki dómīn duulnyan. Kɔŋkɔnnee m dàá fàtíí yíkí duulnyan kí nīn gítí m-Baa cee.”

29 Niinee ní u-boonnooliibi bí yii: “An kaa sá nì alaŋkpan ní a cáa bī sòòn nì ti nee, mìn bí nee a baasii bī sòòn ki cántí-ti ní nee, 30 Kɔŋkɔnnee ti nyí yii a nyí tikɔ̀kɔ, an kaa ti páb yii ubɔ ń bàlfi-si tiba. An pu ní ti fɔ̀ɔ ki kí yii a nyánní Unimbɔti cee.” 31 Ní Yeesu kí-bi yii: “Ní fɔ̀ɔ ki kí kɔŋkɔnneeyaa! 32 Too, ŋyunti ŋubɔ dɔ̀oŋ, ŋu bāaŋ gba, ŋun ni ni-kɔ̀kɔ dàá sàŋ kí yàl ni-ba ni-ba kí kín man babee, ama maa bí m-baba nì m-baba, m-Baa bí m-cee. 33 M tükù-ni tin bí nee an nín dàá ŋá pu tí nīn sá ubaanti ní nīn cáa dipɔ̀ɔsɔŋkilee. Falaa dɔ̀ ki cí-ni duulnyan doo ní jī, ama ni-wunti ń taa yòtí! Di sá m ján kí jín duulnya.”

17 Yeesu sòòn mìn ki dɔ̀oyee, ní ki yáatí u-nimiin kí túl kutaa ní ki bí yii: “M-Baa, kɔŋkɔnnee ŋyunti bāaŋ! Tī a-Jipɔ̀ɔn tinyool, an nín dàá ŋá pu a-Jipɔ̀ɔn mun ń tī-si tinyool. 2 Kun puee sii di tī-u mpon binib kɔ̀kɔ pu, yii ú tī bin kɔ̀kɔwoooo a dū ŋá u-ŋaane mmaŋfáfɔ̀kɔn ŋun kaa cáa dikuntilee. 3 Dimanfal gbanti di sá bí bée sii un baba sá Unimbɔtibaamɔnee, kí bée Yeesu Kriisitoo un a túnné mun. 4 M dàkà duulnya nib

a-nyooti, m dɔ̀o ditundi din a tī-mi m ń gée. 5 M-baa, kɔŋkɔnnee, tī-mi tinyool a-cee, tinyool tin m nín cáa a-cee dooooyee, ki wāatí ní a nín náaŋ duulnyee.

6 “M yāntí binib bin a nyāntí duulnya nib kansikin ki tī-mee bée-si. Sii di nín yì-bi, ní ki dū-bi ki tī-mi, ní bi fɔ̀ɔ a-bɔti. 7 Kɔŋkɔnnee, bi bée yii tin kɔ̀kɔ a tī-mee nyánní a-cee. 8 Tibɔti tin a tīn-mee m cáaŋ ki tükù-bi, ní bi fɔ̀ɔ ki bée yii ibaamɔn m nyánní sii cee, ní ki fɔ̀ɔ ki kí yii sii di túnní-mi.

9 “Bín pu ní m mēe-si nee. An kaa sá duulnya nib pu ní m mēe, m mēe-si binib bin a tī-mi nee pu ní, kun puee sii di yì-bi. 10 Tin kɔ̀kɔ m cáayee, sii di yì, ní tin kɔ̀kɔ si mun cáayee, man di yì. Bín pu ní bi tī-mi tinyool. 11 Man kaa ti bí duulnyan, man dɔ̀oŋ sii cee ní, ní bín dàá nīn gbintí bí duulnyan. M-Baa circirdaan, dū mpon ŋun bí a-yindi din a tī-mee nee kí ŋúb-bi, an nín dàá ŋá pu bí kpāfi ubaanti kii man nì si nín ŋá ubaanti puee. 12 Man nì bi nín nín bée, m dū a-pɔŋŋu ŋun a tī-mee ki ŋúb-bi, ní ki mótí bi-pu, ní bāa ubɔ bi-kansikin kaa wāŋkí, asee un baba dàá péé wōŋkí, kii a-takaldau nín nīn péesòoŋ ki síiŋ puee. 13 Kɔŋkɔnnee, m dɔ̀oŋ a-cee, m nín dàá bí duulnyan ki sòòn tin nee, an sá kí ŋmā kí yāntí bí ká dipɔ̀ɔpindi, man pɔ̀ɔpimmòntiil. 14 M cáaŋ-bi a-bɔti, ní duulnya yab ná-bi, kun puee baa sá duulnyan, kii man mun nín kaa sá duulnyan puee. 15 Maa mēe-si yii á yòoŋ-bi duulnyan, á ŋúb-bi, bí taa jēetí Sitaan ŋaan. 16 Baa sá duulnya yab, kii man mun nín kaa sá duulnyan you puee. 17 Á dū a-baamoni kí ŋá bi-ni, kí yāntí bí kpántí a-yab kɔ̀kɔ: a-bɔti di sá ibaamɔn. 18 Kii a nín túnní-mi duulnyan puee, mìn ní man mun tú-bi duulnyan. 19 M kúntí m-ba kɔ̀kɔ ki tī-si bi-pu, an nín dàá ŋá pu ibaamɔn ń yāntí bí mun ń kúntí bi-ba kí tī-see.

20 “An kaa sá bín baba pu ní m mēe-si, m mēe-si ki kpāaŋ bin bin dàá dāá pīlfi bi-bɔti kí fɔ̀ɔ-mi kí kíyee pu ní. 21 M-Baa, m mēe yii bi-kɔ̀kɔ ń ŋá ubaanti kii sii nín bí man-ni, man mun bí sii-ni puee, bi-kɔ̀kɔ ń ŋá ubaanti nì ti, an nín dàá ŋá pu duulnya nib ń lafun bée yii sii di túnní-mee. 22 M yāntí bi fɔ̀ɔ a-nyooti tin a nín tī-mee an nín dàá ŋá pu bi-kɔ̀kɔ ń ŋá ubaantee, kii man nì si nín ŋá ubaanti puee: 23 man ń nīn bí bi-ni kii sii nín bí man ni puee, an nín dàá ŋá pu bí ŋá ubaanti mbaamomin, duulnya nib ń bée yii sii di túnní-mi, ki nēeŋ-bi kii a nín nēeŋ man puee.

24 “M-Baa, m là yii laakin m bée, bin kɔ̀kɔwoooo a tī-mee ń nīn bí m-cee niin kí ká m-nyooti, tinyool tin a tī-mee; kun puee a nēeŋ-mi ki wāatí ní ki nín náaŋ yilpu nì taapu. 25 M-Baa deedeedaan, duulnya nib kaa nyí-si, ama man nyí-si, ní bin bí nee bée yii sii di túnní-mi. 26 M yāntí bi bée-si, ki dàá yāntí bí mótí bée-si, an nín dàá ŋá pu dineendi din a cáa m-puee ń nīn bí bi-ni, ní man mun m-ba ń nīn bí bi-nee.”

18 Yeesu mēemín ki dɔ̀oyee, ní u nì u-boonnooliibi búntí Seedroon buŋgbandi lapu pu. Bukpaa bubɔ nín bí niin, ní u nì u-boonnooliibi cùtí ki kó bu-poon. 2 Juudasi un nín nyáŋ u-boonee mun nyí niin, kun puee Yeesu nì u-boonnooliibi nín péécá niin múlmul. 3 Ní bisaraŋakpilib nì Fari-

isab n̄n t̄i Juudasi disoojakitil n̄n diplisikitil, n̄i u ȳoñ-bi ki cáá n̄n cá bukpaayee poon, bi n̄ub in̄minaapool n̄n fitilab n̄n t̄ijanawan. ⁴ Yeesu nȳi tin d̄oñ-uee, n̄i ki s̄uti ki p̄il-bi, ki b̄alfi-bi ȳi: “Ŋma n̄i ni nȳaab n̄i?” ⁵ N̄i bi k̄i-u ȳi: “Ti nȳaab Yeesu Naasaareeti ȳoee n̄i.” N̄i u k̄i-bi ȳi “Man seé!”

Juudasi, un nȳán u-boonee, s̄áká bi-kansikin. ⁶ Yeesu n̄n k̄i-bi ȳi: “Man seéyee”, n̄i bi fat̄ii túlfi bi-boon ki líti kit̄iñ. ⁷ N̄i Yeesu fat̄ii tí b̄alfi-bi ȳi: “Ŋma n̄i ni nȳaab n̄i?” N̄i bi bí ȳi: “Ti nȳaab Yeesu Naasaareeti ȳo n̄i.” ⁸ N̄i Yeesu k̄i-bi ȳi: “Kee, m p̄éet̄uk̄u-ni ȳi m seéyaa! An yaa s̄a man n̄i ni nȳabee, n̄i ȳanti bin bí nee n̄ n̄n cá!” ⁹ U l̄i m̄n̄ án n̄a min u bàà m̄eēyee dee, ȳi: “Maa fá bin a t̄i-mee kansikin bàà ubo.” ¹⁰ Niinee n̄i Siimon Piyeer dáal ki f̄ofi u-jiki, ki ḡāa ki w̄ukuti usaraaṅakpil t̄ont̄onliu ubo ṅaṅgiitafal. (Bi n̄n ȳi ut̄ont̄onli gbanti Maalkusi.) ¹¹ N̄i Yeesu bí Piyeer ȳi: “Ḡiñ a-jiki kí f̄uñ kujit̄ooun! M-Baa yaa t̄i-mi falaa m̄ nȳoee m̄ taa nȳo?”

¹² Niinee n̄i disoojakitilee n̄n bi-kpiliu n̄n Juuda yab plisib cúu Yeesu ki b̄oob-u, ¹³ n̄i ki dá láá cáá-u ki c̄unni Ana cee. Ana gbanti di n̄n s̄a Kaayifi un n̄n s̄a usaraaṅakpil dibindi gbantee coo. ¹⁴ Kaayifi gbantee di n̄n s̄aṅki Juuda yab ȳi: “An máañ uni-baanti n̄ kp̄u binib k̄oko yil pu.”

¹⁵ Siimon Piyeer n̄n Yeesu boonnooliu ubo n̄n n̄oó Yeesu. Uboonnoolee n̄oó Yeesu ki k̄o usaraaṅakpil cindin, kun puee usaraaṅakpil n̄n nȳi-u, ¹⁶ n̄i Piyeer n̄n gb̄int̄ii sí kipunȳoko boon mm̄oṅki. N̄i uboonnool un usaraaṅakpil n̄n nȳe nȳán ki k̄a usap̄oon un n̄n cí kipunȳok̄opuee n̄i ki k̄oñni Piyeer. ¹⁷ N̄i usap̄oon un n̄n cí kipunȳok̄opuee b̄alfi Piyeer ȳi: “A mun kaa s̄a uninja nee boonnooliibi ubo?” N̄i Piyeer bí-u ȳi: “Aayee, maa s̄a.”

¹⁸ Tiwool n̄n bí, an pu ní bit̄ont̄onliibi n̄n plisib kp̄āa ṅṅmi ki sí ki w̄ul, n̄i Piyeer mun ȳu bi-cee ni-in ki w̄ul.

¹⁹ Niinee n̄i usaraaṅakpil b̄i b̄alfi Yeesu u-boonnooliibi boti n̄n tiboti tin u d̄ak̄ee pu. ²⁰ N̄i Yeesu k̄i-u ȳi: “M s̄oñ mpaampiin pu bàà ṅma n̄imiin, m d̄ak̄a m-boti akpafidiin ni n̄n Kunimbotidiin, laakin Juuda yab k̄oko kp̄áfée, maa n̄n s̄oñ tiba dibalin. ²¹ Ba pu ní a b̄alfi-mi? B̄alfi bin p̄ilfi tin m s̄oñnee, b̄alfi-bi tin m l̄eē, bin nȳi tin m s̄oñnee.” ²² Ŋyunti ṅun Yeesu l̄i mimmee, n̄i plisi ubo un ȳu ki k̄o-uee fáá-u ntampa, n̄i ki bí-u ȳi: “M̄n̄ ní bi kíiki usaraaṅakpilaa?” ²³ N̄i Yeesu bí-u ȳi: “M yaa s̄oñ min kaa k̄it̄ee, d̄ak̄a-mi min ní m ȳint̄ee. M yaa tí s̄oñ min k̄it̄ee, ba pu ní a fáá-mi?”

²⁴ Yeesu ṅalii gb̄int̄ii b̄oobe, n̄i Ana d̄u-u ki t̄i usaraaṅakpil Kaayifi.

²⁵ Ŋyunti gbantee, Piyeer ȳu ki w̄ul ṅṅmi. N̄i bi b̄alfi-u ȳi: “Si mun kaa s̄a uninja nee boonnooli-uaaa?” N̄i Piyeer n̄eē ȳi: “Aayee, man kaa s̄a.”

²⁶ N̄i usaraaṅakpil t̄ont̄onliu ubo un nabiki tafal Piyeer bàà ḡāa ki w̄ukut̄ee bí-u ȳi: “Maa bàà k̄a si n̄i u bukpaanaa?” ²⁷ N̄i Piyeer fat̄ii ti n̄eē ȳi an kaa s̄a ùn. Kpalaa niin ní ukooja báaki.

²⁸ N̄i bi ȳoñni Yeesu Kaayifi cee ki cáá-u ki n̄n cá gomina Piilati cee. An n̄n dáá s̄a kutaafaau p̄olp̄ol. Juuda yab kaa n̄n là kí k̄o gomina diikun kun puee bi là kí n̄n bí circir kí ṅm̄a kí j̄i j̄iñaal un

bi j̄iñ ki t̄eet̄i Unimboti n̄n n̄n nȳanti bi-naañab Eejipitee. ²⁹ M̄n̄ pu ní gomina Piilati nȳanni ki d̄omiñ bi-cee, n̄i ki b̄alfi-bi ȳi: “Ba ní uninja nee ṅa ní ni cáán-u ní?” ³⁰ N̄i bi k̄i-u ȳi: “U yaa kaa bàà s̄a unikpiti, taa bàà c̄ab̄in̄-u kí t̄i-si!” ³¹ N̄i Piilati bí-bi ȳi: “Ȳoñmaan-u, ni-marau n̄n s̄a puee, n̄i s̄oñmaan u-boti ni-ba!” N̄i bi k̄i-u ȳi: “Timbi kaa cáá nsan kí kp̄o unil.” ³² An ṅa m̄n̄ kí d̄ak̄a Yeesu n̄n n̄n s̄oñ u-kum min u dáá kp̄uee puee dee. ³³ N̄i Piilati n̄n k̄o kudiin ki ȳiñ Yeesu, n̄i ki b̄alfi-u ȳi: “Mimmee, sii di s̄a Juuda yab botiuaaa?”

³⁴ N̄i Yeesu k̄i-u ȳi: “Tin tin a l̄i nee, sii a-ba di d̄ak̄afi m̄n̄ naaan ubo di t̄uk̄u-si m̄n̄ man pu ní?”

³⁵ N̄i Piilati k̄i-u ȳi: “M s̄a Ujuudajaaa! A-yab n̄n bisaraaṅakpilib di d̄u-si ki t̄iñ-mi. Mimmee, ba ní a ṅa ní?” ³⁶ N̄i Yeesu k̄i-u ȳi “M-beel kaa s̄a taapu doo beel. M-beel yaa bàà s̄a duulnyan yal, m-t̄ont̄onliibi bàà jáà kí m̄oti m-pu ní, baa bàà kíiki bí d̄u-mi kí t̄i Juuda yab kp̄ilib. Ama, m-beel kaa s̄a taapu doo yal.” ³⁷ N̄i Piilati bí-u ȳi: “Mimmee, a s̄a uboti níiñ?” N̄i Yeesu k̄i-u ȳi: “M̄n̄ ní a l̄i nee, m s̄a uboti ní. M d̄omiñ bi m̄l-mi duulnyan m̄ d̄ak̄a binib kun di s̄a ibaam̄nee. Un kamaa s̄a ibaam̄on ȳoee p̄ilfi tin m s̄oñnee ní.” ³⁸ N̄i Piilati b̄alfi-u ȳi: “Ba di s̄a ibaam̄on ní?”

Piilati s̄oñ m̄n̄ ki d̄ooyee, ki nȳán ki tí n̄n cá Juuda yab cee, n̄i ki bí-bi ȳi: “Maa k̄a kun pu ní ki-japaai nee máañ ditafadaaldee. ³⁹ Kii ni-marau n̄n p̄eésá puee, ni-j̄iñaal nee yaa b̄aane m̄ ḡiñt̄i usarkadaan ubo ní kí lí-ni. Mimmee, ni là m̄ ḡiñ Juuda yab botiu kí lí-naaan?” ⁴⁰ Niinee n̄i bi ḡit̄i tí b̄i t̄at̄i ȳi: “Aayee, á taa ḡiñ ùn kí lí, see Baaraabasi ní á ḡiñ kí lí!” N̄i Baaraabasi gbantee mun di s̄a diḡaṅandaan.

19 Niinee n̄i Piilati d̄u Yeesu ki t̄i bí gbá-u anaalab. ² N̄i soojab d̄u ikun̄kum ki l̄un̄ kibeefuulii ki d̄u c̄ikiñ Yeesu, n̄i ki d̄u dibokutil di-ba di m̄n̄ c̄inc̄iñ ki d̄u p̄eñ-u. ³ N̄i bi s̄uti k̄o-u, n̄i ki l̄i ȳi: “Juuda yab botiu, ti jáam̄-si!” n̄i ki fat̄i-u.

⁴ N̄i Piilati fat̄ii tí nȳanni, n̄i ki bí Juuda yab ȳi: “Kp̄eemaan, m dáa nȳantiñ-ni-u mm̄oṅki, ní b̄eē ȳi man kaa k̄a kun pu ní kijapaai nee máañ ditafadaaldee.” ⁵ N̄i Yeesu nȳán ki c̄iki ikun̄kum fuuliiki ki p̄eē dibokutimandi c̄inc̄iñee, n̄i Piilati bí-bi ȳi: “Kp̄eemaan unil!” ⁶ Bisaraaṅakpilib n̄n bi-plisibee n̄n p̄eēká-uee, n̄i bi b̄i t̄at̄i ȳi: “Bí kp̄áá-u nd̄opuntikaa pu! Bí kp̄áá-u nd̄opuntikaa pu!” N̄i Piilati bí-bi ȳi: “Ȳoñmaan-u kí c̄uú kp̄áá-u nimbi ni-ba nd̄opuntikaa pu, kun puee man kaa k̄a kun ní u ṅa kí máañ ditafadaaldee!” ⁷ N̄i Juuda yab k̄i-u ȳi: “Timbi marau poonee, u máañ ṅkum, kun puee u bí ȳi u s̄a Unimboti Jipoon.”

⁸ Piilati gb̄il mimmee, ní tifaandi m̄oti ḡit̄i k̄o-u, ⁹ ní u n̄n k̄o kudiin, ki b̄alfi Yeesu ȳi: “A baasii nȳanni la ní?” N̄i Yeesu kaa k̄i-u bàà tiba. ¹⁰ N̄i Piilati bí-u ȳi: “Man ní saa làá kíiñ? Aa nȳi ȳi m cá m̄on kí ḡiñ-si kí lí, ki cáá m̄on kí ȳanti bí kp̄áá-si nd̄opuntikaa pu?” ¹¹ N̄i Yeesu k̄i-u ȳi: “Aa cáá m̄on ṅubo ki k̄uti ṅun Unimboti t̄iñ-si yilpuee, m̄n̄ pu ní un d̄u-mi ki ṅubiñ-see kp̄it̄ii w̄iik̄iñ sii yai.” ¹² Ki ȳoñ ṅyunti gbanti ní Piilati b̄i nȳaab kí ḡiñ Yeesu kí lí. Ama ní Juuda yab b̄i

kūuntí ki lì yii: “A yaa giín kijapaai nee ki lúyee, gómína Seesaar bɔɔ kaa ti sá sii! Un kamaa yaa yí u-ba ubotee di sá Seesaar pulincɔnti.”

¹³ Piilati gbíl mimmee, ní ki nyántiín Yeesu mmɔŋki ki dómíin ki kál dibɔsoonjal pu laakin bi yí atanjkee paanŋuee, (Eebru soonin bi yí Gabata). ¹⁴ An nín sá kuwiŋkuluu nyɔkɔm ní kutaa n wúntí jijaal. Ní u lí Juuda yab yii: “Kpèemaan, ni-bɔtiu sèé!” ¹⁵ Ní bi bī tati yii: “Bí kpò-u, bí kpò-u, bí kpáá-u ndɔpuntikaa pu!” Ní Piilati bí-bi yii: “Mim-mee, m yanti bí kpáá ni-bɔtiu ndɔpuntikaa puɔɔ?” Ní bisaraanakpilib kii-u yii: “Timbi kaa ti cáá uboti ubo ki kúti Seesaar pu.” ¹⁶ Niinee ní Piilati dū Yeesu ki tī-bi bí cáá-u kí kpáá ndɔpuntikaa pu.

Niinee ní bi cáá Yeesu ki cáá nín cá. ¹⁷ Ní Yeesu yɔɔn u-dɔpuntikaaŋu ki nyánni kitiŋin ki nín cá laakin bi yí Kuyikpabku lanjkee, (Eebru soonin bi yí Gɔlgota.) ¹⁸ Niin ní soojab kpáá Yeesu ndɔpuntikaa pu, ní ki gíti kpáá binib bili ki ñal-u, ubo u-ŋanŋiil pú, ubo u-ŋanŋan pú ní ún sáká kansikin.

¹⁹ Piilati nín ñmān tiŋmaŋmabti ki tī bí cáá nákañ Yeesu dɔpuntikaaŋu pu. U nín ñmān yii: “Yeesu Naasaareeti you, un sá Juuda yab botiuee.” ²⁰ Juuda yab tikpil nín kaañ tiŋmaŋmabti gbanti kun puee laakin bi nín kpáá Yeesuee nín piliñ kitiŋin, ní bi nín ñmān Eebru soonin ki ñmān Room soonin ní ki ñmān Greeki soonin. ²¹ Ní Juuda yab saraanakpilib bí Piilati yii: “Taa ñmā yii: <Un sá Juuda yab botiuee>, ñmā yii: <Uninja nee bí yii ún di sá Juuda yab botiu.>” ²² Ní Piilati kii-bi yii: “Tin tin m ñmānee, tìn dee.” ²³ Soojab bin nín kpáá Yeesu ndɔpuntikaa puee nín pèeti-u ki yɔɔn u-wampeenkaati ki yákañ minaa pu, bi-koko yɔɔn diba diba pu. An kín dibokutilfɔkol^fc^ din bi nín lūñ dicilpu, kaa ñál ki kpáfi kpáfèe. ²⁴ Ní soojabee bī lì tob yii: “Tí taa cáti dibokutil gbanti, tí tō-maan kasi kí kpèe ñma di dàá jī dín.” Ní bi lafun ñá mín. Min bi ñá nee nóó nì Unimbɔti bɔti nín nín sòon ki siñ puee, yii: “Bi dū m-wampeenkaati ki yákañ, ní ki tó kasi m-bokutilfɔkol pu.”

²⁵ Yeesu na nì Yeesu nawaa, nì Maarii Kloopasi nimpuu nì Maarii un sá Magdala tiŋkinee di nín sí ki kól Yeesu dɔpuntikaaŋu. ²⁶ Yeesu ká u-na nì u-boonnooliu un u néesee yú ki kól tob, ní u bí u-na yii: “Unimpu, kpèè, a-jipɔɔn sèé”, ²⁷ ní ki bí u-boonnooliuee mun yii: “Kpèè, a-na sèé.” Ki yɔɔn nyunti gbantee ní u-boonnooliuee yɔɔn-u u kín ki bí u-cee.

²⁸ Mín boonee, Yeesu ká yii kɔŋkɔnnee tikɔkɔ dɔɔyee, ní u bí yii: “Nnyinnyoo cáá-mi.” An ñá kii Unimbɔti takaldau nín nín péèsòon ki siñ puee dee. ²⁹ Dibool diba nín yú niin, ndamam min tūee ká poon, ní bi dū kuca ki bó ndaamee poon ní ki dūu túuñ busubu bun bi yí isɔpuee dɔŋu pu, ní ki cáá gbèe Yeesu nyɔkɔ. ³⁰ Yeesu nyūnee ní ki bí yii: “Tikɔkɔ dɔɔ”, ní ki tinti u-yil ní ki dū u-fām ki tī ki kpíi.

³¹ Ŋwiin dàá jèeti ŋwiŋŋufikaa n kílee, Juuda yab kpilib kaa nín là bin bi kpáayee wunti n nín lūñ idɔpuntikaa pu ŋwiin gbanti. Ŋwiŋŋufikaa gbanti nín sá ŋwiŋkpaan ní, mín pu ní bi nín mēe Piilati yii bí kófi bi-taanji bí kpú malaa, bí cúu-bi kí

kpáati. ³² Niinee soojab dómíin ki kófi bin bin bi nín kpáá idɔpuntikaa pu nì Yeesu dicilpuee upeepeekaa nì uliliiti taanji. ³³ Bi bāañ Yeesuee, ní ki ká yii u kpíi dooooyee, mín pu ní baa ti kófi ún taanji, ³⁴ ama ní sooja ubo bi-kansikin dū kikpaŋ ki sáa u-tikindi, ní fatiku nì nnyim nyáñ. ³⁵ Un bī lèekī seera tiboti nee puee baasii ká-ti ní, ní u-seerauee sá ibaamɔn, ní u nyí yii tin u sòohee sá ibaamɔn, ni mun n ñmā kí fɔɔ kí kii. ³⁶ Tin bí nee ñá mín, án ñmā kí nóó nì Unimbɔti takaldau nín nín lí ki siñ puee, yii: “Baa làá wī u-kpabil bāá diba.” ³⁷ Laaba mun gíti lí yii: “Bi dàá dàá ká un tikindi bi sáa ki cílee.”

³⁸ Mín boonee, Jooseefi un sá Arimatee tiŋkinee, cūti ki mēePiilati nsan kí yòon Yeesu wunti. (Jooseefi gbanti nín sá Yeesu boonnooliu ní kaa là binib n bée, kun puee u nín fāŋki Juuda yab). Ní Piilati pú-u nsan, ní u cūti yɔɔn Yeesu wunti.

³⁹ Niikooodeem un nín cūti dalba kunyeeu ki ká Yeesuee mun dómíin, ki cáan tikaliŋkpin tin bi yí miiree ti ñmāl nì talaalu un bi yí alooweeyee ki-iloobi mmuŋku nì saalaa nyɔkɔm. ⁴⁰ Bi yɔɔn Yeesu wunti mimmee, ní ki dū iŋaabu ki fiñ-u ki dū taalalubee ki yāañ u-pu, kii Juuda yab koobiliŋ nín bālfí bi yaa làá síb unil bí ñá puee. ⁴¹ Laakin bi nín kpáá Yeesuee, bukpaabubɔ nín bí niin, bu-poon ní dikaakupondi din ni baa làá síb bāá uboee nín bí. ⁴² Niin ní bi nín cáá Yeesu ki síb kun puee án nín sá kutaa n wúntí Juuda yab wiŋŋufikaaŋu, ní dikaakulee mun nín píl niin.

20 Ŋwiŋŋufikaa jíti kutaa wúnti, kutaafaau pòlpòl an dáá bònee, Maarii un sá Magdala tiŋkinee nín cá dikaakul lanji, ní ki ká yii ditaŋkpal din bi nín dūu piñ dikaakul nyɔkɔ puee kaa ti pi. ² Ní u fāti sán, ki cūti Siimɔn Piyeer ní Yeesu boonnooliu un u néesee cee, ní ki bí-bi yii: “Bi cúu ti-kpiliu ki lēedikaakulin. Taa nyí laakin bi cáá-u ki ñéé!” ³ Ní Piyeer nì uboonnool un béeyee nín cá dikaakul lanji. ⁴ Bi-liitil kòkò nín sán ki cá, ní uboonnool un béeyee sán ki linti Piyeer pu, ki péé ki bāñ dikaakul lanji malaa. ⁵ U gbóoñee, ki ká iŋaabu dō, ama waa kó. ⁶ Boonee ní Siimɔn Piyeer mun bāañ ki nín kóó dikaakul poon, ní ki ká iŋaabu in nín fiñ Yeesu wuntee dō kitiŋ ⁷ nì ŋaabu ŋun nín fiñ u-yilee, ŋaabu gbanti nín in nín fiñ u-wuntee kaa nín dō dibɔbaantiil, ñún nín póob ki dō ŋkpaanceeti laaaba. ⁸ Niinee ní Yeesu boonnooliu un nín péé péé ki bāñee mun kó, ki ká, ní ki fɔɔ ki kii yii u fikiti. ⁹ (Ama Yeesu boonnooli-ibi kaa nín dáá gbíl Unimbɔti takaldau nín lí yii Yeesu máañ kí fikiti ditaŋkpiilinee.) ¹⁰ Niin ní bi fāti ki nín gíti bi-dumpu.

¹¹ Maarii nín yú ki kól dikaakul ki sūn. U yú ki sūnee, ní ki gbóon ki kpēedikaakul poon, ¹² ní ki ká Unimbɔti tūuni ili ká laakin bi nín bí Yeesu wuntee ki pēetiwapin. Ŋubo ká u-yil lanji, ní ŋun kínee mun ká u-taanji lanji. ¹³ Ní itūunee bālfí-u yii: “Unimpuee, ba ñá ní a sūn?” Ní u kii-bi yii: “Bi yɔɔn m-Dindaan. Maa nyí laakin bi dū-u ki ñéé!” ¹⁴ U lí mimmee, ki fātèe ki ká Yeesu yú, ama waa bée yii an sá Yeesu. ¹⁵ Ní Yeesu bālfí-u yii: “Unimpuee, ba ñá ní a sūn ní? Ŋma ní a nyāab ní?” Unimpuee nyí kii bukpaadaan di bī bālfí-u,

mín pu ní u bí yii: “Ukpil, sii di yaa yòòh-u, dàkà-mi laakin a cáá-u ki n̄ee, m dàá cúú yòòh-u”.¹⁶ Ní Yeesu yíín-u yii: “Maarii!” Ní u fàtìi túl-u ní ki l̄i-u n̄ Eebru soonin yii: “Rabunni!” (An taapu sá yii, Ukpil.)¹⁷ Ní Yeesu bí-u yii: “Taa gbēē-mi, di sá yii maa láá jóm m-Baa cee. Ama nín cá kí tükù m-nabiyaamu yii m nín jóm m-Baa un sá ni-Baayee, m-Nimbōtiu un sá ni-Nimbōtiuee cee.”¹⁸ Niinee Maarii Magdala you nín cá u-boonnooliibi cee ki tükù-bi yii: “M ká ti-Dindaan!” Ní ki dū tin u tükù-uee ki l̄i.

¹⁹ Ŋwíngūñfikaa jíti, ku wúntèe, kujooúee ní Yeesu boonnooliibi kpáfi ki ká kudii kubon ki piin mponyomu n̄ saafi, kun puee bi fāñkí Juuda yab kpilib. Ní Yeesu cílín, ki dómín ki yúl bi-kansikin, ní ki bí-bi yii: “Ni-pobiliñ n̄ n̄n sòm!”²⁰ U b̄i sòòh mimmee, ní ki dàkà-bi u-ḡalii n̄ u-takakal. U-boonnooliibi nín ká ti-Dindaan mimmee, ní an móòkiñ-bi tikpil.²¹ Ní Yeesu gítì l̄i-bi yii: “Ni-pobiliñ n̄ n̄n sòm! Kii m-Baa nín túnni-mi puee, man mun tú nimbi.”²² U l̄i mimmee, ní ki púfi bi-pu, ní ki bí yii: “Fóòmaan Unimbōti Fām.”²³ Ni yaa dū bin kpitii ki pú-bee, bi ká bi-kpitii pōtam, ni yaa kaa dū bin kpitii ki pú-bee baa ká bi-kpitii pōtam.”

²⁴ Ama nyunti n̄un Yeesu dómínee, Toomasi un n̄n sá atab ki sá Yeesu kpambaliñ saalaa n̄ alee kansikin dibee, n̄n kpá.²⁵ Ní u-boonnooliibi bin n̄n bée bí-u yii: “Ti ká ti-Dindaan!” Ní Toomasi kíi-bi yii: “M-nimiliñ yaa kaa ká u-ḡalii laakin bi kpáayee, m yaa kaa dū m-ḡambiki ki bó laakin bi kpáayee ki yaa kaa dū m-ḡal ki bó u-takakal laakin bi n̄n s̄aayee, maa làá f̄óó kí kíí.”

²⁶ Iwiin inii boonee, Yeesu boonnooliibi fātii kpáfi dibóobaantiilee ni, Toomasi mun n̄n bí yaadal. Bi dū mponyomu ki piin ki kpál, ama ní Yeesu cílín bi-kansikin, ní ki bí-bi yii: “Ni-pobiliñ n̄ n̄n sòm!”²⁷ Ní u bí Toomasi yii: “Dāá kpèe m-ḡalii, kí cáán a-ḡambiki kí máán! Cáán a-ḡal kí máán m-takakal, kí f̄óó kí kíí, kí taa nín gítì kpākantí!”²⁸ Niinee ní Toomasi n̄ bí-u yii: “M-Dindaan, m-Nimbōtiu!”²⁹ Ní Yeesu kíi-u yii: “A nín ká-mee ní a nín f̄óó kí kíiyaa! An n̄n mōñ bin kaa ká-mi kí f̄óó kí kíiyee.”

³⁰ Yeesu n̄n ḡáán maamaacib tikpil u-boonnooliibi kansikin bin ní baa ḡmāñ ki ḡá takalda nee poonee.³¹ Bi yaa ḡmāñ tin bí neeyee, an sá ní f̄óó kí kíí yii Yeesu sá Unimbōti Jipōon ki sá Kriisitoo. Ni yaa f̄óó-u ki kíí mimmee, ní ká dimañfal u-yindi pu.

21 Boonee ní Yeesu fātii tí nyánti u-ba u-boonnooliibi ká-u Tiibeeriyaadi mōogbandi. Bi nín ká-u, tin jítèe sèé.² Siimōn Piyeer n̄ Toomasi un bi ȳi atabee n̄ Natanayeel (un sá Kana Gaalilee timbilikinee) n̄ Seebeedee jipōmbi n̄ Yeesu boonnooliibi biba mun bili di n̄n kpáfi ki bí d̄i-cilpu.³ Ní Siimōn Piyeer bí-bi yii: “M ká dilaantol.” Ní bi bí-u yii: “Ti mun dàá n̄óó-si kí cù.” Ní bi búnti ki cūti kó buḡalimbun, ama, yaadal nyeekee, baa n̄n cúú bàà tiba n̄n tiba.⁴ Kutaa b̄i wúntèe, Yeesu dómín ki yú dimōogbandi, ama u-boonnooliibi kaa n̄n bée yii an sá ùñ di yú.⁵ Ní Yeesu bí-bi yii: “Binaacimpōmbi, naa cúú ijo-maan?” Ní bi kíi-u yii: “Aayee, taa cúú.”⁶ Ní u bí-

bi yii: “Dūmaan kulaan̄gu kí t̄ó buḡalimbu ḡan̄giil pú, ni dàá cúú ijom.” Ní bi dū kulaan̄gu ki dūu t̄ó, ní an cúú ijom tikpil, ali gba baa ti kpáàà ḡñh kí dáál kí nyántiñ.⁷ Niinee ní uboonnool un Yeesu n̄n n̄eeñee bí Piyeer yii: “An sá ti-Dindaan!”

Siimōn Piyeer nín gb̄il yii an sá ti-Dindaanee, ní u dū u-bokutil ki p̄eñ, (kun puee u n̄n p̄eti) ní ki j̄eeti nnyimin ki wāñkii dūti.⁸ Ní u-boonnooliibi bin kínee mun dāa b̄aán n̄n buḡalimbu, ki dátiiñ ku-laan̄gu n̄ ijom, kun puee baa n̄n gítì dátiiñ dibuḡgbandi, an n̄n kíñ fiíi kí bà meetab dilaataal.⁹ Bi kpákati kitiñee ní ki ká ijom pá amos̄ngkoon pu, n̄n kpono.¹⁰ Ní Yeesu bí-bi yii: “Ní cáán ijom in ni cúúyee iba.”¹¹ Ní Siimōn Piyeer kó buḡalimbu poon ki dáaliñ kulaan̄gu ki bíl kitiñ, ijomkpaan gb̄i poon, i n̄n sá ijom iluli n̄n saalaa n̄n ita. Ní min k̄ok̄o ijom n̄n w̄iikí kulaan̄gūee poonee, kuaa n̄n cáti.¹² Ní Yeesu bí-bi yii: “Dāañ kí j̄imaan tijin!” Ní u-boonnooliibi kansikin b̄aá ubo kaa wāñ ki b̄alfi-u yii: “Sii di sá ḡma?” Bi n̄n nyí yii an sá ti-Dindaan.¹³ Ní Yeesu sūt̄iñ, ki dū kpono ki t̄i-bi, ní ki t̄i-bi ijom mun.

¹⁴ Yeesu nín n̄n kp̄i ki fikitèe, min bí nee di sá ntataatiim min u n̄n nyánti u-ba ki dàkà u-boonnooliibe.

¹⁵ Bi j̄ín tijin ki d̄óyee, ní Yeesu b̄alfi Siimōn Piyeer yii: “Siimōn, Jaan jipōon, a n̄eeñ-mi ki jítiñ bin bí neeee?” Ní u kíi-u yii: “Iiin, m-Dindaan, a nyí m nín n̄eeñ-see.” Ní Yeesu bí yii: “A n̄n kpáá m-pibil-ij.”¹⁶ Ní u gítì b̄alfi-u n̄lilitiim yii: “Siimōn, Jaan jipōon, a n̄eeñ-maan?” Ní u bí yii: “Iiin, m-Dindaan, a nyí m nín n̄eeñ-see.” Ní Yeesu bí-u yii: “A n̄n kpáá m-piíi.”¹⁷ Ní u gítì b̄alfi-u ntataatiim, yii: “Siimōn, Jaan jipōon, a n̄eeñ-maan?” An n̄n kó Piyeer kunimbaau min ní Yeesu n̄n b̄alfi-u ntataatiim yii, a n̄eeñ-maanyee, ní u kíi Yeesu yii: “M-Dindaan, a nyí tik̄ok̄o, ki nyí m nín n̄eeñ-see!” Ní Yeesu bí-u yii: “A n̄n kpáá m-piíi.”¹⁸ Ibaamōn, ibaamōn ní m sòòh n̄n si, a nín n̄n sá unaacimpōonee, a n̄n gb̄iñ a-dambalau a-ba, ní ki cá laakin a yaa l̄ee. Ama a yaa láá púlee, a dāa tant̄i a-ḡalii, ní ubo n̄n gb̄iñ-si dambala, ní kí cáá-si kí cūnni laakin aa bàà là kí cūee.”¹⁹ (Yeesu n̄n sòòh an boti kí dàkà Piyeer ḡkúm min u dàá dāá kpú kí t̄i Unimbōti tinyoolee.) U l̄i mín ki d̄óyee, ní ki bí yii: “Nín̄ n̄óó-mi!”

²⁰ Piyeer fātèe, ki ká uboonnool un Yeesu n̄eeñee di d̄oñ bi-boonee. Ùñ di sá un, bi n̄n b̄i j̄iñ tijin u sūt̄i ki nákan̄ Yeesu, ki b̄alfi-u yii: “Ukpil, ḡma di dàá dū-si kí t̄i a-nannanliibe?”²¹ Piyeer ká-uee, ní ki b̄alfi Yeesu yii: “Ti-Dindaan, tilati di dàá b̄añ unee ùñ ní?”²² Ní Yeesu kíi-u yii: “M yaa là ú n̄n bí kí n̄n cí m-gítintam, t̄iñ kaa ká-si. Sii dee, n̄óó-mi!”²³ An-nyoobundi pu ní nnabiyaamu kíñ ki l̄i yii uboonnoolee ùñ kaa làá ti kpú. Ama Yeesu kaa n̄n l̄i Piyeer yii uboonnoolee kaa làá kpú. Tin tin u l̄ee di sá: “M yaa là ú n̄n bí kí n̄n cí m-gítintam, t̄iñ kaa ká-si.”

²⁴ Uboonnool gbanti di ḡmāñ tiboti nee, ní ti nyí yii tin k̄ok̄owoooo u sòòh Yeesu puee sá ibaamōn.

²⁵ Yeesu gítì ḡáán atuun tikpil. Bi yaa bàà làá ḡmà kí māafi u-tuun̄ji ḡin u ḡáañee diba diba, maa dàkafi yii duulnya bàà ḡñh takaldab gbanti

koko.

ATUUN

1 Teeoofiil, m n̄n ηmāñ m-takaldapeepeekaa u
 1 poon tin k̄k̄o Yeesu n̄n kí ki n̄aāñ, ki d̄ak̄èe,
 2 doooo ηkilkaam ali ki tin s̄āa ηwiin ηun u j̄óm̄
 yilpuee. U-kúm̄ n̄i u-fikititam boonee, kí w̄at̄i kí
 n̄ín j̄óm̄ee, u kp̄áafi akpambal ηin u n̄ín lút̄èe n̄i
 Unimb̄oti F̄ām p̄oηηu. ³ U n̄ín kp̄i ki fikit̄èe, u
 nyánt̄i u-ba ki d̄ak̄ā u-boonnooliibi ηfunyom̄ tikpil
 ali ki tin s̄āa iwiin immuηku ili kí d̄ak̄à yii u lafun
 bí dimaηfalín; ní bi-nimil k̄á-u, ní u s̄oòñ n̄i bi
 Unimb̄oti beel b̄oti. ⁴ U n̄i bi n̄ín n̄ín dáá b̄ee, u
 kp̄áafi-bi yii bí taa ȳik̄i Jeerusaleem tiηkin. U bí-bi
 yii: “Ní k̄āl̄ kí c̄iit̄i ti-Baa Unimb̄oti n̄ín n̄ín p̄oòñ
 dipoondi diηyee, dipoondi din b̄oti m n̄ín s̄oòñ n̄i
 nee. ⁵ Kun puee n̄i n̄nyim ní Jaan n̄ín fuul binib;
 ama nimbee, n̄i iwiηkaaηkaa nee poonee, Unim-
 b̄oti dáá f̄al̄-ni n̄i Circir F̄ām.”

⁶ ηyuntee, akpambal n̄i Yeesu n̄ín kp̄áfi ki k̄ee, bi
 b̄alfi Yeesu yii: “Ti-Dindaan, an s̄á ηyunti nee ní a
 dáa f̄at̄i ȳant̄i Israyeel yab n̄i f̄oò dibeelaaa?” ⁷ Ní
 u kí-bi yii: “M-Baa n̄ín dū uñ u-ba p̄oηηu ki s̄iñ
 iyunti n̄i iwiin ηyee kaa s̄á ni-yati. ⁸ Ama Unimb̄oti
 F̄ām dáa kp̄akatiñ ni-pu kí t̄i-ni m̄p̄on ηubo, m̄in
 boonee, n̄i dáa l̄ēem-pu seera Jeerusaleem tiηkin
 n̄i Juudee n̄i Samarii timmun, kí tin s̄āa kutagb̄oηu
 n̄i kitiη kuntinyok̄o.” ⁹ U l̄i m̄in ki d̄óyee, u-kpam-
 baliη b̄i kp̄ee-uee, ní an ȳoòñ-u ki c̄āa n̄ín j̄óm̄
 yilpu, n̄i ditagbandi diba d̄omiñ ki l̄ik̄in u n̄i bi kan-
 sikin, ní baa ti w̄al̄-u.

¹⁰ Bi dáa gb̄int̄i yú ki kp̄èe yilpu u n̄ín cá puee,
 kpalaayee, bininjab bili dee bi-nimiin ki p̄ēti-
 wampin, ¹¹ ní ki bí-bi yii: “Gaalilee yab, ba pu ní
 ni yú ki kp̄èe kutaa pu m̄in? Yeesu un ni k̄á u yik̄i
 ni-kansikin ki j̄óm̄ yilpu nee, dáa dáa f̄at̄i tí gitiñ
 m̄in mbaantiim kii ni n̄ín k̄á u j̄óm̄ pu nee ní.”

¹² Niinee ní Yeesu kpambaliη yik̄iñ Ōliifi sufii jool
 pu ki f̄at̄i n̄ín gitiñ Jeerusaleem. (Dijoollee kaa n̄ín
 dát̄iñ Jeerusaleem: an dandatiηu n̄ín s̄á ditan̄kpal
 diba ní.) ¹³ Bi b̄aāñ niinee, ki j̄óm̄ didit̄ot̄ok̄ol din-
 ni bi n̄ín p̄ēkp̄aāā kp̄áf̄ee. An n̄ín s̄á Piyeer n̄i
 Jaan n̄i Jaaki n̄i Andree n̄i Fiiliipi n̄i Toomasi n̄i
 Baateeleemii n̄i Maatiu n̄i Jaaki Alfee jip̄oñ n̄i Si-
 im̄on un n̄ín là kí jañ Room yabee, n̄i Juudi Jaaki
 jip̄oñ. ¹⁴ Bíñ k̄ok̄o n̄ín kp̄áfi kinyoobaant̄i ki m̄ot̄i
 m̄èe ηwimmeem, bi n̄i binimpoobi biba, n̄i Maarii
 Yeesu na, n̄i Yeesu naalib mun.

¹⁵ Iwiin gbanti poonee, Piyeer s̄il̄ nnabiyaamu
 mun n̄ín kp̄áfi ki b̄añ kii binib immuηku iluuyee kan-
 sikin, ki bí-bi yii: ¹⁶ “Nnabiyaamu, an m̄aāñ yii
 Unimb̄oti takaldau n̄ín n̄ín s̄oòñ min Juudas̄i pu
 dooooyee, an ηá m̄in. Kun puee Unimb̄oti F̄ām d̄i
 Dafidi pu ki s̄oòñ Juudas̄i un n̄ín l̄int̄i nsan bi cúu
 Yeesuee pu. ¹⁷ U n̄ín ηm̄al̄ ti-kansikin ki mun s̄á ti-
 tundi nee poon ȳou ubo. (¹⁸ Unil gbanti dū ntoon-

am nimiliη ki dá kusaau. Niin ní u l̄iti dicincibil, u-
 pool p̄oò, ní ina ȳaāñ. ¹⁹ Jeerusaleem yab k̄ok̄o n̄ín
 gb̄il an b̄oti gbantee, ní bi pú kusaau gbanti diyin-
 di bi-soonin yii: Akeeldama, an taapu s̄á yii: fatiku
 saaku). ²⁰ Soom takaldaun ní ub̄oti Dafidi n̄ín
 s̄oòñ ki s̄iñ yii: <U-k̄oηkooηηu n̄i kp̄ánt̄i kudig-
 buηu, ubo n̄i taa ti k̄o kudii gbantin,> ní ki ḡit̄i
 ηm̄aāñ yii: <Ubo n̄i f̄oò u-tundi.>

²¹ - ²² “M̄in puee an m̄aāñ ubo n̄i d̄āañ kí k̄ut̄i ti-
 pu kí n̄ín l̄èek̄i seera ti-Dindaan Yeesu fikititam pu.
 Udaan m̄aāñ kí n̄ín s̄á ti n̄i bin n̄ín c̄ent̄i Yeesu
 ηyunti ηun u dáa bí ti-cee ti cá ajan s̄á kamaayee
 kansikin ubo. Udaan m̄aāñ kí n̄ín s̄á ti n̄i bin n̄ín bí
 kí ȳoòñ ηyunti ηun Jaan n̄ín fuul binib Unimb̄oti
 nyimee ki d̄āa s̄āa ηwiin ηun Yeesu yik̄i ti-kansikin
 ki n̄ín j̄óm̄ yilpuee.” ²³ Piyeer l̄i m̄in ki d̄óyee, ní bi
 c̄āañ binib bili, Jooseefi un bi ȳi Baarsaabasi ki
 ḡit̄i p̄aāñ-u diyindi yii Justusee, n̄i Maatiyasi. ²⁴ Ní
 bi m̄ēȳi: “Ti-Dindaan, sii di nyí b̄āa ηma pobil.
 D̄ak̄à-ti un ní a l̄ēebi-kansikinee, ²⁵ udaan n̄i kp̄ánt̄i
 a-kpambal kí n̄ín bí m̄paan ηun Juudas̄i dūu fá ki
 búnt̄i u-l̄aηkee.” ²⁶ Bi t̄o kasee, Maatiyasi j̄ín, ní bi
 dū-u ki ηal̄ akpambal saalaa n̄i dibee pu.

2 Pantikooti wiηηu dalee, bi-k̄ok̄o n̄ín kp̄áfi ki
 bí dib̄oobaantiil. ² Dicilpu kpalaayee, kuwoou
 kubo nyánni yilpu kii kubun̄kpaanηu kub̄ee, ní ki
 d̄omiñ ki gb̄i kudii kun poon bi n̄ín k̄ee. ³ Ní η̄mi
 iba b̄aāñ-bi, i bí kii alimbilee, ní ki cúu ȳakat̄i
 t̄obin ní ki t̄ok̄oñ b̄āa ηma pu. ⁴ Ní Unimb̄oti F̄ām
 s̄int̄iñ ki k̄o bi-k̄ok̄on mm̄ont̄iim, ní bi k̄in ki s̄oòñ
 isooncaan in Unimb̄oti F̄ām t̄i-bi bí s̄oòñee.

⁵ Iwiin gbantee, Juuda yab bin n̄oó marabee n̄ín
 d̄omiñ Jeerusaleem, ki nyánni atimbun ηin k̄ok̄o bí
 duulnyanee. ⁶ Kuwoou b̄i ḡee, ní samaa s̄āññi ki
 b̄aāñee, ní ki ḡit̄i b̄akat̄i, kun puee bi-k̄ok̄o n̄ín gb̄il
 bi-soonin binibee n̄ín s̄oòñ puee. ⁷ Ní bi b̄akat̄i
 seeee, an ηá-bi bitii, ní bi k̄in ki b̄i s̄oòñ n̄i t̄ob yii:
 “Bin k̄ok̄o s̄oòñ nee kaa s̄á Gaalilee yabaaa? ⁸ Kin,
 an ηá mana ní ti-k̄ok̄o nee gb̄il n̄i ti-timmu sooni
 poon tin bi s̄oòñ nee? ⁹ Ti-kansikin biba s̄á Paati,
 biba s̄á Meedi, n̄i Eelam, biba mun s̄á
 Meesoopootamii n̄i Juudee, n̄i Kaapaadosi n̄i Ponti
 n̄i Asii n̄i ¹⁰ Friji n̄i Pañfilii n̄i Eejipiti n̄i Liibii jan-
 di din p̄l̄iñ Siireenee yab, n̄i bin k̄ok̄o nyánni
 Roomee. ¹¹ Biba s̄á Juuda yab, ní biba mun s̄á bini-
 cambi bin f̄oò Juuda yab marabee, Kreeti yab n̄i
 Bilaalibub. Kin, an ηá mana ní ti gb̄il bi s̄oòñ
 Unimb̄oti tunnyaan̄i b̄oti timbi k̄ok̄o soonin?”

¹² Ní bi b̄akat̄i, kaa ti nyí tin poon ní bi b̄ee, ní ki
 k̄in ki l̄i t̄ob ceeni yii: “B̄a b̄oti n̄ín s̄èe dee?”

¹³ Ama biba n̄ín bí ki bèel-bi, yii: “Bi nyuñ ndaam
 ní ki gb̄i!”

¹⁴ Niinee ní Piyeer ȳat̄i yúl, u n̄i akpambal sala

nì dibee, ní ki yòòn dinyoobundi ki téén mpon ki bí-bi yii: “Nimbi Juuda yab, nì nimbi bin kòko kòò Jeerusaleeme, ñátímaan ni-tafaliñ kí pílfi tiboti tin m dàá sòòn nee. ¹⁵ Binib nee kaa gbí ndaam, kii nimbi nín dàkafi puee, kun puee an dáá sá ntaafaawiiñ ní. ¹⁶ Ama tin ni wál nee, Unimbòti bo-naatiliu Jooweel nín nìn lī puee dee yii: ¹⁷ Unimbòti bí yii: <lyuntijoolkaayee, m dàá dáá yànti m-Fām ñ kpákatiñ unil sá kamaa pu, ni-jipombi nì ni-bisalib dāa nàatī m-nyoobuñji, ni-naacimpombi dāa wálfí tin dōónee, ní ni-jañkpiilib mun dāa dāmintí tidamintiil. ¹⁸ Ibaamon, iwiin gbantee, m dāa yànti m-Fām ñ kpákatiñ m-tòntonliibi bininjab nì binimpoobi pu, ní bí nàatī m-nyoobuñji. ¹⁹ M dāa ñáán maamaacib yilpu, ní kí dàkà tidaandi taapu, ní ká fatiku, ññmi, nì ññminyim. ²⁰ Ñwiiñ dāa kpántí dibombòndi ní uñmal ñ kpántí kii fatikuee kí wàatī ní ti-Dindaan wiñkpaanñuee nyooti ñ nín bàñ. ²¹ Niinee, un sá kamaa yaa láá fǒǒ ki kí ki mēēti-Dindaanee dāa kántí difiil.>

²² “Israyeel yab, pílfiimaan tiboti nee. Unimbòti yànti Yeesu Naasaareeti you ñáán maamaaci tu-uyñi nì tidaandi ni-kansikin, ki dàkà-ni yii ùñ di la-fun túnni-u ni-cee, kii nimbi ni-ba nín nyí puee, kun puee tikòko jíti ni-nimiin ní. ²³ Kii Unimbòti nín nyí ki là, ki lēēki yòòn puee, ní ni dū-u ki tī binikpitib kpáá-u ndopuntikaa pu ki kūu-u. ²⁴ Ní Unimbòti fikiti-u, ki búti-u ñkúm kusakai. Kun puee ñkúm kaa ññh kí nín ñúb-u. ²⁵ Ali kii Dafidi nín nìn sòòn min u-puee yii: <M wál ti-Dindaan ñyunti sá kamaa m-nimiin, tiba kaa láá ñá-mi kun puee u tiki-mi m-ñanñgiil pú. ²⁶ Mìn puee m bí dipoopindin ní ki sòòn an mōñ-mi. Nì min kòko m-wanti bí iwofinee, m máká yii m dàá dáá fati kí ká dimañfal, ²⁷ kun puee aa láá dáá fá-mi ditanñpiilin, kaa láá yànti a-tòntommontiu un a lēēyee wunti ñ sūu. ²⁸ A yànti m bēè dimañfal sambiyaa-mu, a-nimiin ní a dáá dáá gbéèñ-mi dipoopindi.>

²⁹ “Nnabiyaamu, cànti m mōtí tükümaan-ni tinaanja Dafidi boti. U kpñ ní bi síb-u, u-kaakul gbíntii dáá bí ti-kansikin ali nín dñ. ³⁰ Dafidi nìn sá Unimbòti bonaatiliu ní. U nìn nyí Unimbòti nín pūti ki pōon-u yii u dáá dū ùñ Dafidi naantiiu ubo kí kàañ u-beejal puee. ³¹ An nìn sá Kriisitoo fikiti-tam pu ní u nìn sòòn ki yòòn yii: <Waa láá dáá gbínti ditanñpiilin, u-wunti mun kaa láá dáá sūu.>

³² “Yeesu gbanti ní Unimbòti fikiti, timbi kòko ká ki sá seeradambi. ³³ Ti-Baa Unimbòti kàañ-u yilpu u-ñanñgiil pú, ní ki tī-u u-Fām, kii u nín nìn péepōon puee. Tin tin ni wál ki gbil kōñkōnneeyee, Unimbòti Fām min Yeesu tiiñ-tee tuuyñi dee.

³⁴ Di sá Dafidi u-ba kaa nìn jóm yilpu, ama ki mun lī ki síñ yii: <Ti-Dindaan tükü m-Dindaan yii: Kál m-ñanñgiil pú ³⁵ kí nín cí ñyunti ñun m dàá dáá yànti á nín kíñ ki tókó a-nannanliibi puee.>

³⁶ “Israyeel maaliñu kòko, béémaan nì ibaamon poon yii, Yeesu un ni kpáá ndopuntikaa puee, Unimbòti dū-u ki ñá ti-Dindaan ki lēēyii ú nín sá Kriisitoo.”

³⁷ Bi nín gbil tiboti gbantee, ní bi-pòbiliñ máli tiñan, ní bi fātii bālfí Piyeer nì akpambal ñin kínee yii: “Ti-nabiyaamu, mimmee, ti dáá ñá mana?”

³⁸ Ní Piyeer kí-bi yii: “Fámaan ni-kpitii, bí fál bàà

ñma Unimbòti nyim Yeesu Kriisitoo yindi pu, ní ní nín ká ni-kpitii pōtam, kí wàatī ní Unimbòti ñ nín pō-ni u-Fām. ³⁹ Kun puee u-poondi gbanti sá ki tī nimbi, nì ni-biyaamu, ki kpáañ bin bí ndanee, nì dinikitikpaandi din kòkòwoooo ti-Dindaan ti-Nimbòti dāá dáá yíinee.”

⁴⁰ Piyeer giti yòòn anyoobun tikpil ki sòòn ki sánki-bi yii: “Nyamaan waanee nib bin nóó isañkpitee kansikin, kí kámaan difiil!” ⁴¹ Bin fǒǒ Piyeer boti ki kíyee yànti bi fül-bi Unimbòti nyim. Yaadal wiññuee, binib bin kùti Yeesu boonnooliibi puee wiññu bàñ kutukub bita nyokom. ⁴² Bi nìn pōontí bi-ba ki bífi tin akpambal dàkà-bee, ki kpáfi kinyoobaantii nì kunabitiiun, ki jñ ti-Dindaan jikaati, ki kpáfi dicilpu ki mèé Unimbòti.

⁴³ Tifaandi nìn kó bàà ñma maamaacib nì tidaandi tin akpambal nìn ñáanee pu. ⁴⁴ Bin nìn fǒǒ ki kíyee nìn kpáfi dibòbibaantiil, ní bàà ñma wanti nìn sá ki tī bi-kòko. ⁴⁵ Bi nìn nyáfi bi-sati nì bi-wammontiiti, ní ki yàkatí ki tì bàà ñma nín máan puee. ⁴⁶ Kutaa kamaayee, bi nìn dōon múmul Kunimbòtidiin dicilpu ki nyóñkí Unimbòti, ki kpáfi akiti akiti adiin ni ki jñ ti-Dindaan jikaati, ki jñ ti-jikaal nì dipoobaantiil nì dipoopindi poon, ⁴⁷ ki nyóñkí Unimbòti. Ní samaa kòko nìn néén bi-boti. Ní kutaa sá kamaayee, ti-Dindaan gbéentí bin kántí difiilee wiññu.

3 Dalba ní Piyeer nì Jaan nìn nóó ki jóm Kunimbòtidiin tikúti tita wimmeem yuntñu. ² Kunimbòtidiyee nìn cáá kipunyoko kin bi nìn yí yii Kipunyokonyaaññee. Uninja ubo, u nìn sá ufaliñfaan doooo u-biyatin, ní bi nìn cāabiñ-u ki kàantí kutaa sá kamaa Kipunyokonyaaññee nyokopu, ú nìn mèé bin jíti kí kòò Kunimbòtidiinee animil.

³ Uninjee ká Piyeer nì Jaan cá kí kóee, ní u bñ mèé-bi animil. ⁴ Ní bi dū bi-nimikpeenu ki báañ u-pu, ní Piyeer bí yii: “Kpèè doo!” ⁵ Niinee ní u bñ kpèè-bi címm, ki bàà cí kí fǒǒ tiba bi-cee. ⁶ Ní Piyeer bí-u yii: “Maa cáá animil kaa cáá sin-daariya ama tin m cááyee, m dàá tī-si kudonju. Nì Yeesu Kriisitoo Naasaareeti you yindi puee, yíki còom!” ⁷ Ní Piyeer cúú u-ñanñgiil ki dúkutí-u yilpu. Dicilpu niinee, u-taani ñin fálee tánti ki ñáñki, ⁸ ní u yúkú ki yúl, ní ki kíñ ki bñ còom. U nì bi kòko táá kí kó Kunimbòtidiin, ní u còom kí yúkufi kí tiinti kí nyóñkí Unimbòti.

⁹ Kunipaau kòko nín ká u còomín ki nyóñkí Unimbòtee, ¹⁰ bi bēè-u yii ùñ di nìn kàal Kunimbòtidiin punyokonyaaññee nyokopu ki mèé animilee. Ní an ñá-bi maamaaci, bi bākatí kijapaayee nín ká dicaandi puee.

¹¹ Uninjee gbíntii ñúb Piyeer nì Jaan ki nóó-bee, binib kòko bākatí ki sáñní kí dómín bi-cee kantan-tiku un bi yí Saloomon kadantikuee taapu.

¹² Piyeer ká mimmee, ní ki bí samaayee yii:

“Nimbi Israyeel yab, ba ñá ní tin bí nee ñá-ni maamaaci? Ba ñá ní ni dū ni-nimikpeenu ki báañ ti-pu mìn, ali kii timbi ti-ba pōñju áá ti-deedeu Unimbòti nimiin di yànti uninja nee ká dicaandee?”

¹³ Di sá Abraam, nì Isaaki nì Jaakob Nimbòti, tinaanjab Nimbòtiuee, di ñá mìn kí tī u-tòntonliu Yeesu tinyool. Ùñ ní ni cúú ki tī Pilati, yii naa là-u, bí kpò-u, ñyunti ñun Pilati u-ba bàà nìn là kí

giin-u ki liíyee. ¹⁴ Ni yí, yii naa là Yeesu un sá circir ki bí deedeeyee, ama ní ki gbāam̄ yii ú giin unikpol kí tī-ni, ¹⁵ ní ki kūū mman̄fafakon Dindaan. Ama Unimbōti fikiti-u ditangkpilil, timbi kōkōwoooo nín ká ki sá biseeradambi. ¹⁶ Uninja un ni wāl ki nyí nee, Yeesu un ti fōō ki kííyee yindi pu ní kijapaaí nee ká dicaandi. Ti nín fōō-u ki kííyee di yi-ti ní uninja nee pōōki tiŋan ni-kōkō nimiin nee.

¹⁷ “Kōŋkōnee, m-nabiyaamu, m nyí yii naa nín nyí ní ki ŋāān tin bí nee, ki kpāān ni-yidambi mun. ¹⁸ Ama Unimbōti nín nín di u-bōnaatiliibi kōkō nyōmmu pu ki sōōn puee, yii Kriisitoo daá dāá jī falaayee, an lafun ŋá mín. ¹⁹ Mín puee, fámaan ni-kpitii kí gítímaan Unimbōti cee kí wàatí ní ú kpiti ni-kpitii kōkō. ²⁰ Boonee, ti-Dindaan n̄ tīn̄-ni nsōŋfi yuntiŋu, kí tōn̄ Yeesu un u lēēyii ú nín sá Kriisitoo ki tī-ne. ²¹ Kun puee u daá ká Unimbōti cee kí nín cí ŋyunti ŋun Unimbōti daá dāá kpánti tikōkō mpōm, kii u nín nín yānti u-circir bōnaatiliibi sōōn dooooyee puee. ²² Mooisi nín lī yii: <Ti-Dindaan ni-Nimbōtiu daá dāá lēēni-nabiyaamu kansikin ubo, ú nín sá Unimbōti bōnaatiliu kii mamee. Ní daá pīlfin̄-u tin kōkōwoooo u daá sōōn ní nee. ²³ Un sá kamaa yaa kaa dāa pīlfin̄ Unimbōti bōnaatiliu gbantee, bi daá dāá nyānti-u Unimbōti samaa kansikin kí kpò-u.> ”

²⁴ Ní Piyeer n̄k̄i ki bí yii: “Unimbōti bōnaatiliibi kōkō, bin nín sōōn doooo Samueel yuntiŋu ki kpāān bin dāa páān̄ni u-boonee mun, nín nāati tibōti gbanti wiini pu. ²⁵ Nimbi di sá bin jín tin Unimbōti nín pōōn ki tī u-bōnaatiliibee, ki fōō u nín nín pūti ki pōōn tin kí ŋá kí tī ti-naanjabee mun. Dipoondi gbanti poon ní u lī Abraam̄ yii: <A-dicaŋku pu ní m daá dāá dī kí biin̄ duulnya timbuliŋ kōkō pu.> ²⁶ Nimbi pu ní Unimbōti nín fikiti u-tontōnliu Yeesu. U dū-u ki túnni ni-cee mpeepeekaam, ú dāān kí ŋá-ni tiŋan kí nyānti báa ŋma u-kpitii poon.”

4 Ŋyunti ŋun Piyeer n̄ Jaan nín daá bī sōōn n̄ kunipaauē, ní bisaraaŋaliibi n̄ Saadusab n̄ bin cí Kunimbōtidiyee kpiliu bāān. ² An kaa nín mōōkiñ-bi, kun puee bi bī sōōn n̄ samaa Yeesu bōti ki dākà yii bitangkpilibi daá dāá fikiti. ³ Ní bi cúu Piyeer n̄ Jaan kí cáá tó sarkan ali kutaa n̄ ku-wuntil, kun puee an nín sá kujoou ní. ⁴ Ní mín kōkōee, bin nín gbil̄ bi-nyōobuŋŋi gbantee tikpil nín fōō ki kí. Ní bininjab wíŋŋu nín bān̄ kii kutukub biŋmoo nyōkōm.

⁵ Kutaa wúntē, Juuda yab yidambi n̄ bikpilil n̄ bimaradakaliibi kpáfi Jeerusaleem, ⁶ n̄ us-araaŋakpil Ana, n̄ Kaayifi n̄ Jaan n̄ Aleeksandi n̄ bin kōkōwoooo nín sá usaraaŋakpil dicaŋkune. ⁷ Ní bi nyānti Piyeer n̄ Jaan kí yōōn bi-kansikin ní ki bālf̄i-bi yii: “Ŋma pōŋŋu pu n̄ ŋma yindi pu ní ní ŋá mín ní?” ⁸ Niinee Unimbōti Fām kpákatiñ Piyeer pu, ní u kí-bi yii: “Biyidambi n̄ bikpilil, m ŋá-ni gaafalaa. ⁹ Ní bālf̄i kí béé dín tiŋan tin ní ti ŋá uninjabunli neeyee taapu, n̄ an nín ŋá pu ní u ká dicaandeeeee? ¹⁰ Mín puee, ni-kōkō n̄ béé tiŋan, ki kpāān Israyeel yab kōkō, yii an sá Yeesu Kriisitoo Naasaareeti yōu yindi pu ní u pōōki. An sá u-pōŋŋu pu ní uninja nee yú ni-nimiin n̄ u-gbam-

pōŋŋu nee. Nimbi di kpáā Yeesu ndōpuntikaa pu, ama Unimbōti fikiti-u ditangkpilil. ¹¹ Ūn pu ní an ŋmān̄ Unimbōti takaldaun yii: <Ditaŋkpal din nimb̄ bi bidimaliibi dūu fée, di kpánti ditangkpal din ŋúb kudii pōŋŋuee.> ¹² Baa ŋūn̄ kí dī ubo pu kí ká difiil see Yeesu baba pu, kun puee taapu doo Unimbōti kaa ti tī ufiil ubo un pu timbi binib máān kí dī kí ká difiilee, see Yeesu pu.”

¹³ Biyidambee nín ká Piyeer n̄ Jaan sōōn n̄ tininjatee, an ŋá-bi maamaaci, kun puee bi ká yii bi sá binifantantiibi, kaa nyí takalda tikpil. Ama bi bēē yii bi n̄ Yeesu di nín tāati. ¹⁴ Bi nín ká uninja un pōōkēe yú bi-ceeyee, baa ti ŋūn̄ kí l̄ tiba. ¹⁵ Ní bi bí Piyeer n̄ Jaan n̄ nyā kubōsoondiin kí wàati-bi, ní ki kíñ ki bālf̄i tob̄ yii: ¹⁶ “Ti daá nín ŋá binib nee mana dee? Kun puee Jeerusaleem yab kōkō ká yii bi ŋá maamaacikpaan ubo, timbi ti-ba kaa ti ŋūn̄ kí néé. ¹⁷ Ama, tibōti gbanti n̄ taa gb̄iti kí cù ndan samaa kōkō ceeyee, tí dū mpōmpiin kí piimmaan-bi nsan bí taa ti péēsōōn Yeesu yindi gbanti pu báa ubo cee.” ¹⁸ Niinee ní bi yíñ-bi ki pīñ-bi nsan bí taa ti sōōn kí dākà binib Yeesu gbanti yindi pu báa fiii. ¹⁹ Ní Piyeer n̄ Jaan fātii kí-bi yii: “An ŋān̄ Unimbōti nimiin tí pīlfin̄ nimbi kí yānti Unimbōtaaa? Kíímaan-ti! ²⁰ Kun puee timbi kaa ŋūn̄ kí nín ŋmí kí taa sōōn tin tin ti kēe n̄ tin ti gb̄ilee.” ²¹ Niinee ní bi fātii tí kpīñ-bi ki giin̄-bi ki l̄i, kaa nyí bi nín daá ŋá pu kí dáal bi-tafaliŋee, kun puee samaa kōkō nín pākà Unimbōti tin bi nín ŋēe pu. ²² Uninja un nín ká maamaaci cáantam gbantee nín jiti abin imuŋku ili pu.

²³ Bi giin̄ Piyeer n̄ Jaan ki líyee, ní bi búnti bi-yab cee ní ki bān̄ ki máafi-bi tin kōkō bis-araaŋakpilil n̄ bikpilil līn̄-bee. ²⁴ Bi gbil̄ mimmee, bi-kōkō kpáfi dicilpu kinyōbaantii ki mēēUnimbōti yii: “Ti-Dindaan, sii di náān̄ yilpu n̄ taapu, kitiŋ n̄ tiŋku n̄ tin kōkōwoooo péébé. ²⁵ Sii di yānti a-Circir Fām dī ti-naanja a-tontōnliu Dafidi pu ki sōōn yii: <Ba ŋá ní atimbun yōontí ŋi-ba yilpu ki sōōn tibōfan mín? Ba ŋá ní samaa cáá ilandōkōkpi-ti in kaa láa ŋá ditundee mín? ²⁶ Duulnya bōtiibi n̄ biyidambi kpáfi ki bóob̄ dikōndi kí jān̄ ti-Dindaan Unimbōti n̄ u-Kriisitoo.> ²⁷ An lafun ŋá mín, yii kitiŋ nee poon Eeroodi n̄ Pōnsi Piilati n̄ binicambi n̄ Israyeel yab kpáfi kí jān̄ a-circirtontōnliu Yeesu, un a lēēu sá Kriisitoooyee. ²⁸ Kujaau kun bi jāān̄ Yeesuee yānti bi ŋāān̄ tin kōkōwoooo a nín lī ki yōōn a-pōŋŋu n̄ a-ciini pu dooooyee. ²⁹ Kōŋkōnee, ti-Dindaan, kpèè bi nín lī yii bi daá ŋá-ti ntoomee puee, kí tūtuñ timbi a-tontōnliibi tí nín sōōn a-bōti n̄ tininjati. ³⁰ Á tāt̄i a-ŋal kí dākà a-pōŋŋu, bibunliibi n̄ ká dicaandi, maamaacib̄ n̄ tidaandi n̄ ŋá a-deedeetontōnliu Yeesu yindi pu.” ³¹ Bi mēēki dōōyee, dibōbilin̄ niinee kitiŋ cīŋk̄i, ní Unimbōti Fām gb̄i bi-kōkō mmōntiim, ní bi kí ki bí sōōn Unimbōti bōti, kaa fāŋk̄i.

³² Bin kōkōwoooo nín fōō Yeesu ki kííyee nín pēēkinyōkō ní bi-pobiliŋ nín sá diba. Ubo kaa nín l̄i yii tin u cááyee sá u-baba yati, ama báa ŋma wanti nín sá ki tī bi-kōkō ní. ³³ Ní mpōŋkpaan ní Yeesu kpambaliŋ nín sōōn ki lēēki ti-Dindaan Yeesu fikiti-tam seerau, ní Unimbōti biindi nín bí bi-pu tikpil. ³⁴ Bi-kansikinee ubo kaa nín bí ki sá usoodaan,

kun puee bin nín cáá tisati áà adiinee nín nyáfi ní ki cáabiń tin bi nyáfèe nimiliń ki biił Yeesu kpambaliń nimiin, ³⁵ ní bi yàkatı bi-kansikin bàà ŋma nín máań mińyee.

³⁶ Míń ní Jooseefi un Yeesu kpambaliń nín páań diyindi yii Baarnaabasee (an taapu sá yii, un ŋmèentı binib ki tii kunyannyaáuee), u nín sá Leefii naakookun, ní bi nín màl-u Siipil tińkin, ³⁷ u nín cáá kusaau kubó ki dūu nyáfi, ní ki cáań animil ki biił Yeesu kpambaliń nimiin.

5 Ama, uninja ubó nín bí, bi yii-u Ananiyasi. U nı u-nimpuu Safira nín kpáfi ki nyáfi kusaau kubó, ² ní ki bāti animil, ki kíń ŋin kínee ki cáá biił Yeesu kpambaliń nimiin; u-nimpuu mun nín nyı min u-cal ŋee. ³ Nı Piyeer bí yii: “Ananiyasi, ba ŋá ní a yāntı Sitaan jín a-póbil poon mpaan mın, ki móntı Unimbóti Fām ki bāti kusaau nimiliń? ⁴ Sii di yı a-saaku, a ŋũń kí dū-ku kí yóoń. A nín tí nyáfi-kuee, sii di yı an nimiliń. Kin an ŋá mana ní a yāntı nlandóokókpiti fǔǔ mpaan a-póbil poon mın? An kaa sá binib ní a móntı, an sá Unimbóti.”

⁵ Ŋyunti ŋun Ananiyasi gbil mimmee, ní u líti ki kpı. Nı tifaandi nín kó bin kókwóoooo gbil an bótee. ⁶ Nı binaacimpómbi yiki ki dū sata ki biin-u, ní ki yóoń-u ki cáá síb.

⁷ An yúntı ki bāń kii tikúti titee, ní u-nimpuu kóoń, kaa kpááá bèe tin jítee. ⁸ Nı Piyeer bālfı-u dinyóobundi yii: “Túkù-mi, ni nín nyáfi kusaau puee nimiliń sóó?” Nı u kíy yii: “Iiin, ti nín nyáfi puee dee.” ⁹ Niinee Piyeer bí-u yii: “Ba ŋá ní sii nı a-cal kpáfi ki cóńki ti-Dindaan Fām mın? Kpèè, bin síb a-calee di dòoń kupunyókpuee! Bi dàá dáá yóoń si mun.” ¹⁰ Kpalaa niinee, ní u mun líti Piyeer taaji taapu ki kpı. Binaacimpómbi kóońee, ki ká u kpı, ní bi yóoń u mun ki cáá síb ki kól u-cal. ¹¹ Nı tifaandi nín kó Kriisitoo nikitil kóko nı bin kóko nın péégbil an bótee.

¹² Yeesu kpambaliń nın ŋáań tidaandi nı maa-maacib tikpil samaa kansikin. Bin fǔǔ ki kíyee nın kpáfi dicilpu dibóobaantiil Saloomon kadantikuu taapu. ¹³ Tifaandi nın kó bin kaa fǔǔ ki kíyee, ní bi-kansikin bàà ubó kaa ti là kí sútı píł-bi, ama nı mın kókoee bi nın pákà-bi. ¹⁴ Bininjab nı binimpóobi bin nın fóol ti-Dindaan ki kíkée nın wíki tikpil, ki gbèentı iyunti kamaa, ní ki dūu ŋá diniki-tikpaandi. ¹⁵ An yāntı ali gba binib cáabiń bibunliibi ki biił nlabamu nı tikampati pu adan pu, an nın dàá ŋá pu Piyeer yaa jítee, u-jilińku kpańkpan nı líti biba puee. ¹⁶ Binib tikpil mun nın nyèeń ntimu mun kaa dátıń Jeerusaleeme, ki cáabiń bibunliibi nı bin pu arasiniibi nın ká bi wáatèe, ní bi-kóko kántı dicaandi.

¹⁷ Niinee usaraańkpil nı u-yab kóko, an dákà yii Sadusab jandi, kíń ki ná Yeesu kpambaliń, ¹⁸ ní bi yiki cúu Yeesu kpambaliń ki piin-bi kudii. ¹⁹ Ama ní kunyeeuee ti-Dindaan tũũũ ŋubo dómiń ki piiti kusarkadii punyommu ki nyántı-bi, ní ki bí-bi yii: ²⁰ “Cù kí yũlmaan Kunimbótidi poon kí dū mpańfáfókón bóti kóko kí sòommaan, samaa nı gbil.” ²¹ Bi gbil mimmee, ní ki péé kutaafaau ki kó Kunimbótidiin ní ki kíł ki biił dákà Unimbóti bóti. Niinee, usaraańkpil nı u-yab bāań ki yíń bibósoońkpaambi. Bi kpáfi ki tú bí yíń Yeesu kpambal-

ıjee kusarkadiin. ²² Plisib bānee, kaa ká-bi kusarkadiin, ní ki fātı gitiń ki tükü-bi yii: ²³ “Ti bānee, kusarkadii pi kpalákpál, ní soojab yú mpun-yomu nyókopui, ní ti cúu piitèe, bāa ubó nı ubó kpá poon!” ²⁴ Bi gbil mimmee, ní bin kpèe Kunimbótidiyee kpiliu nı bisaraańkplib bākatı nı Yeesu kpambaliń nın wāńki puee, kun puee tiba yaa làá giti bāń-bi tibóti nee poon sò, baa nyı. ²⁵ Nı ubó bāań ki bí-bi yii: “Binib bin ni cúu ki tó sarkanee di yú Kunimbótidiin ki dákà samaayee.” ²⁶ Nı bin kpèe Kunimbótidiyee kpiliu nı u-plisib cūti ki cáań-bi soooo, kaa ŋá-bi mpon, kun puee bi fāńki samaa nı taa tó-bi atańkpee.

²⁷ Bi cáań-bee, ní ki cáá-bi ki cūnnı bibósoońkpaambi nimiin. Nı usaraańkpil bālfı-bi tibóti yii: ²⁸ “Taa yii ní taa ti sòoń diyindi din pu ni sòoń nee pu kpataaa? Kpèèmaan, díń pu nee ni yāntı ni-bóti gbanti gbiti Jeerusaleem kóko! Mimmee, ni là timbi nı jı kijapaai nee kpuulool deeyaa!”

²⁹ Nı Piyeer nı Yeesu kpambaliń ŋin kínee, kíu yii: “An máań tí gbil Unimbóti nyóko kí yāntı binib. ³⁰ Nimbi di kpáa Yeesu ndópuntikaa pu ki kũu-u, ní ti-naanjab Nimbotiu fikiti-u ³¹ ki kāań u-ŋańgiil pú, ú nın sá Ubóti nı Ufil ki tii Israyeel yab nı ŋmā kí fá bi-kpitii, Unimbóti nı dūu pō-bi. ³² Timbi nın ká ki sá biseeradambi an bóti pu, ki kpáań Unimbóti Fām mın Unimbóti tii bin tó-uee.”

³³ Bi gbil an bótee, ní ki fǔǔ dińuul ki là kí kpò akpambal. ³⁴ Ama Fariisab kansikin ubó nın bí nı-in, bi yii-u yii Gamaliyeel, u sá umaradakal un samaa kókwóoooo nın tóee. Kijapaayee yāttı yul bibósoońkpaambi kansikin ki pú kinyóko yii bí dá láa nyāntı akpambalee. ³⁵ Nı u bí-bi yii: “Israyeel yab, nı kpèeman tińan nı tin ní ni là kí ŋá nı njapaamu nee! ³⁶ An kaa yúntı ní un bi nın yii Teedasee yiki ki yii u-ba yii u sá unikpaan, ní binib bāń kii tilaafati tili ki nóó-u. Nı bi kũu-u ní bin kókwóoooo nın nóó-uee yāl, bāa ubó kaa ti kíń.

³⁷ Úń boonee, ní Juudasi ugaaliileeja mun yiki ŋyunti ŋun bi kaań binibee, ní ki dáaliń kunipaa ki giń u-jandi pu. Nı bi kũu u mun ní bin kókwóoooo nın nóó-uee yāl. ³⁸ Mın puee, tin m cáá ki dáa tükü-nee di sá yii, ní cāntımaan binib nee kí taa ŋá-bi tiba, kun puee atuun ŋin bi ŋáań nee yaa nyánnı binib cee, ŋi bí kí dáá kúntı. ³⁹ Ama an yaa nyánnı Unimbóti cee, naa ŋũń kí piin-bi nsan. Nı kpèèmaan tińan kí taa ján Unimbóti kujaau!”

⁴⁰ Niinee, bi-kóko kpáfi ki gbilın-u ní ki yíń Yeesu kpambaliń, ní ki gbáń-bi anaalab, ní ki bí yii bí taa ti sòoń Yeesu yindi pu, ní ki giń-bi ki lí. ⁴¹ Nı dipóopindi ní Yeesu kpambaliń nın nyáń bibósoońkpaambi nimiin, kun puee Unimbóti ŋá-bi tinyool ki yāntı bi jín falaa Yeesu yindi pu. ⁴² Nı baabadal bi bí Kunimbótidiin, nı binib dumpui ki sòoń ki dákà tibómontiil tin sòoń Yeesu Kriisitoo puee, kaa gbèentı.

6 Iwiin gbanti poonee Yeesu boonooliibi wińũu nın gbèeń, ní Juuda yab bin gbil greeki sooniee bii gbükum nı Juuda yab bin péebi bidumpu dooooyee, yii baa tii biił kpipoobi tiwan tin bi yàkatı kutaa sá kamaayee kii bi nın tii bin béeyee puee. ² Nı Yeesu kpambaliń saalaa nı alee yíń biboonooliibi kóko, ní ki bí-bi yii: “An kaa

máahn tí yàntí Unimbòti boti disoondi kí n̄n kpèé tijin laŋki. ³ M̄n̄ puee, nnabiyaamu, lēemaan n̄-kansikin bininjab biluli bin pu báà ŋma nyí yii bi sá binimòntiibee n̄ bin ni Unimbòti Fām gbí tiŋanee, binib bin cáá iciinee, tí dū ditundi gbanti kí ŋúbìñ-bi. ⁴ Mimmee, timbi kántí mpaan kí dū tiyuntiŋu kòkò kí mèè ŋwimmeem kí sòòh Unimbòti boti tin sá ti-tundee.” ⁵ Tibòti gbanti mòòkìh samaa kòkò, ní bi lēē Eetiyeen, un n̄n fòò kí kípil Unimbòti Fām bí u-ni tiŋan puee, n̄ Fiiliipi n̄ Prookoor n̄ Niikanoor n̄ Tiimòn n̄ Paameenasi n̄ Niikoolaa un sá Antiyoosi kí fòò Juuda yab marabee. ⁶ Bi cáañ-bi kí dākā Yeesu kpambaliŋ, ní akpambalee mēēUnimbòti kí t̄i-bi, ní kí dū bi-ŋalii kí páaah bi-pu.

⁷ Unimbòti nyoo bundi mòt̄i gbìt̄i ajan kòkò, ní Yeesu boonooliibi mòt̄i w̄int̄i tikpil Jeerusaleem tiŋkin, kí kpáaah bisaraŋaliibi tikpil n̄n fòol Yeesu boti kí kíiki.

⁸ Unimbòti n̄n p̄n̄ Eetiyeen diyimool n̄ mpon tikpil, ní u n̄n ŋáaah maamaacikpaambi n̄ tidaandi samaa kansikin. ⁹ Dikil din bi n̄n ȳi iyumbu in bi l̄iye kitilee nib n̄n ȳi kí b̄i kpákant̄i Eetiyeen. Bi n̄n sá Juuda yab bin nyánni Siireen n̄ Aleek-sandrii n̄ Siilliisii n̄ Asiyyee ní. ¹⁰ Ama baa n̄n ŋūn kí sòòh kí líf-u, iciin in Unimbòti Fām n̄n yànt̄i u sòòh ee pu. ¹¹ M̄n̄ puee bi t̄i njapaamu mubo tiba dibalin bi lí yii: “Ti gbìl u sòòh tibòti kí bíil Mooisi n̄ Unimbòti yindi.” ¹² Ní an cúú kunipaauee poon kí k̄t̄i kí kpáaah bikpilib n̄ bimaradakaliibi, ní bi c̄t̄i cúú-u mpon kí cáaah bibosoŋkpaambi n̄m̄i-in. ¹³ Ní bi yànt̄i binib biba mónt̄i n̄nyimòn u-pu yii: “Uninja nee péèsòòh kaa gbèent̄i kí bíil Kunimbòtidii nee n̄ Mooisi marab, ¹⁴ kun puee timbi gbìl u bí yii Yeesu Naasaareeti you nee daá kpit̄i Kunimbòtidii nee kí kpánt̄i akoobil ŋin Mooisi n̄n t̄i ti-naanjabee.” ¹⁵ Bibosoŋkpaambi bin n̄n kēe kòkò dū bi-nimikpeeru kí báaah Eetiyeen pu, ní kí ká yii u-nimiin kpánt̄i kii Unimbòti t̄uŋŋu n̄m̄i-inee.

⁷ Ní usaraŋakpil b̄alfi-u yii: “An sá m̄n̄ tiŋmanaaan?” ² Ní Eetiyeen kí-u yii: “Nimbi mbaabi n̄ m-nabiyaamu, m ŋá-ni gaafalaa. Pilfi-maan! Unimbòti tinyooldaan dóm̄iñ ti-naanja Abraam cee ŋyunti ŋun u daá bí Meesoopootamiyee, kí w̄aati ní u n̄n kó Kaaran, ³ ní kí bí-u yii: <Nyā a-tiŋkin n̄ a-dicaŋkun kí c̄u kitiŋ kin m̄ daá dākā-see ni.> ⁴ Ní u nyáñ Saldee tiŋkin ní kí c̄t̄i kí kóò Kaaran tiŋkin. U-baa kum boonee ní Unimbòti cáaah-u kitiŋ kin poon ni bí nee. ⁵ Waa n̄n t̄i-u kitiŋ nee poon dijandi báa diba, ali gba waa n̄n cáá tikpaatan wāa kí bañ u-tabobil. Unimbòti p̄òh-u yii u daá dū kitiŋ gbanti kí t̄i-u, án kpánt̄i ùn n̄ u-maaliŋu ŋun bí u-boonee kòkò wanti. M̄n̄ gbee, Abraam kaa n̄n daá cáá kibiki. ⁶ Unimbòti bí-u yii: <A-naantiibi daá n̄n sá binicambi kitiŋ kiban, kí kpánt̄i iyumbu, bí saah-bi ali abin tilaafati t̄i.> ⁷ Unimbòti gít̄i l̄i-u yii: <Ama kitiŋ kin yab daá daá saah-bi mimmee, mama m-ba di daá daal bi-tafaliŋ. Boonee, a-naantiibee daá daá nyā kitiŋ gbantin kí daaah doo kí n̄n nyóŋk̄i-mi.>

⁸ Niinee Unimbòti t̄i-u digiil marau din sá u-poon di daaŋkuee. M̄n̄ puee Abraam màl Isaakee, ní kí

gí-u iwiin inii dal, ní Isaaki mun gí Jaakob, ní Jaakob gí ti-naanjab bin sá tinaakòti saalaa n̄ tilee.

⁹ “Ti-naanjabee n̄n ná Jooseefi, kí dū-u kí nyáfi bí cáá-u kí c̄unn̄i Eejipiti. Ama Unimbòti n̄n bí u-cee ¹⁰ kí nyánt̄i-u u-falaau kòkò poon, ní kí t̄i-u iciin kí yànt̄i u-bòti fáat̄i Faraaon Eejipiti botiu, ní Faraaon dū-u kí kaañ ú n̄n sá góm̄ina Eejipiti tiŋki kòkò pu, kí kpáaah ùn uboti cindi. ¹¹ Niinee ní ŋkum miba nyáñ Eejipiti n̄ Kanaan timmu kòkò. An n̄n sá falaakpaan ní. T̄i-naanjab kaa n̄n kánt̄i tiba kí j̄i. ¹² Jaakob n̄n gbìl yii tijikaal bí Eejipitee, ní u t̄i ti-naanjab mpeepeekaam niin. ¹³ Nlilitiimee ní Jooseefi yànt̄i u-nabiyaamu bēè-u, ní Faraaon bēè kudicaŋu kun poon ní Jooseefi sée. ¹⁴ Niinee ní Jooseefi tú bí cáaah u-baa Jaakob n̄ u-samaau kòkò: bi n̄n sá binib imuŋku ita n̄ saalaa n̄ biŋmoo. ¹⁵ Ní Jaakob c̄t̄i Eejipitee, ní kí tin kp̄i niin, m̄n̄ ní ti-naanjab mun kp̄i niin. ¹⁶ Ní bi ȳòh bi-wunti kí cáá c̄unn̄i Siiseem, kí tin síb dikaakul din Abraam n̄n dá n̄ animil Eemoor biyaamu cee Siiseemee.

¹⁷ “Ŋyunti ŋun an tóob Unimbòti í ŋá kii u n̄n n̄n p̄òh pu kí t̄i Abraamee, ní Israyeel yab b̄t̄i kí w̄iñ Eejipiti tiŋkin. ¹⁸ Ní ubotipoon k̄al, kaa nyí Jooseefi. ¹⁹ U dū iciin kí ŋún ti-naanjab, ní kí cáá-bi kí saant̄i, ali kí yànt̄i bi nyánt̄i bi-biyaamu kí fééñ mu kúu. ²⁰ An yuntiŋu ní bi n̄n màl Mooisi un n̄n ŋaah Unimbòti ceeyee, ní bi kp̄iñ-u iŋmal ita u-baa diiku poon. ²¹ Bi daa nyánt̄i-u kí ŋman dūu féé, ní Faraaon bisal píi-u kí ŋúb-u kii ùn u-ba bi-kee. ²² An di ȳ-t̄i ní Mooisi bífi Eejipiti yab ciini kòkò, kí n̄n p̄ò dibosoondin kí kpáaah atuun ni.

²³ “U bañ abin imuŋku ilee, ní an dóm̄iñ u-pobil poon yii ú c̄u kí mànt̄i u-nabiyaamu Israyeel yab pu. ²⁴ Niin ní u ká Ueejipitija ubo bí kí saant̄i u-nabiki kiba, ní u móti kí k̄t̄i u-nabiki unandaan un bi b̄i saant̄ee pu, ní kí k̄u Ueejipitijee kí t̄òh ipon-toon. ²⁵ U baa nyí yii u-nabiyaamu daá bēé yii ùn pu ní Unimbòti daá d̄i kí f̄i-bi, ama baa ŋún kí bēé. ²⁶ Kutaa w̄unt̄ee, u ká bi-ŋmaniŋma kansikin bili b̄i j̄aà, ní u b̄i sòŋk̄i bi-pobil, ²⁷ ní kí saŋk̄i-bi yii: <M-bòobi, ni sá nnabiyaamu ní. Ba ŋá ní ni saant̄i t̄ob m̄n̄?> ²⁸ Ní un b̄i saant̄i u-jutee téé Mooisi ní kí f̄at̄i b̄alfi-u yii: <Ŋma di kaañ-si dibeel á n̄n sòòh ti-bòti? A là kí kp̄ò-mi kii a n̄n fu k̄u Ueejipitija puee níin?> ²⁹ An boti puee, Mooisi sañ kí c̄t̄i k̄iñ kí kóò Madiyan tiŋkin. Niin ní u màl mbininjabiyaamu muli.

³⁰ “Abin imuŋku ili boonee, ní Unimbòti t̄uŋŋu dóm̄iñ u-cee ŋŋminaapoolin kisugbooin kup̄oon, dijool din bi ȳi Siinaayee caŋin. ³¹ Mooisi ká mimmee, ní an ŋá-u maamaaci. U s̄t̄i kí p̄il kí mòt̄i kpèèyee, ní u gbìl Unimbòti neen lí yii: ³² <Man di sá a-naanjab Nimbotiu, Abraam n̄n Isaaki n̄n Jaakob Nimbotiu!> Ní Mooisi wunti k̄iñ kí b̄i j̄ik̄i, ní waa t̄i là kí kpèè niin. ³³ Ní ti-Dindaan bí-u yii: <Takat̄i a-naatakaŋ, kun puee kitiŋ kin pu a yú nee sá cir-cir tiŋki ní. ³⁴ M ká kí gít̄i ká falaa un poon ní m-samaau bí Eejipitee, kí gbìl bi-yaliŋkii mun, ní m kpákatiñ kí f̄i-bi. Kòŋkòneee, n̄n cá, m daá t̄ò-si Eejipiti.>

³⁵ “Mooisi un Israyeel yab n̄n ȳi kí bí yii: <Ŋma

kāan-si á n̄n sá uboti n̄n ubosoonlee?> ún ní Unimboti túnní bi-cee ú n̄n sá bi-botiú kí n̄n sá bi-filiu, ní ntūun ḡun u n̄n ká kisugbooinē n̄n bí ki tútuñ-u. ³⁶ Úñ di ḡáañ maamaacib n̄n tidaandi Eejipiti tiḡkin ki nyánti-bi niin, ki gítí ḡáañ maamaacib n̄n tidaandi dimḡḡmandi poon, ki kpáañ kupḡḡun, laakin bi ḡá abin imuḡku ilee. ³⁷ Mooisi gbanti ubaanti túkú Israyeel yab yii: <Unimboti dáá dáá lēēni-nabiyaamu kansikin ubo, ú n̄n sá Unimboti b̄naatiliu kii mamee.> ³⁸ Mooisibaanti gbanti di n̄n bí Israyeel biyaamu mun n̄n bí kupḡḡunee cee. U n̄n cá Unimboti túuḡḡu ḡun ḡoñ Siinaayi jool puee cee ki f̄ool tiboti ki cáñ ki n̄aati ti-naanjab. Úñ di cáañ tiboti tin cáá dimaḡ-falee ki t̄i-ti.

³⁹ “Ama ti-naanjab n̄n ȳi, kaa là kí p̄ilfiñ-u, bilandokoi gítí Eejipiti watil, ⁴⁰ ní bi bí Aarōn yii: <M̄a-ti awaa ḡin dáá n̄n l̄i ti-nyokḡpuee, kun puee Mooisi un nyántiñ-ti Eejipiti tiḡkinee, taa nyi kun di b̄aañ-uee.> ⁴¹ ḡyunti gbantee ní bi m̄óó dinabil, ní ki t̄óti-dì ní ki bí ki j̄iñ j̄iḡaal kun b̄iñ bi-ba m̄óó n̄n bi-ḡaliiyee pu. ⁴² Niinee, Unimboti f̄ati u-boon ki t̄i-bi, ki d̄u-bi ki líiñ iḡmalbijaa, bí n̄n t̄óti-i, kii Unimboti b̄naatiliibi n̄n n̄n ḡm̄añ bi-takaldau poon puee yii: <Unimboti bí yii, Israyeel yab, man ní n̄n ḡá saraabi ki t̄i abin imuḡku ili ḡin ni n̄n ḡá kupḡḡuneeeee? ⁴³ Aayee, kun puee ni n̄n túntí diwaal M̄oloki waadiiku kun ni ḡāa n̄n satee, n̄n diwaal din bi ȳi Rafanee ḡmalbijau, an waañi ḡin ni n̄n m̄añ ki jáamee puee, m dáá cáá-ni Babilōn pú kuyunju.> ⁴⁴ Kupḡḡunee, ti-naanjab n̄n cáá tanti un poon ataḡkpee ali ḡin pu marab n̄n ḡm̄añ ki k̄ee b̄ee. Di sá yii Unimboti n̄n túkú Mooisi yii ú ḡāa tanti kii un u dáka-uee n̄n bí puee ní Mooisi lafun ḡá m̄iñ. ⁴⁵ Boonee, ti-naanjab f̄óó tantee bi-baabi cee ki kpáañ n̄óó Joosuee ki kó n̄timu mun nibuliḡ Unimboti n̄n j̄iñ bi-nyokḡpuee poon. Niin ní tanti gbanti ȳil ki dáa s̄ā Dafidi yuntiḡu. ⁴⁶ Dafidi gbanti boti n̄n fáati Unimboti p̄obil, ní u m̄ēēUnimboti yii ú cánti ú mā ḡkḡḡkoon kí t̄i ún, bi-naanja Jaakob Nimbotiú. ⁴⁷ Asee Saloomōn di dáa m̄añ Kunimbodidii gbanti.

⁴⁸ “Ama yilpu Nimbotiú kaa k̄óó adiin ḡin binib cáá bi-ḡalii ki māyee. Ali kii Unimboti b̄naatiliu n̄n n̄n l̄i puee, yii: ⁴⁹ <Ti-Dindaan bí yii: Yilpu sá m-beejal, ní kitiḡ sá m-taaji siinlaḡki, kudii kuloko ní ni dáá gítí mā-mi, áá mpaan ḡuloḡu ní m dáá dáá k̄al kí ḡuḡfi? ⁵⁰ An kaa sá mama m-ba di náañ tin bí nee k̄okḡḡo?> ”

⁵¹ Eetiyeen n̄ikí ki l̄i yii: “Nimbi binib nee yiliḡ p̄óó, ni-p̄obilig dátih̄ Unimboti, naa là kí p̄ilfiñ-u mun. Baabadal ni jáá n̄n Unimboti F̄am, kii ti-naanjab n̄n n̄n ḡáañ puee. ⁵² B̄iñ di n̄n s̄aah̄ Unimboti b̄naatiliibi k̄okḡ, ki k̄ū bin n̄n s̄oñ ki ȳoñ yii Deedeedaan dáá dáá dáanee, ní k̄ḡḡḡnnee ni nyáfi Yeesu Deedeedaanee ki k̄ū-u. ⁵³ Nimbi di f̄óó Unimboti túuḡḡu cee marab ki mun di kaa là kí ḡúb-bi.”

⁵⁴ Bibosoonḡkpaambee gb̄il mimmee, an w̄uñ-bi, ní bi f̄óó Eetiyeen pu diḡuul tikpil ní bi-nȳiḡḡi ḡá t̄ob k̄akaka. ⁵⁵ Ama Circir F̄am gb̄i Eetiyeen, ní u d̄u u-nimikpeeḡu ki báañ yilpu, ki ká Unimboti nyooti ní Yeesu yú Unimboti ḡaḡḡiil pú. ⁵⁶ Ní u bí yii:

“Kp̄èemaan, m ká yilpu cúū p̄iti, ní Yeesu Kinibiki yú Unimboti ḡaḡḡiil pú!” ⁵⁷ Ní bi ȳk̄ií t̄atí m̄oñ ki kpáañ bi-tafaliḡ, ní bi-k̄okḡ ȳk̄iñ u-pu k̄ikil, ⁵⁸ ki cúū-u ki dáal-u ki nyánti kitiḡ kpaanceetiḡu, ní ki ȳaḡki-u ataḡkpee ki k̄ū. Bin n̄n l̄ēu-pu seerakp̄itee n̄n cáañ bi-bokutiḡ ki bí unaacimp̄oñ un bi n̄n ȳi S̄oolee cee. ⁵⁹ ḡyunti ḡun bi b̄i ȳaḡki Eetiyeen ataḡkpeeeyee, ní u b̄i m̄ēē yii: “Ti-Dindaan Yeesu, f̄óó m-naḡki!” ⁶⁰ Niinee ní Eetiyeen gb̄aah̄ ki t̄ēēñ m̄oñ yii: “Ti-Dindaan, taa d̄u bi-kp̄itii nee kí dáal bi-tafal!” U l̄i m̄iñ ki d̄óyee, ní ki s̄inti.

8 S̄oal ún n̄n ká yii Eetiyeen lafun máañ ḡk̄um gbanti.

ḡwiin gbantee, diniminaamaḡkpaandi n̄n j̄eeti Kriisitoo nikitil din bí Jeerusaleemee pu. Bi-k̄okḡ ȳal ki búnti Juudee n̄n Samarii tiḡgbammun, see Yeesu kpambaliḡ baba di n̄n k̄iñ. ² Bininjab bin n̄n fan̄ki Unimbotee di n̄n síb Eetiyeen ní ki s̄ún u-pu tikpil.

³ S̄oal ún là kí k̄untí Kriisitoo nikitilee, ní ki k̄óó adiinni ki cúti bininjab n̄n binimpoobi k̄okḡ ki cáñ ki t̄óó sarkan.

⁴ Bin n̄n ȳalee n̄n cá ajan sá kamaa ki s̄oñ Kriisitoo b̄om̄ontiiti. ⁵ Fiiliipi n̄n s̄inti Samarii tiḡkin ki b̄i s̄oñ Kriisitoo boti. ⁶ ḡyunti ḡun bi gb̄il Fiiliipi nȳoḡbundi, ki w̄al maamaacib bin u n̄n ḡáanee, samaa k̄okḡ n̄n p̄ilfi tin u s̄oñee tiḡan. ⁷ Kun puee arasiniibi n̄n gb̄aá ibiil ki nȳē bi-waatiibi tikpil pu, ní bifaliḡfaambi n̄n bideembi tikpil k̄ánti dicaandi. ⁸ Ní dip̄oḡḡḡkpaandi n̄n j̄eeti kitiḡ gbanti poon.

⁹ Uninja ubo n̄n bí kitiḡ gbantin, bi ȳi-u Siimōn. Kijapaayee n̄n sá ukpaḡkpan̄ti ki ȳanti an ḡáañ Samarii yab maamaaci u-kpaḡkpan̄tiiku pu, ki ȳi u-ba yii unikpaan. ¹⁰ Binikpaambi n̄n mbiyaamu k̄okḡ n̄n p̄ilfiñ-u tiḡan, ní ki l̄i yii: “Unil nee di sá Unimboti p̄oḡḡu ḡun bi ȳi m̄oḡḡkpaanee.” ¹¹ Bi n̄n p̄ilfiñ-u tiḡan kun puee u n̄n cáá u-kpaḡkpan̄tiiku ki ḡáañ maamaacib an ȳuntí. ¹² Fiiliipi n̄n s̄oñ dinȳoḡbumm̄oñdi din sá Unimboti beel ni Yeesu Kriisitoo botee, ní bi f̄óó u-boti ki kí, ní bininjab n̄n binimpoobi ȳanti bi f̄ul-bi Unimboti nyim. ¹³ Siimōn u-ba f̄óó ki kí. Bi f̄ul-u ki d̄óyee, waa ti là kí s̄uti kí w̄aati Fiiliipi. U n̄n ká Fiiliipi ḡáañ tidaandi n̄n maamaacikpaḡkpaambee, ní u b̄akatí tikpil.

¹⁴ Yeesu kpambaliḡ bí Jeerusaleem ki gb̄il yii Samarii yab f̄óó Unimboti boti ki kíyee, ní bi l̄ēēPiyeer n̄n Jaan ki túnní bi-cee. ¹⁵ Bi báañ Samarii yab ceeyee, ní ki m̄ēēki t̄i-bi bí ḡm̄a kí f̄óó Unimboti F̄am, ¹⁶ kun puee Unimboti F̄am kaa n̄n dáá kp̄akatiñ Samarii yab báañ ubo pu, bi n̄n péēf̄ul-bi nyim ti-Dindaan Yeesu ȳindi ḡmaniḡma pu ní. ¹⁷ Ní Piyeer n̄n Jaan d̄u bi-ḡalii ki páañ Samarii yab pu, ní bi f̄óó Unimboti F̄am.

¹⁸ Siimōn n̄n ká yii akpambal d̄u bi-ḡalii ki páañ bi-pu bi f̄óó Unimboti F̄amee, ní u t̄i Piyeer n̄n Jaan animil, ¹⁹ ní ki bí-bi yii: “T̄iimaan man mun an p̄oḡḡu, un pu ní m yaa d̄u m-ḡalii ki páanee ú f̄óó Circir F̄am.” ²⁰ Ní Piyeer f̄ati k̄i-u yii: “A n̄n d̄akafi yii bi d̄u animil kí dá Unimboti p̄ol puee, si ni a-nimiliḡee k̄okḡ n̄n ḡá fam! ²¹ Aa péēcáá tiba ni tiba tin b̄i j̄iti nee poon. Kun puee a-p̄obil kaa bí

deedee Unimböti nimiin. ²² Fá a-landokokpitiyee kí mèè ti-Dindaan, an yaa yî min min a dâkafi a-pobilinee u dàá dūú pō-si, ²³ kun puee m wāl a-poon tū kii tiloolee ní ikpiti kusakai bá-si.” ²⁴ Ní Siimōn kí-bi yii: “Gbàammaan ti-Dindaan ni-ba kí tī-mi, an nín dàá gá pu tin kōkōwoooo ni sōōn nee tiba í taa bàn-mee!”

²⁵ Piyeer nì Jaan lēeki seerab ki sōōn Unimböti boti ki dōò Samariyee, ní ki fātii nín gítí Jeerusaleem ki sōōn dinyōobummōondi nsan nì nsan Samarii timbilimmun.

²⁶ Ní ti-Dindaan tūnggu gubō tükū Fiiliipi yii: “Yîki kí túl ngan pú kí di nsan ngun sintí Jeerusaleem ki cá Gasaayee, nsan ngun baa ti dèe.”

²⁷ Ní u yîkii búnti. Niinee, Ueetiyoopiija ubō un bí Eetiyoopii nimpubötiu Kandaasi cee ki sá ukalinjakpaan ki kpèè unimpubötee pijawanti kōkōee,

²⁸ nìn dōmín Jeerusaleem ki jáam Unimböti ki dōyee ki fātii kùn. U nín ká u-torkuu pu itaamu dātí-u ní ki kààn Unimböti bōnaatiliu Eesayi takaldau poon.

²⁹ Ní Unimböti Fām tükū Fiiliipi yii: “Cōom kí kintí torku nee!” ³⁰ Ní Fiiliipi sán ki bànee, ki gbìl kijapaayee bñ kààn Eesayi Unimböti bōnaatiliu takaldau poon. Ní u bālfí-u yii: “A gbìl a nín kààn puee taapuwo?” ³¹ Ní u kí-u yii: “M yaa kaa ká ubō í tükū-mi taapu, m dàá gá mana kí gbìl?” Ní u mēēFiiliipi í jōmín kí kál u-cee torkun.

³² Unimböti takaldau jandi din u nín bñ kàahee nín tükü-ti puee sèé: “Bi cáá-u ki cūnni kii bi nín cáñ upii kí kpò puee, kii bi nín cēēdipibil kuti di nmí kaa sūn puee, mñ ní waa nín wāñ tiba. ³³ U sintí u-ba taapu, baa pōñ-u. Ŋma di dàá dāá ŋmā kí tükü u-maaliŋu yab tin jítèe, kun puee bi lēēu-manfal duulnyan.” ³⁴ Ní ukalinjee bí Fiiliipi yii: “M gbàam-si, ŋma pu ní Unimböti bōnaatiliu sōōn mñ ní? Uñ u-ba pu ní u sōōn mimmaaan ubō pu ní?” ³⁵ Niinee ní Fiiliipi yōōn dinyōobundi ki kí ki bñ sōōn ki tókōñ dijandi din u kàahee pu ki bñ tükü-u Yeesu bōmōntiiti.

³⁶ Bi cōom kí cée, ki bàn laaaba ki ká nnyim, ní ukalinjee bí yii: “Kpèè, nnyim sèé nee. Ba di gítí likintí-mi bí taa fāl-mi Unimböti nyim?” [³⁷ Ní Fiiliipi kí-u yii: “An cáá nsan bí fāl-si Unimböti nyim a yaa fōō kí kí nì a-pobil kōkō”. Ní ukalinjee kí-u yii: “M fōō kí kí yii Yeesu Kriisitoo sá Unimböti Jipōon.”] ³⁸ Ní u bí yii bí yōōn torku, ní u nì Fiiliipi liitil nín sintí ŋkpin ni, ní Fiiliipi tin fül-u Unimböti nyim. ³⁹ Bi nyánni nnyiminee, Unimböti Fām yōōn Fiiliipi. Ní ukalinjee kaa ti ká-u, ama ní ki níki u-saŋgu nì dipōopindin. ⁴⁰ Fiiliipi, uñ tin nyáñ Asooti. Niinee u sōōn tibōmōntiil ki kpáañ ntimbilimu mun poon u jítèe ki tin bàn Seesaaree.

9 Ŋyunti gbantee, Sool kaa cānti ti-Dindaan boonnooliibi nnikpaakoon, ní ki cūti u-saraaŋkpil cee ² ki mēē-u yii ú tī-u takaldab ú cáá cūnni Damaasi kpafidiŋŋi kplilib cee, an nín dàá gá pu u yaa ká biba niin bin nōó nsan gbantee, un-injeeeee, unimpueeeee, ú cúú-u kí bóob kí cáañ Jeerusaleeme.

³ U yîki u-saŋkindi pu ki tóob Damaasee, kpalaayee, ŋwalfi gubō nyánni yilpu ki māntii tú-u ki jiliŋkí, ⁴ ní u líti kitiŋ. Niinee ní u gbìl nneen gubō bí-u yii: “Sool, Sool, ba gá ní a páb-mi mñ?”

⁵ Ní u bālfí yii: “An sá sii ŋma ní, m-Dindaan?” Ní ti-Dindaan kí-u yii: “An sá man Yeesu un a pābee.

⁶ Yîkí kó kitiŋin. Niin ní bi dàá tükü-si min sá á gée.” ⁷ Tifaandi kó bininjab u nì bin nìn nōóyee. Bi yúl, kaa ti ŋñ kí wāñ tiba, kun puee bi gbìl nneen pu ki mun kaa wāl báà ubō. ⁸ Ní Sool yáatii yúl ki júbiti u-nimiliŋee kaa ti wāl. Ní bi cúú u-ŋal ki dātí-u ki cáá cūnni Damaasi. ⁹ Ní u kál iwiin ita, kaa wāl, kaa jín, kaa nyūñ mun.

¹⁰ Ama Yeesu boonnooliu ubō nìn bí Damaasi, bi yî-u yii Ananiyasi. Ti-Dindaan nyánti u-ba ki dākā-u, ní ki yíin-u yii: “Ananiyasi!” Ní u kí yii: “M sèé, M-Dindaan.” ¹¹ Ní ti-Dindaan bí-u yii: “Yîkí dī dī dī dī din bi yî didancancaalee kí nyāab Juuda dumpu un bi yî Sool u sá Taarsee. Sool gbanti bñ mèè ŋwimmeeme ¹² m yānti u ká sii Ananiyasi kōóñ ki dū a-ŋalii kí pāañ u-pu ú ŋmā kí wāl.” ¹³ Ní Ananiyasi kí-u yii:

“M-Dindaan, m gbìl binib tikpil cee tikpitiil tin uninja nee gá a-yab bin bí Jeerusaleeme pu. ¹⁴ U dōmín doo kí cáá mpon ngun bisaraaŋaliibi tīin-u ú nín cáá bōob bin kōkōwoooo nōó-see.” ¹⁵ Ní ti-Dindaan bí-u yii: “Níñ cá, kun puee uninja gbanti dí sá un m lēēú lēēseera m-pu bin kaa sá Juuda yabee nì bi-bōtiibi, nì Israyeel yab kōkō nimiinee. ¹⁶ Ní man m-ba í dāá dākā-u falaa un u dàá jī m-yindi puee.”

¹⁷ Niinee, Ananiyasi búnti ki bàn ki kó kudi-caŋuee ni, kí dū u-ŋalii kí pāañ Sool pu, ní ki bí yii: “M-nabiki Sool, ti-Dindaan di túnni-mi. Uñ di sá Yeesu un a nín ká nsanni a nín nìn dōōn puee. U là á wāl, kí gbí Unimböti Fām.” ¹⁸ Dicitpu niin ní tiba nyánni u-nimiliŋin kí líti kii aŋompōkōee, ní u wāl. Ní u yîki bí fül-u Unimböti nyim. ¹⁹ Ní u jín tijin kí fātii ká mpon.

Ní Sool kál Damaasi iwiŋkaaŋkaa Yeesu boonnooliibi cee, ²⁰ ní ki kpááá kí ki sōōn Yeesu pu akpafidiin ni, yii u sá Unimböti Jipōon. ²¹ An nín gá bin kōkōwoooo nìn bñ pílfiñ-uee bitij, ní bi lí yii: “Kaa sá un nìn bí Jeerusaleem kí páb bin nōó Yeesuee deeee? Waa tí dōmín doo kí cūti-bi kí bóob-bi kí cáá bisaraaŋkplilib nimiin deeee?” ²² Ŋyunti gbantee, Sool mōtí kántí mpon, kí sōōn kí pōókin Juuda yab bin bí Damaasee, kí dākā-bi yii Yeesu lafun sá Kriisitoo.

²³ Iyunti tikpil jítèe, ní Juuda yab kpáfi kinyōkō kí là kí kpò-u. ²⁴ Ama Sool bée tin bi là kí gée. Ní bi dōōn kí nākantí kí cūti-u Damaasi tiŋki gundi punyōmmu nyōkōpui ŋwiin pu nì kunyeeu kí ŋmā kí kpò-u, ²⁵ ní kunyeeuee, bin dī Sool dū ŋŋmii kí kúl kukabiku kí dū Sool kí tākāñ, kí dū-u kí nāati digundi, ní u tin tīin kitiŋ kí nyáñ kí búnti.

²⁶ Niinee, Sool cūti Jeerusaleem kí bàà là kí dū u-ba kí kōñ Yeesu boonnooliibin. Ama bi-kōkō nìn fāŋkí-u, kaa nyí yii u kpánti Yeesu boonnooliu.

²⁷ Ní Baarnaabasi cáá-u kí cūnni Yeesu kpambaliŋ cee kí máafi-bi Sool nín nín ká ti-Dindaan nsanni, u sōōn nì u puee, nì min Sool nìn sōōn Damaasi kí cānti kí pōñ Yeesuee. ²⁸ Ní u nì bi nìn kíñ kí yīin Jeerusaleem, ní u sōōn ti-Dindaan pu, kaa fāŋkí. ²⁹ Ní u nì Juuda yab bin gbìl greeki sooniee sōōn kí kpākantí tōb, ní bñ nìn kíñ kí nyāab kí kpò-u.

³⁰ Nnabiyaamu mun kíhee gbìl mimme, ní ki

yóòn-u ki cūnnì Seesaaree, ní ki yānti u búnti Taarsi.

³¹ Kriisitoo nikitil din nìn bí Juudee nì Gaaliilee nì Samariiyee nìn kíñ ki bí nsoŋfin ki báañ inyaan ki fàŋkí ti-Dindaan, kaa là kí yìntìn-u. Ní bi-wiŋŋu nìn gbēentí mun, kun puee Unimbóti Fām nìn bí bi-cee.

³² Piyeer nìn yìin niin timmu kòkòn ki mànti Kriisitoo yab pu, ní ki kpáà sīnti bin nìn kòò Lida tiŋkinee cee, ³³ ní ki tin ká uninja ubo, bi yī-u Eenee, u nìn sá ufaliŋfaan ki dō u-lambaŋki pu abin anii. ³⁴ Ní Piyeer bí-u yii: “Eenee, Yeesu Kriisitoo cáañ-si! Yíkí kpáb a-lambaŋki.” Ní u yáati yúl dicilpu niin. ³⁵ Bin kòkwoooo nìn kòò Lida nì Saaronee nìn ká-u, ní ki kpánti bi-bimbim ki fōō ti-Dindaan ki kíí.

³⁶ Unimpu ubo nìn bí Jopa ki nòó Yeesu, bi yī-u Tabita, (Greeki sooni poonee bi yī-u Dòorkasi). U nìn gáañ binib tiŋan tikpil, ní ki pūn biwofib animil mun. ³⁷ Ŋyunti gbantee, u búŋkí ní ki kpī. Bi fūl-u ki dóoyee, ki cáá-u ki jóm diditòntòkòl pu ki bíl. ³⁸ Jopa nì Lida kaa nìn dátin tòb. Ní Yeesu boonooliibi gbil yii Piyeer bí Lidee, ní bi tú bininjab bili u-cee bí cúú gbàamīn-u yii ú dāañ bi-cee malaa malaa. ³⁹ Ní Piyeer yíkí dicilpu, u nì bininjabee kòkò búnti. Bi bàñee, ní bi cáá-u ki jóm diditòntòkòl pu. Ní bikpiipusoodambi kòkò dómiñ ki mànti ki gón Piyeer ki sūn ki dàkà Piyeer Dòorkasi nìn nìn dáá bí ki lù abokuti nì satab biŋyee. ⁴⁰ Ní Piyeer nyánti binib kòkò ní ki gbàañ ki bí mée, ní ki fāti utaŋkpiil pu ki bí yii:

“Tabita, yíkīm!” Ní u ŋúbiti u-nimiliŋ ki kpēēPiyeer, ní ki yáati kāl. ⁴¹ Ní Piyeer tānti u-ŋal ki cúú-u ki yáati-u ki yóon, ní ki yīn Kriisitoo yab nì bikpiipusoodambee, ki dū an fikitèe ki dūu dàkà-bi. ⁴² Jopa yab kòkò gbil an botee, ní binib tikpil fōō ti-Dindaan ki kíí. ⁴³ Piyeer nìn kāl Jopa ki yúnti ugbanjob un bi nìn yī Siimōnyee cee.

10 Uninja ubo nìn bí Seesaaree, bi yī-u Kòorneel. U nìn sá usoojakpil disoojakitil din bi yī Itali yalee kansikin. ² Uninja gbanti nìn nòó Unimbóti ki sá unimonti, u nì u-dicaŋku kòkò nìn fàŋkí Unimbóti. U nìn pūn Juuda yab wofibi tiwan ní ki mée Unimbóti baabadal. ³ Dalbee, an cá kii tikúti titee, u ká Unimbóti tūuŋu kpīrrr, ŋu kóon u-cee ní ki bí-u yii: “Kòorneel!” ⁴ Tifaandi nìn kó-u, ní u kíñ ki bí kpēe Unimbóti tūuŋu, ní ki bí yii: “Ba gá ní, m-Dindaan?” Ní ntūun bí-u yii: “Awimmeem nì a nín pūn tiŋyee bàñ Unimbóti, ní u téeti a-pu. ⁵ Tō bininjab kòŋkònee Jopa bí yīn un bi yī Siimōn ki páañ-u Piyeeree. ⁶ U bí ugbanjob un bi yī Siimōnyee cee, un diiku bí tiŋku caŋinee.” ⁷ Ŋyunti ŋun ntūun ŋun nìn dómiñ ki sòon nì uee búntèe, Kòorneel yīn u-tòntòliibi bili nì sooja ubo un nìn bí u-cee ki fàŋkí Unimbótee, ⁸ ní ki máafi-bi tibotee ki dóoyee, ki dū-bi ki tú Jopa.

⁹ Kutaa wúntèe, bi bí nsanni ki tóob kitiŋ gbantee Piyeer jóm kudii yilpu kuwiŋkuluu yuntinpu kí mée. ¹⁰ Ŋkum cúú-u, u bàà là kí jī. Ŋyunti ŋun bi bí gáañ-u tijinee, ní an gá-u kii ŋgeemee. ¹¹ Ní ku-tagboŋu pīiti, ní u ká tiwan tiba bí kii satakpaanee bi bóob ajannaatil pu ki sīntin kitiŋ Piyeer nimiin.

¹² Tiwan tin còom ataa anaayee nì tin fúee nì

nombiyaamu kòkò nìn ká satee poon, ¹³ ní nneen ŋubo bí-u yii: “Piyeer, yíkīm kí kpò kí ŋmó!” ¹⁴ Ní Piyeer bí yii: “Aayee, m-Dindaan! Maa láá péē jín tin kaa gāñee nì tin kaa bí circiree.” ¹⁵ Ní an gítí sòonni-u nliitiim yii: “Tin tin Unimbóti gāŋkèe, sii n taa lī yii taa gāñ!” ¹⁶ Ali mín diba diba mita pu, ní tiwane fāti nín jóm yilpu.

¹⁷ Piyeer bákati ki kíñ ki bí dákafi tin tin u bàà wálee taapuee, niinee, bininjab bin Kòorneel túnnee bālfí ki béè Siimōn dumpu ki dómiñ ki yú kipunyòkòpu ¹⁸ ki yīn ki bālfí yii: “Doo ní Siimōn un bi yī Piyeeree kóòo?” ¹⁹ Piyeer gbintii bí dákafi tin u bàà wálee taapuee, ní Unimbóti Fām bí-u yii: “Bininjab bita biba di nyaab-see. ²⁰ Yíkí kpákati, taa gūgufi, si nì bi kòkò n nín cá, kun puee man di túnni-bi.” ²¹ Niinee ní Piyeer kpákatiñ, ní ki bí bininjabee yii: “Man un ni nyaabee sèé. Ba di gá ní ni dómiñ doo?” ²² Ní bi kíí-u yii: “Kòorneel un sá usoojakpil ki bí deedee ki fàŋkí Unimbóti, Juuda yab kòkò sòon u-pu yii u sá unimontee, Unimbóti tūuŋu ŋubo tükū-u yii ú yīn-si, á dāañ u-dumpu ú pīlfi tin tin a cáá kí tükú-uee.” ²³ Ní Piyeer fōō-bi ki bíl.

Kutaa wúntèe, u nì bi yíkii búnti. Nnabiyaamu mun nìn bí Jopee biba mun nìn cèeh-u. ²⁴ Ku wúntèe ní u bàñ Seesaaree. Kòorneel nìn yīn u-yab nì u-bootimontiibi ki kíñ ki ká ki cí-bi. ²⁵ Ŋyunti ŋun Piyeer kóònee, ní Kòorneel tūŋki-u ki gbàañ ki pòofi-u kunòpoo. ²⁶ Ama Piyeer yáati-u, ní ki bí yii: “Yíkīm! Ma mun sá unil ní.” ²⁷ Bi bí sòonee ní ki nín kòò, ní Piyeer bàñ ki ká kunipaau kpáfi ki ká. ²⁸ Ní u bí-bi yii: “Kee, ni nyí yii an sá timbi Juuda yab dikoo bil ti nì binicambi n kpāfi áá tí kó bidumpuiaa! Ama Unimbóti dàkà-mi yii m taa kpèe yii ubo sá ukpiti áá waa gāñ. ²⁹ Mīn pu ní ni tú ki yīn-mi, m dómiñ kaa kpákañ. Too, m bālfí-ni yii ba pu ní ni tú bi yīn-mi?”

³⁰ Ní Kòorneel kí-u yii: “Iwiin inaa sèé, tikúti tita, ŋyunti ŋun bí nee deedee, m bí mée m-dumpu. M kpēeyee, uninja ubo dee ki pēedibokutil diba di jil, ki yú m-nimiin, ³¹ ní ki bí yii: <Kòorneel, Unimbóti fōō a-wimmeem ki téeti a nín gáañ biwofib tiŋan puee. ³² Tō Jopa bí yīn Siimōn un bi yī Piyeeree, u kòò Siimōn ugbanjob dumpu ki nákañ tiŋkuee.> ³³ Dicilpu ní m tú binib a-cee, ní a gá tiniti ki dómiñ. Kòŋkònee, ti-kòkò bí Unimbóti nimiin kí pīlfi tin ti-Dindaan tī-si á tükú-tee.”

³⁴ Niinee, Piyeer kí ki bí sòon nì bi yii: “Ibaamōn, m béè yii Unimbóti kaa gánti ubo. ³⁵ Ntimu kòkòn, un yaa fàŋkí-u ki gáañ min kítèe gāñ u-nimiin.

³⁶ “Ni nyí yii Unimbóti túnni dinyòobummōndi Israyeel yab cee, kí tükú-bi yii nì Yeesu Kriisitoo puee bi dáá ká ŋsòŋfi: Yeesuee di sá ti-kòkò Dindaan. ³⁷ Jaan nín sòon Unimbóti nyim difaldi boti ki dóò boonee, ni nyí tin jiti Juudee tiŋki kòkòn ki kilin Gaaliileeyee. ³⁸ Ni nyí yii Unimbóti nìn tīn Yeesu Naasaareeti you u-Fām ki yānti u cáá mpòŋkpaan. U nìn cá ajan kòkò ki gáañ tiŋan ki cáanti bin kòkò Sitaan pòŋŋu nìn gúbee, kun puee Unimbóti nìn bí u-cee. ³⁹ Timbi kánti tin kòkò u gáañ Juuda yab tiŋkin ki kpáañ Jeerusaleemee mun. Uñ ní bi kpáá ndo pu, ki kúu-u. ⁴⁰ Ama Unim-

bɔti fikitì-u winta dal, ki yāntì bi ká-u. ⁴¹ An kaa sá samaa kòkò di ká-u, asee Unimbɔti nín nín pééléé-timbi bin bin n ká-uee. Di sá u nín nín fikitì di-tanjkpilinee, boonee, ti nì u di jín ki nyūñ. ⁴² Ní u bí-ti yii tí nín sòòn u-pu samaa cee, kí dākà-bi yii ún Yeesu baba ní Unimbɔti lēē u-bòsoonliu, ú sòòn bin wálee nì bin kp̄iyee bɔti. ⁴³ Úh pu ní Unimbɔti bɔnaatiliibi kòkò lēeki seera yii un sá kamaa yaa f̄s̄-u ki kíiyee kántí u-kpitii p̄tam Yeesu yindi pu.”

⁴⁴ Piyeer b̄i sòòn mimmee, ní Unimbɔti Fām kpákatiñ bin kòkò nín b̄i pílfí u-nyòobundee pu. ⁴⁵ - ⁴⁶ Kriisitoo yab bin sá Juuda yab ki céeñni Piyeeree nín gb̄il binicambi b̄i sòòn isooncaan ki nyòŋkí Unimbɔtee, ní bi bākati, kun puee Unimbɔti t̄iñ bin kaa sá Juuda yabee mun u-Fām. Niinee ní Piyeer bí yii: ⁴⁷ “Binib nee f̄s̄ Unimbɔti Fām kii timbee dee. Mimmee, ti n̄h̄n kí yí yii taa làá f̄al-baaa?” ⁴⁸ Ní u pú nsan yii bí f̄al Unimbɔti nyim Yeesu Kriisitoo yindi pu. Bi f̄ul-bi ki d̄óyee, ní bi mēē-u yii ú k̄al bi-cee iwiŋkaaŋkaa.

11 Akpambal n̄ nnabiyaamu mun nín bí Juudeeyee gb̄il yii bin kaa sá Juuda yabee mun f̄s̄ Unimbɔti nyòobundi. ² Piyeer n̄n f̄ati b̄aān Jeerusaleemee, bin gífée n̄n b̄i w̄oñ-u, ³ yii u kó bin kaa gífée cee, u n̄ bi jín tijin. ⁴ Ní Piyeer b̄i máafi-bi tin jítèe, an nín k̄ilín pu ki tin kúnti puee, yii:

⁵ “M nín bí Jɔpa tiŋki poon ki b̄i mēéyee, Unimbɔti n̄biti m-nim̄liŋ m wál tiwan tiba, ti bí kii satakpaanee ki b̄ob̄ ajannaatil pu ki nyánní yilpu ki sint̄in m-cee. ⁶ Ní m b̄i kp̄éé sata poon dímmmee, ní ki ká tiwaŋkuti tin còom̄ ataa anaayee n̄ ipeel, ní tin f̄uee n̄ nnombiyaamu, ⁷ ní m gb̄il nneen n̄ubò bí-mi yii: <Piyeer, yikí k̄pò kí n̄m̄ó!> ⁸ Ní m bí yii: <Aayee, m-Dindaan! Doooo nee tiwan tin ti k̄óyee kaa láá péékó m-nyòk̄on.> ⁹ Nlilitiimin ní nneenee ḡiti l̄i yii: <Tin Unimbɔti n̄aŋk̄ee, sii taa l̄i yii taa n̄aŋ!> ¹⁰ Ali m̄in diba dibee mita, ní an wanti kòkò f̄ati nín jóm̄ yilpu. ¹¹ Dicilpu niinee, bininjab bita bin bi n̄n túnní Seesaaree m-ceeyee b̄aān kudii kun ni m n̄n k̄óyee nyòk̄opu. ¹² Ní Unimbɔti Fām bí yii man n̄ bi n̄ n̄n cá, m̄ taa ḡugufi. Man n̄ nnabiyaamu muluu nee di n̄n n̄ó ki c̄uti K̄òrneel dumpu. ¹³ Ní ú mun máafi-ti u nín n̄n k̄a u-dumpu Unimbɔti t̄uŋŋu n̄ubò b̄aān ki t̄uk̄u-u yii: <T̄ó Jɔpa, bí yíñ-si Siim̄on un bi p̄aān diyindi yii Piyeeree. ¹⁴ U dàá t̄uk̄u-si tiboti tin pu sii n̄ a-samaau kòkò dàá d̄i kí ká difiilee.> ¹⁵ M̄ kí ki b̄i sòòn n̄ bee, ní Circir Fām kpákatiñ bi-pu kii mi nín n̄n kpákatiñ ti mun pu mpeepeekaam puee. ¹⁶ Niinee, m̄ t̄eeti ti-Dindaan nyòobundi nee pu, yii: <Jaan n̄n f̄ul binib Unimbɔti nyim, ama Unimbɔti dàá dàá f̄al nimbi n̄n Circir Fām ní.> ¹⁷ Unimbɔti pú bí mun u-Fām mbaantiim kii u nín n̄n pú ti mun puee ní, kun puee ti-kòkò f̄s̄ ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo ki kí. Kin man mun n̄ma ní m̄ kpákàn Unimbɔti?”

¹⁸ Bi gb̄il mimmee, kaa ti b̄i kp̄akanti-u, ki k̄in ki b̄i nyòŋkí Unimbɔti ki bí yii: “Mimmee, Unimbɔti yānti bin kaa sá Juuda yabee mun fá bi-kpitii kí n̄m̄a kí ká dimaŋfal dee.”

¹⁹ Bin bin bi n̄n p̄áb bi yāl Eetiyeen kúm boonee

b̄aān ali Feenisii n̄ Siipil n̄ Antiyòsi, ki sòòn Unimbɔti b̄i Juuda yab n̄maniŋma cee. ²⁰ Ama bi-kansikin biba bin nyánní Siipil n̄ Siireenee b̄aān Antiyòsi ki mun b̄i t̄uk̄u bin kaa sá Juuda yabee dinyòobumm̄on̄di din sòòn ti-Dindaan Yeesu puee. ²¹ Ti-Dindaan p̄ŋŋu n̄n bí bi-cee, ní kuni-pau n̄n f̄s̄ ki kí ki n̄ó ti-Dindaan.

²² Kriisitoo nikitil din bí Jeerusaleemee nín gb̄il an b̄otee ní bi d̄u Baarnaabasi ki tú Antiyòsi. ²³ U b̄aānee ní ki ká Unimbɔti nín b̄iñ bi-pu miŋyee ní an m̄óokiñ-u, ní u b̄i t̄i-bi kunyannyaau, yii bi-kòkò n̄ n̄n yú n̄ dip̄obil diba kí n̄n nákañ ti-Dindaan. ²⁴ Di sá yii u n̄n sá unim̄onti, ki gb̄i Circir Fām n̄n fookii. M̄in pu ní binib tikpil d̄omiñ ki n̄ó ti-Dindaan.

²⁵ M̄in boonee ní Baarnaabasi búnti Taarsi kí nyàab Sool. ²⁶ U b̄aān ki ká-uee, ní ki cáañ-u Antiyòsi. Dibimm̄on̄di kòk̄oee, bi n̄n d̄u k̄al Kriisitoo nikitil kansikin ki dākà binib tikpil Unimbɔti b̄ti. Antiyòsi tiŋkin ní bi péé péé ki yíñ Yeesu boonooliibi yii Kriisitoo yab.

²⁷ N̄yunti gbantee, Unimbɔti b̄naatiliibi biba nyánní Jeerusaleem ki sint̄i Antiyòsi. ²⁸ Bi-kansikin ubò ní bi n̄n yí Agaabusi. Unimbɔti Fām yānti ki-japaayee yíkii l̄i yí, n̄kum̄ miba dàá nyā kitiŋ kòkò pu kí n̄n p̄ó. (Ní m̄i lafun b̄aān Kloodi beel yun-tiŋ). ²⁹ Ní Yeesu boonooliibi b̄i m̄akà b̄aā n̄ma n̄ t̄i u n̄n n̄h̄n puee bí d̄ú t̄utuñ bi-nabiyaamu mun k̄ó Juudeeyee. ³⁰ Bi t̄iyyee, ní ki yānti Baarnaabasi n̄ Sool ȳoñ ki cáá c̄unni Jeerusaleem Kriisitoo nikitil kpilib cee.

12 N̄yunti gbantee, uboti Eeroodi kí ki b̄i s̄aantí Kriisitoo yab biba, ² ní ki yānti bi l̄an-ti Jaaki un sá Jaan maanee. ³ U ká yii an n̄aŋ Juuda yab ceeyee, ní u yānti bi cúu Piyeer mun. An n̄n sá iwiin in poon bi n̄m̄ó k̄pon̄ob bin baa n̄a n̄k̄pon̄onyòk̄oee ní. ⁴ Bi cúu-u ki t̄ó sarkanee, ní uboti l̄ēsoojab saalku n̄ ubò n̄ n̄n cí-u tiŋan. U là yii, bi yaa jín apibil j̄iŋaaliu ki d̄óyee, ú cáañ-u samaa n̄miin kí sòòn u-b̄ti. ⁵ N̄yunti n̄n Piyeer n̄n bí kusarkadiinee, Kriisitoo nikitil n̄n bí ki m̄e Unimbɔti u-pu, kaa gb̄entí.

⁶ Kutaa n̄ w̄untí Eeroodi n̄ cáá-u ibòsoon samaa n̄miinee, kunyeeuee, Piyeer n̄n sáká soojab bili kansikin ki d̄ó ki ḡeñ bi b̄ob̄-u ikusaka ili, ní soojab bili yú kipunyòk̄opu ki cí kusarkadii. ⁷ Kpalaayee, Unimbɔti t̄uŋŋu n̄ubò d̄omiñ, ní kusarkadiin wál nyákányaka. Ní nt̄uun fáá Piyeer takakal ki fint̄i-u, ní ki bí yii: “Yíkí malaa!” Ní ikusakee cúu f̄ófi u-n̄galiyin ki líti. ⁸ Ní nt̄uun bí yii: “Gb̄iñ a-dambalau kí táká a-naatakaŋ.” Ní u n̄a m̄in. Ní n̄u ḡiti bí yii: “D̄u a-satau kí p̄eñ, kí n̄n n̄ó-mi.” ⁹ Ní Piyeer n̄ó-u ki nyánní kusarkadiin, kaa nyí min nt̄uun b̄i n̄aānee sá ibaam̄on, an n̄a-u kii kudamint̄iuee ní. ¹⁰ Bi j̄iti soojapeekaabi pu ki tin j̄iti bililitiibi mun puee, ní ki b̄aān tikúti punyòk̄oki kin t̄ú kitiŋinee. Kipunyòk̄oee cúu piiti ki-ba bi-n̄miin, ní bi nyáñ ki t̄aān didandi diba pu. Kpalaayee, nt̄uunee yíkí Piyeer cee.

¹¹ Niinee ní Piyeer b̄eé ní ki bí yii: “K̄ŋk̄on̄nee, tiŋman, m̄ nyí yii ti-Dindaan di túnní u-t̄uŋŋu n̄u dàá nyānti-mi Eeroodi n̄an n̄n tin kòk̄owoooo Juuda yab b̄aā cí kí n̄a-mee.”

¹² U yúl ki dákafèe, ní ki nín dòón Maarii Jaan un bi páàn diyindi yii Maarkee na dumpu. Niin ní binib tikpil nín kpáfí ki bī mēe. ¹³ Ní u bàñ ki fáá kunaakoou punyokò, ní usapoon ubo un bi nín yí Roodee sùtín kí pílfi. ¹⁴ U bèè Piyeer neenee, ní an móokì-u, ú bàà piiti-uee, ní u sán ki cùtíi tükü yii Piyeer yú kipunyokòpu. ¹⁵ Ní bi bí-u yii: “A wáati níiín?” Ní u bí yii: “An baasii sá ibaamon ní!” Ni-inee ní bi bí yii: “An dàá nín sá Unimbóti tūuṅṅu ṅun cí-uee ní!” ¹⁶ ṅyunti gbantee, Piyeer péēgbín-tii fátí, ní bi cúú piiti ki ká-uee, ní ki bákati sēee. ¹⁷ Ní Piyeer dū u-ṅal ki tēefi-bi yii bí ṅmīlee, ní u bī máafi-bi Unimbóti nín nyánti-u kusarkadiin puee. Ní u bí-bi yii: “Cúú tükúmaan Jaaki nì nnabiyaamu mun kínee.” Ní u nyán ki búnti laaaba mun.

¹⁸ Kutaa wúntèe, soojab pòbiliṅ bīil tikpil, ní bi bī bàlfi tób yii: “Ba ñi nín ṅá Piyeer dee?”

¹⁹ Eeroodi tú bí nyàab-u, ní baa kpáàa ká-u. Ní u bí yii bí bàlfi soojab tiboti, ní ki pú nsan bí kpò-bi. Niinee ní Eeroodi yíki Juudee ki cùtíi kòò Seesaree.

²⁰ Eeroodi nín fōō Tiir nì Siidon yab pu diṅuul, ní bīn kpáfí dicilpu kí cúú ká-u. U-tiṅkin ní bi nín tūntí tiṅin ki cáabiñ bīn cee, míñ puee, bi píi uboti Eeroodi cindin kpiliu Blasitusi kubootiiu ki wáati, ní ki cùtíi gbāam uboti Eeroodi.

²¹ ṅwiin ṅun bi nín síiñee bāañee, Eeroodi pēen u-beebokutiṅ ki ká u-beejal pu ki bī sòon nì bi tiboti. ²² Ní samaa bī kúuntí yii: “An sá unimbóti ubo di sòon, an kaa sá unil!” ²³ Dicilpu niin ní Unimbóti tūuṅṅu ṅubo cáañ iween ki tó u-pu, kun puee waa tī Unimbóti tinyool. Ní akoosibil aba kó u-ni ki ṅmó ki kūu-u.

²⁴ ṅyunti gbantee, Unimbóti nyòobundi mòtíi gbìti, ní bin fòol ki kíikée wíṅṅu gbēentí.

²⁵ Baarnaabasi nì Sool dòò bi-tuṅṅi Jeerusaleemee, ní ki fátii gítíi, ki kpáañní Jaan un bi páàn diyindi yii Maarkee.

13 Unimbóti bōnaatiliibi nì bidakaliibi biba nín bí Kriisitoo nikitil din bí Antiyōsee kansikin, bīn di sá: Baarnaabasi, Siimeeyon un bi nín páàn diyindi yii Niijeeree, nì Lusiyusi un sá Siireenee, nì Sool nì Manayeeṅ (un Eeroodi baa nín kpíiñee). ² ṅyunti ṅun bi bóob kinyokò ki bī nyóṅkí ti-Dindaanee, ní Unimbóti Fām bí yii: “Gántimaan Baarnaabasi nì Sool kí yóon-mi ditundi din pu m yíiñ-bee pu.” ³ Bi bóob kinyokò ki mēēki dóyee, ní bi dū bi-ṅalii ki páàn Baarnaabasi nì Sool pu, ní ki yánti bi búnti.

⁴ Baarnaabasi nì Sool bin Unimbóti Fām nín túee nín sintí Seelusii ki bāñee, ki kó meela ki nín cá Siipil. ⁵ Bi bàñ Salamiinee, ki bī sòon Unimbóti boti Juuda yab kpafidiṅṅin. Jaan-Maarki nín bí bi-cee kí nín tútuñ-bi.

⁶ Ní bi cōm Siipil timmu kòkon, ali ki tin bàñ Pafosi. Niin ní bi tin ká ujuudaja ubo, u sá ukpaṅkpanti bi yí-u Baar-Yeesu, u móntí yii u sá Unimbóti bōnaatiliu. ⁷ Gómīna Seegusi Poolusi uciṅfiti cee ní u nín bí. Gómīnee là kí pílfi Unimbóti nyòobundee ní ki yíiñ Baarnaabasi nì Sool. ⁸ Ama Eelimesi ukpaṅkpantee (u-yindi dee greeki sooni poon) nín móti, ki là kí pikiliñ gómīna ñ taa fōō

Unimbóti boti kí kíí. ⁹ Niinee, Unimbóti Fām bāañ Sool un bi yí Pool muee, ní u kpēe-u soooo, ¹⁰ ní ki bí-u yii: “Sitaan biki, sii di gbí iciṅṅmatinṅkaa nì diganṅam ki jáà nì ibaamon kòko. Aa làá gbēen ki gbintii bīil Unimbóti sambiyaamu mun tēēneee?”

¹¹ Too, kōṅkōneee, Unimbóti dàá yánti á kpánti uṅofu. Aa làá ti wál ṅwiin iyunti iba poon.” Dicilpu niinee, u kpánti uṅofu, ní u kíñ ki bī táfí ki nyàab un dàá dàti-uee. ¹² Ní gómīnee ká tin jítèe ní ki fōō dinyòobummòondee ki kíí. Kun puee ti-Dindaan boti tin bi dákèe kó-u tiṅan.

¹³ Ní Pool nì bin nín cēenti-uee kó meela ki yíki Pafosi ki bàñ Peeji Paṅfilii watil. Ní Jaan un bi yí Maarkee gbēen niin ki nín gítíi Jeerusaleem. ¹⁴ Bi yíki Peeji, ki nín nìkì bi-saṅṅu ki tin bàñ Antiyōsi tiṅki, Pisidii watil. Ní ṅwiṅṅuṅfikaa dalee, bi kó Juuda yab kpafidiikun ki kál. ¹⁵ Bin béeyee káañ mara nì Unimbóti bōnaatiliibi takaldab poon ki dóyee, ní kukpafidii kpilib túnní bi-cee yii: “Nnabiyaamu, ni yaa cáá isanṅki iba kí tī samaa, ní sòon.” ¹⁶ Ní Pool yíki ki yōon u-ṅal yilpu ki jáam-bi, ní ki bí-bi yii:

“Nimbi Israyeel yab, nì nimbi bin fāṅkí Unimbótee, pílfiimaan! ¹⁷ Israyeel yab Nimbotiu nín lēeti-naanjab ki yánti bi bütí ṅyunti ṅun bi nín bí kuni-caṅu Eejipiti tiṅkinee. Ní Unimbóti nín dū u-pōṅṅu ki nyánti-bi, ¹⁸ ki jín bi-pu kimotii bi-bimbim pu ki ṅúb-bi abin imuṅku ili nyòokom kupōon, ¹⁹ ní ki jáñ ki kúnti atimbun aluli Kanaan tiṅkin, ní ki dū Israyeel yab ki káañ bi kpánti bitindambi. ²⁰ Bi kál niin kii abin tilaafati tili nì imuṅku ili nì saalaa.

“Boonee ní u tī-bi bikpilib bin dàá nín kpòoti-bee ki tin sáa Unimbóti bōnaatiliu Samueel yun-tiṅ. ²¹ ṅyunti gbanti ní bi bí yii bi là uboti. Ni-inee, Unimbóti tī-bi Sayuul Kiisi jipōon un nyánní Banjaminee naakookunee, u kál abin imuṅku ili. ²² Boonee, Unimbóti dū-u ki fá, ní ki dū Dafidi ki káañ. Úñ pu ní u sòon yii: <M ká Dafidi Jeesee jipōon. Úñ di fáati m-pobil. U dàá dáá ṅá min kòko m lèe.> ”

²³ Ní Pool nìkí ki lí yii: “U-maaliṅ poon ní Unimbóti yánti bi màl Ufil ubo ki tī Israyeel yab, kii u nín nín pōon puee: ún di sá Yeesu. ²⁴ Kí wáati ú bāñee, Jaan nín sòon nì Israyeel yab kòko bí fá bi-kpitií kí yánti bí fál-bi Unimbóti nyim. ²⁵ ṅyunti ṅun Jaan nín dàá dóó u-tundee, ní u bí-bi yii: <ṅma ní ni dákafi yii m sá ní? Maa sá un ní ni dákafi yii m sée! Ama ubo dòon man boon, maa kpánti kí búti u-naataaṅmiii gba.>

²⁶ “Nnabiyaamu, nimbi Abraam maaliṅ biyaa-mu, nì nimbi binicambi bin fāṅkí Unimbótee, timbi ní Unimbóti dū dinyòobundi nee ki tiñ, tí ká difiil.

²⁷ Binib bin kòò Jeerusaleemee nì bi-botiibi kaa nín bèe un ní Yeesu sée, kaa bèe Unimbóti bōnaatiliibi boti tin bi káañ ṅwiṅṅuṅfikaa sá kamaa dalee taapu mun. Bi nín yánti bi kūu Yeesu puee, bi ṅá min Unimbóti bōnaatiliibi nín sòon kí yóñee dee. ²⁸ Nì min sá kamaa ní baa ká tin u ṅá kí máañ ṅkúmee, bi mēēPiilati yii ú kpò-u. ²⁹ Bi ṅá tin kòkòwoooo bi nín ṅmāñ ki síiñ u-puee, ní bi kpákatiñ-u ndòpuntikaa pu, ki dū-u ki ṅá dikaakulin. ³⁰ Ama Unimbóti fikiti-u ditāṅkpiliin.

³¹ Boonee, bin nín nyánní Gaaliilee ki céení-u

Jeerusaleemee nín ká-u iwiin tikpil poon. Kònkònee, binibee gbanti di kíin kí sá seeradambi kí lèekí seera u-pu kí tìi samaa.

³² - ³³ "Mín pu ní timbi bí tükù-ni dinyòobum-mòondi yii, dipoondi din Unimbòti pòon ti-naanjabee, u nín fikiti Yeesuee, u ñá-dì kí tii timbi bi-naantiibi dee. Ali kii an nín ñmàn Soom takaldaliliti poon puee, yii: Unimbòti bí yii: <A sá m-Jipòon, m dáká dín yii man di màl-si.> ³⁴ ní kí gítì sòon u-pu yii: <M dàá dàá ñá-ni tiñan tin m nín pòon Dafidi ní ibaamònee.> An taapu sá yii, u dàá fikiti Yeesu ditanjpiilin, u-wunti ñ taa sū. ³⁵ Mín puee ní Dafidi lí u-takaldau poon laaaba Yeesu pu yii: <Aa làá yànti a-circir tontonliu wunti ñ sū.>

³⁶ Dafidi yuntiqúee u nín sá Unimbòti tontonliu ní kí ñáañ min ní Unimbòti lèeki síiñee. U dàa kpî, ní bi síb-u kí kól u-naanjab, ní u-wunti sū. ³⁷ Ama Yeesu un Unimbòti fikitée, ún wunti kaa sū.

³⁸ Nnabiyaamu, béémaan yii tin tin ní ti sòon kí tükù-ni nee di sá, ún pu ní ni kpánti deedeedambi Unimbòti nimiin. Ni nín nóó Mooisi marabee, naa nín ñùn kí kpánti deedeedambi Unimbòti nimiin; ³⁹ ama un yaa fòó Yeesu kí kííyee, Unimbòti dù u-kpitii kòkò ní kí pò-u. ⁴⁰ Ní kpèèmaan tiñan, tibòti tin Unimbòti bónaatiibi nín sòonée ñ taa bàñ-ni, yii: ⁴¹ Unimbòti bí yii: <Kpèèfandambi kpèèmaan, bàkatímaan kí wòjkiimaan! Di sá yii ni-yuntii nee poon m dàá ñá ditundi diba din bi yaa làá bí máafi-ni gba, naa làá fòó kí kííyee.> " ⁴² Pòol ní Baarnaabasi nyáñ kukpafidiinee, ní bi mèe-bi yii ñwiññufikaa ñun dòonée bí dàá gítì sòon tibòti gbanti pu. ⁴³ Binib kòkò yáañ kí nín kùñee, Juuda yab nì binicambi bin fòó Juuda yab marabee tikpil nín nóó Pòol ní Baarnaabasi, ní bíin bí sòon kí tii-bi kunyannyaau, yii, bí nín yú deedeede kí ñúb diyimòol din Unimbòti tii-bee.

⁴⁴ ñwiññufikaa dal fátii bāañee, kitiñ yab kòkò ñman nín péékòonni ní, kí dàá pilfi Unimbòti boti.

⁴⁵ Juuda yab ká kunipaauee, ní kí kíin kí bí ñáañ Pòol ní Baarnaabasi ipoompoon, kí bí yii Pòol nín sòon tiñyee kaa sá mín, ní kí síf-u. ⁴⁶ Ní Pòol ní Baarnaabasi tükù-bi ibaamòon, kaa fāñkí, yii: "An sá nimbi cee ní ti máañ kí péé kí sòon Unimbòti boti. Ama, kii ní nín yii tibòti gbanti pu kí dàkafi yii naa máañ dimañfal din kaa cáá dikuntilee, an puee tí dàá nín kíin kí sòon bin kaa sá Juuda yabee cee ní. ⁴⁷ Kun puee ti-Dindaan nín bí tí ñá miñyee dee. Ti-Dindaan bí yii: <M lèe-si á nín sá ñwalfi kí cùnni difiil ali kitiñgbeennyòkò.> " ⁴⁸ Bin kaa sá Juuda yabee gbíl mimmee, ní kí bí fàal kí pàkà ti-Dindaan nyòobundi. Ní bin kòkò nín sá bin dàá ká dimañfal din kaa cáá dikuntilee fòó kí kíí.

⁴⁹ Ní ti-Dindaan nyòobundi gbìti kitiñ gbanti kòkòon. ⁵⁰ Ama Juuda yab téé binimpukpaambi bin fòó Juuda yab marabee ní kitiñ poon yidambi, ní bí yíki kí páb Pòol ní Baarnaabasi ali kí jiiñ-bi bi-tiñki pu. ⁵¹ Ní Pòol ní Baarnaabasi gbáfi bi-naatakañ kpòñkòom kí yàl bi-tiñki pu, an nín sá-bi kudaanñu yii ibòsoon dō kí cí-bi, ní kí búnti Ikoonium. ⁵² Ama bin nín fòó Yeesu kí kíí Antiyòosi tiñkinee nín gbí dipòopñkpaandi ní Circir Fām.

14 Ikoonium tiñkinee, Pòol ní Baarnaabasi tí kó Juuda yab kpafidiikun mbaantiim, kí

sòon tiñan, ali binib tikpil, Juuda yab nì Greeki yab kòkò, fòó kí kíí. ² Ama Juuda yab bin kaa fòó kí kííyee téé bin kaa sá Juuda yabee bí cùu ñá Pòol ní Baarnaabasi tin kaa ñāñee. ³ Ní mín kòkòee, Pòol ní Baarnaabasi kál kí yúnti Ikoonium kí sòon ti-Dindaan boti, kaa fāñkí, ní ti-Dindaan yānti bí ñáañ tidaandi ní maamaacib kí dákà yii bí nín sòon u-ñanti puee, an sá ibaamòon. ⁴ Ní kitiñin yab cùu yākatì mili: biba bí Juuda yab jandi pú, ní bin kíñee mun bí Yeesu kpambaliñ jandi pú.

⁵ Ní Juuda yab nì bin kaa sá Juuda yabee, kí kpáañ bi-botiibi, kpáfi kí bí bónti kí là kí sàañ-bi, kí yāñki-bi atanjkee kí kpò. ⁶ Pòol ní Baarnaabasi bée mimmee, ní kí sán kí búnti kí tin bàñ Liista ní Deebi, ntimu mun bí Liikayoonii tiñkinee, ní mukpaanceetii, ⁷ kí bí niin kí sòon Yeesu bòmòntiiti.

⁸ Ufaliñfaan ubò nín bí Liista, bí péémàl-uee, u-taani fáká ní waa còom kí ká. ⁹ Dalba uninjee bí pilfi Pòol nyòobundee, ní Pòol dù u-nimikpèeñu kí bàañ u-pu, kí bée yii u cáá fookii Unimbòti pu kí ñùn kí ká dicaandee, ¹⁰ ní u téen mpon yii: "Yíkì yíl mólmòl a-taani pu!" Ní u nyii kí yíki krùb kí bí còom. ¹¹ Samaa nín ká min Pòol ñee, ní bí bí tati ní Liikayoonii soonin yii: "Awa aba kpánti binib kí kpákatiñ ti-cee!" ¹² Ní bí pú Baarnaabasi diyindi yii Suusi, ní kí pú Pòol mun yii Eemasi, kun puee ún di nín sòon ní samaa. ¹³ Ní utandaan un nín tòotì diwaal din bi yú Suusi, di-diuku yú kitiñ kpaanceetiñyee, dùñ nsupumpukum ^fc^ kí léeñ inajaa kí cáañ kitiñ punyòkòpu, u ní samaa là kí dùu tòotì-bi. ¹⁴ Yeesu kpambaliñ Pòol ní Baarnaabasi gbíl mimmee, an wùñ-bi, ní bí cáti bi-bokutiñ kí sán kí nín cá samaayee kansikin kí tati yii: ¹⁵ "Ti-yab, ba ñá ní ni ñáañ miñ? Ti mun péé sá binib kii nimbee ní, tiwumbaantiil. Ní tí bí tükù-ni dinyòobummòondi, yii ní fá ni-waani gbanti ñin sá famee kí nóó Unimbòti un bée. Ún di náañ yilpu ní taapu ní tiñku, ní tin kòkòwoooo péebée. ¹⁶ ñyunti ñun jítèe, u nín yānti atimbun kamaa ñáañ ñi nín là puee. ¹⁷ Ní mín kòkòee, u dákà-ñi kun ní u sée, ní u-ñáantamin: di sá yii u yānti utaa ní, tiwan lòon, tijikaal gbóoti kí tii-ni dipòopindi." ¹⁸ Mpon ní mpon ní Yeesu kpambaliñ dù tibòti gbanti kí dùu piiñ samaa nsan bí taa ñmā kí tòotì-bi.

¹⁹ Boonee, Juuda yab biba nyánni Antiyòosi ní Ikoonium kí ñún kí ñmātiñ samaa, kí yāñki Pòol atanjkee kí fūñ-u kí cáá bíl kitiñ boon ñkpaanceeti, kí dàkafi yii u kpî dee. ²⁰ Kriisitoo yab dàá dómiñ kí mántii tú-u, ní Pòol yíki kí nín cá kitiñin. Kutaa wúntèe, ní u ní Baarnaabasi búnti Deebi.

²¹ Bi sòon dinyòobummòondi kitiñ gbantin kí yānti binib tikpil kpánti Kriisitoo yab. Boonee ní bí nín gitiñ Liista, Ikoonium ní Antiyòosi. ²² Bi nín tii Kriisitoo yab kunyannyaau, kí sáñki-bi yii bí nín pòontì biba Yeesu botin, ní kí bí-bi yii: "An sá ní falaakpaan ní tí nín ñmā kí kó Unimbòti beelin." ²³ Ní bí lèeki bikpilil Kriisitoo nikitil sá kamaa poon, kí bóob kinyòkò kí mèeki dóyee, kí dū-bi kí dùu ñá ti-Dindaan un bi fòó kí kííyee ñaan.

²⁴ Bi dín Pisiidii puee, kí bāañ Pañfilii. ²⁵ Bi sòon Unimbòti boti Peeji kí dóyee, ní kí nín sinti Atalii.

²⁶ Niin ní bí kó meela kí búnti Antiyòosi, laakin Kri-

isitoo yab n̄n mēēUnimbōti n̄ tūtuh-bi atuun n̄n bi ḡaān nee puee.

²⁷ Bi bàānee, ki kpáfi Kriisitoo nikitil ní ki máafi tin kòkòwoooo Unimbōti ḡá ki t̄i-bee, n̄ min ní u p̄iiti n̄san bin kaa sá Juuda yabee kòkò n̄ f̄ōō kí kíyee. ²⁸ Ní bi n̄n kāl ki yúnti f̄iui Kriisitoo yab cee.

15 Bininjab biba n̄n nyánni Juudee ki dóm̄in Antiyōsi, ki kí ki b̄i dākà nnabiyaamu yii: “Ní yaa kaa ḡífi kii Mooisi marau n̄n l̄i puee, naa ḡūn kí ká difiil.” ² Niinee, P̄ool n̄ Baarnaabasi kaa kíí, ní kunikp̄oḡkp̄oḡkpaanḡu kó bi-kansikin. Ní bi bí yii P̄ool n̄ Baarnaabasi ní Kriisitoo yab biba mun n̄ j̄m̄ Jeerusaleem Yeesu kpambaliḡ n̄ bikpilib cee, bí kpèe an boti.

³ Ní Kriisitoo nikitil nyánti-bi nsanni, ní bi d̄in Feenisii n̄ Samarii ki máafi bin kaa sá Juuda yabee n̄n kpánti bi-bimbim ki f̄ōō Yeesu ki kíí puee. Niinee ní an m̄ókiñ Kriisitoo nikitil kòkò.

⁴ Bi bàñ Jeerusaleemee, ní Yeesu kpambaliḡ n̄ bikpilib n̄ Kriisitoo nikitil kòkò f̄ōō-bi. Ní bi máafi Unimbōti n̄n dū-bi ki ḡaān atuun puee. ⁵ Niinee ní Fariisab jandi d̄in n̄n f̄ōō ki kíyee yíki, kaa kíí, yii, bi máah kí ḡífi bin kaa sá Juuda yabee kí yánti bí n̄n ḡúb Mooisi marab kí wàat̄i ní bí n̄n n̄n sá Kriisitoo yab.

⁶ Ní Yeesu kpambaliḡ n̄ bikpilib kpáfi kí kpèe an boti. ⁷ Bi n̄n kpáká ki yúnti, ní Piyeer dāa n̄n yíki ki bí yii: “M-nabiyaamu, ni nyí yii, doooo ḡkilkaam ní Unimbōti lēe-mi ni-kansikin m̄ s̄oñ tibom̄ont̄iil kí t̄i bin kaa sá Juuda yabee, bí ḡb̄il kí f̄ōō kí kíí.

⁸ Ní Unimbōti un nyí binib p̄obiliḡinee t̄i-bi Circir Fām kii timbee, kí dākà yii u f̄ōō-bi. ⁹ Waa ḡānti b̄in n̄ timbi, bi n̄n f̄ōō-u ki kíyee ní u f̄inti bi-p̄obiliḡ circir. ¹⁰ Ba pu ní ni c̄oḡkí Unimbōti ki cáā di-waḡgul d̄in ti-naanjab n̄ timbi ti-ba kaa ḡún ki túnee, ki cáā t̄unt̄i Kriisitoo yab? ¹¹ An sá n̄ ti-Dindaan Yeesu ḡanti pu ní ti máká yii ti ká difiil kii bí muee.”

¹² Niinee ní samaa kòkò ḡm̄il, ní ki k̄in ki b̄i p̄ilfi Baarnaabasi n̄ P̄ool n̄n b̄i máafi Unimbōti n̄n n̄n d̄i bi-pu ki ḡaān tidaandi n̄ maamaacib bin kaa sá Juuda yabee kansikinee. ¹³ Bi s̄oñ ki d̄óyee, ní Jaaki f̄ōō dinyoobundi ki bí yii: “M-nabiyaamu, p̄ilfimaan-mi! ¹⁴ Siim̄on bàā máafi-ni min ní Unimbōti n̄n kpèe ki l̄uti doooo ḡkilkaamin bin kaa sá Juuda yabee kansikin bin n̄ n̄n sá u-yabee. ¹⁵ An n̄ó n̄ Unimbōti b̄onaatiliibi n̄n n̄n s̄oñ puee, kun puee an n̄n ḡm̄ān Unimbōti takaldaun yii: ¹⁶ <M̄in boonee, m̄ dāá dāá ḡit̄in kí f̄at̄i mā Dafidi diiku kun n̄n l̄it̄e. M̄ dāá dāá f̄at̄i mā u-guḡḡi m̄ólm̄ol, ¹⁷ kí ḡm̄ā kí yánti binib bin kòkò kínee n̄ nyàab man bi-Dindaan, ki kpáan atimbun ḡin kòkò m̄ yíin ḡi n̄n sá m-yabee. ¹⁸ Man ni-Dindaan un n̄n yánti bi b̄eē dooooyee tin tin m̄ dāá dāá ḡee di l̄i m̄in.>

¹⁹ “M̄in puee ní man Jaaki ká yii, an kaa máah tí n̄n páb bin kaa sá Juuda yab ki kpánti bi-bimbim ki f̄ōō Unimbōti ki kíyee. ²⁰ Ama tí ḡm̄ā kí t̄uk̄umaan-bi bí yánti kí taa ti n̄n j̄in tiwan tin bi dū ki t̄ot̄i awaayee, kí taa ḡá tilaakpaal, kí taa ḡm̄ó fatiku, kí taa j̄i tiwan tin baa l̄ant̄i fatiku nyánee.

²¹ Di sá yii, doooo jaanjaan ki dāa dūu s̄ā d̄in,

binib ḡb̄int̄i bí ki s̄oñ Mooisi marab pu n̄timu sá kamaa poon, ki k̄aān u-takaldab akpafidiin ni ḡwiḡḡuḡfikaa sá kamaa dal.”

²² Niinee ní Yeesu kpambaliḡ, n̄ bikpilib, n̄ Kriisitoo yab kòkò bí yii bi dāá lēēbi-kansikin biba kí t̄o Antiyōsi, bi n̄ P̄ool n̄ Baarnaabasi. Bin bi lēēyee di sá Juudi un bi n̄n ȳi Baasaabasee, n̄ Siilasi. Bininjab bili ḡbanti ní nnabiyaamu kòkò n̄n t̄o.

²³ Ní bi t̄i-bi takalda un poon bi ḡm̄ān yii: “Timbi ni-nabiyaamu Yeesu kpambaliḡ n̄ bikpilib jáamiñ nimbi nnabiyaamu mun kaa sá Juuda yab ki bí Antiyōsi ní Siirii n̄ Siiliisiiyee. ²⁴ Ti ḡb̄il yii ti-yab biba dóm̄in ni-cee ki s̄oñ n̄ ni tiboti, ki yánti ni b̄ak̄at̄i n̄ ni-ba, ki b̄iil ni-p̄obiliḡ. Ti mun kaa t̄unn̄i-bi ni-cee. ²⁵ M̄in pu ní ti mun s̄oñ ki kpáfi ki lēēbinib biba ki dū-bi ki t̄unn̄i ni-cee, bi n̄ Baarnaabasi n̄ P̄ool ti-nabineeḡkaamu, ²⁶ binib bin dū bi-ba ki t̄i ḡk̄um̄ ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo yindi puee. ²⁷ M̄in puee ní ti dū binib bili nee, Juudi n̄ Siilasi, ki t̄unn̄i ni-cee, bí s̄oñ ni-nimiin tibobaant̄iil ḡbanti pu. ²⁸ Min ḡāñ Unimbōti Fām cee ki kpáan ti mun ceeyee di sá tí taa ti dū awaḡgul aba kí t̄un̄-ni, an yaa kaa tin sá tin máah ní ḡee. ²⁹ T̄in di sá yii ni máah kí yí kí taa ti ḡm̄ó tinan tin bi t̄ot̄i awaayee, kí taa ḡm̄ó fatiku, kí taa ḡm̄ó tiwan tin kp̄i baa l̄ant̄i fatiku nyánee, kí taa ḡá tilaakpaal. Min ḡāñ ki t̄i-nee di sá ní kòò tiwan ḡbanti. Ní n̄n bí tiḡan!”

³⁰ Niinee ní binib bin bi túee b̄unt̄i Antiyōsi. Bi bànee ki kpáfi Kriisitoo yab ki dū takaldee ki t̄i-bi. ³¹ Bi k̄aān takaldee ki d̄óyee, ní an m̄ókiñ bàā ḡma, kun puee takaldee cáāñ-bi dip̄oos̄oḡkil. ³² Juudi n̄ Siilasi mun n̄n sá Unimbōti b̄onaatiliibi, ní ki s̄oñ tiboti tikpil ki s̄oḡki nnabiyaamu p̄obiliḡ, ní an k̄uti-bi m̄pon. ³³ An dāa ḡm̄ānti ḡyunti ḡb̄oee, ní nnabiyaamu mun cee bi c̄ut̄eē k̄aān-bi n̄ dip̄oopindi, ki yánti bi n̄n ḡit̄in bin t̄unn̄i-bee cee. [³⁴ Ní Siilasi ún là kí ḡb̄int̄i niin.]

³⁵ P̄ool n̄ Baarnaabasi ḡb̄int̄i Antiyōsi bi n̄ binib tikpil bí ki s̄oñ ki dākà ti-Dindaan b̄om̄ont̄iiti.

³⁶ Iyunti iba j̄iti boonee, ní P̄ool bí Baarnaabasi yii: “Yánti tí ḡit̄i n̄timu mun poon ti n̄n s̄oñ ti-Dindaan b̄otee kí m̄ant̄i ti-nabiyaamu pu kí kpèe yii bi bí mana.” ³⁷ Ní Baarnaabasi bàā là bí kpáan Jaan un bi ȳi Maarkee, ³⁸ ní P̄ool kaa n̄n kí yii, baa ḡūn kí kpáan unil un n̄n dū-bi ki fá doooo Paḡfili, bi n̄ u kaa ti n̄ó ki t̄un̄ ditundee. ³⁹ Ní bi n̄n kpáká ali an p̄óki, ní ki dāa kpáā dūu yān tob̄in. Ní Baarnaabasi ȳoñ Maarki, bi kó meela ki n̄n cá Siipil. ⁴⁰ Ní P̄ool mun lēēSiilasi. Kí wàat̄i P̄ool n̄ n̄n n̄n c̄ee, nnabiyaamu m̄ēti-Dindaan n̄ biin u-boon. ⁴¹ Ní u d̄i Siirii n̄ Siiliisii, ki m̄ot̄i k̄uti Kriisitoo nikitij m̄pon.

16 P̄ool bàñ Deebi n̄ Liistee, Kriisitoo ḡou ubo n̄n bí niin, bi ȳi-u Tiimootee, u-na n̄n sá Ujudanimpu ní ki f̄ōō kí kíí, ní u-baa sá Greeki.

² Nnabiyaamu mun n̄n bí Liista ní Ikooniumee n̄n s̄oñ kijapaayee pu yii u sá unimonti. ³ P̄ool n̄n là Tiimootee n̄ n̄n bí u-ceeyee, ní u kpáan-u. Juuda yab bin n̄n k̄óò niinee puee ní u ḡi-u, kun puee bi kòkò n̄n nyí yii Tiimootee baa sá Greeki.

⁴ N̄timu mun kòkòwoooo poon bi j̄it̄eē, bi s̄oñ ki t̄uk̄u Kriisitoo yab yii Yeesu kpambaliḡ n̄

Jeerusaleem kpilib nín nìn kpáfi ki ká tiŋyee, bí nìn núb-ti tiŋan. ⁵ An nìn yánti Kriisitoo nikitin nìn mòtù fòól ki kííkí ní bi-wíŋŋu gbēentí kutaa sá kamaa.

⁶ Circir Fām nìn yí yii Pɔól n̄ taa sòòn Unimbòti boti Asii tiŋkinee, ní b̄j dūu dī Frijii n̄ Gaalaati timmun watil. ⁷ Bi tóob Miisii tiŋkee ki bàà màkafi kí cù Bitinii, ama ní Yeesu Fām tí yí, yii bí taa dī niin. ⁸ Niinee ní bi dūu dī Miisii ki nín s̄nti Troowasi. ⁹ Kunyeeuee ní Unimbòti n̄b̄biti Pɔól nimiliŋ, u ká Umaseeduaanja ubo yú ki gbāam̄-u yii, “Dín Maseeduaan kí dāá jòón-ti!” ¹⁰ Pɔól ká mimmee, ní ti bēe yii Unimbòti di yí-ti tí cúú sòòn u-nyoobummoondi Maseeduaan. D̄cilpu niinee ní ti b̄nti ki nín cá.

¹¹ Ti kó meela ki yíkì Troowasi, ní ki túl d̄icancaal ki búnti Samootrasi. Kutaa wúntèe, ti nín cá Neeyapooliisi, ¹² ní ki dāa yíkì niin ki búnti Fiiliipi, kitiŋkpaan̄ŋi kin bí Maseeduaan tiŋkin, ki bí Room yab ŋaane. Ti nìn kāl kitiŋ gbantin iwiŋkaan̄kaa iba. ¹³ ŋwiŋŋuŋfikaa dalee, ti nyán kitiŋ kpaanceetiŋu ŋkpin ŋubo caŋin, ki nyāab laakin bi kpáfi kí mèe Unimbotee. Ti kálee, ní ki sòòn n̄ binimpoobi bin nìn kpáfi niinee. ¹⁴ Unimpu ubo nìn bí bin nìn b̄i p̄lfée kansikin, bi yí-u Liidiya. U nìn nyánni Tiyatiir tiŋkin ki sá unyampu ki nyáfi bisatamambi. U nìn f̄an̄kí Unimbòti, ní ti-Dindaan p̄iti u-p̄obil ki yánti u f̄oó Pɔól boti. ¹⁵ Unimpuee yánti ti f̄ul u n̄ u-samaau Unimbòti nyim. Ní u mèe-ti yii: “Ni yaa lafun nyí yii tiŋman m f̄oó ti-Dindaan ki kíí, ní dāan kí n̄n kòd m-dumpu.” Ní u páb-ti ali ti lafun c̄t̄i u-dumpu.

¹⁶ Dalba ti nìn cá ŋwimmeem paan̄ŋu puee, ti tú usapoon ubo, u sá uyumbu ki nìn cá arasinii ubo u-ni ki wāl. An di nìn yí-ti u kánti animil tikpil ki cāab̄in u-dindambi. ¹⁷ Ní usapoonee kí k̄n̄ ki n̄ó ti n̄ Pɔól, ki tátí yii: “Bininjab nee sá yilpu Nimbotiu t̄ont̄onliibi ní, bi b̄i sòòn n̄ ni min ní ni dāá dī kí ká difiilee ní!” ¹⁸ U dū iwiin tikpil ki n̄ó-ti ki sòòn an boti. Pɔól dāa ḡiye, ní ki f̄ati bí arasiniiyee yii: “Ní Yeesu Kriisitoo yindi pu ní m bí yii á nyā usapoon nee-ni.” Ní arasiniiyee kpāā nyán niin d̄cilpu.

¹⁹ Uyumbuee dindambi ká yii Pɔól b̄il̄ n̄san ŋun pu bi kánti animilee, ní bi cúu u n̄ Siilasi ki dáal-bi ki cáá c̄nni bikpilib n̄miin laakin kunipaau nìn kpáfée, ²⁰ ní ki dāa ȳoñ-bi ki c̄nni biyidambi cee ki bí yii: “Binib nee di b̄il̄ kitiŋ. Bi sá Juuda yab ní. ²¹ Marab bin bi dākèe, timbi Room yab kaa ŋūn kí f̄oóyaaa kaa ŋūn kí dī-bi mun.” ²² Niinee ní kunipaau k̄k̄o d̄omiin ki k̄t̄i, ní bi kpáfi Pɔól n̄ Siilasi pu, ní biyidambi dáal Pɔól n̄ Siilasi b̄okutiŋ ki p̄eeti, ní ki bí yii bí gbá-bi anaalab. ²³ Bi yánti bi t̄afi-bi m̄in ki d̄ooyee, ní bi cáá-bi ki tó sarkan, ní ki bí yii sooja un cí bisarkadambēe n̄ nìn kp̄é-bi tiŋan. ²⁴ Bi kpáafi soojee m̄in ki d̄ooyee, ní u f̄oó-bi ki cáá tó kusarkadii poon ki bá-bi abaa.

²⁵ Kunyataasiu nyokomee, Pɔól n̄ Siilasi b̄i mèe ki ḡa ilan ki nyóŋkí Unimbòti, ní bisarkadambi bin kínee b̄i p̄lfi. ²⁶ Kpalaa kpalaa niinee, kitiŋ c̄ŋkí ki kpāan̄ kusarkadii. D̄cilpu niinee, mpunyomu k̄k̄o cúú p̄iti, ní tin bi b̄oob bisarkadambēe k̄k̄o cúú b̄t̄i. ²⁷ Sooja un cí bisarkadambēe n̄n̄ finti,

mpunyomu wāyee, u dākafi yii bisarkadambi k̄k̄o s̄an̄ ki k̄at̄i dee, ní u dáal ki f̄ofi u-jiki kí bàà kpò u-ba. ²⁸ Niinee ní Pɔól t̄eeñ mpon yii: “Taa kpò a-ba! Ti-koko s̄eé doo.” ²⁹ Ní sooja bí yii bí p̄ón-u ŋŋmi. Niinee ní u t̄ot̄i malaa ki c̄t̄i gbāan̄ Pɔól n̄ Siilasi n̄miin, tiwun j̄ik̄i. ³⁰ Ní u cáá-bi ki nyánti mm̄ŋki, ní ki b̄alfi-bi yii: “M-dindambi, m dāá ŋá mana ní kí nín ká difil dee?” ³¹ Ní bi kí-u yii: “F̄oó ti-Dindaan Yeesu kí kíí, a dāá ká difil, sii n̄ a-d̄ic̄ŋku k̄k̄o.” ³² Niinee ní bi b̄i sòòn n̄ u n̄ bin k̄k̄o nìn bí u-dumpuee ti-Dindaan nyoobundi. ³³ Ní soojee ȳoñ-bi kunyeeu kukuluu gbanti poon ki finti bi-buuni. Niin d̄cilpu ní bi f̄ul u n̄ u-dic̄ŋku k̄k̄o Unimbòti nyim. ³⁴ Boonee ní u ȳoñ-bi ki cáá j̄om̄ u-dumpu yilpu, ní ki ŋá-bi tijin. Ní u n̄ u-dic̄ŋku kí k̄i bí d̄ip̄ōp̄indin bi nín f̄oó Unimbòti ki kíyee pu.

³⁵ Kutaa wúntèe ní biyidambēe túnni plisib n̄ dāá t̄uk̄u sooja n̄ líi binibee. ³⁶ Ní sooja c̄t̄i t̄uk̄u Pɔól yii: “Biyidambi túnni yii m̄ líi-ni. M̄in puee, nyā kí n̄n̄ cámaan n̄ ŋgbans̄ŋfi.” ³⁷ Ní Pɔól bí plisibee yii: “Bi cúú timbi bin sá Room tindambiyaamuee, kaa sòòn ti-boti ki ká ti-b̄okpil ní ki gbán-ti samaa k̄k̄o n̄miin ki cáan̄-ti ki p̄iñ kudii. Ní k̄oŋknee, bi là kí bál sooo kí nyánti-taaa? Ti yí kpataaa, see biyidambi bi-ba n̄ dāan̄ kí nyánti-ti!” ³⁸ Plisib cáá d̄inyoobundee ki f̄ati b̄an̄ biyidambēe cee, bi n̄n̄ gb̄il̄ yii njapaamu gbanti sá Room tindambiyaamuee, tifaandi kó-bi. ³⁹ Ní bi d̄omiin̄ ki s̄ŋk̄i bi-p̄obiliŋ ki n̄n̄ nyánti-bi, ní ki gbāam̄-bi yii bí yíkì kitiŋ gbanti poon. ⁴⁰ Bi nyán kusarkadiinee, ní ki c̄t̄i kó Liidiya cee ki ká nnabiyaamu ki k̄t̄i-ti tiboti, ní ki nín yíkì niin.

17 Pɔól n̄ Siilasi dī An̄ŋipoliisi pú ki c̄t̄i j̄iti Ap̄oloonii, ní ki n̄n̄ b̄an̄ Teesaalooniiki. Juuda yab n̄n̄ tí cáá niin kukpafidii. ² Ní Pɔól n̄n̄ kó ki b̄i dākà kii u n̄n̄ p̄é ŋáan̄ puee, ki ŋá n̄nyomu muta. Kinyoŋ sá kamaa poonee, u n̄n̄ cá kukpafidiin̄ ŋwiŋŋuŋfikaa dal ki sòòn n̄ bi, ³ ki k̄aan̄ ki dākà-bi Unimbòti takaldau, laakin an n̄n̄ ŋm̄an̄ yii Kriisitoo dāá dāá kpú kí dāá fikiti bitan̄kpiibi kansikinee. Ní u bí-bi yii: “Yeesu un boti m̄ sòòn-ni nee, ùn̄ di sá Kriisitoo.” ⁴ Juuda yab kansikin biba b̄eé mimmee, ki dū bi-ba ki nákan̄ Pɔól n̄ Siilasi; m̄in̄ mun ní ki kpāan̄ Greeki yab bin n̄n̄ tó Unimbòti marabee tikpil, n̄ binimpugaakaabee tikpil mun n̄n̄ dū bi-ba ki nákan̄-bi.

⁵ Ama Juuda yab ŋá ipoompoon ki c̄t̄i kitiŋin ki nyāab̄in̄ anileen ŋin c̄oom̄ adan puee ní ki kpáfi kunipaau, ki cáan̄ fikilfikil kitiŋ poon. Dinikitilee yíkì c̄t̄i Jason dumpu kí nyāab̄in̄ Pɔól n̄ Siilasi kí cáan̄ samaa n̄miin bí b̄alfi-bi tiboti. ⁶ Bi b̄an̄ Jason dumpu, kaa ká-bee, ní ki cúu Jason n̄ nnabiyaamu mubo ki cáan̄ bikpilib n̄miin, ní ki tátí yii: “Binib bin b̄il̄ duulnyee d̄omiin̄ kitiŋ nee ni, ní Jason f̄oó-bi bi kòd u-dumpu. ⁷ Binib gbanti kaa f̄an̄kí ḡominakpaan̄ Seesaar marab, kun puee bi cáá yii uboti ubo ḡit̄i bí, bi yí-u Yeesu.” ⁸ An botee b̄il̄ samaa k̄k̄o p̄obiliŋ ki kpāan̄ bikpilib, ⁹ ní bikpilibe ḡí Jasombi d̄ip̄ōkpaandi bí p̄a kí w̄at̄i bí n̄n̄ lí-bi.

¹⁰ Kunyeeu mó kpalaayee, nnabiyaamu yánti Pɔól n̄ Siilasi búnti Beeree. Bi b̄an̄ niinee, ní ki

nín cá Juuda yab kpafidiikun. ¹¹ Binib gbanti nín cáá lakasimonti ki jítin Teesaalooniiki yab, kun puee bín fṣṣ Unimbṓti bṓti mmontiimin. Bì nìn kpátí Unimbṓti takaldau iwintil kòkò ki kpèè yìi tin Pṓl sòòn nì bee yaa sá ibaamṓn; ¹² an pu ní bi-kansikin kunipaau, ki kpáàn Greeki pijabi nì bininjab tikpil, nìn fṣṣ ki kíí. ¹³ Ama Juuda yab bin bí Teesaalooniikee nín bèè yìi Pṓl tí bī sòòn Unimbṓti bṓti Beereeyee, ní bi dómiín niin ki cáán fikil-fikil kitiṓin, ki yánti samaa pòbiliṓ bíil. ¹⁴ Niinee ní nnabiyaamu yánti Pṓl búnti tṓku caṓin, ní Siilasi nì Tiimootee, bīn nìn gbínti bí Beere niin. ¹⁵ Bin nìn céen Pṓlee nìn cáá-u ki cūnni ali Ateen ki fátii gítínee, ní Pṓl bí yìi bi yaa bàñee bí tükù Siilasi nì Tiimootee yìi bí kintíin-u malaa.

¹⁶ Ḳyunti ḡun Pṓl nìn ká Ateen ki cí-bee, an nìn páb-u tikpil, kun puee kitiṓ gbanti sá awaa ḡmaniṓma ní. ¹⁷ Ní u kíí ki bī sòòn nì Juuda yab nì bin fṣṣ Juuda yab marabee kukpafidiin, ní ki sòòn iwintil kamaa kinyoṓin, laakin binib kpáfée.

¹⁸ Anikiti ali aba nì Pṓl nìn bī sòòn. Binib gban-tee nìn nyí takalda tiṓan. Dinikiti díba sá Eepiku-ul yab, dí ki kínee sá Stoowiiki yab. Ní biba bí yii: “Unifan nee kalin sòòn ba yati ní?” Ní bin kínee bí yii: “U máàn ki dàá nín sá un sòòn inimbṓticaan bṓtee ní.” Kun pu bi lí mimmee di sá yìi Pṓl nìn bī sòòn Yeesu nì difikiti bṓti pu. ¹⁹ Ní bi yṓòn Pṓl ki cūnni biyidambi cee, ní ki bí-u yii: “A-dàkatam nee sá tibṓcan, mimmee, a ḡṓn kí tükù-ti tibṓcan tin a dàkà nee taapuṓṓ? ²⁰ Kun puee tin ti péēgbil a sòònee, taa láá gbil-ti ki ká dalba dalba. Míñ puee, ti bàà là kí béé tibṓti gbanti nín sá puee.” (²¹ Di sá yii Ateen yab nì binicambi bin bí bi-kansikinee yati di nìn péésá bí nìn ká ki pílfí tibṓcan ḡma.)

²² Ní Pṓl yáatíi yúl biyidambi nimiin ki bí yii: “Ateen yab, m wāl yii, binib kansikinee, nimbi di sá bin nóó inimbṓti tiṓanee; ²³ kun puee, m nín jiti ni-tiṓki nee poonee, m ká tiwan tin ní ni jáámee. Ali gba, m kpáàá ká nsaraafan ḡun pu bi ḡmāñ yii: <Unimbṓti un baa nyée.> Un nì jáám, kaa nyée, ún pu ní m dómiín kí sòòn-ni. ²⁴ Ùn di sá Unimbṓti un náán duulnya nì tin kòkòwoooo péēbée, ki sá yilpu nì taapu Dindaan. Waa kòò adiin ḡin binib cáá bi-ḡalii ki māāyee ni, ²⁵ kaa nyaab binib tütuntam báa an yaa péésá tintee. An kaa sá ún di tíi báa ḡma dimaṓfal nì ḡfām nì tikòkòṓ? ²⁶ Ùn di dí unibaanti pu ki nyánti anibul ki gbéèn kitiṓ kòkò pu, ki síin atimbun kòkò nì ḡi-kòḡkooni nyòkòm.

²⁷ U ḡá míñ ki là yii bin yaa táfi ki nyaab ún Unimbṓtee yaa táá ḡmā kí ká-u. Ama Unimbṓti gbanti kaa dátin-ti, ²⁸ kun puee <Ùn pu ní ti footi ki pṓṓ ní ki bí.> Kii ni-langgaaliibi biba nín ḡā puee, yii: <Ti mun péésá u-biyaamu ní.> ²⁹ Kii ti nín sá u-biyaamu puee, taa máàn kí dàkafi yii Unimbṓti sá kii awaa ḡin binib dàkafi ki dū bi-ciini ki dū sin-daariyab nì animil ki móyee, áá kii ti-waṓkpítikaalee. ³⁰ Ama Unimbṓti kaa dū ḡyunti ḡun binib kaa nìn nyí tibee ki dū ḡá tibṓti. Míñ puee ní kòḡkònee u bī tükù ajan kòkò nib yii bi-kòkò máàn kí fá bi-kpitii. ³¹ Di sá yii u yòòn ḡwiin ḡubṓ ḡun ní u dàá yánti Yeesu nì sòòn duulnya kòkò bṓti nì ibaamṓnee, kun puee uninja gbanti ní

u fikití bitaṓkpiibi kansikin ki dàkà-ti kudaṓḡu páaa yii ún ní u lèè.”

³² Bi nín ḡbìl u sòòn bitaṓkpiibi fikititam puee, ní biba bī bèèl-u, ní bin kínee bí yii: “Dalba á dāá gítí sòòn tibṓti gbanti pu.” ³³ Niinee ní Pṓl yíki bi-kansikin ki nyáñ. ³⁴ Nì míñ kòkòee, binib biba nìn fṣṣ ki kíí, ki dū bi-ba ki nákañ Pṓl. Uyidaan un bi yí Deeniyyee nì unimpu ubṓ bi yí-u Damariisi nìn bí bi-kansikin. Biba mun nìn kütì.

18 Míñ boonee, Pṓl dāa yíki Ateen ki búnti Kòranti. ² Niin ní u ká uninja ubṓ, bi nìn yíi-u Akilaasi, u sá Ujuudaja ní bi mál-u Pònti. U nìn nyánni Italii ki bāañ kpalaá u nì u-nimpuu Prisiil, kun puee gominakpaan Kloodi nìn bí yii Juuda yab kòkò nì nyā Room tiṓkin. Niinee bīn nì Pṓl dūu píí tṓb kubṓtíi. ³ Kii bi-kòkò nìn nìn ḡáañ ditumbaantiil puee, ní u kó bi-cee, ní bi kpáfi ki tūñ ditundi dicilpu. Bi-kòkò nìn sá bitantiluliibi ní.

⁴ Ḳwiṓṓḡfikaa dal sá kamaayee, Pṓl nìn pṓṓntí ní ki sòòn kukpafidiin kí ḡmā Juuda yab nì Greeki yab.

⁵ Ḳyunti ḡun Siilasi nì Tiimootee dāa nyánni Maseeduaan ki bàñee, ní Pṓl dū u-yuntiṓu kòkò ki kíñ ki cáá sòòn Unimbṓti bṓti, ki tükù Juuda yab yii Yeesu di sá Kriisitoo. ⁶ Ama Juuda yab kaa nìn là min u sòònee, ní ki bī sií-u. Ní u ḡbáfi u-bòkutiṓ, ki bí-bi yii: “Ni-busuu nì gítí ni-pu! Man nyáñ ni-botin. Kòḡkònee m dàá nín cá bin kaa sá Juuda yabee cee.” ⁷ U nìn yíki niin, ki cütii kó uninja un nìn fṣṣ Juuda yab marabee dumpu, bi yí-u Titiyusi Justusi, u-dumpu nìn nákañ kukpafidii. ⁸ Ní Kri-pusi kukpafidii kpiliu nì u-dicaṓku kòkò fṣṣ ti-Dindaan ki kíí, ní Kòranti yab bin nìn ḡbìl Pṓl nyòṓbundee tikpil nìn fòol ki kíiki ki yánti bi fuul-bi Unimbṓti nyim.

⁹ Kunyeeu kubṓee ti-Dindaan nyánti u-ba ki dàkà Pṓl ní ki bí-u yii: “Á taa faṓkì, ama nín sòòn kí taa gbèèn, ¹⁰ di sá yii m bí a-cee, ubṓ kaa làá sútiñ kí píliñ-si ní kaa nín ḡá-si tikpitil. Kun puee, m cáá binib tikpil kitiṓ nee poon.” ¹¹ Ní Pṓl nìn kál bi-kansikin dibindi díba nì dijandi, ki dàkà-bi Unimbṓti bṓti.

¹² Bi káañ Galiyṓn ḡomina Akaayi tiṓkinee, ní Juuda yab kpáfi ki yíkií cúu Pṓl, ki cáá cūnni Galiyṓn nimiin, ¹³ ní ki bí yii: “Unil nee yánti bi nṓtí Unimbṓti mbamin, min ní marab kaa lèe.”

¹⁴ Ḳyunti ḡun Pṓl bàà làá wāañ u-nyòkò kí sòònee, ní ḡomina Galiyṓn bí Juuda yab yii: “Juuda yab, u yaa bàà ḡá tibṓkpitil tiba áá digangam ubṓ, m bàà ḡṓn kí pílfíin-ni. ¹⁵ Ama an yaa sá yii ni yaa bī kpákà nimbi ni-ba marab pu tibṓti tiba nì ayin aba puee, m yí, maa làá sòòn an bṓti. Nimbi ni-ba nì kpèè-ti!” ¹⁶ Ní u jìñ-bi ki nyánti. ¹⁷ Ní bi-kòkò cúu Sòsteen kukpafidii kpiliu, ki bī gbáá ḡomina nimiin. Ní ḡomina kaa kpáàá fátii tó.

¹⁸ Pṓl gítí kál Kòranti ki yúnti fií. Boonee, u dāa yíki nnabiyaamu cee ki kó meelan ki búnti Siirii, u nì Prisiil nì Akilaasi. Kí wàatí ú nín yíki Saṓkreeye Pṓl kṓol diyibaakpal kí dàkà yii u pṓòn kí ḡá ti-ba kí tī Unimbṓti. ¹⁹ Bi bàñ Eefeesee, ní bin nì Pṓl nìn nóóyee gbínti niin. Ní Pṓl nìn kó kukpafidiin ki tí bī sòòn nì Juuda yab. ²⁰ Ní binib gbanti nìn bī mèè-u yii ú gítí kál iwiṓkaṓkaa bi-

cee. Ní waa kíí. ²¹ U dàá yíkì bi-kansikinee, ní ki bí-bi yii: “Unimboti yaa là, m dāa gítiń ni-cee dal-ba.”

²² U yíkì Efeesee, ki kó meelan ki kpákati Seesaaree, ní ki jóm Jeerusaleem ki jáam Kriisitoo yab, ní ki fātii sintiń Antiyosi. ²³ U kál nyunti ɲubɔee, ní ki yíkii cūti Gaalaati nì Frijii timmu kókɔn, ki tì Kriisitoo yab kókɔ kunyannyaau.

²⁴ Ujuudaja ubo nìn bí, bi yî-u Apooloosi, bi nìn màl-u Aleeksandrii, ní u dómiń Efeesi. Uninja gbantee nìn sá un nyí ki sòòń tiɲanee, ki nyí Unimboti takaldau mun tikpil. ²⁵ Bi nìn dàkâ-u ti-Dindaan boti, ní u mun cāa sòòń deede ki dàkâ Yeesu boti nì kunyannyaau. Nì mìn kókɔee, Jaan nyiɲfaltam baba ní u nìn péēnyí. ²⁶ Ní u mōtìi bī sòòń ki cántí-bi kukpafidiin. Prisiil nì Akilaasi gbìl mimmee ní ki yòòń-u ki cáa cūnni bi-cee, ki mōtìi dàkâ-u Unimboti saɲɲu páaa. ²⁷ Ní Apooloosi lēeyii u dàá cù Akaayi. Niinee, nnabiyaamu tī-u kunyannyaau ki ɲmāń takalda ki tī Kriisitoo yab bin bí lapúee, yii bí fōō-u tiɲan. U nín bāń niinee, nì Unimboti pɔɲɲu puee u tútuń bin fōō Yeesu ki kííyee tikpil. ²⁸ Di sá yii, u nì Juuda yab nìn kpákà samaa nìmiin, ní u nìn sòòń ki líkí-bi, ki dàkâ-bi Unimboti takaldau poon yii Yeesu di sá Kriisitoo.

19 Nyunti ɲun Apooloosi nìn bí Korantee, ní Pɔɔl dīń kitiɲ kin bí ajoon puee ki bāań Efeesi. Niin ní u ká Kriisitoo yab biba, ² ki bālfí-bi yii: “Ní nín fōō ki kííyee, nì fōō Unimboti Fā-maań?” Ní bi kíí-u yii: “Timbi kaa kpāā gbìl bi sòòń Unimboti Fām pu gba ní kaa nín fōō-mi.” ³ Ní Pɔɔl bālfí-bi yii: “Mim mee, dinyiɲfaldi dilal ní bi fùl-ni ní?” Ní bi kíí-u yii: “Jaan yal ní ti fùl.” ⁴ Niinee ní Pɔɔl kíí-bi yii: “Jaan nyiɲfaltam sá ki tī bin fá bi-kpitiiyee ní, u nìn tükü samaa yii bí dàá fōō un dàá dāa dāań ùń boonee kí kíí: an dàkâ yii Yeesu.” ⁵ Bi gbìl an botee, ní ki yānti bi fùl-bi nnyim ti-Dindaan Yeesu yindi pu. ⁶ Ní Pɔɔl dū u-ɲalii ki páań bi-pu. Niinee, Unimboti Fām kpákatiń bi-pu, ní bi kíń ki bī sòòń isooncaan ki nāatī Unimboti boti. ⁷ Bininjab gbanti nìn bāń binib saalaa nì bili nyókɔm.

⁸ Niinee ní Pɔɔl ɲá ɲmal ita ki kíń ki bí kukpafidiin ki mōtìi sòòń ki cántí-bi Unimboti beel boti, an nín dàá ɲá pu ní ú ɲmā-bee. ⁹ Ama biba nìn pókki bi-pòbiliɲ, kaa là kí fōō kí kíí, ní ki bí ki sòòń ki bīl ti-Dindaan boti samaa nìmiin. Niinee ní Pɔɔl yíkì bi-cee, ki yòòń Kriisitoo yab ní ki kíń ki dàkâ Unimboti boti iwintil kókɔ Tiranusi sukuluun. ¹⁰ U nìn dàkâ-bi mìn ali abin ali. An di yānti Juuda yab nì Greeki yab kókɔ bin nìn kóò Asii tiɲkinee ɲún ki gbìl ti-Dindaan boti.

¹¹ Unimboti nìn di Pɔɔl pu ki ɲāań maamaacikpaambi. ¹² Di sá yii Pɔɔl ɲaabikaana, u-wampeeɲkaati tiba ní bi yaa nìn cáań ki gbēēbi-bunliibee, iween nìn cánti-bi, ní arasiniibi mun nìn nyēēbi-pu.

¹³ Binyòodambi biba nìn bí ki sá Juuda yab, ki yìiń ki cāantí bin cáa arasiniibee. Bí mun nìn mākāń kí yíiń ti-Dindaan Yeesu yindi kí jà arasiniibi. Bi nìn lī yii: “Nì Yeesu un pu Pɔɔl sòòńee yindi pu ní m bí yii ní nyā.” ¹⁴ (Sikeefa Juuda yab saraaɲkpiili ubo jipombi biluli di nìn ɲāań mim-

mee.) ¹⁵ Ní arasiniyee fātii kíí-bi yii: “Man nyí Yeesu ki nyí Pɔɔl mun. Kin nì mun faa, nì sá bi-lab?” ¹⁶ Niinee, uninja un pu arasinii kēe ɲāań ki cìb-bi, ní ki pókkiń bi-kókɔ, ki yānti bi sán mpon ki nyāń dicindi gbantin nì dicancangbeel nì tiweendi. ¹⁷ Juuda yab nì Greeki yab kókɔ bin nìn kóò Efeesee gbìl mimmee, ní tifaandi kó-bi ní bi mōtìi tì ti-Dindaan Yeesu yindi tinyool. ¹⁸ Bin nìn fōō ki kííyee tikpil nìn dōòń samaa nìmiin ki bītī tin bi nìn ɲāańee pu. ¹⁹ Bi-kansikin tikpil bin nìn ɲāań tikpaɲkpantiilee nìn cáań bi-takaldab bin bi nìn cáa ɲāań tikpaɲkpantiilee ki wūń ɲɲmi samaa kókɔ nìmiin. Bi dāa kāań ki kpēēyee, an sá animikpaan ní bi nìn dūu dá takaldab gbanti. ²⁰ Mìn ní ti-Dindaan boti gbītī an kókɔ ki bāań inyaan mpon.

²¹ Tīń jítèe, ní Pɔɔl bīl màkà yii u dàá dī Maseeduaan nì Akaayi pu kí cù Jeerusaleem. U lī mimmee, ní ki bí yii, u yaa bāń niinee, see ú cù Room mun. ²² Ní u dū binib bili bin nìn bí u-cee ki tútuń-uee, Tiimootee nì Eerasti, ki dūu tú Maseeduaan. Ní ùń u-ba nìn gbíntii kāl Asii tiɲkin fiii.

²³ Ti-Dindaan boti puee ní nyunti gbanti bi yānti dipɔɔmaldi kó Efeesi tiɲkin. ²⁴ Di sá yii uninja ubo nìn bí, bi yî-u Deemeetriyusi. Kijapaayee nìn cáa tikúti ki móò ɲwaadibiyaamu ki cáa nāntiń di-waal Aateemiisi diiku, ki nìn tì u-tòntòliibi bí mun nì nìn ɲāań ki kánti ipaati tiɲan. ²⁵ Ní u kpáfí u-tòntòliibi nì bin kókɔ péē tūń an tundee, ní ki bí-bi yii: “Ti-yab, kee, ni-kókɔ nyí yii ti-tundi nee di yì ti-jimaa! ²⁶ Kee, ní ká ki gbìl Asii timmu kókɔn, an kaa sá Efeesi ɲmaniɲma, Pɔɔl gbanti nín ɲún ki dáaliń binib tikpil ki giínni u-jandi pueeyaa! Ní ki cáa yii, inimboti in binib dū bi-ɲalii ki ɲee kaa sá inimboti. ²⁷ An sá mbusu ní, kun puee an dàá yānti baa làa nìn gítí tó ti-tundi nee. Ali gba, baa dāa gítí dū diwaakpaandi Aateemiisi diiku kí yíiń tiba, ní diwaakpaandi gbanti din Efeesi tiɲki nì duulnya timmu kókɔ nōóyee dàá dāa ɲá fam!”

²⁸ Bi gbìl an botee, ní ki fōō aɲuu, ní ki kíń ki bī tātí yii: “Efeesi yab waal Aateemiisi di sá diwaakpaandi!” ²⁹ Niinee ní dipɔɔbiildi kó kitiɲ kókɔn. Ní bi cúu Maseeduaan yab Gaayusi nì Aristaaki bin nì Pɔɔl nìn nōótée, ki yòòń-bi ki cáa cūnni laakin samaa nìn kpáfée. ³⁰ Pɔɔl bàa nìn là kí cù niin samaa cee, nì Kriisitoo yab yî. ³¹ Ali u-bòobi biba bin nìn sá Efeesi kpilibee nìn túnni u-cee, bí gbāam-u ú taa dāań samaayee kansikin. ³² Dikpafil gbanti poonee, biba nìn tātí ki sòòń tiba, ní biba mun ɲúb tiba. An ɲá fikilfikil, ní binib tikpil kaa kpāā nyí kun pu ní bi baasii kpáfée. ³³ Kuni-paauee kansikinee biba nìn cūti ká Aleeksandi, ní Juuda yab téé-u ki nyāntiń ú sòòń. Ní Aleeksandi yòòń ɲɲal ki téefi-bi bí ɲmíl ú bàa sòòń nì samaa. ³⁴ Ama bi nín dāa dūu bēe yii u sá Ujuudajee, ní bi-kókɔ kpáfí ki tātí dicilpu ali tikúmɔn tili nyókɔm, ní ki cáa yii: “Efeesi yab waal Aateemiisi di sá diwaakpaandi!”

³⁵ Niinee ní ukpil ubo yānti samaa ɲmíl, ní u bí yii: “Efeesi yab, ɲma di kaa nyí yii Efeesi tiɲki yab di kpēe diwaakpaandi Aateemiisi din nyānni yilpu ki lítèe nì di-diiku? ³⁶ Ubo kaa ɲūń kí kpákāń an boti. Mìn puee, kálmaan soooo, taa jikìmaan tiboti nee pu. ³⁷ Binib bin nì cáań nee, baa ɲá di-

gangam ubo kuwaadiin, kaa ti s̄i ti-waal mun.
³⁸ M̄in puee, Deemeetriyusi n̄i bitontonliibi bin b̄i u-ceeyee, ubo yaa n̄a-bi tibe, iwiin in bi s̄oñ tibo-tee b̄i, bibosoonliibi mun b̄i! B̄i ȳiñ t̄ob ibeeyiin k̄i s̄oñ. ³⁹ An yaa t̄i s̄a bikpilib botaaa, n̄i b̄i kp̄afi k̄i kp̄èè, kii bi n̄in péēḡaañ puee. ⁴⁰ Ama tin b̄aañ d̄in neeyee daá yant̄i b̄i l̄i yii ti là k̄i biil gomina. Di s̄a yii taa ḡun k̄i l̄i k̄i d̄ak̄a kun pu n̄i ti kp̄afi dooyee taapu.”

⁴¹ U l̄i mimmee, n̄i k̄i b̄i yii b̄aa ḡma n̄i n̄in k̄un̄.
20 F̄ikilfikilee j̄it̄e, n̄i P̄ool ȳiñ K̄riisitoo yab, k̄i t̄i-bi kunyannyaau, n̄i k̄i k̄aañ-bi, n̄i k̄i ȳik̄i bi-kansikin k̄i b̄unt̄i Maseeduaan. ² U d̄i Maseeduaan t̄ingbammun, k̄i s̄oñ n̄i K̄riisitoo yab k̄i s̄aḡk̄i-bi tikpil k̄i w̄aat̄i n̄i k̄i n̄in b̄aḡ Greeki t̄iḡkin. ³ U n̄in ḡá niin iḡmal ita n̄i. ḡyunti ḡun u b̄ont̄i k̄i daá k̄o meela k̄i n̄in cá Siiriyee, n̄i u b̄eè yii Juuda yab s̄oñ k̄i b̄ont̄i nsambiyaamu mun pu bi daá d̄i k̄i kp̄o-uee. Niinee n̄i u f̄at̄ii d̄u d̄in Maseeduaan pu. ⁴ Bin n̄in n̄oó-uee di s̄a: S̄opatee Piirusi j̄ip̄oon un n̄in s̄a Beereeyee, Aristaaki n̄i Seekundusi, b̄in s̄a Teesaalooniiki yab, Gaayusi un s̄a Deebee, n̄i Tiimootee, Tiisiiki n̄i Troofim, b̄in nyánni Asii. ⁵ B̄in k̄oko n̄in l̄unt̄i k̄i c̄ut̄ii c̄ut̄i-ti Troowasi. ⁶ Iwiin in poon Juuda yab ḡm̄oó k̄p̄on̄ob bin baa ḡá ḡk̄p̄on̄onyok̄oee boonee, timbi k̄on̄ni meela k̄i ȳik̄in Fiiliipi, k̄i ḡá iwiin iḡmoo n̄i k̄i n̄in b̄aḡ bi-cee Troowasi, n̄i k̄i ḡá iwiin iluli niin.

⁷ Kinyon̄ wimpeepeekaḡu dalee, ti n̄in kp̄afi k̄i j̄i ti-Dindaan jikaati, n̄i P̄ool k̄il k̄i b̄i s̄oñ n̄i bin kp̄afi niinee. U n̄in s̄oñ k̄i ȳunt̄i tikpil, ali kuny-ataasiiu tikúti saalaa n̄i tili, kun puee an n̄in s̄a kutaa n̄i w̄unt̄i u ȳik̄i dal n̄i. ⁸ Fitilab n̄in w̄iik̄i didit̄ont̄ok̄ol d̄in poon ti n̄in kp̄af̄ee ni tikpil. ⁹ N̄i unaacim-p̄oon ubo n̄in b̄i niin, bi ȳi-u Eetiiki, u n̄in k̄a didit̄ont̄ok̄ol t̄ok̄olau nyooḡbandi pu. ḡyunti ḡun P̄ool gb̄int̄ii b̄i s̄oñ n̄i bi k̄i c̄ee, n̄i ḡgeem d̄omiñ k̄i cúu-u. U b̄i ḡeèñ tikpil tikpilee, n̄i k̄i d̄aa kp̄aañ nyánni didit̄ont̄ok̄ol yilpu kuditataat̄iiu poon k̄i l̄iti kitiḡ. Bi péēȳoñ-uee, u kp̄u n̄i. ¹⁰ Niinee n̄i P̄ool kp̄akatiñ k̄i b̄oñ k̄i ȳoñ-u n̄i k̄i b̄i yii: “Ni-p̄obil̄iḡ n̄i taa m̄al, kun puee u-F̄am daá b̄i!” ¹¹ N̄i u f̄at̄ii n̄in j̄om̄ k̄i c̄ut̄ii ȳakat̄i k̄p̄on̄ob bi ḡm̄o, n̄i u f̄at̄ii t̄i k̄il k̄i b̄i s̄oñ n̄i bi ali kutaa n̄i ku-wuntil, n̄i boonee u d̄aa n̄in ȳik̄i. ¹² N̄i bi f̄at̄ii ḡiñ unaacim-p̄oonee u-dumpu n̄i alaafiya, n̄i an n̄in m̄oókiñ b̄aa ḡma tikpil.

¹³ N̄i timbi k̄o meela k̄i l̄int̄i k̄i cúu k̄int̄i P̄ool Asosi t̄iḡkin, kii u n̄in n̄in péēs̄oñ puee, kun puee uñ daá d̄aa c̄oom̄in ataa pu n̄i. ¹⁴ U b̄aañ k̄i k̄a-ti Asosee, n̄i ti ȳoñ-u k̄i n̄in cá cá Miitileen. ¹⁵ Niinee n̄i ti n̄in n̄iki. Ali kutaa n̄i ku-wuntil n̄i ti b̄aḡ Kiyoo. N̄i ku t̄i w̄unt̄e n̄i ti b̄aḡ Samosi, n̄i ku ḡit̄i t̄i w̄unt̄e n̄i ti n̄in b̄aḡ Miilee. ¹⁶ P̄ool n̄in l̄eēȳii u là k̄i ḡont̄i Eefeesi k̄i taa biil ḡyunti kitiḡ gban-tin, m̄in pu n̄i u n̄in túl dicancaal, án ḡá-u malaa u yaa ḡun u ḡm̄a k̄i n̄in b̄i Jeerusaleem Pantikooti wiḡḡu dal.

¹⁷ P̄ool b̄i Miileeyee, n̄i k̄i tú b̄i cú Eefeesi k̄i ȳiñ niin K̄riisitoo n̄ikitil kp̄ilib. ¹⁸ Bi b̄aañ u-ceeyee, n̄i u b̄i-bi yii:

“Kee, nimbi ni-ba nyí doooo ḡwimpeekaa ḡun m k̄oñ Asii t̄iḡkinee m n̄in b̄i n̄i ni baabadal miḡy-

eeyaa! ¹⁹ M̄in n̄i m n̄in sint̄iñ m-ba k̄i t̄un̄ ti-Din-daan tundi n̄i nnyinnyim, k̄i b̄i falaabi kansikin kun puee Juuda yab n̄in nyàab isan k̄i kp̄o-mi. ²⁰ M̄in n̄i ni nyí yii maa n̄in b̄al tin ḡun̄ k̄i t̄utuñ-nee b̄aa tiba, k̄i s̄oñ k̄i d̄ak̄a-ni Unimb̄oti boti laakin binib kp̄af̄ee k̄i kp̄aañ ni-dumpui. ²¹ M̄ n̄in s̄aḡk̄i Juuda yab k̄i kp̄aañ Greeki yab t̄iḡan, yii b̄i fá ikpiti, k̄i f̄oó ti-Dindaan Yeesu k̄i k̄i k̄i n̄oó Unimb̄oti.

²² “K̄oḡk̄on̄nee, m daá n̄in cá Jeerusaleem dee kii Unimb̄oti F̄am n̄in b̄i m ḡá puee, ama kaa nyí tin daá ḡá-mi niinee, ²³ ase n̄timu mun k̄oko poon m j̄it̄e n̄i Unimb̄oti F̄am t̄uk̄u-mi yii sarka n̄i dinimi-naamandi d̄o k̄i cí-mi. ²⁴ Ama, man manfal boti kaa p̄ab-mi, ali kii an kaa s̄a-mi tiwammont̄iil tibe n̄i. Tin di p̄ab-mee di s̄a m ḡá ditundi din m f̄oó ti-Din-daan ceeyee: d̄in di s̄a m s̄oñ dinyoobumm̄oñdi k̄i t̄uk̄u binib dineendi din Unimb̄oti cá ti-puee.

²⁵ “M̄in puee, nimbi bin cee m j̄iti k̄i s̄oñ Unimb̄oti beel pu bot̄ee, k̄oḡk̄on̄nee m nyí yii naa làa ti k̄a-mi. ²⁶ An di ȳi-t̄i n̄i m t̄uk̄u-ni an boti d̄in k̄i s̄iñ, boonee, ubo yaa láa ḡit̄i w̄aḡk̄ee, an kaa d̄aa ḡit̄i s̄a m-cee, ²⁷ kun puee m t̄uk̄u-ni kaa b̄al-ni Unimb̄oti n̄in là k̄i d̄aa ḡá min miḡyee k̄oko. ²⁸ M̄in puee, n̄i kp̄èemaan ni-ba t̄iḡan, k̄i kp̄èemaan dinikitil d̄in pu Unimb̄oti F̄am l̄eē-ni yii n̄i n̄in s̄a bikpilibee, k̄i kp̄oñ Unimb̄oti n̄ikitil d̄in u d̄u u-ba fatikuu k̄i dée t̄iḡan. ²⁹ M̄ nyí yii, m-kp̄atam boonee, binib daá d̄aa k̄oñ ni-kansikin. Baa làa daá t̄aañ dinikitil gbanti, ali kii agbiḡḡbil n̄in cá n̄toom, kaa t̄aant̄i dipikitil puee. ³⁰ M̄in n̄i ni-kansikin bininjab biba mun daá d̄aa ȳoñ tinyim̄omb̄oti k̄i s̄oñ k̄i ḡmat̄iñ K̄riisitoo yab biba n̄i n̄in n̄oó-bi. ³¹ M̄in puee, n̄i n̄in nyímaan n̄i ni-ba k̄i n̄in t̄eeti m n̄in n̄in s̄aḡk̄i-ni pu n̄i nnyinnyim ḡwiñ pu n̄i kunyeeu ali abin atee.

³² “K̄oḡk̄on̄nee, m d̄u-ni k̄i ḡá Unimb̄oti ḡaan, n̄i n̄in ḡub̄ u-nyoobumm̄ont̄iilee, d̄in di cá m̄pon k̄i yant̄i n̄i b̄eè Unimb̄oti boti tikpil k̄i daá f̄oó ipaati in u s̄iñ k̄i t̄i bin k̄oko s̄a u-yabee. ³³ Ni nyí yii man kaa n̄in là ubo nimiliḡ, kaa n̄in là ubo mun bokutil. ³⁴ Nimbi ni-ba n̄in nyí yii n̄i m-ḡalii in b̄i nee n̄i m n̄in cá t̄un̄ ditundi n̄i man n̄i bin n̄in n̄oóyee j̄iñ. ³⁵ M̄ d̄ak̄a-ni ni-k̄oko n̄i b̄eè yii ni máaḡ k̄i n̄in t̄un̄ ditundi tikpil k̄i ḡm̄a k̄i t̄utuñ biwofib, k̄i n̄in t̄eeti ti-Dindaan Yeesu u-ba n̄in n̄in l̄i dinyoobundi diḡyee, yii: <Á p̄o tiwane m̄o k̄i j̄itiñ b̄i p̄o-si.>”

³⁶ P̄ool l̄i m̄in k̄i d̄oóyee, n̄i k̄i gb̄aañ, n̄i u n̄i bi k̄oko b̄i m̄eé. ³⁷ Niinee n̄i bi-k̄oko b̄i s̄un̄, n̄i k̄i d̄u bi-ḡalii k̄i kp̄al P̄ool. ³⁸ Tin n̄in k̄on̄-bi kunimbaauee di s̄a u n̄in l̄i yii dalba dalba baa làa ti k̄a-uee. Niinee n̄i bi c̄eèñ-u ali meela taapu.

21 Timbi n̄i bi d̄aa cúu ȳakat̄i tobinee, n̄i timbi ku w̄unt̄e n̄i ti b̄aḡ Roodi. Niinee n̄i ti c̄aati Patara. ² N̄i k̄i k̄a meela un cá Feenisiiyee, n̄i ti k̄o uñ k̄i b̄unt̄i. ³ Ti tin gb̄iiti Siipil t̄iḡki kin nnyim m̄ant̄i k̄i túee n̄i k̄i d̄u-k̄i k̄i fá ḡḡaḡḡan p̄u, n̄i k̄i d̄u d̄i Siirii watil p̄u, n̄i k̄i tin b̄aḡ Tiir, laakin meela daá t̄akat̄i u-wantee. ⁴ Niin n̄i ti k̄a K̄riisitoo yab biba, n̄i ti k̄al iwiin iluli bi-cee. Unimb̄oti F̄am yant̄i bi b̄eè k̄i t̄uk̄u P̄ool yii u taa j̄om̄ Jeerusaleem.

⁵ Ti nín kál iwiin gbanti d'òò ti dàá yìkínee, bi nì bi-nimpoobi nì bi-biyaamu kòkò céèhni-ti ali ki nyánti kitiŋ kpaanceetiŋu. Niinee ní ti gbàah dibuŋgbandi ki mēē. ⁶ Ti mēēki d'òoyee, ní ki kàah t'òb, ní timbi búnti kí cùú kó meela, ní bí mun nín fàtì bi-dumpui.

⁷ Ní ti yìkì Tiir ki cùtì Toleemayisi, ki cùtìi jáam nnabiyaamu, ki kál bi-cee ŋwiin ŋubo. Niin ní ti kúnti dimool pu saŋkindi. ⁸ Kutaa wúntèe ní ti ykì niin ki bàh Seesaaree, ní ki kó Fiiliipi dumpu. U sá un sòòh Yeesu nyòobummoondi ki sá binib biluli bin bi nín lēēbì nín yàkàtì tijinee kansikin uboee. ⁹ U nín cáá bisapombi binaa bin kaa nyí binin-jabee, bi nín sá Unimboti b'onaatiliibi. ¹⁰ Ti nín kál u-cee ki yúnti fiiri, ní Unimboti b'onaatiliu ubo, bi yí-u Agaabusi, nyánni Juudee ki d'ómín ti-cee. ¹¹ Kijapaayee y'òòh P'ool dambalau ní ki dūu bóob u-taani nì u-ŋalii, ní ki bí yii: "P'ifilmaan Unimboti F'am nín l'i puee! Uninja un di yaa yì dambala neeyee, Juuda yab dàá bóob udaan mín ní Jeerusaleem, ní kí dū-u kí tī bin kaa sá Juuda yabee." ¹² Ti gbil mimmee, ní timbi nì laakin ti k'òoyee yab bī gbàam P'ool yii ú taa cù Jeerusaleem. ¹³ Ní P'ool bí-ti yii: "Ba ḡá ní ni sūn ki bíil m-p'obil mín? Bàá bi yaa làá bóob-mi kí k'pò-mi gba Jeerusaleem niin ti-Dindaan Yeesu pu'oo, maa m'òtì!" ¹⁴ Ti lī-u tikòkò kaa ḡún-uee, ní ti cānti-u, ní ki bí-u yii: "Too, ti-Dindaan yaa là miŋyee, án ḡá mín!"

¹⁵ Iwiin gbanti boonee, ní ti bónti ki nín jóm Jeerusaleem. ¹⁶ Kriisitoo yab bin bí Seesaareeyee biba céèhni-ti ki cáá cūnni kijapaai kin bi nín yí Minaasonee dumpu. U nín sá Siipil, ki nín f'òò ki kíi dooooyee, ùh cee ní bi nín k'òh-ti

¹⁷ Ti bàh Jeerusaleemee, ní nnabiyaamu f'òò-ti nì dip'òpindi. ¹⁸ Kutaa wúntèe ní ti nì P'ool búnti Jaa-ki cee. Niin ní bikpilib kòkò nín k'páfì. ¹⁹ U jáam-bi ki d'òoyee, ní ki bī sòòh ni bóbiti-bi Unimboti nín dī u-pu ki túh ditundi din bin kaa sá Juuda yabee kansikinee. ²⁰ Bi gbil mimmee, ní ki ny'òŋkì Unimboti. Ní bi bí-u yii "Ti-nabiki, a ká Juuda yab kansikin binib kutukub tikpil nín k'pánti Kriisitoo yab, bi-kòkò ḡúb Mooisi marab tiŋan pueeyaa! ²¹ Di sá bi tükü-bi yii a dàkà Juuda yab bin k'òò binicambi kansikinee yii bí fá Mooisi marab kí taa ti nín ḡífi bi-biyaamu, kí fá ti-naanjab koobiliŋ mun. ²² Bàá an ḡá pu bi-kòkò dàá béé yii a d'ómín. Mimmee, ti dàá ḡá mana k'òŋk'onnee? ²³ Mín puee, ti dàá tükü-si a nín dàá ḡá puee. Bininjab binaa biba bí ti-kansikin doo bin p'òòh, kii Mooisi marau nín l'i puee bí taa k'òòl-bi bí nín kíh ki k'òò tiwan tiba ali kí nín cí ŋyunti ŋubo kí dàá nín k'òotì. ²⁴ Yòòh-bi kí cù si nì bi kòkò ḡá saraabi kí k'òotì-bi, kí pà animil bí k'òòl-bi. Niinee ní bàá ḡma dàá béé yii tin ní bi sòòh a-puee kaa sá ibaam'òh, ní kí ká yii sisi aba bí kii bin dī marabee nín bí puee. ²⁵ An yaa kíh bin kaa sá Juuda yab kí f'òò Yeesu ki kíyee, ti nín ḡmàh takalda ki tükü-bi yii timbi k'pēyii an ḡān bí taa ti ḡmó tinar tin bi t'òotì awaayee, kí taa ḡmó fatiku nì tiwan tin baa lānti fatiku nyánee, kí taa ḡá tilaakpaal mun." ²⁶ Kutaa wúntèe ní P'ool y'òòh bininjabee, ní u nì bi cùtì ki lēekì saraabi, ní ki kó Kunimbotidiin. Niin ní P'ool y'òòh ḡwiin ḡun bi dàá

k'òotēe nì bàá ḡma nín dàá dàá cáah saraabi bin biŋyee.

²⁷ Ŋwinluluútee cá dikuntilee, ní Juuda yab biba bin nyánni Asiiyee ká P'ool Kunimbotidiin. Niinee ní bi fiin bàá ḡma land'òk'òŋu ḡá mbaanti, ní bi cùú P'ool. ²⁸ Bi cùú-uee, ní ki kíh ki bī t'átì yii: "Israyeel yab, j'òommaan-ti! K'pēmaan, uninjee dee un cá an kòkò ki sòòh bàá ḡma cee ki bíil Israyeel yab yindi nì Mooisi marab nì Kunimbotidiyee. Ali gba, u yānti bin kaa sá Juuda yabee kó Kunimbotidiin, ki bíil circir k'òŋk'òŋu gbanti!" ²⁹ (Kun yì-tèe di sá, bi nín ká u nì Troofiim un sá Efeesee kitiŋin, ní bi d'akafi yii P'ool nín cáá-u ki k'òh Kunimbotidiin.) ³⁰ Niin ní kitimmoŋee f'òò ki píl dàiii, ní binib nyánni ajan kòkò ki d'ómín ki cùú P'ool ki dáal-u ki nyánti Kunimbotidiin, ní ki dū mpunyomu ki piin dicilpu niin.

³¹ Bi nín nín péēnyàab kí k'pò-uee puee, an pūti k'páá péēbāh Room yab soojakpikpaanu, yii fikil-fikil ubo k'òòh Jeerusaleem tiŋki kòk'òh. ³² Dicilpu niinee, kijapaayee y'òòh soojab ki k'pāh bi-kpilib biba ki sán ki nín cá samaayee cee. Bi dāa ká usoojakpilee nì u-yab p'áahnee, ní bi gbēēh, kaa ti bī gbáa P'ool. ³³ Niinee ní Room yab soojakpikpaanu d'aatì cùú P'ool, ní ki bí yii bí dū ikusaka ili kí bóob-u, ní u bālfì-bi un P'ool sée nì tin u ḡee.

³⁴ Kunipaau kansikinee, biba t'átì ki l'ì tiba, ní bin kínee mun cáá tiba, an di nín yì-tì waa nín ḡún ki béé mbaam'òh, ní u bí yii bí cáá-u kí cūnni soojab dumpu. ³⁵ Ŋyunti ḡun bi bāah ak'òl puee, samaayee kòkò nín páb P'ool m'pon puee ní soojab nín y'òòh-u ki túh, kí m'òtì u-pu. ³⁶ Kun puee binib nín wíikì tikpil ki pá u-boon ki t'átì yii bí k'pò-u.

³⁷ Bi t'óob kí kó soojab dumpuee, ní P'ool bālfì usoojakpikpaan yii: "A kíikì m' sòòh nì si tibaaa?" Ní ukpilee f'atìi bālfì-u yii: "A gbil greeki sooniaaa?" ³⁸ Sii di kaa sá Ueejipitija un là kí bíil kitiŋ yaadal nee, ki yikii y'òòh digangandambi kutukub binaa ki cūnni kup'òoneeee?" ³⁹ Ní P'ool kí-u yii: "Man sá Ujuudaja ní, ní bi māl-mi Taarsi, Siiliisii tiŋkpaanŋin. M baasii sá kitiŋkpaanŋi tindambiki ní, m gbāam-si, p'ò-mi nsan m' sòòh nì samaa!" ⁴⁰ Niinee ní usoojakpikpaanee pú-u mpaan. Ní P'ool yúl ak'òl pu ki y'òòh u-ŋal ki téefi samaa. Niinee ní bàá ḡma ḡmíl f'òŋf'òŋ. Ní u y'òòh diny'òobundi ki bī sòòh nì samaa nì Eebru soonin, yii:

22 "M-baabi nì m-nabiyaamu, p'ifilmaan k'òŋk'onnee tiboti tin m cáá kí tükü-nee!"

² Bi nín gbil u bī sòòh nì bi Eebru sooniee, ní bi m'òtìi ḡmíl d'ikidiki. Ní P'ool bí-bi yii: ³ "Man sá Ujuudaja ní, bi māl-mi Taarsi Siiliisii tiŋkin, ama kitiŋ nee poon ní m kál ki wíih. Gamaliyeel cee ní m nín bí ki bífi ti-naanjab marab kòkò, ní ki nín cáá dip'òondi Unimboti botin tiŋan, kii dín wiŋŋu ni mun nín cáá dip'òondi pu nan ní. ⁴ M nín páb bin nín nóò ti-Dindaan saŋŋuee, ali ki kúu biba, ki cùtì bininjab nì binimpoobi ki t'ò sarkan. ⁵ Us-araanŋakpil nì bib'òsoonŋk'pilib kòkò nín kánti m nín nín ḡāah puee, bín di ḡūn kí tükü-ni mbaam'òh. Bín gba di nín tī-mi takaldab m cáá tī Juuda yab kpilib bin k'òò Damaasee kí ḡmā kí cùú Kriisitoo yab bin bí niinee, kí bóobin-bi ikusaka kí cáah Jeerusaleem bí dáal bi-taliŋ."

6 “Ki cá kuwiŋkuluuee, m nìn bí nsanni ki tóob Damaasi. Dicipu niinee ní ɣwalfikpaŋkpaan ɣubo nyánní yilpu ki dómiń ki mántii tú-mi ki wál nyákányaka, 7 ní m líti kitiŋ. Niinee ní m gbíl nneen ɣubo bí lí-mi yii: <Sool, Sool, ba ɣá ní a páb-mi mĩn?> 8 Ní m fátii bálfi-u yii: <An sá sii ɣma, m-Dindaan?> Ní u kíí-mi yii: <An sá man Yeesu Naasaareeti you un a pábee.> 9 Bin nìn bí m-ceeyee nìn ká ɣwalfi, ama ní kaa nìn nín gbíl nneen ɣun sòon nì mee pu. 10 Niinee ní m bí yii: <Mim mee, m daá ɣá mana, m-Dindaan?> Ní ti-Dindaan bí-mi yii: <Yíkii nín cá Damaasi. Niin ní bi daá tin tükü-si tin tin Unimböti bí yii á ɣée.> 11 ɣwalfee nín nìn jilĩkĩ m-nimiliŋ puee, maa nìn gítĩ wál, ní man nì bin nìn nóoyee cúú m-ɣal ki dātĩ-mi ki cūnni Damaasi.

12 “Uninja ubo nìn bí niin, bi yĩ-u Ananiyasi. U nìn néen Unimböti ki nóó ti-marab deedee, ní Juuda yab bin nìn kóo Damaasee kóko nìn pákà-u.

13 Kijapaayee dómiń ki yúl m-cee, ní ki bí yii: <M-nabiki Sool, ɣúbitĩ a-nimiliŋ!> Kpalaa niinee, ní m cúú ɣúbitĩ, ní ki wál-u. 14 Ní u bí-mi yii: <Ti-naanjab Nimbotiuee di lēe-si doooyee ki yóon yii á bée u nín là puee kí ká Deedeedaan un u lēeki túnnée kí gbíl u-neen. 15 Sii di daá nín sá u-seeraleeliu, kí sòon binib kóko nimiin tin tin a kée nì tin a gbilee. 16 Mĩn puee ba di gítĩ ɣúb-si kɔŋkɔnnee? Yíkĩm kí kúuń kí yíiń ti-Dindaan bí fál-si Unimböti nyim á ká a-kpitii pótam.> ”

17 Póol níki ki lí yii: “M daá fátiiń Jeerusaleemee, ní ki kó Kunimbötidiin ki bí mēe Unimbötee ní an fiti-mi ní m wál ti-Dindaan. 18 Ní u tükü-mi yii: <Nyā Jeerusaleem malaa, kun puee baa làá fōō tiböti tin a bí sòon m-puee kí kíí.> 19 Ní m fátii kíí-u yii: <Ti-Dindaan, kee, bíń bi-ba nyi-mi, m nín nìn yíiń Jeerusaleem akpafidiin ni ki cúti bin nóó-see ki gbàa-bi ki cáā tòó sarkeeyaa! 20 Kee, bi nyí, daliŋkin bi bí kù a-seeraleeliu Eetiyeenee, man di nìn bí niin ki bí yii u máań ɣkúm, ní ki fōō bin bí kù-uee bokutiŋ ki ɣúbeeyaa!> 21 Ama ní u bí-mi yii: <Nĩń cá. Bin bí ndan kaa sá Juuda yabee cee ní m tũn-si!> ”

22 Samaayee pílfĩń Póol ki tin sãa laakin u bí yii ti-Dindaan tú-u bin kaa sá Juuda yabee ceeyee. Niinee ní bi yíki ki bí tati yii: “Bí kpòmaan uninja nee, bí taa taań-u, waa máań kí nín bí!” 23 Niinee ní bi bí pũlfĩ ki pēeti bi-bokutiŋ ki fiintĩ, ní ki jáfĩ ntam ki tòó kutaa. 24 Ní usoojapikpaanee bí yii bí cáá Póol kí kón̄ soojab dumpu kí gbá-u anaalab kí bálfi-u kun di yì-tì ní samaa kóko tati u-pu mim mee. 25 Bi bóob-u ki dóò ki daá gbá-uee, ní Póol bí usoojapil un nìn bí niinee yii: “An máań ní gbá Room tindambiki un boti gba baa làá sòoneeee?”

26 Ukpilee gbíl an nyóobundee, ní ki cūti tükü usoojapikpaanee yii: “Á nín nyí nì a-ba! Kijapaayee sá Room tindambiki ní.” 27 Niinee ní usoojapikpaanee dómiń ki bálfi Póol yii: “Á sá Room tindambiki níiń?” Ní Póol kíí-u yii: “Iiń.” 28 Niinee ní usoojapikpaanee bí yii: “Man pań animil tikpil ní ki nín kpánti Room tindambiki.” Ní Póol fátii bí-u yii: “Bi péemal-mee m sá Room tindambiki ní.”

29 Kpalaayee, bin bàà làá gbá-u kí yànti ú sòonee kākati ki wāati-u. Usoojapikpaanee nín daá bée

yii Póol sá Room tindambikee, ní tifaandi kó ú mun u-ba, kun puee u nìn dū ikusaka ní ki bóob-u.

30 Usoojapikpaanee là kí bée kun di yì-tì ní Juuda yab ɣúb Póolee. An pu ní kutaa wúntèe u búti-u ikusaka ní ki bí yii bisaraaŋakpilib nì bibosoonliibi kóko n̄ kpāfi. Bi kpáfèe, ní u cáań Póol ki yóon bi-nimiin.

23 Ní Póol dū u-nimikpeenu ki báań bikpilibee pu, ní ki bí-bi yii: “M-nabiyaamu, m nyí yii m ɣań tin kókwoooo m máań kí ɣá kí tĩ Unimbötee nì dipöbil diba, kí daa sãa diń wiŋɣu nee.”

2 Niinee ní usaraaŋakpil, un bi yĩ Ananiyasee, bí bin yú ki pil-uee yii bí cúú fáá u-nyóko. 3 Ní Póol bí yii: “Unimböti daá daá fáá si mun, upoonnyoŋfiti! Sii ká ki cáá marab ki sòon man boti, kí yìnti marab gbanti a-ba ní ki cáá yii bí gbá mama!” 4 Ní bin nìn yú ki kól Póolee bí-u yii: “Mim mee, a bí sii Unimböti saraaŋakpili deeyaa!” 5 Ní Póol fátii kí-bi yii: “M-nabiyaamu, maa nyí yii an sá usaraaŋakpil. An yaa sá fam, maa bàà sòon mĩn, kun puee Unimböti takaldau poon tükü-ti yii: <A taa sòon ni-bötiu bokfam.> ” 6 Póol nìn nyí yii bibosoonliibee jandi diba sá Sadusab ní dijandi diba mun sá Fariisab. Mĩn pu ní u nìn téen samaayee nimiin yii: “M-nabiyaamu, man mun sá Fariisa ní, Ufariisaja di mál-mi. Dimákal din m cáá bitaŋkpiibi fikititam puee di yì-tì ní bi cáań-mi doo kí sòon m-böti!” 7 U lí mĩn kí dóoyee, ní kunikpɔŋkpókou kó Sadusab nì Fariisab kansikin, ní samaa gbanti cúú yákatĩ tóbin. 8 (Di sá yii Sadusab, bíń bí yii bitaŋkpiibi gítĩ kpá kí daá fikiti, Unimböti tũuni kpá, kinaŋ mun kpá, ama Fariisab, bíń bí yii tĩn kóko bi.) 9 Niinee ní kujakpaanɣu jéeti bi-kansikin, ní bimaradakaliibi bin nìn sá Fariisab jandi puee biba yíki, kaa kíí, kí bí móti yii: “Timbi kaa ká kijapaań nee ɣá tiba. An yaa yĩ, Unimböti tũuŋu di daá nín máań kí sòon nì u.”

10 Kunikpɔŋkpókou mōti pókèe, ní usoojapikpaan fāŋkĩ yii bí taa ɣée kí cúú Póol kí tontĩ. Ní u yānti soojab kpákatii cúú Póol kí nyánti bi-kansikin, kí cáā cūnni soojab dumpu.

11 An nyeekuee, ti-Dindaan dómiń Póol cee, ní ki bí-u yii: “Póon a-ba! Kii a nín sòon m-pu Jeerusaleem doo puee, an máań á cū Room mun kí tin sòon m-pu niin mbaantiim mĩn.”

12 Kutaa wúntèe ní Juuda yab kpáfi kinyóko kí pūti Unimböti yii, bi yaa kaa kũ Póol, baa làá jāaa kaa làá nyò mun. 13 Bin nìn kpáfi kinyóko kí pūti mim mee nìn jiti binib imuŋku ili pu. 14 Ní bi cūti ká bisaraaŋakpilib nì bikpilib, ní ki bí-bi yii: “Timbi baasii pūti kí tĩnti yii, ti yaa kaa kũ Póol, tí taa dáka tiba. 15 Mĩn puee, nimbi nì bibosoonliibi kóko, ní mēe usoojapikpaan ú cáań-ni Póol, yii nimbi là kí mòti bálfi-u tin páaa ní u baasii ɣée. Mim mee, timbi n̄ bónti, bi yaa cáá-u ki tóobiinee, timbi n̄ kintĩ kí kpò-u!”

16 Niinee, Póol niisal biki gbíl bi nín kpáfi kí sòon tiŋyee, ní u búnti soojab dumpu kí kó kí tükü Póol tin jítèe. 17 Ní Póol yíiń bisoojapilibee ubo ní ki bí-u yii: “Cáá kinaacimpombiki nee kí cūnni usoojapikpaan cee, kun puee u cáá tiba kí là kí tükü-u.” 18 Ukpilee yóon-u kí cáá-u kí bań usoojapikpaanee cee, ní ki bí yii: “Usarkadaan Póol di yíiń-

mi ki gbāam̄ yii m̄ cáan̄-si kinaacimpombiki nee, u cáá tiba ki daá tükù-si.”¹⁹ Niinee ní usoojakpikpaanee cúu kinaacimpombikee ñal ki kpáàá kākati ñkpaanceeti, ní ki bí-u yii “Tilati ní a cáan̄ ní?”²⁰ Ní u kíi-u yii: “Juuda yab kpáfi kí mèè-si yii á cáan̄-bi Pɔɔl bibosoonkpilib nimiin, bi là kí ñá kii bi daá gítì mòtìi bálfi-u tiboti tiba yamee.”²¹ Á taa pilfin̄-bi! Di sá yii bi-kansikin binib imun̄ku ili ni ipaa pütì yii, bi yaa kaa kũu Pɔɔl, bin̄ kaa làá jāaa, kaa làá nyò mun. Bi bóntì kí bál kí ciití-u. Mìn puee, bi kíi ki cí tin sii cááyee ní nee.”²² Niinee, usoojakpikpaanee bí kinaacimpombikee yii: “Nín kùn. Á taa sòon ubo cee yii a tükù-mi tiboti gbanti!”

²³ Boonee ní usoojakpikpaanee yíin̄ bisoojakpilib bili, ní ki bí yii bí kpáfi soojab kulaafaau ni soojab bin cáá itaamuee imun̄ku ita ni saalaa, ni soojab bin tòò ñkpamuee mun kulaafaau, bí bóntì kí nín cá Seesaaree tikúti tiwa kunyeeu nee,²⁴ kí nyàab itaamu kí kàañní Pɔɔl, kí cáá-u kí bànni góm̄ina Feeliikisi cee ni alaafiya.²⁵ Ní usoojakpikpaanee ñmān̄ takalda ki tii góm̄ina yii:²⁶ “Man̄ Kloodi Liisiyasi di jáam̄ m-kpiliu góm̄ina Feeliikisi.”²⁷ Di sá yii Juuda yab di cúu unin̄ja nee ki là kí kpò-u. M nín gbìl yii u sá Room̄ tindambikee, ní man̄ ni m-soojab cütii f̄oon̄-u.²⁸ M nín là kí béé kun pu ní Juuda yab ñúb-u mimmee, ní m cáá-u ki cūnni bi-bosoonkpilib cee.²⁹ Niinee ní m ká yii bi bí yii u yintì bi-marab, ama an kaa sá tiboti tin pu u máan̄ ñkúmeeyaaa kaa tí máan̄ sarkā mun.³⁰ M nín dāa béè yii Juuda yab kpáfi kí nyàab isan kí kpò-uee puee, ní m dū-u ki tiiñ-si malaa, ní ki bí u-nannanliibi yii bí dāan̄ kí yíin̄-u a-cee ibosoon.”

³¹ Soojabee lafun̄ ñá u nín lī puee, kí ȳoon̄ Pɔɔl kí cáá-u kí bànni ali Antipatriisi kunyeeu gbanti.

³² Ku wúntèe ní soojab bin nín cōm̄ ataa puee nín gítin̄, ní itaamu dambee kpáan̄ Pɔɔl kí cáā nín cá.

³³ Bi bān̄ Seesaareeyee, ní ki dū takalda ki tii góm̄ina, ní ki dū Pɔɔl kí dākā-u.³⁴ Góm̄ina kàañ takaldee kí d̄óyee, ní ki bálfi Pɔɔl yii u sá kitiñ kilaaka ní. Ní Pɔɔl bí-u yii u sá Siiliisii. U béè mimmee,³⁵ ní ki bí yii: “Si ni bin kpákèe yaa láā bāanee á dāa sòon̄ tin a cááyee m̄ pilfi.” Ní u bí yii bí cáá-u kí cūnni uboti Eeroodi dumpu.

24 Iwiin ñmoo Boonee ní usaraañkpil Ananiyasi bāan̄ Seesaaree góm̄ina cee, u ni bikipilib biba ni ubosoonkpil ubo un bi yii Teertulusee, kí yíin̄ Pɔɔl ibeeyiin̄.² Bi yíin̄ Pɔɔl, ní Teertulusi kí ki bii kàan̄ tiboti yii:

“Ukpim̄onti Feeliikisi, sii di yì ñgbans̄on̄fi ñun̄ poon ti bí, an kaa kúnti nee. A-ciññu pu ní a yānti kitiñ kpánti ní ki ñāñki.³ Ti kánti a-ñanti gbanti an k̄oko ni an k̄oko. Mìn puee, ti jáam̄-si tiñan̄.

⁴ Maa là kí biil̄ a-yuntiñu tikpilee, an di yì-ti ní m mèè-si a-laññf̄itiiku puee á pilfin̄-ti fiii.⁵ Di sá yii timbi ká yii kijapaai nee sá unil u sá asaluu daanee. Ûn̄ di yì-ti ní fikilfikil kó Juuda yab bin bí duhl̄nya nee nee k̄oko kansikin. Ûn̄ di sá Naasaareeti yab kitil̄^fd^ kpiliu ubo.⁶ U là gba yii ú biil̄ Kunimb̄otidii, an pu ní timbi cúu-u. [Ti bàā mākafi yii tí dī ti-marab pu kí dáal̄ u-tafal.⁷ Ama ní usoojakpikpaan̄ Liisiyasi dóm̄in̄ kí cúu-u kí f̄ōō ti-ñaan̄ ni m̄pon̄,⁸ ní ki bí yii u ni bin kpákèe n̄ nín d̄oon̄

sii-cee.] Mìn puee, sii a-ba yaa bálfi-u, a béetì kun pu ní ti ñúb-uee.”

⁹ Ní Juuda yab bí yii Teertulusi nín lī puee, mìn ní an sá.

¹⁰ Boonee ní góm̄ina pú Pɔɔl nsan yii ú mun n̄ sòon̄. Ní Pɔɔl ȳoon̄ dinȳoobundi kí bí yii:

“M nyí yii doooo abin̄ kupaa u s̄éé ní a sá kitiñ nee poon ubosoonli. An puee ni dimákal poon ní m daá sòon̄ tin m cááyee a-nimiin̄.¹¹ Sii a-ba yaa bálfi gba, a daá béé yii an kaa láá bān̄ iwiin saalaa ní ili m nín jóm̄ Jeerusaleem kí nȳon̄ki Unimb̄otee.¹² Dalba dalba baa láá ká-mi Kunimb̄otidiin̄ man̄ ni ubo bí kpákà. Baa láá tí ká-mi m̄ bí akpafidiinaan̄ kitiñ poon laaaba kí sòon̄ kí ȳodonti binib̄ pobiliñ.

¹³ Binib̄ nee kaa ñūn̄ kí dākà-si yii kun pu bi ñúb-mee baasii s̄éé.¹⁴ Ní ibaam̄on̄ poon ní m sòon̄ ni si nee, m n̄óó Yeesu saññu ñun̄ bin̄ yii ñuaa ñānee, ní ki jáam̄ ti-naañjab Nimb̄otiu. Ama man̄ nyí yii Mooisi ni Unimb̄oti bonaatiliibi nín ñmān̄ tin takalda poonee, an sá ibaam̄on̄,¹⁵ kí cáá dimákal Unimb̄oti pu, kii bí mun bi-ba nín cáá dimákal u-pu puee, yii binim̄ontiibi ni binikpitib̄ k̄oko bí kí dāá fikiti ditañkpiilin̄.¹⁶ Mìn pu ní man̄ bí kí p̄ontì m-ba kí nín sá unim̄onti Unimb̄oti nimiin̄ ni binib̄ mun cee.

¹⁷ “Maa nín gítì bí Jeerusaleem abin̄kaañkaa aba poon. Boonee ní m fātii gítin̄, kí cáan̄ animil kí tū-tūn̄ m-tiñki nib, kí kpáàá ñá saraabi.¹⁸ M ñá akoobil kí d̄óó, Boonee ní ki bí ñáañ saraabi gbanti Kunimb̄otidiin̄, ní bi bāan̄ kí ká-mi. Biba kaa nín kpáfi m-cee, fikilfikil mun nín kpá.¹⁹ Juuda yab bin̄ k̄óó Asii kí nín ká-mee di yaa bàā bímaan̄ bi-ba a-nimiin̄, kí bàā sòon̄ tin ní m ñá-bee, an bàā ñāñ,²⁰ àá, bin bí nee n̄ tükù-si, bi nín nín cáá-mi bibosoonliibi nimiinee, tikpitiñ tilati ní bí ká m ñá²¹ an yaa kaa sá m nín nín yú bi-kansikin kí téen̄ m̄pon̄ dinȳoobumbaantiil̄ yii: <M nín f̄ōō kí kí yii bitañkpiibi daá dāá fikit̄ee puee ní m yú ni-nimiin̄ d̄in̄, ni bii sòon̄ m-b̄otaa!> ”

²² Pɔɔl sòon̄ mìn kí d̄óyee, ní Feeliikisi, un di nín nyí kun di sá Yeesu saññu tiñanee, dāa bí-bi yii bí nín kùn. Ní ki bí yii: “Asee usoojakpikpaan̄ Liisiyasi yaa láā dóm̄inee, m dāa béetì ni-boti gbanti.”²³ U lī mimmee, ní ki bí yii usoojakpil ubo n̄ cáá Pɔɔl kí piin̄, ama kí yānti ú t̄ō u-ba ñwaam pu, kí nín pūn̄ u-b̄oobi nsan̄ bi nín d̄oon̄ u-cee kí cāab̄in̄ tin tin u yaa lèe.

²⁴ Iwiin iba Boonee ní Feeliikisi, ni u-nimpuu Drusii un sá ujuudanimpuee, dóm̄in̄ ní ki tú bi cūti kí yíin̄ Pɔɔl. Ní Pɔɔl sòon̄ u pilfi min di sá yii bí f̄ōō Yeesu Kriisitoo kí kíyee.²⁵ Ijyunti ñun̄ Pɔɔl kí ki bí sòon̄ unil nín máan̄ kí nín bí deedee kí fá u-wunti kodeeu puee ni ibosoon in bí ki d̄oon̄ee puee, ní Feeliikisi fāñki, ní ki bí yii: “Nín cá, dal-ñkin̄ m yaa ká mpaanee m daá tí fātii yíin̄-si.”²⁶ U nín dākafi yii Pɔɔl daá t̄i-u animil ní, mìn pu ní u nín yii-u m̄l̄mul bi sòon̄.

²⁷ Abin̄ ali Boonee ní P̄osiyusi Feestusi f̄ōō Feeliikisi yil̄ kí kíi ki sá góm̄ina. Feeliikisi là an m̄ōōkin̄ Juuda yabee, ní u yānti Pɔɔl gbintii bí sarkan.

25 Feestusi nín bān̄ Juudee watil, iwiin ita Boonee ní u yíki Seesaaree kí nín jóm̄ Jeerusaleem.² Ní bisaraañkpil̄ ni Juuda yab

nikpaambi dómiń ki kàań Pɔɔl ɔti ki tükū-u, ní ki gbāań Feestusi ³ yii ú jī kimotii kí yànti Pɔɔl ń dāań Jeerusaleem. Di sá yii bi bónti ki cí kí kpò-u nsanni. ⁴ Ní Feestusi kíi-bi yii: “Pɔɔl ká sarkan Seesaaree, man m-ba bī bónti kí fàtī gítí niin ní nee.” ⁵ Ní u gítí bí-bi yii: “Mim mee, ni-kpilíb ń nɔ́ɔ-mi tí cù Seesaaree bí tin sòòń kí kpèe uninja gbanti yaa ná tikpitil tiba.”

⁶ Feestusi nìn ná iwiin inii kii saalaa pu bi-kan-sikin, ní ki fàtī gítin Seesaaree. Kutaa wúntèe ní u kó ki kál kubɔsoondiin ní ki bí bí yíin Pɔɔl. ⁷ Pɔɔl bāańee Juuda yab bin nyánni Jeerusaleemee yú ki kól-u ki sòòń u-pu yii u náań tibɔkpaandi tikpil. Ama baa ɣūń kí cáań tiba bí béé yii tin pu bí sòònee sá ibaamɔn. ⁸ Ní Pɔɔl mun yòòńni tin u cááyee, yii: “Maa yínti nì Juuda yab marab ubo, kaa tí yínti nì Kunimbɔtidii, kaa yínti nì gɔminakpaan Seesaar mun.” ⁹ Feestusi nìn là án mɔɔk-in Juuda yabee, ní u bálfi Pɔɔl yii: “A là kí jòm Jeerusaleem bí sòòń a-ɔti nee m-nimiinaaan?”

¹⁰ Ní Pɔɔl kíi-u yii: “Gɔminakpaan Seesaar ɔsoondiikun ní man sí kí bí nee, niin ní an máań bí sòòń m-ɔti! Kun puee maa ná Juuda yab tikpitil tiba, sii a-ba gba nyí mīn tijan. ¹¹ M yaa sá unikpiti ní ki ná tin tin máań ɣkúmee, mim mee maa mótí ɣkúm pu. Ama, an yaa tí sá yii tin bi sòòń m-puee yaa sá nnyimɔn, ubo kaa ɣūń kí dū-mi kí tī-bi. See m bā gɔminakpaan Seesaar nimiin!” ¹² Niinee ní Feestusi nì u-kpilíb kál ki sòòń ki kpɔ́ɔti tɔbee, ní ki kíi-u yii: “Kee, a bí yii a là kí bā gɔminakpaanaa! Ti kíi á lafun cù u-nimiin.”

¹³ Iwiin ili boonee, ní uboti Agripa nì Beereeniisi bāań Seesaaree kí jāań Feestusi. ¹⁴ Bi kál iwińkaańkaa iba poonee, ní Feestusi dū Pɔɔl ɔti ki kàań ki tükū uboti yii: “Feeliikisi yānti uninja ubo sarkan doo. ¹⁵ M nín nìn cūti Jeerusaleem puee, ní bisaraańakpilíb nì Juuda yab kpilíb tükū-mi yii u nìn ná ikpiti ní, ní ki mēē-mi yii m dáal u-tafal. ¹⁶ Ní m kíi-bi yii Room yab, bīn kaa dù unil kí tī bí dáal u-tafal asee bí pō-u kinyoko ú mun ń sòòń u-nannanliibi nimiin kun pu ní bi bí kí jāáyee. ¹⁷ Bi dómiń doo nee, kutaa wúntèe maa nìn gítí tāań-bi, ní ki kó ki kál m-ɔsoondiikun ní ki bí bí cáań uninja gbanti. ¹⁸ Ní u-nannanliibi mun kàań. Ama maa ká tikpitil tin ní m bāa dākafi yii u máań kí ɣee. ¹⁹ An nín sá bīn bi-ba marab ní un bi yii Yeesu u kpī nin Pɔɔl bí yii u bée ɣmanijma pu ní bi bī kpákà. ²⁰ Maa nìn nyí m nín dàá ná pu kí béé tiboti gbanti yilee, an pu ní m bálfi Pɔɔl yii u yaa là kí cù Jeerusaleem m sòòń u-ɔti gbanti niin. ²¹ Ní Pɔɔl yī, yii bí yānti ú nìn bí sarkan kí nìn cí ɣyunti ɣun ní gɔminakpaan Seesaar dàá dáá sòòń tiboti gbantee. Ní m bí bí dū-u kí piin kí nìn cí ɣyunti ɣun m dàá dáá dū-u kí tī gɔminakpaanee.” ²² Ní Agripa bí yii: “Man m-ba bāa là uninja gbanti á sòòń m pilfi.” Ní Feestusi kíi-u yii: “Tin u yaa cááyee, fool a fu gbil.”

²³ Kutaa wúntèe ní binib tikpil nìn fɔ́ɔ Agripa nì Beereeniisi, ní bi nì bisoojapilíb nì kitiń poon nikpaambi táa ki kó kubɔsoondiin. Ní Feestusi yānti bi cáań Pɔɔl, ²⁴ ní ki bí yii:

“Uboti Agripa nì nimbi bin kɔkɔwoooo kpáfi doo nee, Juuda yab kɔkɔ dómiń m-cee Jeerusaleem ní

doo ki yíin uninja un ni wāl nee ibeeyiin, ní ki tátí yii bí máań kí kpò-u. ²⁵ Ama man nyí yii waa ná tin máań ɣkúmee, ní ún u-ba dāa bí yii gɔminakpaan ń sòòń u-ɔti, ní m kpēeyii an lafun máań mim mee, ní m là kí dū-u kí tī-u. ²⁶ Maa láa nyí u-ɔti pu tiba kí ɣmà kí tī ti-yidaanuu Seesaar kɔńkɔn-nee. Mīn pu ní m cáań-u ni-cee, nì sii a-ba uboti Agripa nimiin, ní bi yaa bī bálfi-u anyɔɔbunee m ɣmā kí ká tiba poon kí ɣmà, ²⁷ kun puee an kaa kitiń m dū usarkadaan kí tī mīn, kaa lī tin pu ní bi ɣúb-uee.”

26 Niinee ní Agripa bí Pɔɔl yii: “A ɣūń kí nìn sòòń tin a cááyee.” Ní Pɔɔl yòòń u-ɣal kí jáań samaa, ní ki yòòńni tin u cááyee, yii:

² “Uboti Agripa, an mōń-mi dīn wińɣu tikpil m yūl a-nimiin kí sòòń kí nyānti m-ba tiboti tin kɔkɔ Juuda yab cáa tūnti m-puee ni. ³ Di sá yii a nyí Juuda yab bimbim nì bi-nikpɔńkpɔkɔku kɔkɔ pu. Mīn puee m gbāań-si á jī kimotii kí pilfin-mi.

⁴ “Juuda yab kɔkɔ nyí doooo m-naacimpɔntin m nín nìn bí mińyee. Di sá yii doooo ɣkilkaamee m nìn bí Jeerusaleem ní, m-yab kansikin. ⁵ Bīn bi-ba nyí-mi dooooyee. Bi yaa là gba, bi ɣūń kí lī yii m nìn sá Fariisa yab bin ɣúb marab tińanee kansikin ubo. ⁶ Kun di yānti bi bī sòòń m-ɔti kɔńkɔnee di sá m nín máká Unimbɔti nín nìn pōòń ti-naanjab puee. ⁷ Ti-samaau tinaakoti saalaa nì tilee máká yii bi dàá dáá ká an poondi gbanti. An pu ní bi pōònti kí nɔ́ɔ Unimbɔti ɣwiin pu nì kunyeeu. Too, uboti, m nín máká tin pu Juuda yab ɣúb-mee dee. ⁸ Mīn puee, ba pu ní nimbi nyí yii Unimbɔti kaa láa dáa fikiti bitańkpiibi ní?

⁹ “Man m-ba nìn dākafi yii an máań m dū iciin kɔkɔ kí já nì Yeesu Naasaareeti you yindi. ¹⁰ Min mīn m nìn ɣań Jeerusaleemee dee. Bis-araańakpilíb nìn tī-mi mpon m cūti bin fɔ́ɔ Yeesu kí kíyee tikpil ki tòó sarkan, ní ɣyunti ɣun bi yaa là kí kpò-bee man di nìn lī yii bi lafun máań ɣkúm. ¹¹ Iyunti sá kamaayee, m nìn dátí bi-tafalin ak-pafidiin ni, ki bāa là bí yí Yeesu. M nìn fɔ́ɔ dińuul bi-pu an tin lákatì, ali kí nìn cá ntimu mubɔn ki tin páb-bi.”

¹² “Mīn pu ní bisaraańakpilíb nìn tú-mi ki tī-mi mpon, ní m búnti Damaasi. ¹³ M bí nsanni kuwińkuluu kí cée, ní ki ká ɣwalfi ɣubo nyánni yilpu, kí wāl nyákányaka kí jitiń ɣwiin, kí mántii tú man nì bin nìn nɔ́ɔ kí cá nsanee. ¹⁴ Niinee ní ti-kɔkɔ líti kitiń, ní m gbil nneen ɣubo sòòń nì mi Ee-bru soonin, yii: <Sɔɔl, Sɔɔl, ba ná ní a páb-mi mīn? An pōó ki tī-si á dū a-taal kí yáká ikuńkum.>

¹⁵ Niinee ní m bálfi yii: <An sá sii ɣma, m-Dindaan?> Ní ti-Dindaan bí-mi yii: <An sá man Yeesu un a pábee! ¹⁶ Ama yíkí yūl a-taaji pu. M dómiń kí dū-si kí ná m-tontɔnliu ní. Sii di dáa tükū bin kínee tin a ká m-cee dínee, nì tin tin m dáa dáa tí yānti á kée. ¹⁷ M dáa dáa tō-si Juuda yab ní bin kaa sá Juuda yabee cee, kí dáa dáa mōti a-pu bí taa ná-si tiba. ¹⁸ A dáa cù kí ɣúbiti bi-nimilin, kí nyāntiń-bi dibɔmbɔndin kí cáań-bi ɣwalfin, kí fɔ́ɔ-bi Sitaan pɔńɣun kí cáań Unimbɔti cee. Bi yaa fɔ́ɔ-mi kí kíyee ní bí ká bi-kpitii pōtam nì tipaal tin Unimbɔti dáa dáa tī bin u gānti bi sá u-yabee.> ”

¹⁹ “Mīn pu ní, uboti Agripa, maa kpēetin nyánni

yilpu m kée fam. ²⁰ M nín kí ki tükū Damaasi yab ki wāati, ní boonee ní m tükū Jeerusaleem yab, ní ki pótòti Juudee tiŋki nib kòkò, nì atimbun ñin kòkò kínee yab, yii bí fá bi-kpitii kí gítíin Unimbòti cee, kí nín cáá lakasi un dākà yii bi lafun kpánti bi-bimbimee. ²¹ Kun di yì-tì ní m nín bí Kunimbòtidiin Juuda yab dómiñ ki cúú-mi ki baa là kí kpò-mee dee. ²² Ama Unimbòti móti m-pu ali ki dāa sāa dīn, m gbínti bí ki lèekī m-seerau biwofib nì biyidambi nimiin. Maa ti cáá tiba ki kútì tin tin Unimbòti bōnaatiliibi nì Mooisi nín lī ki yóonee pu, ²³ yii Kriisitoo dāa dāá jī falaa ali kí dāá kpú. Ùn di dāa sá upeepeekaa un dāá fikitì bitaŋkpiibi kansikin, kí cááñ Juuda yab nì bin kaa sá Juuda yabee ñwalfee.”

²⁴ Pòol bī sòon tin u cááyee, ní Feestusi téen mpòn yii: “A sá uwaati ní! A nín bifi takaldab tikpil puee di bīil a-yil.” ²⁵ Ní Pòol kí-u yii: “Ukpil Feestusi, maa wāati. Tibòti tin m sòonee sá ibaamòn ní ki sá tibòmòntiil. ²⁶ Ubòti bée-tì, mín puee ní m ñhùn kí sòon u-nimiin kaa fàŋkí. M nyí yii u nyí tikòkò, kun puee an kaa nín sá dibalin ní tibòtee nín jítì. ²⁷ Too, ubòti Agripa, a fōō kí kí yii Unimbòti bōnaatiliibi nín nín sòon puee sá ibaamònaaan? Man nyí yii a fōō kí kí yii an sá ibaamòn.” ²⁸ Ní Agripa bí Pòol yii: “An kíin fiui, á bàà dū-mi kí kpánti Kriisitoo you!” ²⁹ Ní Pòol kí-u yii: “An yaa kíin fiuiyaa an yaa làá tí yúntáaa, m bàà là Unimbòti ñ ná mín. An taa nín sá gba sii baba, án nín sá ki kpàan bin kòkò bī pilfīn-mi dīn nee, ama bí taa nín bóob nimbi nì ikusaka nee ní!”

³⁰ Niinee ní ubòti nì gòmīna nì Beereeniisi nì bin kòkò nín ká bi-ceeyee ³¹ yíkì ki nyán, ní ki bī lī yii: “Kijapaai nee kaa yīnti tiba tin máan bí kpò-ueeyaaa kaa tí máan bí ñá-u sarka mun.” ³² Ní Agripa bí Feestusi yii: “Kijapaai nee yaa kaa nín bí yii bí cáá-u gominakpaan cee, ti baa ñhùn kí gíin-u kí líí.”

27 Ñyunti ñun bi bí yii tí dāá kó meela kí nín cá Italiyee, ní bi dū Pòol nì bisarkadambi biba ki tī kijapaai kin bi nín yī Julyusee, u sá usoojapil dikitil din bi nín yī “gominakpaan kitilee”. ² Ní ti kó meela un nyánni Adramiiti ki dāa nín cá Asii timmu mun kòkò bí tiŋku caŋinee, ní ti yíkì. Aristaaki un sá Maseeduaan Teesaalooniiki tiŋkinee nín bí ti-cee. ³ Kutaa wúntee ní ti bàñ Siidon. Kii Julyusi nín nín ñhúb Pòol tiŋan puee, u pú u kinyòkò ú cù u-bòobi cee kí nyàabíin tin u yaa lèe. ⁴ Ti dāa yíkì niinee, ní ki dūu dī ki kpàkañ Siipil tiŋki kin dimòol mánti ki túee, kun puee kubuŋu nín pōō ní ki tūŋkiñ-ti. ⁵ Ní ti dūtì tiŋku un bí ki nákañ Siiliisii nì Paŋfiliyee, ní ki dūu bàñ Mira, Liisii tiŋkin. ⁶ Niin ní usoojapilee nín ká meela ubò nyánni Aleeksandrii ki cá Italii ní u yānti ti kó ùn. ⁷ Meelee nín dū iwiin tikpil ki còom̄ soooo soooo ní falaa, ki wāati ní ki nín bàñ ki ñmánti nì Kiniidi tiŋki. Kubuŋu nín nín páb-ti, taa ñhùn kí dī niin kí nín cá ndanee, ní ti dūu dīn Salmoonee watil pu ki dūu bāañ Kreeti caŋin. ⁸ Ti bī kpàkañ nì falaayee, ní ki dūu bàñ kitij kin bi yī Laaseeyee caŋin laakin bi yī Dibunġbammònti-ilee

⁹ Ti nín còm̄ ki yúnti tikpil ali disaŋkindee dāa

dūu kpánti mbusu, kun puee Juuda yab nyòboobil wiiŋu jítì ní kitij gbanti seeku mun nín tóobiñ. Míh puee ní Pòol nín bí ki kpáafi-bi yii: ¹⁰ “Ti-yab man wāl yii ti-saŋu nee dāá cáañ-ti diniminaa-mandi, kun puee meela nì u-nyòmpuwanti dāá ká falaa tikpil, an yaa yī gba, timbi ti-ba dāá kpú.”

¹¹ Ama usoojapilee kaa nín fōō Pòol nín sòon puee ki kí, ní ki nín máká un nín sá ukpil meelane nì meeladaan pu. ¹² Meela sillanġki gbanti nín kaa ñhāñ kuseeunee pu, ní binib tikpil nín là kí yíkì niin, bi yaa ñhùn kí bà meela sillanġki Feeniisi, Kreeti tiŋki kin nín túliñ ñwiin jeetilanjkee, kí kāl niin kuseeu ñ jítì.

¹³ Kubuŋu kubo nyánni ñhāŋgan pú ki kí ki bī jítì fiui fiui. Niinee ní bi dākafi yii bi dāá ñmā kí bà laakin bi bàà màkèe, ní ki dāal dikújal din ñhúb meela nnyiminee ki cúú kútì, ní ki búnti ki kpàkañ ki piliñ Kreeti bunġbandi. ¹⁴ An kaa yúnti, kpalaayee ní kubunġkpaanġu kun bi yī Urakiloneeyee nyánni Kreeti jooŋŋin ki sīntiñ, ¹⁵ ki dómiñ ki yōon meela. Taa nín gítì ñhùn kí ñá tiba kí pèefi meela, aseee ti nín yānti ku yōon-ti ki kpàaā búntèe. ¹⁶ Ní ti cūti jítì kitimbiliin kin bí tiŋku kansikinee bi yī-ki yii Kooda. Nì falaakpaŋkpaan ní ti dāa nín ñhún ki cúú bunġalimbu bun nín nob meelee kitij gbanti caŋin, ¹⁷ kí dāaliñ-bu ki kòñ meelan, ní ki dū ñhūmii ki bóob kí mánti tú meela taapu. Bi nín nín fàŋkí yii tí taa cùú líti Siirtii bul kpaanceetii puee, ní bi sīnti iŋaabu taapu, ní kubunġkpaanġuee cáá-ti ki cáá nín cá. ¹⁸ Ku nín gbínti mōti páb-tee pu, ní kutaa wúntèe bi dū tinyòmpuwan tiba ki tó tiŋkun. ¹⁹ Winta dalee, ní bīn bi-ba dū tin bi cáā kpòotì meelee ki tó nnyimin. ²⁰ Iwiin tikpil poonee, taa ti ká ñwiin nì ñmalbijaa, ní kubunġkpaanġuee gbínti jítì iwintil kòkò ki pōō, niinee taa ti dākafi gba yii ti dāá ñmátí. ²¹ Ali an yúnti bin nín ká meelane kaa jín tiba.

Niinee ní Pòol yúl bi-kansikin ki bí yii: “Ti-yab, ni yaa nín pilfīn-mee, taa bàà yíkíñ Kreeti, taa bàà kánti falaa nì asaluu un bí nee. ²² Ama kòŋkònee m mée-ni, ní pòon ni-ba, kun puee ni-kansikin bàà ubò kaa làá wòŋkì, aseee meela baba di dāá bīil. ²³ Kun puee kunyeeu nee, Unimbòti un yī-mi m nòó-uee túnni u-tūuŋu ñubo m-cee, ²⁴ ní ñu bí-mi yii: <Pòol, taa fàŋkì! Asee á bà gominakpaan niniin bí sòon a-boti. Míh puee, Unimbòti dāá ñá-si tiŋan kí yānti bin kòkòwoooo ká meelane ñ ñmátí!> ²⁵ An puee, pòommaan ni-ba, ti-yab! Kun puee m cáá dimákal Unimbòti pu, yii u nín lī puee, mín ní an dāá ñá. ²⁶ Ama an dāá cáá-ti kí kpàkañ kitimbiliin kiba kin nnyim mánti ki túee kpaanceetiŋu laaaba ní.”

²⁷ An nín bàñ iwiin ñubo kpá saalku nyeeku dalee, ní kubuŋu gbanti gbínti cáá-ti kí yīin Meediteeranee tiŋkuu pu. Kunyataasiuee ní bimeelaŋaalliibi bī lī yii ti cikiñ kitij kiba. ²⁸ Ní bi dū tiŋmantikaal ki tó dimòolin, ní ki ká yii nnyim nyooŋu nín sá meetab mmuŋku nì sala nì biluli, ní ki gítì sùti fiuiyee, ki tí dūu tó mpom, ní ki tí ká yii nnyim nyooŋu sá meetab mmuŋku nì binii. ²⁹ Niinee ní bi kíñ ki fàŋkí yii ti-meelau nee ñ taa ñee kí cúú yā atanjkee, míh puee ní bi dū akújal anaa

ki tó boon án nin núb meela, ní ki kíñ ki ká ki pòontí yíi kutaa n wúntí. ³⁰ Bimeelaŋaalliibi nin nyàab kí nyā meelanee, ní bi gíñ buŋalimbu bun nin nòb meelee ki tó nnyimin, ní ki móntí yíi bíñ bàà là kí cáá akújal aba kí cáá kúl nyòkòpu mun ní. ³¹ Ní Pòol bí usoojapílee nì u-soojab yíi: “Binib nee yaa kaa kál meelan soooo, ñaa làà ñmátí!”

³² Niinee ní soojab gíi ñmii in nòb buŋalimbuee ki tìl, ní bu gbínti nnyimin.

³³ An kíñ fíi kutaa n wúntée, ní Pòol mēē bi-kòko bí dāá jī tìjin, ní ki bí-bi yíi: “Iwiin ñubo kpá saalku sēē nee ni nín ká kaa jīn tìbee. ³⁴ Míñ puee, m gbàam-ni, ní jīmaan tìjin, kun puee tìjin boti páb ki tī ni-manfal. Di sá yíi ni-kansikin bàà ubo yìkpìliku kaa làà wāŋkì.” ³⁵ U lí míñ ki dóoyee, ní ki yōñ kpono ki jáam Unimbóti tìjin gbanti pu bi-kòko nímii, ní ki gífi kpono ki kí ki bí ñmóò. ³⁶ Niinee ní bàà ñma ká kunyannyaau, ki kí ki bí ñmóò.

³⁷ Timbi bin kòko nin ká meelanee nin sá binib kulaafaau nì imuŋku ita nì saalaa nì biluu. ³⁸ Bi jín ki bálee, ki là yíi meela n taa nín gíti nyim kí nín bí fúkufukuee, ní bi dū ñkponoyim ki dūu tó nnyimin.

³⁹ Kutaa wúntée, bimeelaŋaalliibi kaa bēē kitij gbanti, ama ní ki ká dibunlòkòl diba, digbandi sá dibul ñma, ní bi bí yíi, bi yaa ñūñ kí bàà ñaál meela kí cùnñi niin. ⁴⁰ Niinee ní bi cúú ñmii ki cúú búti, ní akújalee gbínti nnyimin, ní bi cúú ñmii ki cúú kúti tiwan tin kpòotí meelee, ní ki dū ñgaabu ñun yíi kubuŋuee ki dūu ña meela nyòkòpu kubuŋu n nin téeki meela. Kubuŋu bí téeki meelee, ní bi dūu dī tìŋku gbandi watil pú.

⁴¹ Niinee ní meela cūti sàl dibukpaandi diba kansikin ki gbínti niin, ní u-nyòkòpu múl dibulin, kaa ti lèeki, ní tinyiŋghan dómíñ kí fáá ki wī boon.

⁴² Niinee ní soojab bàà là kí kpò bisarkadambi, yíi bí taa ñee kí wōŋkì nnyim kí nyā kí sàñ kí kátí.

⁴³ Ama usoojapílee là kí fī Pòolee, ní ki yíi, yíi bí taa ña míñ, ní ki bí yíi bin ñūñ nnyimee n péé kí yùkū kí tīñ kí wōŋkì kí nín cá dibuŋgbandi, ⁴⁴ ní bin kíñee n nin cáá idò áá ameelakati kí nín wōŋkì ki pá bi-boon. Míñ ní ti ña, ní ti-kòko nyán dibuŋgbandi nì alaafiya.

28 Ti ñmátí ki dóoyee, ní ki nín bēē yíi bi yíi kitij gbanti Malti. ² Binib bin nin kòò niinee baasii ñúb-ti mmòntiimin. Utaa nin kí ki kíñ ki nì, ní tiwool bí. Míñ puee bi nin kpāa ñmii ní ki yíñ-ti ní ti-kòko dómíñ kí kál ki mánti tú ñjmee ki wùl.

³ Ní Pòol cūti báañ tikpaŋkpaal dibondi diba, ukoobu ká niin, ki cáañ ki tó ñjmin. Niinee ní ñjmifaan píi ukoobuee, ní u nyán kí jú u-ŋal kí báañ. ⁴ Binibee nín ká yíi ukoobu lún Pòol ñal puee, ní bi bí li tób cee yíi: “Uninja nee máañ ki dàá nín sá unikpòl ní. Di sá yíi, mìn kòkòwoooo u ñmátí ki nyán tìŋkune, ti-waal deedeedaan kaa pú-u mpaan ú tó u-ba.” ⁵ Niinee ní Pòol gbéñ ukoobuee ki fíñ ki tó ñjmin, kaa gbíl tiba. ⁶ Ní bi kíñ ki ká ki kpéé yíi an dàá díkáaa u dàá líti kí kpú niin niin. Ama bi kál ki cíiti kpēēki gī, tiba kaa ña-uee, ní bi kpánti bi-landòkoi, ki kíñ ki bí cáá yíi an sá diwaal diba ní.

⁷ Niin caŋin ní kitij gbanti botiu un bi yíi Publi-yusee saaku nin bí. Kijapaayee nin fōò-ti mmòntiimin, ti dōñ u-dumpu iwiin ita. ⁸ Publiiyusi baa

nin dō ki bñ mmanfanyim nì ticotindi. Ní Pòol cūti mánti u-pu, ní ki mēēki tī-u, ní ki dū u-ŋalii kí páah u-pu, ní u pòokì. ⁹ Niinee ní bibunliibi bin bí niinee kòko dómíñ kí ká dicaandi. ¹⁰ Binibee nin ña-ti tìŋan tikpìl, ní daliŋkin ti dàá yíkèe, bi nin tī-ti tin kòko ti lèe.

¹¹ ñmal ita boonee ní ti kó meela un nin yúl kitij gbantin kuseeu jítèe, ki nin nyánni Aleeksandrii, bi kpítì awaa ali kí nántiñ atab kí nákañ u-puee.

¹² Ti bàñ Sirakuusi tìŋkinee, ní ki kál niin iwiin ita.

¹³ Niinee ní ti yíkii kpàkañee, ní ki dūu bàñ Reejyoo. Kutaa wúntée, ní kubuŋu nyánni ti-boon pú kí kí ki bí jítí, ní ti dū iwiin ili kí dūu bàñ Pusol.

¹⁴ Kitij gbantin ní ti nin ká nnabiyaamu mubo, ní bi bí yíi tí kál bi-cee kinyoŋ kiba. Ti dāa yíkì niinee, ní ki bàñ Room. ¹⁵ Nnabiyaamu mun bí Roomee nín gbíl ti-puee, ní bi yíkii dómíñ ali Apiyusi nyoŋkin nì kitimbilii kin bi yíi Inicanŋkooŋkoon itee, ^fe^ ki tūŋki-ti. Pòol nín pééká-bi puee, ní u bí nyóŋkì Unimbóti ní kí ká kunyannyaau. ¹⁶ Ti nín bàñ Roomee, ní bi pú Pòol nsan ú nin kóò u-baba sooja n nin cí-u.

¹⁷ Iwiin ita boonee, ní Pòol yíñ Juuda yab kpilib bin nin kòò Roomee bí kpāfi u-cee. Bi dómíñ kí kpáfèe, ní u bí-bi yíi: “M-nabiyaamu, maa kpāā ña ti-samaau tiba, kaa yīntiñ ti-naañjab koobiliŋ mun. Ama bi cúú-mi Jeerusaleem, ki dū-mi ki tī Room yab. ¹⁸ Ní bíñ bālfí-mi anyoobun, ní ki bàà là kí gíñ-mi kí líí, kun puee baa ká kun di yì-ti ní bi máañ kí kpò-mee. ¹⁹ Ama Juuda yab kaa nin kíí, yíi bí taa líí-mi. An di yì-ti ní m nin bí yíi gominakpaan n sòñ m-botì. Nì míñ kòkòee, maa làà bíil m-yab. ²⁰ Kun pu ní m là kí ká-ni kí sòñ nì nee dee. Di sá yíi dipoondi din pu Israyeel yab ká kí makée pu ní ikusaka ká m-ŋaan nee.” ²¹ Ní bí kíí Pòol yíi: “Juudee yab kaa ñánni-ti takalda ubo kí sòñ a-botì pu tiba, ti-nabiki kiba mun kaa tí nyánni niin kí dómíñ kí tükū-ti a-faawiiu ubo, ubo mun kaa tí tükū-ti yíi a ña tikpìl tiba. ²² Míñ puee, ti bàà là kí bēé tin tin a cááyee, kun puee tí nyí yíi báa laakin, binib tikpìl kaa là nnimbótisan ñun a nóó nee.”

²³ Ní bi fātii yóñ-u ñwiin, ní binib tikpìl dāa dómíñ ñwiin gbanti. Pòol nin kí kutaafaau kí cáā sāa kujoou kí cáá Mooisi marab nì Unimbóti bō-naatiliibi takaldab kí sòñ nì bi Unimbóti beel boti taapu, kí nyàab bí ñmā kí fōò Yeesu kí kíí. ²⁴ U nín nin sòñ puee, biba nin gbíl kí fōò kí kíí, ama biba mun nin yíi, kaa fōò kí kíí. ²⁵ Kunikpòŋkpòkòu kó bi-kansikin, bi dàá nín cēe, ní Pòol lí-bi dinyoobundi nee yíi: “Tìŋman, an sá ibaamñ ní, Unimbóti Fām dī u-bonaatiliu Eesayi pu dooooyee kí sòñ nì ni-naañjab, yíi: ²⁶ <Cù binib nee cee kí tükū-bi yíi: Ni dàá dāá gbíl nì ni-tafaliŋ ní kaa nyí taapu, kí dàá dāá nín kpéé nì ni-nimiliŋ ní kaa wāl. ²⁷ Di sá yíi binib gbanti pobiliŋ gbifi, bi kpāá bi-tafaliŋ kí ñúb bi-nimiliŋ. Baa là kí nín wāl, kaa là kí nín gbíl, kaa là bi-landòkoi mun n bēé taapu, bí bàà gítíñ m-cee m cáañ-bi!> ” ²⁸ Ní Pòol gíti kúti-bi yíi: “Ní nín nyímaan yíi Unimbóti tú u-fiil nyoobundi nee bin kaa sá Juuda yabee cee! Bíñ dàá fōò-dì.” [

²⁹ Pòol lí an nyoobuŋeee kí dóoyee ní Juuda yab búnti kí còom kí kpákà bi-ŋmanijma tikpìl.]

³⁰ Pɔɔl n̄n kāl abin ali amon kudii kun u fɔɔ ki pà ki kòoyee poon, ki n̄n fòl bin kòko dòn u-ee-ee, ³¹ ní ki n̄n sòn Unimbɔti beel pu, ki dākà ti-
Dindaan Yeesu Kriisitoo bɔti n̄ tininjati, ubo kaa páb-u.

ROOM

1 Man Pool un sá Yeesu Kriisitoo tontonliu, Unimboti yíín-mi ki gāntì m̄ n̄n sá Yeesu kpambal kí sòòh u-bòmōntiitee di jáám-ni.

² Doooyee ní Unimbōti n̄n dī u-bōnaatiibi pu ki p̄sòh-ti u-bòmōntiiti gbanti ki ḡá u-takaldau poon ki síiñ. ³ U-Jip̄c̄on ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo pu ní tibotee sòòh. Ti yaa làá kpèè tinitanee, u nyánni ubōti Dafidi maaliḡu poon ní. ⁴ Ti yaa làá kpèè u-Fām min sá circiree jandi puee, Unimbōti n̄n fikiti-u ditaḡkpiilinee, u dākā yii u sá u-Jip̄c̄on m̄pōndaan. ⁵ U-pu ní ti ká diyim̄ool kí n̄n sá u-kpambaliḡ, an n̄n dàá ḡá pu tí yànti atimbun kōko nib ḡ f̄ōō kí kii kí n̄n k̄iñ ki ḡáaḡ min min Unimbōti lèe, ní u-yindi ḡ ká tinyool. ⁶ Nimbi Room yab bin Unimbōti yíín ní n̄n k̄iñ ki sá Yeesu Kriisitoo yabee mun k̄t̄i poon.

⁷ Nimbi ní m ḡmāñ takalda nee, nimbi bin kōko Unimbōti n̄eēñ ki yíín ní n̄n sá u-yabee. Ti-Baa Unimbōti n̄n ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo ḡ ḡá-ni tiḡan kí t̄i-ni ḡgbansōḡfi!

⁸ Mpeekaaminee, m dī Yeesu Kriisitoo pu ki jáám m-Nimbōtiu ni-kōko pu, kun puee bi sòòh ni n̄n f̄ōō Unimbōti bōti ki kii puee ajan kōko pu. ⁹ M téet̄i ni-pu m̄l̄mul m-wimmeem poon. Unimbōti un m n̄óó n̄ m-pōbil kōko ki sòòh u-Jip̄c̄on bòmōntiitee nyí yii tin m lèe sá ibaam̄on. ¹⁰ Baabadal m-wimmeem poonee, m b̄l̄fi Unimbōti yii an yaa sá u-lammi, ú p̄-mi nsan ḡyunti nee m̄ dāaḡ kí m̄nti ni-pu, ¹¹ kun puee m-nimiliḡ m̄ñ m̄ dāaḡ ni-cee kí cáaḡ-ni Unimbōti Fām pōkaati tiba tin ḡñ̄n kí k̄t̄i-ni m̄pōnee. ¹² M n̄n dàá l̄i puee di sá tí ḡmā kí dū ti-fookii un ti-kōko cáá Unimbōti puee kí t̄i tōb kunyannyaau.

¹³ Nnabiyaamu, m là ní bée yii m mākafi miḡa n̄n miḡa kí b̄aā dāaḡ ni-cee, ama n̄n din maa ká nsan. M b̄aā là yii m-tundi ḡ l̄oñ̄ abil ni-cee kii di n̄n l̄oñ̄ atimbun ḡin k̄iñee cee puee. ¹⁴ An sá-mi dipondi ní m̄ sòòh Yeesu bōti kí t̄uk̄u b̄aā ḡma, bin nimiliḡ ḡúbitèe n̄n bin nimiliḡ kaa ḡúbitèe, bin nyí iciinee n̄n bin kaa nyí tibee. ¹⁵ M̄ñ pu ní m-nimiliḡ m̄ñ ḡ dāaḡ kí sòòh tibòmōntiil gbanti kí t̄uk̄u nimbi bin bí Roomee mun.

¹⁶ An kaa cáá-mi icoo m̄ sòòh tibòmōntiil gbanti, kun puee t̄i sá Unimbōti p̄ḡḡu ki fiil bin f̄ool-ti ki k̄iikée. Mpeepeekaamee, Juuda yab, ní boonee ki dāa n̄n kp̄aḡ bin kaa sá Juuda yabee mun.

¹⁷ Tibotee dākā-ti nsan ḡun Unimbōti d̄i ki kp̄ánti unil deedeedaan u-nimiinee: an sá unil ḡ f̄ōō kí kii ní. An k̄ifi n̄n fookii ní kí tin k̄unti n̄n fookii, kii an n̄n ḡmāñ Unimbōti takaldau poon puee, yii: “Deedeedaan k̄ánti dimaḡfal u-fookii pu ní.”

¹⁸ Di sá yii doooo yilpu ní Unimbōti dākā u-ḡuul nnibiyaamu lakasikpitib pu. Baa tó ūñ Unimbōti ní

ki ḡáaḡ ikpiti. Bi-tuḡkpitinḡ kaa yànti ibaam̄on ḡ t̄o i-tundi bi-ni. ¹⁹ Kun pu ní Unimbōti dàá dáal bi-tafaliḡee di sá bi wál kun unil ḡñ̄n kí ká kí bée Unimbōtee, an sá Unimbōti di nyánti ki dākā-bi. ²⁰ Di sá yii, doooo Unimbōti n̄n náaḡ yilpu n̄n taa-puee, atuun ḡin u túnee ḡñ̄n kí yànti unil ḡ bée u-ban Unimbōti bimbim min baa wālee an dākā yii: u-p̄ḡḡu ḡun kaa k̄untée n̄n Unimbōtiiti. Mimmee unil kaa ḡñ̄n kí ká nnaakpal yii waa nyí-u. ²¹ Bi nyí Unimbōti, ní kaa pākā-u, kaa jáám-u u-ḡanti pu min máaḡ bí jāam̄-uee. Bi fá-u, ki n̄óó bi-landōkoi in kaa bí deedeeyee, ki kp̄ánti bigbaambi, ní bi-pōbiliḡ kó dibōmbōndin. ²² Bi bí ki ḡa bi-biḡḡi yii bi cáá iciin, kaa nyí yii bi wáati ní. ²³ An n̄n b̄aā sá bí nyōḡki Unimbōti tinyooldaan un kaa k̄uḡyee puee, ní bi nyōḡki tiwan tin bi kp̄it̄i ki n̄ntiñ unil un k̄uḡyee n̄n inoon n̄n tiwaḡkuti n̄n tin f̄u kitiḡee mun.

²⁴ Kii bi-pōbiliḡ poon bi n̄n l̄ēēk̄i n̄n ḡáaḡ ti-jōkōndee puee, Unimbōti dū-bi ki l̄iñ̄ tijōkōndi, bí n̄n biil bi-ba. ²⁵ Bi dū Unimbōti bōti tin sá ibaam̄onee ki fá, ki ȳōh̄ inyim̄on, ní ki n̄óó ki t̄ot̄i tiwan tin Unimbōti náaḡee ní ki fá unaanli u-ba, un máaḡ bí n̄n nyōḡk̄i-u baabadal kí n̄n cée! Ameen.

²⁶ M̄ñ pu ní Unimbōti dū-bi ki l̄iñ̄ kukpeeu kun k̄ōnti-bi icooyee. Di sá yii an n̄n b̄aā sá binimpōbi ḡ m̄ñ̄ bininjabee, ní bí f̄at̄i dū m̄ñ̄ bi-nimp̄ujutiibi. ²⁷ M̄ñ̄ mbaantiim, bininjab kaa ti là binimpōbi, ní ki k̄iñ̄ ki là tōb ḡmaniḡma tikpil ki dō n̄n tōb. Bi-tuuḡḡi gbanti cáaḡ ditafadaaldi din sá bi-paati tin máaḡ-bee ki tó bi-pu.

²⁸ Kii bi-landōkoi n̄n sá yii Unimbōti kaa máaḡ bí bée-uee puee, Unimbōti dū-bi ki l̄iñ̄, ní bi-landōkoi ḡat̄i, ní bi k̄iñ̄ ki ḡáaḡ min kaa máaḡ bí ḡée. ²⁹ Bi kp̄ánti binikpitib mbaam̄om, ki ḡáaḡ min kaa ḡāñee, ki cáá nnimitaataam, n̄n ntoom, ki cáá k̄in̄ḡ n̄n nnikpaakoon tikpil, ki n̄eēñ kujaau, ki ḡm̄at̄in̄ tōb, ki k̄iil̄ tōb, ki sòòh ki biil̄ tōb, ³⁰ ki s̄i tōb. Bi sá Unimbōti nannanliibi, ki sókō binib, ki yòont̄i bi-ba yilpu, ki dākā bi-ba, ki n̄aant̄i isamp̄oon ki d̄i ki ḡáaḡ ikpiti, ní kaa tó bi-nab n̄n bi-baabi. ³¹ Baa cáá iciin, bi yaa p̄ōñee, baa ḡáaḡ tin bi p̄ōñee. Baa cáá dineendi, kaa s̄uñ̄ bin k̄iñee saai. ³² N̄n min kamaa bi baasii nyí tiḡan yii Unimbōti bí yii bin bin ḡáaḡ ikpiti gbanteee máaḡ ḡk̄umee, bi gb̄inti ki ḡáaḡ ikpiti gbanti. Tin ḡit̄i lákat̄ee di sá bi bí yii bin ḡáaḡ ikpiti gbanteee di ḡáaḡ min k̄it̄ee.

2 ḡma ní a sá, sii un sòòh bin béeyee bōti yii bi n̄n ḡáaḡ puee kaa ḡāñee, aa cáá nnaakpal ḡubō kí dāá kp̄ál, kun puee, sii un b̄i sòòh bin béeyee bōti yii bi n̄n ḡáaḡ puee kaa ḡāñ, ní ki ḡáaḡ m̄ñ̄ a-bee, a b̄i k̄u a-ba bōti dee. ² Ti nyí yii

Unimbōti nín sòòn kí kù bin ḡáán an tuuḡḡee bō-tee, u cáá ibaamōn. ³ Mimmee, sii un kù bin béeyee bōti kí mun ḡáán mín mbaantiimee, a dàkafi yii a dàá nyā Unimbōti bōsooni naan? ⁴ Unimbōti niti tin u cáá tikpilee, nì u-mōtiiki, nì u nín ḡmí kí kpèé-ti puee ní a cáá kpèé famaanan? Aa nyí yii Unimbōti nín ḡáán-si tiḡan puee, u là kí tūtuh-si á kpánti a-bimbim níin? ⁵ Di sá yii a nín pōókí a-pōbil pu kí yíiti, kaa là kí kpánti a-bimbimee, ní a mōtí kúti a-ba ditafadaaldi din a dàá fōō Unimbōti ḡuul wiḡḡu dalee, ḡyunti ḡun Unimbōti dàá dū ibaamōn kí sòòn binib bōtee. ⁶ Yaadal ní u dàá pà bàá ḡma u-tundi paati. ⁷ U dàá dū mmanḡafōkōn ḡun kaa cáá dikuntilee kí tī bin pōōnti kí ḡáán tiḡan kí nyāab tinyool nì ipampaka nì dimanḡfal din bí kaa kúntee. ⁸ Bin yī, kaa là kí nōó u-baamōni kí là kí nīn nōó tin kaa ḡānee, u dàá dàá fōō diḡuul bi-pu kí dáal bi-tafaliḡ. ⁹ Falaa nì diniminaamandi dō kí cí bin kokowoooo ḡáán tin kaa ḡānee, Juuda yab tafaliḡ ní Unimbōti dàá péé péé kí dáal kí wātī, ní kí dáá nín dáal bin kaa sá Juuda yabee tafaliḡ. ¹⁰ Ama, tinyool nì ipampaka nì ḡgbansōḡfi dō kí cí bin kokowoooo ḡáán tiḡanee. Juuda yab ní bi dàá dàá péé kí tī kí wātī, ní kí nín tī bin kaa sá Juuda yabee. ¹¹ Di sá yii Unimbōti kaa ḡánti binib.

¹² Bin kaa béè marab bin Unimbōti tī Mooisee, ní kí yaa ḡá ikpítee dàá wāḡki, ama marabee ní baa làá dūú sòòn bi-bōti. Ní bin kōkō nyí marab ḡbanti ní kí ḡáán ikpítee, marabee ní bi dàá dūú sòòn bidambi bōti. ¹³ Kaa sá bin pílfi marabee di sá deedeedambi Unimbōti nimiin, an sá bin bin ḡáán marabee nín lī puee, biñ ní bi dāa yī deedeedambi. ¹⁴ Mimmee, bin kaa sá Juuda yab, kaa nyí Mooisi marab puee, bi-pōbiliḡ yaa yānti bí ḡmā kí ḡá min nōó nì marabee, bàá bi yaa kaa nyí marab, bi nyí tiḡan diḡal kii marab nín lī puee. ¹⁵ An dākà yii marab tuuḡḡi taapu ḡmān bi-pōbiliḡ poon. Min máānee dōōn bi-noonin, ní bi-landōkōi tükū-bi ḡyunti ḡubōee, tin bi yaa ḡá an ḡānee, ní ḡyunti ḡubō muee, tin bi yaa ḡá an kaa ḡānee.

¹⁶ ḡwiin ḡun Unimbōti dàá yānti Yeesu Kriisitoo n̄ biiti nnibiyaamu tuuḡḡi ḡin bí dibalinee pu kí sòōnee, tin tin bàá ḡma dàá dàá kée dee, kii tibōmōntiil tin man Pōol sòōnee nín lī puee.

¹⁷ Ama sii un bi yī Juuda ḡu, a máká Mooisi marab pu, kí dākà a-ba yii a nyí Unimbōtee, ¹⁸ kí nyí u nín là puee, marab dākà-si á lēē laakin ḡānee, ¹⁹ a nyí a-ba yii a ḡūn kí kpōotí bijōfub kí nīn sá ḡwalfi kí tī bin bí dibōmbōndinee, ²⁰ kí là kí nīn dākà bin nimiliḡ kaa ḡúbitèe nì bin kaa nyí ti-ba nnimbotisan poonee, kun puee a béè marab ní marabee dākà-si iciin nì ibaamōn kōkō. ²¹ Ba ḡá ní sii dākà bin kínee, ní kaa dākà a-ba ní? Ba ḡá ní sii un sòòn kí tükū bin kínee yii bí taa yōee, yū ní? ²² Sii un lī yii an kaa máān bí ḡá tilaakpaalee, ba ḡá ní sii ḡáán tilaakpaal ní? Sii un ná awaayee, ba ḡá ní a kōd awaadiin ní kí yū tiwan ní? ²³ Sii un ḡá a-bindi yii a nyí marabee, ḡyunti ḡun a yintīn marab ḡbantee, Unimbōti yindi ní a bī bíil, ²⁴ kii Unimbōti takaldau poon nín lī puee, yii: “Nimbi Juuda yab pu ní bin kaa sá Juuda yabee sòòn kí bíil Unimbōti yindi.”

²⁵ A yaa tō marabee, ní digiil din a ḡíyee ḡān kí tī-si, ama, a yaa yintī marabee, nì min kōkō bi ḡíyee, an sá fam ní. ²⁶ Unil un kaa ḡíyee yaa kpáafi marabee, nì min kōkō baa ḡíyee, Unimbōti kpèe-u kii u ḡíyee ní. ²⁷ Un baa ḡí, u nōó marabee dàá dàá jīn sii un ḡí kí cáá marab takaldau kí giti yintī marabee ibaamōn. ²⁸ An kaa sá un bi wāl yii u sá Juuda ḡu, bi ḡí-u, u cáá kudaanḡu u-wunti puee di sá Juuda ḡu baamōn: ²⁹ un sá Juuda ḡu baamōnee di sá un sá Juuda ḡu u-pōbil poonee. Bi ḡí-u nì digiil din sá Unimbōti Fām ḡítamee, kaa sá marab takaldau nín lī puee ḡítam. Unimbōti di pākā an niliyee, an kaa sá binib di pākā-u.

3 A yaa sá Juuda ḡu, a giti cáá diyimōol dibaaa? Aá digiil sá tiwammōntiilaaa? ² Tiḡman, bi-yimōol jitiñ bin béeyee yal kpataaa. Diyimōopeepeekaal di sá Unimbōti nín dū u-bōti kí ḡúbiñ Juuda yabee. ³ Ama bi-kansikin biba kaa ḡūn kí yūl deedee. Mimmee, bi nín kaa yūl deedeeyee puee di dàá yānti Unimbōti deedeeu n̄ ḡá famaana? ⁴ Aayee, kpataaa! Unimbōti di dàá nīn péésá deedeedaan, ní binib kōkō dàá nīn sá binyimōndambi, kii Unimbōti takaldau nín lī puee, yii: “Binib yaa láá bāfi sii Unimbōti tin a ḡee taapuee, see á sòòn kí lí-bi, bí ká yii a cáá ibaamōn.” ⁵ Tí nín ḡáán ikpiti iḡyee yaa dākà yii Unimbōti sá umōntee, mimmee u nín dátí ti-tafaliḡ ti-kpitii puee, waa bí deedee deeyaa! (M sòòn nniyaamin ní). ⁶ Aayee kpataaa! Unimbōti yaa kaa bàá bí deedee, waa ḡūn kí sòòn duulnya bōti.

⁷ Mimmee, m-nyimōni yaan ḡūn kí yānti Unimbōti baamōni n̄ nyā mpaampiin pu bí wāl kí tī-u tinyoolee, ba pu ní bi dàá giti sòòn kí kpō m-bōti, yii m sá unikpiti? ⁸ Mīn puee, tí lí ti sòòn yii: “Tí nín ḡáán ikpiti, an dàá dàá kpánti tiḡanaa!” Mīn ní bin mōnti nnyimōn kí tūnti ti-puee lī, bin sòòn ti-pu mimmee máān ditafadaaldi.

⁹ Mimmee, timbi Juuda yab jitiñ binib bin kíneeee? Aayee, kpataaa! Kii m nín bàá péēlī puee, Juuda yab nì bin kaa sá Juuda yabee kōkō bí ikpitin. ¹⁰ Kii Unimbōti takaldau nín lī puee, yii: “Unil bàá ubō kaa bí kí bí deedee, bàá ubaanti, an kpá. ¹¹ Ubō kaa bí kí cáá iciin. Ubō kaa bí kí nyāab Unimbōti. ¹² Bi-kōkō yintīn-u kí wāḡki, bàá ubō kaa bí kí ḡáán tiḡan, bàá uniseen, an kpá.

¹³ Dikaakul din wāa kí nuúyee, mīn ní tibōti tin bí bi-neenee bí. Bi cáá bi-imbiliḡ kí kíil binib, bi-nyinculiḡ nín tábití kí sòòn tiḡyee sá tilool kii ukoowaati lootee ní. ¹⁴ Bi-nyōmmu poon ḡbí mbusu nì ntuntun. ¹⁵ Bi yáb nnikpaakoon pu.

¹⁶ Laakin kamaa bi yaa cūtèe, see bí cáá bi-timbiilii nì falaa niin. ¹⁷ Baa nyí ḡgbansōḡfi sanḡu.

¹⁸ Baa fāḡkí Unimbōti bàá fii.” ¹⁹ Tí nyí yii marab nín sòòn tiḡyee kōkō, bi sòòn kí tī bin bin Unimbōti nín tī u-marabee ní. Mīn puee, ubō kaa dāa cáá kinyōkō kí wāān kí tī nnaakpal, kitiḡ pu yab kōkō dāa béetí yii bi sá binikpitib Unimbōti nimiin. ²⁰ Di sá yii unil nín ḡúb marab mōntiimin puee kaa ḡūn kí yānti ú nīn bí deedee Unimbōti nimiin, kun puee marab tundi di péésá bí dākà binib kun di sá ikpítee.

²¹ Ama kōḡkōnnee, Unimbōti dākā min ní unil ḡūn kí dī kí kpánti deedeedaan u-nimiin kí taa dī

marab puee: Mooisi takaldab nì Unimbòti bɔ-naatiliibi mun nìn sòon an bɔti pu. ²² an sá ti nín fɔ̃̃ Yeesu Kriisitoo ki kííyee pu ní Unimbòti kpánti-ti deedeedambi u-nimiin. Unimbòti kaa gànti binib, an sá ki tī bin kòkò fɔ̃̃ Yeesu ki kííyee, ²³ kun puee báà ŋma ḡa ikpiti ki dátìh Unimbòti nyooti. ²⁴ Unimbòti ḡaán-ti tiḡan ki yànti ti kpánti deede nib u-nimiin faalaa, Yeesu Kriisitoo nín dū u-ba ki fī-ti ki líyee pu. ²⁵ Ùh ní Unimbòti ỹon̄ ki lē-ti saraa, u-fatikuu ḡ pítì bin kòkòwoooo fɔ̃̃-u ki kííyee kpitii, bi nì Unimbòti kansikin ḡ ḡāḡki. Unimbòti ḡa mìn kí dākà u nín sá deedeedaan puee ní. Di sá yii dooooyee u nín jín kimotii kaa nìn dátì binikpitib tafaliḡ bi-kpitii pu. ²⁶ Ama kɔḡkonnee, u dākā binib u-deedeu: u-deedeuee di sá u dū Yeesu ki pān ti-kpitii pɔndi, ní ki yū bin kòkò fòol Yeesu ki kííyee deedeedambi.

²⁷ Mimmee, unil cáá n̄san kí dākà u-baaa? Aayee, n̄san kaa bí báà fīii. Ba pu ní a ká difil? A nín n̄sòó Mooisi marabee puwɔwɔ? Aayee, an sá a nín fɔ̃̃ ki kííyee pu. ²⁸ Ti nyí yii unil un fɔ̃̃ Yeesu ki kííyee di kpánti deedeedaan Unimbòti nimiin, an kaa sá marab bin u n̄sòoyee pu. ²⁹ An yaan sá marab puee, mimmee, Unimbòti báà sá Juuda yab ḡmaniḡma Nimbotiu naa! Waa báà sá bin kaa sá Juuda yabee mun Nimbotiu. Ama u sá báà ḡma Nimbotiu. ³⁰ Di sá yii u péésá Unimbòtibaanti ní, ki dàá yànti Juuda yab bin ḡí ki fɔ̃̃ Yeesu ki kííyee nì bin kaa sá Juuda yab, kaa ḡí, ki mun fɔ̃̃ Yeesu ki kííyee kòkò ḡ kpánti deedeedambi u-nimiin. ³¹ Mimmee, an dākà yii ti yaa fɔ̃̃ Yeesu ki kííyee, taa ti dù marab kí yīn̄ tiba deeyaa? Aayee, an kaa sá mìn. ḡyunti gbanti ní ti nín tī marab m̄pɔn.

4 Mimmee, ti dàá sòon̄ diyim̄ool din timbi Juuda yab naanḡa Abraam n̄n̄ kée pu yii ba? ² An yaa sá Abraam tunnyaanḡi pu ní Unimbòti yīn̄-u deedeedaanee, u báà ḡñ̄n̄ kí n̄n̄ dākà u-ba. Ama waa ḡñ̄n̄ kí dākà u-ba Unimbòti nimiin. ³ Unimbòti takaldau poon lī yii ba ní? Yii: “Abraam n̄n̄ fɔ̃̃ Unimbòti ki kíí, ní Unimbòti ká u-fookiiu un u cáá u-puee ní ki yīn̄-u deedeedaan.” ⁴ Unil un tún̄ di-tundee, bi yaa pān̄-uee, baa l̄i yii bi pú-u fam, ama u-tundi paati ní u fɔ̃̃. ⁵ Un kaa ḡa d̄iba, ama ní ki fɔ̃̃ Unimbòti un di yànti binikpitib kpánti deedeedambee ki kííyee, Unimbòti yū udaan deedeedaan u-fookiiu pu. ⁶ An di yànti ní Dafidi n̄n̄ lī yii un bí dip̄ōp̄indinee di sá unil un Unimbòti yīn̄ deedeedaan an kaa sá u-tuunḡi puee. ⁷ “Bin bin Unimbòti dū bi-ȳintitam ki pú-bi ki pítì bi-kpitiiyee bí dip̄ōp̄indinaaaan! ⁸ Un ní ti-Dindaan kaa ti l̄i yii u ḡa ikp̄itee bí dip̄ōp̄indinaaaan!”

⁹ Mimmee, dip̄ōp̄indi gbanti sá ki tī Juuda yab bin ḡíf̄ee ḡmaniḡma, kaa sá ki tī bin kíheeee? Ti dáá ká yii: “Abraam n̄n̄ fɔ̃̃ Unimbòti ki kííyee pu ní Unimbòti yīn̄-u deedeedaan.” ¹⁰ ḡyunti ḡuloḡu ní Unimbòti yīn̄-u deedeedaan ní? U nín ḡí ki d̄òȳeeyaaa u nín kaa láá ḡííyee? An kaa sá u nín ḡí ki d̄òȳee ní u lī, an sá min waa láá ḡííyee ní u n̄n̄ lī. ¹¹ Boonee ní Unimbòti bí Abraam ḡ ḡí an̄ n̄n̄ sá kudaanḡu yii u sá deedeedaan u-fookiiu pu. Mìn̄ puee, bin kòkò fɔ̃̃ Unimbòti ki kíí, kaa ḡífi ki sá deedeedambi Unimbòti nimiinee, bi-baa di sá

Abraam, ¹² ní u sá bin ḡííyee mun baa, kaa sá bi n̄n̄ ḡííyee ḡmaniḡma pu, an sá bi n̄n̄ fɔ̃̃ ki kííyee pu, kii ti-baa Abraam mun n̄n̄ n̄n̄ fɔ̃̃ ki kíí pu, kaa láá ḡííyee.

¹³ Unimbòti n̄n̄ p̄ōon̄ Abraam n̄n̄ u-naantiibi yii u dàá dáá dū duulnya kí tī-bi. An kaa sá Abraam n̄n̄ n̄n̄ n̄sòó marabee pu ní u n̄n̄ p̄ōon̄-u mìn̄, an sá u n̄n̄ n̄n̄ fɔ̃̃ Unimbòti ki kíí Unimbòti yīn̄-u deedeedaanee pu. ¹⁴ An yaa sá ti n̄n̄ tó marab ní kí fɔ̃̃ tin Unimbòti p̄ōon̄-tee mimmee fookii ḡa fam dee, ní Unimbòti p̄ōon̄i kaa ti bí tiban. ¹⁵ Di sá yii marab c̄aabiñ̄ ditafadaaldi ní, ní laakin marab kp̄ee, marab ȳintitam mun kp̄a.

¹⁶ Mimmee, ti ká yii ti nín fɔ̃̃ Unimbòti ki kííyee pu ní ti fòol tin u p̄ōon̄i-tee. An sá Unimbòti ḡanti pu ní an bí mìn̄ ki tī Abraam maaliḡu kòkò. An kaa sá ki tī bin tó Mooisi marabee ḡmaniḡma, an sá ki kp̄aān̄ bin kòkò fɔ̃̃ Unimbòti ki kíí kii Abraam n̄n̄ n̄n̄ fɔ̃̃ ki kíí puee. Timbi bin kòkò fɔ̃̃ ki kííyee baa di sá Abraam. ¹⁷ Unimbòti lī u-takaldau poon mìn̄ ní yii: “M dū-si ki kpánti atimbun tikpil baa.” Unimbòti un fikiti bitaḡkpiibi ki wāl̄ tin kaa láá b̄ee kii ti b̄ee, Unimbòti un pu Abraam n̄n̄ m̄ak̄ee yànti u sá ti-baa. ¹⁸ Abraam n̄n̄ nyí yii tiba kaa bí ki dākà yii u dàá m̄aal̄ kibiki, ama ní ki fɔ̃̃ Unimbòti b̄oti ki kíí, ki m̄ak̄á yii u dàá m̄aal̄, ní ki lafun dū kpánti atimbun tikpil baa, kii Unimbòti n̄n̄ n̄n̄ péē t̄ukū-u puee yii: “A-maaliḡu n̄n̄ dàá n̄n̄ w̄iiki min nyok̄omee dee.” ¹⁹ U n̄n̄ p̄ul̄ ki b̄añ̄ abin dilaataal. U yaa kp̄ē u-bee, u-wunti p̄ēfi, ní u yaa tí kp̄ēu-nimp̄uu Saaraayee ú mun kpánti unimp̄unaati, bi-liitil j̄it̄i m̄maal̄ pu, ama ní u-m̄akal dáá gb̄int̄i p̄ō. ²⁰ Waa fá u-m̄akal kí dākafi yii Unimbòti kaa ḡñ̄n̄ kí ḡa tin u p̄ōon̄ee, ama u-m̄akal tī-u m̄pɔn̄ ní u nȳoḡki Unimbòti, ²¹ ki b̄ee u-pobilin yii, ibaam̄on̄, Unimbòti cáá m̄pɔn̄ ki dàá ḡa min u p̄ōon̄ee. ²² An pu ní Unimbòti yīn̄-u deedeedaan. ²³ An kaa sá ùh̄ baba pu ní an ḡm̄añ̄ yii Unimbòti yīn̄-u deedeedaan, ²⁴ an sá ti mun pu, kun puee Unimbòti kp̄ē-ti yii ti mun sá deedeedambi dim̄akal din ti cáá ùh̄ Unimbòti un fikiti ti-Dindaan Yeesu ditaḡkpiilinee pu. ²⁵ Ti-kpitii pu ní Yeesu kp̄i, ní ki fikiti, ti mun ḡ ḡm̄a kí kpánti deedeedambi Unimbòti nimiin.

5 Mimmee, ti ká yii ti nín fɔ̃̃-u ki kííyee pu ní ti kpánti deedeedambi Unimbòti nimiin, ní ti n̄n̄ Unimbòti kansikin ḡāḡki ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo pu. ² Yeesu Kriisitoo puee ní ti ḡún̄ ki j̄eeti diyim̄ool din poon ti bí nee, ti nín fɔ̃̃-u ki kííyee pu. Ní kun m̄ōn̄-tee di sá ti c̄ót̄i yii ti dàá kó Unimbòti nyootin. ³ Ali gba, ti n̄n̄ j̄iñ̄ falaa puee, an m̄ōn̄-ti, kun puee ti nyí yii falaa di yànti unil ḡ p̄ōon̄ u-ba, ⁴ ní dip̄ōondi ḡ yànti unil ḡ ḡm̄a kí j̄á kí nȳa diniminaamandin, ní ki k̄iñ̄ ki k̄a ki c̄ót̄i yii Unimbòti n̄n̄ lī puee u dáá ḡa mìn̄. ⁵ Taa c̄ót̄i fam, kun puee Unimbòti pú-ti u-F̄am min min gb̄eenti ti-p̄obilin Unimbòti neendee.

⁶ Ti n̄n̄ n̄n̄ dáá bí iw̄ofin ki ná Unimbòtee, ní ḡyunti ḡun u ȳōon̄ee b̄aān̄, ní Kriisitoo kp̄i binikpitib pu. ⁷ An p̄ō̄ unil ḡ kíí kí kp̄u deedeedaan pu, an yaa yū ní ni k̄ant̄i ub̄o ḡ kíí kí kp̄u unim̄ont̄i pu. ⁸ Ama Unimbòti dākà-ti u n̄n̄ n̄n̄ n̄n̄ ti min bulfee di sá yii, ḡyunti ḡun ti dáá sá

binikpitibee, Kriisitoo kpî ti-pu. ⁹ U nín kpîyee, ní u-fatikuu yānti ti kpánti deedeedambi Unimböti nimiin. Kin, an daá ná mana ní kɔŋkɔnnee waa laá ñmā kí fī-ti tí taa kó Unimböti ñuulin? ¹⁰ Doooyee, ti nín daá sá Unimböti nannanliibi ní, ní u-Jipɔɔn kúm di ñáŋkì ti-kansikin, ní ti kpíikì.

Kɔŋkɔnnee, ti kpíikì ki dɔ̀ò, ní u-Jipɔɔn bí dimaŋfalin, kin, an daá gíti ná mana ní taa laá ká difil?

¹¹ Tiba mun gíti sò: ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo yānti ti nì Unimböti kansikin ñáŋkèe, ní ti bí ki faal Unimböti pu.

¹² Unibaanti Adam pu ní ikpiti dī ki kónní duulnyan, ní ikpíteee cáán ñkúm, ní baa ñma kúu, kun puee baa ñma ná ikpiti. ¹³ Doooyee, kí wàati Unimböti n nín tī Mooisi marabee, ikpiti nín péebi kitij pu dee. Míh ní marab yaa kpá, baa ñhùn kí lì yii unil ná ikpiti. ¹⁴ Nì míh kɔkɔee, kí yòon Adam yuntiŋu kí daá sāa Mooisi yuntiŋuee, ñkúm di nín jín baa ñma, ki kpáan binib bin kaa ná ikpiti kii Adam nín ná puee.

Adam nín sá Yeesu un daa dómiñ boonee naŋku ní. ¹⁵ Ama Adam yintitam nín cáan-ti tiŋyee kaa péē nì tin Unimböti pūn-ti faalaayee. Tiŋman, binib kupaa kpî unibaanti Adam yintitam pu, ama Unimböti nín náan binib tiŋan puee, ní u dū diyimool bulfi ki pú binib kupaa unibaanti Yeesu Kriisitoo pu. ¹⁶ Unimböti pól nín tūn ditundi diŋyee nyán di-ba nì unibaantee kpitii tundi. Unibaantee kpitii nín cáan-ti kun kuŋyee di sá ñkúm.

Unimböti ñanti tin u pú-ti faalaayee nín cáan-ti kuŋyee di sá, a-kpitii yaa yānti ki wīkí min kamaa, see ú dūú pō-si. ¹⁷ Tiŋman, unibaanti yintitam pu ní ñkúm jín baa ñma. Ama Yeesu Kriisitoo ubaanti pu ní binib fɔ́ɔ tiŋan tin bulfi Unimböti ñee. U pú-bi bí nín bí deede u-nimiin, bidambi n nín cáa mmaŋfafokon kí jī dibeel.

¹⁸ Kii Adam baba kpitii nín cáan nnibiyaamu kɔkɔ ñkúm puee, Yeesu Kriisitoo tundi din u tún nì deedeeyee yānti nnibiyaamu kɔkɔ ñhùn kí kpánti deedeedambi kí ká mmaŋfafokon. ¹⁹ Kii unibaanti yintitam nín kóh binib tikpil ikpitin puee, míh ní unibaanti nín tó Unimböti puee di cānti binib tikpil daá kpánti deedeedambi.

²⁰ Mara ùn dómiñ ikpiti n wīh ní. Ama ikpiti yaa yānti ki wīkí min kamaa, Unimböti ñanti wīkí ki jítin-i. ²¹ An di yì-ti ní, kii ikpiti nín nín jín baa ñma kí cáan ñkúm puee, Unimböti ñanti kín ki jín mpaan binib n kpánti deedeedambi kí fɔ́ɔ dimaŋfal din kaa cáa dikuntilee ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo pu.

6 Mimmee, tí lì yii ba? Tí nín gbintii náan ikpiti ní Unimböti ñanti n wīnaaan? ² Aayee, kpataaa! Timbi bin kpî ikpiti jandi puee, mana ní ti gíti ñhùn kí nín bí ki náan ikpiti? ³ Naa nyí yii, timbi bin kɔkɔ bi fūl Unimböti nyim ti ná ubaanti nì Yeesu Kriisitooyee, ti kpáfi ki kpî u-kúm min u kpîyee níin? ⁴ Kii bi nín fūl-ti Unimböti nyim puee, bi síb-ti tí nín bí ñkúmin nì Yeesu dee, ní kii ti-Baa Unimböti nín dū u-pɔŋkpaanŋu ki fikiti Yeesu Kriisitoo ditaŋkpiilin ki fātii giñnì-u dimaŋfalin puee, mimmee, ti nì u kɔkɔ di kín ki bí dimaŋfapondin.

⁵ Di sá yii timbi nì u yaa kpáfi ki kpî u-kúmee,

mín mbaantiim ní ti nì u kpáfi ki fikiti difikitibaantiil. ⁶ Tí béemaan yii, ti nín nín bí min min doooyee, ti-bimbim gbanti kpî nì Yeesu ndɔpuntikaa pu. Mimmee ti-bimbikpitim kpî dee, tí taa ti nín sá ikpiti yumbui. ⁷ Di sá yii un yaa kpîyee, ùn nyán ikpiti ñaan dee. ⁸ Ti nì Kriisitoo yaa kpáfi ki kpî, ti nyí yii ti nì u daá kpáfi kí nín tí bí dimaŋfalin. ⁹ Ti nyí yii, Kriisitoo nín kpî ki fātii fikitee, waa ti bí kí kpú ñwiin dal, ñkúm kaa ti cáa u-pu mpon. ¹⁰ U nín kpîyee, u kpî diba pu ki kúnti ikpiti, ní kaa ti daá kpú jaanjaan. Kɔŋkɔnnee, u nín bí dimaŋfalinee, u bí ki tī Unimböti ní. ¹¹ Míh mbaantiim, nì nì Yeesu Kriisitoo nín ná ubaanti puee, nì mun n nín nyí yii ni kpî ikpiti jandi pu, ki kín ki bí ki tī Unimböti.

¹² Mimmee, ikpiti n taa ti jī ni-wunti tin bí ki daá daá kpúee-ni mpaan, ní taa nín nòó ni-landokokpitii nín là puee. ¹³ Ní taa ti dū ni-wunti jaŋŋi kí tī ikpiti n nín cáa-ŋi ki náan min kaa bí deedeeyee; dūmaan ni-ba kɔkɔ kí tī Unimböti, kii binib bin kpî ki fikitee, ú nín cáa ni-wunti jaŋŋi ki tūn atuun ñin bí deedeeyee. ¹⁴ Di sá yii ikpiti kaa ti máan kí nín jín ni-pu mpaan, kun puee marab kaa ti cí-ni, Unimböti ñanti di kín ki cí-ni.

¹⁵ Mimmee, tí lì yii ba? Tí nín gbintii náan ikpiti kun puee marab kaa ti cí-ti, Unimböti ñanti di kín ki cí-tee puɔɔɔ? Aayee, kpataaa! ¹⁶ Naa nyí yii a yaa sintin a-ba taapu ki tī unil ki tūn u-tundee, a kpánti uyumbu ní ki tī udaan un a sintin a-ba ki tīyeeeee? A ñhùn kí sintin a-ba kí tī ikpiti in daá cáa-si ñkúminee, ki tí ñhùn kí sintin a-ba kí nín tó Unimböti kí kpánti deedeedaan. ¹⁷ Ama tí jaañmaan Unimböti kun puee ni nín sá ikpiti yumbui doooyee, ní kɔŋkɔnnee nì sintin ni-pobilin kɔkɔ ki tī ibaamɔn in bi dākā-ni kii bi nín dākā an kɔkɔ puee. ¹⁸ Ni nyán ikpiti yunŋun ki kó deede tuuŋŋi yunŋun dee. ¹⁹ Ni nín kaa gbil tiboti taapu malaayee pu ní m dū kuyunŋu boti tin tin binib nyée ki dūu ná tibonmantikaal. Di sá yii, doooyee, ni nín dū ni-wunti jaŋŋi ní ki tū tijokondi, ki náan min kaa kitèe ní ki mōtii kó diyintilin. Kɔŋkɔnnee, ní fātii dūmaan ni-wunti jaŋŋi kí tī deede tuuŋŋi kí kpánti circir nib.

²⁰ Doooyee, ñyunti ñun ni nín sá ikpiti yum-buiee, ni nín tó ni-ba tiba kaa páb-ni ní ná min Unimböti lèe. ²¹ Ba bilin ní ni nín lòon ní? Atuun ñin ni nín náanee, dín pu nee ñi cáa-ni icoo, atu-nee di cāabìn ñkúm. ²² Kɔŋkɔnnee, ni nyán ikpitin ki kpánti Unimböti yumbui. Abil ñin ni lòon niinee di sá circir tuuŋŋi, ní boonee, dimaŋfal din kaa cáa dikuntilee dō ki cí-ni. ²³ Tipaal tin ikpiti pèe di sá ñkúm, ama tin tin Unimböti pūn faalaayee di sá á ná ubaanti nì ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo kí ká dimaŋfal din kaa cáa dikuntilee.

7 Nnabiyaamu, m pākā yii m bī sòon nì binib bin nyí marabee ní. Nì nyí yii mara cáa mpon unil pu ñyunti ñun u daá bí dimaŋfalinee ñmaniŋma ní. ² Míh ní, unimpu yaa món ticatee, mara bóob-u ki nákan u-cal ñyunti ñun u daá bí dimaŋfalinee. U-cal yaa kpîyee, mara búti-u ki nákatin u-cal un u nín nákéee dee. ³ Mimmee, unimpu cal yaa daá bí, kaa kpî, u yaa yikii món uboee, bi ñhùn kí yíin-u kinimpulaakpaai. U-cal yaa kpîyee, mara

un bóob-u ki nákañ u-calee cúū búti dee, u ḡñn kí mōñ uninjapōon ubo. Niinee, baa ti yí-u kilaak-paai.

⁴ M-nabiyaamu, mín mbaantiim, ni nín kpáfi ki kpíi nì Kriisitoo puee, ni-kúmee yākati ni nì marab kansikin. Kōḡkōḡnee, ni kiñ ki sá Kriisitoo un fikiti ditaḡkpiilinee yab ní; tí lòon abimōnti kí tī Unimbōti. ⁵ Doooyee, ti nín nín dáá bí ki ḡáañ ti-ba lamme, marab nín tútuñ ti-landokokpitii in téekí-ti, ti ḡáañ atuun ḡin cān-ti ḡkúminee. ⁶ Doooyee, marab nín cúú-ti kuyunju, ama kōḡkōḡnee ti yākati tōbin, baa ti cáá ti-pu mpon, ti tó ti-ba. Mín puee, ti ḡñn kí tō ditundi min ní Unimbōti Fām kpōōti-tee, an kaa ti sá min min takalda poon marab nín kpōōti-ti doooyee.

⁷ Mimmee, tí lì yii ba? Marab sá ikpiti deeyaaa? Aayee kpataaa! An yaa kaa sá marab pu maa bàà nyí kun di sá ikpíte. Di sá yii marab yaa kaan lí yii: “Á taa nín cáá nnimitaataam”, maa bàà nyí kun bi yí nnimitaataamee. ⁸ Marab lí mimmee, ní tikpitil ká nsan kí kōñ-mi tiwan kōko nnimitaataam. Di sá yii, marab yaa kpée, ikpiti kaa cáá mpon. ⁹ Doooo min marab nín kpée, m nín bí dimaḡfalín, ní marab nín bāañee, ikpiti dōmiñ kí fōō mpaan, ¹⁰ ní man kpíi. Mimmee, marab bin bàà sá ukpootil kí cáá-mi dimaḡfalinee fātii téé-mi kí tó ḡkúmin. ¹¹ Ní ikpiti dī marab pu ki ká nsan kí kiil-mi kí kūū-mi marab gbanti pu.

¹² Marab bi-ba bí circir, ní isaḡki in bi sḡḡkí-tee mun bí circir kí bí deede ki ḡāñ. ¹³ Mimmee, tin sá tiwammōntiilee di cááñ-mi ḡkúmaaan? Aayee, kpataaa. An sá ikpiti di cááñ mín, kí dūu dīn tiwammōntiil pu kí kūū-mi, kí dākā i nín sá ikpiti iḡyee mbaamōmin. Marab puee, ti bée yii ikpiti kaa lafun sáafi.

¹⁴ Ti nyí yii marab lafun sá Unimbōti wanti. Ama ní man sá nniwugban, ikpiti dá-mi, m sá i-yumbuu. ¹⁵ Maa nyí tin m ḡáañee, kun puee maa ḡáañ tin m bàà là kí ḡée, ní kí ḡáañ tin tin m ná, kaa bàà là kí ḡée. ¹⁶ M yaa bī ḡáañ tin tin maa là kí ḡée, mimmee m bée yii marab ḡāñ dee. ¹⁷ Mimmee, an dākā yii an kaa sá man m-ba di bī ḡáañ tikpitil, an sá ikpiti in bí m-nee di ḡáañ. ¹⁸ M nyí tiḡman yii tiḡan kaa bí m-ni, an dākā yii m-wuntin. Ní min kōko m bàà cáá nlandokomōnti kí ḡá tiḡanee, mpon kpá m ḡmā kí ḡá. ¹⁹ Tiḡan tin m bàà là kí ḡée, maa ḡáañ tīn, tikpitil tin maa bàà là kí ḡée, tīn ní m ḡáañ. ²⁰ Mimmee, m yaa bī ḡáañ tin tin maa bàà là kí ḡée, an kaa ti sá mama m-ba di bī ḡáañ, an sá ikpiti in bí m-nee di bī ḡáañ.

²¹ M dáañ kí ká yii m yaa làá ḡá tiḡanee, maa ḡñn, see ikpiti ní m ḡñn kí ḡá. ²² M-pobilinee, Unimbōti marab di fáati-mi, ²³ ama m ká yii mpon ḡubo bí m-wunti nì ti-ḡaḡḡin kí jaañ kun kun m-landokōḡu fáatēe, kí dū-mi kí nyáfiñ ikpiti pōḡḡu ḡun bí m-wuntinee. ²⁴ Man niminaamandi neeee! Tiwan nee dáti-mi kí cāñ ḡkúmin, ḡma di dáá fīi-mi kí lí? ²⁵ Tí jāammaan Unimbōti ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo un fiil-tee pu! Mimmee, m-landokōḡu poonee m bàà là kí nōó Unimbōti marab, ama iwōfi in bí m-wuntinee là kí nōó ikpiti.

8 Kōḡkōḡnee, bin bin nì Yeesu ḡá ubaantee, dibokpil diba kaa ti dō kí cí-bi. ² Kun puee

Unimbōti Fām min tī-ti dimaḡfal ti nì Yeesu Kriisitoo nín ḡá ubaantee pu, u-Fām gbanti pōḡḡu nyāñ-ti-ti ikpiti nì ḡkúmin pōḡḡun. ³ Di sá yii Mooisi marab kaa nín ḡún kí ḡá mín, kun puee binib bí iwōfin, kaa ḡñn kí nōó marabee. Ama ní Unimbōti dū ùñ u-ba Jipōon kí túnni, u dōmiñ kí cáá tiwumbaantiil kii timbi bikpitibee, kí ḡún kí lēēikpiti. Unimbōti ḡá mín kí kúnti mpon ḡun ikpiti cáá binib puee.

⁴ Mimmee, timbi bin kaa nōó mbimbikpitim ama ní kí nōó Unimbōti Fām nín kpōōti-ti puee, ti kpánti deedeedambi kii marab nín là puee dee. ⁵ Bin bin nōó mbimbikpitimee nyāab kí nín ḡáañ tin fáati-bee ní, ní bin nōó Unimbōti Fāmee mun nyāab kí nín ḡáañ tin Unimbōti Fām lèe. ⁶ Mbimbikpitim nín là tiwan tiḡyee di cāabiñ ḡkúmin. Unimbōti Fām nín là kun kuḡyee di cāabiñ mmaḡfafokōn nì ḡgbansōḡfi. ⁷ Bin nōó bi-bimbikpitim nín là puee sá Unimbōti nannanliibi, kaa sintīn bi-ba kí tī Unimbōti marab, kaa péēḡñn gba. ⁸ Bin nōó bi-bimbikpitim nín là puee kaa ḡñn kí fáatīn Unimbōti.

⁹ Ama nimbee, nimbi kaa nōó ni-bimbikpitim nín là puee, min min Unimbōti Fām lèe, mín ní ni nōó, kun puee u-Fām kōdō ni-ni. Un yaa kaa cáá Kriisitoo Fāmee, kaa sá u-ḡou. ¹⁰ Kriisitoo yaa bí a-ni, nì min kōko ikpiti puee a-wunti dáá kpúee, Unimbōti Fām dáá tī-si mmaḡfafokōn kun puee a bí deede. ¹¹ Unimbōti un fikiti Yeesu Kriisitoo ditaḡkpiilinee Fām yaa kōdō a-nee, Unimbōti gbanti un fikiti Kriisitoo ditaḡkpiilinee dáá dáá yānti u-Fām min kōdō a-nee n tī a-wunti tin kúyee dimaḡfal.

¹² Mimmee, m-nabiyaamu, taa ti cáá ti-bimbikpitim dipōndi diba, kí nín ḡáañ mi nín là puee. ¹³ Ní yaa gbínti kí ḡáañ mín ni-bimbikpitim lèe, ní kúu ní. Ama Unimbōti Fām pōḡḡu puee, ni yaa kūū tin ni-bimbikpitim là ní ḡée, ni kānti dimaḡfal. ¹⁴ Di sá yii bin kōkōwoooo Unimbōti Fām kpōōtēe sá Unimbōti biyaamu ní. ¹⁵ Mimmee, naa ti máañ kí nín gbínti fāḡkí kii iyumbuee, kun puee ni fōō Unimbōti Fām min yānti Unimbōti fōō-ti ti yí-u yii ti-Baayee, ¹⁶ ní Unimbōti Fām mi-ba tūk ti-pōbiliḡ poon yii ti sá Unimbōti biyaamu. ¹⁷ Ti nín sá u-biyaamu puee, ti fōol u-gaajawanti. Ti nì Kriisitoo di dáa fōol-ti. Ti yaa kpáfi kí jīñ falaayee, boonee ti nì u di dáa tí fōol tinyool.

¹⁸ M nyí yii falaa un ti bī jīñ ti-yuntiḡu nee kaa wīikí kí bāñ Unimbōti nyooti tin u dáá dáá tī-tee. ¹⁹ Unimbōti nín náañ tiwan tin kōkōee jikí kí cí ḡwiin ḡun Unimbōti dáá dáá tī u-biyaamu tinyool báa ḡma n kée. ²⁰ Di sá yii yilpu nì taapu ḡá fam, kaa sá yii bi là, Unimbōti di yānti an ḡá mín. Ní min kōko bi kpánti famee, bí máká yii ²¹ bi dáá dáá nyā ntimbiil gbanti yunḡun kí kpāfi nì Unimbōti biyaamu kí tō bi-ba ní kí fōō tinyool. ²² Ti nyí yii yilpu nì taapu kōko bí falaan ali kí dáa sāā dīñ kii upōdaan nín yáliḡkí imatiḡween puee. ²³ An kaa sá bīn baba, kí kpáañ timbi bin Unimbōti tī u-Fām min yānti tí dāká tin bí kí dōōnee, ti mun bí kí yáliḡkīn ti-ba kí cí ḡyunti ḡun ti dáá kpánti Unimbōti biyaamu mbaamōminee, an dākā yii ḡyunti ḡun u dáá dáá fīi ti-wunti mun kí líyee. ²⁴ Mimmee, ti ká difil, ama ní an dáá nín bí dimákalin. A

yaa ká kun kun a mákée, an kaa ti sá dimákal, kun puee tiwan tin a fɔ́yee, a gítí n̄h̄n kí n̄n máká ti-puɔɔ? ²⁵ Ti yaa máká tin taa láá kée puee, see tí j̄i kimotii kí n̄n kpéé nsan pú.

²⁶ M̄n mbaantiim ní Unimbóti Fām bí ki tútuñ timbi biwɔ́f̄ib, kun puee taa nyí min máaṅ tí mèèy-ee, ama u-Fāmee mi-ba yáliṅkí ki j̄itiñ anyoɔbun n̄n n̄h̄n kí sòòṅ tiboti tiyee ki mèé Unimbóti ti-pu, ²⁷ ní Unimbóti un wāl binib pɔ́biliṅ poonee béetí kun u-Fām lèe, kun mi mèéyee nóó n̄n kun Unimbóti là kí t̄i u-yabee ní.

²⁸ Ní ti nyí yii tin kòkò péébàñ bin nééñ Unimbó-tee, Unimbóti cáá kpántí tiṅan ní ki t̄i-bi. B̄iñ ní u bónti ki lēēki s̄iñ yii bí n̄n sá u-yab. ²⁹ Bin u gānti dooooyee ní u lēēki yóòṅ bí kpántí kii u-Jipɔɔn n̄n bí puee, an n̄n dàá ṅá pu u-Jipɔɔnee n̄n sá ukpil u-nabiyaamu mun sá kunipaauee kansikinee.

³⁰ Bin bin u lēēdooooyee ki yóòṅ, u yíñ-bi. Bin u yíñee, ní u yānti bi kpánti deedeedambi Unimbóti nimiin, ní bin bin u yānti bi kpánti deedeedambee, u kón-bi u-nyootin.

³¹ Ti dàá gítí l̄i tiboti nee pu yii ba dee? Unimbóti yaa yú ti-boonee, ṅma di gítí n̄h̄n kí ṅá-ti tiba?

³² Timbi pu ní Unimbóti kaa t̄aṅ ùñ u-ba Jipɔɔn ki dū-u kí ṅá saraa, mana ní u n̄h̄n kí yí kí taa t̄i-ti tikòkò kí k̄t̄i u-Jipɔɔnee pu? ³³ Unimbóti bí yii bin u lútèe sá deedeedambi, kin, ṅma di gítí n̄h̄n kí ká tikpitil tiba bi-pu kí sòòṅ? ³⁴ Yeesu Kriisitoo un kp̄ñ kí kpááa fikiti mun ki k̄a Unimbóti ṅaṅgiil púee bí ki mèé ki t̄i-ti; kin, ṅma di gítí n̄h̄n kí kpò ti-boti? ³⁵ Dineendi din Kriisitoo cáá ti-puee, tiba ṅh̄n kí yàkat̄i ti-kansikinaaan? Falaa di ṅh̄n kí yàkat̄i-taaa, diniminaamandaaa, disaandaaa, ṅkù-maaan, disoolaaa, mbusaaa, ṅkúm? ³⁶ Kii Unimbóti takaldau poon n̄n l̄i puee yii: “Sii ti-Dindaan pu ní, kí yòòṅ kutaafaa u kí dàá mó-kuee ti t̄uṅkí ṅkúm, ní bi ṅáaṅ-ti kii ipii in bi càñ kí kpòee.”

³⁷ T̄iñ kòkò poonee, un nééñ-tee tútuñ-ti ti jáà ki j̄iñ kí kúnti tikòkò. ³⁸ M nyí ibaam̄n poon yii tiba kaa ṅh̄n kí yàkat̄i dineendi din bí timbi n̄n ti-Dindaan kansikinee: ṅkúmaaan, dimaṅfalaaa, Unimbóti t̄uuniaaaa, an yaa tí sá abeedambi bin baa wāleeyaaa, tin tin poon ti bí k̄ṅk̄onneeyaaa, tin bí ki d̄oòneeyaaa, mp̄ondambaaa, ³⁹ an yaa sá tin bí yilpuee n̄n tin bí taapueeyaaa, an yaa tí sá tiwan-ṅaṅkaal tin kòkò kíneeyaaa, b̄aà tiba n̄n tiba kaa ṅh̄n kí yàkat̄i timbi n̄n dineendi din Unimbóti d̄i ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo pu ki dàk̄a-tee.

9 M sòòṅ ibaam̄n kii Kriisitoo yoo n̄n máaṅ kí sòòṅ puee ní, maa móntí, Unimbóti Fām mun sòòṅ m-pɔ́bil poon yii an sá tiṅman, ² yii m-pɔ́bil poon gb̄i kunimbaakpaṅṅu ní m yáliṅkí baabadal, ³ m yaan ṅh̄n Unimbóti n̄ ṅá-mi fam, man n̄n Kriisitoo n̄ yàkat̄i t̄obin, m-nabiyaamu man n̄n bin p̄ēm-maalee n̄ ṅm̄a kí ká difiilee, m b̄aà là. ⁴ M-nabiyaamu gbanti di sá Israyeel yab bin Unimbóti lúti bí n̄n sá u-biyaamuee, ní u n̄n u-walṅu n̄n kóò bi-kansikin, ní u ṅá nnyoɔpee n̄n bi, ki t̄i-bi marab ki dàk̄a-bi min ní bi dàá n̄n jáam-uee, ki p̄òòṅ-bi ipoon. ⁵ Bi-naañjab sá Jaakòb biyaamu saalaa n̄n mulee ní, a yaa kp̄ētinitanee, Kriisitoo mun sá bi-maaliṅu poon, Kriisitoo un di t̄ókò tikòkò n̄n tikòkò pu kí sá Unimbóti un máaṅ inyɔṅki baabadal kí

n̄n péécá jaanjaanee! Ameen.

⁶ Israyeel yab n̄n kaa f̄ɔ́ Yeesu ki kíyee, an kaa dàkà yii Unimbóti poondi ṅá fam. Di sá yii an kaa sá bin kòkò nyánni Israyeel maaliṅunee di sá Israyeel yab páaa, ⁷ ní bin kòkòwoooo nyánni Abraam maaliṅunee kaa sá u-biyaamu páaa, kii Unimbóti n̄n n̄n sòòṅ n̄n Abraam puee, yii: “See Isaaki biyaamu baba di dàá f̄ɔ́ a-yindi.” ⁸ An dàkà yii an kaa sá mmaal ṅun ti nyí nee di màal Unimbóti biyaamu. Abraam naantiibi bin Unimbóti n̄n p̄òòṅ ki t̄iyeu baba di sá bim̄ntiibi, ⁹ kii Unimbóti n̄n n̄n p̄òòṅ-u puee yii: “ṅyunti ṅun m yóòṅee yaa b̄aáne, m dàá d̄aṅ, ní a-nimpuu Saaraa n̄ màal kibininjabiki.”

¹⁰⁻¹² Tibɔṅmantikaal tiba mun gítí sò: di sá ti-naanja Isaaki nimpuu Reebeeka n̄n cáá atab ní. Kí w̄at̄i ú màal mbiyaamu gbantee, baa láá nyáñ kí ṅá tiṅanaaan, kaa láá ṅá ikpiti, ní Unimbóti t̄uk̄u Reebeeka yii: “Ukpil di dàá d̄aṅ n̄n bí kiwaai taapu,” an ṅm̄a kí nóó n̄n Unimbóti n̄n lēēki s̄iñ u-ban puee. M̄n ní u ȳi binib, kaa kpéé bi-t̄unt̄otam pu, ¹³ kii an n̄n ṅm̄aṅ puee, yii: “M̄ nééñ Jaakòb, kaa nééñ Eesayu.” ¹⁴ Ti yaa kp̄ēan boti, ti dàá l̄i yii Unimbóti kaa sá ibaam̄ndaanaaan? Aayee, kpataaa! ¹⁵ Di sá u n̄n t̄uk̄u Mooisi yii: “M̄ dàá s̄o un m là kí f̄iyeu saai, ní kí ṅá tiṅan bin m là kí ṅá tiṅanee.” ¹⁶ Mimmee, an kaa nyēēñ unil n̄n là pueeyaaa kaa nyēēñ u-p̄òòṅtam pu, Unimbóti di s̄uñ unil saai kí f̄i udaan. ¹⁷ Unimbóti takaldau poonee, ti k̄antí yii Unimbóti t̄uk̄u Eejipiti botiu yii: “Kun pu m baasii k̄aṅ-si dibeelee di sá m̄ d̄i a-pu kí dàkà m-p̄ṅṅu kí yānti n̄timu kòkò n̄ b̄éé m-yindi.” ¹⁸ An dàkà yii Unimbóti yaa là kí f̄i bini-baaa, u yaa tí là kí nyiṅfi bi-pɔ́biliṅaanaan, an bí ùñ ceo ní.

¹⁹ An yaa ȳi, ubo ṅh̄n kí bàlfi-mi yii: “Kin mimmee, ba pu ní Unimbóti gítí wòòṅ nnibiyaamu? Di sá ubo kaa yíiti min Unimbóti lèe.” ²⁰ M̄ dàá k̄i udaan yii: “Unil, a sá ṅma ní ki kp̄akantí Unimbóti? Tiwan tin bi mánee kaa ṅh̄n kí t̄uk̄u un mánt̄ee yii: <Ba pu ní a máñ-mi yéé?>” ²¹ Uyooṅmaati ṅh̄n kí dū kuyòk̄ou kí m̄a kun kun u yaa lèe: u ṅh̄n kí dū kí m̄a dib̄m̄ont̄iil, kuyòk̄obaant̄iuee, u ti ṅh̄n kí dū m̄a kinyinsaṅ.

²² Kin, Unimbóti faa? U cáá nsan kí ḡi diṅuul kí dàkà binib u-p̄ṅṅu. U j̄iñ kimotii tikpil bin b̄aà máaṅ ditafadaaldi ki ṅm̄anti bí kúnti-bee pu, ²³ ní ki kp̄ááa là kí dàkà u-nyooti n̄n w̄iiki pu tikpil tikpil ki t̄i bin bin u f̄i ki bónti ki yóòṅ bí kó u-nyootinee, ²⁴ timbi bin bin u lúti ki yíñ Juuda yab n̄n bin kaa sá Juuda yabee kansikinee kòkò. ²⁵ M̄n ní u l̄i Oosee takaldau poon yii: “Bin kaa n̄n sá m-nikitilee dàá d̄aṅ n̄n sá m-nikitil, ní m̄ dàá n̄n k̄iñ kí nééñ bin maa n̄n nééñee, ²⁶ ní laakin bi n̄n t̄uk̄u-bi yii baa sá man nikitilee, niin ubaanti ní bi dàá yíñ-bi man Unimbóti un b̄ee biyaamu.” ²⁷ Ní Unimbóti b̄onaatiliu Eesayi mun báaki kí sòòṅ Israyeel yab boti, yii: “B̄aà Israyeel naantiibi yaa w̄iiki kii dibul din bí tiṅku gbant̄ee, bi-kansikin binib f̄i di dàá k̄iñ kí ṅm̄at̄i, ²⁸ kun puee ti-Dindaan dàá ṅá tin tin kòkò u sòòṅ kí s̄iñ yii u dàá ṅá kit̄iṅ puee malaa.” ²⁹ Eesayi gbanti di n̄n gítí sòòṅ tiboti nee kí yóòṅ dooooyee, yii: “Ti-Dindaan ip̄on

koko daan yaa kaa bàà kíń-ti ti-maaligu poon binib bibee, ti bàà kpánti kii Soodom tĩjki nín nín bí puee, ki bàà náán nì Goomoor tĩjki mun nín kúnti puee.”

³⁰ Tiboti tin ti sòońee, ti dàá kúnti-ti yii ba? Bin kaa sá Juuda yab, kaa nín nyaab kí nín bí deedeeyee, di kpánti deedeedambi Unimbóti nimiin, kuñ puee bi fǔǔ-u ki kíí; ³¹ ní Juuda yab bin nín nyaab kí nóó marab kí ñmā kí kpánti deedeedambee kaa ñúń ki ñúb marab gbanti. ³² Ba yì-ti? Kun puee bi dàkafi yii bi-tuunji pu ní bi ñún kí nín bí deedee, kaa nyaab kí fǔǔ Unimbóti kí kíí kí nín bí deedee. Bi gbéeti ditanƙpal ³³ din pu Unimbóti takaldau nín ñmāńee, yii: “Kpèè, m bíl ditanƙpagbéetikaal Siiyon, ditanƙpal din líkí binibee. Un yaa fǔǔ-u ki kííyee, icoo kaa làà jī udaan.”

10 Nnabiyaamu, m-pobil poon nín là mińyee nì tin tin m mée Unimbóti Israyeel yab puee di sá bí ká difiil. ² M ká bi-póontam dinimbótinoolin, ama, bi-póontam gbantee, baa bée ki dǔò. ³ Di sá yii baa bée min ní Unimbóti di ki kpánti binib deedeedambi u-nimiinee, ní ki bí nyaab bi-ba sañju ñun bi dàá di kí kpánti deedeedambee. Bi yí, kaa sinti bi-ba taapu Unimbóti ñ kpánti-bi deedeedambi. ⁴ Kriisitoo di dómiń ki kúnti marab dítam. Kõkõńnee, bin kpánti deedeedambee di sá bin koko fǔǔ Kriisitoo ki kííyee.

⁵ Moosi nín ñmāń marab dítam nín cāabiń deedee unyee, yii: “Un yaa nóó marab deedeeyee kánti difiil bi-pu.” ⁶ Ama deedee un nyeeń fookiinee nín sá puee sée. Unimbóti takaldau sòon yii: “A-pobil poonee, taa lì yii, ñma di ñún kí jǔm yilpu?” (Taapu sá yii bí jǔm kí cáan Kriisitoo), ⁷ kí taa tí lì yii: “Ñma di ñún kí sinti taapu ditanƙpílin?” (Taapu sá yii bí nyāntiń Kriisitoo ditanƙpílin.) ⁸ Mimmee, tí lì yii ba? Unimbóti takaldau lí yii: “Dinyoobundi gbanti bí ki kól-si, ki bí a-nyokõn nì a-pobilin.” Dinyoobundi gbanti di sá fookii bõti tin ti sòońee, yii, ⁹ a yaa lí binib cee yii Yeesu sá a-Dindaan ki yaa fǔǔ ki kíí a-pobilin yii Unimbóti fikiti-u ditanƙpílinee, a dàá ká difiil. ¹⁰ Di sá yii un kamaa yaa fǔǔ Yeesu ki kíí u-pobil poonee, kpánti deedeedaan u-nimiin, ní un yaa lí u-nyokõn yii u fǔǔ-u ki kííyee, udaan kánti difiil, ¹¹ kii Unimbóti takaldau poon nín lí puee, yii: “Un kamaa yaa fǔǔ ti-Dindaan ki kííyee, icoo kaa jīń udaan.” ¹² Mimmee, digantil kaa bí un sá Juuda yõuee nì un kaa sá Juuda yõuee kansikin. Bi-koko Dindaan sá ubaanti ní, ùń ñáan bin koko yí u-yindi ú fii-bee tiñan tikpil, ¹³ kii an nín ñmāń puee, yii: “Un kamaa yaa yíń ti-Dindaan yindee kánti difiil.”

¹⁴ Ama, bi yaa kaa fǔǔ-u ki kíí, bi dàá ñá mana kí yíń-u? Bi yaa kaa gbíl u-pu, mana ní bi dàá fǔǔ-u kí kíí? Ubo yaa kaa bí sòon u-pu, mana ní bi dàá gbíl? ¹⁵ Unimbóti yaa kaa túnni binib, mana ní bi dàá sòon-ti? Kii an nín ñmāń puee, yii: “Bin sòon tibõmõntiilee nín dõon bi-taaji ñanní puee.”

¹⁶ Ama bi-koko kaa fǔǔ tibõmõntiilee ki kíí, kii Eesayi nín lí puee, yii: “Ti-Dindaan, an kaa sá binib fiii di fǔǔ ti-bõti ki kíí?” ¹⁷ Mimmee bi gbíl ní ki nín fǔǔ ki kíí ní tin bi gbíl ki fǔǔ ki kííyee sá Kriisitoo bõti.

¹⁸ Míń puee, Israyeel yab kaa gbíl tibõmõntiilee

nanaan? Bi gbíl-ti. An nóó nì min an ñmāńee dee, yii: “Kitiñ koko gbíl bi-neeni pu, ní tibõti tin bii: ½20sòońee bàń kitiñgbennyoko.” ¹⁹ Mimmee, Israyeel yab kaa gbíl tibõtee taapu nanaan? Moosi nín nín péé ki sòon min bi-puee sée: “Man Unimbóti dàá yantí binib bin kaa bí tibanee ñ nín jīń mmõn, ní an nín wù nimbi, kí yantí ní fǔǔ diñuul binib bin kaa nyí iciinee pu.” ²⁰ Ní Eesayi mun sòon ki cánti yii: “Bin bin kaa nín nyaab man Unimbótee ká-mi, ní m cáá m-ba ki dàkā bin kaa bálfi m-puee.” ²¹ Ama tin u sòon Israyeel yab puee sée: “M tánti m-ñalii kutaafaa ali kujoo ki yíń bin kaa tó-mi, bi-yiliñ põoyee.”

11 Mimmee, Unimbóti fá Israyeel yab nanaan? Aayee, kpataaa! Kun puee man m-ba sá Israyeel ní, ki sá Abraam naantuu, ní ki sá Beenjamin maaliñun. ² Unimbóti kaa fá u-nikitil din pu u péenyí dooooyee. Naa kalin nyí Unimbóti takaldau nín sòon min ní Eeli nín bí kóko Israyeel yab Unimbóti nimiineeee? U bí yii: ³ “Ti-Dindaan, bi kũu a-bõnaatiliibi ki wī a-saraafani, an péekiń man baba ní, ní bi nyaab kí kpõ man mun!” ⁴ Unimbóti nín kíí-u yii ba ní? U bí yii: “M kpáafi binib kutukub biluli, bí sá m-yab, bidambi tabiñyil-ñ kaa gbāan diwaal Baal nimiin.” ⁵ Míń mbaantiim, ti-yuntiñu nee, an kíń binib fiii bin Unimbóti ñá tiñan ki lúti-bee. ⁶ U ñá bidambi tiñan ní ki lúti-bi, an kaa sá bi-tunnyaanƙu pu. An yaan sá bi-tunnyaanƙu puee, mimmee Unimbóti kaa ti ñá-bi tiñan dee.

⁷ Tibõti nee taapu sá yii ba dee? Israyeel yab nín nyaab kuñyee, baa ká kudõñu, see bin Unimbóti lútèe baba di ká kudõñu, ní u yantí bin kínee kaa ñún kí gbíl taapu, ⁸ kii an nín ñmāń puee, yii: “Unimbóti táti bi-lam, ki yantí bi-nimiliñ kaa wál, bi-tafaliñ kpáá, ali ki dāa sāa dín.” ⁹ Dafidi mun lí yii: “Bi-jinti ñ kpánti-bi kutaliññu, kí nín sá-bi kulaanƙu, bí líti ikpitin kí ká ditafadaaldi din máańee, ¹⁰ bi-nimiliñ ñ jòb kí taa níń wál! Yantí bí nín péebõõ baabadal.” ¹¹ Míń puee, Juuda yab nín gbéetèe, bi líti koko? Aayee, kpataaa! Ama bilítitamee di yantí atimbun ñin koko kínee ká difiil, an nín dàá ñá pu bi yaa ká bin béeyee, bí mun ñ nyaabee. ¹² Bi-yintitam yaa cáan kitiñ koko nib tiwammõntiilee, ní bi nín wáñki puee yaa cáan bin kaa sá Juuda yabee tiwammõntiilee, kin Juuda yab koko yaa fátíń Unimbóti ceeyee, kun an dàá cáanee dàá nín bí mana dee?

¹³ Kõkõńnee, m sòon nì nimbi bin kaa sá Juuda yabee ní. Man sá Yeesu kpambal din u tú bin kaa sá Juuda yabee ceeyee ní, ní an mõn-mi ditundi din u tii-mee pu, ¹⁴ m-landõkoñu sá yii m téé m-nabiyaamu Juuda yab bí nyaab kí ká kun bin béeyee cááyee, m ñmā kí fii bi-kansikin biba. ¹⁵ Unimbóti nín yí Juuda yab bí taa níń giti sá u-yabee di ñáñki binib bin koko kínee nì Unimbóti kansikin. Mimmee, u yaa láa fátii fǔǔ Juuda yabee, an dàá nín bi mana dee? An dāa sá bin nín kpíyee dimañfal ní.

¹⁶ Bi yaa nín cáan tijimpeepeekaal fiii ki tii Unimbótee, tin kínee koko, ùń di yì tĩn mun dee. Unimbóti di yaa yì busubu nì bu-nyanee, ùń di yì asupan mun. ¹⁷ Bi yaa gāa òliifi bumõñkisubu

paŋŋi aba ní ki gāań sii kumooun subu pandi ki cáań ki túkuń ńin béeyee paani, ní a kɪn ki fòol busumontiibuee nyaani nyimee, ¹⁸ sii ń taa nín lámintí ki dàkà apan ńin bi gāa ki fée. A yaa bñ lámintí, á béé yii an kaa sá sii di tú inyaan, inyaan di tú sii. ¹⁹ A dàá tükù-mi yii: “Bi gāa apanee ki fá ní ki cáań man ki túkuń.” ²⁰ Tiŋman bi lafun gāa-ŋi ki fá kun puee baa fòò Unimbòti ki kíí ní sii nín fòò Unimbòti ki kííyee pu ní a tükú niin. Míń puee, á fàŋki kí taa nín lámintí. ²¹ Di sá yii Unimbòti yaa kaa taań bumòŋkisubu paŋŋee, á nín nyí yii waa làa dàá taań si mun. ²² Nín nyí Unimbòti ńanti nì u-tafadaaldi pu! U dàal bin bin lítée tafaliŋ, ní ki ńá sii tiŋan. Á nín gbíntii bí u-ńanti gbantin, an yaa kaa sá mín, see ú dàá gāa-si kí fá. ²³ Bín yaa kpánti bi-bimbim ki fòò Yeesu ki kííyee, u ńhún kí fàtí gínní-bi kí túkuń laakin u nín gāa-bee. Di sá yii Unimbòti cáá mpon kí gínn-bi kí túkuń mpon. ²⁴ Kpèè, sii kumooun supandi din bi gāayee, bi cáań-si ki túkuń bumòŋkisubu bun kaa sá a-suy-ilee pu; mimmee, an kaa pòò bí gínní asupan ńin bi gāayee kí túkuń disuyil din pu ńi nín bí, bi gāayee.

²⁵ M-nabiyaamu, m là ní béé ibaamón iba i bí dibalin, an nín dàá ńá pu ní taa nín yí ni-ba yii bicŋftiibee. Di sá yii Israyeel yab dijandi kaa ńhún kí gbíl tiboti nee taapu, kí dàá sāa ńyunti ńun ntimu mun kòkò kínee yab ń dàá kó difilinee. ²⁶ Min ní Israyeel yab kòkò dàá ká difilinee dee, kii an nín péèŋmāń puee, yii: “Ufiil dàá nyānní Siiyon ní kí lēēkpiti in bí Jaakob yab kansikinee kí fá. ²⁷ Man Unimbòti yaa láa lēēbi-kpitii ki fée, an di dàá sá dipoondi din m pòon-bee.”

²⁸ A yaa kpēēbi nín fá tibòmòntiil puee, bi kpánti Unimbòti nannanliibi nimbi ń ká difil. A yaa kpēēUnimbòti nín lúti-bi puee, bi sá bin u nēēnee bi-naanjab pu. ²⁹ Di sá yii Unimbòti yaa pú ubo diyimool dibaaa, u yaa tí yíin-uaaa, waa kpánti u-landòkòŋu. ³⁰ Doooyee, naa nín tó Unimbòti, ama, Juuda yab nín nín yí, kaa fòò u-boti puee ní u súń ni-saai kòŋkònee ki fí-ni. ³¹ Míń mbaantiim, Juuda yab kaa tó Unimbòti kòŋkònee ní Unimbòti súń ni-saai, ama an sá bí mun ń ńmā kí ká kòŋkònee Unimbòti saasol ní. ³² Mimmee, Unimbòti yānti binib kòkò gbínti bi-yíntitam poon, ú ńmā kí dàkà bi-kòkò u nín súń binib saai puee dee.

³³ Óo, Unimbòti ciini nì u-nyítam nì u-ńanti wíkéee, an kaa cáá bi lì! U nín ńáań u-boti miŋyee, unil kaa ńhún kí béé, ní min min u lēēki dàá ńée, unil kaa ńhún kí gbíl taapu, ³⁴ kun puee, kii Unimbòti takaldau poon nín lī puee yii: “Ŋma di ńhún kí béé ti-Dindaan landòkòŋu. Ŋma di ńhún kí sàŋkì-u mun? ³⁵ Ŋma di péé ki tī-u tiba ní an sá yii ú fàtí tēen udaan?” ³⁶ Úń di náań tikòkò, ún di ńúb tikòkò, ní an kòkò bí ki tī-u. Unimbòti gbanti ń ká tinyool kí nín cá jaanjaan! Ameen.

12 Nnabiyaamu, kii Unimbòti nín dàkà-ti u-saasol puee, m mèé-ni yii ní dū ni-wunti kí tī Unimbòti kii sarau un bí circir kaa kpū, ki fáati-uee. An di dàá nín sá-ni dinimbòtinoobaamondi din máań ní nóoyee. ² Taa dūmaan ni-ba kí nántiń waanee bimbim, ama ní yānti Unimbòti ń pò-ni ilandòkòpòon kí kpánti ni-bimbim. Míń ní ni ńhún kí

béé min ní Unimbòti lèe, min ńāń ki fáati-u ki sá mmòntiimee.

³ Diyimool din Unimbòti pú-mee puee ní m ńhún kí tükù ni-kòkò yii ní taa nín yòontí ni-ba yilpu min kaa máańee, ama nín cáamaan ilandòkò in kítì ki nòó nì fookii un Unimbòti yākatì ki pú bāa ńmee.

⁴ Kii tiwun nín sá tibaantiil ki cáá ajan tikpil, ńi-tu-ŋŋi kaa péepuee, ⁵ míń mbaantiim, ti nín wíki min nee, Kriisitoo di kpáfi-ti tiwumbaantiil, ní bāa ńma tükú u-laŋki u-laŋki.

⁶ Unimbòti pú-ti diyimool ki yākatì bāa ńma u-pòl, tí nín cáá tūń atuun ńin bí aba abee. Míń puee, sii un u-Fām tì tibòti a nàatēe, nín nàatì án nín nòó nì u nín tī-si fookii unyee. ⁷ Sii un u yaa tī á nín sá bin kínee tontonliuee, á nín tūń ki tū-bi. Sii un dàkèe, á dū a-ba kí tī a-dàkatam. ⁸ Sii un tì binib kunyannyaauuee, a mun ń dū a-ba kí tīn kunyannyaau ditiil. Sii un pūń tiwane, á nín pūń nì dipòbil diba. Sii un kpòotēe, á nín kpòotì nì difaŋgiil. Sii un tūtun bifalaadambee, á tūtun-bi nì dipòpindi.

⁹ Ni-neendi ń taa nín cáá mpoonyoon. Ní nín ná ikpiti, kí dū ni-ba kí nákań tiŋan mmòntiim. ¹⁰ Nín néemāan tòb tiŋan kii nnabiyaamu nín néen tòb puee, kí péé kí nín tómaan tòb. ¹¹ Ní nín tūmmaan atuun kí taa nín sá biwutijoodambi, kí nín pòontí ki tūmmaan ti-Dindaan tundi nì ni-pòbiliŋ kòkò.

¹² Án nín mōń-ni dimákal din ni cááyee pu, kí jī-maan kimotii falaa poon, kí nín mèe múmul.

¹³ Tūtummaan biwòfbi bin nòó Unimbòtee kí nín fòol binicambi bin kòd ni-puee nì mmón. ¹⁴ Mèe-maan yii Unimbòti ń ńá bin sàantí-nee tiŋan: yii, ú ńá-bi tiŋan kí taa tō-bi mbusu. ¹⁵ Bin yaa bí dipòpindinee, ní kùti bi-pu, ni-kòkò ń fàalmaan, bin yaa tí bñ sūhee, ní kùti bí mun pu, ni-kòkò ń sō. ¹⁶ Nín mōmaan tòb ceeni. Ní taa nín sá bin néen timōnee, nín sàntiimaan ni-ba taapu, kí taa dàkafimaan yii ni sá bicŋftiibi.

¹⁷ Ubo yaa ńá-ni tikpitilee, ní taa dū tikpitil kí tēen-u. Pòommaan kí ńá min kítēe binib kòkò nimiin. ¹⁸ Ni yaa ńhún, ni nì bāa ńma ń nín bí dipòpòŋk-ilin, tiba ń taa nyānní ni-cee. ¹⁹ M-nabineeŋkaamu, ní taa tōmaan ni-ba ipòntoon, yāntiimaan Unimbòti ńuul ní tō di-tundi, kun puee an ńmāń yii: “Ti-Dindaan bí yii: Man di dàá dàá tō ipòntoon, man di dàá dàá pà bi-tuunŋi paati. ²⁰ Ama, ńkum yaa cáá a-nannanliu, á tī-u tijn u jī, nnyinyoo yaa tí cáá-u, á tī-u nnyim ú nyò. A yaa bñ ńáań mimmee, an bí kii amòsuŋkoon ní a cáá pāantí u-yil puee.” ²¹ Ní taa yānti tikpitil ń pòokiń-ni, nimbi dūman tiŋan kí pòokiń tikpitil.

13 Bāa ńma ń nín tó biyidambi bin cáá mpon kí kpòotì kitiŋee, kun puee uyidaan ubo kaa bí Unimbòti kaa kaań-u, Unimbòti di yānti ní biyidambi kòkò bí. ² Míń puee, un yaa yí biyidambee jáań mara un Unimbòti yóońee dee. Bin yíiti biyidambee dátiń ditafadaaldi kí tòó bi-ba pu ní. ³ Di sá yii bin bin ńáań tiŋanee kaa fàŋkí biyidambi, bin ńáań tikpitilee di fàŋkí-bi. A yaa là biyidambi ń taa nín cáá-si tifaandee, nín ńáań tiŋan, bi dàá pàkà-si. ⁴ Bi bñ tūń Unimbòti tundi ní, kí tēekí-si á ńá tiŋan. Ama a yaa ńá diganŋam, see á fàŋkì, kun puee an kaa sá fam ní bi cáá mpon kí dátì binib

tafaliŋ. Bi yaa bī dātí ubo tafalee, bi bī tūn Unimbōti tundi ki dākà u-ŋuul din u cáá digangandambi puee dee. ⁵ Mìn pu ní an máań yii tí nín tó biyidambi, kí taa fàŋkì ditafadaaldi ŋmaniŋma pu, tí nín nyímaan yii mìn di ŋāń.

⁶ An pu ní ni pà lampoobee, bí ŋmā kí tō ditundi gbanti mbaamōmin, kun puee bi sá Unimbōti tontōnliibi. ⁷ Pàmaan un sá kamaa kun ni máań kí pàuee: pàmaan lampoo kí tū un an sá ní pà lampoo kí tūyee, kí tū bin gífí patanti bi pèe bi-nimiliŋ, kí fàŋkì bin bin sá ní fàŋkèe, kí nín tó bin bin sá ní nín tóee.

⁸ Ní taa nín jīn báa ubo nì ubo apoon, dipondi din ni cááye di sá ní nín néen tōb. Sii un néen a-juti-ibee, sii ŋá min mara lèe kòkò dee. ⁹ Di sá yii marab bin li yii: “Á taa ŋá tilaakpaal, á taa kpò unil, á taa yò, á taa nín cáá nnimitaataamee” nì marab bin kíhee kòkò taapu sá marabaanti nee ní yii: “Á nín néen a-juti kii sii a-bee.” ¹⁰ A yaa néen a-jutee, aa ŋáań-u tikpiti. A yaa néen binibee, a bī ŋáań min mara lèe kòkò dee.

¹¹ Mìn puee, ní nín néemmaan tōb mìn, kun puee ni nyí ŋyunti ŋun poon ti bí nee nín sá ŋuyee. Ŋyunti ŋun ti máań kí finti ŋgeeminee báań, di sá yii Yeesu gítintam sùti ki piliń-ti ki jítin min min ti nín péé péé ki fǒǒ ki kíyee. ¹² Kunyeeu mó ki síiti, kutaa tóob diwuntil. Mimmee, tí fá dibombōndi poon tuuŋŋi kí nín cáá mbimbimōntiim kí jań ikpiti. ¹³ Tí cōommaan min kítèe, kii bi nín cōom ŋwiiń pu puee, kí taa jī kí lákatí ti-ba pu, kí taa gbí ndaam, kí taa ŋá tilaakpaal, kí taa ŋá tijkōndi, kí taa nín jaà, kí taa nín cáá tōb pu kudōŋu. ¹⁴ Ní dūmaan ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo bimbim kí pèen kii tijańjawanee, kí taa fátiń tō ni-bimbikpitim kí ŋá mìn nín là puee.

14 Ní fǒǒmaan ni-kansikin bin kaa láa ká mpon Unimbōti saŋŋu poonee, kí taa nín kpākanti bi-landokoi. ² Ubo máká yii u yaa jīn tikōkò an kaa ŋáań-u tiba, ama un kaa láa ká mpon nnimbōtisan poonee kaa là, ní ki jīn nnyim ŋma. ³ Sii un jīn tikōkò nì tikōkōee n̄ taa kpèe un gantí ki jīnee fam, ní sii un gantēe n̄ taa bīil un jīn tikōkò nì tikōkōee, kun puee Unimbōti fǒǒ-u. ⁴ Sii di sá ŋma ní ki sōon ubo tontōnliu bōti ní? U yaa yúwō, u yaa tí lítáaa, an sá u-kpiliu bōti, an kaa sá a-yati. Ama u dáa nín yú, kun puee ti-Dindaan cáa mpon kí tíkiń-u.

⁵ Biba dākafi yii iwiin iba sá ikpaan ki jítin iba, ní biba mun dākafi yii iwiin kòkò sá ibaanti ní. Báa ŋma n̄ nín nyí u-ban yii min u ŋáańee di máań.

⁶ Un gantí iwiin iba yii i sá ikpaanee ŋáań mìn ti-Dindaan pu ní, ní un jīn tikōkò nì tikōkōee mun jīn mìn ti-Dindaan pu, kun puee u jáam Unimbōti tijin gbanti pu ní kí nín jī. Un mun jīn nnyimee, ti-Dindaan pu ní u jīn mìn, ní ki jáam Unimbōti. ⁷ Ubo kaa bí dimaŋfalin ki tū u-ba, ubo kaa tí kúu ki tū u-ba mun. ⁸ Ti yaa báaa, ti bí ki tū ti-Dindaan ní; ti yaa tí kpūyaaa, ti kpū ki tū ti-Dindaan ní. Ti yaa báaa, ti yaa tí kpūyaaa, ti sá ti-Dindaan yab ní.

⁹ Di sá yii Kriisitoo kpū ki fikiti kí ŋmā kí nín sá bin kpūyee nì bin bée kòkò Dindaan. ¹⁰ Kin ba pu ní sii sōon ki bīil a-nabiki? Ní si mun, ba pu ní a kpèe a-nabiki fam? Ti-kòkò dàá dàá cù Unimbōti

nimiin ibōsoon, ¹¹ kii an nín ŋmāń puee, yii: “Ti-Dindaan bí yii: Man Unimbōti bí. Báa ŋma dàá dàá gbàań man nimiin, alimbil kamaa dàá dàá nyōŋkì man Unimbōti.” ¹² Mìn ní ti-kòkò dàá dàá sōon ti-ba yil pu bōti Unimbōti nimiin.

¹³ Tí gbèen kí taa ti nín sōommaan tōb bōti, ama á dākafi min ní a dàá ŋá a-nabiki n̄ taa gbéetáaa kí taa líti ikpitinee. ¹⁴ Ti-Dindaan Yeesu yanti m bée ki nyí ibaamon yii tijin tiba kaa bí ki kōntí unil tijkōndi Unimbōti nimiin. Sii ubo yaa dākafi yii tiba kaa ŋánee, tì lafun kpánti tin kaa ŋánee sii cee ní.

¹⁵ Tijin tiba pu ní a yaa yanti an páb a-nabee, mimmee, aa ti yanti dineendi kpōotí-si dee. Tijkāal tin a jīnee puee, taa yanti un pu Kriisitoo kpūyee n̄ wāŋkì. ¹⁶ Tin ŋāń a-ceeyee n̄ taa gítí pō n̄san bí nín sōon tikpiti. ¹⁷ Di sá yii Unimbōti beel kaa sá tijkāal nì tinyōkaal bōti, an sá deede n̄ nsōŋfi n̄ dipōpindi din u-Fām tūyee ní. ¹⁸ Un yaa n̄óó Kriisitoo mimmee, fáatí Unimbōti, ní binib mun lèekí u-mōŋŋu.

¹⁹ Mimmee, tí nyàabmaan tin dàá cáań dipōŋŋkil ti-kansikinee n̄ tin dàá tūtuń ti-nabiyaamu bí báań inyaan nnimbōtisan poonee.

²⁰ Tijin puee, taa gbá kí kpití Unimbōti tundi. Tikōkò ŋāń ki tū bí jī, ama an kaa ŋāń tijkāal tin a jīnee n̄ yanti a-nabiki n̄ líti. ²¹ Tin ŋánee di sá á taa ŋmó tinan kí taa nyò ndaam kí taa ŋá tiba min ŋūn kí yanti a-nabiki n̄ lítée. ²² Sii nín fǒǒ ki kí ki nyí tiŋyee, dūu kpāafi a-ban Unimbōti nimiin. An nín mōn un yaa lèemin ŋāń u-cee u-pōbil kaa máfée. ²³ Ama un yaa bī jīn tiba ní u-pōbil máfée kó tibōtin, kun puee u-pōbil tükù-u yii min u ŋáańee kaa máań ú ŋá. A yaa ŋá tiba ní a-pōbil máfée, an sá ikpiti ní.

15 Timbi bin ká mpon Unimbōti saŋŋu poonee, ti máań kí tūtuń bin kaa láa ká mponee kí jī kimōtii bi-pu, kí taa nín nyàab min dàá nín fáatiń-tee. ² Báa ŋma n̄ nyàab min dàá tūtuń u-jutee mmōntiim ú báań inyaan. ³ Di sá yii Kriisitoo kaa nín nyàab kí ŋá min fáati-uee, ama, kii an nín ŋmāń puee yii: “Asibil ŋin bi nín sí sii Unimbōtee, líti man pu.” ⁴ Di sá yii tin kòkò bi nín ŋmāń Unimbōti takaldau poon doooyee sá kí dākà-ti tí nín cáá kimōtii n̄ kunyannyaau, kí nín máká Unimbōti pu. ⁵ Unimbōti un di tii kimōtii n̄ kunyannyauee n̄ tūtuń-ni ní ŋá ubaanti kii Yeesu Kriisitoo nín là puee, ⁶ ni-kòkò n̄ ŋmā kí kpāfi kinyōbaantiii kí nyōŋkì Unimbōti un sá ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo Baayee.

⁷ Mìn puee, kii Kriisitoo nín fǒǒ-ni puee, ní nín fōolmaan tōb án tū Unimbōti tinyool. ⁸ An taapu sá yii Kriisitoo dōmiń Juuda yab kansikin ki tūń ditundi ki ŋá min Unimbōti nín pōon ki tū bi-naanjabee ki dākā yii Unimbōti sá deedeedaan, ⁹ ní ki dōmiń bin kaa sá Juuda yabee mun n̄ nyōŋkì Unimbōti u-saasol pu, kii an nín ŋmāń puee, yii: “An pu ní m dàá nyōŋkì-si atimbun kansikin, kí gāa ilan kí pākā a-yindi.” ¹⁰ An gítí ŋmāń yii: “Atimbun, faalmaan n̄ dinikiti din Unimbōti lútèe!” ¹¹ An gítí tí ŋmāń yii: “Nimbi atimbun kòkò nyōŋkìmaan ti-Dindaan, ní anibul kòkò n̄ pākā-u!” ¹² Eesayi mun nín lī yii: “Jeese naantuu ubo dàá dàań, u dàá dàá yiki kí jī atimbun kòkò pu dibeel, ní atim-

bunee kòkò dàá dāá nīn māká u-pu.” ¹³ Unimbòti un tì dimákalee n̄ gbéèh-ni dipɔɔpindi n̄ dipɔɔsɔŋkil mmòntiimin ni n̄n fɔɔ u-bòti ki kí puee, an n̄n dàá n̄á pu u-Fām pɔŋŋu n̄ yànti ní n̄n còtí u-pu tikpil tikpilee.

¹⁴ M-nabiyaamu, man m-ba nyí yii ni sá binib bin tiŋan gbí ni-pòbilih, ki nyí tin kòkò ni máaŋ kí n̄n nyée, ki n̄h̄n kí n̄n s̄ŋkí tɔb muee. ¹⁵ Nì m̄n kòkòee, m̄ n̄m̄n̄ ki cánti ajan aba, kaa f̄ŋkì, kí f̄at̄i téet̄i-ni tin ni n̄n nyí doooyee. M̄ yaa n̄m̄n̄-ni mimmee, an sá diyimool din Unimbòti pú-mi ¹⁶ m̄ n̄n sá Yeesu Kriisitoo tɔntɔnliu bin kaa sá Juuda yabee yabee pu. Unimbòti dū tibòmòntiil disoondi ki n̄b̄iñ-mi, an n̄m̄n̄ kii bisaraaŋaliibi tundi ní m̄ b̄i t̄uñee, m̄ n̄m̄n̄ kí dū bin kaa sá Juuda yabee kí t̄i Unimbòti, u-Fām n̄ yànti bí n̄n sá saraamònti un dàá fáat̄i-uee. ¹⁷ Man n̄ ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo n̄n n̄á ubaantee puee ní m̄ n̄h̄n kí n̄n ḡaafi n̄ ditundi din m̄ t̄uñ ki t̄i Unimbòtee pu. ¹⁸ Maa làá w̄aŋn̄ kí l̄i tiba an yaa kaa sá tin Kriisitoo d̄i m-pu ki n̄á, ki cáaŋ binib bin kaa sá Juuda yabee n̄ n̄n tó Unimbòtee. Kriisitooyee di ȳanti m̄ soòn anyoobun ki n̄á atuun ¹⁹ n̄ tidaandi n̄ maa-maacib, n̄ Unimbòti Fām pɔŋŋu. M̄n̄ ní m̄ soòn tibòmòntiil tin sá Kriisitoo yatee an kòkò, ki ȳoñ Jeerusaleem ki d̄aa s̄aa l̄iir̄i tiŋki. ²⁰ M̄ p̄oñt̄i m̄-ba kí soòn tibòmòntiilee laakin binib kaa làá gb̄il Kriisitoo puee, an n̄n dàá n̄á pu m̄ taa m̄a kí tókòŋ laakin biba n̄n k̄ilee. ²¹ M̄n̄ ní m̄ n̄á kii an n̄n n̄m̄n̄ puee, yii: “Binib bin cee baa soòn u-puee dàá d̄aa k̄a-u, bin bin kaa n̄n gb̄il u-puee dàá d̄aa gb̄il taapu.”

²² Ditundi gbanti pu ní m̄ m̄akafi miŋa n̄ miŋa kí d̄aaŋ ni-cee ní kaa n̄uñ. ²³ Kòŋkòñnee, maa ti cáá ditundi diba n̄timu gbanti poon, kí w̄at̄i muee, abin kupaaú s̄ee nee, m̄ d̄akafi kí d̄aa m̄ant̄i ni-pu. ²⁴ M̄ yaa làá cù Eespanyee, see m̄ d̄iñ ni-cee, man n̄ ni n̄ k̄al̄, ní kp̄aā t̄uñ-mi m̄ cù kitiŋ gbantin. Mimmee m̄ dàá n̄m̄n̄ kí k̄al̄ ni-cee n̄yunti n̄ubo f̄iini an m̄oòk̄iñ-mi. ²⁵ Kòŋkòñnee, m̄ dá làá cá Jeerusaleem kí t̄o ditundi diba kí t̄i Unimbòti yab bin bí niinee. ²⁶ Kun puee Kriisitoo yab bin bí Maseeduaan n̄ Akayee kp̄afi ki tó animil kí t̄uñ Unimbòti yab bin bí Jeerusaleem ki sá bisoodambee. ²⁷ B̄iñ bi-ba di l̄eeyii bi dàá n̄á m̄n̄, ní an lafun máaŋ bí n̄á-bi m̄n̄, kun puee Kriisitoo yab bin bí Jeerusaleemee dū tibòmòntiil ki ȳakat̄i n̄ bi, m̄n̄ puee, an máaŋ bí mun n̄ dū bi-wanti kí t̄uñ-bi. ²⁸ M̄ yaa dū inannakan in bi n̄akañni-mee ki dūu t̄i-bi, ki kp̄eet̄ibòti gbanti ki d̄ooyee, m̄ dàá d̄iñ ni-cee, ní kí n̄n̄ n̄k̄i Eespanyi. ²⁹ M̄ nyí yii Kriisitoo dàá b̄iñ m̄-d̄aantam ni-cee an n̄n̄ m̄o tikpil.

³⁰ Ama, nnabiyaamu, m̄ mèe-ni ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo n̄ dineendi din Unimbòti Fām t̄iye pu, ni-nimilih n̄ n̄n̄ m̄aŋ n̄wimmeem pu, ní n̄n̄ mèe Unimbòti ki t̄uñ-mi, ³¹ m̄ n̄m̄n̄ kí nȳa Juudee yab bin kaa f̄oò ki kíyee n̄aan, Unimbòti yab bin bí Jeerusaleemee mun n̄ f̄oò n̄ dipòbil diba ditutundi din m̄ càñ kí t̄i-bee. ³² M̄n̄ ní, Unimbòti yaa kíí, m̄ dàá n̄m̄n̄ kí b̄aŋ ni-cee n̄ dipɔɔpindi man n̄ ni n̄ k̄al̄ m̄ n̄h̄fi. ³³ Unimbòti un t̄i n̄soŋfee n̄ n̄n̄ bí ni-kòkò cee. Ameen.

16 M̄ dū ti-niisal Fooyibee un t̄uñ ditundi Kriisitoo n̄kitil din bí Saŋkreeyee kansikinee ki n̄á ni-ŋaan. ² F̄oòmaan-u ti-Dindaan pu kii Unimbòti nib n̄n̄ máaŋ kí n̄n̄ f̄ool tɔb puee, ní ajan n̄in kòkò poon an b̄alfi ní t̄uñ-uee, ní t̄uñ-maan-u. M̄n̄ ní ú mun j̄oñ binib tikpil, ki kp̄aaŋ man m-ba.

³ Nì j̄aaŋ Prisiil n̄ Akilaasi, m-tòntɔn̄jutiib Yeesu Kriisitoo tundin, ⁴ bin k̄iñ f̄iini kí kp̄u kí n̄m̄n̄ kí f̄iimee. An kaa sá man baba di dàá j̄aaŋ-bi an pu, Kriisitoo n̄kitiŋ n̄in kaa sá Juuda yabee kòkò mun dàá j̄aaŋ-bi. ⁵ Nì j̄aaŋ Kriisitoo yab bin kp̄afi bidumpuee mun. Nì j̄aaŋ Eepayineeti, m-boo un m̄ neeŋee, un péé péé kí f̄oò kí kíí Asi tiŋkinee. ⁶ Nì j̄aaŋ Maarii un t̄uñ ditundi tikpil ki t̄i-nee. ⁷ Nì j̄aaŋ Androoniku n̄ Juniyasi, man n̄ bin p̄e kubaabinaatoou ki p̄eŋsarka muee. Yeesu kpambaliŋ kansikinee, bi tó-bi tikpil. B̄iñ p̄eŋ man ki f̄oò Kriisitoo ki kíí.

⁸ Nì j̄aaŋ Ampiliyatu, m-boo un m̄ neeŋ ti-Dindaan puee. ⁹ Nì j̄aaŋ Urbanu, ti n̄ un kp̄afi ki t̄uñ ditundi Kriisitoo puee, kí j̄aaŋ m-bòomònti Sitaku mun. ¹⁰ Nì j̄aaŋ Apeeleesi, un j̄iñ falaa Kriisitoo pu, kaa lit̄ee. Nì j̄aaŋ Ariistoobul diiku poon yab. ¹¹ Nì j̄aaŋ Eeroodiyoon, man n̄ un p̄eeyee. Nì j̄aaŋ Naasiisi diiku poon yab bin sá ti-Dindaan yabee. ¹² Nì j̄aaŋ Triifeeni n̄ Triifoosi, bin t̄uñ ditummòntiil ki t̄i ti-Dindaanee, kí j̄aaŋmaan ti-ni-isalmònti Peersiidi un t̄uñ atummònti tikpil ki t̄i ti-Dindaanee. ¹³ Nì j̄aaŋ Rufusi un ti-Dindaan l̄uti ú t̄o u-tundee, kí kp̄aā j̄aaŋ u-na un kp̄ant̄i man mun nee. ¹⁴ Nì j̄aaŋ Asiŋkilitu, Fleegon, Eermeeŋ, Patrooba, Eermasi, n̄ ti-nabiyaamu mun bí bi-ceeyee. ¹⁵ Nì j̄aaŋ Filooloogu n̄ Julii, n̄ Neeree n̄ ti-niisal, Oolimpa n̄ Unimbòti yab bin kòkò bí bi-ceeyee.

¹⁶ Ni-kòkò n̄ j̄aaŋmaan tɔb kí t̄i tɔb tiŋan kii nnabiyaamuee. Kriisitoo n̄kitiŋ kòkò j̄aaŋni-ni.

¹⁷ Nnabiyaamu, m̄ kp̄aafi-ni ní n̄n̄ nyí n̄ ni-ba n̄ bin fá tibòmòntiil tin bi d̄ak̄a-nee ki cáabiñ diyakatil, ki yànti binib lit̄ee. Sút̄i kí w̄at̄imaan bidambi. ¹⁸ An n̄ibee kaa n̄oò ti-Dindaan Kriisitoo, bi nȳaab bi-ba jim ní, ní ki soòn anyoobummòon ki kíil binib, ki yànti bin nyil kaa náaŋee lit̄i.

¹⁹ B̄aa n̄ma nyí ni n̄n̄ tó ti-Dindaanee, an puee, m-pòbil s̄om̄ ni-pu. Ama m̄ là ní n̄n̄ sá bin nyí kí n̄áaŋ tiŋanee, kí n̄n̄ sá bin bí circir, kaa là ikp̄itee. ²⁰ An kaa làá yúnti, Unimbòti un t̄i n̄soŋfee dàá yànti ní t̄aa kí mát̄i Sitaan.

Ti-Dindaan Yeesu n̄anti n̄ n̄n̄ bí ni-pu!

²¹ M-tòntɔn̄juti Tiimootee j̄aaŋni-ni. Lusiyusi, Jason, n̄ Soosipatee, man n̄ bin p̄eeyee, mun j̄aaŋni-ni.

²² Man Teetiyu un n̄m̄n̄ takalda neeyee mun j̄aaŋni-ni ti-Dindaan pu.

²³ Gaayusi un dumpu m̄ k̄ooyee, n̄ un dumpu Kriisitoo n̄kitil kòkò kp̄af̄ee, j̄aaŋni-ni. Eelasitu un n̄b̄i bi-tiŋki nimilih̄ee, n̄ ti-nabiki Kaartusi, j̄aaŋni-ni. [²⁴ Ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo n̄anti n̄ n̄n̄ bí ni-kòkò pu. Ameen.]

²⁵ Tí nȳoŋk̄iimaan Unimbòti! N̄ tibòmòntiil tin m̄ soòn Yeesu Kriisitoo puee, Unimbòti cáá m̄p̄on kí b̄aaŋ-ni inyaan nnimbotisan poon. Doooo n̄yun-

tikpikée, tibotee nín bí dibalin, Unimboti kaa nín dáá bíiti ti-pu, ²⁶ ama kɔŋkɔnnee u nyánti-tì mpaampiin pu. U dī takaldab bin u-bonaatilibi ŋmàñ kí nāatì u-botee pu kí yāntì atimbun kamaa nib bée ti-pu an nín dàá ŋá pu bí fǝǝ kí kíí kí nīn

kín kí tó Unimbotee. Jaanjaan Nimbotiu nín là puee dee.

²⁷ Mìn puee, Unimboti un baba sá uciŋfitee n ká tinyool Yeesu Kriisitoo pu kí nīn péēcá jaanjaan! Ameen.

KORANTI 1

1 An sá man Pɔɔl un Unimbɔti là ki yíín-mi m̄ n̄n sá Yeesu Kriisitoo kpambalee n̄ ti-nabiki Sɔsteen di jáám-ni.

² Nimbi Unimbɔti nikitil din bí Kɔranti, Unimbɔti yíín-ni ní n̄n sá u-yab, ki kpánti-ni circirdambi Yeesu Kriisitoo puee, ni n̄ bin kɔkɔ bí báà laakin ki mèé ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo bi-Dindaan un sá ti mun Dindaanee, ³ ti-Baa Unimbɔti n̄ ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo n̄ n̄á-ni tiŋan kí t̄i-ni n̄gban-sɔŋfi.

⁴ M jáám m-Nimbɔtiu múmul ni-pu, tiŋan tin u n̄á-ni Yeesu Kriisitoo puee. ⁵ Di sá Kriisitoo pu ní u n̄á-ni tiŋan kɔkɔ, ki yánti ni gb̄il ki bée u-bɔti taapu kɔkɔ ki n̄h̄n kí sòòh-ti mbaamɔmin. ⁶ Kriisitoo bɔti tin ti cáán ki sòòh n̄i nee ni f̄ɔɔ-ti ki n̄úb tiŋan pu. ⁷ M̄iñ pu ní nimbi bin k̄a ki cí ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo n̄n dàá d̄áá gítin̄ n̄yunti n̄yuyee, Unimbɔti pú-ni u-pɔtam kɔkɔ, báà miba kaa lóò-ni.

⁸ Unimbɔti gbanti di dàá n̄úb-ni mm̄ntiimin kí tin cáá kátí-ku an n̄n dàá n̄á pu ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo yaa láá gítinee, bí taa láá ká ni-pu ikpiti ibee. ⁹ Unimbɔti yaa p̄òh̄n puee see ú n̄á m̄iñ, an di sá u yíín-ni yii ní n̄i u-Jip̄ɔɔn ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo n̄ n̄á ubaantee.

¹⁰ Nnabiyaamu, n̄i ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo yin-di puee, m gb̄aam̄-ni ní n̄n p̄eemaan kinyɔkɔ, digàntil n̄ taa n̄n bí ni-kansikin, n̄n p̄eemaan kinyɔkɔ mm̄ntiimin, ni-kɔkɔ bɔti n̄ n̄n sá tibaanti-il, ni-landokoi mun n̄ n̄n p̄e. ¹¹ Di sá yii m-nabiyaamu, Kloowee diikun yab biba dóm̄iñ ki t̄uk̄u-mi yii kujaau bí ni-kansikin. ¹² Kun pu m l̄i mimmee di sá m gb̄il yii ni-kansikin biba l̄i yii b̄iñ n̄ó Pɔɔl ní, ní biba mun l̄i yii b̄iñ n̄ó Apooloosi ní, ní biba mun l̄i yii b̄iñ n̄ó Piyeer, ní biba mun l̄i yii b̄iñ n̄ó Kriisitoo ní. ¹³ Mimmee, ni d̄akafi yii Kriisitoo ȳakati u-ba ajan kupaauaaa? Áá Pɔɔl ní bi kpáá nd̄ɔp̄untikaa pu ki t̄i-ni ní? Áá Pɔɔl yindi pu ní bi f̄ul̄-ni Unimbɔti nyim ní?

¹⁴ M jáám Unimbɔti m n̄n kaa f̄ul̄ ni-kansikin báà ubo nnyimee, asee Kripusi n̄i Gaayusi baba, ¹⁵ an puee ni-kansikin ubo kaa n̄h̄n kí l̄i yii man yindi pu ní bi f̄ul̄-u nnyim. ¹⁶ (M t̄eet̄i yii m n̄n tí f̄ul̄ Steefanasi n̄i u-dicaŋku yab mun nnyim. M yaa gítí f̄ul̄ biba muɔɔɔ maa ti nyí.) ¹⁷ Di sá yii Kriisitoo kaa túnni-mi m̄ n̄n f̄uul̄ binib Unimbɔti nnyim, ama u túnni-mi m̄ sòòh u-bɔm̄ntiiti ní. Maa láá d̄u binib ciini ní kí sòòh an bɔti, m yaa n̄á mimmee m dàá yànti kun pu Yeesu Kriisitoo kp̄i nd̄ɔp̄untikaa puee n̄ n̄á fam dee.

¹⁸ Kun puee ti n̄n sòòh yii Kriisitoo kp̄i nd̄ɔp̄untikaa pu kí f̄i binibee an sá tiwaatiboti ní ki t̄i bin bí diwaŋkil saŋgu poonee. Ama ní ki sá Unimbɔti p̄ɔŋgu ki t̄i timbi bin bí difiil saŋgunee, ¹⁹ kii an

n̄n n̄m̄ān puee yii: “M dàá kúntí biciŋf̄itiibi ciini ní kí n̄ān̄ binyiliibi nyil.” ²⁰ Niinee uciŋf̄iti, àá unyil gítí cáá tilati? Bin bí duulnya poon ki kp̄akant̄ee bí la? Unimbɔti d̄ak̄a yii duulnya yab ciŋgu sá kuwaatiiu ní.

²¹ Di sá yii duulnya n̄i u-ciŋgu puee, waa n̄h̄n ki bée Unimbɔti n̄i u-ciŋgu. An pu ní an fáat̄i Unimbɔti n̄i d̄i tibɔti tin ti sòòh bi cáá ȳi tiwaatiboti nee pu kí f̄i bin f̄ɔɔ-u ki kíyee. ²² An yaa sá Juuda yabee b̄iñ nyàab bí n̄á maamaacib bí ká an̄ n̄n sá-bi ku-daŋgu, ní Greeki yab b̄iñ nyàab iciin, ²³ ama ní timbee Kriisitoo un bi kpáá nd̄ɔp̄untikaa puee bɔti ní ti sòòh. An botee di làkanti Juuda yab, ní ki sá bin kaa sá Juuda yabee cee tiwaatiboti. ²⁴ Ama Kriisitoo di sá Unimbɔti p̄ɔŋgu n̄i u-ciŋgu ki t̄i binib bin Unimbɔti yíinee, bin sá Juuda yabee n̄i bin kaa sée. ²⁵ Di sá yii tin tin Unimbɔti n̄á binib cáá ȳi tiwaatibotee j̄itiñ binib ciini, ní tin u n̄á binib kp̄eé yii an sá iwɔfee p̄ɔɔ ki j̄itiñ binib.

²⁶ Nnabiyaamu, kp̄eemaan nimbi dikitil din Unimbɔti yíinee, bin binib ȳi biciŋf̄itiibee, ni biyidambi, n̄i agaajabil kaa w̄iik̄i ni-kansikin. ²⁷ Ama Unimbɔti l̄eekun ní duulnya ȳi kuwaatiiuee ní ki d̄u kón biciŋf̄itiibi icoo, ní ki l̄eekun duulnya ȳi iwɔsofee ní ki d̄u kón bipɔɔbi icoo. ²⁸ U l̄eetiwan tin bi kp̄eé ki siŋk̄iñ kaa d̄u yíñ tibe, tin kaa p̄eébi tibanee ní u d̄u s̄intiñ tin bi w̄al̄ yii t̄i bí tibanee taapu taapu, ²⁹ an n̄n dàá n̄á pu unil ubo n̄ taa ḡā u-bindi Unimbɔti nimiinee. ³⁰ Di sá yii ún̄ Unimbɔti di yánti ní ni n̄i Yeesu Kriisitoo n̄á ubaanti. U yánti Yeesu kpánti timbi ciŋgu. Kriisitoo pu ní ti kpánti deedeedambi Unimbɔti nimiin ki bí circir, u f̄ɔɔ-ti ki l̄i. ³¹ An pu ní an n̄m̄ān Unimbɔti takaldau poon yii: “Sii un yaa láá ḡā a-bindee n̄ ḡā ti-Dindaan n̄n n̄á tiŋyee pu.”

2 Nnabiyaamu, m n̄n n̄n dóm̄iñ ni-cee ki sòòh-ni Unimbɔti bɔti tin bí dibalinee, maa n̄n d̄u anyɔɔbun̄kpaanaaan, an kaa n̄n tí sá binib ciini ní m d̄u ki sòòh n̄i ni. ² M l̄eeyii maa láá sòòh ni-kansikin báà tiba n̄i tiba, an yaa kaa sá Yeesu Kriisitoo un bi kpáá nd̄ɔp̄untikaa puee bɔti. ³ An pu ní m k̄al̄ ni-kansikin kii uwɔfee n̄i tifaandi yókyókyó. ⁴ Unimbɔti bɔti tin m n̄n cáán-nee n̄i min min m n̄n sòòh-ni t̄e kaa n̄n nyánni binib ciini soontamin, ama an n̄n sá Unimbɔti F̄am p̄ɔŋgu tundi ní, ⁵ an n̄n dàá n̄á pu ni-fookiiu n̄ taa n̄n c̄ó binib ciini pu ama an̄ n̄n c̄ó Unimbɔti p̄ɔŋgu puee.

⁶ An puee bin bée nnimbɔtisan mm̄ntiiminee, iciin ní ti d̄ak̄a-bi. An kaa n̄n sá duulnya yab ciini, kaa tí sá bipondambi bin j̄iñ abee duulnyan ki dàá d̄áá kúnt̄ee ciini. ⁷ Ama an sá Unimbɔti ciini in n̄n bí dibalinee pu ní ti sòòh, Unimbɔti n̄n p̄eél̄e-i ki yóòh-ti an̄ n̄n sá ti-nyooti ki w̄at̄i ní ki n̄n n̄ān

duulnya. ⁸ Duulnya botiibi baà ubo kaa nún ki béé Unimböti ciini gbanti, bi yaa bàà nin béé-i, baa bàà nin kpàà ti-Dindaan tinyooldaan ndopuntikaa pu. ⁹ An bí kii Unimböti takaldau poon nín nman puee yii: “Tin unil nimil kaa kée, nì tin u-tafal kaa gbilee, nì tin unil kaa dákafi ki kée, tìn ní Unimböti bónti ki yóòn bin néeñ-uee.” ¹⁰ Di sá yii timbi ní Unimböti di u-Fām pu ki dākā-ti tibobalkaal gbanti, kun puee Unimböti Fām gbanti di nūn kí béé tin Unimböti cááyee, ki kpáañ tin bí dibalin poon poon kábuee. ¹¹ Ulanil ni-kansikin di nūn kí béé u-juti landokõju? See ùn u-ba Fām min bí u-nee di nūn kí béé kun u sée, mín mbaantiim ní ubo kaa nūn kí béé Unimböti landokõju see Unimböti Fām di nūn kí béé u-landokõju. ¹² Ama timbee, an kaa sá duulnya fām ní ti fõõ, an sá Unimböti di tī-ti u-Fām, an nín dàá nā pu tí béé tiñan tin kòko Unimböti nā-ti nì dipobil dibee. ¹³ An puee, anyoobun nín ti cáá soohee kaa sá binib nín dākà iciin iyee nyoobun, ama an sá anyoobun nín Unimböti Fām tī-tee ní ti cáá soòn ki bóbiti ibaamõn in nyēñ Unimböti Fām nee ki tükù bin cáá Unimböti Fāmee.

¹⁴ Unil un kaa cáá Unimböti Fāmee kaa nūn kí fõõ ibaamõn in u-Fām gbanti soohee. Ùn ceeyee an sá tiwaatiboti ní. Waa nūn kí fõõ-ti kun puee Unimböti Fām di yaa bí a-puee ní a nyí ki gantí. ¹⁵ Unil un cáá Unimböti Fāmee di nūn kí nín nyí tikoko ki gantí, ama ubo kaa gbil ùn boti taapu kí gantí. ¹⁶ Kii Unimböti takaldau poon nín lí puee yii: “Ŋma di nyí ti-Dindaan landokõju? Ŋma di nūn kí sãñki-u?” Ama timbee, ti cáá Kriisitoo landokõju ti-ni.

3 Nnabiyaamu, m nín dómiñ ni-ceeyee maa nún kí soòn nì ni kii m nín soòn bin cáá Unimböti Fāmee puee, ama m soòn nì ni kii binib bin di duulnyee ní, kii bin sá mbiyaapõmu Kriisitoo sañju poonee. ² An puee m tī-ni nnaabiim, an kaa sá tijin tin põõ naa nūnee; ali gba ki dāa sã nín dínee, naa nūn tin põõyee, ³ kun puee ni dáá bí kii duulnya nib nín bí puee ní. Di sá nyunti nūn ní ipoompon nì kunipõkõkõ dáá bí ni-kansikinee, an dākà yii ni sá duulnya yab dee ki nāañ min fáatì ni-wuntee. ⁴ Ni-kansikin biba lí yii bín sá Põol yab ní, ní biba mun lí yii bín sá Apooloosi yab, naa bñ nāañ kii duulnya nib nín nāañ puee deeee?

⁵ Ŋma di sá Apooloosi? Ní Ŋma di sá Põol ní? Ti sá Unimböti tontõnliibi bin pu ni dī ki fõõ Unimböti ki kíyee ní. Unimböti di yākatì min sá tí nēe ki tī-ti. ⁶ Man búl ní Apooloosi yāñ nnyim, ní Unimböti yānti an nyāñ ki wíñ. ⁷ An puee, an kaa sá un búlee di sá tiba, kaa tí sá un yāñ nnyimee di tí sá tiba, ama Unimböti un yānti an nyāñ ki wíñee baba di sá tiba. ⁸ Un búlee nì un yāñ nnyimee nman ní, Unimböti dāa pà-bi bi-tundi din bi túnee nín máañ puee ní. ⁹ Kun puee ti nì Unimböti di pēeki tūñ ditundi. Nimbi di sá u-saaku, ní ki sá u-diiku.

¹⁰ Diyimõol din Unimböti pú-mi m nín sá udimakpaan un cáá iciinee puee, m bíl kudiyee nyeel ní ubo nì dáá mā kí tókõñ, ama báà nman nín béé u nín dàá mā kí cáá puee. ¹¹ Di sá ubo kaa ti nūn kí cõõñ kudipõju asee kun bi péecõñ ki bílee, an di sá Yeesu Kriisitoo. ¹² Biba dáá dū sindariya ní kí

mā, ní biba nì dū animil kúti kí mā, ní biba nì dū atanpree nín jilee kí mā, ama biba mun dàá dū ido, biba nì dū ikpankpaan, biba nì dū timool kí dū mā. ¹³ Un yaa dū kun ní ki mán kudiyee, daliñkin Unimböti dáá soòn binib botee, yaadal ní báà nman tuuñji dāa nyēempaampiin pu. Di sá bi dáá dá dū báà nman tuuñji ní kí nā nñmin. Ŋnmi ní bi dáá dū cõñki báà nman tundi kí béé di nín sá diyyee. ¹⁴ Sii un di yaa dū kun ní ki mán kudiyee ní nñmi kaa wūnee dáá dá fõõ a-paati. ¹⁵ Ama un cee ní nñmi yaa wūnee asaluu gbāñ udaan dee, u dáá dáá ká difiil, ama an dāa sá kii unil diiku nín fõõl pu ú sãñ kí nyā kaa báb tiba puee ní.

¹⁶ Naa nyí yii ní sá Unimböti diiku ní u-Fām kòò ni-naaan? ¹⁷ An puee, unil yaa kòn Unimböti diiku tijokõndee, see Unimböti nì dáá dáal udaan tafal, kun puee Unimböti diiku bí circir ní, nimbi di sá kudii gbanti.

¹⁸ Ubo nì taa nman u-ba, un yaa bí ni-kansikin ki dákafi yii u cáá duulnya ciinee, ú kpánti ugbaan kí nman kí ká iciin in nyēñ Unimböti ceeyee.

¹⁹ Kun puee duulnya ciini sá Unimböti cee digbaandi ní. Mín ní an nman Unimböti takaldau yii: “Unimböti gñnti bicinñtiibi ciini ní ki fáti cáá cuti-bi.” ²⁰ An gñnti tí lí yii: “Ti-Dindaan nyí bicinñtiibi landokõ, ki nyí i nín sá famee.” ²¹ An puee, an kaa sá ubo pu ní ni dáá nín gā ni-biñji, kun puee nimbi di yì tikoko: ²² an yaa sá Põolaaa, Apooloosaaa, Piyeeraaaa, an yaa tí sá duulnyaaa, dimañfalaaa, nñkumaaa, an yaa tí sá tiwan tin bí kõñkõneeyaaa, tin bí ki dõõneeyaaa, nimbi di yì tikoko, ²³ ní Kriisitoo yì nimbi, ní Unimböti yì Kriisitoo.

4 Mín puee ní nín nyí yii ti sá Kriisitoo tontõnli-ibi bin bin ní Unimböti dū u-bobalkaati ki nā ti-ñan tí soohee. ² Bi yaa dū ditundi ki nā a-ñanee, tin bi kñ ki kpèe a-ceeyee di sá á nā ditundi bí béé a-baamõni. ³ Mamee, nimbi di yaa bñ soòn m-botaaa, an yaa tí sá bibõsoonliibaaa, tñ kaa kámi. Man m-ba kaa tí bñ soòn m-ba boti. ⁴ Ibaamõn, m-pobil poonee maa gbil yii m nā tiba, ama mín kaa dākà yii maa nā tiba nì tiba. Ti-Dindaan di sá un soòn man botee. ⁵ An puee ní taa soòn ubo boti kí nín cí nyunti nì bāñ. Ní taa soòn ubo boti kí nín cí nyunti nūn ti-Dindaan dáa bānee. U yaa láa bāanee, u dáa yānti nwalñ nñmínti tin bál dibõmbõndinee kí nyānti binib landokõ mpaampiin pu, niin ní báà nman dáa fõõl kupampakau kun u máañee Unimböti cee.

⁶ Nnabiyaamu, m dū man nì Apooloosi boti tin m sooñee ki dū dākā kí cánti-ni tiboti ní. Ní bñ man nì Apooloosi cee min ni máañ kí nín béé kí taa lákatí tin bi nman Unimböti takaldau poonee pu. Ní taa nā dilambil kí lēeti-kansikin ubo, kí bí yii ùn di sá tiba kí kpèe un kínee fam. ⁷ Ŋma di yõõñ-si yilpu ní a jitiñ a-juti ní? Tin a cááyee Unimböti di kaa tī-saaa? Kin Unimböti di yaa tī-si ní, ba pu ní a cáá dilambil kii ubo di kaa tī-see?

⁸ Ni pñti kpāā ká tin kòko ni lèe! Kí pñti kpāā kpánti bigaajab ki kpánti bibotiibi timbi boon! Ni yaa bàà lafun kpánti bibotiibi ti mun nì bàà dáá kúti ni-pu, an bàà nñ! ⁹ An bí-mi kii Unimböti gññ timbi akpambal boon binib kansikinee. Ti bí kii binib bin bi dáá kpò kunipaaunimiinee kun puee

ti kpánti tinimikontiwan ní duulnya nì itūun nì binib kpèé. ¹⁰ Kriisitoo puee timbi kpánti biwaati-ibi ní, ní nimbi nín fɔ̄-u ki kí puee nì kpánti bicij-fitiibi. Mìn ní timbi sá ŋwɔ̄sɔ̄fimu ní nimbi sá bipɔ̄obi. Binib kpèé timbi fam ní ki tii nimbi jilma.

¹¹ Ali ki dāa sãa ŋyunti ŋun poon ti bí nee ti gbínti ki bí ki jín ŋkum nì nnyinyoo falaau. Taa cáa abokuti kí pèen, ní bi gbáa-ti ní ti tú ki yíin ajan koko pu. ¹² Mìn boonee ti tūn atuun ki gè kí ŋmā kí ká tiba kí jī. Bi yaa sii-tee timbi mèé Unimboti n̄ biin bi-pu. Mìn ní bi yaa saantí-tee ní timbi jín-bi kimɔ̄tii. ¹³ Bi kúnfi ti-boon ní timbi sòon-bi tin mɔ̄ee, ali n̄n dínee bi kpèé-ti kii duulnya tampum-mootee ní, ali kii tiwan̄kpitil tin kaa bí tibanee.

¹⁴ Maa ŋmān tiboti nee kí kón-ni icoo, ama kí kpāafi-ni kii ni nín sá m-biyaamu m néeŋ-ni puee ní. ¹⁵ Báa binib kutukub saalaa di yaa làa kpòotì-ni nimbótisan poon, ni-baa dàa n̄n péesá ubambaanti ní. Ní n̄n nyí yii man di sá ni-baa, kun puee man di cáan tibom̄ntiil ki sòon n̄n ni, ní ni fɔ̄ ki kíí. ¹⁶ An puee, m balfi-ni yii ní fɔ̄ man bimbim kí n̄n ŋaán man nín ŋaán puee. ¹⁷ An pu ní m dū m-jjɔ̄ɔ̄n Tiimootee un sá m-bineeŋkaaki ki yú deede di-Dindaan saŋjuee ki túnni ni-cee. U dàa tététi-ni man nín dī Kriisitoo saŋju miŋyee, kii m nín dàkà Kriisitoo nikitij koko kansikin puee.

¹⁸ Ni-kansikin biba nín dàkafi yii maa ti làa gitiñ ni-ceeyee puee bi bí ki yòontí bi-ba yilpu. ¹⁹ Ama ti-Dindaan yaa là an kaa làa ti yúnti m dàa dāañ ni-cee. M yaa láa baaŋee an kaa dāa sá bi-nyɔ̄obun̄ni ní m dàa pilfi, ama bi-pɔ̄ŋɔ̄u ní m dàa kpèè. ²⁰ Di sá yii Unimboti beel kaa sá nì anyɔ̄obun ŋmaniŋma, an sá mpon di bí poon. ²¹ Ni là m dāañ ni-cee nì mbambaanaaan? Áá m dāañ nì dineendi nì nsɔ̄fi ní?

5 M gbil bi sòon tijokondi tin bí ni-kansikinee pu. An jòkɔ̄ntee bin kaa fɔ̄ Yeesu ki kíyee kaa kíiki kí ŋá mìn gba. M gbil yii ni-kansikin ubo cáa u-baa nimpuaa! ² Ni ŋaán mìn ní ki gítì cáa dilambil kaa bí kunimbaanun kí nyánti un ŋá an tundi gbantee ni-kansikinaaan? ³ Maa bí ni-cee ni wāl-mi ama m-landokɔ̄u bí ni-cee, n̄n ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo puee m p̄tì kpāā k̄ū un ŋá an tuŋkpitilee boti ali kii m bí ni-kansikinee. ⁴ Ni yaa làa kpáfèe, m-landokɔ̄u dàa dāa n̄n bí ni-kansikin, ti-Dindaan Yeesu pɔ̄ŋɔ̄u dàa dāa n̄n bí ti-cee. ⁵ Ní dāa dū an n̄liuee kí t̄i Sitaan n̄ sàan u-wunti ní u-naŋki n̄ dāa ŋmā kí ŋmátì ti-Dindaan gítintam.

⁶ Kun pu ní ni dàkafi ki cáa dilambilee kaa ŋān. Naa nyí yii nnyokò fiiyee ní bí dū kí ŋá bukɔ̄nɔ̄saa ní an jɔ̄maaan? ⁷ Nyántimaan nnyɔ̄kpiki gbanti ŋun sá ikpíteee kí n̄n sá circir-dambi kii bukɔ̄nɔ̄saa bun kaa cáa nnyokɔ̄ee. Ni kpánti mìn ki dɔ̄o, kun puee Kriisitoo un sá timbi pibilih jijaaliuee dū u-ba ki ŋá saraa ipii yil pu ki t̄i timbi. ⁸ An puee, tí jimaan ti-jijaaliu gbanti n̄n kɔ̄nɔ̄b bin poon baa ŋá kɔ̄nɔ̄ nyokɔ̄u ŋun sá kii ikpiti n̄n tijokondee, ama an n̄n sá kii kɔ̄nɔ̄b bin kaa cáa nnyokɔ̄ee, ki sá circir n̄n ibaamɔ̄nee.

⁹ M n̄n ŋmān-ni takalda ki t̄ukū-ni yii ní taa yān-ti n̄n n̄n bin ŋaán tilaakpaalee n̄n kpáfí. ¹⁰ Maa n̄n li bin bí duulnyan ki ŋaán tilaakpaalee n̄n

nnimitaataandambi n̄n biyipɔ̄dambi n̄n biwaa-tootiliibi, an yaa bàa sá bin pu ní m lèe, m bàa li yii ní nyà duulnya poon ní. ¹¹ M n̄n baasii là kí li min takalda gbanti poonee di sá: unil un bí yii u nɔ̄o Yeesu ama ní ki ŋaán tilaakpaal àa ki cáa nnimitaataam àa ki sá uwaatootil àa ki s̄i binib àa udanyɔ̄gbil àa uŋmatinlee, ni n̄n an n̄liuee n̄ taa kpafi, ní taa jī t̄ijin u-cee gba.

¹² - ¹³ Man di kaa làa sòon bin kaa nɔ̄o Yeesuee boti, kun puee taa sá m-botì, Unimboti di dàa sòon bi-botì. Ama ni ŋūn kí sòon ni-kansikin nimbi bin nɔ̄o Yeesuee boti. An puee, nyántimaan un̄kpiti ni-kansikin.

6 Ba pu ní ni-kansikin ubo n̄n ubo yaa cáa tɔ̄b tibee ni ŋūn ki cáa càh bin kaa nɔ̄o Yeesuee cee, kaa cáa càh bin nɔ̄o Yeesuee cee? ² Naa nyí yii bin fɔ̄ Yeesu ki kíyee di dàa dāa sòon duulnya yab botaaa? Nimbi bin dàa dāa sòon duulnya yab botee di kaa ŋūn kí sòon tiboti tin bí sɔ̄komiyy-eeee? ³ Naa nyí yii timbi di dàa dāa sòon itūun botaaa? Kin ataa aŋa pu ní taa ŋūn kí sòon binib boti. ⁴ Di sá yii nimbi kansikinee, ni yaa cáa tɔ̄b tibee, bin Kriisitoo nikitil kaa dū yíin binibee, bín ní nimbi càhìñ bí n̄n sá bibosoonliibi. ⁵ Mimme ni-kansikin ubo kaa bí ki cáa iciin kí n̄n ŋáŋkí ni-kansikin botaaa? Ni-cooi ní m bī li nee. ⁶ Nimbee, ni n̄n ni-nabiki yaa cáa tɔ̄b tibee, see bin kaa nyí Unimbotee cee ní ni tin sòon-tì.

⁷ Kon̄konnee ni ȳnti kpataaa ni n̄n ni-nabiyaamu n̄n cáa tɔ̄b tibotee pu. Ba pu ní bi yaa ŋá-ni tin kaa kítèe naa j̄n kimɔ̄tii ní? Ba pu ní naa yānti un yūn-nee n̄n cáa cá? ⁸ Ama nimbi gba di ŋaán tin kaa kítèe ní ki yù. Ni-nabiyaamu mun nɔ̄o Kriisi-tooyee ní ni ŋaán mimme! ⁹ Naa nyí yii bin ŋaán tin kaa kítèe kaa làa dàa kó Unimboti beelinaaan? Ubo n̄n taa mōnti u-ba. Bin ŋaán tijokondee n̄n bi-waatootiliibi n̄n bilaakpaadambi n̄n bin dō n̄n bi-nin-jajutiibee, ¹⁰ n̄n binaayub n̄n nnimitaataandambi n̄n bidanyɔ̄gbiliibi n̄n bin s̄i binibee n̄n biyipɔ̄dambi, an nibee kaa làa dāa kó Unimboti beelin. ¹¹ Mìn poon ní ni-kansikin biba n̄n bí. Ama Unimboti ful̄-ni ki lēeni-kpitii, ki gānti-ni ki yóon ní n̄n sá u-yab. Ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo n̄n Unimboti Fām puee ni kpánti deededambi.

¹² “M cáa nsan kí ŋá tikokò,” ama tikokò di kaa ŋān ki t̄i-mi. Báa m yaa cáa nsan kí ŋá tikokò, an kaa sá bàa kunyee ní m dū m-ba kí t̄i kuyun̄u.

¹³ “T̄ijin bí ki t̄i dipool ní, ní dipool mun bí ki t̄i t̄i-jin,” ama Unimboti dàa dāa kúnti t̄in liitil. Tiwun t̄in kaa bí ki t̄i dijokontundi, t̄i bí ki t̄i ti-Dindaan ní, ní ti-Dindaan mun bí ki t̄i tiwun. ¹⁴ Ní Unimboti un fikiti ti-Dindaanee n̄n dàa dū u-pɔ̄ŋɔ̄uee kí fikiti t̄i mun.

¹⁵ Naa nyí yii ni-wunti sá Kriisitoo wunjaŋŋi ní-in? M kíiki kí yòon Kriisitoo wunjaŋŋi kí dū kpafi n̄n kilaakpaai yɔ̄uɔ̄ɔ̄? Aayee, bàa fii. ¹⁶ Naa nyí yii un n̄n kilaakpaai yaa kpáfèe, udaan wunti n̄n kilaakpaai yati ŋá t̄ibaantiilaa? Kun puee Unimboti takaldau poon li yii: “Bi-liitilee ŋá ubaanti dee.” ¹⁷ Ama un n̄n ti-Dindaan yaa kpáfèe, udaan n̄n ti-Dindaan ŋá ubaanti ŋfāmin dee.

¹⁸ Ní fámaan dijokontundi, di sá yii ikpiti in k̄in binib ŋaānee kaa gbēt̄i tiwun ama un ŋaán di-

jokontundee, ùn u-ba wunti ní u nǵaán ikpiti. ¹⁹ Áá naa nyí yii ni-wunti sá Unimbóti Fám mín u tī-nee diiku ní naa yì ni-ba? ²⁰ Unimbóti dá-ni nì ku-dapoo ní, an puee ní kpáàn ni-wunti kí tī-u tinyool.

7 Tí kpèè takalda un ni nǵmàñee boti: Tin m dàá kí-nee di sá yii: An nǵān ki tī unil n taa bàà cáá unimpu. ² Ama, an taa láa yànti ní kó tilaakpaal poonee, an máàn uninja kamaa n nǵn cáá u-nimpuu, ní unimpu kamaa n nǵn cáá u-cal. ³ Uninja n nǵa u-tundi nǵn sá puee kí tī u-nimpuu, unimpu mun n nǵa mǵn mbaantiim kí tī u-cal. ⁴ Di sá yii an kaa sá unimpu di yì u-wunti u-ba, an sá u-cal di yì-u. Mǵn mbaantiim an kaa sá uninja di yì u-wunti u-ba, an sá u-nimpuu di yì-u. ⁵ An puee, ubo n taa nǵmǵnti u-juti bàà tiba, asee ni yaa sòon ki gbil nì tob kí dū nǵyunti nǵubo kí taa gbèetob kí nǵmā kí mèè. Ni nǵn mèemǵn ki dsoyee, ní ní fàtī kpāfi. An yaa kaa sá mǵn, ni nǵn kaa nǵn kí nǵn gbínti kí nǵb ni-ba ki nǵmèeyee puee, Sitaan nǵn kí dī mǵn kí cōḅkì-ni.

⁶ Tin m sòon-ni nee, kaa sá mara ní m síin-ni, m sǵnkí-ni ní. ⁷ M bàà là yii bininjab kòkò n bàà nǵn bí kii man nǵn bí pu nee ní, ama bàà nǵma nì Unimbóti nǵn tīn-u puee ní, u tī ubo tiba ní ki tī un kǵnee mun tiba.

⁸ Ama, m tükù bijaakpaatiibi nì bisapombi nì bikpiipoobi yii an bàà nǵān bí gbínti mǵn kii man nǵn bí pu nee. ⁹ Ama bi yaa kaa nǵn kí cúú bi-ba kí kǵl mǵn, bí mōn áá bí cáá binimpoobi, kun puee an só á cáá unimpu áá á mōn ki jítin á nǵn kǵ ki wù fòrrr fam.

¹⁰ Nimbi binimpoobidambi ní m tī mara nee, (ti-Dindaan di yoon mara gbanti, kaa sá man) yii: Unimpu n taa yiki u-cal cee. ¹¹ U yaa tí cǵnti u-calaaa, ú nǵn kǵ mǵn kí taa mōn ubo, áá u nì u-cal n nǵāḅki bi-kansikin ú fàtī gítin-u. Mǵn mbaantiim, uninja mun n taa jà u-nimpuu. ¹² Nimbi bin kǵnee, tin m dàá tükù-nee sèè, (an kaa sá ti-Dindaan di sòon mǵn, man di l̄.) M l̄ yii: a yaa cáá unimpu ní ki dáa fōō Yeesu ki kí ní a-nimpuu kaa fōō Yeesu ki kí, ama ní ki kí ní nǵn gbínti ki sá a-nimpuuee, á taa yànti-u. ¹³ Mǵn ní unimpu mun yaa tí nóó Yeesu ní u-cal kaa nóó Yeesu ama ní ki kí ú nǵn gbínti sá u-nimpuuee, ú taa yiki u-cee. ¹⁴ Uninja un kaa nóó Yeesuee nimpuu nǵn nóó Yeesuee puee u nǵa circir dee. Ní unimpu un kaa nóó Yeesuee mun nǵa circir u-cal un nóó Yeesuee pu. An yaa kaa sá mimmee, bi-biyaamu kaa bàà bí circir. An nǵn sá mimmee puee, bi-biyaamu bí circir. ¹⁵ Ama a yaa nóó Yeesu ní a-cal áá a-nimpuu kaa nóó Yeesu ní ki là kí cǵnti-see, pō-u nsan ú nǵn cá, mara ubo kaa bóob-si á cúú-u mpon kí kǵān. Di sá yii Unimbóti yíin-ti tí dǵān kí nǵn bí nǵgbansoḅfin ní. ¹⁶ Di sá yii unimpu, a nyí yii sii nì a-cal yaa làá nǵn gbínti ki bí, a dáá nǵmā kí fī-uaaa? Áá uninja, a nyí yii sii nì a-nimpuu yaa làá nǵn gbínti ki bí a dáá nǵmā kí fī-u?

¹⁷ Tin bée di sá yii bàà nǵma n nǵn nǵb min ti-Dindaan tī-u ki wāati ní u nǵn fōō Yeesu ki kíyee. An marau ní m síin Kriisitoo nikitij kòkò kansikin.

¹⁸ Sii un yaa gí ní ki nǵn fōō Yeesu ki kíyee n taa nǵn yálinḅki yii a dáá giti nǵa mana. Sii un kaa gí ní

ki fōō Yeesu ki kíyee n taa gí. ¹⁹ A yaa gíyaaa a yaa kaa gíyaaa tǵn boti kaa páb, tin péépábee di sá á nǵn nǵb Unimbóti marab. ²⁰ Bàà nǵma n nǵn gbínti ki bí min ní u nǵn péébi ní ki nǵn fōō Yeesu ki kíyee. ²¹ A yaa nǵn sá uyumbu ní ki nǵn fōō Yeesu ki kíyaaa, á taa nǵn yálinḅki, ama a yaa tí nǵn kí fōō a-baaa, á pōon kí fōō a-ba. ²² Uyumbu un fōō ti-Dindaan ki kíyee, ti-Dindaan nyánti-u ikpiti yunḅkun, mǵn ní un yì u-ba ki fōō Yeesu ki kíyee sá Kriisitoo yumbuu. ²³ Unimbóti dá-ni nì kudapoo ní, an puee ní taa giti dū ni-ba kí nǵa binib yumbui. ²⁴ Nnabiyaamu, ni nǵn nǵn péébi min doooyee ki wāati ki nǵn fōō Yeesu ki kíyee, ní nǵn gbínti bí mǵn kí dū ni-ba kí tī Unimbóti.

²⁵ Bijaakpaatiibi nì bisapombi botee, ti-Dindaan kaa tī-mi mara m yoon-bi, ama man nǵn dǵakafi puee ní m dàá l̄ kii m nǵn sá unil un ti-Dindaan pú diyimool bi cáá m-pu dimákalee pu.

²⁶ Man ká yii, kii diniminaamandi din bí kōḅkō-nee puee, an nǵān unil n taa cáá unimpu. ²⁷ A yaa giti dáá cáá unimpuee, taa ti nyàab nsan yii a dáá nyánti-u. A yaa kaa láá tí cáyaaa, á taa ti cáá.

²⁸ Ama nì mǵn kōkōee, uninja yaa cáá unimpu, waa yinti, mǵn ní unimpu mun yaa mōn waa yinti. Ama, diginḅkpaandi di dáá bà binimpucaaliibi nì bicamōnliibi, an pu ní m bàà là kí nyánti-bi diginḅdin.

²⁹ Nnabiyaamu, tin m dàá lèè di sá yii: nǵyunti kaa ti náan, an puee bin cáá binimpoobee n nǵn bí kii bin kaa cáyee nǵn bí puee, ³⁰ bin sūnee n nǵn bí kii kunimbaau kaa cáá-bee, bin láāyee n nǵn bí kii an kaa mōn-bee, binyampooobi bin dāāyee n nǵn bí kii baa cáá tibe. ³¹ Bin bí ki jīn duulnya puee n nǵn bí kii baa bī páati tibe. Kun puee, ni nǵn wǵl duulnya bí min nee u dáá dáá kúnti.

³² M bàà là yii ní nǵn tó ni-ba kí taa nǵn nǵn, di sá ti-Dindaan tundi nǵmaninḅma pu ní un kaa cáá unimpuee nimilij mǵn ki nyàab kí fáati ti-Dindaan. ³³ Ama un cáá unimpuee nimilij mǵn duulnya tuunḅi pu ní u nyàab kí fáati u-nimpuu. ³⁴ Ni-inee u-landokoi nǵa ili dee. Mǵn ní unimpu áá usapoon un kaa mōnee nimilij mǵn ti-Dindaan tundi pu, an nǵn dáá nǵa pu u-wunti nì u-pobil n nǵn bí circiree. Ama unimpu áá usapoon un mōnee nimilij mǵn duulnya tuunḅi pu ní u nyàab kí nǵn fáati u-cal.

³⁵ Ni-nanti pu ní m sòon tin bí nee, an kaa sá kí bǵkān-ni, m là ní nǵn nǵaán min nǵān ki kítèe ní, kí dū ni-ba kòkò kí nǵa ti-Dindaan nǵaan kí taa kǵn bàà laaaba.

³⁶ Unaacimpon un di yaa bàà lēēyii waa làá cáá u-boon ní ki dǵa giti ká yii waa nǵn kí cúú u-ba, an dáá nǵn péépáb-u mǵn kí nǵn cée, ú cáá u-boon, waa nǵa ikpiti. ³⁷ Ama, un di lēēu-pobil poon kaa ti bí kí giti u-boon ki yì u-ba ki nyí min u lēēnee, u nǵn baasii lēēu-pobil poon kí nǵa miḅyee deeyee, udaan lēēmin nǵānee. ³⁸ Un kaa nǵn kí cúú u-ba ki cáá u-boonee cee nǵān. Ama un nǵn kí cúú u-ba kaa cáá u-boonee cee nǵān ki lákati.

³⁹ Unimpu un mōnee máan kí nǵn péēnáká u-cal ní bí nǵn bí iyunti kòkò. Ama u-cal yaa kpūyee, u tó u-ba kí mōn un u yaa lèè. Ama un fōō Yeesu ki kíyee ní an sá ú fàtī mōn. ⁴⁰ Man ceeyee, u yaa gbínti mǵn kaa mōn, u-pobil dáá nǵn sòm ki jítin u yaa

móh. M nyí yii man mun cáá Unimbóti Fām ní.

8 Tiwaŋkuti tin bi t̄ot̄i awaayee nanti b̄otee, ti nyí yii báà ŋma nyí, ama dinyil cāab̄in dilambil ní, ní dineendi yànti binib cá nyok̄opu nnimbótisan poon. ² Un dākafi yii u nyí tibee kaa láá bée min sá ú bééyee. ³ Ama un yaa néeñ Unimbótee, Unimbóti bée udaan dee.

⁴ Ni nín bālf̄i yii ti ŋh̄n kí ŋmó tiwaananaaŋyee: ti nyí yii diwaal kaa sá tiba duulnya poon, m̄in ní báà unimbóti ubo gít̄i kpá see Unimbótibaantee.

⁵ Báà binib nín dākafi yii inimbóti wiikí, iba bí yilpu iba bí taapuee, ⁶ timbi cáá Unimbótibaabaanti ní, ún di sá Ubaati un náan tikok̄ee. Ún pu ní ti bí. Ní ti-Dindaan sá ubaanti, ún di sá Yeesu Kriisitoo, ún pu ní tiwan k̄ok̄o bí, u-pu ní ti mun bí.

⁷ Ama bi-k̄ok̄o kaa nyí m̄in. Di sá awaatuun mán-tiñ biba, ní bi gb̄int̄i kí ŋmó tiwaatootinan alii diwaal di lafun baasii yì tinan gbantee, ní bi-p̄obilij̄ nín kaa p̄ōō puee ní bí ŋá ikpiti. ⁸ Di sá yii tijin di kaa làá yànti tí s̄utí kí p̄il Unimbóti. Ti yaa jínaaan, an kaa làá b̄at̄i-ti tiba, ti yaa kaa jínaaan, an kaa làá gb̄eeñ-ti tiba.

⁹ Ama, ní n̄in nȳiñ ni-ba n̄i ni nín t̄o ni-ba kí ŋáań miŋyee, án taa yànti bin kaa p̄ōō nnimbótisan poonee n̄ líti. ¹⁰ Un kaa p̄ōō nnimbótisan poonee yaa ká sii un nyí Unimbóti b̄oti tiŋanee yaa k̄a di-taŋgbandi diba taapu kí j̄iñee, an kaa téek̄i-u ú ŋmó tiwaananaaan? ¹¹ Ní sii nyítam puee kinabiki kin kaa láá bée kí d̄óoyee, kinabiki kin pu Kriisitoo kp̄iyyee n̄ w̄aŋk̄aaa? ¹² Ni nín bí kí ŋáań ni-nabiyaamu ikpiti min kí k̄ont̄i bin kaa láá bée kí d̄óoyee land̄ok̄oi iweenee, an sá Kriisitoo ní ni ŋáań ikpiti gbanti. ¹³ An puee, tijin j̄itam di yaa làá yànti m-nabiki n̄ lítee, m kpá kí ŋmó tinan an nín d̄áá ŋá pu m-nabiki n̄ taa lítee.

9 Maa t̄o m-baaa? Maa sá Yeesu kpambalaaa?

Maa ká Yeesu ti-Dindaanaaan? M nín t̄un ti-Dindaan tundi kí nyánti kuŋyee di kaa sá nim-baaa? ² Báà bin kíñee yaa bí yii maa sá b̄in cee Yeesu kpambal, nimbi máań kí n̄in nyí-mi yii m sá dikpambal. Ni n̄i ti-Dindaan nín ŋá ubaanti puee di d̄ak̄a yii m sá dikpambal.

³ M n̄in s̄oñ tin kí t̄uk̄u bin kp̄akant̄i-mee dee.

⁴ Man kaa cáá nsan kí j̄i kí nȳo m-tundi puw̄o?

⁵ Maa cáá nsan kí mun n̄ ȳoñ unimpu un n̄ó Yeesuee kí ŋá m-nimp̄uun ú n̄in t̄áa-mi kii akpambal ŋin kíñee n̄i ti-Dindaan nabiyaaumu n̄i Piyeer nín ŋáań pueeee? ⁶ Áá an sá yii man n̄i Baarnaabasi baba ní n̄ t̄o ditundi ní kí nín ká kí j̄i ní? ⁷ Ŋma di k̄od̄o t̄isoojati baa p̄a-u? Áá unil kaa ŋmó busubu bun u c̄oñee biliŋaaan? Áá unaakpaal kaa nȳu inaa in u kp̄áayee naabiimaan?

⁸ An kaa sá min binib nyí kí ŋáań d̄in n̄i foolee pu ní m s̄oñ, Mooisi marau mun l̄i m̄in ní. ⁹ An ŋm̄ań Mooisi marab poon yii: “Á taa b̄oob̄ unaa un gb̄aa idee nyok̄o.” Mimmee inaa b̄oti páb Unimbótataa?

¹⁰ An kaa sá timbi pu ní an s̄oñ mimmamaan? Tiŋman, an sá timbi pu ní bi s̄oñ m̄in. An máań un k̄u idee n̄i un gb̄áayee n̄ n̄in cáá dimákal yii bi dàa ká bi-paatii poon. ¹¹ Unimbóti b̄oti ní timbi búl ni-p̄obilij̄in, mimmee ni-wanti tin ni cáá duulnyanee ti yaa f̄ōō tiba poonee ti f̄ōō kí l̄akati deeyaaa?

¹² Biba yaa cáá nsan kí j̄iñ ni-puee, timbi kaa

máań kí j̄i ni-pu kí j̄itiñ bidambaaa?

Ama min báà máań ní ŋá kí t̄i-tee, ti ŋm̄ēetaa b̄alfi-ni an pu, an nín dàá ŋá pu tiba n̄ taa lik̄iñ-ni Kriisitoo b̄om̄ontiiti saŋŋunee. ¹³ Ni nyí yii bin t̄un ditundi Kunimbótidiinee, niin jinti ní bi j̄iñ, ní bin ŋáań saraabee mun cáá bi-jandi saraabee poon.

¹⁴ M̄in ní ti-Dindaan p̄u kinyok̄o yii bin s̄oñ tib̄om̄ontiilee n̄ n̄in j̄iñ bin cee bi s̄oñee ŋaan.

¹⁵ Ama maa b̄alfi tin an sá ní ŋá kí t̄i-mee tiba n̄i tiba pu, maa tí b̄i ŋm̄a yii ní ŋá kí t̄i-mi. M yaa gb̄int̄i m̄in kí kp̄i an s̄o kí j̄itiñ ubo n̄ b̄at̄i m-nyooti.

¹⁶ Tib̄om̄ontiil soontamee kaa sá-mi dilambitundi ama an páb-mi yii m̄ s̄oñ ní, kun puee an sá-mi mbusu ní m yaa kaa s̄oñ tib̄om̄ontiil gbantee.

¹⁷ M yaa ŋáań ditundi gbanti n̄i dip̄obil dibee m cáá ipaati, m yaa kaa tí ŋáań-d̄i n̄i dip̄obil dibaaa ditundi din Unimbóti t̄i-mee dee. ¹⁸ Mimmee, m-paati di sá ba? M-paati di sá m̄ s̄oñ tib̄om̄ontiil kí t̄i binib faalaa kí taa f̄ōō tiba, ama kí mun báà cáá nsan kí f̄ōō tiba.

¹⁹ M sá unil un ȳi u-bee ní, maa sá uyumbu. Ama kí ŋm̄a kí dáaliñ kunipaau kí cáań Kriisitoo ceeyee, see m nín d̄u m-ba kí giñ báà ŋma yumbuee.

²⁰ M yaa bí Juuda yab ceeyee, m giñti m-ba kii Juuda yab nín bí puee ní, kí ŋm̄a kí cáań-bi Kriisitoo cee. M yaa bí bin d̄i Mooisi marabee ceeyee, m giñti m-ba kii bí mun nín bí puee ní, kí ŋm̄a kí cáań-bi Kriisitoo cee. Ama ní kaa bí m-ba marabee taapu. ²¹ M yaa tí bí bin kaa n̄ó Mooisi marabee ceeyee, m tí giñti m-ba kii unil un kaa n̄ó marabee ní, kí ŋm̄a kí cáań-bi Kriisitoo cee. M̄in kaa d̄ak̄a yii maa t̄o Unimbóti marab, m t̄o-bi, Kriisitoo marab taapu ní m bí. ²² M yaa bí bin kaa p̄ōō nnimbótisanee ceeyee, m giñti m-ba kii bí mun nín bí puee ní, kí ŋm̄a kí cáań-bi Kriisitoo cee. M̄in ní m giñti m-ba báà ŋma nín bí miŋyee kí ŋm̄a kí f̄i biba tiŋman pu. ²³ Tib̄om̄ontiil pu ní m p̄ēb̄i kí ŋáań m̄in kok̄ee kí ŋm̄a kí d̄áá ká tiwammontiil an poon.

²⁴ Naa nyí yii bin k̄ok̄o cá kí sán kpaŋkpaantikuee, ubaanti di linti ní kí f̄ōō tipaalaa? Ni mun n̄in sámmaan min máań ní s̄ań kí linti kí f̄ōō tipaalee. ²⁵ Bin bin cá ditaatandi kpaŋkpaantikuee k̄od̄o tiwan tikpil, ŋfuulimu mun kūyee pu ní bin ŋáań kpaŋkpaantikubee. Ama timbee, ti sán kí f̄ōō kifuulii kin dàá n̄in bí jaanjaanee ní. ²⁶ An pu ní m sán m-nimilij̄ bá kun m sán kí nȳaabee pu, ní m yaa làá mòee m b̄ont̄i ní kí nín b̄o, maa b̄ot̄i fam fam. ²⁷ M s̄aant̄i m-wunti ní kí ŋúb-ti. M p̄ōñ-ti ní an nín dàá ŋá pu m̄ taa s̄oñ n̄i bin kíñee Unimbóti b̄oti kí w̄aŋk̄i m-bee.

10 Nnabiyaamu, m là ní téet̄i ditagbandi din n̄in c̄oñ kí d̄i ti-naanjab kí ŋm̄int̄i-bee, n̄i bi-k̄ok̄o n̄in n̄in d̄ut̄i dim̄oñmandi puee b̄oti.

² Ditagbandee n̄i dim̄oñlee poon ní bi f̄ul-bi bí n̄in n̄ó Mooisi, ³ ní bi-k̄ok̄o j̄in tijikaal tin nȳeñ Unimbóti ceeyee. ⁴ Bi-k̄ok̄o di tí nȳun n̄nyim m̄in nȳeñ Unimbóti ceeyee, di sá yii bi n̄in nȳun ditaŋkpaakpaandi din nȳann̄i Unimbóti cee kí c̄eent̄i-bee nyim ní, ditaŋkpaalee n̄in sá Kriisitoo ní. ⁵ Ama, n̄i m̄in kok̄ee, bi-kansikin tikpil n̄in ŋáań min kaa fáatiñ Unimbótee, an pu ní bi n̄in kp̄i kup̄oñ.

⁶ Tin n̄in ŋá-bi nee sá kudaanŋu kí t̄i timbi tí taa

nín cáá ilandokokpiti kii bín nín nín cáá ilandokokpiti puee. ⁷ Ni mun n taa ti n'ó awaa kii bi-kansikin biba nín nín n'ó puee, ali kii an nín n'ó Unimböti takaldau poon puee yii: "Kunipaaú kál ki jín ki nyùn ní ki yíki ki n'ó ki gón diwaal."

⁸ Ti mun n taa n'á tilaakpaal kii bi-kansikin biba nín n'á puee, an di nín yánti binib kutukub mmun'ku ni bita líti ki kpí n'wimbaanti. ⁹ Tí taa ti c'ngkimaan ti-Dindaan kii bi-kansikin biba nín nín c'ngki-u pu kin ikoobu dāa j'unti ki k'ū-bee. ¹⁰ Ni mun n taa gb'ukum kii bi-kansikin biba nín nín gb'ukum pu n'kum t'ungu d'omiñ ki k'ū ki céeti-bee.

¹¹ Ditafadaaldi gbanti nín j'éti bi-pu kí nín sá ku-daang'pu ní, bi n'ó tiboti gbanti kí kpāafi timbi bin bí n'nyuntijoolkaa nee poon nan ní. ¹² An puee sii un dākafi yii a nín yú pu nee a yú deedeeyee, á nín nyí n' a-ba kí taa líti. ¹³ Icoŋki in bān ni-puee péenmānti unil p'ng'pu nyokom ní, kun puee Unimböti yaa p'oon puee see ú n'á mín, waa kíiki tin lākatiñ ni-p'ng'pu puee n bān-ni, di sá n'nyunti n'gun ní icoŋki yaa bān-nee, u dāa t'ni-ni m'pon ní n'ó kí n'ó, ní kí dākā-ni nsan ní d'í kí nyā.

¹⁴ An puee n'nyabiyaamu, ní sān awaa. ¹⁵ M s'oon-ni kii bi nín s'oon binib bin cáá nlandokoe puee ní, nimbi ni-ba n dākafi tin m s'oon nee pu kí kpèè. ¹⁶ Ndaam min pu ti j'ám Unimböti ti yaa làá j' ti-Dindaan jikaatee di kaa kpáfi-ti n' Kriisitoo fatikuu ubaantaaa? K'pono un ti g'ífi ki y'katēe, an di kaa kpáfi-ti n' Kriisitoo wunti kí n'á ubaantaaa?

¹⁷ K'ponobambaanti ní an sá, ní bi g'ífi, mín ní ti mun nín kpáfi kí sá kunipaaú nee ti kpánti tiwumbantiil, kun puee ti-koko n'ó k'ponobaanti gbanti.

¹⁸ Kpèèmaan Israyeel yab b'oti: bin nín j'ñ tin bi cābāñ ki n'á Unimböti saraayee bi n' Unimböti un bi n'á saraayee n'á ubaanti dee. ¹⁹ M nín l' pu nee dākā yii diwaal bí tiban deeyaaa? Áá tiw'ng'ku-ti tin bi t'otí-dee nanti di bí tiban ní? ²⁰ Aayee, kpataaa! Di sá tin bi t'otēe bi t'í arasiniibi ní, an kaa sá Unimböti, an puee maa là ni n' arasiniibi n' kpāfi ubaanti. ²¹ Naa n'ñ kí nyò ti-Dindaan daam kí g'íti nyò arasiniibi mun yam; naa tí n'ñ kí j' ti-Dindaan jikaati kí g'íti j' arasiniibi mun yati. ²² Ti là kí táká ti-Dindaan tiboti kí y'oon u-n'juul náan? Ti p'oon-uaaa?

²³ Biba l' yii: "M cáá nsan kí n'á tikoko," ama tikoko mun kaa n'ñ ki t'ni-ni. "Ti cáá nsan kí n'á tikoko," ama an kaa sá tikoko di t'utuñ-ti nimböti-san poon. ²⁴ Ubo n taa n'ñ nyāab ún u-ba n'anti, ama ní nyāab ni-jutiibi n'anti.

²⁵ Ni n'ñ kí dā tinan tin bi nyáfi kinyoŋinee kí n'ó n' dip'os'ngkil kí taa bálfi yii t' sá ba yati.

²⁶ Kun puee Unimböti takaldau poon l' yii: "Kitiñ ni tin koko péebi ki-puee, ti-Dindaan di y'."

²⁷ Un kaa n'ó Yeesuee yaa y'ñ-ni ní j' tijinee, ní ni yaa là ki c'utēe, tin u yaa cáan ki y'oon-nee, j'imaan, ní taa l' yii ni là ni-p'obilij n' nín s'omee puee ni dāá bálfi-u yii u-nanti gbanti sá ba yati. ²⁸ Ama, ubo yaa t'ukū-ni yii an sá tiwaatootinane nee taa n'ó-maan an taa páb un t'ukū-nee p'obil. ²⁹ An kaa sá nimbi ní an taa páb, un t'ukū-nee ní an taa páb.

Ubo n'ñ kí bálfi yii: "Ba pu ní an sá yii, an taa

páb m-juti puee, man batol cáá kigbeennyoko ní? ³⁰ M yaa làá j' tijin ní ki yaa j'ám Unimböti ti-pu ní ki nín j'ínee, ba pu ní bi g'íti kpākanti-mi tijin tin pu m j'ám ki nín j'ínee?"

³¹ An puee, an yaa sá tijin ní ni bí ki j'ñaaan, an yaa tí sá ndaam ní ni yaa tí bí ki ny'oo, tin koko ní ni bí n'ánee, ní yánti an nín t'í Unimböti tinyool. ³² Ni-bimbim n taa yánti bin sá Juuda yabee n' bin kaa sée, n' bin n'ó Yeesuee, n líti. ³³ N'ñ n'áammaan kii man nín n'áan puee: m péè p'ontí m-ba kí nín fáatiñ bāá n'ma tikoko poon, maa nyāab man m-ba n'anti, ama bāá n'ma n'anti ní m nyāab, an nín dāá n'á pu bí ká difiilee.

11 Ní nín d'imaan man tabobilij kii ma mun nín d' Kriisitoo tabobilij puee.

² M pākā-ni kii ni nín t'éti m-pu n'nyunti kamaa pu, ki n'ub tiboti tin m dākā-nee kii m nín péè dākā-ni-t' puee. ³ Ama ni mín k'koee, tiboti tin m là ní béeyee sée: Kriisitoo sá uninja kamaa yidaanu, ní unimpu yidaanu sá u-cal, ní Kriisitoo yidaanu sá Unimböti. ⁴ Uninja di yaa bí ki m'èe áá Unimböti t'ni-u diny'obundi diba ní u b'í n'atí ní ki cíki tiba u-yil puee kpèè Kriisitoo fam. ⁵ Ama unimpu di yaa bí ki m'èe Unimböti áá Unimböti t'ni-u diny'obundi diba ú n'atí ní tiba kaa b'í u-yil puee u kpèè u-cal un sá u-yidaanuee fam, an bí kii u tú diyibaakpalee ní. ⁶ Ama, unimpu yaa kaa là kí d'ú tiba kí b'íñ u-yil puee ú cā áá ú k'ool. Diyikpical áá dikooldi yaa tí cáá-u icooyaaa ú nín b'inti tiba u-yil pu. ⁷ Uninja kaa máan kí b'íñ tiba u-yil pu, di sá yii ún sá Unimböti n'ng'ku, ní ki sá u-nyooti. Ní unimpu sá uninja nyooti. ⁸ Di sá yii an kaa sá unimpu pu ní Unimböti l'ētiba ki náan uninja, ama an sá uninja pu ní u l'ētiba ki d'ú náan unimpu. ⁹ An kaa tí sá unimpu pu ní u náan uninja, ama an sá uninja pu ní u náan unimpu. ¹⁰ An pu ní an sá yii it'ūun puee unimpu máan kí nín y'íl tiba kí b'íñ u-yil pu min dākā yii waa y' u-bee. ¹¹ Ti-Dindaan saŋ'pu poonee uninja kaa y' u-ba unimpu cee, mín ní unimpu mun kaa y' u-ba uninja cee. Ubo kaa n'ñ kí nín bí ubo n' nín kpá. ¹² Di sá uninja pu ní bi l'ētiba ki náan unimpu, ní unimpu mun di m'aal uninja, ama b'ñ k'koee nyánni Unimböti cee ní.

¹³ Nimbi ni-ba, ní dākafi kí kpèè yii an n'ñ unimpu n nín m'èe Unimböti kaa y'íl tiba u-yil pu'oo?

¹⁴ Duulnya u-ba dākā yii an kaa n'ñ uninja n nín tú tiyikpiti s'uu. ¹⁵ Ama unimpuee, tiyikpiti yaa f'ok'oe di sá u-nyooti kun puee tiyikpiti nín f'ok'oe puee di f'ool n'ng'abu n'gun u bāá làá y'ílee pa'ng'pu.

¹⁶ Ubo yaa cáá tiba kí kpákañ an pu'oo, timbi n' Unimböti nikitij nín n'ub mimmee dee.

¹⁷ K'ng'konnee m nín gb'íl tiyee puee m dāá w'oon-ni ní, di sá yii ni nín k'ontí ikoon in an bāá sá an t'utuñ-ni kin an p'untí-nee.

¹⁸ Mpeepeekaamee, m gb'íl yii ni yaa kpáfi kí j'ám Unimbötee, ni kpáká ní ki g'anti t'ob. Man m-ba m f'óo yii an máan ki sá mín. ¹⁹ (An lafun máan dig'antil n nín bí ni-kansikin, bí n'ó kí béé bin yú deedeeyee.) ²⁰ Ni nín kpáfi kí j'ám Unimbötee, an kaa sá ti-Dindaan jinti ní ni j'ñ. ²¹ Di sá yii nimbee, bāá n'ma n'áan malaa ní kí y'oon u-jinti ki b'í j'ñ u-baba, ni nín n'á mimmee ní n'kum dāá kpò biba ní

bin kínee n gbí ndaam. ²² Naa cáá idumpu kí jī kí nyò niinaaan? Unimbóti nikitil ní ni kpèé fam naaan, bin kaa cáá tibee ní ni kōnti icoo ní? Ni cí yii m lí-ni tiba ní naa! M pākā-naaan? Aayee, maa láa pākā-ni báa fiii!

²³ - ²⁴ Ní kpèé tibóti tin ti-Dindaan dākā-mi m dū ki nāati-nee: di sá kunyeeu kun bi dū ti-Dindaan Yeesu ki nūbīn u-nannanliibee, u nīn yōh kpono ki jáam Unimbóti an pu ní ki cúū gífi, ní ki bí yii: “Doo di sá man wunti tin m dūu tī ni-puee, nīn gáamnaan mín ki téetí m-pu.” ²⁵ Bi jīn tijikaal ki dóoyee ní u tí yōh ndaam ní ki bí yii: “Ndaam nee di sá m-fatikuu un daá nyēe, an di sá dipoom-pondee daajku. Ní nīn gáan mín ki nyū ki téetí m-pu.” ²⁶ Di sá yii, iyunti in kamaa ní ni yaa bī n̄mó kpono nee ki nyū ndaam neeyee, ni bí ki sòh ti-Dindaan kúm pu dee kí daá s̄ā nyunti n̄n u daá f̄atī gitiínee.

²⁷ An puee, ubo yaa kaa bàà máan kí n̄mó kpono kí nyò ndaam gbanti ní ki yaa n̄mó ki nyūnee u yīntīn ti-Dindaan wunti n̄ u-fatikuu. ²⁸ Mín puee, báa n̄ma n̄ cōngkì u-ba kí wàatī ní kí n̄n n̄mó kpono kí nyò ndaam gbanti. ²⁹ Kun puee un di yaa n̄mó kpono kí nyūn ndaam kaa nyí ti-Dindaan wunti bóti taapuee, u n̄n n̄mó ki nyūn mimmee, ditafadaaldi ní u daál kí tó u-ba pu. ³⁰ An pu ní ni-kansikin biba sá bibunliibi n̄ bideembi, ní tikpil mun kpū. ³¹ Ti yaa cōngkì ti-bee, Unimbóti kaa dátí ti-tafal. ³² Ama ti-Dindaan yaa dátí ti-tafalee an sá kí s̄ngkì-ti, an n̄n daá gá pu tí taa láa n̄n bí ditafadaalkpaandi din poon duulnya nib daá daá kóee nee.

³³ An puee nnabiyaamu, ni yaa kpáfí kí jī ti-Dindaan jikaatee, cīitímaan tob. ³⁴ Un ní n̄kum yaa cááye, udaan n̄ jīn u-dumpu, an n̄n daá gá pu ní taa n̄n kpáfí kí dátí ditafadaaldi ki tòó ni-ba puee. An yaa sá tibóti tin kínee m yaa láa dómiínee ní m daa dākā-ni.

12 Nnabiyaamu, m là ní béé Unimbóti Fām n̄n pūn dipól d̄nyee bóti. ² Ni téetí yii ní n̄n kaa n̄n daá n̄ó Yeesuee, an n̄n dátí-ni ní ki cān awaa n̄n bi mán n̄aa gbl̄ kaa sòonee cee. ³ An pu ní m là ní béé yii unil un Unimbóti Fām kpòotēe kaa n̄n kí lí yii m̄busu n̄ jēetí Yeesu pu, mín ní ubo kaa tí n̄n kí lí yii: “Yeesu sá ti-Dindaan” Unimbóti Fām yaa kaa kpòotí udaan.

⁴ Unimbóti Fām n̄n pūn dipól d̄nyee bí u-ba u-ba, ama Unimbóti Fām mbaantiimee di t̄i mín. ⁵ Ní báa n̄ma tundi nyēēdi-ba di-ba ama ní ti-koko tūn ki t̄i ti-Dindaan ubaanti. ⁶ Ní báa n̄ma cáá mín ní u gáan u-tundee, ama Unimbótibaanti di yantí ti-koko n̄n ki gáan mín. ⁷ Unimbóti Fām t̄i binib dipól ní bi gáan atuun an t̄utun báa n̄ma. ⁸ Unimbóti Fām pūn ubo iciin ú sòh tibóti, mín mbaantiim ní mi tí pūn ubo mun d̄nyil ú sòh tibóti. ⁹ Unimbóti Fāmee mbaantiim di pūn ubo fookii, ní ki pūn ubo mun ú n̄n n̄n ki cāntí iween. ¹⁰ Unimbóti Fām pūn ubo m̄p̄n ú n̄n gáan maamaacib, ní kí p̄o ubo mun ú n̄n n̄atí Unimbóti nyōobundi, kí p̄o ubo mun ú n̄n nyí kí gantí Unimbóti Fām tundi n̄ arasiniibi tuun̄gi, ní kí p̄o ubo ní ún̄ sòh isooncaan kupaau, ní kí p̄o ubo ún̄ n̄ gbl̄ isooncaan taapu kí n̄atí. ¹¹ Unimbóti Fām mbaan-

tiimee di gáan an tuun̄gi gbanti kōko. Mi n̄n lēem̄nyee ní mi yakatí mi-pol ki t̄i báa n̄ma.

¹² Kii tiwun n̄n sá t̄ibaantiil ki cáá ajan kupaau puee, n̄ min kōko ajan gbanti bí a-ba a-ba, n̄i kōko kpáfí ki gá tiwumbaantiilee, mín ní ti n̄i Kriisitoo sá. ¹³ Mín ní bin sá Juuda yabee n̄i bin kaa sée, n̄i bin sá iyumbuee n̄i bin kaa sée, Unimbóti Fām mbaantiim ní bi ful̄ ti-koko ti kpánti tiwumbaantiil, mín ní Unimbóti t̄i ti-koko u-Fām gbanti mbaantiim.

¹⁴ Tiwun kaa sá mbaantiim an yakatí ajan kupaau ní. ¹⁵ Ditaal yaa bí yii d̄n̄ kaa sá n̄gal, an puee daá sá tiwun, mimmee daá lafun sá tiwun di n̄n kaa sá n̄galee puo? ¹⁶ Áa ditafal yaa bí yii d̄n̄ kaa sá dinimil mín puee daá sá tiwun, mimmee daá lafun sá tiwun di n̄n kaa sá dinimilee puo? ¹⁷ Tiwun kōko yaa sá dinimilee t̄i bàà gáan mana kí n̄n gbl̄? Áa tiwun kōko yaa bàà sá atafalee, mana ní ti bàà gáan kí n̄n gbl̄ n̄sonsofi? ¹⁸ Ama min Unimbóti lēe ní u k̄an̄ tiwun jaŋgi tiwun pu. ¹⁹ Ajan kōko yaa bàà sá dijambaantiilee la ní tiwun t̄i bàà láa k̄al? ²⁰ Unil wunti jaŋgi bí kupaau ama ní kí sá tiwumbaantiil.

²¹ An puee, dinimil kaa n̄n kí lí n̄gal yii: “Maa là-si,” mín ní diyil mun kaa tí n̄n kí lí ataa yii: “Maa là-ni.” ²² Unil wunti jaŋgi n̄n bi kpèé yii n̄aa p̄ōyee, n̄n di n̄n k̄etī. ²³ Ní n̄n ti kpèé ki n̄eēnee, n̄n ní ti t̄i tinyool, ní n̄n bóti taa lēe n̄n ní ti kpèé tiŋan. ²⁴ Ama ajan n̄n sá amontee, kaa nyàab bí t̄i-n̄i tinyool, Unimbóti gá tiwun mín kí t̄i dijandi din l̄ó tinyolee tinyool ní, ²⁵ an n̄n daá gá pu digantil n̄ taa n̄n bí tiwun jaŋgi kansikin n̄i-koko n̄ n̄n s̄n̄ tob puee. ²⁶ Falaa yaa cúú dijandi dibee, an cúú ki kpáan ajan kōko dee, bi yaa tí b̄i pākà dijandi dibee, n̄n kōko kínee faal ní.

²⁷ Ni-koko sá Kriisitoo wunti ní, ní ni-kansikin báa n̄ma sá tiwun jandi diba. ²⁸ Mín ní Unimbóti péé péé ki k̄an̄ akpambal Kriisitoo nikitil kansikin; nlilitiimee, Unimbóti b̄onaatiliibi, ntataatiimee, bidakaliibi, boonee ní u dū bin kínee ki páan. U pú biba bí n̄n gáan maamaacib, ki pú biba bí n̄n cāantí bibunliibi, ní ki t̄i biba n̄gam bí n̄n t̄utun binib, ní ki pú biba bí n̄n kpòotí binib, ní ki pú biba bí n̄n sòh isooncaan kupaau. ²⁹ Bi-koko di sá akpambalaaa? Bi-koko di sá Unimbóti b̄onaatiliibaaa? Bi-koko di sá bidakaliibaaa? Bi-koko di gáan maamaacibaaa? ³⁰ Bi-koko ní Unimbóti pú bí n̄n cāantí bibunlibaaa? Bi-koko di sòh isooncaanaaan? Bi-koko di gbl̄ isooncaan taapu ki n̄atāaa? ³¹ An puee, ní nyàab Unimbóti n̄ p̄o-ni dipól din j̄it̄i n̄n kíneeyee.

M daá gítí dākā-ni nsan n̄n j̄it̄i i-kokoe:

13 Báa m yaa sòh isooncaan, binib n̄i itūn sooni, ní kaa cáá dineendee, tin m sòneee sá fam ní kii dawula áa diwan̄kilindi n̄n s̄n̄ pu fam an kaa cáá taapuee ní. ² M n̄n kí f̄ō dipól kí n̄n n̄atí Unimbóti nyōobundi, ki n̄n kí n̄n cáá d̄nyil kōko n̄i di-nyōkom kí béé tin kōko bí dibali-nee, kí n̄n cáá fookii tiŋan án n̄n kp̄ikití ajoon, mín kōkoe m yaa kaa cáá dineendee, m sá fam ní. ³ Báa m yaa dū tiwan tin m cááye kōko ki yakatí bifalaadambi ki yaa dū m-ba gba ki t̄i bi wūn, ama ní kaa cáá dineendee, tin kōko m n̄e sá

fam ní maa cáá ipaati.

⁴ Un cáá dineendee cáá kimotii ní ki cáá tiniti, waa cáá nnimitaataam, kaa dákà u-ba, kaa cáá dil-ambil. ⁵ Un cáá dineendee kaa gáaán min kaa kítèe, kaa cáá ikummunti, kaa cáá dijuul, kaa díki unil pu. ⁶ Tin kaa bí deedeeyee kaa tii un cáá dineendee dipóopindi, see tin bí deedeeyee. ⁷ Ùn pùñ binib yintitam kòkò ní, ki cáá fookii ní dimákal, ni kimotii nyunti kamaa.

⁸ Unimbóti nyóobundi náatitam dàá dāá gbèèñ, isooncaan sòontam dàá dāá gbèèñ, dinyil dàá dāá kúntí ama dineendi kpá kí kúntí jaanjaan. ⁹ Di sá ti-nyil din ti nyéee cáá di-gbeennyókóm ní, mín ní Unimbóti nyóobundi náatitam mun cáá mi-gbèen-lan̄ki, kun puee taa nyí ki dódò, kaa gùñ kí sòòn kí dódò tikòkò mun. ¹⁰ Timòntiil tin dóntèe yaa láá bāánee, tin cáá digbèendee dàá dāá wāñkì. ¹¹ M nín nín dáá sá kibikee, m nín sòòn kii kibikee, ní ki dákafi kii kibikee, ní ki kítí m-bóti kii kibikee. Ama, m nín wíin ki kpánti ukpaanee m fá m nín nín sá kibiki ki gáaán min miŋyee. ¹² Kòñkòñnee, ti nín dáá wāl puee bí púuu kii bi nín kpèe digitikpil poon ki wāl puee ní, nyunti dòón ti dàá dāá wāl bóiii. Dín pu nee maa nyí ki dódò, ama nyunti dòón, m dàá dāá béé nyikínyiki kii Unimbóti nín nyí-mi pu nan ní.

¹³ Kòñkòñnee tiwan tita di bí: fookii, dimákal ní dineendi, ama tiwan titee kansikinee dineendi di líi.

14 An puee ní péé péé kí nyàáb dineendi, kí nyàáb dipól din Unimbóti Fām pūñee, cilinjee: nyàabmaan Unimbóti nyóobundi náatitam pól. ² Un sòòn isooncaanee kaa bí sòòn nì binib, u sòòn nì Unimbóti ní, kun puee binib kaa gbíl tin u sòònee taapu. Unimbóti Fām pòñju di yànti u sòòn tin bí dibalinee. ³ Ama un náatí Unimbóti nyóobundee sòòn nì binib ní, ní bi-nimbótinootam mòtíi cá nyókòpu ki tii-bi kunyannyaau ki sòñkí bi-pòbiliŋ. ⁴ Un sòòn isooncaanee, ùn baba ní an tútuñ, ama un náatí Unimbóti nyóobundee tútuñ Kriisitoo nikitil kòkò dí cù nyóopu ní.

⁵ M là báá ñma ní nín sòòn isooncaan, ama tin m baasii nyàab ní nín cááyee di sá Unimbóti nyóobundi náatitam. Di sá un náatí Unimbóti nyóobundee jítiñ un sòòn isooncaanee, aseu u yaa sòòn isooncaan kí fátí kí náatí taapu án tútuñ báá ñma ní cù nyókòpuee baba. ⁶ Nnabiyaamu, m balfi-ni: M yaa dómíñ ni-cee ní ki bí ki sòòn nì ni isooncaan in naa gbílee, mana ní an dàá tútuñ-ni? Nyunti ñun ní tin m sòònee poonee naa gbíl tin Unimbóti lēēkí dákà-nee, kaa béè tiba poon, kaa gbíl Unimbóti nín tii dinyóobundi diŋyee, kaa fòó didákal diba poon nee.

⁷ Tí dū kí ñmàntí nì tigbingbiilwan diwul àa kubeeu, miliitil siim yaa kaa nyēēu-ba u-bee, mana ní bi ññ kí gántí kí béé yii diwul di sùñ nee àa kubeeu di sùñ nee? ⁸ Sooja yaa kaa búñ dijan-jakantándi ki cánti, mana ní bin kíñee dàá béé kí bóntí kujaa? ⁹ Mín mbaantiim, ni yaa bí sòòn isoon in baa gbílee bi dàá ñá mana ní kí gbíl taapu? Mimmee ni sòòn ki fééñ dee. ¹⁰ M nyí yii isoon nín bí i-ba i-ba puee wíikí duulnya poon ama isoon iba kpá kaa cáá taapu. ¹¹ Ama, ubo yaa bí sòòn nì

m isooncaanee, udaan sá man cee unicaan ní ma mun sá ùn cee unicaan. ¹² Kii ní nín bí ki nyàab Unimbóti Fām pól puee, ní nyàab din dàá yàntí Kriisitoo nikitil ní cù nyókòpu nnimbótisan poonee tikpil.

¹³ An puee un sòòn isooncaanee ní mēè Unimbóti ní pò-u ñmām ú nín náatí tin u sòònee taapu. ¹⁴ Di sá m yaa bí mēè nì isooncaanee an sá m-fām di mēè, ní m-landòkòñju kaa bí gáaán diba. ¹⁵ Mimmee, an máaán m mēè mana? M dàá mēè nì m-fām ní kí mēè nì m-landòkòñju mun binib ní gbíl taapu; kí gāá ilan nì m-fām ní kí tí dū m-landòkòñju kí gāá binib ní gbíl taapu. ¹⁶ M yaa bí mēè kí pàkà Unimbóti nì ñfāmin ñmaniŋma mana ní ubo un kaa gbíl taapuee ññ kí kí yii “Ameen”, nyunti ñun ní waa gbíl tin a sòònee taapuee? ¹⁷ Tiŋman a-wimmeem gbanti bàá ñāñ, ama an kaa tútuñ a-juti.

¹⁸ M jáam Unimbóti, di sá yii m sòòn isooncaan ki jítiñ ni-kòkò. ¹⁹ Ama Kriisitoo nikitil kansikinee, an yaa sá anyóobun aŋmoo ní m sòòn binib ní gbíl taapu án tútuñ-bee, m nééñ mín ki jítiñ m sòòn isooncaan poon anyóobun kutukub saalaa.

²⁰ Nnabiyaamu, ní taa níñ dákafi kii mbiyaamu níñ dákafi puee, níñ cáámaan binicikitikaabi landòkòñju. Ama ikpiti jandi puee, ní nín bí kii mbiyaawaamuee kí taa níñ gáaán ikpiti. ²¹ An ñmàn Unimbóti takaldau poon yii: ti-Dindaan lí yii: “M dàá dāá dī binicambi biba pu ní bí sòòn nì m-samaau nee incansoon, ama nì mín kòkòee baa làá pílfiñ-mi.” ²² An puee Unimbóti Fām nín tii isooncaan ñyee sá Unimbóti daaŋku kubo ní ki tii bin kaa nód Yeesuee, an kaa sá ki tii bin nód Yeesuee. Ama kí náatí Unimbóti nyóobundee di sá Unimbóti daaŋku ki tii bin nód Yeesuee, ní kaa sá ki tii bin kaa nyí Yeesuee.

²³ An yaa sá yii Kriisitoo nikitil kòkò yaa kpáfi kí jáam Unimbóti ní báá ñma bí ki sòòn isooncaanee, un kaa nyí Yeesuee àa un péékóón kí pílfièe yaa gbíl ni nín sòòn miŋyee, waa yí-ni biwaatiibaaa?

²⁴ Ama ni-kòkò yaa bí ki náatí Unimbóti nyóobundee, án dàá gbèèun kaa nyí Unimbótee àa un péé kóón kí pílfièe pòbil ní ú béé yii u sá ukpiti kun puee u gbíl tin ni sòònee taapu, ²⁵ ní ki wāl u-landòkòñ in bál u-pòbilinee, niinee ní ú lífí dicincibil Unimbóti nimíin nì ijaam ní kí bí yii: “Tiŋman, Unimbóti lafun bí ni-kansikin.”

²⁶ Mimmee nnabiyaamu, an sá tí ñá mana ní? An sá ni yaa kpáfi kí jáam Unimbótee, ubo ní gāá ilan, ubo ní dákà Unimbóti bóti, Unimbóti yaa dákà ubo tiba, ú sòòn, ní ubo ní sòòn isooncaan, ní ubo ní náatí isooncaanee taapu; tin báá ñma dàá ñéé ní tútuñ Kriisitoo nikitil ní cù nyókòpu nnimbótisan poon. ²⁷ Ni yaa làá sòòn isooncaanee, án nín sá binib bili kii bita, bí nín sòòn ubo ubo, boonee ubo ní náatí tin bi sòònee taapu. ²⁸ Ubo yaa kaa bí kí náatí tin bi sòònee taapuee, un bí sòòn isooncaanee ní ñmíl kí nín kíñ kí sòòn ùn nì Unimbóti kansikin ñmaniŋma. ²⁹ Bin náatí Unimbóti nyóobundee máaán kí nín bí bili kii bita ní bin kíñee ní nín pílfi kí dāantí tin bi sòònee. ³⁰ Ama Unimbóti yaa nyánti tibóti tiba ki dákà ni-kansikin uboee, un bí sòònee ní ñmíl. ³¹ Ni ññ ni-kòkò ní nín náatí Unimbóti nyóobundi ubo ubo an nín dàá ñá pu ní

béé kí ká kunyannyaauuee. ³² Unimböti Fām min bí u-bonaatiliibi puee kaa páb-bi bi tó bi-ba ní. ³³ Kun puee Unimböti kaa sá fam fam Nimbotiu, ama ng-bansoŋfi Nimbotiu ní u sá.

Kii Unimböti nikitij kóko poon an nín péēsá puee, ³⁴ binimpoobi máań Kriisitoo nikitil kansikinee bí nín ká ki ŋmí ní, baa cáá nšan kí sòoń tiba. Bi máań kí sintiń bi-ba taapu kii Unimböti takaldau poon nín lĩ puee. ³⁵ Bi yaa kaa gbil tiba taapuee bí tin balfi bi-calib mmoŋki. An kaa ŋań binimpoobi n sòoń tiba Unimböti nikitij kansikin.

³⁶ Nimbi cee ní Unimböti bōti nyáńaań? Áa nimbi baba cee ní Unimböti bōti dómiń ní? ³⁷ Un yaa nyí yii u sá Unimböti bonaatiliu áa Unimböti Fām tĩ-u dipol dibee máań kí béé yii tibōti tin m ŋmāń nee sá ti-Dindaan marau ní. ³⁸ Un kaa béé yii an sá ti-Dindaan marauee, ní yānti udaan bōti.

³⁹ An puee nnabiyaamu, nyāabmaan Unimböti Fām n tĩ-ni Unimböti nyōobundi naatitam pol, ama kí taa piĩn bin sòoń isooncaanee nšan. ⁴⁰ Ní nín ŋań tikoko án nín kiti ki dī nĩ nšan.

15 Nnabiyaamu, m tēeti-ni tibōmōntiil tin m nín sòoń nĩ nĩ, nĩ fōō ki kí ki sí ti-puee bōti. ² Tibōmōntiil gbanti pu ní Unimböti fĩ-ni. An puee ní nín gbinti ki ŋúb-ti kii m nín nín sòoń nĩ nĩ puee, an yaa kaa sá mimmee ni fōō ki kí fam dee. ³ Tin bi dākā-mee, tĩn ní m cáań ki dākā-ni, tibōti gbanti poonee tin páb tikpilee di sá yii Kriisitoo kpũ timbi kpiti pu ní, kii Unimböti takaldau nín lĩ puee, ⁴ yii bi síb-u ní iwiin ita dalee ní Unimböti fikitĩ-u, kii an nín ŋmāń pu Unimböti takaldau poonee. ⁵ Piyeer ká-u ní u-kpambaliŋ saalaa nĩ aleo mun ká-u. ⁶ Boonee u-boonnooliibi tili nĩ iŋ-moo mun ká-u dicilpu, bi-kansikin tikpil dáá bí kaa kpũ, ama biba mun kpũ. ⁷ Boonee ní Jaaki mun ká-u, ní akpambal kóko mun dáa ká-u.

⁸ Bĩn kóko ká-u, boon kpataaayee ní u yānti man un bí kii m-ŋmalii kaa bāń ní bi māl-mee mun ká-u. ⁹ Man di sá kiwaai akpambal kansikin, maa máań bí yĩń-mi Yeesu kpambal báa fiĩ, kun puee m sáań Unimböti nikitil. ¹⁰ Unimböti ŋanti pu ní m sá kun m sá dínee, tiŋan tin u ŋá-mee cáá mpon ki yānti m ŋá ditundi ki jitiń akpambal ŋin kínee. An kaa sá man m-ba di ŋá an tuuŋŋi, an sá Unimböti ŋanti tin bí m-nee di ŋá ditundi gbanti. ¹¹ An puee an yaa sá mamaań, an yaa tí sá bin kíneeyaaa, tin pu ti sòońee dee, tin ni mun fōō ki kíyee dee.

¹² Ti yaa sòoń ki tũkũ-ni yii Unimböti fikitĩ Kriisitoo ditaŋkpiilinee, mana ní ni-kansikin biba lĩ yii bitaŋkpiibi kaa bí kí fikitĩ? ¹³ Bitaŋkpiibi yaa kaa fikitĩ ditaŋkpiilinee, mimmee Kriisitoo mun kaa fikitĩ dee. ¹⁴ Kriisitoo yaa kaa bāa fikitēe, tibōmōntiil tin ti sòoń nee bāa sá fam ní, ní ni mun nín fōō ki kí miŋyee ŋá fam. ¹⁵ Ali gba ti bāa sá binyimōndambi, kun puee ti mōnti ki tũn Unimböti pu yii u fikitĩ Kriisitoo ditaŋkpiilin, kin ú mun kaa fikitĩ-u, an yaa lafun sá tiŋan yii bitaŋkpiibi kaa fikitēe. ¹⁶ Bitaŋkpiibi yaa kaa fikitēe, mimmee Kriisitoo mun kaa fikitĩ dee. ¹⁷ Kriisitoo yaa kaa fikitĩ ditaŋkpiilinee, mimmee ni-fookiiu sá fam dee, ni dáa gbinti ki bí ni-kpiti poon dee. ¹⁸ An yaa sá mimmee, bin nóó Kriisitoo ki kpũyee wāŋki. ¹⁹ An yaa sá dimańfal din poon ti bí nee ŋmanijma pu ní ti

yaa máká Kriisitoo puee, mimmee timbi falaau jitiń binib kóko yau.

²⁰ Ama Kriisitoo fikitĩ ditaŋkpiilin tiŋman, bitaŋkpiibi bin dáa dáa fikitēe, ún di sá upeepeekaa ki fikitĩ. ²¹ Di sá yii unibaanti pu ní ŋkúm dī ki jēeti binib pu, mĩn mbaantiim ní bitaŋkpiibi fikititam tí dīń unibaanti pu kí fikitĩ bāa ŋma. ²² Kii Adam puee ti-kóko nín kúu puee, mĩn mbaantiim, Kriisitoo puee bi dáa dáa tĩ binib kóko dimańfal. ²³ Ama an sá báa ŋma nĩ u-yuntiŋu ní, Kriisitoo di sá upeepeekaa ki fikitĩ ditaŋkpiilin, ní bin nóó Kriisitooyee mun nĩ dáa fikitĩ ŋyunti ŋun u yaa láa fātii gitińee. ²⁴ Boonee ní duulnya kúntitam nĩ nín bāń; ŋyunti ŋun u yaa láa kúnti ipon kóko nĩ i-nyokomee ní ú dũ dibeel kí tĩ u-Baa Unimböti. ²⁵ Kriisitoo dáa jĩ dibeel mĩn ní kí tin sáa ŋyunti ŋun u dáa já kí jĩ nĩ u-nannanliibi kí dũ-bi kí ŋá u-taŋŋi taapuee. ²⁶ U-nannanliu un u dáa kúnti kántanjooliyee di sá ŋkúm. ²⁷ Kun puee an lĩ Unimböti takaldau poon yii: “U dũ tikoko ki ŋá u-taŋŋi taapu.” Unimböti nín lĩ yii u dũ tikoko ki ŋá u-taŋŋi taapuee, kaa sá ki kpáań ún Unimböti u-ba ní u kpáań dũu ŋá u-taapu. ²⁸ ŋyunti ŋun ní tikoko yaa láa sintiń ti-ba ki tĩ Kriisitooyee, niinee ní ún Unimböti Jipōon mun u-ba nĩ dáa sintiń u-ba kí tĩ Unimböti un sintiń tikoko taapu ki tĩ-uee, ní Unimböti nĩ nín yĩ tikoko nĩ tikoko.

²⁹ Kpèemań bin yānti bi fuul-bi Unimböti nyim bin kpũyee yil puee: bin kúyee yaa kaa bāa fikitēe, ba pu ní bi yānti bi fuul-bi Unimböti nyim bitaŋkpiibi yil pu? ³⁰ Bi yaa kúu kaa fikitĩ ní, ba pu ní ŋyunti kamaayee timbi bí diniminaamandin ní? ³¹ Nnabiyaamu, baabadalee ŋkúm tà ki kíbítĩ-mi ní. Ni nín nóó ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo puee nín tĩ-mi disindi diŋyee di yĩ-ti ní m lĩ mĩn. ³² An yaa sá yii unil yaa kpũ waa ti fikitēe, mimmee m nín jáń nĩ kumooun peeli in bí Efeesee ba paatii ní m ká? An yaa sá yii bi-taŋkpiibi kaa fikitēe, mimmee cámaan tí ŋá kii dilanŋkpani nín lĩ puee yii: “Tĩ jĩ kí nyōmaan, kun puee fool ti dáa fu kpú.”

³³ Ní taa yānti ubo nĩ ŋmātiń-ni: “Nĩ yaa nóó binib bin bimbim kaa ŋānee, see ni mun nĩ dáa bĩil.”

³⁴ Ní gitińmaan ni-ban kí nín cáa ilandokomōnti kí taa ti ŋá ikpiti. Ni-kansikin biba kaa nyí Unimböti. M nín lĩ pu nee, an sá ni-coo ní.

³⁵ Ama ubo dáa lĩ yii: “Mana ní bin kpũyee dáa fikitĩ? Tiwun tilati ní bi dáa dáa nín cáa dee?”

³⁶ Ugbaan, a yaa búl ŋwamboolee, ŋwamboolee yaa kaa kpũyee, ŋuaa nyēē. ³⁷ Kí kūtēe, kun a búlee sá idi áa iwambool iba ní an nyā ki sá tifaal an kaa ti sá ŋwambool ŋun a búlee. ³⁸ Unimböti di tĩ ŋwamboolee u nín là ŋú nyā kí nín bí miŋyee, ún di tĩ iwambool kóko nín máań kí nyā kí nín bí miŋyee.

³⁹ Tiwan tin kóko cáa kufouuee wunti kaa sá tibaantiil, binib wunti bí ti-ba, ipeel yati bí ti-ba, nnombiyaamu yati bí ti-ba, ijom mun yati bí ti-ba.

⁴⁰ Tiwun tin sá yilpu yatee bí, ní tin mun sá taapu dooyee yati bí. Tin sá yilpuee nyaanŋku nyán ku-ba nĩ tin sá taapu dooyee. ⁴¹ ŋwiń nyaanŋku bí ku-ba ní uŋmal mun yoko bí ku-ba, ali gba iŋmalbijaa kansikinee i-nyaanŋku bí ku-ba ku-ba ní.

⁴² Mĩn mbaantiim ní bitaŋkpiibi yaa láa fikitēe,

an dāa bí. Tiwun tin kúyee ní bi dù kí síb, ní tí dāa fikití nì tiwun tin kaa kúyee. ⁴³ Kí wàatí bí dū-tí kí síbee tàa ḡāñ, kaa pōō mun. Ama ní tí dāa fikití nì kunyaanḡu nì mpon. ⁴⁴ Taapu doo wunti ní bi dùú síb ní tí dāa fikití nì yilpu wunti. Taapu doo wunti bí ní yilpu mun yati bí. ⁴⁵ Kii Unimbōti takaldau poon nín lī puee, yii: “Adam unipeepeekaayee Unimbōti náañ-u ní ki tū-u di-manḡfal,” ama Adamjoolkaayee ún sá Unimbōti Fām min tìi dimanḡfalee ní. ⁴⁶ An kaa sá un nyánní Unimbōti ceeyee di péetí kí dāañ, an sá un nyánní taapu dooyee di péetí, ní un nyēēn Unimbōti ceeyee ḡ páánní boon. ⁴⁷ Ntam ní Unimbōti dūu náañ Adampeepeekaa ní u sá taapu doo, ama Adamlilitee nyánní Unimbōti ceeyee ní. ⁴⁸ Binib bin sá taapu doo yabee náañ nì un Unimbōti dū ntam ki náañee ní, ní bin sá yilpu yabee náañ nì un nyánní yilpuee. ⁴⁹ Ti nì un sá taapu dooyee nín náañ pu nee, mín mbaantiim ní ti nì un sá yilpuee dāa dāa nín tí náañ.

⁵⁰ Nnabiyaamu, tin m là kí tükù-nee sèé: tiwun ní fatiku kaa ḡñn kí kó Unimbōti beelin, mín ní tin kúyee kaa ḡñn kí fōō tin kaa kúyee.

⁵¹ M dāa tükù-ni tiboti tin nín bí dibalinee: di sá yii ti-koko kaa làa dāa kpú kí dóó kí wàatí ní Yeesu ḡ nín gítíñ, ama ti-wunti di dāa dāa kpántí.

⁵² Dikantánjoolkaal yaa láa búnee, niin niin dicilpu kii dinimil nín péékábití puee, bitanḡkpiibi kpááa fikití nì tiwun tin kaa ti kúyee, ní timbi bin kíñ kaa kpúyee wunti ḡ cúú kpántí. ⁵³ Di sá yii tiwun tin bíílee dāa kpántí tin kaa bíílee, mín ní tiwun tin kúyee dāa kpántí tin kaa kúyee. ⁵⁴ ḡyunti ḡun ní tiwun tin bíílee yaa láa kpántí tin kaa bíílee, ní tiwun tin sùee yaa láa kpántí tin kaa ti sùee, ḡyunti gbantee an ḡá kii an nín ḡmāñ Unimbōti takaldau poon puee dee, yii: “Bi kúnti ḡkúm, dijajil ḡá dimondi.” ⁵⁵ “Too, ḡkúm, a-jajil bí la? Too, ḡkúm, a-looti bí la?” ⁵⁶ ḡkúm looti di sá ikpiti, ní ikpiti pōḡḡu sá mara. ⁵⁷ Tí jāammaan Unimbōti u nín diḡfí ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo pu ki tì-ti di-jajil diḡyee pu.

⁵⁸ An puee, m-nabineeḡkaamu, ní nín ḡúb an píki, kí báañ inyaan kí nín tūmmaan ti-Dindaan tundi kí taa gbēēñ, kí nín nyí yii ni-tundi kaa làa gbíntí fam.

16 Tiboti tin m cáá kí tükù-ni tootoo un ni ḡáañ kí tīi Kriisitoo yab bin bí Jeerusaleemee sèé: Ni mun ḡ nín ḡáañ kii m nín dàkā Kriisitoo nikitḡ ḡin bí Gaalaati tiḡkinee puee. ² Kōōsil kamaayee, báa ḡma ḡ lēēmin u kēe dijandi din u dāa tīyee kí yōōñ, án taa nín sá yii

man m bán ní ní nín kí animil ditōl. ³ Ní lēēbinib biba, m yaa làa báañee m tīi-bi takalda, kí tō-bi bí cáá ni-tootoo kí tīi Jeerusaleem yab. ⁴ An yaa tí sá yii m cù m-baaa, man nì bi ḡ nóó kí cù.

⁵ M yaa làa dāañ ni-ceeyee, m dāa dīn Maseeduaan tiḡkin ní kí nín bán-ni kun puee m là kí dī Maseeduaan ní. ⁶ An yaa yī m dāa kàl ni-cee fiui, ni yaa kaa kpēēgba, ni-cee ní m dāa kàl ní tiwool yuntiḡu ḡ jīti, an nín dāa ḡá pu ní tūtūn-mi m nìkí m-saḡḡu laakin sá m cùee. ⁷ Maa ti là kí dāa kàl ni-cee fiui, ti-Dindaan yaa kíyee, m là kí kàl ni-cee kí yúntí ní.

⁸ Ama m dāa nín bí Efeesi tiḡkin ní kí tin sāa Pantikooti jijaaliu dal. ⁹ Di sá yii nisan ḡubo pīiti kii dōōñ m dī kí ḡá dituḡkpaandi, nì min koko m-nan-nanliibi wīkí tikpilee.

¹⁰ Tiimootee yaa báañ ni-ceeyee, ní fōō-u mmōn-tiimin u-pobil ḡ nín sòm, kun puee ú mun tūñ ti-Dindaan tundi kii mamee ní. ¹¹ Ubo ḡ taa kpēē kí siḡkīñ-u, ama ní tūtūn-u ú fātí kí gítíñ m-cee nì dipōōsoḡkil, di sá man nì nnabiyaamu mun bí dooyee ká ki cí-u.

¹² M bàa tīi ti-nabiki Apooloosi kunyannyaau u nì nnabiyaamu mubo bí bàa dāañ ni-cee, ama waa là kí dāañ koḡkonnee, ḡyunti ḡun sá ú dāañee yaa láa báañee, u dāa dōōñ.

¹³ Ní nín nyí nì ni-ba kí nín ḡúb ni-fookiiu Kriisitoo ni án píki, kí nín cáá dipobil, kí nín pōō. ¹⁴ Tin koko ni yaa làa ḡee, ní nín ḡáañ nì dineendi.

¹⁵ Nnabiyaamu, m dāa gítí kūtí-ni tiba: Kee ni nyí Steefanasi nì u-dicaḡkuō, ni téetí yii bín di sá bin péé péé kí fōō Yeesu ki kí Greeki tiḡkin ki tūtūn Unimbōti yabee. ¹⁶ An puee, ní dū ni-ba kí tīi an nibee jutiibi nì bin koko bí bi-cee ki tūñ ditundi nì dipobil dibee.

¹⁷ Steefanasi nì Fōtunatoo nì Akayikusi dāantam mōōkīñ-mi, di sá ni nín kpá m-ceeyee, bín di téēñ ni-yil ki ḡáañ tin ni yaa bàa bí ni bàa làa ḡá kí tīi-mee. ¹⁸ Bi tīi-mi kunyannyaau kii bi nín tīi ni mun puee. Binimōntiibi bin bí mimmee máañ bí pākà-bi.

¹⁹ Kriisitoo nikitḡ ḡin bí Asii timmuneē jāam-ni. Akilaasi nì Prisiil nì bin koko kōōntí bi-dumpu ki jāam Unimbōtee jāam-ni tiḡan ti-Dindaan pu.

²⁰ Nnabiyaamu mun koko bí dooyee jāam-ni.

Ní jāam tob nì kunabitiiu jaamii.

²¹ Man Pōol m-ba di dū m-ḡal ki ḡmāñ ijaam nee kí jāam-ni.

²² Un kaa là ti-Dindaanee, udaan ḡ ḡá fam. “Ti-Dindaan dōōñ!” ²³ Ti-Dindaan Yeesu ḡanti ḡ nín bí ni-pu. ²⁴ M nēēñ ni-koko Yeesu Kriisitoo pu.

KORANTI 2

1 Man Pool un Unimboti là m sá Yeesu Kriisitoo kpambalee, nì ti-nabiki Tiimootee di ñmàñ takalda nee kí tī nimbi Unimboti yab bin kòò Koranti tiñkinee nì bin kòkò sá Unimboti niki-til ki kòò Akaayi timmu mun kínee nee. ² Ti-Baa Unimboti nì ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo n̄ ñá-ni tiñan kí tī-ni ñgbansoñfi.

³ Tí nyòñkimaan Unimboti ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo Baa un di sūñ ti-saai ki ñmēntí-ti tikòkò poonee. ⁴ Falaabi bin kòkò jēetí ti-puee, ùñ di ñmēntí-ti, an nín dàá ñá pu ti mun n̄ dū diñmeendi din ti fòòl u-ceeyee kí ñmēen bin mun bí bàá falaa un kamaa poonee. ⁵ Kii Kriisitoo pu ti nín jīñ falaa tikpil tikpil puee, mīñ mbaantiim ní u-puee ti tí fòòl diñmeendi tikpil tikpil. ⁶ Timbi yaa bí ki jīñ falaa yee, an sá nimbi n̄ ká diñmeendi nì difiil pu; ní timbi yaa ká diñmeendee an sá yii ni mun n̄ ká diñmeendi kí ñmā kí ñmēè nì kimotii falaabi bin timbi bī jīñee jutiibi yaa làá bàañ-nee. ⁷ Ti máká ni-pu mbaamomin kun puee ti nyí yii ni mun bí ki jīñ falaa kii ti mun nín bí ki jīñ pu nan ní, an puee ní ni ñūñ kí fōò diñmeendi din bí ki tī-tee mun.

⁸ Nnabiyaamu, ti là ní béé falaa un ti jín Asii tiñkinee. Falaa gbanti n̄n cúú-ti ki lákati ti-pòññu pu, taa n̄n gítí máká yii ti dàá n̄n bí dimañfalin. ⁹ Timbi ti-ba n̄n pééká yii tiba kaa ti bí see ñkúm ní ti dàá kpú. Tin bí nee n̄n bàañ ti-pu an nín dàá ñá pu tí taa dū ti-mákal kí ñá timbi ti-ba pu, ama ti n̄n máká Unimboti un fikiti bitañkpiibee pu. ¹⁰ Úñ di nyánti-ti diniminaamandi kúm gbanti poon, ní ki dàá dàá nyánti-ti. Ní ti cáá dimákal u-pu yii ùñ di dàá dàá gítí nyánti-ti, ¹¹ kun puee ti nyí yii ni bī tūtùñ-ti ñwimmeem poon. Di sá yii kunipaau yaa mēeti-pu ní Unimboti fōò bi-wimmeemee kunipaau dàá dàá pàkà-u u nín ñá tiñan tin ki tī-tee pu.

¹² Kun pu an mōñ-tee di sá yii ti-pòbilij poonee ti nyí yii ti dū dipòbil diba nì mbimbimontiiim min bí circir ki nyánní Unimboti ceeyee ní ki kál duulnyan, cilinjee ni-kansikin. ¹³ - ¹⁴ Taa ti ñmàñ tiboti tiba ki kúti tin ni kàañ ki gbil nee pu. Kòñkonnee naa láá baasii béè-mi ki dóò. Ama ti-Dindaan Yeesu gítintam dalee, ni dàá dàá béé-mi mmontimim. Yaadalee, timbi puee, an dàá dàá mōòkiñ-ni, ní ni mun puee an dàá dàá mōòkiñ ti mun.

¹⁵ Tīñ pu ní m máká ki bàà là kí dīñ ni-cee an nín dàá ñá pu ní ká tiñan mili puee. ¹⁶ M bàà dākafi yii m̄ dīñ ni-cee ní kí nín càati Maseeduan tiñkin, ní boonee kí fátíí tí dīñ ni-cee, ní bàà tūtùñ-mi m̄ níki m-sañkindi kí n̄n cá Juudee tiñkin. ¹⁷ M nín bónti kí còòm m-saññu puee, an sá man di gāā m-bindi ki là kí cù-ñu naaan? Áá m sá unil un nyòkò kaa bī tiboti kí lì yii iin kí fátíí lì yii aayeeyee ní?

¹⁸ Ibaam̄n Unimboti sá m-seeradaanu, m-saññu

ñun boti ti sòòñ nee kaa sá “Iiin” nì “Aayee” ñmāl. ¹⁹ Di sá yii Unimboti Jipoon Yeesu Kriisitoo un boti man nì Siilaasi nì Tiimootee sòòñ ni-cee niinee kaa sá “Iiin” nì “Aayee” ñmāl, ama, u-nee, an péésá “Iiin” ñmanijma ní. ²⁰ Kun puee Unimboti nín p̄oñ tiñyee Yeesu pu ní an sá “Iiin” tiñman. An puee Yeesu Kriisitoo pu ní ti l̄ “Ameen” ki nyòñkí Unimboti. ²¹ Unimboti di bàañ timbi nì nimbi inyaan Kriisitoo ni. Úñ di s̄tì ti-pu Circir Fām. ²² Úñ di dū u-daan̄ku ki ñá ti-pu, ní ki dū u-Fām ki ñá ti-pòbilin kí dākà-ti yii ti sá u-yab u kpáafi ti-wammontiiil ki yòon kí dāá tī-ti fool boon.

²³ Unimboti pu ní m sòòñ ibaam̄n. Kun pu maa dīñ ni-cee Koranti tiñkinee di sá maa là kí yòon ni-pòbilij, m yaa m̄nti ú kpò-mi. ²⁴ Di sá yii taa là kí dū mpon kí dākà-ni ni nín máañ kí fōò kí kíí puee. Ama ti là kí jòò-ni ní n̄n cáá dipòpindi ní, kun puee ni-fookiiu pōò.

2 An pu ní m ká yii an ñāñ m̄ taa dāañ ni-cee kí fátíí tí kòñ-ni kunimbaau. ² Kun puee nimbi di t̄i-mi kunyannyaau, kin m yaa kòñ-ni kunimbaauee, bilab di dàá gítí tī-mi dipòpindi? ³ Kun ȳ-ti m ñmàñ-ni takaldee, di sá maa là kí bāñ kí ká bin bàà làá tī-mi dipòpindee n̄ kòñ-mi kunimbaau, di sá m nyí yii man p̄opindi sá nimbi yal ní ni mun p̄opindi sá ma yal. ⁴ An n̄n sá-mi kunimbaau nì dipòbiildi nì n̄siim ní m ñmàñ-ni takalda, kaa sá kí kòñ-ni kunimbaau pu ní m ñmàñ-ni, ama an sá ní ñmā kí béé dineendi din bulfi m cáá ni-puee ní.

⁵ Unil un di yaa cáañ kunimbaau neeyee, an kaa sá man baba ní u kòñ kunimbaau, u kòñ ki kpáañ ni-kòkò ní. Ama kí taa sòòñ kí càatēe ni-kansikin biba ní u kòñ kunimbaau, ⁶ ni-kansikin kupaaun nín kpáfi kinyòkò ki dáal udaan tafal miñyee ñmānti. ⁷ Kòñkonnee ni máañ kí dūú p̄-u kí tī-u kunyannyaau ú taa gítí kó kunimbaakpañkpaññun. ⁸ An puee m gbāañ-ni ní dākàmaan ni-neendi udaan pu. ⁹ M n̄n ñmàñ-ni tibotee kí cōñkì-ni kí kpèè yii ni tó-mi tiñman puo! ¹⁰ Ni yaa dū unil un kpitii ki pú-uee, ma mun dàá dūú p̄-u. Tiba yaa bí ki sá ní dūú p̄-uee, nimbi puee man dūú pú Kriisitoo n̄miin, ¹¹ an nín dàá ñá pu tí taa yantí Sitaan n̄ jī ti-puee, kun puee ti nyí u-landòkõñu.

¹² - ¹³ M nín bàñ Troowasi tiñkin kí sòòñ Kriisitoo b̄m̄ontiiitee, nì min kòkò ti-Dindaan p̄iiti-mi nsan m̄ sòòñ-tēe, m nín kaa ká m-nabiki Tiiti niinee, m-pòbil kaa sòm m̄ kál niin, an pu ní m yíki bi-cee ki búnti Maseeduaan.

¹⁴ Tí jāam̄ Unimboti Kriisitoo pu, u nín cáá ti mun ki ñāañ u-jajil faalii poon puee, ti nì Kriisitoo nín ñá ubaantee puee u d̄i ti-pu ki gb̄iti ajan kòkò Kriisitoo boti kii talaaluae. ¹⁵ Ti sá kii talaalu un

sófèe ní Kriisitoo cáá tìi Unimbòti. Mìn ní ti tí sá ki tìi binib bin ká difiilee nì bin mun wáŋkèe. ¹⁶ Bin ká difiilee ceeyee an sá bín nsonsofi ñun tìi dimañfalee ní, ama ní ki sá bin wáŋkèe cee nnunnu ñun tìi ñkúmee. Ñma di bàñ kí ñá an tundi gbanti?

¹⁷ Timbi kaa sá kii binib tikpil bin dū Unimbòti boti ki kpánti dibantilee, ti sá ibaamón nib ní, Unimbòti di lèe-ti ki tú. Ti nín ñá ubaanti nì Kriisitooyee pu ní ti sòòn Unimbòti nimiin.

3 Mimmee ti fātìi tí bī dākà ti-ba yii ti ñá tiba deeyaaa? Áa an bàlfi yii tí cáán takaldab bin bi ñmāñ ki pākā-tee kí dākà-ni naaan? Áa an sá yii tí bàlfi-ni ní ñmā takalda kí pākà-ti ní, ali kii biba nín ñáán puee? ² Nimbi Koranti yab di sá takalda un bàá ñma wāl ki kàañee ní takaldee ñmāñ ti-pò-bilin. ³ Bàá ñma wāl yii ni sá takalda un Kriisitoo dī ti-pu ki ñmāñee ní. Waa ñmāñ nì ntakaldamamōn. Ama Unimbòti un bí dimañfalinee Fām di ñmāñ. Waa ñmāñ atañkpee pu, u ñmāñ binib pòbiliñjín ní.

⁴ Kriisitoo puee dimákal din ti cáá Unimbòti puee dee. ⁵ Di sá taa bí yii ti ñūñ kí ñá tiba ti-ba pōŋŋu pu, tin ti yaa ñún kí ñee an sá Unimbòti pōŋŋu di cānti ti ñún kí ñá. ⁶ Kun puee ùn di tìi-ti ñŋmam ní ti sòòn dipoompōndi din u ñee bomōnti-iti. Dipōndi gbanti kaa sá mara un nín sá nì tiŋ-mañmabtee, ama di sá nì Unimbòti Fām tundi ní. Di sá mara kù ní, ama Unimbòti Fām mìn tìi binib dimañfal ní.

⁷ Unimbòti nín nìn ñmāñ u-marab atañkpee puee bi nìn ká u-nyooti. Ní Mooisi mun nimiin nìn kín ki jìl, ní Israyeel yab kaa nìn gítì ñūñ kí kpèè-u. An nyootee sá tin jítée ní. Marab bin bi yaa yintì an cābāñ ñkúmee yaa nìn dómiñ nì kunyaaŋŋu mìn, ⁸ kin ataa aŋa pu ní Unimbòti Fām mìn tìi dimañfalee nyooti kaa máañ ki jítìn mìn. ⁹ An yaa sá yii marab bin dàá cáán ñkúmee pu ní Unimbòti nyooti dómiñ ki jìl mimmee, mana ní Unimbòti Fām tundi din dàá yānti binib n̄ kpánti deedeedambi Unimbòti nimiinee nyooti dàá n̄n jìl dee? ¹⁰ Taa ñūñ kí dū tinyool tin nìn jítée kí ñmāntiñ tin bí nee bàá fiìi. Kun puee tìnee sá tikpaandi ní. ¹¹ Tin bí ki dàá jítée di yaa cáá tinyool mìn nee, kin tin dàá nìn péēbí kí n̄n cée faa!

¹² Ti nín cótì tin pu tikpilee dee. An pu ní ti cáá dipòbil ki sòòn ki cānti tikòkò. ¹³ Timbi kaa làá ñá kii Mooisi nín nìn dū ñŋaabu ki bīñ u-nimiin Israyeel yab n̄ taa kpèè-u kí n̄n cí ŋyunti ñun ní ñwalfee dàá dāá lēēyee. ¹⁴ Bi-landòkò kaa cútì tibòti malaa, ali kii ñŋaabuee dáá gbinti ki liki bi-nimiinee. Di sá yii bi yaa kàañ dipoonkpikil takaldau poonee baa gbil taapu, ali ki dāá sāā dīñee bi-landòkò kaa cútì tibòti. See unil un fōō Kriisitoo ki kíyee baba nimiin ní ñŋaabu bīiti. ¹⁵ Ali ki dāá sāā dīñ bi yaa bī kàañ Mooisi takaldabee an bí kii ñŋaabuee liki bi-landòkò ní baa gbil taapu. ¹⁶ Unil un yaa fōō ti-Dindaan ki kíyee nimiin ní ñŋaabuee lēēkī. ¹⁷ Di sá yii ti-Dindanee, Unimbòti Fām dee, laakin ti-Dindaan Fām yaa bée, niin ní dibatòl bí. ¹⁸ Timbi bin kòkò nimiin ñŋaabuee lēēyee di sá bin pu ní bi wāl ti-Dindaan nyootee. Ní Unimbòti Fām bí ki tūñ ti-ni ditundi ní u-nyooti mun wīnti ti-ni ki cá. Unimbòti Fām nín

ñá ditundi diŋyee dee.

4 An sá tiŋan ní Unimbòti ñá-ti ní ki dū ditundi nee ki ñúbìñ-ti. An pu ní ti-wunti kaa yòtì di-pu. ² Ti fá dibombòndi nì icoo tuuŋŋi, taa ñmāntiñ binib, kaa kpánti Unimbòti boti, ama Unimbòti nimiin ní ti sòòn ibaamón ki cānti ki tükù binib ki nyàab bàá ñma n̄ bée yii tin ti sòònee sá ibaamón. ³ An puee bin wáŋkèe ceeyee Unimbòti boti tin ti sòòn nee sá dibombòndi ní ki tī-bi. ⁴ Kun pu baa fōō-ti ki kíyee di sá Sitaan un sá duulnya nee botiuee jòb-bi ki yānti baa wāl tibomōntiilee nín ñmínti ki dākà-bi Kriisitoo un sá Unimbòti naŋkuee nyooti. ⁵ Taa bī sòòn-ni timbi ti-ba boti, Yeesu Kriisitoo boti ní ti sòòn nì ni yii ùn di sá ti-Dindaan, ùn pu ní timbi sá ni-tòntòliibi. ⁶ Di sá Unimbòti un bí yii: “Ñwalfi n̄ ñmínti dibombòndinee,” ùn u-ba di ñmínti ti-pòbiliñj poon ki yānti ti ká Kriisitoo nimiin Unimbòti nyooti nín jìl miŋyee.

⁷ Timbi bin u dū tibomōntiil tin sá tigaajawanee ki ñúbìñee, ti sá kii aboonee ní taa pōō, ní tigaajawan ká ti-ni, an nín dàá ñá pu binib n̄ bée yii mpoŋkpaan ñun bí ti-ni ki ñáán ditundee nyánni Unimbòti ceeyee, an kaa nyánni timbi cee. ⁸ Falaabi kòkò nì bi-nyòkòm nyiiti-ti, ama ti mun kaa wīl; tiwan tikpil bàkantì-ti, ama ti mun kaa páati ti-mákal Unimbòti pu. ⁹ Bi jì-ti, ama Unimbòti kaa yānti bí cúú-ti; bi líkì-ti kitiñ, ama ti mun kaa kúù. ¹⁰ Baabadalee bi dī-ti kí kpò-ti kii bi nín nìn dī Yeesu puee an nín dàá ñá pu bí ká dimañfal din Yeesu cáayee ti mun nee. ¹¹ Yeesu puee ŋyunti kamaayee ñkúm péēkpàkàn-ti ní. Bàá ti yaa jín falaa ní ki dāa kpū, binib dàá bée yii Yeesu bí ti-ni. ¹² Timbi bí ñkúmin, ama ní ki cābāñ nimbi dimañfal.

¹³ Ali kii Unimbòti takaldau poon nín lī puee yii: “M fōō ki kí an pu ní m sòòn.” Nlandòkò gbanti mbaanti ní ti mun cáá, ti mun fōō Unimbòti ki kí, an pu ní ti sòòn. ¹⁴ Ti nyí un fikiti ti-Dindaan Yeesu ditañkpiilinee dàá dāá fikiti ti mun kii u nín fikiti Yeesu puee, ní kí dāá cáá ti nì ni-kòkò kí kàañ u-cee. ¹⁵ Nimbi pu ní ti jìñ falaa gbanti an nín dàá ñá pu Unimbòti nín tī diyimòol diŋyee n̄ bà bàá ñma, bí kpāfi kunipaau kí jāam Unimbòti tinyooldaan u-ŋanti puee.

¹⁶ An pu ní ti-wunti kaa yòtì, bàá an yaa sá yii ti-wunti tin poon ti bí nee yaa bī nāantì ki sintāaa dimañfapōndi din bí ti-nee dàá n̄n péēpònti ní ki cá. ¹⁷ Kōŋkōnee ti nín bī jìñ falaa un fiìi nee di bī bónti tinyookpaandi tin kaa cáá dikuntil taa ñūñ kí dū ñmāntiñ tibee ki yōnti-ti. ¹⁸ An puee timbi nimikpeeŋu bá tin baa wālee pu ní kaa sá tin bi wāl nee pu, di sá tin bi wālee kaa yúnti, ama tin baa wālee tìñ dàá n̄n péēbí ní kí n̄n cá jaanjaan.

5 Ti nyí yii tiwun tin poon ti kòò duulnya nee poonee yaa kpīyaaa, Unimbòti kpáafi-ti ti-wumpon tiba yilpu, tin sá kii kudii kun ùn u-ba mánee ní ti nín kòò poon jaanjaan. ² Ama kōŋkōnee ti bí ki yáliŋkí ki bàá nyàab kí fōō yilpu wunti tin sá kii kudii kun Unimbòti u-ba mánee. ³ Kun puee taa làá tin nín bí yilpu kaa cáá tiwun. ⁴ Tiŋman timbi bin dáá kòò tiwun nee poonee, ti bí digiñdi nì falaabi poon ní. Ama taa là kí nyā tiwun tin sá taapu doo yatee poon, ti là kí dū yilpu wunti

ní kí dūú biñ tin béeyee pu an nín dàá gá pu ní ti-wun tin kúyee n nín fúuñ tin kaa kúyee poon kí ká dimanfalee. ⁵ Unimbóti u-ba di bí yí ti-wunti n dàá kpántí mín, u-Fám min u tī-tee di dàkà yí u kpáafi tiwammontiil ki yóòn-ti ti dàá dàá fǒǒ.

⁶ An puee ní ti cáá kunyannyaau baabadal. Ti nyí yí ti nín dáá kòò tiwun tin poonee ti dá láá dátíh ti-Dindaan. ⁷ Ti fǒǒ Unimbóti nín lí puee ní ki kíí, taa láá ká nì ti-nimiliñ. ⁸ Ti cáá kunyannyaau an júkufi-ti ti bàà là kí yíkì ti-wunti tin bí nee poon kí cù kí nín bí ti-Dindaan cee. ⁹ Ama tin ti nyàabee di sá bàà ti yaa bí tiwun nee poonaaan, ti yaa nyán ti-naaan, tí fáati-u. ¹⁰ Kun puee an sá yí ti-kòkò n dàá kpáfi Kriisitoo nimiin ú sòòn ti-bóti ti nín kál duulnya poon ki dū ti-yuntiñu ki gá diñyee, an yaa sá ikpitaana, an yaa tí sá tiñanaaan, ní ú pà bàá ñma u nín máań tipaal tiñyee.

¹¹ Ti nín fāñkí Unimbóti puee ní ti bí ki nyàab binib n fǒǒ-u kí kíí. Unimbóti wál-ti mín pílpil, m nyí yí ni mun nyí ti-pu mín ni-pòbiliñ poon. ¹² Kaa sá ti là kí fātíi tí pàkà ti-ba ni-cee, ti là kí pō-ni nsan ní nín mòòn ti-pu ní. Mín ní ni ñhùn kí ká tiba kí kíí bin di bí ki sòòn bi-nyommu poon tibóti fam ki kánti tinyool ama ní bi-pòbiliñ poon kúnee. ¹³ Bi yaa yí-ti biwaatiibaaa, an sá Unimbóti pu ní bi yí-ti mín. Bi yaa tí yí-ti binimontiibaaa, an sá nimbi paatii ní. ¹⁴ Kriisitoo neendi di jín mpaan timbi pu, timbi bin nyí yí unibaanti di kpí ti-kòkò puee, mimmee ti-kòkò kpí dee. ¹⁵ Un di kpí ti-kòkò pu an nín dàá gá pu bin bí dimanfalinee n taa niñ bí ki tī bi-ba, ama bí nín bí ki tī un kpí ki fikiti bi-puee.

¹⁶ An puee taa ti kpéé ubo nniyaamin. Ki kpáań doooyee ti yaa nín kpéé Kriisitoo nniyaaminaan, kòñkònee taa ti kpéé-u mín. ¹⁷ Un nì Kriisitoo gá ubaantee kpánti unipoon dee, tin sá tikpikilee jíti, tipon di kíi ki bí. ¹⁸ Unimbóti di gá mín kòkò. U dī Kriisitoo pu ki yánti ti nì u kpíiki ní ki dū ditundi nee ki gá ti-ñaan yí tí cáań binib u nì bi n kpíiki. ¹⁹ Di sá yí Kriisitoo pu ní Unimbóti dī ki cáań binib ní u nì bi kpíiki, kaa fātíi tó bi-kpitii in bi ñee pu. U dū dikpiikil gbanti tundi ki gúbíh-ti tí sòòn nì binib.

²⁰ An puee Kriisitoo nyòkòpu ní ti dàá sòònee ali kii Unimbóti u-ba di dī timbi pu ki yí-nee. Ti dū Kriisitoo ki gbáam-ni, ní kíí kí yánti ni nì Unimbóti n kpíiki. ²¹ Timbi kòkò puee, Unimbóti yánti Kriisitoo un kaa gá ikpiti ki kée fǒǒ timbi kpitii, an nín dàá gá pu, u-puee tí kpánti deedeedambi Unimbóti nimiinee.

6 Di sá yí timbi nì Unimbóti di bí ki tūn ditundi, an pu ní ti mée-ni yí ní taa yánti diyimool din ni fǒǒ u-ceeyee n gá fam. ² Unimbóti lí u-takaldau poon yí: “M-niti yuntiñyee m nín pílfíh-si, m nín tútuñ-si difil wiññu a ká difil.” An puee Unimbóti niti yuntiñu sée, difil wiññu sée.

³ Taa là kí bàkañ-ni bàà tiba nì tiba poon, an nín dàá gá pu ubo n taa ká ibòkpiti iba ti-tundi nee pu kí lée. ⁴ Ama ti péédàkà ti-bimbim kòkò poon yí ti sá Unimbóti tontonliibi ní, ní ki jín kimotii tikpil, falaabi nì kunimbaau nì diniminaamandi poon.

⁵ Bi gbáa-ti ki càn-ti ki pùntí sarka, ki mée tijáti ki tòò ti-pu, ki yánti ti tūn atuun ñin pòoyee, taa kán-

ti ngeem, kaa jín tijin. ⁶ - ⁷ Ti-nyañkanti nì ti-nyil nì kimotii nì ti-niti nì Circir Fám pòññu nì dineem-baamondi, nì Unimbóti bóti tin sá ibaamonee nì u-pòññu ní ti cáá dàkà-bi yí ti sá Unimbóti tontonliibi. Ti-deedeeu di sá tjanjawan tin ti cáá jáyee, nì tin ti cáá cí ti-bee. ⁸ Nyunti ñubóee bi tì-ti tinyool, ní nyunti ñubóee bi kòntí-ti icoo; nyunti ñubóee bi sòòn ti-pu tin ñanee, ní nyunti ñubóee bi sòòn ti-pu tikpitiil mun. Bi kpéé-ti kii binyimondambee ama ní ti mun sòòn ibaamón. ⁹ Bi kpéé-ti kii bàà ubo kaa nyí-tee, ama ní bàà ñma nyí-ti; bi kpéé-ti kii bin dàá kpúee, ama ní ti mun kaa kúu. Bi dátí ti-tafaliñ, ama ní kaa kù-ti. ¹⁰ Bi kòntí-ti kunimbaau ní timbi bí dipòpindin. Bi kpéé-ti yí ti sá bisoodambi ama timbi di tī binib tikpil Unimbóti gaajati, bi kpéé-ti yí taa péécáá tiba nì tiba, ama ní ti mun di cáá tikòkò nì tikòkò.

¹¹ Nimbi Koranti yab, ti sòòn-ni ti-poon bóti kòkò ki píiti ti-pòbiliñ ki tī-ni. ¹² Timbi píiti ti-pòbiliñ ki tī-ni, nimbi di kaa píiti ni-yañ. ¹³ M bñ sòòn-ni kii ubaati nín sòòn nì u-biyaamu puee ní, kii ti nín neeñ-ni miñyee puee, píitimaan ni-pòbiliñ kí tī-ti.

¹⁴ Ni nì binib bin kaa nyí Unimbótee n taa kpáfi kí gá ubaanti. Nnyòopee ñuloñu di bí tin bí deedeeyee nì tin kaa bí deedeeyee kansikin? Mana ní dibombondi nì ñwalfi ñhùn kí kpáfi?

¹⁵ Mana ní Kriisitoo nì Sitaan ñhùn kí pèeñ kinyòkò? Áá ba nyòopeeñu di bí unimbótinoool nì un kaa nyí Unimbótee kansikin ní? ¹⁶ Mana ní Unimbóti nì awaa ñun kí pèeñ kudii? Timbi sá Unimbóti un bí dimanfalinee diiku ní, ali kii Unimbóti u-ba nín lí puee, yí: “M dàá nín kòò m-nikitil cee, ní kí nín còom bi-kansikin, man di dàá nín sá bi-Nimbótiu, ní bñ n nín sá man nikitil.” ¹⁷ An pu ní Unimbóti lí u-nikitil yí: “Ní nyà binib nee kansikin kí gantimaan ni-ba, kí taa gbēetin sá ti-jòkòndee, ní man n nín fǒǒ-ni, ¹⁸ kí nín kíi ki sá ni-Baa, ní ni mun n nín kíi ki sá man jipombi nì m-bisalib. Ti-Dindaan ipon kòkò daan di lí mín.”

7 Nnabiyaamu, an nín sá yí timbi ní Unimbóti pòòn apoon gbantee, tí fámaan atunjkpiti ñin kòkò bíil tiwun nì kinañee, kí fāñkí Unimbóti kí nyánti ti-pòbiliñ poon tikpiil kòkò kí nín bí circir.

² Ní dū ni-pòbiliñ kí tīimaan-ti, di sá taa yíntiñ ubo ni-kansikin, kaa bíil ubo ni-kansikin, kaa jín ni-kansikin ubo. ³ Kaa sá m là kí wòòn-nee pu ní m lí mín, di sá m péelí doooyee yí ni kó ti-pòbiliñin tiñan, bàà dimanfalinanaan, ñkúminanaan, ti dàá nín gbínti ki bí mín ní. ⁴ M cáá dimákakpaandi ni-pu, ni-bóti mōn-mi tikpil. Ti-falaabi poonee, dipòpñkpaandi din m cáá ni-puee tī-mi kunyannyaau.

⁵ Di sá yí ti nín bāań Maseeduaanee, taa gbíl mmon, ti kánti agín kòkò nì ñi-bul ní timbi ti-ba bí kujaaun ní ti-pòbiliñ poon gbí tifaandi. ⁶ Ama Unimbóti un tī bin wunti yótèe kunyannyaau tīiñ-ti kunyannyaau nyunti ñun ní Tiiti bāań ti-ceeyee. ⁷ Kaa sá u nín dómíñ ti-ceeyee ñmanñma pu ní ti ká kunyannyaau, ama u nín máafi-ti nimbi ni-ba nín tī ú mun kunyannyaau kuñyee pu. U máafi-ti ni nín mò ki nyàab kí bàà gítí ká-mee, nì ni nín bí ki yáliñkí m-pu miñyee, an di gítí móòkìh-mi ki lákatí.

⁸ An puee takalda un m nín ñmān-nee yaa nín

kòn-ni kunimbaauaaa, an kaa ti páb-mi kɔŋkɔn-nee, tin bàà làá páb-mee di sá m ká yii takalda gbanti nín kòn-ni kunimbaau nyunti ɔubɔ poon fi-iyee. ⁹ Ama kɔŋkɔnnee an móokiñ-mi, an kaa sá an nín kòn-ni kunimbaauee, ama an nín kpánti ni-bimbimee pu, mimmee timbi kaa ɔá-ni ikpiti iba dee, an sá Unimbɔti di dī ni-nimbaaku pu ki ɔíññi-ni u-cee. ¹⁰ Kun puee kunimbaau kun Unimbɔti kɔntí binibee cāabiñ dibakpañtil ní, ní unil n ká di-fiil, ní kunimbaauee kaa ti páb-u. Ama kunimbaau kun kaa nyánni Unimbɔti ceeyee cāabiñ ɔkúm ní. ¹¹ Ni ká Unimbɔti nín kòn-ni kunimbaau kuɔyee nín cááñ-ni tiɔan tiɔyeeyaa! Ni kíñ ki ɔúb Unimbɔti boti mmɔntiimin, ki kíñ ki bī gbāam ni-bɔkpil pu. Tikpitiil tin ɔee kaa móokiñ-ni, ni kíñ ki fàŋkí Unimbɔti, ní an júkufi-ni ní ká-ti; ní ni kíñ ki cáá difaŋgiil, ki kíñ ki wál yii an máań bí dáal ikpiti-daan tafal. Tin ni ɔá nee puee ni dáká yii naa bí tibɔti gbantin.

¹² An puee m yaa nín ɔmān-ni takaldee, an kaa sá un ɔá ikpitee pu, kaa tí sá un bi ɔá ikpitee mun pu. Ama ti là ní ká difaŋgiil din ni cáá ti-puee Unimbɔti nimiin ní. ¹³ An di tī-ti kunyannyaau.

Tiiti nín bāanee an kaa sá kunyannyaau ɔmaniɔma ní ti ká, ama ti ká dipɔɔpiŋkpaandi mun, kun puee an móokiñ-u tikpil kunyannyaau kun ni-kɔkɔ tī-u ni-cee niinee. ¹⁴ Kí wàatí ú dáań ni-ceeyee, m nín tī-ni disindi u-cee, ní naa kòn-mi icoo kii m nín péé sòon-ni ibaamɔn baabadal puee. Míñ ní disindi din m tī-ni Tiiti ceeyee an cūti ki kāl deedee.

¹⁵ U yaa téeti ni-kɔkɔ nín nín tó-u min min, ki pílfiñ-u, ki fǒǒ-u min min nì tifaandi yókóyókóee, ní dineendi din u cáá ni-puee mòtíi wíntí. ¹⁶ An móokiñ-mi tikpil kun puee kɔŋkɔnnee m kíñ ki cáá ni-pu dimákal tikɔkɔ poon.

8 Nnabiyaamu, ti là ní béé Unimbɔti nín ɔá tiɔan tin ki tī Kriisitoo nikitij ɔin bí Maseedu-aaanee ɔi tún ditundi diɔyee. ² Bi nín bí aɔiñ tikpil poon, ama ní bi-pɔɔpindi nín gítí lákati; an yānti ní min kɔkɔ bi sá bisoodambee bi dáká bi-niti an nyāŋkí. ³ M lēēbi-móoŋɔu yii bi tī nì dipɔbil diba min bi ɔúnee ali ki jítiñ min bi ɔúnee pu kpataaa. ⁴ Bi gbāam-ti tikpil, yii tí péēpō bí mun diyimɔl bí tō tootoo kí tūtuñ Kriisitoo yab bin bí Juudeeyee. ⁵ Bi tī ki jíti min pu timbi bàà dákafēe, di sá yii bi dá láá péé ki dū bi-ba ki tī ti-Dindaan ki wāatí ní ki ɔá Unimbɔti nín là puee, ki dū bi-ba ki tī ti mun. ⁶ An pu ní ti gbāam Tiiti yii ú gítíni ni-cee kí tī-ni kunyannyaau ní púntí ni-tootoo un u nín tī-ni kunyannyaau ni kílee kí tō nì tiniti. ⁷ Ni cáá tikɔkɔ nì tikɔkɔ: ni cáá fookii, ki nyí disoondi, ki cáá dinyil, ki cáá difaŋgiil tikɔkɔ pu, nì dineendi ti mun pu, an puee ti là yii ní dū tin kɔkɔ ni cááyee kí dáká tootoo ɔee poon ni-niti.

⁸ Kaa sá kí páb-ni pu ní m bī lí míñ, ama m bī máafi-ni biba faŋgiil ní, ni mun n ɔmā kí dáká ni-neendi nín sá ibaamɔn puee. ⁹ Kun puee ni nyí ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo yimɔl din u pú-tee. Ún un sá ugaajee ɔíñ u-ba usoodaan, timbi n kpánti bigaajab ún soodaŋku pu.

¹⁰ Man nín ká tin tibɔti nee poonee ní m là kí tükù-ni: m ká yii an ɔāñ ní níki ni-tundi din ni nín kí jiilee, kun puee nimbi di nín péé péé ki kánni

an landokɔŋu ní ki nín péé ki tó mun. ¹¹ An puee kɔŋkɔnnee ní púntímaan ni-tundi gbanti, an nín dáá ɔá pu bí dáá ká min ni lēēni-pɔbilij poon yii nín dáá ɔee, ní púntí kí ɔá ni-pɔŋɔu nyókɔm. ¹² Ni yaa làá tī tiba nì dipɔbil dibee, an kaa sá ni nín dáá tī kuɔyee wíŋɔu di sá tiba Unimbɔti cee, ní tī min nyókɔm ni ɔúnee di sá.

¹³ An kaa sá yii ní dū tin ni cááyee kɔkɔ kí jòon bin kínee kí ɔmíntí ni-ba, ama an máań un bi tútuñee nì un tútuñ-uee kɔkɔ n nín ɔmā ní.

¹⁴ Kɔŋkɔnnee ni cáá tikpil kí ɔmā kí tútuñ bin kaa cááyee, ní daliŋkin ní ni mun yaa lóoyee ní bí mun n jòon nimbi, míñ di dáá yānti ni-kɔkɔ n ɔmāntí.

¹⁵ Ali kii Unimbɔti takaldau poon nín lí puee yii: “Un fāā tikpilee kaa cáá ki lákati, ní tiba kaa lóo un fāā fiíyee.”

¹⁶ M jáam Unimbɔti un di tī Tiiti difaŋgiil ni-pu kii ti mun nín cáá ni-pu miɔyee. ¹⁷ Ti nín bālfí-u yii ú cù ni-ceeyee, u kí-ti yii u dáá cù, ali gba ún u-ba nín péēbónti yii u dòon ni-cee. ¹⁸ Ti dū u nì kinabiki kin ɔá dituŋkpaandi Unimbɔti boti sòontam poon, Kriisitoo nikitij kɔkɔ pàkà-uee, ki túnni ni-cee. ¹⁹ Kriisitoo nikitij mun gítí lēē-u yii ú cēēñ-ti tí cáá tootoo un ti ɔá nì tinitee kí cūnni Jeerusaleem. An di dáá dáká ti nín neeń kí tútuñ ti-jutiibi puee ní kí tī ti-Dindaan tinyool.

²⁰ Taa là biba n nín bí ki sòon ki bíl-ti kunimigbaau kun ti yòon kí cáá yàkatí binib nee pu.

²¹ Ti là yii tin ti ɔāanee n nín ɔāñ ti-Dindaan ceeyaaa kí nín ɔāñ binib mun cee.

²² Ti túnni-bi ni-cee bi nì ti-nabiki kiba kin ti cɔŋkí ɔfunyom tikpil ki ká yii u cáá difaŋgiil tikɔkɔ poonee. Ama kɔŋkɔnnee, u gítí mòtíi ká difaŋgiil dimákakpaandi din u cáá ni-puee pu. ²³ Tiiti ún sá man tɔntɔnjuti ní ni-cee, bin kínee, Kriisitoo nikitij di túnni-bi ní bi-bimbim tī Kriisitoo tinyool.

²⁴ Dákàmaan-bi ni-neendi, Kriisitoo nikitij n béé ibaamɔn yii ti cáá nsan kí nín fāal ni-pu.

9 An kaa bālfí m gítí ɔmā-ni takalda kí tükù-ni ti nín máań kí tútuñ Kriisitoo yab bin bí Juudeeyee puee. ² M nyí ni-landokomontii pu, m tī-ni disindi Maseedu-aaan yab cee ki tükù-bi yii doooo jiil ní nimbi nnabiyaamu Akaayi yab bónti, ní ni-faŋgiil tī binib tikpil kunyannyaau. ³ An pu ní m dū nnabiyaamu nee ki túnni ni-cee, an nín dáá ɔá pu disindi din m tī-nee, bí lafun ká yii ni máah-dee, kí lafun bónti tikɔkɔ kii m nín tükù-bi yii ni bónti miɔyee. ⁴ An yaa sá fam, man nì Maseedu-aaan yab biba yaa táań ki bāań ní naa láá bónti kí dóoyee, ti-mákal din ti cáá ni-puee dáa kpánti-ti icoo ní, icoo gbanti dáá jī kí kpāań ni mun. ⁵ An puee ní m meēnnabiyaamu nee bí péēñ timbi kí dáań ni-cee. Ní bónti kí ɔá ni-niti tin ni pòon kí ɔee, man dáa bānee, an bónti dee. Míñ di dáá dáká yii ni tī nì dipɔbil diba, naa tī ki yáliŋkí.

⁶ Téetímaan yii un yaa búl fiíyee dáa tí cēē fiíi ní, ní un búl tikpilee mun dáa tí cēētikpil. ⁷ An puee bàà ɔma n tī min u-pɔbil fáati ú tīyee, án taa nín sá nì kunimbaauaaa dipabil boti, kun puee Unimbɔti neeń un tī nì dipɔpindee ní. ⁸ Unimbɔti cáá mpon kí tī-ni tiɔan kɔkɔ nì ti-nyókɔm tikpil tikpil, an nín dáá ɔá pu ní nín cáá baabadal tin kɔkɔ ni yaa lēē án lákati ní nín cáá tūñ atummonti

kòkòee. ⁹ Ali kii Unimbòti takaldau poon nín lí puee yii: “Un gáán biwɔfib tinitee, Unimbòti dàá biìñ u-boon ní u-niti ñ nīn péébi kí cá.” ¹⁰ Unimbòti un tì ukpaal iwambool, kí tì tìjikaalee, dàá tī-ni iwambool kòkò nì i-nyòkòm kí yàntì í lòòn, an nín dàá gá pu ni-niti ñ lòòn abimòntee. ¹¹ U dàá yàntì ní nīn sá bigaajab kí ñmā kí nīn gáán tiniti, an nín dàá gá pu binib tikpil ñ nīn jáám Unimbòti tin ní gáán kí tì-bi ti cāabíñ-bee pu. ¹² An kaa sá Kriisitoo yab bin lóò tibee ñmaniñma ní ni-tundi din ní gááneee tútuñ, ama an yàntì binib tikpil jáám Unimbòti múmul. ¹³ Ni-tundi din ní gááneee di dàkà binib bin ní ní sée, ní kí yàntì binib nyóŋkí Unimbòti ní nín tó Kriisitoo bómòntiiti puee, ní kí nyóŋkí Unimbòti ni-niti tin ní gáán kí tì bīñ nì bin kòkò kaa cááyee. ¹⁴ Bi dàá mèè ni-pu nì dineeŋk-paandi, kun puee Unimbòti bīñ ni-boon an kaa cáá bí mǎafi. ¹⁵ Tí jáammaan Unimbòti u-pòtam nín kaa cáá jutee pu!

10 Man Pòol m-ba, m dū Kriisitoo basintil nì u-niti kí sǎŋkí-ni, man un ní lí yii m yaa bí ni-cee m-nyòkò pòfi, ama ní m yaa bīñ ndan m sòòn nì mpònee. ² Tin m mèe-nee di sá, m yaa láá bāán ni-ceeyee, ní taa láá yàntì m tǎā kí bīkì ni-kan-sikin biba pu, kun puee m nyí yii m yaa láá bāán, see m dáá tǎā kí bīkì bin lí yii ti-bimbim nì ti-bòti tin ti dàkèe sá nniyaaminee pu. ³ Tiñman ti lafun sá binib, ama dikòndi din poon ti bí nee, taa jáá nniyaamin. ⁴ Di sá tìjanjawan tin ti cáá jááyee kaa sá binib nín móò tiyyee, ama an sá mpòn ñun nyánní Unimbòti ceeyee ní, ní kí bīl ipòn in pu binib mákéee. Ní ti cáá kpìtì bi-nyimòmbòti, ⁵ nì alambil ñin kòkò bi cáá kaa là kí béé Unimbòtee, an ní ti cáá cútí binib landòkoi kí gīntiñ-bi bí nīn tó Kriisitoo. ⁶ Ti bónti kí cí nyunti ñun nimbi yaa láá dū ni-ba kòkò kí tī Unimbòtee ní tí dáá dáal bin bin kaa tó Unimbòtee tafaliñ.

⁷ Ní nīn kpèémaan tiwan ti-pú, un yaa nyí u-ba pu yii u sá Kriisitoo yòuee, ú béé tiñan yii ti mun sá mīn ní. ⁸ Bāá m yaa bī mòòn kí lákatí yii ti-Dindaan tī-ti mpòn tí dū kí tútuñ-ni nnimbotisan poon an kaa sá kí gá-ñi tikpiilee, an kaa cáá-mi icoo! ⁹ Kaa sá m nyàab kí nīn ñmà takaldab kí fǎantí-ni, ¹⁰ kun puee binib lí yii man Pòol m yaa bí ndanee, takaldab bin m ñmèe poonee, m sòòn-ni an pòò kǎŋkañ, ama ní m yaa bāán ni-ceeyee ní m-nyòkò ñ pòfiñ, ní m-bòti kaa ti bí tiban. ¹¹ Bin bin dàkafi an landòkòŋuee ñ béé yii ti nín yaa bí ndan ti sòòn ti-takaldau poon an pòò miyyee, mīn ní ti yaa péētí bí ni-nimiinee, ti dàá sòòn.

¹² Taa là kí dū ti-ba kí ñmàntiñ kii biba nín pàkà bi-ba min kí càñ bi-ba kí ñmàntiñ min bi lèe, an sá digbaandi ní. ¹³ Timbi kaa càñ ti-ba min taa bānee. Unimbòti nín yóòn tí tó kí gbèeñ nimbi nyòkòmee di sá ti túñ kí bāñ ni-cee nee. ¹⁴ Timbi kaa lákatí laakin an sá ti sòòn kí gbèeñee pu. Mīn ní taa tí ñhùn kí gbèeñ nsanni kí taa bāñ-ni. Mīn pu ní ti péé kí dómíñ ni-cee kí sòòn nì ni Kriisitoo bómòntiiti. ¹⁵ An puee taa lákatí ti-gbeennyòkòm pu, taa tí pàkà ti-ba biba tuuñ pu. Ama ti-mákal di sá yii ni-fookiiu yaa bī wiintée, ti nín túñ ditundi ni-cee kí gbèeñ laakiyyee an níkí kí cù nyòkòpu tikpil. ¹⁶ Boonee ní ti dáa ñhùn kí cáá tibómòntiilee

kí cùnñi ntimu mun bí ni-nyòkòpu ubò kaa láá cùtèe, kí taa nīn fòol atuun ñin biba túñ laan sá bí tóee nyooti kí gà ti-biñji.

¹⁷ An ñmàñ Unimbòti takaldau poon yii: “Un pàkèe ñ pàkà ti-Dindaan.” ¹⁸ An kaa sá a yaa bí kí pàkà a-bee di dàkà yii a lafun máan kupampakau, see sii un Unimbòti pàkèe.

11 M yaa gbínti kí sòòn kii uwaatee, ní jīmaan m-pu kimotii, ní lafun jīman-mi kimotii! ² Maa mó ni-pu kii Unimbòti nín kaa mó ni pu puee. Ní sá kii usapòonee ní m mòmni-ni kí yóontí ní nīn bí circir kí mōñ uninjabaanti, ùñ di sá Kriisitoo. ³ Ama ní m fǎŋkí, ubò ñ taa láá dáá cúú ni-landòkoi kí lábití kí yàntì ní fá Kriisitoo un ní nòó ibaamòn nì dipòbil díbee, kii ukoobu nín ñin kíil Eefa puee. ⁴ Kun puee ní jīn kimotii kí fòol bin dòòn kí sòòn-ni Yeesu ubò pu, kaa sá un timbi sòòn-ni nee, kí fòol ñfām miba min kaa sá Unimbòti yam min ní fòoyee, mīn ní ní tí fòol tibòcan ti-ba mun kí kíikí.

⁵ M pàkà yii bīñ bin ní yī akpambamòntee kaa jítìñ-mi. ⁶ Nì min kòkò ní maa ñhùn kí sòònee, m nyí Unimbòti bóti. Ti dàkà-ni mīn ñfunyòm kupaa nimbi ni-ba ká mīn.

⁷ Mimmee, m nín cáán Unimbòti bóti kí sòòn ni-cee faalaa kí sīnti m-ba taapu nimbi ñ yīkí yilpuee, m yīntàaa? ⁸ M nín dómíñ ni-cee kí sòòn Unimbòti bótee, Kriisitoo níkitiñ ñiba di pà-mi, m nín fúkuñ bīñ ní kí cáá tútuñ nimbi. ⁹ M nín ñin bí ni-ceeyee, maa ñin báká ubò pu, animil nín ñin lóò-mee nnabiyaamu mun ñin nyánní Maseeduaneee di ñin cáán-mi tin kòkò ñin lóò-mee, ní m ñhúb m-ba kaa báká ubò pu bāá tiba poon, kí dàá ñin péēgbínti ñhúb m-ba mīn kí nīn cá. ¹⁰ M sòòn-ni Kriisitoo baamòni in bí m-nee ní yii: Akaayi tiñki kòkò poon ubò kpá kí lēēan nyandee m-pu. ¹¹ Maa neeñ-ni naaan, ba pu ní m lí mīn? Unimbòti nyí yii m neeñ-ni.

¹² Min m gáán nee, m dàá ñin péēgbínti kí gáán mīn ní, kí kpìtì biñmatinliibi bin mun là kí ñin pàkà bi-ba kí lí yii bí sá akpambal kii timbee dàkatam. ¹³ Binib gbantee kaa sá akpambal, bi móntí yii bí tūñ Unimbòti tundi ní kí gīntí bi-ba Kriisitoo kpambaliñ yam. ¹⁴ Tinee kaa sá maa-maaci bóti kun puee Sitaan u-ba ñhùn kí kpántí ñwalfi tūuñju. ¹⁵ An puee an kaa sá atulum yii u-tòntòntiibi mun ñhùn kí gīñ bi-ba kii bitòntòntiibi bin bí deedeeyee. Unimbòti dàá dáal bi-tafal bi-tuuñji nín sá miyyee ní.

¹⁶ M gítí būsí kí tükù-ni yii ní taa dàkafi yii m sá uwaati, ni yaa tí dàkafi yii m sá uwaataaa, ní jī-mi kimotii an pu, kí yànti man mun m pàkà m-ba fīi. ¹⁷ M nín bī lí pu nee an kaa sá ti-Dindaan di bí yii m nīn sòòn kí pàkà m-ba mīn, m bī sòòn kii unil un yil lábitèe ní. Kun puee m cáá tin pu ní m dáá sòòn kí pàkà m-bee. ¹⁸ Binib bí kí pàkà bi-ba duulnyan doo wanti pu, an pu ní man mun bī pàkà m-ba. ¹⁹ Nimbi di bí yii ní cáá iciin ama ní kí jīn kimotii biwaatiibi pu an mōñ-ni. ²⁰ Bi cáá-ni kí sàantí kii iyumbuee, kí jīn ni-pu, kí kíil-ni kí kpèe-ni fam, kí fátí-ni itampa, ní ní jīn-bi kimotii. ²¹ An sá icoo ní yii timbi kaa cáá mpòn kí ñmā kí gá-ni mīn.

Ubo yaa n̄h̄n̄ kí pàkà u-ba tiba puee, man mun n̄h̄n̄ kí pàkà m-ba, m b̄i sòh̄n̄ n̄waatiyaamin dee. ²² Di sá an nibeeyaa yaa dákà bi-ba yii bi sá Ee-bruyaaa, man mun sá Eebruja ní, bi yaa bí yii bi sá Israyeel yabaaa man mun sá Israyeelja ní. Bi yaa bí yii bi sá Abraam naantiibaaa man mun sá Abraam naantiiu ní. ²³ Bi yaa bí yii bi sá Kriisitoo tontonliibaaa, man di nín sá ki jítiñ-bi, m b̄i sòh̄n̄ n̄waatiyaamin dee. M tún ditundi ki jítiñ-bi. Bi p̄iinti-mi sarka múmul ki jítiñ-bi, bi gbán-mi ki jítiñ-bi, m j̄eeti nnaabu n̄un sá n̄kúmeeyee ni múmul ki jítiñ-bi. ²⁴ Juuda yab gbán-mi anaalab diba kpá imuŋku ili n̄funyom miŋmoo. ²⁵ Bi gbán-mi ndo n̄funyom mita, bi yáŋki-mi atan̄kpee kí bàà kpò-mi diba, n̄funyom mita ní n̄galiŋfi múl nnyimin nnyim bàà làá yòoñ-mi, ki gbínti dalba nnyimin n̄wiiñ pu n̄i kunyeeu. ²⁶ M-saŋkiŋŋi n̄in m c̄oñm̄ tikpilee poonee, m kánti diniminaamandi im̄oonyiŋbeen ni, ki kánti diniminaamandi biyip̄oðdambi cee, ki kánti diniminaamandi m-jutiibi Juuda yab n̄i bin kaa sá Juuda yabee cee, ki kánti diniminaamandi n̄timu poon n̄i kup̄ooun, m kánti diniminaamandi tiŋku pu, n̄i bin mónti yii bi sá Kriisitoo yabee cee. ²⁷ M tún atuun ki ḡi, ki ká diniminaamandi ki jín falaa, kaa ḡeèh̄, n̄kum n̄i nnyinnyoo cúú-mi, m gbínti n̄kum múmul, tiwool cúú-mi ti-wampeeŋkaal kpá m̄ p̄eèñ. ²⁸ Falaabi tikpil k̄in maa l̄i; baabadalee Kriisitoo nikitij kòkò boti sá-mi diwan̄gul ní ki nyim̄ m-pu. ²⁹ Un kaa p̄ooyee puee see man mun n̄i n̄in bí kii ùn-uee kí taa n̄in p̄o; ubo yaa líti ikpitinee, man ní an wù p̄òp̄òl.

³⁰ An yaa sá m̄ pàkà m-bee, m-wofii pu ní m bàà pàkà m-ba. ³¹ Unimboti ti-Dindaan Yeesu Baa yindi n̄ ká inyòŋki kí n̄in pééca, di sá u nyí yii tin m sòh̄n̄ nee maa mónti. ³² M nín n̄in bí Damaasee, ḡomina un n̄in bí uboti Areetaasi yuntiŋuee n̄in yanti u-sooŋab yulfi kitiŋ gundi punyommu caŋin ki nyàab kí cúú-mi, ³³ ní m-boobi dū-mi ki n̄a kukabikun ki dūu n̄aatiñ n̄i n̄gm̄ii digundi t̄ok̄or̄ou pu, ní m n̄gm̄ati.

12 M̄in puee m̄ n̄in lámintáa! An kaa t̄utuñ-ni. M dáa t̄ukù-ni ti-Dindaan nín yanti m ká tiŋyee. ² M nyí kijapaai kiba u n̄oó Kriisitoo an n̄in yòoñ-u ki j̄omiñ kutagboŋu yilpu yilpu f̄oŋŋŋ Unimboti cee abin diba kpá saalku s̄eé, (ama maa nyí yii u n̄in j̄om̄ n̄i u-wuntaaa, an kaa sá n̄i u-wunti, Unimboti baba di nyí.) ³ Tiŋman m nyí yii ki-japaayee n̄in j̄om̄ ali yilpu beelin, (ama maa nyí yii an yaa n̄in sá n̄i u-wuntaaaa, an yaa kaa sá n̄i u-wunti see Unimboti di nyí.) ⁴ Niin ní u gb̄il̄ tiboti tin unil kaa n̄h̄n̄ kí f̄atiñ ḡiñ-ti kí l̄eè, kaa máa n̄i kí dū-ti kí t̄ukù ubo m̄uee. ⁵ An japaakee pu ní m máa n̄i kí n̄in láminti, kaa sá man m-ba pu, m yaa làá tí lámintáaa, see m-wofii pu. ⁶ M yaa bàà là kí pàkà m-bee, maa bàà sámaan uwaati, m bàà sòh̄n̄ ibaam̄on ní, ama maa là kí pàkà m-ba kun puee maa là binib n̄i d̄akafi m-pu n̄kpaam̄in bi nín w̄al m n̄aáan tiŋyee n̄i tin bi gb̄il̄ m sòh̄neeyee pu.

⁷ Kí w̄aati m̄ taa dū tin Unimboti nyanti ki d̄akā-mi an kaa cáa bi máaf̄ee kí n̄a dilambilee, u dū iween iba ní ki n̄a m-wunti pu, i sá kii Sitaan t̄uŋŋuee ki gb̄aa-mi an nín dáa n̄a pu m̄ taa nín cáa dilambilee. ⁸ N̄funyom mita ní m mēeti-Din-

daan iween gbanti pu, yii ú l̄eè-i m-pu. ⁹ Ní u k̄i-mi yii: “M-n̄anti tin m n̄aáan-see n̄m̄anti kí t̄ikiñ-si a-weenin, kun puee sii w̄ofii pu ní man di kí dákà m-p̄oŋŋu.” M̄in puee an m̄oñ-mi m̄ n̄in pàkà m-ba m-wofii pu, an nín dáa n̄a pu Kriisitoo p̄oŋŋu n̄ n̄in t̄uñ m-pu ditundee. ¹⁰ An pu ní m-wofii boti m̄oñ-mi. Bi nín s̄i-mi puee, n̄i falaa un m j̄iŋee, n̄i bi nín p̄ab-mi puee, n̄i diniminaamandi din m k̄ant̄ee, Kriisitoo pu ní t̄in kòkò bàñ m-pu m̄in, kun puee iw̄ofii yaa kó-mee, m̄in ní m k̄anti m̄pon.

¹¹ M yaa b̄i sòh̄n̄ kii uwaatee, nimbi di yanti m sòh̄n̄ m̄in, di sá yii nimbi di bàà máa n̄i kí pàkà-mi. Bàa m yaa kaa bí tibanaaan, ni-kpambam̄ont̄iŋee kaa jítiñ-mi tiba n̄i tiba poon. ¹² Maamaacib n̄i tidaandi tin Unimboti p̄oŋŋu yanti m n̄a n̄i kimotii ni-ceeyee dákà yii m sá Yeesu kpambal. ¹³ Ba ní m n̄a kí t̄i Kriisitoo nikitij n̄in k̄iŋee ní kaa n̄a kí t̄i nimbi. Tin baba maa yanti ní n̄a kí t̄i-mee di sá n̄i nín kaa kp̄iñ-mee, an puee ní dū m-ȳintitam kí p̄o-mi!

¹⁴ M tí bónti kí d̄aáñ ni-cee ntataatiim, nimbi di kaa làá n̄in ȳi m-j̄itam, di sá yii nimbi ní m là, kaa sá ni-nimiliŋ. Kun puee an kaa sá mbiyaamu di kp̄iinti bibaatiibi, ama bibaatiibi di kp̄iinti mbiyaamu. ¹⁵ Mamee, an m̄oñ-mi m̄ dū tin kòkò m cáayee kí k̄unti ni-pu kí kp̄aáñ m-ba kí t̄utuñ-ni, man yaa n̄eèñ nimbi m̄in tikpilee, nimbi kaa làá n̄in n̄eèñ-maaan?

¹⁶ Nimbi ni-ba ni dáa ká yii maa sá diḡiñdi kí t̄i-ni, ama biba l̄i yii an sá n̄ciin ní m n̄a kí n̄m̄atiñ-ni kí j̄i. ¹⁷ M d̄i bin m túnni ni-ceeyee ubo pu ki j̄in-ni tibaaa? ¹⁸ Man di dū Tiiti n̄i kinabiki kiba ki tú bí c̄u ni-cee, bi j̄in ni-wanti tibaaa? Man n̄i Tiiti land̄ok̄oŋu sá mbaanti ní, ní ti-n̄aáñtam mun mbaantiim.

¹⁹ An yaa ȳi ni péek̄il̄ ki d̄akafi doooyee yii ti là ní n̄in ȳi-ti binim̄ont̄iibee pu ní m sòh̄n̄ m̄in? Aay-ee, kaa sá m̄in. Ti sòh̄n̄ m̄in Kriisitoo l̄eè ní Unimboti n̄imiin. Nnabiyaamu, tin kòkò ti sòh̄n̄-nee, an sá kí t̄utuñ-ni ní c̄u nyok̄oŋu nnimb̄ot̄isan poon ní. ²⁰ M f̄aŋk̄i yii m̄ taa làá bàñ ni-cee kí ká-ni min maa l̄eè ni mun n̄i ká man min naa l̄eè. Maa là kí bàñ kí ká-ni kujaau n̄i kin̄aŋ n̄i diŋuul n̄i tim̄on n̄i asiibil poon. Maa tí là kí bàñ kí ká ni sòh̄n̄ fam fam n̄i dilambil ki bí fikilfikil poon. ²¹ M f̄aŋk̄i yii m-d̄aantam ni-ceeyee m-Nimb̄ot̄iu n̄i taa sint̄iñ-mi taapu ni-cee m̄ s̄o bin n̄in n̄a ikpiti ki gb̄inti ki n̄j̄ub bi-bimbikpitim, tijok̄ondi n̄i tilaakpaalee pu.

13 Ntataatiim ní m d̄oñ ni-cee nee. An n̄m̄a n̄ Unimboti takaldau poon yii: “Binib bili kii bita seerau di cáa mbaam̄on.” ² M kp̄aáfi bin bin n̄in n̄a ikp̄itee n̄i bin kòkò k̄iŋee, m nín n̄in d̄omiñ ni-cee n̄liitiimee m n̄in l̄i-ti ní ki ḡiti b̄i b̄i b̄i ki l̄i d̄in m-kp̄atam ni-cee. M nín dáa d̄aáñ min nee, m dáa n̄a an nín máa n̄i puee ní, maa làá kp̄eè ubo n̄imiin. ³ Kun puee ni là kí ká kudaŋŋu yii Kriisitoo di yaa di m-pu ki sòh̄n̄, ni dáa lafun ká, u dákà u-p̄oŋŋu ni-kansikin, waa sá kiw̄ofii. ⁴ Tiŋman, u dū u-ba ki n̄a kii uw̄ofee ní bi kp̄áa-u nd̄opuntikaa pu, ama Unimboti p̄oŋŋu yanti u bí dimaŋfal̄in. Ti n̄i u nín n̄a ubaanti puee, ti mun bí iw̄ofin ní, ama u-puee ti cáa dimaŋfal̄. N̄i Unimboti p̄oŋŋu puee ti bí dimaŋfal̄in ki t̄i-ni.

⁵ Ní cōḡkìmaan ni-ba kí kpèè yìi ni lafun fṣṣ Yeesu Kriisitoo ki kíi tiḡmanaaan? Ní kpèè ni-ban tiḡan, naa ká yìi u bí ni-naaan? U bí ni-ni, asee ni yaa kaa fṣṣ-u ki kíi mmòntiimin baba. ⁶ Mìn ní ni dàá béé yìi ti mun cōḡkì ti-ba ní ki béè yìi ti sá Kriisitoo tontonliibi tiḡman. ⁷ Ti mèé Unimbṓti ni-pu ní taa ḡá ikpiti iba, an kaa sá kí dākà ti-ba yìi ti ḡá ditummòntiil ama ti là ní nīn ḡáán tiḡan báà bi yaa bīi sòòn ki bííl timbi. ⁸ Kun puee taa cáá mṓn kí dūú já nì ibaamṓn, ti cáá mṓn kí dūú tūtuḡn ibaamṓn ní. ⁹ An mōn-ti iyunti kamaa timbi yaa bí iwofin, nimbi n̄ nīn pṓyee. Ti mèé Unimbṓti ni-pu yìi ní nīn sá binimbṓtinooliibi tiḡman pu yab. ¹⁰ Kun pu m bí ndan ki ḡmà-nee di sá maa là m

dāá bàñ ni-cee kí dū mṓn ḡun ti-Dindaan tī-mee kí wób-ni. Mṓn gbantee sá m̄ dūú tūtuḡn-ni ni-nimbṓtinootam n̄ cù nyokṓpu ní, an kaa sá kí dūú bīil-ni.

¹¹ Nnabiyaamu, tin m dàá dū kí kàāñ nee sèé: ní nīn cáámaan dipṓpindi, ni-nimbṓtinootam n̄ nīn sá tiḡman pu yal kí nīn tìi tṓb kunyannyaau, kí nīn pēekinyokṓ nì ḡgbansṓḡfi poon. Unimbṓti un sá di-neendi nì ḡgbansṓḡfidaanee dàá nīn bí ni-cee.

¹² Ní jāammaan tṓb nnabiyaamin. Unimbṓti niki-til din bí dooyee jáam-ni.

¹³ Ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo ḡanti nì Unimbṓti neendi nì u-Fām nīn cāabiñ nnyṓṓpee ḡnyyee n̄ nīn bí ni-kṓkṓ cee.

GAALAATI

1 Ti-Baa Unimböti nì Yeesu Kriisitoo un u nìn fikiti ditanḡkpiilinee di lēēman Pool m nìn sá bi-kpambal, kaa sá binib di lēē-mi, kaa tí sá unil di yi-ti ní m sá dikpambal. ² Man nì ti-nabiyaamu mun kòkò bí m-ceeyee di jáám Kriisitoo nikitij ḡin bí Gaalaati tiḡkinee. ³ Ti-Baa Unimböti nì ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo nì ḡá-ni tiḡan kí tī-ni ḡgbansoḡfi.

⁴ Yeesu di dū u-ba ki ḡá saraa ti-kpitii pu kí ḡmā kí nyanti-ti ḡyuntikpiti ḡnun poon ti bí nee. Míh ní Unimböti un sá ti-Baayee là. ⁵ Uñ di máan tinyool kí nìn péēcá jaanjaan! Ameen.

⁶ M bākatì tikpil yii ni pūti kpāāā bī féēn Unimböti un dī Kriisitoo ḡanti pu ki yíin-nee, ki pótó tibōḡon tiba. ⁷ Ama tibōḡontiil tiba kaa ti bí kí kúti Yeesu bōḡontiiti pu. An sá binib biba di là kí lábiti ni-landakoi kí cúú Kriisitoo bōḡontiiti kí kpánti.

⁸ Un di yaa tí dómiínee, báā an yaa sá timbaaa, an yaa tí sá Unimböti tūuḡḡu di yaa nyánni yilpu kí cáān-ni tibōḡon tin nyán ti-ba nì tibōḡontiil tin ti nìn péé péé kí sòñ nì nee, Unimböti nì ḡá udaan fam. ⁹ Ti péētükū-ni dooooyee, ní m ḡíti bī būsī-ni dīn, yii ubo yaa sòñ nì ni tiböti tin nyán ti-ba nì tin tin ni nìn fōōyee, Unimböti nì ḡá udaan fam!

¹⁰ Tin m sòñ nee, m là binib nì pākā-mi níin? Unimböti pampakaku ní m nyāab. M nyāab kí fáatīn binib níin? M yaa nyāab kí fáatīn binibee, maa báā sámaan Kriisitoo tontōnliu.

¹¹ Nnabiyaamu, m là ní béé yii tibōḡontiil tin m sòñ nì nee, kaa sá unil di náān-ti, ¹² kaa sá m ká-ti unil ubo cee, ubo mun kaa tí dākā-mi-ti, an sá Yeesu Kriisitoo di nyanti-ti ki dākā-mi.

¹³ Di sá yii ḡi gbīl m nín nìn ḡáān min dooooyee, m nín nìn ḡúb Juuda yab marabee, m nìn sàanti Unimböti nikitil an ḡíti lákatì, ki nyāab kí kúnti-u.

¹⁴ M nìn ḡúb Juuda yab marab ki jítīn m-jutiibi tikpil man nì bin ḡmēe, ní ki nìn néēn m-naanjab koobiliḡ ki jítīn-bi.

¹⁵ - ¹⁶ Ama Unimböti nìn péēḡanti-mi ki yóñ doooo m-na poon ní ki yíin-mi u-ḡanti pu. ḡyunti ḡnun u lēēyee ní u dū u-Jipōon ki dākā-mi m bēē-u, an nín dáá ḡá pu m sòñ u-Jipōonee pu kí tī bin kaa sá Juuda yabee. Niinee, maa bāfi báā ubo isanḡi, ¹⁷ kaa tí búnti Jeerusaleem kí cúú nyāab bin péēn-mi ki kpánti akpambalee. M péēbúnti Billaalibub tiḡkin dicilpu ní, boonee m nìn fátiḡ Damaasi. ¹⁸ Ní abin ata boonee m nìn jóm Jeerusaleem kí béé Piyeer, ní ki kāl u-cee iwiin saalku. ¹⁹ Maa ti ká Yeesu kpambal diba ki kúti see Jaaki ti-Dindaan naal.

²⁰ Tin tin m ḡmān-nee, m ḡmān-ti Unimböti nimiin ní, maa mónti. ²¹ Boonee ní m búnti Siirii tiḡkin nì Siiliisii. ²² ḡyunti ḡbantee, Kriisitoo nikitij ḡin

bí Juudee tiḡkinee kaa láá bēē-mi, ²³ bi péēḡbīl yii m nìn sàanti Kriisitoo yab dooooyee ki kíñ ki bī sòñ kōḡkōnnee fookii bōḡontiiti tin m nìn nyāab kí kúntéē, ²⁴ ní bi kíñ ki bī pākā Unimböti m-pu.

2 Abin diba kpá saalku boonee, man nì Baar-naabasi ḡíti Jeerusaleem ki kpāān Tiiti mun. ² M nín cūti puee Unimböti di dākā-mi m cū. Ní m ḡānti Kriisitoo nikitil kpilib ki kāān ki tükū-bi tibōḡontiil tin m sòñ bin kaa sá Juuda yabee kansikinee. Maa là ditundi din m tūnee nì din m bī tūnee nì ḡá fam. ³ Ní baa páb Tiiti un sá Greeki, m-tōntōnjutee yii ú ḡí. ⁴ Ama biba dómiñ ki ḡmāliñ ti-kansikin ki mónti yii bi sá ti-nabiyaamu ní kaa sá, bīn di báā là ú ḡí. An nibee ḡá soooo kí kó ti-kansikin kí cōḡki kí kpēē dibatōl din ti cáā Yeesu Kriisitoonee, kí ḡmā kí ḡiñ-ti kuyunḡun. ⁵ Taa péēpú-bi mpaan ḡyunti ḡubo poon báā fii, tibōḡontiil baamōni nì nìn bí ki tī-ni.

⁶ An yaa kíñ bin bi yī binikpaambee (bi yaa sá biḡyee, man ceeyee an kaa páb, kun puee Unimböti kaa ḡānti binib), binikpaambi kaa kúti tiböti tiba m-bōḡontiiti tin m sòñee pu. ⁷ Ali gba, bi ká yii Unimböti dū bin kaa sá Juuda yabee ki ḡubiñ-mi m sòñ nì bi tibōḡontiil, kii u nín dū bin sá Juuda yabee ki ḡubiñ Piyeer puee. ⁸ Di sá yii Unimböti un yānti Piyeer kpánti Yeesu kpambal Juuda yab kansikinee di yānti man mun kpánti u-kpambal bin kaa sá Juuda yabee kansikin. ⁹ Ní Jaaki nì Piyeer nì Jaan, bin pu bi nyí yii bi sá Kriisitoo nikitil kpilibee, bēē yii Unimböti di pú-mi an pōḡḡu, ní bi tī man nì Baarnaabasi kuboou ki dākā yii tikoko ḡá ubaanti, timbi nì cū bin kaa sá Juuda yabee cee, bīn nì cū Juuda yab cee. ¹⁰ Ama tin baba bi mēē-tee di sá yii tí taa sūnti bisoodambi pu, tiböti tin mun bí m-pobilin m ḡáānee dee.

¹¹ Ama, ḡyunti ḡnun Piyeer nìn dómiñ Antiyōsee, m nìn wōñ-u u-nimiin, kun puee u yīnti. ¹² Di sá yii, kí wāatī ní binib biba nì nyānni Jaaki cee kí dāān Antiyōsee, u nì bin kaa sá Juuda yabee nìn kpáfi ki jīn tijin. Binib bin là báā ḡma nì ḡifēe bāānee, ní u fāḡki-bi, ní ki kíñ ki bāā, kaa ti là u nì bin kaa sá Juuda yabee nì kpāfi. ¹³ Ní Juuda yab bin kínee mun fōō u-biibiū gbanti, ali gba ki téē Baarnaabasi mun ki kōñ biibiū gbantin. ¹⁴ M nín ká yii baa ti bī cōm deede kii tibōḡontiil baamōni nín sá puee, ní m lī Piyeer báā ḡma nimiin, yii: “Sii un sá Juuda yōuee yaa kaa nóó Juuda yab bimbim, ní ki yaa fōō bin kaa sá Juuda yabee bimbimee, ba ḡá ní a là bin kaa sá Juuda yabee nì fōō Juuda yab bimbim?”

¹⁵ Bi māl timbi ti sá Juuda yab, kaa sá biniyanyambi bikpitib, ¹⁶ nì mīn kōkōee, ti nyí yii ti nín fōō Yeesu Kriisitoo ki kíyee di yānti ti kpánti

deedeedambi Unimböti nimiin, an kaa sä Mooisi marab ñúbitam pu. Ti mun fõõ Yeesu Kriisitoo ki kí ní ki kpánti deedeedambi dimákal din ti cáá Kriisitoo puee, kaa sä marabee ñúbitam pu. Di sä yii báá ubo kaa ñùñ kí kpánti deedeedaan Unimböti nimiin nì u-marab ñúbitam pu. ¹⁷ Ti nín nyaab kí kpánti deedeedambi Kriisitoo puee, ti bée yii timbi mun sä binikpitib dee; mimmee Kriisitoo yànti tikpitil wiintáaa? Aayee, kpataaa! ¹⁸ Ama, m yaa fãti máñ kun m nìn gbáñ ki wíyee, m kpánti uyintil dee m-ba. ¹⁹ Di sä yii marabee yànti m kpûi ki nyañ marab taapu, kí ñmã kí nín bí ki tî Unimböti. Man nì Kriisitoo di kpáa ndõpantikaa pu. ²⁰ M nín bí nee, kaa ti sä man di bí, Kriisitoo di bí m-ni. M nín bí dimañfalinee, Unimböti Jipõõn ní m fõõ ki kíí, ùñ di néen-mi ki dū u-ba ki tî man pu. ²¹ Maa kpèé Unimböti ñanti fam. An yaa bàà sä Mooisi marab ñúbitam pu ní unil di kí kpánti deedeedaan Unimböti nimiinee, mimmee, Kriisitoo kpûi fam dee.

3 Gaalaati yab bigbaambi, ñma di gátì ni-nimil-ij ní? Di sä yii bi nìn kaañ Yeesu Kriisitoo kúm ndõpantikaa pu bõti, ní ni wál mín kii foota ní bi dàkã-nee. ² M là kí bàlfi-ni tibõaantiil ní kí-mi: ni nín ñúb Mooisi marabee ní ni fõõ Unimböti Fãm naaan ni nín fõõ tibõmõntiil ki kíyee ní? ³ Ni sä bigbaambi níin? Ni kíí nì Unimböti Fãm ki dī u-saññu ní ki là kí kúnti nì ni-ba põõntamaaan? ⁴ Mimmee, tin kòkò ni kántèe ñá fam deeyaa! An kaa ñùñ kí ñá fam. ⁵ Unimböti nín tî-ni u-Fãm ki ñáañ maamaacib ni-kansikinee, an sä ni nín ñúb Mooisi marabee pueeyaaa ni nín fõõ tibõmõntiilee puee ní? ⁶ Mín ní, “Abraam nìn fõõ Unimböti ki kíí, ní Unimböti ká u-fookiiu un u cáá u-puee, ní ki yíin-u deedeedaan.” ⁷ Ní bée yii bin fõõ Unimböti ki kíyee di sä Abraam biyaamu. ⁸ An lî Unimböti takaldau poon dooooyee ki síin, yii anibul ñin kaa sä Juuda yabee nín fõõ Unimböti ki kíí puee ní Unimböti kpánti-bi deedeedambi. An pu ní u nìn tükü Abraam tibõmõntiil nee dooooyee, yii: “Unimböti dàá dī sii pu ní kí biin anibul kamaa pu.” ⁹ Mimmee, bin kòkò fõõ Unimböti ki kíyee kánti dibiindi kii Abraam nín nìn fõõ kí kíí ki ká dibiindi puee ní.

¹⁰ Ama, mbusu bí ki tî un là kí dī Mooisi marab pu kí ñmátèe, kun puee an ñmãñ yii: “Tin kòkò-woooo bi ñmãñ marab takaldau poon bí nín ñáañee, un sä kamaa yaa kaa ñúb mimmee, mbusu bí ki tî udaan.” ¹¹ Ní an cánti ki tükü-ti yii ubo kaa ñùñ kí ñúb marab kí kpánti deedeedaan Unimböti nimiin, yii: “Deedeedaan kánti dimañfal u-fookiiu pu ní.” ¹² Marab nì fookii kaa sä ubaanti: di sä Unimböti takaldau poon lî yii: “Un yaa ñáañ min Mooisi marab lèe kòkòe di ñmátì.”

¹³ Ama Kriisitoo kpánti mbusudaan timbi pu ní ki nyánti-ti mbusu un marab cáañee poon, kii an nín ñmãñ puee, yii: “Un kamaa bi yaa lúnti busub puee ní nín sã-ni mbusudaan.” ¹⁴ An di yì-ti ní Yeesu Kriisitoo puee bin kaa sä Juuda yabee kánti dibiindi din Abraam nìn kée, ní ti nín fõõ Unimböti ki kíí puee ní ti fòol u-Fãm min u nìn põõnee.

¹⁵ Nnabiyaamu, tí dū binib nín ñáañ puee kí ñmãntih tiboti nee. Unil yaa bõnti u-bõti ki ñmãñ

ki ñá takaldan ki nyí u-ñal kii mara nín síin puee, nì min kamaa an sä kinibiki di ñee, ubo kaa ñùñ kí kpitáaa kaa ñùñ kí gbéeh tiba. ¹⁶ Ní tin tin Unimböti nìn põõñ Abraamee, u nìn põõñ ki tî u nì u-maaliñu ní. Unimböti takaldau poon kaa ñmãñ yii, u nìn põõñ ki tî Abraam biyaamu kupaau, u péelì yii, u-maaliñu, an dàkà yii u-maaliñu poon uni-baanti. Ùñ di sä Kriisitooyee. ¹⁷ Tin tin m là kí lèe taapu sèe: Unimböti nìn bõnti u-bõti ki sòõñ ki síin. Abin tilaafati tili nì mmuñku nì saalaa boon ní Mooisi marab bāañ. Marabee kaa ñùñ kí kpiti Unimböti poondi kí yànti di ñá fam. ¹⁸ An yaa sä marab pu ní Unimböti di ki tî-ti u-gaajatee, mimmee an kaa sä u-poondi pu dee. Ama an sä Unimböti nín nìn põõñ Abraam yii u dàá tî-u tigaajatee ní u tî-u.

¹⁹ Mimmee, ba pu ní bi yõõñ marab? Unimböti dū marab ki kúti dipoondi pu binib ñ bée ikpiti nín sä kuñyee, ní marabee ñ nín bí ki cí ñyunti ñun Abraam maaliñu poon you un pu u põõñ dipoondèe ñ dàá bāñ. Unimböti tūuni di cáañ marab ki dūu tî Mooisi, ní ùñ dūu nāati Israyeel yab. ²⁰ Unil yaa bí u-baba nì u-baba ki ñá u-bõtee, unāatil kaa bí, mín ní Unimböti u-baba di põõñ dipoondi.

²¹ Mimmee, Mooisi marab jáà nì Unimböti poondi deeyaaa? Aayee, kpataaa! Unimböti yaa nìn tî marab bin pu binib ñùñ kí dī kí ñmátèe, binib bàà ñùñ kí kpánti deedeedambi Unimböti nimiin marab pu. ²² Ama Unimböti takaldau poon bõti tükü-ti yii kitiñ kòkòwoooo nib pî ikpitiin, mimmee bin yaa fõõ ki kíyee ñùñ kí fõõ tin Unimböti põõnee, bi nín fõõ Yeesu Kriisitoo ki kíyee pu.

²³ Kí wàati fookii yuntiñu ñ bāñee, ti nìn pî marab sarkaun ki cí fookii ñ bāñ. ²⁴ Marab di nìn cí-ti ki tin sã ñyunti ñun Kriisitoo dāa bāañee an nín dàá ñá pu tí ñmã kí kpánti deedeedambi Unimböti nimiin fookii puee. ²⁵ Fookii nín bāañee, marab kaa ti cí-ti.

²⁶ Kun puee ni nín fõõ Yeesu Kriisitoo ki kíí puee, ni-kòkò kpánti Unimböti biyaamu. ²⁷ Di sä yii nimbi bin kòkò bi fül Unimböti nyim, ni ñá ubaanti nì Yeesu Kriisitooyee, ni kpánti kii Kriisitoo nín bí puee dee. ²⁸ Digántil kaa ti bí Juuda yab ní bin kaa sä Juuda yabee kansikin, kaa bí bin sä iyumbuee nì bin tó bi-bee kansikin, kaa ti bí bininjab nì bin-impoobi mun kansikin, nimbi kòkò kpáfi ubaanti Yeesu Kriisitoo pu. ²⁹ Kii ni nín sä Kriisitoo yab puee, ni kpánti Abraam maaliñu poon yab ki ñùñ kí fõõ tigaajati tin Unimböti nìn põõnee.

4 M dàá tí yõõñ tibõñmantikaal tiba. Di sä yii un dàá fõõ u-baa gaajawantee yaa dàá sä kibikee, baa ñùñ kí gánti u nì uyumbu, ama ú mun di yì tikòkò. ² U dàá bí binib bin ñúb-u ki kpèé u-wantee taapu ní ki cí ñyunti ñun u-baa yõõnee ñ dàá bāñ. ³ Mín mbaantiim, ñyunti ñun taa láá bée Kriisitoo saññuee ti nìn sä duulnya marab yumbui ní. ⁴ An sã ñyunti bāañee, ní Unimböti túnni u-Jipõõn ní ki yànti unimpu màl-u, ní ú mun bí Juuda yab marab taapu, ⁵ an nín dàá ñá pu ú fî timbi bin bí mara taapuee kí dū-ti kí kpánti Unimböti biyaamuee.

⁶ Kun dàkà yii ni lafun sä u-biyaamuee di sä

Unimböti túnní u-Jipoon Fām ti-pòbiliŋin, mín di yi-ti ti yí-u yii: “Ti-Baa.” ⁷ Míñ puee, aa ti sá uyumbu, a kíñ ki sá u-biki ní. A nín sá u-bikee puee, ní u tì-si u-gaajawanti.

⁸ Doooyee, naa nín nyí Unimböti ní ki nín sá awaa yumbui, awaa ŋin kaa sá Unimböti, kaa máañ bí nóó-ŋee. ⁹ Kõŋkõnnee, ni bée Unimböti, an dákà yii Unimböti di bée-ni. Ba ŋá ní ni gítí là kí gítí duulnya marab bin kaa cáá mpõn, kaa bí tibanee taapu kí nín sá bi-yumbui kii doooyee? ¹⁰ Ni gantí iwiin iba yii i sá ikpaan, ki gantí iŋmal ní iyunti ní abin mbaantiim. ¹¹ An puee, m fãŋkí yii digíndi din m gíi ni-puee n taa ŋá fam.

¹² Nnabiyaamu, m mée-ni yii ní nín bímaan kii mamee, ali kii man mun nín nín gíiñ m-ba kii nim-bee. Ama naa ŋá-mi tibeeeee! ¹³ Ní nyí yii m-weeni di nín yánti m sòõn nì ni tibomontiil mpeepeekaam. ¹⁴ Nì min kamaa m-weeniee bàà nín ŋùñ kí yánti ní gíiñ-mee, naa kpèe-mi famaanaa kaa núutiñ-mi. Ali gba, ni nín gítí fõõ-mi kii Unimböti tũuŋŋuaaaa Yeesu Kriisitoo u-bee. ¹⁵ Ba ŋá ní an kaa ti mõñ-ni kii doooyee? Di sá yii m ŋùñ kí sòõn ni-pu yii, ni yaan ŋùñ, ni bàà lèekí ni-nimiliŋ kí tĩ-mi. ¹⁶ Ibaamõn in m sòõn nì nee puee ní naa ti là m-botaaa?

¹⁷ Binib nee nín cáá bi-ba ki nãkantĩn-ni dinakãndi diŋyee, dàá sá dimontiil, bi là kí yakatĩ man nì ni kansikin ní, kí dáaliñ-ni kí nákañ bi-ba. ¹⁸ An máañ tin ŋãñee pu ní unil n̄ dũ u-ba kí nákañ-si kí nín cá jaanjaan, kaa sá m yaa bí ni-kansikinee ba-ba. ¹⁹ M-bineeŋkaamu, an tí wù-mi tikpil kii imatiŋweenee kí nín cí ŋyunti ŋun ni dàá dāá kpánti kii Kriisitoo nín bí puee. ²⁰ M yaan bímaan ni-kansikin ŋyunti nee kí ŋmā kí bée m nín dàá sòõn-ni puee! Kõŋkõnnee, m bíi yáliŋkí ni-pu.

²¹ Nimbi bin là kí nín bí Mooisi marab taapuee, tükumaan-mi, naa gbil marab takaldau poon botaaa? ²² Di sá yii an ŋmãñ yii Abraam nín màl mbininjabiyaamu muli, kiba sá unimpuyumbu biki ní kin kínee sá unimpu un yì u-bee biki. ²³ U màl uyumbu biki nniyaamin, ama ní unimpu un yì u-bee biki màaltam sá Unimböti pòontam. ²⁴ Tiboti nee ŋùñ kí nín sá-ti tibõŋmantikaal: binimpoobi bili gbanti ŋùñ kí dákà min ní Unimböti nín bóob u nì binib kansikinee. Bi nín nín bóob tin Siinaayi jool puee di sá Agaar ní ki màal ŋyumbubiyaamu. ²⁵ Agaar gbanti sá Siinaayi jool din bí Bilaalibub tiŋkinee, ní ki sá Jeerusaleem nì u-biyaamu mun bí kuyunŋun dín pu nan ní. ²⁶ Ama Jeerusaleem un bí yilpuee sá un yì u-bee, ùñ di sá timbi na. ²⁷ Kun puee an ŋmãñ yii: “Unimpuŋmaŋmanti un kaa ŋún ki màl ki kée, an nín mõñ-si! Sii un kaa nín nyí imatiŋweene ki kée, á nín kũuntí nì dipõpindi! Kun puee unimpu un bi cãntèe màl mbiyaamu ki jitiñ unimpu un cáá calee.”

²⁸ Nnabiyaamu, míñ ní nimbi sá Unimböti pòontam biyaamu, kii Isaaki nín nín sá puee.

²⁹ Doooyee, kibiki kin bi màl nniyaaminee nín páb kibiki kin Unimböti Fām yánti bi màlee, ní ali nín dín an gbintii sá míñ ní. ³⁰ An ŋmãñ Unimböti takaldau poon yii ba ní? An ŋmãñ yii: “Jà unimpuyumbu nì u-biki, u-biki nì unimpu un yì u-bee bi-ki kaa máañ kí yakatĩ bi-baa gaajawanti.” ³¹ Míñ

puee, m-nabiyaamu, timbi sá unimpu un yì u-bee biyaamu ní, taa sá unimpuyumbu biyaamu.

5 Kriisitoo nyánti-ti kuyunŋun tí nín tó ti-ba ní. Míñ puee, ní nín bímaan dibatolee ni, kí taa gítí kó kuyunŋun.

² Ní pilfimaan-mi! Man Põol bí tükù-ni yii, ni yaa yánti bi gíi-nee, naa ti bí páatí tiba Kriisitoo pu.

³ M dàá gítí bùsi kí tükù uninja sá kamaa un yaa yánti bi gíi-uee, yii an balfi ú nín ŋúb Mooisi marab kòkò ní. ⁴ Nimbi bin kòkò nyàab kí nín bí deede Unimböti nimiin nì marab ŋúbitam puee, ni nì Kriisitoo yakatĩ tobin, ni nyán Unimböti biintamin. ⁵ An yaa sá timbee, ti máká ní ki kã ki cí kí kpánti deedeedambi Unimböti nimiin, kun puee ti fõõ Kriisitoo ki kí ní Unimböti Fām bí ti-ni. ⁶ A yaa kpánti Yeesu Kriisitoo yõuee, a yaa gíyaaa a yaa kaa gíyaaa, an kaa páb, kun di pábee di sá a-fookiu n̄ nín tũñ ditundi nì dineendi.

⁷ Ni nín cõm tiŋan. ŋma di likiñ-ni ní gbèeñ kí taa ti gbil kí tiñ ibaamõn ní? ⁸ An kaa sá un di yíi-ni ní nín nóó-uee cee ní tĩñ nyánní. ⁹ Kpõõ nyõkõŋu fiñ di yánti kpõõ saabu kòkò jóm. ¹⁰ Ama man máká ni-pu yii ti-Dindaan puee naa làá kpánti ni-landõkõi. Un di yaa cáañ fikilfikil ni-kansikinee, bàà udaan yaa yánti ki sá un, ditafadaaldi dõ ki cí-u.

¹¹ Nnabiyaamu, m yaan bí tükù binib yii an máañ bí gíyee, ba pu ní bi bàà gítí páb-mi? M yaan lí míñ, Kriisitoo dõpuntikaanŋu bõti kaa bàà sá tibõti tin páb binibee. ¹² M bàà là bin páb-ni ní gíyee n̄ cù bí fãati-bi.

¹³ Míñ puee, nnabiyaamu, ni ká yii Unimböti yíiñ nimbi ní nín bí dibatolin. Ní taa lákatí dibatolee pu kí nín ŋáañ min ni-bimbikpitim sée, ama ní nín nées tób kí nín tútuñ tób. ¹⁴ Di sá yii marab kòkò taapu di sá unee, yii: “Á nín nées a-juti kii sii a-bee.” ¹⁵ Ní kpèe tiŋan: ni yaa bí ki júnti tób ki cátki tóbee, ni dàá kúnti tób dee.

¹⁶ Tin m tükù-nee di sá yii ní yánti Unimböti Fām n̄ kpõõti-ni, kí taa nín nóó min ni-bimbikpitim balfèe. ¹⁷ Di sá yii, ti-bimbikpitim nín là min miŋyee, Unimböti Fām kaa là míñ, ní min min Unimböti Fām lèe, ti-bimbikpitim mun kaa là míñ. Tiwan tilee jáañ tób ní. An di yì-ti ní taa ŋùñ kí ŋá min ti bàà là kí ŋée. ¹⁸ Ama Unimböti Fām yaa kpõõti-nee, naa ti bí Mooisi marab taapu.

¹⁹ An kaa põõ á bée mbimbikpitim nín tũñ atuun ŋiŋyee: mín di sá tilaakpaal, tijõkõndi, bimaramõntiibi fátam, ²⁰ diwaatootil, dinyõõjil, kinãŋ, kujaau, kudõŋu diŋuul, ikummunti, diyakatil, digãntil, ²¹ nnimidiki, ndanyoon, mpoo, nì tin kòkò náañ nì tibõti neeyee. Kii m nín nín tükù-ni puee, m tí bí kpáafi-ni yii bin ŋáañ an bõti gbantee kaa dāá kòõ Unimböti beelin.

²² Ama, dibil din Unimböti Fām yánti unil n̄ lòõñee di sá dineendi, dipõpindi, ŋgbansõŋfi, kimõtii, á nín sũñ binib saai, kí nín ŋáañ tiŋan, kí nín bí deede, ²³ kí nín mõ, kí ŋúb a-ba. Mara ubõ kaa bí ki jáà nì an bõti gbanti. ²⁴ Di sá yii Yeesu Kriisitoo yab dũ bi-bimbikpitim nì tin mi nées ki lèe ki kpáá ndõpuntikaa pu. ²⁵ Unimböti Fām nín tĩ-ti dimaŋfalee, tí yánti u-Fãmee n̄ kpõõti ti-bimbim mun. ²⁶ Tí taa nín yõontí ti-ba yilpu, kí taa nín

tákà tɔb tiboti, kí taa nín cáá ipoompoon tɔb pu.

6 Nnabiyaamu, ni yaa cúú ubɔ bī́ ɣáán ikpitee, nimbi bin Unimbɔti Fām kpòotēe ń ɣá sooo kí ɣiìn-u nsammonti poon, ní kí nīn kpèe ni-ba tiɣan ki mun ń taa líti ni-ba. ² Ní nīn tútuñ tɔb ni-ɣiñɣi poon, mimmee, ni bī́ ɣáán min Kriisitoo marau lèe dee. ³ Ubɔ yaa dākafi yii u bí tiban ní kaa bée, udaan kííl u-ba ní. ⁴ Báà ɣma ń cɔŋkí u-ba kí kpèe u-tuɣɣi, ní u yaa làá nín ɣā́ u-bindaaa ú ɣā́ an nīn sá a-ba ɣmanɣma tuuɣɣi pu, ú taa dū́ kí ɣmàntiñ u-jutiibi yaɣ pu. ⁵ Di sá yii báà ɣma máàn kí kpèe u-ba boti ní.

⁶ Un bi yaa dákà Unimbɔti botee, udaan máàn kí lḗu-wanti tin kɔkɔ u cááyee poon kí tī́ un dákà-uee.

⁷ Taa nín kíílmaan ni-ba: baa ɣbíílìñ Unimbɔti. Di sá yii kun unil yaa búlee, kún ní u dā́a cḗe. ⁸ Un ɣáán min u-bimbikpitim lèe búl u-bimbikpitim dee, ní kí dā́a cā́ ɣkúm; ama un ɣáán min Unimbɔti Fām lèe búl Unimbɔti Fām dee, ní kí dā́a cā́ mmanɣfafɔkɔn ɣun kaa kúntée. ⁹ Tí taa ɣū́ kí gbèèñ tiɣan diɣal; ti-wunti yaa kaa yòti, ɣyunti yaa láá báán, ti dàá dā́a fɔ́ɔ tipaal. ¹⁰ Míñ puee, ɣyunti ɣun poon ti cáá mpaan nee, tí nīn ɣáán báà ɣma

tiɣan, ama cilinjee tí nīn ɣáámmaan timbi nì bin pḗennimbɔtisanee tiɣan.

¹¹ Kpèemaan, m nín dū́ m-ɣal ki ɣmàñ tiɣ-maɣmabti an gbìfi puee! ¹² Bin téekí-ni ní ɣíyee là binib ń nīn nyí bi-pu dee. Kun pu bi ɣáán mimmee di sá baa là kí ká digiñdi Kriisitoo dɔpuntikaanɣu pu. ¹³ Di sá yii bin ɣífèe bi-ba kaa ɣúb Moosi marab. Kun pu bi là ní ɣíyee di sá bi là kí ɣā́ bi-biɣɣi yii, ni-wunti daanɣu nee, bīn di páb-ni ní ni ɣá. ¹⁴ Maa là kí ɣā́ m-bindi tiba pu kpataaa an yaa kaa sá ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo dɔpuntikaanɣu baba pu. Man ceeyee duulnya kpî ndɔpuntikaa pu, ní duulnya ceeyee man mun kpî ndɔpuntikaa pu. ¹⁵ A yaa ɣíyaaa a yaa kaa ɣíyaaa, an kaa páb, tin pábee di sá á kpántí unipoon. ¹⁶ Bin kɔkɔ dàá nɔ́o min m lī́ nee, Unimbɔti ń tī́-bi ɣgbansɔŋfi kí sɔ́ bi-saai, ki kpáan bin sá Israyeel yab kíŋkiŋ Unimbɔti nikitilee.

¹⁷ Kí péeyòon dín kí nīn cá, ubɔ ń taa ti ɣá-mi digiñdi, kun puee m-wunti buɣwati di sá Yeesu daanti.

¹⁸ Nnabiyaamu, ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo ɣanti ń nīn bí ni-pu! Ameen.

EEFEESI

1 Man Pool un Unimbotti lēēm nīn sá Yeesu Kriisitoo kpambalee, di ηmāñ takalda nee kí tīi nimbi Unimbotti yab bin kòò Eefeesi tiŋkin kí yú deede, ni nī Yeesu Kriisitoo ηá ubaantee. ² Ti-Baa Unimbotti nī ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo ηá-ni tiŋan kí tīi-ni ηgbansoŋfi.

³ Ti jáam Unimbotti un sá ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo Baayee u nīn ηá-ti tiŋan tin, kí dī u-Fām pu kí tīi-ti yilpu wammontiiti kòko ti nī Yeesu Kriisitoo nīn ηá ubaantee puee. ⁴ - ⁵ Di sá yīi, kí wàati Unimbotti ηá náa duulnyee, u péelúti-ti kí yóòn tí nīn sá u-yab, ti nī Kriisitoo ηá ubaanti, tí nīn bí circir, ú taa ká ti-pu ikpiti iba. Unimbotti nīn néeñ-ti puee, ní u nīn péelēēki yóòn dooooyee yīi, Yeesu Kriisitoo puee, u dàá dàá dū-ti kí kpánti u-biyaamu kun puee an nīn ηāñ u-cee ú ηá mín, ⁶ án nīn sá-u tinyool, tiŋan kpaandi tin u dī u-Jipon-neerkaau pu kí ηá kí tīi-tee pu.

⁷ Kun puee, Yeesu Kriisitoo kúm pu ní u fīi-ti kí lūi, ní kí dū ti-kpitii kí pú-ti; u ηá mín kí dàkà-ti u-neendi nīn wīkí min bulfee. ⁸ U-neendi gbanti nīn wīkí tikpil puee, ní u yānti ti bée iciin nī dinyil, ⁹ - ¹⁰ di sá yīi u yānti ti bée u nīn là kí dī Kriisitoo pu kí ηá tin nīn bí dibalin dooooyee. Tin u lēēki ηée di sá, ηyunti yaa láa sáayee, ú dàá kóòn tin bí yilpuee nī tin bí taapuee kòko kí kpāfi, Kriisitoo baba ηá nīn sá ubotti.

¹¹ Unimbotti ηáañ tikòko kii u nīn là kí ηá miŋyee ní, di sá yīi u lúti-ti kí yóòn dooooyee tí nīn sá u-yab, kun puee ti nī Yeesu Kriisitoo ηá ubaanti.

¹² Mimme, timbi bin sá bipeepeekaabi kí máká Kriisitoo puee, tí nīn pàkà-u u-nyooti pu.

¹³ Nimbee, ni gbil ibaamon boti tin sá Yeesu Kriisitoo bōmōntiiti kí cáa-ñi difilee. Ni nīn fōō kí kii puee, ní Unimbotti dū u-Fām min u nīn pōoñee kí dáa-ñi. ¹⁴ U-Fām min u tīi-tee di dàkà yīi difakal din u pōoñ kí tīi-tee dáá bín boon kí dōoñ tí dàá fōō-dì. Mi tīi-ti dimákal yīi tí dàá dàá fōō difakalee ηyunti ηun Unimbotti yaa láa nyānti u-yab kòko doo kí cáá u-ceedee. U ηá mín tí pàkà-u u-ηanti pu.

¹⁵ An puee, m nīn gbil bi sōòn ni-fookiiu un ní cáá ti-Dindaan Yeesu puee, nī dineendi din ní cáá Unimbotti yab kòko puee, ¹⁶ m yaa bīi mēyee m jáam Unimbotti ni-pu múmul. ¹⁷ M mēe ti-Baa tinyooldaan un sá ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo Nimbotiuee ú tīi-ni iciin ní ηmā kí bée-u, kí nīn nyi un Unimbotti sée. ¹⁸ M gíti mēe-u yīi ú ηmínti-ni ní wāl tiwammontiil tin pu u yīi-nee, ní bée tigaaajati tin u kpáafi kí yóòn nimbi bin sá u-yabee nīn wīkí kí cáá tinyool puee, ¹⁹ ní bée u-pōŋkpaanŋu ηun jitiñ tikòko u cáá tūñ timbi bin fōō-u kí kíyee pu atuunee. U-pōŋkpaanŋu gbanti mbaantee ní u

dàkà, ²⁰ ηyunti ηun u nīn fikiti Kriisitoo ditanŋkpiilin kí yānti u cūti kāl u-ηanŋiil pú yilpuee. ²¹ Niin ní Kriisitoo tókò tikòko pu kí jīn dibeel biyidambi nī bibotiibi nī bipōndambi kòko pu. Báa an yaa yānti kí sá uŋyee, ún di jitiñ báa ηma duulnya un poon tí bí nee, nī un dáá bín kí dōoñee mun poon. ²² Unimbotti dū tikòko ní kí ηá Kriisitoo taapu, ní kí dū-u kí ηá bin kò nòó-uee yil, ²³ ní bīn sá u-wunti ní Kriisitoo gbí bi-kòko nī tiwan kòkon.

2 Doooyee ni nīn nīn yīnti kí ηáañ ikpiti inyee puee, nī nīn kpī Unimbotti nīmiin. ² Ni nīn ηáañ kii duulnya yab nīn péēŋáañ puee ní, kí nòó arasiniibi botiu un bí kutaa pu kí yānti nībiyaamu kaa tó Unimbotee. ³ Ti-kòko mun nīn péebi mín ní dooooyee, kí nòó timbi ti-ba nīn là puee ní kí ηáañ min ní ti-pōbiliŋ nī ti-landokoi fáatēe, ní tí nīn bí miŋyee, Unimbotti tafadaaldi nīn dō kí cí-ti kii an nīn dō kí cí bin bēyee puee.

⁴ - ⁵ Ama, Unimbotti sūñ binib saai tikpil. U-neerkaandi din u cáá ti-puee yānti, nī min kòko tí nīn bí ηkúmin ti-kpitii puee, u fāti tī-ti dimanfal tí nīn kpāfi nī Yeesu Kriisitooyee. An sá u-ηanti pu ní ní ká difiil. ⁶ Ti nī Kriisitoo nīn ηá ubaantee pu ní Unimbotti fikiti tí nī u, kí yānti tí nī u kāl yilpu. ⁷ U dī Yeesu Kriisitoo pu ní kí ηá-ti tiŋan gbanti, kí dàkà bin dáá dáa dáañ boonee u-ηanti nīn wīkí kí jitiñ tikòko puee. ⁸ Di sá yīi Unimbotti ηanti pu nī nīn fōō Kriisitoo kí kíyee pu ní ní ká difiil. Difiil gbantee, naa ηá tiba ní kí ká-dì, u pú-ni-dì faalaa ní. ⁹ An kaa tí sá ditundi pu, ní ubo ηá nīn cáá gá u-bindi. ¹⁰ Kun puee tí sá Unimbotti wannaŋkaati ní. Tí nīn ηá ubaanti nī Yeesu Kriisitooyee ní u fāti náa-ñi mpom, tí ηmā kí nīn ηáañ atummōnti ηin u nīn bónti kí yóòn tí nīn ηáañee.

¹¹ An puee, ní téetimaan dooooyee ni nīn nīn bí miŋyee. Naa sá Juuda yab maaliŋun, nimbi ní Juuda yab bin gifée yīi yīi bin kaa gifée. (Ama digiil gbantee, an sá kudaanŋu kun unil péēŋáañ u-wunti pu famee ní.) ¹² Téetimaan yīi, ηyunti gbantee, naa nīn dáá nyi Kriisitoo, nī nīn sá binicambi ní, naa nīn sá Israyeel tindambiyaamu. Unimbotti nīn nīn ηá nnyoopee nī u-yab kí pōoñ-bi dipoondee, nī nīn kpá poon, nī nīn bí duulnyan kaa nyi Unimbotti, kaa cóti tiba mun pu. ¹³ Ama nimbi bin nīn dátiñ-uee, kōŋkōnnee nī nī Yeesu Kriisitoo nīn ηá ubaantee nī sūtiñ kí pīl-u Kriisitoo kúm pu. ¹⁴ Kun puee nī pu ní ηgbansoŋfi dómiñ ti-kansikin. Doooyee, Juuda yab nī bin kaa sá Juuda yabee nīn yákatí ní, ún dí yānti ní bí ηá unibaanti. Di sá yīi kināŋ nīn pīti ti-kansikin kii digundee, ní u dū u-ba kí tīi kí wīi digundee, ¹⁵ ní kí kpīti Juuda yab marab nī tin bí nīn péē ηáañee kòko. Tí nī u nīn ηá ubaantee pu ní u dū atimbun alee kí ηá dinikitibaantiil din sá

dipondee, ní ki cáán-ti ngbansɔŋfi. ¹⁶ Kriisitoo kúm ndɔpuntikaa pu di kúnti kinán, ki cánti Juuda yab nì bin kaa sá Juuda yabee kpánti tiwumbaanti-il, bi nì Unimbɔti kpíiki. ¹⁷ U dómiñ duulnyan ki sòon dipɔɔsɔŋkil bɔti ki t̄i nimbi bin kaa sá Juuda yab ki dátin Unimbotee, nì timbi bin sá Juuda yab ki p̄l̄n-uee mun. ¹⁸ Di sá yii Kriisitoo pu ní timbi bin sá Juuda yabee nì nimbi bin kaa sée kòkò ñùn kí bà ti-Baa Unimbɔti nì u-Fām mbaantiim t̄utun-tam pu.

¹⁹ M̄n̄ puee naa ti sá binicambi, kaa ti sá bin nyánni laaabee, ni kpánti ntindambiyaamu kii bin sá Unimbɔti yabee n̄n̄ sá puee ní, ní ki sá Unimbɔti dicaŋkun yab. ²⁰ Ni sá kudii ní, ní kudiiyee n̄n̄ tókó atañkpee ñin puee di sá Yeesu Kriisitoo kpambaliŋ nì Unimbɔti b̄naatiliibi, ní Yeesu sá di-tañkpal din yì kudiiyee p̄ŋŋuee. ²¹ Ûn̄ di yì-ti ní kudiiyee yú ki p̄ɔɔ ní ki w̄inti ki jóm ki kpánti cir-cir diiku ti-Dindaan pu. ²² Ni n̄n̄ Yeesu Kriisitoo n̄n̄ ñá ubaanti puee, nimbi n̄n̄ timbi di kpáfi ki ñá kii kudii kun ni Unimbɔti kóò n̄n̄ u-Fāminee.

3 An puee ní man Pɔɔl un bí sarkan m n̄n̄ sòon Yeesu Kriisitoo bɔti ki t̄i nimbi bin kaa sá Juuda yabee puee ... ² Ni nyí yii Unimbɔti ñá-mi tiŋan ki t̄i-mi ditundi m̄ ñá kí t̄i-ni, ³ u biiti tibɔbalkaal tin n̄n̄ bí dooooyee, ki dākā-mi ní m bée, (t̄in̄ ní m̄ ñmāñ-ni anyɔɔbuŋkaaŋkaa nee. ⁴ Ni yaa b̄i kaañ tin m̄ ñmāñ nee, ni daá ká yii m bée Kriisitoo bɔti tin n̄n̄ bí dibalinee.) ⁵ Dooooyee, Unimbɔti kaa n̄n̄ nyánti an botee ki dākā binib, kɔŋkonnee u d̄i u-Fām pu ki yānti u-circir kpambaliŋ n̄n̄ u-b̄naatiliibi bée-ti. ⁶ T̄in̄ di sá tigaajati tin Unimbɔti t̄i Juuda yabee, ni mun daá f̄ɔɔ-ti, ni n̄n̄ Juuda yab kòkò kpánti unibaanti ní, Unimbɔti n̄n̄ p̄on̄ tin kí t̄i bin sá Yeesu Kriisitoo yabee, u daá t̄i ni mun kudɔŋu, tibom̄ntiil tin ni f̄ɔɔ ki kíyee pu.

⁷ Unimbɔti ñá-mi tiŋan ki t̄i-mi ditundi din sá m̄ n̄n̄ sòon tibom̄ntiil ki t̄i binibee, n̄n̄ u-p̄ŋŋu ní u ñá m̄n̄. ⁸ Unimbɔti yab kòkò kansikinee, man di sá bin sá ŋwaamuee waaki. Nì m̄n̄ kòkòee, Unimbɔti p̄u-mi diyimɔɔl m̄ sòon n̄n̄ bin kaa sá Juuda yabee Kriisitoo gaajati tin sá tikpaŋkpaandi, kaa cáá dikuntilee bɔti. ⁹ U p̄u-mi diyimɔɔl m̄ dākā binib ñ bée tin Unimbɔti n̄n̄ lēeki ñá an n̄n̄ daá bí dibalin dooooyee. Unimbɔti un náan̄ tikòkòee di d̄u-ti ki bál̄ alí ki dāa s̄ā ŋyunti ñun bí nee. ¹⁰ Ama kɔŋkonnee Unimbɔti yānti Kriisitoo nikitil puee it̄un̄ n̄n̄ bin kòkò sá bipondambi ki bí yilpuee kòkò bée Unimbɔti ciini n̄n̄ w̄iki ki bí t̄obin puee.

¹¹ M̄n̄ ní u d̄i ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo pu ki ñá kii dooooyee u n̄n̄ kaa n̄n̄ daá náan̄ duulnya ki lēe yii u daá daá ñá miŋyee. ¹² Ti n̄n̄ f̄ɔɔ Yeesu Kriisitoo ki kí ti n̄n̄ u ñá ubaantee puee, ti ñùn kí s̄uti kí p̄il̄ Unimbɔti sòkómii n̄n̄ dimákal poon. ¹³ M̄n̄ puee, m̄ m̄e-ni yii m̄ n̄n̄ b̄i j̄in̄ falaa ni-puee, ni-wunti ñ taa yòti, m-falaauee sá-ni tinyool ní.

¹⁴ An pu ní m̄ gbàantí ti-Baa Unimbɔti n̄n̄niin ki m̄e-ni-pu. ¹⁵ Ûn̄ cee ní bin bí yilpuee n̄n̄ bin bí taa-puee k̄in̄ ki nyí kubaatiu. ¹⁶ Ûn̄ di sá tinyooldaan ki cáá tikòkò, an puee ní m̄ m̄e-u an n̄n̄ daá ñá pu u-Fām ñ t̄i-ni m̄pon̄ tikpil ni-p̄obilin̄inee, ¹⁷ ki ḡiti m̄e-u yii Kriisitoo ñ n̄n̄ bí ni-p̄obilin̄in̄ kun

puee ni f̄ɔɔ ki kí, ki m̄e-u yii ú yānti ní n̄n̄ n̄eñ t̄ob kí báan̄ inyaan, kí n̄n̄ yú ki p̄ɔɔ, ¹⁸ ní ni n̄n̄ Unimbɔti yab kòkò ñ ñmā kí ká m̄pon̄ kí gb̄il̄ Kriisitoo neendi n̄n̄ l̄alim̄ ki gb̄i ilaan kòkò miŋyee. ¹⁹ N̄n̄ min kòkò u-neendi w̄iki tikpil ki j̄itiñ unil n̄n̄ ñùn kí gb̄il̄ miŋyee, m̄ m̄e-u yii ú yānti ní b̄eé, an n̄n̄ daá ñá pu tin kòkò bí Unimbɔtinee ñ n̄n̄ bí ni mun nee.

²⁰ Ûn̄ Unimbɔti di ñùn n̄n̄ u-p̄ŋŋu ñun bí ti-ni ki t̄un̄ ditundee, kí ñá tikòkò an̄ j̄itiñ min ti m̄e-uee n̄n̄ min ti dākaf̄ee pu. ²¹ T̄i nyòŋki Unimbɔti timbi bin sá u-yabee Yeesu Kriisitoo pu kí n̄n̄ péécā cá jaanjaan! Ameen.

4 An puee, man Pɔɔl un bí sarkan m n̄n̄ n̄ó ti-Dindaanee puee, m̄ m̄e-ni yii ní n̄n̄ bí mbimbim min poon Unimbɔti ȳiñ-ni ní n̄n̄ b̄eé. ² N̄n̄ n̄n̄ sint̄in̄ ni-ba taapu kí n̄n̄ m̄o, kí n̄n̄ cáá kimotii t̄ob pu, kí n̄n̄ ñúbmaan t̄ob n̄n̄ dineendi poon. ³ N̄n̄ p̄on̄ ni-ba kí n̄n̄ ñúb n̄nyooyee ñun Unimbɔti Fām t̄i-nee, ngbansɔŋfi ñ n̄n̄ bí ni-kansikin ní ñá ubaanti. ⁴ Yeesu wunti sá tibaantiil ní, ní Unimbɔti Fām mun sá mbaantiim, m̄n̄ ní ti-kòkò máká kuwambaantiu kun pu Unimbɔti ȳiñ-nee. ⁵ Ti-kòkò Dindaan sá ubaanti ní, tibobaantiil ní ti-kòkò f̄ɔɔ ki kí, ní bi ful̄ ti-kòkò Unimbɔti nyim mbaantiim. ⁶ Unimbɔti sá ubaanti, ki sá ti-kòkò Baa, ki tókó ti-kòkò pu, ki bí ti-kansikin n̄n̄ ti-kòkò.

⁷ Ti-kòkò f̄ɔɔ ap̄ol kii Kriisitoo n̄n̄ yākat̄i-ŋi a bí a-ba a-ba ki t̄i báa ŋma puee, ⁸ Kii an n̄n̄ ñmāñ Unimbɔti takaldau poon puee yii: “U n̄n̄ jóm yilpuee, u kpáan̄ iyumbu ní ki p̄u binib ap̄ol.”

⁹ Mimmee, dinyoobundi din l̄i yii “u jóm yilpuee” là kí l̄i yii ba dee? An taapu di sá yii u n̄n̄ daá sint̄in̄ taapu doooyee, ùn̄ ubaantee di tí jóm yilpu f̄ŋŋŋ kí n̄n̄ bí an kòkò. ¹¹ Ûn̄ di yākat̄i atuun ki t̄i u-nib, biba ñ n̄n̄ sá u-kpambaliŋ, biba ñ n̄n̄ sá Unimbɔti b̄naatiliibi, biba ñ n̄n̄ ȳiñ ki sòon u-bɔti, biba ñ n̄n̄ sá paastab ki dākā binib Unimbɔti bɔti. ¹² U yākat̄i atuun m̄n̄ ki t̄i Unimbɔti nib ñ ñmā kí ñá Unimbɔti tundi mm̄ntiim an n̄n̄ daá ñá pu Kriisitoo wuntee ñ n̄n̄ cá nyòkòpuee. ¹³ M̄n̄ di daá yānti ti-kòkò ñ kpánti ubaanti ti n̄n̄ f̄ɔɔ Unimbɔti Jipoon Yeesu Kriisitoo ki kíyee pu, ní kí b̄eé-u mbaam̄m. Mimmee, ti cíkiti Unimbɔti b̄otin̄ ní kí kpánti binin̄mambi, kii Kriisitoo u-ba n̄n̄ bí puee.

¹⁴ Ŋyunti gbantee, taa ti sá kii campontibee biŋ-matinliibi cáá bi-bɔti ki ñm̄t̄in̄-ti kii n̄nyim n̄n̄ kubuŋu n̄n̄ téeki buŋalimbu pu bu ȳiñ ajan kòkòee. ¹⁵ Ama ti máan̄ kí n̄n̄ cáá dineendi ki sòon Yeesu bɔti n̄n̄ ibaam̄on, kí n̄n̄ w̄inti kí tin ñm̄ant̄in̄ Kriisitoo un sá u-nikitil yilee. ¹⁶ Ûn̄ di kpáfi u-nikitil din sá u-wuntee, bi ñá ubaanti, kii unil wunti jaŋŋi n̄n̄ kpáfi ki n̄n̄ t̄ob puee. Ajan kòkò yaa t̄un̄ ŋi-tundi n̄n̄ sá puee tiwun w̄inti ní tiŋan. M̄n̄ ní dineendi yaa bí Kriisitoo nikitil kansikinee di cá nyòkòpu ní tiŋan.

¹⁷ Tiboti tin m̄ daá sòon-ni nee, ti-Dindaan nyòkòpu ní m̄ daá sòon-ti. Ni-bimbim ñ taa n̄n̄ bí kii bin kaa nyí Unimbotee n̄n̄ bí puee, b̄in̄ n̄ó bilandòkòkulimii ní. ¹⁸ Bi-p̄obilin̄ n̄n̄ gbifi baa nyí n̄n̄mbotisanee pu ní bi daá bí dibombondin ki lán-ti dimañfal din Unimbɔti t̄iyee. ¹⁹ Baa nyí icoo, ki

dū bi-ba ki tī atun̄kpiti ní ki ḡáán tìjòkòndi kòkò nì ti-bul ki cá, kaa ḡbèentí. ²⁰ Nimbee, kaa sá mín ní Kriisitoo dákà-ni. ²¹ Nimbi bin sá u-yabee, u sòòn ki dákà-ni u-baamoni, ni máàn ki ḡbìl. ²² An puee, fámaan ni-bimbim min kaa ḡānee, min cāabiñ-ni nnimitaataam ki bííl-nee, ²³ kí yànti Unimbòti ñ kpánti ni-pòbiliḡ nì ni-landòkòì mpòm. ²⁴ Ní nīn nòómaan mbimbipòm min Unimbòti náán ki nántiñ u-yam min sá deedee nì circir ki nyánni ibaamón nee.

²⁵ An puee, ní fá inyimón, báà ḡma ñ sòòn u-juti ibaamón, kun puee ti-kòkò kpáfi ki ḡá tiwumbaantiil ní. ²⁶ Ni yaa fòò diḡuulee, ní nīn nyí nì ni-ba kí taa kó ikpitin, kí taa nīn díki diḡuul mín ali kunyeeu ñ tin mó. ²⁷ Ní taa pōmaan Sitaan nsan. ²⁸ Un nīn sá unaayuyee ñ taa ti yò, ú pòòn u-ba kí ḡá ditundi min máānee kí kpíñ u-ba kí ká kí tūtuñ uwòfi. ²⁹ Tibòkpiti ñ taa nīn nyēēni-nyommun, ama ni yaa làá sòōnee, nīn sòōmmaan tin dàá ḡmàntiñ bin fòò Yeesu ki kíyee ñ cù nyòkòpu, kí kèetì bin bí ki pílfée mun. ³⁰ Ní taa kón Unimbòti Fām kunimbaau, u-Fāmee ní u dūu dáāñ-ni ki siñ yii ḡwiin ḡubo dòòn u dàá dáá fī-ni kí lí kòkò.

³¹ Ní nyántiimaan ni-kansikin ntuntun nì kināḡ nì diḡuul tòb pu, nì kujaau, nì tòb boon disambiil, kí kúntiimaan ntoom nì mi-yalii kòkò. ³² Ama nīn sá-maan binimòntiibi, kí nīn sūn tòb saai, kí nīn pūn tòb kpitii, kii Kriisitoo puee, Unimbòti nín dū ni mun kpitii ki pú-ni puee.

5 Ni nín sá Unimbòti biyaamu mun u nēēnee puee, nīn bímaan kii ùn nín bí puee, ² Ní nīn ḡáammaan tikòkò nì dineendi poon, kii Kriisitoo nín nēēñ-ti pu, ki dū u-ba ki ḡá saraa ki tī Unimbòti ti-pu u-saraauee fáati Unimbòtee.

³ Kòḡkonnee ní sá Unimbòti yab ní, an puee, an yaa sá tilaakpaal nì tin kòkò péésá dijòkòntundi nì nnimitaataamee, ní taa sòòn an boti pu gba ni-kansikin. ⁴ An kaa ḡāñ ní nīn sòòn anyòòbuḡkpil nì tibòfan nì icoo boti ama an ḡāñ yii ní nīn pàkà Unimbòti ní. ⁵ Ní nīn nyí yii bin ḡáán tilaakpaal nì tin péé sá dijòkòntundee, nì bin cáá nnimitaataamee: kun puee nnimitaataam sá kii iwaa-tootee ní; an nibee kòkò kaa làá dáá kó Kriisitoo nì Unimbòti beelin.

⁶ Ní taa yànti báà ubò ñ dū tibòfan kí ḡmàntiñ-ni. An tun̄kpitiḡ pu ní Unimbòti dàá dáá fòò diḡuul bin kaa tó-uee pu. ⁷ An puee, ní taa cèèn bi-ni.

⁸ Doooyee, ni nīn dáá bí dibòmbòndin ní, ama kòḡkonnee ni kó ḡwalfin kun puee ni kpánti ti-Dindaan yab, mín puee ni-bimbim ñ nīn bí kii bin bí ḡwalfinee bimbim nín bí puee. ⁹ Kun puee ḡwalfi nín tìl tiḡyee di sá tiḡan kamaa nì deedee nì ibaamón. ¹⁰ Pòómmaan ni-ba kí bée min fáati ti-Dindaanee. ¹¹ Ní taa dū ni-ba kí cèèn bin sá dibòmbòndi yab ki ḡáán atuun ḡin kaa cáá ipaatee poon, ama ní nyánti bi-tun̄kpitiḡ mpaampiin pu.

¹² (An cáá icoo gba tí sòòn bi nín ḡáán tin dibali-nee.) ¹³ Bi yaa nyánti tin bi ḡáānee mpaampiin puee ní ni béetì tin ní an baasii sée. ¹⁴ Kun puee tin kòkò nyán ḡwalfinee ní bi wāl, an puee ní an lī yii: “Sii un ḡēēnee, finti, finti bitan̄kpiibi kansikin, Kriisitoo ñ ḡmínti-si.” ¹⁵ An puee, ní nīn nyí nì ni-ba kí taa fòò bin kaa nyí tibee bimbim, ama ní nīn

sá binib bin cáá iciinee. ¹⁶ Ní taa nīn bíl iyunti kun puee, iyunti in poon ti bí nee, ikpiti wíñ tikpil, ¹⁷ kí taa nīn sá bigbaambi, ama béémaan ti-Dindaan nín là ní nīn ḡáán miḡyee.

¹⁸ Ní taa nīn nyù idafi ki ḡbèè, kun puee an di bíl unil, ama ní nīn ḡbèémaan Unimbòti Fām, ¹⁹ kí nīn ḡá ni-kansikin ilan in bí Soom takaldau poonee nì Kriisitoo nikitil lani, nì ilan in Unimbòti Fām tì-nee, kí nīn cáamaan an lani ki ḡá ki tìl ti-Dindaan, kí nīn nyòḡkí-u nì ni-pòbiliḡ kòkò. ²⁰ Níñ jáammaan ti-Baa Unimbòti ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo yindi pu ḡyunti kamaa nì tikòkò pu.

²¹ Nimbi bin tó Kriisitooyee, sīntiimaan ni-ba taapu kí tī man tòb.

²² Nimbi binimpoobee, sīntiimaan ni-ba taapu kí tī ni-calib kii ni nín fāḡkí ti-Dindaan puee. ²³ Kun puee uninja di sá unimpu yidaan, kii Kriisitoo nín sá uyidaan ki sá Ufiil ki tī u-nikitil din sá u-wuntee puee. ²⁴ Mín puee, binimpoobi máàn kí sīntiñ bi-ba taapu tikòkò poon kí tī bi-calib, kii Kriisitoo nikitil nín sīntiñ di-ba ki tī-u puee.

²⁵ Nimbi bininjabee, nīn nēémmaan ni-nimpoobi, kii Kriisitoo nín nēēñ u-nikitil pu ki kpí di-puee.

²⁶ U ḡá mín u-nikitil ñ nīn bí circir ní, di sá u-ful-bi nnyim ní ki dū u-nyòòbundi ki ḡāḡkí-bi, ²⁷ kun puee u ḡānti-bi bí dáāñ Unimbòti nimiin nì kunyaḡḡu, kí nīn jòm pólpol kí nīn bí circir, bí taa ká bi-pu tiba. ²⁸ Mín mbaantiim ní bininjab mun máàn kí nīn nēēñ bi-nimpoobi kii bi nín nēēñ bīn bi-ba wunti puee, un yaa nēēñ u-nimpuuee nēēñ u-ba dee. ²⁹ Kun puee ubò kaa bí ki ná u-ba wunti, ama u kpínti-tì, ní ki kpèè-tì tiḡan, kii Kriisitoo nín kpèè u-nikitil puee, ³⁰ kun puee ti-kòkò tókú u-wunti pu ní, ³¹ kii an nín ḡmāñ Unimbòti takaldau poon puee yii: “An pu ní uninja dáa nyēēu-baa nì u-na cee, ní u nì u-nimpuu ñ nīn kīn ki bí, ní bi-litilee ñ kpánti unibaanti.” ³² An sá tibòkpaandi ní dijandi nee dákà-ti. M dáá tókú-ni yii an sòòn Kriisitoo nì u-nikitil pu ní. ³³ Ama tin kínee di sá yii nimbee báà ḡma ñ nīn nēēñ u-nimpuu kii ùn u-bee. Unimpu, si mun ñ nīn tó a-cal.

6 Mbiyaamu, ni nín sá ti-Dindaan yabee puee, ní nīn tó ni-baabi nì ni-nab, kun puee mín di ḡāñ. ² Unimbòti marau lī yii: “A nīn tó a-baa nì ana.” Ùn di sá marapeepeekaa un pu Unimbòti kúti dipoondee, ³ yii: “Sii un yaa tó a-baa nì a-nee a dáá ká dipòòsòḡkil ki dáá kàl kitiḡ pu kí yúnti.”

⁴ Nimbi bibaatiibe, ní taa nīn kōnti ni-biyaamu aḡuu, ama nīn ḡúbmaan-mu, kí nīn dákà-mu, kí sáḡkí-mu kii ti-Dindaan nín dákà miḡyee.

⁵ Nimbi iyumbuee, nīn tómaan ni-dindambi nì ni-pòbiliḡ kòkò kí nīn fāḡkí-bi. Ni yaa ḡáán mimmee, nì tó Kriisitoo dee. ⁶ An kaa sá bi yaa bée ḡmaniḡma ní ní nīn ḡáán atuun, bí wāl kí pàkà-ni. Ama ni nín sá Kriisitoo yumbuiee puee ní nīn ḡáán min fáati Unimbòtee nì dipòbil diba, ⁷ kí tómaan ditundi mín mbaantiim kí tī ni-dindambi kii ti-Dindaan u-ba ní ni tūn ki tìyee, an taa nīn sá kii binib ní ni tūn ki tìyee, ⁸ kí nīn nyí yii uyumbuòòò, un yì u-beeyaaa, ti-Dindaan dáá dáá pà báà ḡma tummòntiḡ ḡin u ḡée paati ní.

⁹ Nimbi iyumbu dindambee, ni mun ñ nīn ḡáammaan ni-yumbui tiḡan mbaantiim kí taa nīn yòontì

i-pɔ̀biliŋ, kí n̄n nyí yii nimbi n̄n ni-yumbuiee ni-kɔ̀kɔ̀ kpiliu sá ubaanti ní ki bí yilpu, ùn̄ kaa ḡant̄i binib.

¹⁰ Tibɔ̀joolkaal tin m̄ dàá dūú k̄ān̄-nee s̄ēe: ní f̄ɔ̀ɔ̀maan ti-Dindaan pɔ̀ŋkpaŋŋu kí p̄ɔ̀k̄i. ¹¹ Ní dū tijaŋjawan tin kɔ̀kɔ̀ Unimbɔ̀ti t̄iyēe kí p̄ēn̄ kí ŋm̄a kí s̄il̄ deedēe ŋyunti ŋun Sitaan yaa yikīn̄ ni-pu n̄n u-kiiltamee. ¹² Kun puee an kaa sá ti dàá jān̄ binib ní, an sá ti n̄n arasiniibi n̄n bi-bɔ̀tiibi, n̄n bin kɔ̀kɔ̀ j̄n̄ abee dibɔ̀mbɔ̀ndin, duulnyan dooyee, n̄n arasiniibi bin bí kutaa puee ní ti dàá jān̄. ¹³ An puee, f̄ɔ̀ɔ̀maan tijaŋjawan tin kɔ̀kɔ̀ Unimbɔ̀ti t̄iyēe, an n̄n dàá ŋá pu ní an yaa láá pí̄l̄ kí p̄ɔ̀k̄ēe, ní ŋm̄a kí ȳul̄ kí jā kí p̄ɔ̀k̄ēe. Ni yaa jān̄ kí p̄ɔ̀k̄ēe, ní báān̄ kí ȳul̄.

¹⁴ An puee ní b̄ont̄i ni-ba kí dū ibaam̄on in sá-ni dambalee kí gbīn̄ ni-cammu, ni-deedēe n̄ n̄n sá-ni dijaŋjabɔ̀kutil ní dūú p̄ēn̄. ¹⁵ Difan̄giil̄ din ni cáá ki s̄ōn̄ tibɔ̀m̄ontiil̄ tin t̄ī binib ŋgbansɔ̀ŋfee n̄ n̄n sá-ni anaataka ní táká, ¹⁶ ni-fookiiu un ni cáá Unimbɔ̀ti puee n̄ n̄n sá-ni digbamp̄ɔ̀l̄ ní dūú gb̄in̄-t̄i Sitaan ukpiti piini in u t̄ōn̄ i sá ŋŋmee. ¹⁷ Ní f̄ɔ̀ɔ̀ difiil̄ dí n̄n sá-ni kijaŋjafuulii ní cíkīn̄, kí ȳōm̄-

maan kijiki kin Unimbɔ̀ti F̄am̄ t̄iyēe mun, an dàká yii Unimbɔ̀ti nyɔ̀ɔ̀bundi. ¹⁸ Ní n̄n m̄ēēmaan Unimbɔ̀ti múl̄mul̄ n̄n ni-pɔ̀biliŋ kɔ̀kɔ̀, kí n̄n gb̄āam̄-u n̄n u-F̄am̄ pɔ̀ŋŋu. Ní fint̄īmaan an bɔ̀ti pu, kí n̄n ŋú̄b̄-maan m̄in̄ kí n̄n cá, kí n̄n m̄ēēmaan múl̄mul̄ ki t̄ī Unimbɔ̀ti yab kɔ̀kɔ̀. ¹⁹ M̄ēēmaan Unimbɔ̀ti man mun pu, ú t̄ī-mi tibɔ̀ti tin máān̄ m̄ s̄ōn̄ee, m̄ ŋm̄a kí s̄ōn̄ tibɔ̀m̄ontiil̄ tin n̄n bí dibalinee n̄n tininjati. ²⁰ N̄n min kɔ̀kɔ̀ m̄ bí sarka poonee man di sá un Yeesu Kriisitoo túnní, m̄ n̄n s̄ōn̄ tibɔ̀m̄ontiil̄ gban-tee, an puee, ní m̄ēē Unimbɔ̀ti an n̄n dàá ŋá pu m̄ s̄ōn̄-ti ti-pú n̄n tininjatee.

²¹ Ti-nabineeŋkaaki Tiisiiki, un ŋáān̄ ti-Dindaan tundi n̄n ibaam̄onee, dàá māafi-ni min ní m̄ bí dooyee, ní ŋm̄a kí béé tin kɔ̀kɔ̀ m̄ bí doo ki ŋáānee.

²² Kun pu m̄ dū-u ki túnní ni-ceeyee di sá ní ŋm̄a kí béé tin poon ti béé, ú kpáāā t̄ī-ni kunyannyaau.

²³ Ti-Baa Unimbɔ̀ti n̄n ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo n̄n t̄ī nnabiyaamu kɔ̀kɔ̀ ŋgbansɔ̀ŋfi, kí yant̄i bí n̄n n̄ēēn̄ tɔ̀b, kí n̄n gb̄int̄i cáá fookii Unimbɔ̀ti pu.

²⁴ Unimbɔ̀ti ŋanti n̄ n̄n bí bin kɔ̀kɔ̀ cáá ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo pu dineendi kaa gb̄ēent̄ēe pu.

FIILIIPI

1 Man Pool nì Tiimootee, timbi bin sá Yeesu Kriisitoo tontonliibee, di ñmàn takalda nee kí t̄n̄ nimbi bin sá Unimbōti yab kí kóò Fiiliipi tiŋkin kí f̄ōō Yeesu Kriisitoo kí kíiyee, kí kpáañ bin kpòot̄i Kriisitoo nikitilee nì bin tútuñ ditundi Kriisitoo nikitil kansikinee. ² Ti-Baa Unimbōti nì ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo ñ ñá-ni tiŋan kí t̄n̄-ni ñgbansoŋfi.

³ ñyunti sá kamaa, m yaa b̄i dākafi ni-bōtee, m jáam̄ Unimbōti ni-pu. ⁴ ñyunti kamaa m yaa b̄i mēē ni-kòkò puee, m mēē nì dipòopindi poon ⁵ nì nín tútuñ-mi min, kí yòon̄ ñwimpeepēkaa ñun nì f̄ōō Yeesu kí kíiyee kí dāa dūu s̄āa d̄in, tí ñmā kí sòon̄ tibòmōntiil ajan kòkòee pu. ⁶ M nyí yii Unimbōti un kíl kí b̄i ñáañ ditummōntiil nee ni-pòbiliŋ poonee kaa làa gbēēñ, u dàá n̄n péēgb̄intii t̄n̄ m̄in ní kí n̄n péēcí Yeesu Kriisitoo gitintam wi-ŋgu. ⁷ An k̄it̄i m̄ n̄n dākafi ni-kòkò pu m̄in ní, kun puee ni-bōti kó-mi tiŋan; di sá yii, m yaa bí sarkanaaan m yaa tí bí kí dākà kí cánti tibòmōnti-ilee baamōni n̄n sá pueeyaaa, ni-kòkò kút̄i m-pu kí f̄ool̄ diyimòobaantiil din Unimbōti t̄n̄-mee. ⁸ Unimbōti u-ba nyí yii m nēēñ ni-kòkò nì dineemmōntiil din nyánni Yeesu Kriisitoo ceeyee ní.

⁹ M n̄n mēē ni-pu tiŋyee di sá yii Unimbōti ñ yānt̄i ni-neendi ñ n̄n w̄iint̄i kí cá baabadal, ní n̄n mòt̄ii béet̄i ibaam̄on̄ kí gānt̄i tiŋan nì tikp̄itil, ¹⁰ an n̄n dàá ñá pu ní ñmā kí lēēt̄in k̄it̄ee. Ní Kriisitoo gitintam wiŋgu dalee ní dàá n̄n bí circir, bí taa ká ni-pu tiba; ¹¹ ní Yeesu Kriisitoo puee, nì dàá lòon̄ abil tikp̄il ñin sá deedee tuuŋŋi ñin t̄i Unimbōti tinyool nì inyòŋkee.

¹² Nnabiyaamu, m là ní béé yii sarka un bi cúu-mi nee di yānt̄i ní Yeesu bōti sòontam c̄it̄i nyòkòpu malaa. ¹³ M̄in̄ ní soojab bin c̄iit̄i ḡomi-nakpaanee kòkò nì binib ajan kòkò béē yii an sá Kriisitoo un m n̄óoyee pu ní m bí sarkan. ¹⁴ Ali gba, man sarka nee pu ní ti-nabiyaamu tikp̄il mòt̄ii dù bi-mákal kí ñáañ ti-Dindaan ni, kí k̄ant̄i kunyannyaau kí sòon̄ Unimbōti bōti, kaa f̄an̄k̄i.

¹⁵ Ama bi-kansikin bibee, an sá kináŋ kin bi cáá m-puee di ȳi-t̄i ní bi sòon̄ Kriisitoo bōti kí kp̄akan-t̄i-mi, ní bin kínee, b̄in̄ baasii sòon̄ Unimbōti bōti nì nlandòkòmōnti. ¹⁶ Bin sòon̄ Unimbōti bōti nì nlandòkòmōntee, b̄in̄ nēēñ-mi ní kí nyí yii Unimbōti lēē-mi m̄ n̄n dākà yii Kriisitoo bōti sá ibaam̄on̄. ¹⁷ Ama bin béeyee, b̄in̄ sòon̄ Kriisitoo bōti nì ilandòkòkp̄iti kí là kí kp̄akaan-mi, kí nyàab bí ḡit̄i kòñ-mi diḡin̄di kí k̄ut̄i sarka un poon m bí nee.

¹⁸ Bi yaa sòon̄ Unimbōti bōti kí là kí kp̄akaan-maaan an yaa tí sá nì dipòomōntiilaaa, t̄in̄ kaa w̄u-mi, an sá man dipòopindi ní kí dàá n̄n péēm̄on̄-mi kí cá, kun puee Kriisitoo bōti ní bi kòkò sòon̄. ¹⁹ Di sá m nyí yii, nì ni-wimmeem pu, nì Yeesu Kriisitoo

F̄am̄ t̄utuntam puee m dàá ká difiil. ²⁰ M n̄n là ti-wan tin kí cí tikp̄il kí c̄ot̄i ti-puee di sá icoo ñ taa cúu-mi tiba pu. Ama kòŋkòneee kí dū kí n̄n cá, m yaa làa kp̄úw̄oo, m yaa làa n̄n tí báaa, m̄ mòt̄ii n̄n cáá dipòbil, m-wunti ñ t̄i Kriisitoo tinyool. ²¹ Ama mamee, Kriisitoo di sá man maŋfal, ñkúm ñāñ kí j̄it̄in̄ kii ba. ²² An yaa tí sá m̄ n̄n bí dimaŋfal poon kí ñmā kí ñá atummōnti abaaa, maa nyí laakin m dàá lēēyee. ²³ Ajan gbanti liitil bí kí dát̄i-mi, m bàà là kí kp̄ú kí c̄uú n̄n k̄a Kriisitoo cee, m̄in̄ di bàà ñāñ tikp̄il. ²⁴ Ama, nimbi puee, an ḡit̄i páb kí lákati yii m̄ n̄n dàá bí dimaŋfalin. ²⁵ M n̄n béē yii an sá mimmee, ní m nyí yii m dàá n̄n bí dimaŋfalin, man nì ni-kòkò dàá n̄n bí, m̄ tútuñ-ni ní ñmā kí c̄u nyòkòpu, kí n̄n bí dipòop̄indin Unimbōti saŋgu poon. ²⁶ Mimmee m yaa f̄at̄i tí ḡit̄in̄ ni-kansikinee, nì dàá pàkà Yeesu Kriisitoo tikp̄il m-ḡit̄intam pu.

²⁷ Tin pábée di sá ni-bimbim ñ n̄n táá nì Kriisitoo bòmōntiiti, ní bàà m yaa d̄omiñ ni-ceeyaaa, m yaa kaa d̄omiñaaan, m̄ n̄n gb̄il bi sòon̄ n̄n pēekinyòkò pu kí báañ inyaan, kí jáà nì dipòobaantiil tibòmōntiilee ñ c̄u nyòkòpuee. ²⁸ Ní taa yānt̄i ni-nannanliibi ñ f̄aàn-ni tiba poon, nì n̄n bí miŋyee di dàá dākà b̄in̄ yii bi w̄an̄k̄i, ní kí dākà nimbi yii ni yú difiil saŋgu pu. Unimbōti di dàá yānt̄i bí béē m̄in̄. ²⁹ Di sá yii u p̄u-ni diyimòol ní n̄n n̄óó Kriisitoo kí taa f̄ōō-u kí k̄i ñmaniḡma, ama ní j̄i falaa mun u-pu. ³⁰ Kòŋkòneee, man nì ni kòkò di kp̄afi kí bí dimool poon. Doooyee ni n̄n ká yii m bí dimool gbantin, ní ni gb̄il yii m dàá gb̄int̄ii bí kí mò ali n̄n d̄in.

2 Yeesu Kriisitoo cee ní ni ká kunyannyaau ní u-neendi t̄i-ni dipòosòŋkil, ni nì Unimbōti F̄am̄ ñá ubaanti, nì nēēñ t̄ob̄ kí s̄un̄ t̄ob̄ saai, kaa sá mimmaaan? ² An puee, m mēē-ni yii ní ñámaan ubaanti kí n̄n cáá t̄ob̄ pu dineendi, ni-pòbiliŋ ñ ñá dibaantiil, ni-landòk̄oi mun ñ n̄n sá mbaanti. ñá-maan m̄in̄, man pòbil ñ p̄iil tiŋan. ³ Ní taa n̄n ñáañ tiba k̄i là ni-ba jandi pu ñmaniḡma, kí taa n̄n nyàab kupampakakuliŋgu, ní n̄n sint̄in̄ ni-ba taapu kí t̄i t̄ob̄, kí n̄n kp̄èē ni-jutiibi yii bi j̄it̄in̄-ni.

⁴ Bàà ñma ñ n̄n nyàab min ñāñee kí t̄i u-juti kí taa n̄n dākafi u-baba ñmaniḡma ñanti pu. ⁵ Ní n̄n cáá Yeesu Kriisitoo landòkòŋu. ⁶ Un̄ un sá Unimbōti u-bee, waa nyàab yii u nì Unimbōti ñ n̄n ñmā. ⁷ Ama u yānt̄i tin kòkò u n̄n cááyee, ní kí f̄ōō uyumbu bimbim, ní kí dū u-ba kí nánt̄in̄ binib, kí d̄omiñ nniyaamin, ⁸ ní kí sint̄i u-ba taapu, ní kí p̄il-f̄in̄ Unimbōti ali kí tin kp̄u ñkúm min sá ndòpun-tikaa kúmee. ⁹ An puee ní Unimbōti ȳoñ-u kí k̄aàn mpaan ñun bí yilpu kí j̄it̄in̄ ipaan kòkòee, ní kí p̄u-u diyindi din j̄it̄in̄ ayin kòkòee, ¹⁰ an n̄n dàá ñá pu bin bí yilpuee nì bin bí kitiŋ puee nì bin ḡit̄i

bí kitiŋ taapuee, baaŋ ŋma n̄ gbàaŋ bi-tabiyiliŋ pu kí n̄n tó Yeesu yindi, ¹¹ ní baaŋ ŋma kòkò n̄ lì n̄ u-nyokon yii Yeesu Kriisitoo di sá ti-Dindaan, ní ti-baa Unimbòti n̄ ká tinyool.

¹² An puee, m-boobi, kii m n̄n bí ni-cee ki ká ni tó Unimbòti ŋyunti kamaa miŋyee, kòŋkonnee m n̄n kpá ni-cee pu nee, ní n̄n gbíntii tó-u m̄n gbim gbim. Kii Unimbòti n̄n fii-ni puee ní n̄n fàŋkí-u, kí n̄n tũmmaan ditundi. ¹³ Kun puee Unimbòti di b̄i ŋaaŋ ni-ni ditundi ki yànti ni n̄eéŋ u n̄n là miŋyee ki ŋaaŋ m̄n.

¹⁴ Tin kòkò ni yaa b̄i ŋaaŋee, ní taa n̄n gbùkuŋ kí taa n̄n cáa kunikpòŋkpòkòu, ¹⁵ an n̄n daaŋ ŋá pu bí taa ká ni-pu tiba, ní n̄n bí circir ki sá Unimbòti biyaamu mun kaa cáa ikpiti iba duulnya nib binikpitib n̄i bikiilliibi kansikinee. Ní n̄n wál duulnyan kii iŋmalbijaayee, ¹⁶ kí n̄n báakí Unimbòti b̄oti tin sá dimaŋfalee. Ni yaa ŋá mimmee, dal-iŋkin Kriisitoo daaŋ gitiŋee, m daa m̄ooh ní, an di daaŋ dákà yii m-tundi n̄i m-pòontam kaa ŋá fam.

¹⁷ Ni-fookiuu sá kii saraa un ni t̄i Unimbòtee ní. An yaa ȳi, bi yaa k̄u-mee, m-fatikuu di daa k̄uti ni-saraau gbanti pu. An yaa lafun sá mimmee, an daa m̄òk̄iŋ-mi, ní ni mun n̄ daa k̄uti m-pu tí faal.

¹⁸ M̄n mbaantiim, ni mun daa bí dipòopindi poon ní man mun n̄ k̄uti ni-pu tí faal.

¹⁹ Ti-Dindaan Yeesu yaa lèe, m mákà yii an kaa làa yúnti m daaŋ t̄on Tiimootee ni-cee an n̄n daaŋ ŋá pu, u yaa làa f̄at̄ii gitiŋ ki máafi-mi ni n̄n bí lapu miŋyee, m ká kunyannyauee. ²⁰ Kun puee ubo kaa ti bí, ùn baba di k̄uti m-pu ti cáa nlandòkobaanti ki dákafi ni-pu tikpil. ²¹ Bin kòkò kínee dákafi b̄in bi-ba b̄oti pu ní kaa f̄at̄ii tó Yeesu Kriisitoo yati. ²² Nimbi ni-ba nyí min ní Tiimootee gbanti n̄n dákà u-bimbimontiiim, n̄i man n̄i u n̄n ŋaaŋ ditundi ki sòoh Unimbòti b̄oti kii kibiki n̄i ki-baayee. ²³ M yaa làa b̄ee tin poon m b̄ee, m daaŋ t̄on-u ni-cee malaa. ²⁴ M mákà ti-Dindaan pu yii, an kaa làa ti yúnti, mama m-ba daaŋ daaŋ kí mànti ni-pu.

²⁵ M ká yii an máaŋ m̄ t̄on ni-cee m-nabiki Eep-afloodiiti m-tontonjuti man n̄i un b̄ooh dikondi puee, un ni n̄n túnni m-cee, u cáaŋ-mi tin n̄n lóh-mi ni tútuŋni-mee. ²⁶ U nyàab kí daaŋ kí ká ni-kòkò ní. U n̄n b̄ee yii ni gb̄i yii u búŋk̄ee, an páb-u tikpil.

²⁷ U lafun búŋki tikpil, ali ki t̄ob ŋkúm, ama ní Unimbòti sún u-saai, kaa sá ùn baba saai, u sún ki kpáaŋ man mun saai, kunimbaau n̄ taa daaŋ kí giti k̄uti kunimbaau pu. ²⁸ An puee m j̄iki kí d̄u-u kí t̄on ni-cee malaa, an n̄n daaŋ ŋá pu, ni yaa giti f̄at̄ii ká-uee, ni-pòbiliŋ n̄ f̄at̄ii tí sòŋk̄ee, ní man mun nimbaaku n̄ bat̄i. ²⁹ M̄n puee, u yaa b̄aaŋee, ní f̄ooh-u n̄i dipòopiŋkpaandi ti-Dindaan pu. Binib bin bí kii un-uee, ni máaŋ kí n̄n tó-bi ní, ³⁰ kun puee Kriisitoo tundi puee f̄ii di péekpá ú baaŋ kpú. Waa f̄aŋki ŋkúm ki tútuŋni ditutundi din, ni yaa baaŋ bí doo, an baaŋ sá ní tútuŋ-mee.

3 M-nabiyaamu, tin kínee di sá yii ní n̄n f̄aal-maan ti-Dindaan pu. An kaa sá-mi digiŋdi m̄ f̄at̄ii k̄ubit̄i kí lì tin m n̄n péeŋm̄aŋ-ni doooyee, an mun sá nimbi difiil ní. ² Níŋ nyimmaan ni-ba n̄i binib bin bimbim bí kii ibooyee, bi t̄uŋ atunŋkpiti ki gifí ki lèek̄i binib wunti laaaba famee. ³ Timbi di

sá bin gíi digiil tiŋman yalee, kun puee Unimbòti F̄am di kpòot̄i timbi ní ti n̄ó-u. Yeesu Kriisitoo pu ní timbi f̄aal, kaa mákà nisaal tundi pu. ⁴ Ama m baaŋ ŋuŋ kí n̄n mákà nisaal tundi pu. Ubo yaa dákafi yii u ŋuŋ kí d̄u u-mákàl kí ŋá nisaal tundi puee, man baaŋ cáa nsan kí dákafi m̄n kí j̄iti udaan pu. ⁵ Bi n̄n m̄al-mee, iwiin inii dal ní bi gíi-mi, m baasii sá Israyeel nibul ní, ki sá Beenjamin maal-iŋun, ki sá ŋjuudajabaamon. Juuda yab marab n̄óo-tamee, m n̄n sá Fariisab kitilin ní, ⁶ ní ki cáa di-faŋgiil ali ki saant̄i Kriisitoo nikitil. A yaa kp̄eem n̄n ŋúb Juuda yab marab puee, m n̄n bí deede, kaa ȳinti baaŋ tiba. ⁷ M baaŋ n̄n nyí yii an sá-mi tiŋan ní, ama kòŋkonnee, Kriisitoo puee, m kp̄eé-ti kii tiwan tin kaa cáa ipaatee ní. ⁸ M n̄n b̄ee yii m-Dindaan Yeesu Kriisitoo sá-mi tiŋan tin j̄itiŋ tikòkòee, an puee, tin kòkò m n̄n pée kp̄eé yii an sá-mi tiwammont̄iilee, m k̄in ki kp̄eé-ti kii tiwan tin kaa cáa ipaatee ní. U-puee m fá tikòkò, ní ki k̄in ki kp̄eé-ti kii titampummoolee kí ŋm̄a kí ká Kriisitoo, ⁹ man n̄i u n̄ ŋá ubaanti. Maa ti mákà yii m n̄n ŋúb marabee pu ní m kp̄ant̄i deedeedaan, see m n̄n f̄ooh Kriisitoo ki kii puee ní m kp̄ant̄i deedeedaan, kii Unimbòti n̄n ȳanti bin f̄ooh-u ki kíyee kp̄ant̄i deedeedambi puee. ¹⁰ Tin m nyàabee di sá m̄ b̄ee Kriisitoo n̄i u-fikititam pòŋŋu, man n̄i u n̄ kp̄afi kí j̄i u-falaau, m-bimbim n̄ kpú, m n̄ant̄iŋ Yeesu n̄n n̄n kp̄u puee, ¹¹ ki c̄ot̄i yii Unimbòti daaŋ dákà fikiti man mun ditaŋkpiilin.

¹² An kaa sá yii m f̄ooh tipaal, maa láa kp̄ant̄i um̄ont̄i ki d̄ò, ama, Yeesu Kriisitoo u-ba n̄n cúu-mi puee, m b̄i p̄ont̄i kí s̄an kí cúu m-taatandi paati. ¹³ Nnabiyaamu, m nyí yii maa láa b̄an kí cúu-ti, tiba ní m ŋaaŋ: di sá yii m s̄unt̄i tin pu m j̄it̄ee, ní ki p̄ont̄i kí b̄a tin bi nyòkòpuee, ¹⁴ ki s̄an kí b̄a kigb̄eenlan, ní ki tin f̄ooh tipaal tin pu Unimbòti ȳiŋ-ti yilpu Yeesu Kriisitoo puee.

¹⁵ Timbi bin b̄iŋ nnimbòtisan poonee, ti-kòkò n̄ n̄n cáamaan nlandòkò gbanti. Ama ní ni-kansikin biba landòkò yaa tí nyáŋ ibaaa, Unimbòti daaŋ dákà-ni ní b̄ee an n̄n sá miŋyee. ¹⁶ Tin pábee di sá yii, nsan ŋun ti péek̄i kí n̄óoyee, tí n̄n gbínti ki n̄óo-ŋu kí cá. ¹⁷ Nnabiyaamu, n̄n n̄óo-maan m-tabò-biliŋ kí d̄u ni-nimikp̄eeŋu kí b̄aaŋ bin còom̄ kii ni n̄n ká timbi còom̄ miŋyee pu. ¹⁸ M n̄n t̄uk̄u-ni, kí daaŋ giti búsi kí t̄uk̄u-ni n̄i n̄siim, yii binib biba bí, bi-saŋkindi dákà yii bi ná Kriisitoo un kp̄u ndòpunitikaa puee. ¹⁹ Tin d̄o ki cí-bee di sá ditafadaaldi, kun puee bi n̄óo tin bi-pooŋŋi lèe, kaa n̄óo Unimbòti. Tin k̄ont̄i-bi icooyee di m̄n-bi, ní taapu doo wanti pu ní bi dákafi. ²⁰ Ama timbi sá yilpu tin-dambiyaamu ní, ti k̄a ki cí ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo n̄ nyànni niŋn kí daaŋ kí f̄i-ti. ²¹ U daaŋ daaŋ d̄u m̄pon ŋun u cáa kí sint̄iŋ tiwan kòkò u-taapuee kí cúu ti-ywunti tin bí iwòfinee kí kp̄ant̄i yilpu wunti kii u-yoŋu n̄n bí puee.

4 An puee, m-nabineeŋkaamu mun m mò ki baaŋ làa kí giti k̄ee, nimbi bin t̄i-mi dipòopindi ki sá-mi tinyoolee, m-boobi, ni n̄n sá ti-Dindaan yab puee, ní n̄n gbínti bá ki p̄ooh m̄n.

² M m̄eé ki gb̄aam̄ Eefoodii n̄i Sintikee, bí ŋá ubaanti mm̄ont̄iim ti-Dindaan pu. ³ M̄n puee, sii m-tontonjutiimont̄i, m m̄eé-si yii á tútuŋ-mi binim-

poobi gbanti liitil, kun puee, dikondi din poon m bí ki sòòn Unimbòti botee, binimpoobee mun tútuùn-mi, bi nì Kleeman nì m-tòntònjutiibi bin kínee, Unimbòti ñmàn bi-yiññi dimañfal takaldaun.

⁴ Ni nín bí ti-Dindaan ñaan puee, nín fàalmaan ñyunti sá kamaa. M gítì būsì ki tükù-ni yii, nín fàalmaan.

⁵ Ní nín mō bāà ñma cee, ti-Dindaan tóobiñ. ⁶ Ní taa nín yáliníki tiba nì tiba pu, ama, tin kamaa di yaa bāañ-nee, ní dū ñwimmeem nì igbaam kí mèè Unimbòti tin lóò-nee pu, kí nín jáám-u u-ñanti pu, ⁷ ní Unimbòti gbansòññu ñun wīkí ki jítiñ unil nyítamee, dàá ñúb ni-pòbiliñ nì ni-landòkò ni nín sá Yeesu Kriisitoo yabee pu.

⁸ Nnabiyaamu, m-bojoolkaati sèé: ní nín dākafi tin máàn tinyolee pu, an dākà yii tin kòkò sá tiñ-manee, tin kòkò sá bí nyòñkèe, tin kòkò bí deedeeyee, tin kòkò bí circiree, tin kòkò kítì di-neendee, nì tin kòkò bi pàkèe. ⁹ Ní nín ñáammaan tin ni bífi ki fōō m-ceeyee nì tin ni gbìl m sòòñee nì tin ni ká m ñááñee, ní Unimbòti ñgbansòñfidaan n nín bí ni-cee.

¹⁰ M jáám ti-Dindaan, an móokiñ-mi tikpil kii m nín ká ni fātii tí bī dākafi m-pu ki tútuñní-mi miñyee. Ni nín péécáá nlandòkò gbanti m-pu an yúnti, ní mpaan kaa nín bí ní ñá ni nín dākafi m-pu miñyee. ¹¹ M nín bí ki sòòn-ni pu nee, an kaa sá ti-ba di lóò-mi. M yaa cááyaaa, m yaa kaa tí cááyaaa, an kòkò mōñ-mi ní. ¹² M bífi kí nín bí disoolin ki tí

bífi kí nín bí digbil mun poon. M yaa díkáaa, m yaa bí ñkùminaaan, m yaa cáá ki lákatàaa, m yaa kaa tí cááyaaa, m bífi kí ñmèè tin kamaa di yaa péè bāañ-mee. ¹³ M ñūn tikòkò Kriisitoo un tì-mi mponèe pu. ¹⁴ Ama, nì mìn kòkòee, ni ñá waayu ni nín jōō-mi m-falaa pu puee.

¹⁵ Fiiliipi tiñki yab, nimbi ni-ba nyí, m nín kí Unimbòti bōti sòontam Maseeduaan tiñkin ki dāa yíkèe, Kriisitoo nikitil bāà diba kaa ti tútuùn-mi, see nimbi ñmaniñma di kí ki tiiñ-mi tin m bāà làá lóóyee. ¹⁶ Di sá yii, doooo, min m nín bí Teesaalooniikee, nimbi di nín tútuññí-mi mili kòkò. ¹⁷ M nín sòòn tin nee, kaa sá m nyàab ní pō-mi ti-ba, m nyàab ní nín ñáañ atummònti kí ká ipaati tikpil ní. ¹⁸ Tin kòkò ni tiiñ-mee, m fōō, m kíñ ki bí digbil poon ní. Ni nín tiiñ ni-tútuntam puee, kòñkòñnee m cáá tikòkò nì tikòkò. Ni-tútuntam min Eepafloðiiti cáañ-mee sófi fíññi kii ñalaaluae, ní ki bí kii saraa un fáati Unimbòti u foolee. ¹⁹ Kii m-Nimbòtiu nín cáá tigaajawan tikpil nì tinyool puee, u dàá tii-ni tin kòkò yaa lóò-nee Yeesu Kriisitoo pu. ²⁰ Ti-Baa Unimbòti n ká tinyool kí nín péécá jaanjaan! Ameen.

²¹ Ní jáam bin kòkò péésá Yeesu Kriisitoo yabee. Ti-nabiyaamu mun bí man cee dooyee mun jáám-ni. ²² Bin sá Unimbòti yabee kòkò jáám-ni, kí bán-tée, gominakpaan Seesaar dicarñkun yab jáám-ni.

²³ Ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo ñanti n nín bí ni-cee.

KOOLoOSI

1 Man Pɔol un Unimbɔti là m̄ n̄n sá Yeesu Kriisitoo kpambalee n̄ ti-nabiki Tiimootee di jáám ² Unimbɔti yab bin bí Kooloosi, ki kpánti ti-nabimɔntiimu Kriisitoo puee. Ti-Baa Unimbɔti n̄ n̄á-ni tiŋan kí t̄i-ni n̄gbaŋsɔŋfi.

³ Nyunti sá kamaa, ti yaa péébī m̄eé ki t̄i-nee, ti jáám Unimbɔti ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo Baa ni-pu. ⁴ Di sá yii ti gb̄il ni n̄n cáá dimákal Yeesu Kriisitoo pu ki nééñ Unimbɔti yab kɔkɔe, ⁵ kun puee ni dákafi tipaal tin d̄ɔ ki cí-ni yilpuee pu. Ni béé an paati pu nyunti n̄un bi n̄n péé péé ki sòon̄ n̄ ni ibaamɔn botee. ⁶ Tibɔmɔntiil gbanti tin bi cááñ-nee b̄i gb̄it̄i ki lòon̄ abimɔnti ajan kɔkɔ nib cee, kii ti n̄n t̄un̄ atunnyaan ni-cee niin puee, ki kí doooo nyunti n̄un ni n̄n péé péé ki f̄ɔ-ti ki lafun béé Unimbɔti n̄n n̄ááñ nnibiyaamu tiŋan puee. ⁷ T̄in̄ ní Eepafraasi n̄n dákā-ni. Ûn̄ di sá ti-tontɔnjuti un ti nééñee, ki t̄un̄ Kriisitoo tundi deedeé ki t̄út̄un̄-ni. ⁸ U máafi-ti dineendi din Unimbɔti F̄am̄ yant̄i ni cáá Unimbɔti yab puee.

⁹ M̄in̄ puee, kí yòon̄ daliŋkin ti n̄n gb̄il ni-puee, ti mun péébi ki m̄eé kaa gb̄eent̄i ki t̄i-ni yii Unimbɔti n̄ yant̄i ní béé mm̄ont̄iim̄ tin u là ní n̄eé, kí t̄i-ni iciin kɔkɔ n̄ dinyil din Unimbɔti F̄am̄ t̄iyeé ní gb̄il u-boti taapu. ¹⁰ Û yant̄i ni-bimbim̄ n̄ n̄n n̄óó n̄ bin sá ti-Dindaan yabee bimbim̄ kí n̄m̄á kí fáat̄i-u nyunti sá kamaa. M̄in̄ ní ni dàá n̄n lòon̄ abimɔnti n̄in sá ní n̄n t̄un̄ atumm̄ont̄i kɔkɔe, kí n̄n m̄òt̄i béet̄i Unimbɔti, ¹¹ ú n̄n t̄i-ni m̄pon̄ nyunti sá kamaa, kii u n̄n sá ipon̄ n̄ tinyool daan puee. M̄pon̄ gbanti dàá yant̄i ní n̄n j̄in̄ kim̄ot̄i ki p̄ɔnt̄i nyunti sá kamaa. ¹² Ní n̄n jáám ti-Baa Unimbɔti dipɔɔpindi poon u n̄n yant̄i ní dàá n̄m̄á kí ká tin u siin̄ kí t̄i u-yab u-dumpu, n̄wal̄fi laŋkee. ¹³ Di sá yii u nyant̄i-ti dibɔmbɔndi pɔŋn̄un ki cááñ-ti u-Jipɔn-neeŋkaau beel poon. ¹⁴ U-Jipɔneé di yant̄i Unimbɔti f̄i-ti ki l̄i, ki d̄u ti-kpit̄i ki p̄-ti.

¹⁵ Ûn̄ di sá Unimbɔti un baa w̄alee naŋku, ní ki l̄i tin kɔkɔwoooo Unimbɔti nááñee nyɔkɔpu. ¹⁶ Di sá yii tiwan tin kɔkɔ bí yilpuee n̄ tin bí taapuee, tin bi w̄alee n̄ tin baa w̄alee, an yaa sá it̄uun in j̄in̄ abeeyee n̄ in sá bikpilibeeyeeeee an yaa tí sá in cáá m̄poneeyeeeee, Unimbɔti n̄n d̄i u-Jipɔneé pu ní ki nááñ t̄in̄ kɔkɔ, u-Jipɔneé di nááñ tikɔkɔ ki ȳi an kɔkɔ mun. ¹⁷ Ûn̄ di n̄n bí ní boonee tiwan kɔkɔ dómiñ, ùn̄ di yant̄i tiwan kɔkɔ bí ti-laŋki. ¹⁸ Ûn̄ di sá u-nikitil yil ní u-nikitil sá u-wunti. Ûn̄ di t̄i di-manfal. Bin fikit̄i ditangkp̄iilinee kansikinee, ùn̄ di sá ukpil, an n̄n dàá n̄á pu ú kpánti upeepeekaa tikɔkɔ puee. ¹⁹ Di sá yii Unimbɔti bóob̄ yii Yeesu n̄ n̄n cáá ùn̄ bimbim̄ kɔkɔ, ²⁰ ki bóob̄ kí d̄i u-pu ùn̄ ni tiwan tin bí yilpuee n̄ tin bí taapuee kɔkɔ n̄ kp̄iik̄i. Nyunti n̄un Yeesu nyant̄i u-fatikuu ki kp̄i n̄ɔɔpun-

tikaa puee, ní u cááñ n̄nyɔɔpee gbanti.

²¹ Ní n̄n n̄n cáá tilandɔkɔkpiil ki t̄un̄ atun̄kp̄iti puee, ni n̄n Unimbɔti kansikin n̄n bíil, ní ni n̄n sá u-nannanliibi. ²² Ama kɔŋkɔneé, Yeesu n̄n n̄n kpánti unil ki kp̄i puee ní Unimbɔti yant̄i ni n̄n u kp̄iik̄i. Mimmee, u dàá cááñ-ni u-nimiin, ní n̄n sá u-yab kí n̄n bí circir, báá ubo n̄ taa ká ni-pu tikp̄i-til kí l̄i. ²³ Ama, ni máañ tibɔti tin ni n̄n f̄ɔó ki kíy-ee, ní n̄n n̄ub-ti mm̄ont̄iimin, kí n̄n sí deedeé kí báañ inyaan kí taa leedimákal tibɔm̄ont̄iil tin ni gb̄ilee pu. An botee di sá tin bi sòon̄ ki t̄i báá n̄ma ajan kɔkɔe. Man mun Pɔol kpánti un k̄in̄ ki sòon̄ an b̄oti gbantee.

²⁴ Kɔŋkɔneé an m̄óok̄in̄-mi m̄ n̄n b̄i j̄in̄ falaa ni-puee, an dàká yii m̄ p̄unt̄i falaa un Kriisitoo t̄i-mee m-wuntin kí t̄i u-nikitil din sá u-wuntee. ²⁵ Kii Unimbɔti n̄n t̄un̄-mi dit̄undi m̄ t̄ɔ dit̄undi kí t̄i nimbi Kriisitoo nikitil puee, man kpánti utont̄onli ki t̄i-ni: m-tundi di sá m̄ sòon̄ u-botee kɔkɔ mm̄ont̄iim̄. ²⁶ Tibotee di sá tin n̄n bí dibalin doooo abin abin, báá ubo kaa béé ti-puee, ní kɔŋkɔneé Unimbɔti b̄iiti ti-pu ki t̄i u-nib. ²⁷ U n̄n là puee di sá bí béé tibɔbalkaalee n̄n cáá kunyaan̄nyu tikpil ki t̄i bin kaa sá Juuda yabee puee yii: Kriisitoo bí ni-pobiliŋin ki yant̄i ni nyí yii ni dàá dáá j̄i Unimbɔti nyooti. ²⁸ An puee, ti sòon̄ Yeesu Kriisitoo gbanti b̄oti ki t̄i unil sá kamaa, ki d̄u ti-ciini kɔkɔ ki dàká ki kp̄aafi báá n̄ma, bí n̄m̄á kí n̄n sá binib bin bíñee kun puee bi n̄n Yeesu Kriisitoo n̄á ubaan-ti. ²⁹ M̄in̄ pu ní m̄ ḡi ki d̄u m̄pɔŋkpaan n̄un Kriisitoo t̄i-mee, m̄pon̄ n̄un t̄un̄ dit̄undi man nee, ki cáá mò dimool ni-pu.

2 M̄ nyàab̄ ní béé yii m̄ b̄i mò dimool an p̄ɔ, nimbi n̄n Lawoodisee yab n̄n bin kɔkɔ kaa láá pééká-mi dalbee pu. ² Di sá yii m̄ là bí ká kunyan-nyaa bi-pobiliŋin, kí n̄n nééñ tɔb̄ kí n̄n cáá n̄nyɔɔpee, bí n̄n nyí an kɔkɔ taapu kí n̄n cáá dimákal mm̄ont̄iim̄, mimmee, bi dàá béé tin tin Unimbɔti n̄n n̄ub dibalineé mbaam̄om, an dàká yii Yeesu Kriisitoo, ³ un ni ní iciin n̄n dinyil kɔkɔ bál ki k̄ee.

⁴ M̄ t̄uk̄u-ni tibɔti nee ní kp̄eé tiŋan, ubo n̄ taa d̄u kinyɔɔm̄ɔi kí n̄m̄at̄in̄-ni. ⁵ Báá m̄ yaa kaa bí ni-kansikin, m-landɔkɔŋu bí ni-cee, ní an m̄on̄-mi m̄ n̄n ká yii ni kp̄afi mbaantiim̄ ki sí deedeé ki gb̄in-t̄i cáá dimákal Yeesu Kriisitoo puee.

⁶ Kii ni n̄n n̄n f̄ɔó ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo puee, ní n̄n gb̄int̄i n̄óó-u m̄in̄, ⁷ kí báañ inyaan u-ni kí n̄n w̄iint̄i, kí n̄n n̄ub tin bi n̄n dákā-ni ni f̄ɔó ki kíyee m̄pon̄, kí n̄n jáám-u u-n̄anti pu tikpil.

⁸ Ní kp̄eé tiŋan ubo n̄ taa d̄u u-nyil n̄n u-bofanti tin tókó binib koobiliŋ n̄n duulnya marab pu kaa tókó Kriisitoo puee kí n̄m̄at̄in̄-ni. ⁹ Di sá yii Unim-

bɔti bimbim kɔkɔ bɪ Kriisitoo wuntin, ¹⁰ nɪ nimbɪ kɔntɪ tikɔkɔ u-cee, kun puee ʉn di sɔ ubɔti tin kɔkɔ cɔɔ ipɔnee pu. ¹¹ Ŋyunti ŋun ni nɪ Yeosu Kriisitoo ŋɔ ubaantee, u gɪi-ni nɪ digiil din kaa sɔ tiwun gɪitamee, ki gɪi ki lɛɛni-bimbikpitim. ¹² Kii bi nɪn sɪb biŋ kɔuyee puee, mɪn nɪ ni nɪ Kriisitoo nɪn kpɪ, bi sɪb-ni ŋyunti ŋun bi nɪn ful-ni Unimbɔti nyimee. Boonee, ni ni u fikiti, kun puee ni fɔɔ ki kɪi yii Unimbɔti cɔɔ mpɔŋkpaan ki ŋɔn ki fikiti Kriisitoo. ¹³ Doooyee, ni-kpitii pu, ni ni nɪn kaa sɔ Juuda yab, kaa gɪyee puee, naa nɪn cɔɔ dimaŋfal. Kɔŋkɔnnee, ni nɪ Kriisitoo nɪn kpɔnti ubaanti puee, Unimbɔti fikiti-ni, nɪ ki dɔ ni-kpitii kɔkɔ ki pɔ-ni, ¹⁴ ki fɔɔ takalda un poon bi nɪn ŋmɔn ti-kpitii ki bɔɔb yii bɪ dɔɔl ti-tafalee, ki kpɪti ki dɔ ki kpɔɔ Yeosu dɔpuntikaŋpu pu. ¹⁵ Ali kii Kriisitoo nɪn sɔ ujanjapil ki jɔn ki jɪn arasiniibi bin cɔɔ ipɔnee pu, ki fɔɔ bi-janjawanti, ki cɔɔn-bi ki dɔkɔ bɔɔ ŋma nɪ kpɛɛ bin pu u jɪn dinyandee, u-dɔpuntikaŋpuee di sɔ u-nyandi gbanti.

¹⁶ Mimmee, bi yaa bɪi sɔɔn ni-pu yii naa kɔɔ ti-jikaal tiba, kaa kɔɔ tinyɔkaal tiba mun, ni ni nɪn kaa kɔɔl iwiin in bi nɪn yɔɔnee, kaa kɔɔl iŋmapɔɔn ni iwiŋŋuŋfika puee, nɪ taa yɔnti ɔn nɪn pɔb-ni. ¹⁷ Di sɔ yii akoobilee di nɪn dɔkɔ tin dɔɔl bɪ boon ki dɔɔnee, an dɔkɔ yii Kriisitoo. ¹⁸ Uɔ nɪ taa ŋmɔnti-ni yii ni yɪnti ni nɪn kaa lɔ ki sinti ni-ba taapu ki nɪn mɛɛ Unimbɔti tɔunee. Di sɔ bi lɔ ki lɔ yii bɪn wɔl nɪ. Ama baa mɔɔn ki dɔkɔ bi-ba kii bi nɪn yɔnti bi-ba yilpu min nee, kun puee bi-landɔkɔi nyɛɛn bi-bimbikpitimin nɪ ki sɔ nniyaamin. ¹⁹ Baa ŋɔb Yeosu Kriisitoo bɔti. ʉn di sɔ diyil ki tɪi tiwun kɔkɔ, ki tɔkuntɪ akpab nɪ ki nɔb igiin, ki kpɪntɪ tiwun ki yɔnti tɪi nɪn wiinti kii Unimbɔti nɪn lɔ puee.

²⁰ Ni nɪ Kriisitoo nɪn kpɪ, u fi-ni ki nyɔnti-ni duulnya marabinee ba ŋɔ nɪ ni bɪ kii ni gɪti sɔ taapu doo yabee? Ba ŋɔ nɪ ni gbinti di akoobil ŋin sɔ yii: ²¹ "Taa cɔɔ doo, taa dɔkɔ tinee, taa gbɛɛtin kiŋee." ²² An bɔti gbantee sɔ binib marab nɪ bi-dɔkatam nɪ. Ni yaa gɪti dɔɔl dɔ tijin gbanti ki jɪnee, ti bɪil dee, an kaa cɔɔ yii an dɔɔ ŋɔ-ni tiba.

²³ Ibaamɔn, a yaa kpɛɛmarab gbantee, a dɔɔ lɔ yii bi cɔɔl iciin ŋyunti ŋun bi bɪ yii binib nɪ dɪ dipɔndi saŋpu, ki sinti bi-ba taapu, ki yɔnti ɔn pɪl bi-wuntee, ama, marabee kaa cɔɔl mpɔn ki cɔɔl tiwun nɪ taa ŋɔ min kaa kitɛe.

3 Ama ni yaa nyɪ yii Kriisitoo kpɔɔn-ni ki kpɪ ki fikitee, nɪn nyɔɔbmaan tin bɪ yilpuee, laakin ʉn bɪ ki kɔ Unimbɔti ŋaŋgiil puee. ² Dɔmaan ni-landɔkɔi ki dɔɔl tɔ yilpu wanti pu, ki taa dɔɔl tɔ taapu yati pu. ³ Di sɔ yii ni kpɪ, nɪ ni-maŋfal bɔl Kriisitoo ni Unimbɔti cee. ⁴ Kriisitoo un sɔ ni-maŋfalee yaa lɔɔ pɔɔnnee, ni mun dɔɔ pɔɔnti nɪ ki cɔɔl tinyool kii un-uee.

⁵ Mimmee, kpɔmaan taapu doo bimbikpitim min bɪ ni-nee, tin sɔ tilakpaal nɪ tijɔkɔndi, ilandɔkɔkɔpiti nɪ nimitaataam min nɪ iwaatooti sɔ tiwambaantiilee. ⁶ Ikpiti gbanti pu nɪ Unimbɔti dɔɔl dɔɔl bin kaa tɔ-uee tafaliŋ. ⁷ Mɪn nɪ ni nɪn ŋɔɔn doooyee, ŋyunti ŋun ni nɪn dɔɔl bɪ ikpitinee.

⁸ Ama kɔŋkɔnnee, nɪ famaam ikpiti kɔkɔ, ki taa nɪn fɔɔl mbiim, ki taa nɪn cɔɔl diŋuul ni ti-landɔkɔkɔpiil. Nɪ taa yɔnti asiibil nɪ tibɔfan nɪ nɪn

nyɛɛni-nyɔmmun. ⁹ Nɪ taa nɪn mɔntimaan tɔb. Di sɔ yii ni fɔ ni-bimbikpitim nɪ atuun ŋin ni nɪn ŋɔɔn doooyee kɔkɔwoooo, ¹⁰ nɪ ki yɔɔn mbimbipɔm min pɔntɪ baabadal ki cɔ ki nɔnti Unimbɔti un nɔɔn-mɛɛ nɪn bɪ puee; mimmee, an dɔɔl yɔnti nɪ bɛɛ ni-Nimbɔtiuee mbaamɔm. ¹¹ Mɪn puee, a yaa sɔ Juuda yɔuaaa, a yaa kaa sɔaa, a yaa gɪyaaa a yaa kaa gɪyaaa, a yaa sɔ uncaanaaan a yaa tɪ sɔ umɔnilaaa, a yaa sɔ uyumbuɔɔɔ a yaa tɪ tɔ a-baaa, tɪn kaa pɔb. Un baba bɔti pɔbee di sɔ Kriisitoo un bɪ bɔɔ ŋmanee.

¹² Nimbi bin Unimbɔti lɔti, ni kpɔnti u-yab bin u nɛɛnee, nɪ nɪn sɔmmaan tɔb saai ki nɪn ŋɔɔn tɔb tiŋan ki nɪn sinti ni-ba taapu ki tɪi tɔb, ki nɪn cɔɔl kimotii. ¹³ Nɪ nɪn ŋɔbmaan tɔb, ni-jutiibi yaa yɪnti-ni-nee, nɪ nɪn cɔɔl pɔn-bi. Kii ti-Dindaan nɪn dɔ ni-kpitii ki pɔ-ni puee, ni mun nɪ nɪn cɔɔl pɔmmaan tɔb mɪn mbaantiim. ¹⁴ Tin pɔb ki jɪti an kɔkɔee di sɔ nɪ nɪn nɛɛn tɔb, mɪn nɪ ni dɔɔl ŋmɔ ki nɪn cɔɔl nnyɔppee tiŋman pu. ¹⁵ Yɔntimaan ŋgbansɔŋfi ŋun Kriisitoo tɪyee nɪ nɪn kpɔɔti ni-pɔbiliŋ, di sɔ yii ŋɔn pu nɪ Unimbɔti yɪn-ni ki kpɔfi kii tiwumbaantiilee. Nɪ nɪn jɔam Unimbɔti tiŋan tin u ŋɔɔn ki tɪi-nee pu. ¹⁶ Kriisitoo botee nɪ nɪn bɪ ni-cee mmɔntiimin ŋyunti sɔ kamaa. Nɪ nɪn dɔkɔ tɔb u-botee ki nɪn kpɔafmaan tɔb nɪ iciimmɔnti, ki nɪn gɔ Soom takaldau poon lani nɪ Kriisitoo nikitil lani nɪ ilan in Unimbɔti Fɔm tɪi-nee ki nɪn cɔɔl pɔkɔ Unimbɔti u-ŋanti pu nɪ ni-pɔbiliŋ kɔkɔ. ¹⁷ Tin kamaa ni yaa lɔɔl lɛɛ ni tin kamaa ni yaa lɔɔl ŋee, ŋamaan an kɔkɔ ni ti-Dindaan Yeosu pu, ki nɪn dimaan u-pu ki jɔam ti-Baa Unimbɔti.

¹⁸ Nimbi binimpoobee, nɪn tɔmaan ni-calib, min mɔɔn ti-Dindaan yab nɪ ŋee dee.

¹⁹ Nimbi bininjabee, nɪn nɛɛmmaan ni-nimpoobi, ki taa nɪn cɔɔl bi-pu ntoom.

²⁰ Nimbi mbiyaamuee, an sɔ ni-tundi yii nɪ nɪn gbiliɔmmaan ni-baabi nɪ ni-nab nyɔmmu ŋyunti sɔ kamaa, mɪn di sɔ min fɔati ni-Dindaanee. ²¹ Nimbi bibaatiibee, nɪ taa nɪn pɔb ni-biyaamu tikpil, mu-wunti nɪ yɔti.

²² Nimbi iyumbuee, nɪ nɪn gbiliɔmmaan bin sɔ ni-dindambi taapu dooyee nyɔmmu iyunti kɔkɔ, ki taa nɪn tɔn ditundi min fɔati-bee ŋyunti ŋun bi kpɛɛ-nee ŋmaniŋma, ama nɪ nɪn tɔn bi-tuuyŋi nɪ dipɔbil diba kii ni nɪn fɔŋki ti-Dindaan puee.

²³ Bɔɔl ditundi din nɪ an yaa yɔnti ki sɛɛ, ŋamaan nɪ ni-pɔbiliŋ kɔkɔ, a lɔ kii ti-Dindaan nɪ ni ŋɔɔn ki tɪi, an kaa sɔ nnibiyaamuee. ²⁴ Nɪ nɪn nyɪ yii ti-Dindaan dɔɔl dɔɔl pɔ-ni tipaal tin sɔ kutindaŋuee. Di sɔ yii ni-Dindaan un ni baasii tɔn ditundi ki tɪyee di sɔ Kriisitoo. ²⁵ Un yaa ŋɔ ikpatee dɔɔl kɔ ikpiti paati, kun puee ti-Dindaan gbanti kaa gɔnti binib.

4 Nimbi bin cɔɔl iyumbuee, nɪ nɪn ŋɔb-i mmɔntiimin, ki nɪn ŋɔɔn-i tiŋan, ki nɪn nyɪ yii ni mun cɔɔl ukpil uɔ u bɪ yilpu.

² Nɪ nɪn mɛɛ mɔlmul ki taa gbɛɛn, ki nɪn wɔlfi ki nɪn jɔam Unimbɔti u-ŋanti pu. ³ Ni yaa bɪi mɛɛyee, nɪ nɪn mɛɛ ki tɪi ti mun, yii Unimbɔti nɪ pɪiti-ti nɔn tɪ ŋmɔ ki sɔɔn u-bɔti ki bɪiti tibɔbalkaal tin sɔ Kriisitoo yatee. Tibɔti gbanti pu nɪ m bɪ sarkan nee.

⁴ Nɪ nɪn mɛɛ yii nɪ ŋmɔ ki nɪn sɔɔn ki cɔnti-ti kii an nɪn mɔɔn puee.

⁵ Ni-bimbiminee, ní n̄n cáá iciin bin kaa láá f̄s̄ ki kííyee cee, kí taa dū iyunti in ni k̄ántí bi-ceeyee kí b̄iil. ⁶ Ní n̄n s̄òòh̄ anȳòòbumm̄òòh̄ n̄í n̄n cáá taapu, kí n̄n nyí min ní ni dàá n̄n kííkí báà ñma án n̄n kítèe.

⁷ An yaa sá m-botee, ti-nabineen̄kaaki Tiisiiki, un sá ti-t̄ont̄on̄juti ki t̄ùh̄ ditundi mm̄ont̄iim ki t̄i ti-Dindaanee, dàá s̄òòh̄ n̄i ni tin k̄òkò m cááyee. ⁸ An pu ní m túnní-u ni-cee ní béé ti-gbamp̄oñ̄u pu kí ká kunyann̄yaa. ⁹ Ûn̄ n̄i ti-nabineen̄kaaki Òneesim un sá deedeedaan ki sá ni-ȳou ub̄oee dàá d̄á n̄n táán, kí d̄á t̄ùk̄ù-ni tin k̄òkò b̄i j̄ití dooyee.

¹⁰ Aristaaki man n̄i un bí sarkan dooyee jáamiñ-ni, ní Maarki Baarnaabasi naal mun t̄iñ-ni ijaam. (Doooyee, bi t̄ùk̄ù-ni Maarki gbanti boti ki ȳòòh̄; mimmee, u yaa láá b̄áán ni-ceeyee, ní d̄á f̄s̄-u mm̄ont̄iim.) ¹¹ Yeesu un bi ȳi Justusee mun jáamiñ-ni. Juuda yab kansikinee, binib bita nee baba di sá man n̄i bin t̄ùh̄ ditundi Unimboti beel ñ cù nyòk̄opuee, b̄iñ di t̄i-mi kunyann̄yaa.

¹² Ni-ȳou Eepafrasi, Yeesu Kriisitoo t̄ont̄on̄liuee, mun t̄iñ-ni ijaam, u mèé ni-pu tikpil ñyunti sá kamaa, kaa gbèentí, yii ní n̄n gb̄int̄i ñub̄ Yeesu Kriisitoo boti mm̄ont̄iim kí w̄iñ̄ kí kp̄ántí biniñmambi, kí ñm̄a kí ñá tin k̄òkò Unimboti là ní ñé. ¹³ Mama m-ba ñ̄ñ̄ kí l̄i u-pu yii u ḡi nimbi n̄i Lawoodisee yab n̄i Eerapooliisi yab pu diḡiñdi. ¹⁴ Luuki, ti-nabineen̄kaaki un sá òk̄òtee, n̄i Deemasi jáamiñ-ni.

¹⁵ Ní jáam̄ nnabiyaamu mun bí Lawoodiseeyee, n̄i Niñfasi, kí kp̄áan̄ Kriisitoo nikitil din kp̄áfí u-dumpuee. ¹⁶ Ni yaa k̄áan̄ takalda nee ki t̄i ni-yab ki d̄óoyee, ní d̄ú t̄i Kriisitoo nikitil din bí Lawoodiseeyee mun ñ k̄áan̄; min̄ ní, Lawoodisee yab yaa t̄iñ-ni bi-ȳoee ní k̄áan̄ ú mun. ¹⁷ Ní t̄ùk̄ù Arkiipi yii ú kp̄èè soooo kí t̄ò ditundi din ti-Dindaan t̄i-uee tiñan.

¹⁸ Man P̄ool di dū m-ñal ki ñm̄añ anȳòòbun nee ki jáam̄-ni. Taa súntímaan̄ yii m bí sarkan. Kriisitoo ganti ñ n̄n bí ni-pu.

TEESAALONIKI 1

1 Man Pɔɔl nì Siilaasi nì Tiimootee di ñmān takalda nee kí tī nimbi Kriisitoo nikitil din bí Teesaalooniki ki sá ti-Baa Unimbɔti nì ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo yabee. Unimbɔti ñ ñá-ni tiŋan kí tī-ni ngbansɔŋfi.

² Ti pàkà Unimbɔti ní baabadal ni-kòkò pu, ní ti-wimmeem poonee ti téetí ki mèé ni-pu múmul. ³ Ti-wimmeem poon ti-Baa Unimbɔti nimiinee ti téetí atuun ñin ni ñáań ni-fookiuu nì ni-neendi puee nì ni-mákal din ni cáá ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo puee nín pōō miŋyee.

⁴ Nnabiyaamu, ti nyí yii Unimbɔti néeń-ni ní ki lúti-ni ní nín sá u-yab. ⁵ Kun puee tibɔmɔntiil tin ti sòon nì nee kaa sá nì kinyɔkɔn ñmaniŋma, ama ti nín sòon nì Unimbɔti pɔŋɔ nì u-Fām tūtuntam ki tókó ibaamɔn pu páaa ní. Ni nyí ti-pu ti nín nìn dómiń ki bí ni-kansikin nì mbimbim min kí tūtuń-nee. ⁶ Ni nín fōō Unimbɔti ɔti ki kíí nì falaabi tikpil poon nì dipɔɔpindi din Unimbɔti Fām tiiyee puee ni kpánti bin fōō timbi nì ti-Dindaan di-dandee dee. ⁷ Min ni ñá nee dàkà Maseeduaan nì Akaayi yab bin fōō ki kííyee mun ñ fōō mìn dee. ⁸ Kun puee nimbi cee ní ti-Dindaan ɔti gbìti, ki bàń Maseeduaan nì Akaayi yab cee. Kaa sá bin baba, ajan ñin kòkò kínee yab mun gbìl ni nín fōō Unimbɔti ki kíí miŋyee, an kaa ti balfi yii timbi ñ mǎafi-bi gba. ⁹ Báa ñma máafi ti nín dómiń ni-cee ni fōō-ti pu, ki fá ni-waari ki kíń ki nókó ibaamɔn Nimbotiu un bí dimaŋfalinee, ¹⁰ nì ni nín ká ki cí u-Jipɔɔn Yeesu un u fikitì ditaŋkpiilin, u dàá nyān-ní yilpu kí fī-ti kí nyāntí Unimbɔti ŋuul din bí ki dōońee poonee.

2 Nnabiyaamu, kii nimbi ni-ba nín péenyí puee, kaa sá yii ti dómiń ni-dumpu fam. ² Ni nyí yii bi sǎań-ti ki sī-ti Fiiliipi tiŋkin ní ti nín bǎań ni-cee Teesaalooniki. Ama ní Unimbɔti tī-ti kunyannyaau tí sòon-ni u-bɔmɔntiiti nì dikɔndi poon. ³ Ti-ɔti tin ti sòońee kaa sá tinyimɔmboti, kaa sá ilandokokpiti ɔti, kaa tí sá tibɔŋmatinŋkaal. ⁴ Ama Unimbɔti cɔŋki-ti ní ki dū u-bɔmɔntiiti ki ŋúbiiń-ti tí sòon, an puee ní ti sòon min dàá nín fáatiń Unimbɔti un wǎl ti-pɔbilibinee, an kaa sá kí fáatiń binib. ⁵ Nimbi ni-ba nyí yii taa sòon-ni tibokiiilkaal ki ká jaanjan, taa tí sòon ki nyàab ni-cee animil yam, Unimbɔti nyí ti-pu mìn. ⁶ Taa nyàab ubo ñ tī-ti tinyool, taa nyàab nimbi nyootaaa, kaa nyàab bin kínee mun yati. ⁷ Ama ti bàá cáá nsan kii ti nín sá Kriisitoo kpambalinŋ puee kí tükù-ni yii nimbi di máań kí nín kpèé-ti, ama taa ñá mìn, ti kǎl ni-cee ki mō kii ubinaati nín mō pu ki ŋúb u-biyaamuee ní. ⁸ Ti nín néeń-ni puee ti là yii án taa nín sá Unimbɔti ɔti ñmaniŋma ní tí tī-ni, ama tí dū ti-maŋfal kí kùti kí tī-ni, kun puee ni

kó-ti tiŋan tiŋan. ⁹ Nnabiyaamu, nimbi ni-ba ká ti nín tūń atuun pu ŋwiiń pu nì kunyeeu ki gī kí ñmā kí ŋúb ti-ba kí nín sòon Unimbɔti ɔti, án taa nín sá yii ni-kansikin ubo ní ñ nín tū ti-ŋińdee.

¹⁰ Nimbi ni-ba ká, Unimbɔti mun ká yii ti-bimbim min ti dūu kǎl nimbi bin fōō Unimbɔti ɔti ki kííyee kansikinee bí circir ki bí deedee. Taa yīnti bàá tiba nì tiba poon. ¹¹ Min ní ni nyí yii ubaati ñáań u-biyaamuee, mìn ní ti ñá ni-kansikin ubo ubo. ¹² Ti sǎŋki-ni ki tī-ni kunyannyaau ki páb-ni yii ní nín còom min fáatiń Unimbɔtee, ùn un yíiń-ni ní dàá kó u-beel nì u-nyootinee.

¹³ Kun pu ti gítí pàkà Unimbɔti kaa gbèentée di sá ti nín cáań Unimbɔti ɔti ki sòon nì nee, ni pílfí-ti ki fōō-ti kaa dūu yíiń binib ɔti, ama ki fōō-ti yii tí sá Unimbɔti ɔti tiŋman. Tiboti gbantee di ñáań nimbi bin fōō ki kííyee pɔbilibi poon atuun. ¹⁴ An puee, nnabiyaamu, ni dī Unimbɔti nikitil din bí Juudee ki sá Yeesu Kriisitoo yabee tabobilibi dee, kun puee falaabi bin ni jín ni-jutiibi ceeyee, falaayee ubaanti ní bí mun jín Juuda yab ñaan. ¹⁵ Bín di kūu ti-Dindaan Yeesu nì Unimbɔti ɔnaatiliibi ki sǎań ti mun, Unimbɔti kaa gèetín-bi ní bi sá binib kòkò pulincɔntiibi, ¹⁶ ní ki piintí-ti nsan tí taa sòon nì bin kaa sá Juuda yabee Unimbɔti ɔti tin ñhń ki cáań-bi difiilee. Bi mǔtī gbèentí bi-kpitii pu iyunti kamaa. Ama Unimbɔti fōō bi-pu diŋuul ki dód.

¹⁷ An yaa sá timbee, nnabiyaamu, doooo ŋyunti ŋun ti yǎań tɔbin nì tiwun yǎantam, kaa sá nì ti-pɔbilibinee, ti nyàab nì diniminaamandi kí bàá fàtíí ká ni-nimiin ti-pɔbilibi ñ bàá sòŋkì. ¹⁸ Ti mǔń yii tí gitiń ni-cee, man Pɔɔl m mǎkań mili kí bàá gitiń ni-cee, ama Sitaan piin-ti nsan. ¹⁹ Nimbi di sá bin pu timbi cótée, ki sá ti-pɔɔpindi nì ti-jajil daaŋku kun pu ti-Dindaan Yeesu yaa láa gitińee, ti dàa gbànti u-nimiinee. ²⁰ Tiŋman nimbi di sá timbi nyooti nì ti-pɔɔpindi.

3 Ti nín kaa nín gítí ŋhń kí nín ká mìn kaa gbìl ni-puee ní timbi lēeyii ti dàá gbínti kí kǎl Ateen ti-baba, ² ní ki dū ti-nabiki Tiimootee ti nì un tūń Unimbɔti tundi ki sòon Kriisitoo ɔmɔnti-itee ki túnni ni-cee ú tī-ni kunyannyaau kí kùti-ni mɔn ni-fookiuu poon, ³ ni-kansikin ubo ñ taa yǎnti falaa un poon ni bée ñ ñmā-u. Kun puee ni nyí yii an sá falaa di péédō ki cí-ti tí jī. ⁴ Ti nín nín dàá bí ni-ceeyee, ti nín péé tükù-ni ki yóon yii falaa dō ki cí-ti, an di bǎań nee kii ni nín nín gbìl puee. ⁵ M nín kaa ti ŋhń kí nín gbínti ki ká ki cee puee ní m túnni Tiimootee ñ dàá kpèé ni-fookiuu nín bí puee, kun puee m fǎŋkí yii Sitaan ñ taa láa còŋkì kí lí-ni ti-tundi din ti ñée ñ ñá fam.

⁶ Ama kɔŋkɔnnee Tiimootee nín nyánni ni-cee ki fàti bǎańee, u cáań-ti faawiimɔnti ni-fookiuu nì ni-

neendi pu. U máafi-ti yii ni téetí ti-pu múmul mmóntiimin ki nyàab kí bàà ká-ti kii ti mun nín nyàab kí ká ni mun puee. ⁷ Mìn puee nnabiyaamu, ni-puee ti kántí kunyannyaau ti-falaabi kòkò poon, ni-fookiiu di tī-ti dipòosòŋkil. ⁸ Dín pu nee timbi ŋmáti ní, kun puee ni gbínti ki bí ti-Dindaan ni ki ŋúb an píkí. ⁹ Dipòosòŋkpaandi din ti cáá ni-pu ki fáal Unimbóti nimiinee, taa ti nyí gba ti nín dàá pàkà-u kí gbèèñ miŋyee. ¹⁰ Ti mèé ki páb-u ŋwiin pu ni kunyeeu yii ú pééyàntí tí gítí ká-ni an nín dàá ŋá pu ní kun naa cááyee tí tī-ni ní dūú gbèèñ ni-fookiiu puee.

¹¹ Ti-Baa Unimbóti u-ba ni ti-Dindaan Yeesu nín ŋāŋkí ti-saŋŋu tí ŋmā kí dàá ká-ni. ¹² Ti-Dindaan nín yàntí dineendi din ni cáá tób pu ni binib kòkò puee nín wíin ní mòtíí nín nééñ tób mìn tikpil kí nín péécáá cá, an nín bí kii ti mun nín nééñ-ni puee. ¹³ Ú yàntí ni-pòbiliŋ nín nín tókó ibaamón pu an nín pòs, kí nín bí circir bí taa ká ni-pu ikpiti iba ti-Baa Unimbóti nimiin ŋyunti ŋun ti-Dindaan Yeesu yaa láá gítí nín bi bin kòkò sá u-yabee.

4 Kí kúntí tibótee, nnabiyaamu, ti dàkà-ni min ní ni máaŋ kí nín còom Unimbóti nín fáati ni-bótee. Ibaamón, ni bí còom min fáati Unimbótee, ama ti dū ti-Dindaan Yeesu ki gbāam-ni yii ní nín gbínti ki ŋāaŋ min jítiŋ mimmee ki cá. ² Ni nyí ti nín nín dàkà-ni tibóti tin ti-Dindaan Yeesu yindi puee. ³ Unimbóti nín là kuŋyee di sá ní nín bí circir kí nín ŋúb ni-ba kí taa ŋá tilaakpaal. ⁴ Ni-kansikin bàà ŋma nimpucaatam nín sá circir kí cáá tinyool, ⁵ kí taa dū ni-ba kí tī ajòkòntuun kii bin kaa nyí Unimbótee nín ŋāaŋ puee. ⁶ Tibóti nee poonee ni-kansikin ubò nín taa ŋá u-nabiki min kaa kítéeyaaa kí taa mùul-u. Ti nín tükü-ni an bóti dooooyee ki gítí kpāafi-ni-ti tiŋan yii ti-Dindaan dàá dàá dáal bin ŋāaŋ an kpitiyee tafaliŋ, ⁷ kun puee Unimbóti kaa yíin-ti tí dàá nín bí tijòkòndi poon, ama u yíin-ti tí dàá nín sá circirdambi ní. ⁸ An puee un di yaa dū ti-dàkatam nee ki féé, an kaa sá unil bóti ní u fá, ama Unimbóti un tī-ni u-Circir Fāmee bóti ní u fá.

⁹ An yaa kí nín ni nín ni-nabiyaamu kansikin neendee, an kaa ti bàlfi yii tí ŋmà-ni an pu gba, kun puee Unimbóti dàkà-ni ni nín máaŋ kí nín nééñ tób puee. ¹⁰ An neendee gba ní ni cáá nnabiyaamu mun kòkò bí Maseeduaan tiŋki kòkonee pu. Ama ti bàlfi-ni yii ní gítí ŋá min jítiŋ min ni nín ŋāaŋ dooooyee. ¹¹ Ní pòsòŋ ni-ba kí nín bímaŋ ŋgbansòŋfi poon kí nín tūn atuun kí kpíin ni-ba, kii ti nín nín péétükü-ni dooooyee puee.

¹² Ni yaa ŋá mimmee, an di dàá yàntí bin kaa nyí Unimbótee nín nín tó-ni, ní naa báká ubò pu.

¹³ Nnabiyaamu, ti là yii ní nín nyí bin kpíyee bóti nín dàá jíti puee mbaamomin. Taa là ní nín bí kunimbaaun kii bin kaa cáá ti-Dindaan pu dimákalee nín bí puee. ¹⁴ Kun puee ti nyí yii Yeesu kpíi kí fátii fikiti, mìn ní ti nyí yii Unimbóti dàá fátii tí gíiní bin nòó Yeesu ki kpíyee dimaŋfalín kii u nín fikiti Yeesu puee. ¹⁵ Ní pilfi ti-Dindaan bóti tin u nín sòonee ní ti dàá sòon-ni nee. Ti-Dindaan yaa láá bāanee, timbi bin dáá bí dimaŋfalinee kaa làá dàá péèñ bin kpíyee kí lintí. ¹⁶ Di sá yii ti-Dindaan u-ba dàá dàá pò kinyòkò ní itūun kpiliu nín tééñ ní

Unimbóti kantáandi nín búñ, niinee ní ti-Dindaan nín nyànni yilpu kí sintíñ, ní bin fòs-u ki kí ki kpíyee nín péé péé kí fikiti. ¹⁷ Ní timbi bin dáá kí nín kaa kpíyee mun nín yíki kí kúti bi-pu ní an yòon-ti kutaa pu tí tūŋkí ti-Dindaan atagban ni, ní ti nín ti-Dindaan nín nín kí nín bí baabadal. ¹⁸ Ní dū tibóti nee kí nín cáá sòŋkímaan tób pòbiliŋ.

5 Nnabiyaamu, an kaa ti bàlfi yii tí ŋmà kí tükü-ni iyunti in ní an bótee dàá bānee, ² kun puee nimbi ni-ba ni nyí ti-Dindaan dāantam bóti tiŋan yii u dàá bān kii unaayuu nín dòon kunyeeu puee ní. ³ ŋyunti ŋun binib yaa láá bí ki lí yii: “ŋgbansòŋfi, ti ŋmáti dee”, dicilpu kpalaŋ nín ní nnaabu nín jéetí bi-pu kí nàaŋ-bi. Bàà ubò kaa dāa ŋmáti, an dāa bí kii imatiŋween nín bān upodaan puee ní.

⁴ Ama nimbee, nnabiyaamu, naa ti bí dibòm-bòndin ŋwiin gbanti nín dàá tūuñ-ni kii unaayuu nín tūuntí binib puee. ⁵ Di sá yii nimbi kòkò sá ŋwalfi biyaamu ní ki bí ŋwiin pu, naa sá kunyeeu yabaaa kaa sá dibòm-bòndi yab. ⁶ Mìn puee tí taa nín gèèñ kii bin kínee nín gèèñ puee, ama timbi nín finti kí nín ŋúb ti-ba. ⁷ Kunyeeu ní bin gèèñ gèèñ, ní bin nyù ki gbéeyee nyù kunyeeu. ⁸ Ama timbi bin sá ŋwalfin yabee, ti máaŋ kí nín ŋúb ti-ba tiŋan, ti máaŋ kí dū ti-fookiiu nín ti-neendi kí dūú péèñ kii digbampoollee ní, ní kí dū ti-fil din pu ti mákéé kí cíkiŋ kii kifuuliyee, ⁹ kun puee Unimbóti kaa lēè-ti ki yòon tí nín sá bin pu u dàá dàá fòsò diŋuulee, ama tí nín sá bin dàá ká difil ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo puee. ¹⁰ Kun puee ùn di kpíi ti-pu an nín dàá ŋá pu bàà ti yaa láá bí dimaŋfalinaaan, ti yaa láá kpíyaaa, u yaa láá gítínee ti nín u nín kpāfi kí nín bí mbaantiiminee. ¹¹ Mìn puee ní nín tūmaŋ tób kunyannyaau ki kúti tób mpon kii ni nín péèŋáaŋ puee.

¹² Nnabiyaamu, ti mèé-ni yii ní nín tó bin bí ni-kansikin ki tūn ditundi, ki cáá ti-Dindaan bóti ki dàkà-ni, ki kpòotí-nee. ¹³ Nín cáamaan bi-pu di-neŋkpaandi atuun ŋin bi bí ni-kansikin ki tūnee pu, ŋgbansòŋfi nín nín bí ni-kansikin.

¹⁴ Ti mèé-ni, nnabiyaamu, yii ní kpāafi biwuti-joodambee, kí tī bifaantidambee kunyannyaau, kí tūtuŋ bin wunti yòtèe, kí nín cáá kimotii bàà ŋma pu, ¹⁵ kí nín nyíŋ ni-ba a-juti yaa ŋá-ŋi ikpatee, á taa dū ikpiti kí téèñ-u, ama nín nyāabmaan tiŋan diŋal baabadal ki ŋāaŋ ni-jutiibi ni binib kòkò.

¹⁶ Ní nín fáalmaan baabadal, ¹⁷ kí nín mèé Unimbóti múmul. ¹⁸ Bàà tin kamaa di yaa péébāanee, ní nín jáam Unimbóti. Min Unimbóti là bin sá Yeesu Kriisitoo yabee nín nín bée dee.

¹⁹ Ní taa kpò Unimbóti Fām tuuŋŋi ni-ni, ²⁰ kí taa kpèè Unimbóti bōnaatiliibi bóti tin bi sòonee fam.

²¹ Ama, ní kpèè tiwan kòkò kí lēetin ŋānee, ²² kí nín nyíŋ ni-ba ni tikpiti kòkò ni ti-bul.

²³ Unimbóti un tū ŋgbansòŋfee u-ba nín yàntí ní dū ni-ba kòkò kí tī-u, ú ŋúb ni-fām nín ni-nammu nín ni-wunti kòkò an nín dàá ŋá pu ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo bāntamee ní nín bí circir bí taa láá ká ni-pu ikpiti ibee. ²⁴ Un yíin-nee dàá ŋá mìn kí tī-ni kun puee u sá ibaamondaan ní.

²⁵ Nnabiyaamu, ní nín mèé ki tū-ti.

²⁶ Ní jáam ti-yab nín kunabitiiu jaamii kí tī-mi.

²⁷ Nì ti-Dindaan yindi puee, m tükù-ni yii ní dū-
maan takalda nee kí kààh nnabiyaamu kòkò nìmi-
in.

²⁸ Ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo ɲanti ń nīn bí ni-
pu.

TEESAALONIKI 2

1 Man Pool nì Siilaasi nì Tiimootee di ñmān takalda nee kí tī nimbi Kriisitoo nikitil din bí Teesaalooniiki kí sá ti-Baa Unimbóti nì ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo yabee. ² Unimbóti ti-Baa nì ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo n̄ ñá-ni tiñan kí tī-ni ñgban-sɔŋfi.

³ Nnabiyaamu, ti ñmānti kí n̄n jáam̄ Unimbóti ni-pu múmul. An lafun máa n̄n m̄n̄ kun puee ni-fookiuu m̄t̄i w̄inti kí cá, ní dineendi din ni cáá t̄ob puee mun m̄t̄i w̄inti. ⁴ Nimbi pu ní timbi m̄oñ Unimbóti nikitij cee, ni n̄n gb̄nti kí p̄ontí kí ñúb ni-fookiuu falaabi k̄ok̄o n̄n aḡn̄ ñin poon ni b̄e.

⁵ M̄n̄ di d̄ak̄a Unimbóti b̄sooni n̄n bí deede miñyee, kun puee an di d̄aa ȳant̄i ní ñm̄a kí k̄o Unimbóti beel din pu ni bí kí j̄n̄ falaayee. ⁶ Kun puee Unimbóti sá deedeedaan ní, falaa ní u d̄aa d̄aa ḡiñ̄ kí t̄eñ̄ bin ȳant̄i ni j̄n̄ falaayee, ⁷ ní kí k̄aañ̄ nimbi bin j̄n̄ falaayee n̄n timbi ns̄ɔŋfin ñyunti ñun ti-Dindaan Yeesu yaa láa nȳann̄i yilpu n̄n u-t̄uni ip̄ondambee. ⁸ U d̄aa d̄aañ̄ n̄n ñm̄i kí d̄aal̄ bin kaa nȳi Unimbóti, kaa f̄ɔ̄ ti-Dindaan Yeesu b̄om̄ont̄iitee tafaliq. ⁹ Bi-tafadaaldi di d̄aa sá bí n̄aañ̄-bi kí n̄n cá jaanjaan bí taa n̄n̄ d̄abiñ̄ ti-Dindaan n̄n u-nyooti n̄n u-p̄ɔŋɔ. ¹⁰ Dal̄iñkin u yaa ḡitiñ̄ bin sá u-yabee cee bí t̄i-u tinyoolee n̄n bin k̄ok̄o f̄ɔ̄-u kí kíyee n̄n p̄ak̄a-uee, ni mun d̄aa bí niin kun puee ni f̄ɔ̄ ti-boti tin ti s̄oñ̄ n̄n nee kí kíí.

¹¹ An puee ti m̄e Unimbóti ni-pu baabadal kí b̄alfi yii ú ȳant̄i ní n̄n sá binib bin máañ̄ dimaŋfal din pu u ȳiñ̄-nee, kí m̄e-u yii u-p̄ɔŋɔ n̄n ȳant̄i ní ñm̄a kí ñá tiñan tin ni d̄akafi kí ñe, kí ȳant̄i ni-fookiuu tuuñi n̄n c̄om̄ m̄m̄ont̄iim, ¹² an n̄n d̄aa ñá pu ni-puee ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo yindi n̄n k̄a tinyoolee, ní ú mun puee ni mun n̄n k̄a tinyool n̄n ti-Nimbóti n̄n ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo ñanti pu.

2 Kriisitoo ḡit̄intam kí d̄aa k̄oñ̄-ti kí kp̄afi u-ceeyee b̄otee, ti m̄e-ni yii ní taa ȳant̄i ni-p̄obilij̄ n̄n b̄iil binib n̄n li yii ti-Dindaan gb̄anti p̄ut̄i kp̄aā b̄aañee pu. Báa ubo di yaa bí yii Circir F̄am̄ di s̄oñ̄ n̄n uaaa, ubo di yaa tí b̄i s̄oñ̄ Unimbóti boti ní kí li mimmaaan, an yaa tí sá ubo di t̄uk̄u-ni yii ti-takaldab bin ti ñm̄e ubo poon ní ti ñm̄añ̄ mimmaaan, ní taa f̄ɔ̄ kí kíí. ³ Ní taa pé̄ȳant̄i ubo n̄n d̄i tiba pu kí ñm̄atiñ̄-ni. See binib n̄n d̄aa fá Unimbóti ní ut̄ɔŋfitee un ti-Dindaan d̄aa d̄aa n̄aañee n̄n nȳa kí j̄i mpaan, kí w̄at̄i ní ti-Dindaan wiññu n̄n n̄n b̄añ. ⁴ Ut̄ɔŋfitee kaa d̄aa kííki binib n̄n n̄o Unimbótaaa, kaa d̄aa kííki bí j̄am̄ tiba n̄n tiba. U d̄aa d̄aa ȳi kí m̄ot̄i m̄iñ̄ ní kí tin kp̄aā k̄o kí k̄al̄ Kunimbótidiin ní kí d̄u u-ba kí ḡiñ̄ Unimbóti.

⁵ Naa t̄éet̄i yii m̄ n̄n n̄n d̄aa bí ni-ceeyee, m̄ n̄n

t̄uk̄u-ni an botaaa? ⁶ Ama tiba di d̄aa ñúb-u ní an b̄otee kaa láa b̄i ñaañ̄ k̄ɔŋk̄onnee. Ni mun nȳi kud̄ɔŋ kun d̄aa ñúb-uee. An puee, see ut̄ɔŋfitee yunt̄iñu yaa láa b̄aañee ní ú n̄n nȳa kí j̄i mpaan. ⁷ U-p̄ɔŋɔ bí dibalin kí b̄i t̄un̄ ditundi dooooyee, ama un ñúb-uee yaa láa b̄unt̄e, ⁸ niinee ní ut̄ɔŋfitee n̄n nȳa, ní ti-Dindaan n̄n d̄aa p̄ufi-u ní ú kp̄u, ní u-d̄aantam n̄n d̄aa j̄l̄ puee n̄n n̄aañ̄-u. ⁹ Ut̄ɔŋfitee d̄aa d̄aa d̄aañ̄ n̄n Sitaan p̄ɔŋɔ ní kí ñaañ̄ maamaacib k̄ok̄o n̄n tidaandi n̄n tinyim̄ɔŋkp̄an̄kp̄ant̄iil, ¹⁰ ní kí d̄aa cáá tin pé̄esá ikp̄itee kí kíil̄ bin w̄aŋk̄e kun puee bi ȳi kaa n̄eñ̄ ibaam̄on in b̄aa ñ̄ñ̄ kí f̄i-b̄ee. ¹¹ An pu ní Unimbóti d̄u m̄p̄on ñun d̄aa ȳant̄i bí ḡat̄eé kí t̄iñ̄-bi an n̄n d̄aa ñá pu bí n̄n n̄o tinyim̄b̄otee. ¹² M̄n̄ puee Unimbóti d̄aa d̄aa d̄aal̄ bin ȳi kaa f̄ɔ̄ ibaam̄on kí kíí kí n̄eñ̄ ikp̄itee tafaliq.

¹³ Nnabiyaamu, ti d̄aa n̄n pé̄j̄aañ̄ Unimbóti ni-pu ní baabadal, nimbi bin ti-Dindaan n̄eñ̄ee, kun puee Unimbóti pé̄e kí l̄uti-ni kí f̄i-ni n̄n u-F̄am̄ min ȳant̄i ní kp̄ant̄i u-yabee n̄n n̄n f̄ɔ̄ ibaam̄on kí kíí puee. ¹⁴ M̄n̄ pu ní Unimbóti d̄i tibom̄ont̄iil tin ti s̄oñ̄ n̄n ni nee pu kí ȳiñ̄-ni ní n̄n cáá ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo nyooti. ¹⁵ M̄n̄ puee nnabiyaamu, tiboti tin ti cááñ̄ kí d̄ak̄a-ni nee ní n̄n ñúb-ti an píki, an yaa sá tin ti s̄oñ̄ kinyokoneeyaaa, an yaa tí sá tin ti ñm̄añ̄-neeeyaaa, ní kp̄aafimaan-ti tiñan.

¹⁶ Ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo u-ba n̄n ti-Baa Unimbóti un n̄eñ̄-ti kí ñá-ti tiñan kí t̄i-ti dip̄ɔɔs̄ɔŋkil din kaa cáá dikunt̄ilee n̄n dim̄akam̄ont̄iilee, ¹⁷ n̄n gb̄eñ̄ ni-p̄obilij̄ kunyann̄yaaú kí t̄i-ni m̄p̄on ní ñm̄a kí n̄n ñaañ̄ tin ñaañee ni-tuuñi n̄n ni-b̄soontam poon.

3 Nnabiyaamu, m-b̄ojoolkaati s̄e: ní n̄n m̄e ti-pu an n̄n d̄aa ñá pu Unimbóti boti n̄n gb̄it̄i kí b̄a n̄timu poon malaa malaa, kí n̄n cáá tinyool k̄i an n̄n ñá ni-cee miñyee. ² Ní m̄e ti-pu an n̄n d̄aa ñá pu Unimbóti n̄n nȳant̄i-ti binikpitib n̄n bit̄ɔŋf̄itiibi ñaane, kun puee an kaa sá binib k̄ok̄o di f̄ool̄ Unimbóti boti kí kííki. ³ Ama ti-Dindaan sá ibaam̄ondaan ní, u d̄aa ȳant̄i ní n̄n ñúb an p̄o, kí m̄ot̄i ni-pu Sitaan ukp̄iti n̄n taa ñm̄a-ni. ⁴ Ti-Dindaan puee ti cáá ni-pu dim̄akal̄ kí b̄e mbaam̄on yii tin ti d̄ak̄a-nee ni b̄i ñaañ̄ m̄iñ̄, kí d̄aa n̄n gb̄nti kí ñaañ̄ kí cá. ⁵ Ti-Dindaan n̄n ȳant̄i ní b̄e ni-p̄obilij̄ poon Unimbóti neendi n̄n Kriisitoo n̄n t̄i kim̄ot̄i kíyee.

⁶ Nnabiyaamu, n̄n ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo yindi puee, ní ḡant̄iimaan nnabiyaamu mun di sá bi-wut̄ijoodambi kaa là kí ñá min ní ti d̄ak̄a-nee.

⁷ Nimbi ni-ba nȳi ni n̄n máañ̄ kí f̄ɔ̄ min timbi ñaañee, kun puee ti n̄n n̄n bí ni-ceeyee taa n̄n sá bi-wut̄ijoodambi. ⁸ Taa d̄om̄iñ̄ kí k̄a ubo pu u kp̄iñ̄-

tí-ti fam, ama kí taa nín k̄a ubo pu udaan ń n̄n kpiintí-tee puee, ti n̄n t̄n̄n ditundi ní, ɣwiiń pu n̄n kunyeeu ki ɣi. ⁹ Ti nín n̄n bí ki ɣáań mimmee an kaa sá yii taa n̄n cáá nsan kí f̄ɔ̄ɔ ni-jikaati, ama ti ɣá m̄n̄n ki d̄ak̄a-ni ní f̄ɔ̄ɔ min timbi ɣáańee ní. ¹⁰ Di sá ti nín n̄n bí ni-ceeyee, ti n̄n t̄k̄u-ni tiboti tiba, yii un kaa là kí t̄ɔ ditundee kaa máań kí j̄i mun.

¹¹ Kun puee ti ɣbil yii ni-kansikin biba sá biwuti-joodambi ki k̄a kaa ɣáań diba ní ki cán bi-ba ki k̄ontí bi-jutiibi botin. ¹² N̄n̄n ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo yindi puee, ti t̄k̄u ki kpáafi an nibeeyii bí t̄ɔ ditundi n̄n̄n dip̄ɔ̄ɔsɔ̄ɣkil poon kí kp̄īn̄n bi-ba.

¹³ Ama nimbee, nnabiyaamu, ní taa yant̄i tiɣan

diɣal. ¹⁴ Un di yaa kaa t̄ɔ tiboti tin ti ɣm̄ań-ni takalda nee poonee, ní dáań-u, ni n̄n̄n u ń taa ti n̄n̄n n̄ɔotí, icoo ń k̄ó-u. ¹⁵ Ní taa nín d̄u-u kí kp̄ántí n̄n̄nannanliu, ama ní s̄ańk̄i-u kii unil nín s̄ańk̄i u-nabi-ki tiboti puee.

¹⁶ Ti-Dindaan un t̄i ɣgbansɔ̄ɣfee u-ba ń t̄i-ni ɣgbansɔ̄ɣfi ɣyunti kamaa n̄n̄n tik̄ok̄o poon. Ti-Dindaan ń n̄n̄n bí ni-k̄ok̄o cee.

¹⁷ Ijaam nee, man P̄ool m-ba ɣal di ɣm̄ań. M-takaldab k̄ok̄o poonee m nín nyiit̄i m-ɣal puee dee, kp̄èemaan m-ɣmańmabiti dee.

¹⁸ Ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo ɣanti ń n̄n̄n bí ni-k̄ok̄o pu.

TIIMOOTEE 1

1 Man Pool, un sá Yeesu Kriisitoo kpambal din Unimböti ti-Fiiliu nì Yeesu Kriisitoo un pu ti mákéé túnnée, ² di ñmàñ takalda nee kí t̄i sii Tiimootee un sá m-ba bindi pu jipoon a nín f̄õ Yeesu Kriisitoo kí kííyee puee. Ti-Baa Unimböti nì ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo ñ ñá-si tiñan, kí s̄õ a-saai, kí t̄i-si ñgbansõñfi.

³ ñyunti ñun m dàá nìn ȳiki kí nìn cá Maseedu-aanee, m nìn tükü-si yii á nìn k̄a Eefeesi kí piññ bin bí niin kí dákà tinyimombötee nshan bí taa ti dákà. Á nìn ñáañ m̄iñ, ⁴ kí dákà-bi bí taa n̄ñ k̄a kí máafi mmaam kí k̄aañ at̄iñkpikiyin ñin kaa dóótée. An cáabiñ kunikpõñkpõkõu, kaa tútuñ unil ñ bée Unimböti nín yóon puee: an dákà yii tí f̄õ-u kí kíí. ⁵ Kun pu ní a kpáafi-bi mimmee di sá a là bí nìn cáá dineendi ñin nyēñ dipõnyaandinee ní, bilandõkõjaatiñu ñ nìn sá mmõnti bi-fookiiu ñ nìn bá kí p̄õ. ⁶ Biba dū an saññuee kí fá, ní kí cūti kí kó tibõfan tin kaa cáá taapuee ni. ⁷ Bi bàà là kí nìn dákà binib Unimböti marab, ama nì min kòkò bi dákà nì mpõnee, b̄iñ biba kaa gbilaaa kaa nyí tiböti tin bi sòõnee taapu.

⁸ Ti nyí yii marab sá tiwammõntiil ní, a yaa dū marab gbanti kí ñá min sá á dūñ ñée. ⁹ Ti nyí yii an kaa sá binimõntiibi pu ní bi yóon marab, an sá bin gáatèe, nì bin yiliñ p̄õyee, nì bin kaa tó Unimbötee, nì bikpitiñaliibi, nì binib bin kaa là Unimbötee, nì bin bíil Unimböti wantee, nì bin kù bi-baabi nì bi-nabee, nì binikpõliibi, ¹⁰ nì bin ñáañ tilaakpaalee, nì bin dò nì bi-ninajutiibee, nì bin nyáfi binibee, nì binyimõndambi, nì bin p̄uti fam famee, nì bin kòkò ñáañ tin jáà nì ibaamõn bõti tin bi dákà-tee pu ní bi yóon marab. ¹¹ Tinyool Nimbotiu un bí mmõnnee bõmõntiiti tin u dū kí ñá m-ñaaanee poon ní tin m sòõñ kí t̄i-ni nee k̄a.

¹² M jáam ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo un di t̄i-mi mpon kí cáá m-pu dimákal yii m ñá u-tundee. ¹³ Nì min kòkò m nìn sòõñ u-pu min kaa kítèe kí sàantí u-yab kí wób-bee, Unimböti sún m-saai, kun puee maa nìn f̄õ Yeesu kí kíí, kaa nìn nyí yii m bíi ȳinti. ¹⁴ Ti-Dindaan ñá-mi tiñan tikpil kí ȳanti m f̄õ kí kíí, ní kí t̄i-mi dineendi ñin nyēñ Yeesu Kriisitoo ceeyee. ¹⁵ Tiböti nee sá mbaamõn ní kí máañ bàà ñma ñ f̄õ-ti kí kíí mmõntiimin; di sá yii Yeesu Kriisitoo dómiñ duulnya nee ni kí f̄i binikpitib, binikpitibee kansikinee man di sá unikpitikpaan. ¹⁶ Ama ní Unimböti sún m-saai kí ȳanti Yeesu Kriisitoo ñi man unikpitikpaan pu kí dákà u-motiiki nín w̄iki min bulfee, án nìn sá kudaanñu kí t̄i bin dàá d̄á f̄õ-u kí kíí fool boon kí ká mmanñafakõn ñun kaa kúntée. ¹⁷ An puee, bí pàkà kí nyõñk̄i Uböti un bí jaanjaan kaa kúu, baa w̄alfi-uee. Un baba di sá Unimböti, kí nìn cá abin abin! Ameen.

¹⁸ Sii m-biki Tiimootee, m dū tiböti nee kí ñá a-ñaan. Kii Unimböti bonaatiliibi nín nìn sòõñ min a-pu kí yóon dooooyee, á tókõñ bi nìn nìn sòõñ puee pu kí já kujamõntiiu, ¹⁹ kí nìn gbinti kí ñúb tin a f̄õ kí kííyee kí nìn cáá nlandõkõmõnti. Biba fá nlandõkõmõnti ní bi-fookiiu ñá fam. ²⁰ Ti k̄anti binib gbanti kansikinee Imeenee nì Aleeksandi, bin m dū kí t̄i Sitaan an nín dàá ñá pu án ciññ-bi bí bée kí taa n̄ñ ḡiti sòõñ kí bíil Unimbötee.

2 Tibõpeepeekaal tin m kpáafi bí ñée di sá bí nìn mée kí gbàam kí jáam Unimböti binib kòkò pu. ² Bí nìn mée bibötiibi nì biyidambi kòkò pu, an nín dàá ñá pu tiba ñ taa páb-ti, tí nìn bí nsõñfin kí nìn nóó Unimböti mmõntiimin kí lafun n̄ñ sá binimõntiibee. ³ Á mée kí t̄i binibee ñañ Unimböti ti-Fiiliu cee, ⁴ kun puee u là yii binib kòkò ñ ká difiil kí bée ibaamõn. ⁵ Di sá yii Unimböti sá ubaanti, ní ugbaamil un yú timbi binib nì Unimböti kansikinee mun sá ubaanti, un di sá Yeesu Kriisitoo un kpánti unilee. ⁶ ñyunti b̄aañ ní u dū u-ba kí t̄i kí p̄an ti-kòkò pu kí f̄õ-ti kí lí. U ñá m̄iñ kí dákà yii Unimböti là binib kòkò ñ ká difiil. ⁷ Ní Unimböti dū-mi kí ñá un sòõñ u-bötee nì ukpambal, m̄ nìn dákà bin kaa sá Juuda yabee uböti tin sá ibaamõnee bí f̄õ kí kíí. Tin m lì nee sá ibaamõn ní maa mõnti.

⁸ An puee, m là yii, bàà laakiñyee, bininjab ñ yóon bi-ñalii yilpu kí nìn mée, bi-põbiliñ poon ñ nìn bí circir, bí taa n̄ñ cáá diñuul nì kunikpõñkpõkõu.

⁹ M là yii binimpoobi mun ñ nìn pèenti tiwan min kítèe, kí taa n̄ñ nyāanti bi-ba kí ḡiti lákatí, kí taa n̄ñ dákà bi-ba, bi-yikpiboobitam ñ taa n̄ñ nyēmbamin, bí taa n̄ñ cáá sindaariya nì abeedimbil wanti kí nyāanti bi-ba, kí taa n̄ñ pèenti tiwan tin p̄õ kudaauuee, ¹⁰ ama bí nìn t̄iñ atummõnti ñin máañ binimpoobi bin bí yii bi nóó Unimbötee tu-ññi. ¹¹ Bi yaa bí dákà Unimböti bõtee, binimpoobi ñ s̄inti bi-ba taapu kí nìn ñmí. ¹² Maa p̄iñ nshan yii binimpoobi ñ nìn dákà bininjab, kí taa n̄ñ wób bininjab, bi máañ kí nìn k̄a soooo. ¹³ Di sá yii Adam ní Unimböti péé péé kí náañ, boonee ní kí n̄ñ náañ Eefa mun. ¹⁴ An kaa tí sá Adam ní Sitaan ñm̄atiñ, u-nimpuu ní Sitaan ñm̄atiñ, ní u ȳinti Unimböti marau. ¹⁵ Ama ní u-maaliñu puee, u yaa gbinti kí p̄õnti u-fookiiu poon nì dineendi kí nìn bí circir kí taa n̄ñ dákà u-bee, u dàá d̄á ká difiil.

3 Tiböti tin m dàá sòõnee sá ibaamõn ní: di sá yii unil un là kí nìn kpòot̄i Kriisitoo nikitilee l̄ee ditummõntiil. ² An máañ bí taa ká un kpòot̄i Kriisitoo nikitilee pu tikpitil tiba. U n̄ñ cáá unimpubaanti, kí ñúb u-ba, kí nìn cáá iciin, kí nìn sá unimõnti, kí nìn f̄ool binicambi, kí nìn ñun kí dákà

binib Unimboti boti. ³ Ú taa níñ sá udanyol nì kilkil niliu, ama ú nín sá unil un mōee, kí taa níñ cáá kunikpoṅkpokou kí taa níñ néeñ animil tikpil. ⁴ U máaṅ kí ḡmā kí kpòotī u-ba dicayku tiṅan, kí yànti u-biyaamu n̄ nín tó-u kí cáá tibulcin, ⁵ kun puee unil yaa kaa ḡñ kí kpòotī u-ba dicayku tiṅanee, mana ní u daá ḡmā kí kpòotī Unimboti nikitil?

⁶ Udaan n̄ taa níñ sá un fōō Yeesu kí kíf mpomee, an yaa sá fam, u dù kí ḡá dilambil, ní kí kó Unimboti botin kii Sitaan nín kó puee. ⁷ Bin kaa nóc Unimbotee mun máaṅ kí nín nyí udaan pu yii u sá unimōti, an nín daá ḡá pu bí taa níñ kpèe-u fam, ú taa láa jēetí Sitaan talintinee.

⁸ Míñ mbaantiimin, bin tútuñ Kriisitoo nikitil kansikin ditundee máaṅ kí nín cáá mbimbimōtiim, kí taa níñ bí mili mili, kí taa níñ gbéè ndaam, kí taa dī isaykpiti pu kí nyàab animil. ⁹ Bi máaṅ kí nín ḡúb Unimboti saṅṅu ḡun nín bí dibalin u nyánti kí dākā-tee nì dipōbaantiil. ¹⁰ Kí wàatī bí lēe-bee, bí cōḡkí kí kpèe bi-bimbim nín bí puee, bi yaa kaa ká bi-pu tibe, ní bí ḡmā kí nín sá bin tútuñ Kriisitoo nikitil kansikin ditundee. ¹¹ Míñ mbaantiim, binimpoobi mun máaṅ kí nín cáá mbimbimōtiim, kí taa níñ sòh̄n kí búil binib, kí nín ḡúb bi-ba, kí nín bí deedee tikoko nì tikoko poon. ¹² Bin tútuñ Kriisitoo nikitil kansikin ditundee máaṅ kí nín cáá unimpu ubo ubo, ní kí ḡmā kí kpòotī bi-biyaamu nì bi-dicayḡi mmōtiimin. ¹³ Bi yaa tūñ bi-tuḡḡi mmōtiiminee, binib tó-bi ní, ní bi sòh̄n Yeesu Kriisitoo boti, kaa ḡḡufi kpataaa.

¹⁴ M dá láá ḡmān-si takalda nee kí máká yii an kaa láa ti yúnti m daá dāaṅ a-cee. ¹⁵ M yaa kaa tí ḡún kí dómíñ malaayaaa, takalda nee ḡñ kí tū-tuñ-si á bée a nín máaṅ kí nín bí min Unimboti dicayku poonee, an dākā yii Unimboti un kaa kúyeye nikitil din sá kii jaantalku kí tíkí ibaamonee. ¹⁶ Tiṅman, dinimbōtinool boti tin nín bí dibalin Unimboti nyánti kí dākā-tee sá tiwajkpaandi ní! Yeesu kpánti unil ní kí dómíñ ti-cee, Unimboti Fām dākā yii u sá deedeedaan, Unimboti tūuni ká-u. Bi sòh̄n u-pu atimbun kōkōn, kitij pu nib fōō-u kí kíf ní Unimboti yōh̄n-u kí jóm yilpu tinyool laṅki.

4 Unimboti Fām lī kí cánti yii, iyuntijoolkaa poonee, binib biba daá dāá fá nnimbōtisan ní kí kíñ kí tó arasiñibi bin kíil binibee, ní kí nóc bi-dākatam. ² Mpoonnyoondambi bin mōnti binib, bipobilih̄ tilfēe, di daá dāá yànti bí gáatí, ³ ní kí dāá nín yíití yii an kaa ḡāñ unil n̄ cáá unimpu, ní kí kòó tijin tiba, tijikaal tin Unimboti nyánti yii bin fōō Yeesu kí kíf kí nyí ibaamōn kōkōee n̄ mēè kí jāaṅ Unimboti ní kí jēe. ⁴ Tin kōkō Unimboti náaṅee ḡāñ ní, tiba kaa sá tí dūú fá; tí fōō tin kōkō bée kí jāaṅ Unimboti. ⁵ Unimboti boti nì ḡwimmeem yànti tijin n̄ kpánti timōntiil ní u-nimiin.

⁶ A yaa dū tiboti nee kí dākā ti-nabiyaamuee, a kpánti Yeesu Kriisitoo tōntōmmōntiun, ní kí cáá nnimbōtisan boti nì didākamōntiil din a nóc tiṅanee kí kpīnti a-ba. ⁷ Á fá mmaam min nyán mí-ba nì nnimbōtisan boti kí sá tibofanee, kí pōh̄n a-ba kí mōtí nóc Unimboti mbaamōmin. ⁸ A yaa sán kí kpātí a-giini, an tútuñ-si fiui, ama á nóc Unimboti mmōtiiminee di tútuñ-si tikoko poon, kun puee an pōnti-si dimanjfal kōḡkōnnee kí kpāaṅ fool

boon. ⁹ Tiboti nee di sá ibaamōn kí máaṅ báa ḡma n̄ fōō-ti kí kíf. ¹⁰ Kun pu ti tūñ ditundi kí ḡi kí bí kujau poonee di sá ti dū ti-mákal kí ḡá Unimboti un kaa kúyeye ni, Unimboti un fiil binib kōkōee: kí cántee, bin fōō Yeesu kí kíyee ní an sá.

¹¹ Á dākā binib tiboti nee kōkō kí yànti bí ḡá míñ. ¹² Á taa yànti bí kpèe kí siḡkiñ-si yii a nín sá ki-naacimpōmbikee pu, ama níñ sá un bin fōō Yeesu kí kíyee nín daá nín kpèe un kí ḡaaṅ min a ḡaaṅee, kí fōō a-sòontam nì a-bimbim nì a-neendi nì a-fookiiu nì a-circir bitam. ¹³ Kí wàatī m̄ nín dāaṅee, á nín kàaṅ Unimboti takaldau binib cee, kí nín sòh̄n kí tì-bi kunyannyaau, kí dākā-bi Unimboti boti. ¹⁴ Mpon ḡun Unimboti nín pú-si ḡyunti ḡun u-Fām nín yànti u-bonaatiliibi sòh̄n a-pu, Kriisitoo nikitil kpilib dū bi-ḡalii kí paaṅ a-puee, ḡu bí a-ni, á dū-ḡu kí ḡá ditundi. ¹⁵ Á taa ḡbūliñ ditundi ḡbanti, á dū a-ba kōkō kí kúnti di-poon, an nín daá ḡá pu báa ḡma n̄ ká a nín cá nyōkōpu miṅyee. ¹⁶ Á nín nyí nì a-ba bitam nì tin a dākēe, kí cúu an píkí. A yaa lafun ḡá míñ, a daá fī a-ba, kí kpāā fī bin pilfīñ-see mun.

5 Á taa wòh̄n utikpil mpon, á sòh̄n nì u soooo kii a-baayee, kí nín sòh̄n nì binaacimpōmbi kii a-naalibee, ² kí nín sòh̄n nì binimpukpaambi kii a-nabee, nì binimpusapōmbi kii a-niisalibee, kí taa ḡá tijōkōndi báa fiui.

³ Á nín ḡúb bikpiipoobi bin kaa cáá báa ubo nì ubōee kí nín tó-bi. ⁴ Ama ukpiipu ubo yaa cáá mbiyaamu, an yaa tí sá u-naantiibaaa, bíñ di máaṅ kí bée nnimbōtisan tundi bi-ba dicayku poon kí wàatī ní kí ḡúb bi-nab nì bi-naambi kí téen; min fáati Unimbotee dee. ⁵ Unimpu un yaa lafun sá ukpiipu, kaa cáá ubo n̄ kpèe-uee dū u-mákal kí ḡá Unimbōtin ní, kí mēe kí ḡbāaṅ Unimboti ḡwiñ pu nì kunyeeu. ⁶ An yaa sá ukpiipu un ḡaaṅ min kaa kítēe, u bí dimanjfalin ama ní kí kpū. ⁷ Tin tin a máaṅ kí dūú dākā-bee dee, an nín daá ḡá pu ubo n̄ taa ká ikpiti iba bi-puee. ⁸ Un kaa ḡúb u-dicayku tiṅanee, m l̄i kí bánti u-diiku poon nib kíḡḡḡ ní, mimmee u fá nnimbōtisan, ní bin kaa nóc Yeesuee sò nì u.

⁹ Bí taa ḡmā ukpiipu ubo yindi kí kūtí bikpiipoobi takaldau poon, asee ukpiipu un yaa cáá abin jiti abin imuḡku ita puee baba. Kí wàatēe, ú nín sá un nín mōñ uninjabaantee, ¹⁰ kí nín sá unimpu un bi pākā yii u tūñ atummōnti kí ḡún kí ḡúb u-biyaamu tiṅan, kí fòol binicambi mmōtiimin, kí fíntí Unimboti nib taḡḡi, ^fc^ kí tútuñ bifalaadambi, kí péēḡaaṅ atummōnti ḡmaniḡmee.

¹¹ An yaa sá bikpiipusapōmbi, bí taa ḡmā bi-yiḡḡi takalda poon, kun puee nninjaneel ḡñ kí cúu-bi bí dū Kriisitoo kí fá, kí cúu mōñ, ¹² ní kí kó Unimboti botin, kun puee bi nín nín pōh̄n yii bi daá ḡá miṅyee, baa ti ḡún kí ḡá. ¹³ An bi mimmee, ní bí néeñ kí būil bi-yuntiḡu, kí yūñ acin kōkōn. Tin giti púntēe di sá bi kíñ kí cáá kubōcaau ní kí sòh̄n icoo boti, nì tin tin kaa bàa máaṅ bí sòh̄nee. ¹⁴ An pu ní m là yii bikpiipoobi bin daá pōh̄nee n̄ mōñ kí māl mbiyaamu kí nín kpèe bi-ciḡḡi, an nín daá ḡá pu bí taa pō unannanli nsan bí sòh̄n kí būil-tee. ¹⁵ Kun puee bikpiipoobi biba pūti kpāā dū nsammōnti kí fá, kí kíñ kí nóc Sitaan. ¹⁶ Uninja kii unimpu di yaa

nóó Yeesu ní ki cáá bikpiipoobi u-dumpuee, u máań kí tũtuń-bi, kí taa dũ ditũndi gbanti kí tũń Kriisitoo nikitil, an nín dàá ńá pu Kriisitoo nikitilee ń ńmā kí nĩn tũtuń bikpiipoobi bin kaa pēēcāá bāá ubo nì uboēe.

¹⁷ Bin kpòotĩ Kriisitoo nikitil mmòntiiminee máań kupampakau mili pu, cilinjee, bin pu m sòońee di sá bin pòontí ki sòoń Unimbòti bòti ki dākà muee.

¹⁸ Di sá Unimbòti takaldau poon lĩ yii: “Á taa bóob unaa un tà ki gbátĩ adibilee nyoko” ní ki gítĩ lĩ yii: “Utòntònlĩ máań u-paati.” ¹⁹ Ubo yaa dómĩn kí tũkũ-si yii bin kpòotĩ Kriisitoo nikitilee ubo ńá tibe, á taa fòò kí kí, see binib bili kii bita di yaa ká ní ki tũkũ-si. ²⁰ Á nĩn wòoń bin ńáań ikpitee binib kòkò nimiin, an nín dàá ńá pu bin kíńee ń fāńkèe.

²¹ M kpáafĩ-si Unimbòti nì Yeesu Kriisitoo nì Unimbòti tũuni in u lútèe nimiin, yii á ńúb tibòti tin m sòoń nì si nee kí taa nĩn cáá dinigantil, kí taa lēēbiba kí nĩn ńáań bĩn tińan. ²² Á taa ńá kujinjiki-laapaau kí dũ a-ńalĩ kí páań ubo pu kí mèe u-pu kí tũ-u ditundi diba Kriisitoo nikitil kansikin, kí taa kó biba kpitiĩ nì. Nĩn nyí nì a-ba kí nĩn bí circir.

²³ Á taa ti nĩn nyũ nnyim ńmanińma, nĩn nyũ ndamam fiii ipoońween nì a-wuntĩ nĩn nyāńfi múl-mulee pu.

²⁴ Bi wālfĩ biba kpitiĩ kí wàatĩ gba ní kí nĩn sòoń bidambi bòti, ama bibee, ibosoon poon ní bi dāa nĩn bũtĩ bĩń kpitiĩ pu. ²⁵ Mĩn ní bi tí kántĩ atum-mònti mun; ńin ní baa kántĩ malaayee gba mun kpá kí gbĩntĩ dibalin.

6 Iyumbu máań kí nĩn tó i-dindambi nì i-pòbiling kòkò, an nín dàá ńá pu binib ń taa sòoń kí bĩl Unimbòti yindi nì tibòti tin ti dākèe. ² Iyumbu in dindambi nóó Kriisitooyee, í taa kpèè-bi fam, yii bi nĩn sá i-nabiyaamuee pu, mĩn gba ní i máań kí nĩn tũn ditundi mmòntiimin, kun puee bin i tũn ditundi ki tìyee sá i-nabineenkaamu mun nóó Kriisitooyee ní.

Mĩn a máań kí nĩn dākà binib ki kpáafĩ-bee sèé.

³ Ubo yaa bĩ dākà tinyimòbòti tiba, ki yí, kaa nóó ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo baamòbòti nì bi nĩn dākā-ti unil nĩn máań kí nĩn bí min Unimbòti nimiinee, ⁴ udaan lámintĩ, kaa nyí tiba, ki bũn tibòti weeni ní ki kpákà anyòobun pu. An di cāabiń nnimidiki, kujaau, asiibil, nì ilandòkòkpiti bi-jutiibi pu. ⁵ Baa ti dākafĩ nnimontiyaamin, baa ti nyí ibaamòń, ki kpākantĩ tob, an kaa kúntĩ. Bi nyí kii nnimbòtisan sá laakin bi dàá dī kí ká tigaajatee ní.

⁶ Tińman, nnimbòtisan lafun sá tigaajakpaandi

ní, ńyunti ńun tin a cááyee yaa mōń-see. ⁷ Ti dómĩn duulnya nee nì nì ńańkulim ní, mĩn ní ti dàá dāá fātĩ tí gítĩ nì ńańkulim. ⁸ Mĩn puee, ti yaa cáá kun ti dàá jēe nì kun ti dàá pēēnee, án ńmāń-tĩn-tee. ⁹ Ama bin nimiliń māń tigaajati puee dàá kó icòńkin kí lítĩ, ní nnimitaataam tiwan tikpil pu min kaa cáá taapu ki cāabiń diwanĩkilee sàti-bi kii kutalińpuee, an di téeki binib ki cāń asaluun ki nāantĩ-bi, ¹⁰ kun puee nnimineel di cāabiń mbusub kòkò. Biba nĩn nēēń animil puee, bi dũ nnimbòtisan ki fá ki dũ bi-ba ki kòń diniminaamandin tikpil.

¹¹ Ama sii Unimbòti ńiliu, nyā tĩn kòkòń, kí nyāab kí nĩn bí deedee, kí ńúb dinimbotinool, kí nĩn cáá fookii kí nĩn cáá dineendi nì kimòtii, kí nĩn mō. ¹² Á já kujamòntiĩu kí nĩn nóó nnimbòtisan, kí cúu mmańfafòkòń ńun kaa kúntēe, ńun pu ní Unimbòti yíĩn-si á béé-ńu ńyunti ńun a nĩn sòoń a nĩn fòò tibòmòntiilee ki kí mĩnyee kunipaau nimiinee.

¹³ Unimbòti un tì tiwan kòkò dimańfalee nimiin, nì Yeesu Kriisitoo un nĩn sòoń ibaamòń Pònsi Piilati cee mmòntiimee mun nimiin ní m kpáafĩ-si. ¹⁴ Á kpèè tibòti tin m ńúbĩn-si nee tińan kí taa yintĩ, kí nĩn cí ńyunti ńun ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo dàá dāá páannēe. ¹⁵ ńyunti ńun Unimbòti yóońee yaa láā bāańee, ní ú yāntĩ Yeesu ń páannĩ, Unimbòti un baba sá ukpaan, tiba kaa lóotĩ-uee, bibòtiibi kòkò Bòtiu nì bidindambi kòkò Dindaan, ¹⁶ un baba di kaa kúuyee, ki kòò ńwalfi ńun ubo kaa ńũn kí sùtĩ kí pĩlee nì, bāá ubo kaa láá ká-u, ubo mun tí kpá kí ká-u, ún di máań tinyool nì mpon kí nĩn cá jaanjan! Ameen.

¹⁷ Á kpāafi bin cáá tigaajati duulnya nee nee yii bí taa nĩn cáá dilambil kí taa nĩn máká bi-gaajati pu, kun puee ti ńũn kí fu dós fool. Ama bí dũ bi-mákal kí ńá Unimbòti un di pũn-ti tikòkò nì tikòkò tikpil gbĩb tí nĩn bí mmòńnee. ¹⁸ Bí nĩn ńáań tińan, bi-gaajawanti nĩn wĩkĩ puee, bi-tummòntiĩńi ń nĩn wĩkĩ mĩn, bí nĩn cáá tiniti ki yàkatĩ tin bi cááyee nì bin kíńee. ¹⁹ Bi yaa ńá mimmee, bi kòontĩ tigaajamòntiil tin kaa bílee án nĩn dō ki cí-bi fool boon dee, ní bí ńmā kí ká ibaamòń mańfal.

²⁰ Sii Tiimootee, kpāafi tin Unimbòti tũ-see tińan, kí góntĩ tibòfan tin kaa nāań nì nnimbòtisanee, kí taa cēēń a-nyoko bin bí yii bi cáá iciin kin kaa cááyee nikpòńkpòkòku poon.

²¹ Di sá biba nĩn bí yii bĩn di nyí dinyil gbanti ní ki dāa dũ nnimbòtisan ki fá.

Kriisitoo ńanti ń nĩn bí ni-pu.

TIIMOOTEE 2

1 Man Pɔɔl di ɣmàñ takalda nee, man un Unimbɔti là m̄ n̄n sá Yeesu Kriisitoo kpambal ki sòòn dimaɣfal din u p̄sòòn Yeesu Kriisitoo t̄i bin f̄s̄ɔ-u ki kíyee b̄otee.

² M̄ ɣmàñ takalda nee ki t̄i sii Tiimootee m-bi-neeɣkaaki. Ti-Baa Unimbɔti n̄i ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo n̄ ɣá-si tiɣan, kí s̄ɔ a-saai, kí t̄i-si ɣgban-sɔɣfi.

³ M̄ jáam̄ Unimbɔti un m̄ n̄óɔ n̄i dipɔɔm̄ontiil, kii m-naanjab mun n̄in n̄in n̄óɔ-u puee. M̄ jáam̄-u tikpil ɣyunti ɣun m̄ t̄éetí a-pu ki m̄éé múlmul ɣw̄iñ pu n̄i kunyeeuee. ⁴ Di sá yii m̄ t̄éetí a-nyin-nyim pu, ki mò ki nyàab kí ká-si, m-pòbil n̄ piil. ⁵ M̄ dáá gb̄inti ki nyí fookiibaam̄on un a cáá Yeesu puee, fookii un a-naan Loowiisi n̄i a-na Eeniisi n̄in péé cááyee, m̄ nyí n̄i ibaam̄on yii a mun cáá fookii gbanti. ⁶ An pu ní m̄ t̄éetí-si yii á mòt̄i nyàat̄i m̄p̄on ɣun Unimbɔti t̄i-si ɣyunti ɣun m̄ d̄u m-ɣalii ki páań a-pu a f̄s̄ɔyee. ⁷ Kun puee Unimbɔti n̄in t̄i-ti ɣf̄am̄ miɣyee kaa sá ɣf̄am̄ min t̄i tifaandee ama an sá ɣf̄am̄ min t̄i m̄p̄on, n̄i dineendi kí yant̄i á ɣm̄á kí ɣúb a-bee ní.

⁸ M̄in puee á taa n̄in cáá icoo kí sòòn ti-Dindaan pu, kí taa n̄in cáá icoo man mun pu, n̄i min k̄ɔk̄ɔ m̄ sá usarkadaan ti-Dindaan puee. Ama tibɔm̄ontiil puee á j̄i falaa un man b̄i j̄iñee n̄i Unimbɔti p̄ɣɣu. ⁹ Úñ di f̄i-ti ní ki d̄u-ti ki kp̄ant̄i u-yab, an kaa sá atuun aba ní ti ɣá ní u f̄i-ti, an sá úñ u-ba di l̄éeki ɣá-ti tiɣan gbanti doooo jaanjaan Yeesu Kriisitoo pu. ¹⁰ K̄ɔɣk̄ɔnnee u nyant̄i u-ɣanti gbanti mpaampiin pu ɣyunti ɣun ti-Fiiliu Yeesu Kriisitoo d̄ómiñee. Úñ di d̄ómiñ ki kúnti ɣk̄úm p̄ɣɣu, ní ki cáań dimaɣfal din kaa kúnt̄ee tibɔm̄ontiil tin u cáanee pu. ¹¹ An b̄om̄ontiiti gbanti ní Unimbɔti d̄u ki ɣúb̄iñ-mi m̄ n̄in sá u-kpambal ki báaki tibotee ki d̄ak̄à-ti binib. ¹² An pu ní m̄ b̄i j̄iñ falaa un m̄ j̄iñ nee. Ama an kaa cáá-mi icoo, kun puee m̄ nyí un m̄ f̄s̄ɔ ki kíyee n̄in sá uɣyee, m̄in ní m̄ nyí yii u cáá m̄p̄on kí kp̄aafi tin u ɣúb̄iñ-mee kí dáá s̄áa u-gítin-tam dal. ¹³ Á n̄in ɣúb̄iñ ibaam̄on b̄oti tin m̄ sòòn ki t̄ùk̄ù-see, kí n̄in sòòn-ti kii a n̄in gb̄il-ti m-cee puee, kí n̄in cáá fookii n̄i dineendi ti n̄in ɣá ubaan-ti n̄i Yeesu Kriisitoo puee, ¹⁴ á kp̄aafi tibɔm̄ontiil tin Unimbɔti ɣúb̄iñ-see n̄i u-F̄am̄ min k̄òd ti-nee t̄u-tuntam pu.

¹⁵ Kii a n̄in nyí puee, bin k̄ɔk̄ɔ sá Asiiyee d̄u-mi ki fá ki kp̄aañ Fiijeel n̄i Eemogeeni. ¹⁶ Ti-Dindaan n̄ s̄ɔ Onesiif̄ɔɔr dicaɣku saai, kun puee u n̄in ɣm̄éent̄i-mi múlmul, kaa cáá man usarkadaan pu icoo. ¹⁷ Ali gba u n̄in d̄ómiñ Roomee, u nyàab-mi n̄i diniminaamandi, ní ki tin ká-mi. ¹⁸ Ti-Dindaan gít-intam dalee, ú dáá yant̄i Onesiif̄ɔɔr n̄ dáá ká dis-aasol u-nimiin. Tin k̄ɔk̄ɔ u ɣá ki t̄i-mi Eefeesi

tiɣkinee, a nyí ki j̄itiñ báa ɣma.

2 M̄in puee sii man biki, p̄ɔɔn a-ba n̄i tiɣan tin ti ká t̄i n̄i Yeesu Kriisitoo n̄in ɣá ubaanti puee. ² A n̄in gb̄il m̄ sòòn tin diniwul nimiinee, d̄u-ti kí ɣúb̄iñ binib bin yú deedeeyee ki ɣh̄un ki d̄ak̄èe, bí mun n̄ n̄in d̄ak̄à bin kíñee.

³ J̄i falaa man yam kii Yeesu Kriisitoo soojam̄ontiuee. ⁴ Sooja un là kí t̄ɔ ditundi kí fáat̄i u-kpiliuee kaa ti yí u-ba kí ɣá kii bifantantiibi n̄in t̄ɔ bi-ba kí ɣáań miɣyee. ⁵ Kí w̄aat̄i un c̄uti ditaatandi kpaɣk-pakantikuuee n̄ ɣm̄á kí s̄ań kí j̄iti bin kíñee pu kí n̄in sá upeepeekaa kí f̄s̄ɔ tipaalee, see ú n̄in sáń kí táá n̄i kpaɣk-pakantiku marau. ⁶ Ukpaal un di k̄un̄ u-saaku n̄i digiñdee di dáa tí sá upeepeekaa kí l̄éen̄ t̄ijin u-saakun. ⁷ Á d̄akafi tibɔti tin m̄ sòòñee pu, kun puee ti-Dindaan dáá t̄utuñ-si á gb̄il ti-taa-pu k̄ɔk̄ɔ.

⁸ Á t̄éetí Yeesu Kriisitoo un fikiti ditankpiilinee pu, kí sá Dafidi naant̄iiu kii tibɔm̄ontiil tin m̄ sòòñee n̄in t̄ùk̄ù-ti puee. ⁹ Tibɔm̄ontiil gbanti sòontam pu ní m̄ bí ki j̄iñ falaa bi b̄óɔb-mi n̄i ikusaka kii m̄ sá unikpitee, ama baa b̄óɔb Unimbɔti b̄oti t̄iñ. ¹⁰ An pu ní m̄ ɣm̄éé tik̄ɔk̄ɔ an n̄in dáá ɣá pu bin Unimbɔti l̄út̄ee n̄ ɣm̄á kí ká difiil din bí Yeesu Kriisitoonee, n̄i tinyool tin dáá n̄in bí jaanjaanee. ¹¹ Tibɔti tin m̄ dáá sòòñee sá ibaam̄on ní: “Ti yaa kp̄i ki d̄i-uee, see ti n̄i u n̄ dáá n̄in tí bí dimaɣfalin, ¹² ti yaa p̄ɔɔn ki tin k̄ati-kuee, ti n̄i u di dáa tí j̄iñ dibeel, ti yaa n̄éé yii taa nyí-u, ú mun dáá dáá n̄éé yii waa nyí-ti, ¹³ ti yaa kaa yúliñ-u deedee, úñ dáá n̄in yú deedee, kun puee waa ɣh̄un kí n̄éé kí kp̄ant̄i u-deedeebitam.”

¹⁴ Á t̄éetí bi-k̄ɔk̄ɔ kí t̄ùk̄ù-bi yii n̄i Unimbɔti pu, bí taa n̄in kp̄akant̄i t̄ɔb anyɔɔbun aba pu, an n̄i kpaɣk-pak̄ɔk̄ɔkuee kaa cáabiñ tiɣan see an b̄iil bin p̄ilf̄ee ní. ¹⁵ P̄ɔɔn a-ba Unimbɔti n̄ ká-si kii utont̄on-li un tuuɣi kaa cáabiñ icooyee, kí sòòn ibaam̄on b̄om̄ontiitee n̄in sá puee deedee. ¹⁶ Taa c̄èen̄ a-nȳk̄ɔ tibɔfan n̄i kpaɣk-pak̄ɔk̄ɔku tin nyáń tiba n̄i Yeesu Kriisitoo b̄oti tin a f̄s̄ɔyee, di sá bin ɣúb̄iñ an b̄otee mòt̄i gáat̄i Unimbɔti nimiin ní. ¹⁷ Binib gbanti d̄akatam bí kii mbuunee ní ki ɣm̄óɔ ki lòt̄i tiwun. Imeenee n̄i Fiileeti mun bí binib gbanti kansikin. ¹⁸ Bi nyáń ibaam̄on saɣɣu poon ki yant̄i bi-jutiibi bin f̄s̄ɔ Yeesu ki kíyee fá bi-fookiiu bi n̄in l̄i yii dooooyee ní bitankpiibi fikitee pu. ¹⁹ Ama n̄i m̄in k̄ɔk̄ɔee, Unimbɔti b̄onyeel din u d̄u ki t̄il taa-puee péep̄ɔɔ ní ki yú di-laŋki, an b̄onyeelee di sá yii: “Ti-Dindaan nyí bin sá u-yabee,” ní “Un kamaa nyí yii u sá ti-Dindaan ȳouee máań kí fá ikpiti.”

²⁰ Dicaɣkpaandinee an kaa sá sindaariya n̄i animil kúti booɣi baba di bí, ama aboon ɣin bi máń n̄i kuȳk̄ouee n̄i it̄uun mun bí. Sindaariya n̄i animil

kúti boonji yú ki cí iwĩnkpaan dal ní, ní itúun nì aboon ñin bi mán nì kuyòkòuee sá bàà ñma ñ nìn cáá ñáán min u lèe. ²¹ Un yaa fá ikpiti in bōti m sòonee kpántì umōnti dee ki sá kii sindaariya boonji ñin yú ki cí iwĩnkpaanee, kun puee u bí ki tīi u-kpiliu an kòkò pu ú dū-u kí ñá atummōnti.

²² Á fá tinaacimpon landòkòkpitií kí nyàab deedeebitam nì fookii nì dineendi nì ñgbansoñfi sii nì bin kòkò pòbiliñ pīiñ bi jáam ti-Dindaanee. ²³ Kí fá fam fam nikpòñkpòkòku kun sá tibofanee, kun puee sii a-ba nyí yii an nikpòñkpòkòkuee péékúntí nì kujaa ñma ní. ²⁴ An mun kaa máañ yii ti-Dindaan tontonliu nì binib ñ nìn jáà, ama u máañ kí nìn néen bàà ñma, kí nìn ñhùn kí dákà binib nì kimōtii. ²⁵ U máañ kí nìn sá unil un mōee kí ñmā kí dákà bin kpākantí-uee, an yaa yī Unimbōti táá yāntí bí kpántí bi-bimbim kí ñmā kí béé ibaamōn, ²⁶ kí gítíñ nsammōnti poon kí ñmátí Sitaan talijku kun sāl-bi kí yāntí bi ñáán min u lèe.

3 Á nìn nyí yii iyuntijoolkaa poonee an dàá dāá pòkì. ² Di sá yii binib dāa kīn ki cáá ikum-muntí, ní ki néen animil, ní ki gā bi-biññi, ki cáá alambil, kí sòon kí bíil Unimbōti, kaa tó bi-baabi nì bi-nab, kaa dāa nyí tiñan, kaa tó tin bí circiree. ³ Baa dāa cáá dineendi, kaa dāa sūn binib saai, kí dāa kúnfi binib boon, kaa ñhùn kí cúú bi-ba, kí dāa sá bitoñfitiibi, kí dāa ná tin ñāñee. ⁴ Bi dāa sá bin nyēēbinib boon ki nyáfí-bee, bi dāa sá binib bin an yōontée, kí dāa néen timōn, kí dāa néen tin fáatí-bee kí jitiñ Unimbōti. ⁵ Bi dāa ñúb nnimbōtisan bōti ní kí yí kaa là mbaamōn pōññu ñun bí tibōti gbanti poonee. Á fá an nibee. ⁶ Bi-kansikin biba kòò binimpoobi bin landòkò pátí bi ñáán ikpiti kí cáá kòdeebi kupaauee dumpui ní kí yāntí bi fòol tin bi sòonee kí kīiki. ⁷ An nimpoobee pīlfi tibōti ní baabadal, ama doooo kii nee baa ñhùn kí béé ibaamōn. ⁸ Kii Jaaneesi nì Jambree nín kaa nìn là Mooisi bōti puee, mín mbaantiim ní an nibee kaa là ibaamōn, an sá binib bin landòkò gábitèe, baa nòó Unimbōti. ⁹ Ama baa làá nìn bí kí cù ndan, kun puee bàà ñma dàá dāá béé bi-pu yii bi sá big-baambi ali kii Jaaneesi nì Jambree cee nín nìn jítí puee.

¹⁰ Ama sii ká m-dàkatam, m-bimbim, m-landòkò nì m-fookiiu, m-mōtiiki, m-neendi nì m-póòntam ¹¹ nì bi nín páb-mi puee, nì m-falaa. A nyí tin nìn jítí m-pu Antiyosi nì Ikoonium nì Liistee, falaa ulou ní maa jín niin? Ama ti-Dindaan nyánti-mi tikòkò poon. ¹² Di sá yii bin di yaa fòó Yeesu Kriisitoo kí kíi kí là kí nìn yú deede Unimbōti nimiinee see bidambi ñ ká digiñdi. ¹³ Ama bitoñfitiibi nì bikiillibee dàá nìn mòtii múl kí kòò tin kaa ñāñee poon ní baabadal, bi wāñkì, ní kí bī kīil bi-jutiibi mun ñ wāñkì. ¹⁴ Mín puee, sii ñ ñúb tibōti tin a bífi kí fòó kí kíi tiñanee kun puee sii nyí bin di dākā-si an bōtee. ¹⁵ Doooo a-biyatin ní a péenyí Unimbōti takaldau poon bōti, an di ñhùn kí tīi-si iciin in cāñ unil difilinee nì fookii un a cáá Yeesu Kriisitoo puee. ¹⁶ Unimbōti di yāntí bi ñmāñ tibōti gbanti kòkò kí sá bí dūú dákà binib ñ béé ibaamōn, kí

dákà unil yintitam, kí kpòotí-u, kí dákà unil ñ béé deede bimbim, ¹⁷ an nín dàá ñá pu kí bóntí Unimbōti niliu mmōntiimin ú kítí kí ñá atummōnti kòkòee.

4 Unimbōti nì Yeesu Kriisitoo un dàá sòon bin wālee nì bitañkpiibi bōtee, nì u-dāantam nì u-beel puee, ² á sòon Unimbōti bōti, bàà ñyunti yaa pòyyaaa ñu yaa pòfāaa, á nìn péecó tibōti gbanti pu, kí dákà binib bi-yintitam kí wòon-bi bi-kpitii pu; kí tīi-bi kunyannyaau. Á nìn cáá kimōtii tikpil a-dàkatam poon. ³ Kun puee iyunti iba dōon binib kaa dāa gítí là kí pīlfi ibaamōn dàkatam, ama ní kí dāa nōtí bīn bi-ba nín fáatí miñyee ní kí dāa kpáfí bidakaliibi kupaaui bi-cee, ní bīn dákà-bi tin bi là kí nìn pīlfée. ⁴ Baa dāa gítí là kí pīlfi ibaamōn, see bitañkpiikib nín nìn ñáán tiñyee ní bi dāa néen kí pīlfi. ⁵ Ama sii ñ ñúb a-ba an kòkò ní kí ñmèè falaa kí tó a-tundi din sá tibōmōntiil sòontamee; ñá di-tundi din sá Unimbōti tontonliu tundee.

⁶ Ama an yaa kīn mamee, ñyunti bāañ m dū m-ba kí ñá saraa, man kúm yuntiñu bāañ. ⁷ M jáñ kujamōntiiu, m sán kí bāñ ditaatandi kúntilañki kí gbinti kí ñúb m-fookiiu. ⁸ Kōñkōnnee dijajil paati tin bi tīi deedeedambee dō kí cí-mi. Ti-Dindaan un sá ibaamōn bōsoonliuee di dàá dāá tīi-mi-ti ñwiin dal, an kaa dāa sá man baba ní u dàá tīi, ama bin bin kòkò néen kí cí u-gítintamee.

⁹ Á pòon kí dāañ m-cee malaa, ¹⁰ di sá yii Deemasi dū-mi kí fá kí búnti Teesaalooniiki kun puee u néen duulnya un poon ti bí nee tikpil. Kriiseensi búnti Gaalaati, ní Tiiti mun búnti Dalmasi. ¹¹ Luuki baba di péekīn m-cee. A yaa dōonee, á kpáañní-mi Maarki kí cáañ-mi, kun puee u ñhùn kí dàá tūtuñ-mi m-tundi poon. ¹² M dū Tiisiiki kí tú Eefeesi. ¹³ A yaa dōonee, á taa súnti kí kpáañní-mi m-bokutifòkol din m nìn yāntíñ Troowasi tiñkin Karpusi ceeyee, kí kpáañní-mi m-takaldab, cilinjee takaldab bin sá tigbanee.

¹⁴ Ucaa Aleeksandi ñá-mi inikpiti tikpil, ti-Dindaan dàá dāá pà-u atuun ñin u ñee paati. ¹⁵ A mun ñ nìn nyín-u, kun puee u nìn yī kpataaa kaa là tibōti tin ti sòonee.

¹⁶ Bi nín péé péé kí cúú-mi kí cáá ibōsoonee, bàà ubo kaa yūl m-boon, bi-kòkò dū-mi kí fá ní. Unimbōti ñ taa dū kí ñá-bi tibōti. ¹⁷ Ama ti-Dindaan yūl m-boon kí tīi-mi mpon m ñún kí sòon Unimbōti bōti mmōntiimin kí yāntí bin kaa sá Juuda yabee kòkò gbil tibōti gbanti, ní m nyán gbikinti nyòkon. ¹⁸ Ti-Dindaan dàá nìn péenyāntí-mi tibòkpitiil kamaa poon mín ní kí dāá cáá-mi kí kòn yilpu beelin nì alaafiya. Ùn di sá tinyooldaan kí nìn péé cá jaanjaan! Ameen.

¹⁹ A jāam Prisiil nì Akilaasi nì Onesiifoor dicañku. ²⁰ Eerasti gbinti Koranti ní Troofiim bñn m yānti u gbinti Miilee. ²¹ Á pòon a-ba kí bāñ-mi kí wāatí tiwool yuntiñu ñ nín bāñ.

Eebulusi nì Pudansi nì Liinusi nì Kloodia nì nnabiyaamu kòkò jáam-si.

²² Ti-Dindaan ñ nìn bí a-cee.

Unimbōti ñanti ñ nìn bí ni-pu.

TIITI

1 Man Pool un sá Unimboti tontonliu ki sá Yeesu Kriisitoo kpambalee di nman takalda nee ki t̄i sii Tiiti. Ûn di túnni-mi m̄ yant̄i bin Unimboti lúti bí n̄n sá u-yabee n̄ f̄õ-u ki kíí, kí béé nnimbótisan baam̄ni, ² ní bí n̄mā kí n̄n kíin ki máká mman̄fafok̄on n̄un kaa cáá dikuntilee pu. Doooo jaanjaan ní Unimboti un kaa móntée p̄õn̄ yii u daá t̄i-ti diman̄fal gbanti. ³ N̄yunti b̄aánee, ní ti-Fiiliu Unimboti di u-nyoobundi pu ki nyant̄i tin u n̄n p̄õnee ki dákā-ti. Dinyoobundee di sá din u n̄yubiñ-mi ki bí yii m̄ n̄n s̄õnee.

⁴ Sii Tiiti un kpant̄i m-ba bindi pu jip̄õn̄ ti-koko n̄n f̄õ Yeesu ki kííyee puee ní m̄ nman takalda nee ki t̄i. Ti-Baa Unimboti ni Yeesu Kriisitoo ti-Fiiliu n̄ n̄á-si tiñan, kí t̄i-si n̄gbansoñfi.

⁵ M̄ yant̄i-si Kreeti tiñkin yii á p̄unt̄i kí b̄ont̄i di-tundi din kíin niinee, kí k̄aān bikpilib Kriisitoo niki-tiñ kansikin kitiñ sá kamaa poon, kii m̄ n̄n n̄n p̄éé t̄uk̄u-si puee. ⁶ Kriisitoo nikitil kpiliu máan̄ bí taa ká u-pu ibokpiti iba, kí n̄n cáá unimpubaanti, u-biyaamu n̄ n̄n sá bin f̄õ Yeesu ki kíí ki sá mun pu binib kaa s̄õn̄ yii mu-bimbim kaa n̄ān, muua t̄õ binibee. ⁷ Di sá yii un kp̄ot̄i Kriisitoo nikitilee tundi di sá ú n̄n kp̄éé Unimboti tundi n̄ c̄oñm̄, an puee waa máan̄ bí ká u-pu ikpiti iba, ú taa n̄n sá ulambidaan n̄ n̄yudaan n̄ udanyogbil, kí taa n̄n sá k̄ilkil niliu n̄n un ði isan̄kpiti pu ki k̄ant̄i animilee. ⁸ Ama ú n̄n f̄ool binicambi tiñan, kí n̄n néen̄ tin n̄ānee, kí n̄n cáá iciin, kí n̄n bí deedee ki sá circir, kí n̄n n̄ñ ki n̄yúb u-ba. ⁹ U máan̄ kí n̄n kp̄aaf̄i tibon̄manee an̄ pikí kii bi n̄n dákā-ti puee, an n̄n daá n̄á pu ú n̄mā kí n̄n cáá tibon̄man gban-tee ki t̄i binib kunyannyaauuee, kí kp̄aā dákā bin mun kaa là tiboti gbantee bi-ȳntitamee.

¹⁰ Di sá yii binib tikpil bí ki ḡat̄i ki cáá tibofan ki kíil binib, bin p̄éeyi diyilee di sá Juuda yab kansikin biba. ¹¹ A piiñ-bi nsan bí taa ti s̄õn̄, kun puee bi dákā tin kaa máan̄ bí dákèe, kí bíil adicamm̄on, kí ði icoo sani m̄n̄ kí n̄mā kí ká animil. ¹² Bi-bonaatiliu ubo, u sá ukreetija di n̄n l̄i yii: “Kreeti tiñki yab p̄éésá binyim̄ondambi ní, kí cáá ntoom kii ipecuncutee, kí sá biwutijoodambi, kí sá bipoofub.” ¹³ Kijapaayee n̄n l̄i puee, waa mónt̄i. An puee, á k̄piiñ-bi tiñan an n̄n daá n̄á pu bi-fookiu n̄ n̄n sá ibaam̄on ȳooyee, ¹⁴ bí yant̄i titiñkpikiboti tin Juuda yab cáá kí máafée, n̄n binib bin fá ibaam̄on san̄ju ki ȳõn̄ b̄in̄ bi-ba marabee b̄oti. ¹⁵ Binib bin bí circiree, tikoko sá circir ní ki t̄i-bi, ama bin kaa f̄õ Yeesu ki kíí ki kó tijokondee, tiba kpá ki bí b̄in̄ cee circir, kun puee bi-landok̄oi n̄n bi-ciini kó tijokondi. ¹⁶ Bi ḡa bi-biñ̄gi yii bi nyí Unimboti, ní bi-tuun̄gi n̄n bi n̄ānee dákā yii baa nyí-u. Bi sá bikpitib ní ki ḡat̄i, kaa n̄ñ kí n̄á di-

tumm̄ontiil báa diba.

2 Ama sii n̄ dákā tibon̄man̄ kii t̄i n̄n sá puee, ² kí t̄uk̄u bijan̄kplib n̄ n̄yúb bi-ba binib n̄ n̄n t̄õ-bi, bí n̄n cáá iciin, bi-neendi n̄n bi-m̄otiiki n̄n bi-fookiu n̄ n̄n p̄õ. ³ M̄n̄ ní kí t̄uk̄u binimpuciki-tikaabee yii bi-bimbim n̄ n̄n sá binib bin bí circiree bimbim. Baa máan̄ kí n̄n s̄õn̄ ki bíil binib, kí taa n̄n sá ndaam yumbui; ama bí n̄n sá bin t̄i isan̄kim̄ontee, ⁴ an n̄n daá n̄á pu bí n̄mā kí dákā binimpup̄ombe bi béé bi n̄n máan̄ kí n̄n néen̄ bi-calib n̄n bi-biyaamu miñyee, ⁵ kí n̄n cáá iciin kí n̄n n̄yúb bi-ba, kí n̄n nyí kudii poon tundi tiñan, kí n̄n sá bilañan̄f̄itiibi, kí n̄n t̄õ bi-calib, binib n̄ taa ká bi-pu ikpiti iba kí n̄n cáá s̄õn̄ ki bíil Unimboti b̄oti.

⁶ M̄n̄ mbaantiim, á san̄ki binaacimp̄ombi yii tikoko poonee bí n̄n cáá mbimbim̄ontiim. ⁷ Sii a-ba n̄ n̄á atumm̄onti kí dákā báa n̄ma bí mun n̄ n̄n n̄ān̄ m̄n̄, a-d̄akatam n̄ n̄n sá mbaam̄on ki k̄it̄i. ⁸ Á n̄n s̄õn̄ anyoobumm̄onti n̄n pu baa n̄ñ kí kp̄akah-see, ní icoo n̄ cúú ti-nannanliibi, kun puee baa làá ká ti-pu ikpiti iba kí s̄õn̄.

⁹ Á san̄ki iyumbu í n̄n t̄õ i-dindambi tikoko poon, kí n̄n n̄ān̄ tin n̄ān̄ i-dindambi ceeyee, kí taa n̄n l̄i min kaa fáat̄i-bee. ¹⁰ Í taa ȳõ i-dindambi wanti báa tiba, ama i máan̄ kí n̄n dákā i-deedeebitam mm̄on-tiimin iyunti k̄oko, kí n̄mā kí t̄i Unimboti ti-Fiiliu b̄oti tin bi dákèe tinyool an k̄oko pu.

¹¹ Unimboti n̄anti tin cáan̄ binib k̄oko difiilee nyán mpaampiin pu. ¹² U-n̄antee di dákā-ti tí fá ti-bimbikpitim n̄n duulnya doo nimitaataam, n̄yunti n̄n poon ti bí nee, tí n̄mā kí n̄n n̄yúb ti-ba, kí n̄n bí deedee ki n̄óó Unimboti mm̄on-tiimin, ¹³ kí n̄n cí ðip̄õp̄indi wiññu n̄n pu ti c̄ótée, n̄wiin n̄n ni Yeesu Kriisitoo, ti-Nimb̄otiu un sá-ti upkaan ki sá-ti ufiilee, daá daá nyant̄i u-nyootee. ¹⁴ Ûn̄ di d̄u u-ba ki t̄i ki dá-ti ki nyant̄i ikpiti k̄oko poon, ní ki d̄u-ti ki kp̄ant̄i dinikitil din sá ùn̄ baba yal, kí bí circir, kí cáá difan̄giil, kí n̄ān̄ atumm̄ontee.

¹⁵ A n̄n máan̄ kí dákā miñyee dee, kí t̄i-bi kunyannyaau, kí k̄piiñ-bi n̄n m̄on, kí taa yant̄i ubo n̄ kp̄éé kí s̄in̄kiñ-si.

3 Á téet̄i-bi yii bi máan̄ kí sint̄in̄ bi-ba kí t̄i bikpilib bin sá gomina n̄n biyidambee, bí n̄n t̄õ-bi, kí yáb atumm̄onti k̄oko pu. ² Bí taa n̄n s̄õn̄ ki bíil binib, kí n̄n sá n̄gbansoñfi nib, kí n̄n n̄ān̄ tiñan, kí n̄n m̄õ báa n̄ma cee. ³ Kun puee, doooyee ti mun n̄n sá bin kaa nyí tibe, ní kaa n̄n t̄õ Unimboti, kí ȳnt̄i, ní ti-nimitaataam n̄n min ti fáat̄e n̄n cúú-ti kuyun̄u. Ti n̄n cáá ntoom n̄n inimidiki, kí ná ti-jutiibi ní bí mun ná-ti. ⁴ Ama Unimboti ti-Fiiliu dákā-ti tiñan n̄n dineendi din u cáá timbi binib puee, ⁵ kí f̄i-ti, kaa sá yii ti n̄á

atunnyaan aba, an sá isaa ní u sún ti-pu. Bi nín fùul-ti Unimboti nyim puee di dākà min u-Fām fāti ki māl-ti mpom ki tī-ti dimaṅfaṅdi diṅyee.

⁶ Yeesu Kriisitoo ti-Fiiliu puee, Unimboti tīn-ti u-Fām tikpil tikpil, ⁷ tí ḡmā kí kpántí deedeedambi Unimboti nimiin u-ḡanti pu, kí fṱṱ dimaṅfal din pu ti máká, dàá cáá dikuntilee. ⁸ Tiboti tin m sòḡ nee sá ibaamḡn ní.

M là á nīn có tibotee pu tikpil, an nín dàá ḡá pu bin fṱṱ Unimboti ki kíyee n̄ dū bi-ba kí tī atummontee. Tin ḡān̄ ki kēetī binibee dee. ⁹ Ama bí taa nīn kpákà tibofan pu ki kàān̄ bi-naanjab yīḡḡi an kaa kúntí, kí taa nīn kpákà ki jáā Juuda yab marab pu. Tīn sá tibofan ní kaa kēetī. ¹⁰ Á kpāafi un cāabīn̄ ni-kansikin kunikpḡḡkpḡḡe mili,

boonee, u yaa kaa gbīlee, á nyāntí-u; ¹¹ kun puee a nyí yī an niliuee fá nsammḡnti ki ḡá unikpiti, ní ukpitiyee dākà yī u gáati.

¹² M yaa láā dū Arteemasi àà Tiisiiki ki túnní a-cee u bāān̄-see, á pḡḡn̄ a-ba kí kīntīn̄-mi Nikoopoolii, kun puee niin ní m là kí dāá nīn bí kuseeun. ¹³ Á pḡḡn̄ a-ba kí tūtuḡ Seena un sá umaranyilee n̄ Apooloosi, an nín dàá ḡá pu tiba n̄ taa lóó-bi bi-saḡkindi poonee. ¹⁴ An máān̄ ti-yab mun n̄ dū bi-ba kí tī atummonti ḡátam, an nín dàá ḡá pu tiba yaa bāān̄ ki pábee, bí ḡmā kí tūtuḡ; bí taa nīn kā, kaa kēetī diba.

¹⁵ Man n̄ bin kḡkḡ bí dooyee jáām-si. Á jāām̄ bin fṱṱ Yeesu ki kí ki néen̄-tee.

Kriisitoo ḡanti n̄ nīn bí ni-kḡkḡ pu.

FIILEEMON

1 Man Pɔɔl un sá usarkadaan Yeesu Kriisitoo puee nì ti-nabiki Tiimootee di ñmàn takalda nee kí tī sii Fiileemon ti-tontɔnjuti un ti néénee, ² nì ti-niisal Apiya nì Arkiipi ti-janjajuti, nì Kriisitoo nikitil din kpáfí a-diikunee. ³ Ti-Baa Unimboti nì ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo ñ ná-ni tiñan kí tī-ni ñgbansɔŋfi.

⁴ Baabadal, m yaa bí ki mée m-Nimbotiuee, m téetí a-pu ki jáam-u a-pu, ⁵ kun puee m gbìl bi sòh a-fookiu un a cáá ti-Dindaan Yeesu puee nì dineendi din a cáá Unimboti yab koko mun puee. ⁶ M mée-u yii fookii un yānti ti nì si ná ubaantee ñ mōtī yānti á bée tiñan tin Unimboti náan-ti Kriisitoo puee. ⁷ M-nabiki, a-neendi din a cáá nnabiyaa-mu puee mókñ-mi ki tī-mi kunyannyaau tikpil, kun puee a tī Unimboti yab kunyannyaau.

⁸ Mìn puee, nì min koko Kriisitoo pú-mi nsan m ññn kí dākà-si min sá á ñée, ⁹ man kaa làá dī mìn, ama nì dineendi puee m dàá gbàam-si ní, man Pɔɔl un sá utikpil ki gítí tí sá usarkadaan Yeesu Kriisitoo puee. ¹⁰ M gbàam-si m-biki Oneesim pu, sarkan dooyee, man di kpánti u-baa nnimbotisan poon. ¹¹ Doooyee, waa nìn kèetī-si, ama kɔŋkɔnnee u kèetī man, ki dàá kèetī-si mun.

¹² Kɔŋkɔnnee, u kpánti kii man m-ba wunti jandi dibee ní, ama m dū-u ki gíñ ki tīñ-si ú nìn bí a-cee. ¹³ Kii tibomontiil sòontam nín yānti m bí sarkan puee, m bàà là yii ú fɔɔ a-yil kí nìn bí m-cee kí tūtuñ-mi kii sii nín bàà làá nìn tūtuñ-mi

puee, ¹⁴ ama maa là kí ná mìn kaa bālfī-si, kaa tí là kí páb-si yii á ná tiñan nee kí tī-mi, m là yii á ná min a-pobil lèe ní. ¹⁵ An yaa yū, Oneesim yíkì a-cee nyunti ñubɔ fii an nín dàá ná pu, u yaa làá fātì ki gítìnee, si nì u ñ ñmā kí nìn kìn ki bí jaanjaanee. ¹⁶ Kun puee waa ti sá uyumbufantanti, kɔŋkɔnnee u jítì uyumbu pu, u kìn ki sá kinabineenkaai ní. Man néen-u tiñan, ama sii dàá nìn gítì néen-u tikpil, kun puee u sá sii yumbuu ní, ní ki sá a-nabiki mun ti-Dindaan pu.

¹⁷ Mìn puee, a yaa nyí yii m sá a-bɔoyee, á fɔɔ-u kii a nín bàà làá fɔɔ man puee. ¹⁸ U yaa bíil-si tibaaa, u yaa tí jín-si dipondaaa, man fɔɔ ki ná m-ba. ¹⁹ Man Pɔɔl m-ba di dū m-ñal ki ñmāññi-si tiboti nee, yii, man di dàá pà-si u-pondi din u yaa jín-see. (An taa nín sá yii a nín sá m-pɔnliu kun puee a ká difiil man puee pu ní m tòn-si.)

²⁰ Mìn puee, m-nabiki, m cíkiti-si kifuulii, ti-Dindaan puee á fɔɔ m-gbaamii gbanti kí yānti m-pobil ñ sòŋkì, Kriisitoo un yānti ti ná ubaantee pu. ²¹ M nyí m-pobilin yii tin m bí ñmā-si yii á ná kí tī-mi nee, a dàá ná án jítì mìn pu gba. ²² Á kpààá bónti-mi kudii kubɔ, kun puee m nyí yii Unimboti dàá fɔɔ ni-wimmeem í ñmā kí fātí gítí ni-cee.

²³ Eepafrasi man nì un bí sarkan Yeesu Kriisitoo puee jáam-si. ²⁴ M-tontɔnjutiibi Maarki nì Aristaa-ki nì Deemasi nì Luuki mun jáamiñ-si.

²⁵ Ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo ñanti ñ nìn bí ni-pu.

EEBRU

1 Doooooyee, Unimboti nín dī u-bonaatiliibi pu nì nsambiyaamu tikpil pu ki sòon nì ti-naan-jab ñfunyom tikpil. ² Ama iyunti in sá ijoolkaa nee poonee, u dī u-Jipoon pu ní ki sòon nì ti. Unimboti dī u-Jipoon gbanti pu ní ki náan duulnya nì tin kòkò bí duulnyanee. Ùn ní Unimboti lēēní ki dū tikòkò ki ñá u-ñaan. ³ U-pu ní ti kánti Unimboti nyooti nín jil miñyee, ùn di sá Unimboti nan̄ku, ní ki cáá u-nyoobundi din sá mponee ki ñúb duulnya kòkò. U finti ti-kpitii. Boonee ní u nín jóm yilpu ki cūti kāl Unimboti mpõṅkpaandaan ñaṅgiil pú.

⁴ Kii Unimboti Jipoon nín jitiñ itūun puee, mín ní u-yindi mun tí jitiñ itūun yiññi. ⁵ Di sá yii Unimboti kaa lī ntūun ñubo dalba yii: “A sá m-Jipoon, binib ñ bée dñ yii man di màl-si.” Waa láá sòon ntūun ñubo pu yii: “Man di dàá n̄n sá ñu-Baa ní ñú n̄n sá man Jipoon.” ⁶ Ñyunti ñun u dū u-Jipõṅkpiliu gbanti ki túnni duulnya poonee, u bí yii: “Unimboti túuni kòkò ñ gbàan kí nyõṅki-u.” ⁷ Kpèè Unimboti nín sòon itūun pu yii i sá kuñyee sèé, yii: “Itūun yáb kii kubuñyee, ní ki tūn ùn tundi, ní ki tūm kpāṅkpam kii ñṅmee ki ñáan u-tundi.” ⁸ Kpèè u nín sòon u-Jipoon pu miñyee sèé, yii: “Unimboti, a-beejal péēbí ní ki n̄n cá jaanjaan. A dàá jī a-beel n̄ deedee ní. ⁹ A n̄éñ tin bí deedeeyee ní ki ná tin kaa ñāñee, an pu ní Unimboti, a-Nimbõti, lúti-si, ki s̄iti a-pu dipõpindi, ki k̄aan-si tinyool kakaañu, a jitiñ a-jutiibi kòkò.” ¹⁰ Ní Unimboti gítí bí yii: “Ñkilkaaminee, sii ti-Dindaan di n̄n náan kitiñ, a-ñalii ní a dūu náan kutagboñu. ¹¹ Tíñ kòkò dàá dàá púl ní kí s̄atí kii dibõkutilee ní kí kpú, ama sii dàá n̄n péēbí ní. ¹² A dàá dàá kpáb yilpu n̄ taapu kii kukampeuee, ní kí cáan tipon kí kpántí kii bi n̄n p̄et̄i dibõkutikpikil kí dū dipõndi kí p̄eñ puee. Ama sii dàá n̄n péēgb̄inti kí bí min a bée ní, aa làá púl jaanjaan.” ¹³ Unimboti kaa láá lī ntūun ñubo dalba dalba yii: “Kāl m-ñañgiiliñu pú yéé kí n̄n cí ñyunti ñun m dàá dū a-nannanliibi kí bíl a-taapu á t̄āā-bee.” ¹⁴ Unimboti túuni di kaa sá bin kòkò sá ñfām kí bí ki tūn Unimboti tundeēē? U túnni-bi ní bi d̄oon kí tútuñ bin dàá ká difiilee.

2 An puee, an máan yii tí ñúb ibaamõn boti tin ti gbilee tiñan an nín dàá ñá pu tí taa wāñk̄ee. ² Kun puee Unimboti nín n̄n yānti itūun sòon tiboti tiñyee bi ká ti-baamõni. Di sá yii bin n̄n ȳinti kaa tó itūunee nín lī puee n̄n ká ditafadaaldi din máan-bee. ³ Ti mun yaa yū kaa f̄õõ difil dikpaandi din bí neeyee, mana ní ti dàá ñá kí ñmátí ditafadaaldin? Ti-Dindaan Yeesu di péé ki sòon difil gbanti boti ní bin gbil-t̄ee t̄ukū-ti tí nín sá ibaamõn miñyee. ⁴ Ní Unimboti ñáan tidaandi n̄ maamaacib kí dū u-põṅṅu kí ñá atuun kupaau kí dàkà yii tin bi sòonee sá mbaamõn, ní ki yākat̄i u-

Fām põṅṅu min fáat̄i-uee kí t̄i binib.

⁵ Di sá duulnya un bí ki d̄oon tí bí ki sòon nee, an kaa sá itūun di dàá dàá n̄n kp̄oot̄i-u. ⁶ Ubo lī Unimboti takaldau poon laaaba yii: “Unil sá ba ní a t̄eet̄i u-pu ní? Kinibiki bí tilatin ní a kp̄éé-u ní? ⁷ A s̄intiñ-u taapu ñyunti ñubo f̄iñ itūun ñ j̄itiñ-u. Ama k̄õṅk̄onnee a t̄i-u tinyool n̄i kupampakau poon, ⁸ ní ki t̄i-u mpõn tiwan k̄õk̄wooooo pu.” Unimboti nín t̄i-u mpõn tikòkò puee dàkà yii tiba kaa kíñ kaa bí u-taapu, n̄i mín k̄õk̄ee taa láá wál tiwan kòkò nín bí u-taapu k̄õṅk̄onnee puee. ⁹ Ama Yeesu un ní Unimboti s̄intiñ taapu itūun j̄itiñ-u ñyunti ñubo poon f̄iñyee, k̄õṅk̄onnee ti wál-u tinyool n̄i kupampakau poon ní. Ñkúm min u j̄ín falaa kí kp̄iñyee pu ní Unimboti ȳõñ-u yilpu mín. Unimboti ñanti pu ní Yeesu kp̄í an kúm binib kòkò pu. ¹⁰ Unimboti un náan tikòkò n̄i tikòkò n̄i un pu tikòkò bée, kí là inibool tikpil ñ kpántí u-biyaamu kí kó u-nyootinee ká yii an máan Yeesu ñ j̄i falaa ní kí kpántí uboti un dàá kp̄oot̄i binib kí cáan difiilinee.

¹¹ Un kpántí binib circiree n̄i bin kpánti circiree kòkò Baa sá ubaanti ní, an pu ní an kaa cáá Yeesu icoo ú ȳiñ-bi u-naalib. ¹² U lī yii: “Unimboti, m dàá sòon n̄i m-nabiyaamu a nín sá uñyee, kí gāā ilan kí pākà-si kunipaaau kansikin.” ¹³ Ní kí gítí lī yii: “Sii pu ní m dàá n̄n péēmáká.” Ní kí gítí k̄ubiti kí lī yii: “Kpèè, man n̄i mbiyaamu mun Unimboti t̄i-mee sèé.” ¹⁴ Mbiyaamu gbantee nín sá binib tiwun n̄i fatiku puee ní Yeesu ḡiñ u-ba tiwun n̄i fatiku kii b̄iñ nín bí puee. U ñá mín kí ñmā kí kpú, u-kúmee ñ n̄aan Sitaan un ñúb ñkúm põṅṅuee, ¹⁵ kí nyāntí bi nín péēmāl bin bi bí kuyun̄u poon kun puee bi f̄añk̄i ñkúmee. ¹⁶ Bāā ñma ká yii an kaa sá itūun ní u d̄omiñ kí tútuñ, an sá Abraam biyaamu ní u d̄omiñ kí tútuñ, kii Unimboti takaldau poon nín péēsòon kí ȳõñ puee. ¹⁷ An pu ní an sá yii ú n̄an-t̄iñ u-nabiyaamu tikòkò poon kí ñmā kí n̄n sá bi-saraañakpiliu kí cáá disaasol kí ñáan u-tundi deedee Unimboti n̄iñin, an nín dàá ñá pu bí ká bi-kpitii p̄õtamee. ¹⁸ U nín j̄ín falaa icõṅki poon kí k̄ee di ȳi-t̄i ní u ñun̄ kí j̄oñ bin bí icõṅk̄inee.

3 An puee m-nabiyaamu, nimbi bin Unimboti ȳiñ ní sá u-yab kí dàá dàá kó u-beelinee, ní n̄n nyí yii Yeesu di sá un Unimboti túnni ú n̄n sá nnimbotisan ñun ti nóó nee saraañakpiliuee. ² Di sá u ȳuliñ Unimboti un l̄ēē-u ú ñá an tunde deedee, kii Mooisi nín n̄n t̄uñ Unimboti dicañkun ditundi deedee miñyee. ³ Bi pākà un máñ kudiñyee kí j̄itiñ kudii ku-ba, mín mbaantiim ní Yeesu nyooti j̄itiñ Mooisi yati. ⁴ Mín ní bidimaliibi w̄iikí kí m̄āā, ama Unimboti di máñ tikòkò. ⁵ Mooisi ùn-uee, u sá utõntõnli ní kí t̄uñ ditundi n̄i deedee Unimboti di-

caŋkun, u-tundee nín sá kí dákà tin tin Unimbòti dàá dàá sòòh fool boonee ní. ⁶ Ama Kriisitoo ùh sá Unimbòti Jipòon ní ki yì Unimbòti dicaŋku. Timbi di sá Unimbòti dicaŋkuee ti yaa gbíntì ki máká ki cótí u-pu kí tin kátí-kuee.

⁷ An puee, kii Unimbòti Fām nín lī yii: “Ni yaa gbìl Unimbòti bòti dín, ⁸ ní taa ná mpòogbifin ali kii ni-naanjab nín nín ná mpòogbifin ki cóŋki Unimbòti kupòoun puee. ⁹ Kupòoun niin ní ni-naanjab nín cóŋki-mi kí kpèè m nín sá uŋyee, ní m dákà-bi m nín sá uŋyee, ali abin imuŋku ili. ¹⁰ An pu ní m gíi binib gbanti pu diŋuul, ki bí yii: <Binib nee mòtíi gáatí baabadal ní, baa ò m-sambiyaa-mu.> ¹¹ An di yì-tì ní m nín gíi diŋuul ki pùtì yii baa làà ti kó mpaan ŋun m bónti bí bàà kó kí kàl kí òŋfèè ni.” ¹² An puee m-nabiyaamu, ní nín nín ni-ba, ubo ñ taa nín cáá dipòokpitiil din kaa cáá fookiyeè kí cúú u-ba kí nákatíin Unimbòti mmaŋ-fafòkòndaan. ¹³ Ama ní nín tìimaan tób kunyanyaa baabadal ŋyunti nín dáá bí pu nee, an nín dáá ná pu ikpiti ñ taa kii ubo ni-kansikin udaan ñ pòòki u-pòobilee. ¹⁴ Ti nín kíi ki cáá dimákal din Kriisitoo puee, ti yaa gbíntì ki òŋfèè mìn ki tin kátí-kuee di dákà yii ti sá Kriisitoo yab. ¹⁵ Ali kii Unimbòti takaldau poon nín lī puee yii: “Ni yaa gbìl Unimbòti bòti dín, ní taa ná mpòogbifin ali kii ni-naanjab nín nín ná mpòogbifin puee.” ¹⁶ Bilab di nín gbìl Unimbòti bòti ní ki pòòki bi-pòobilij ní? An sá bin kòkò Mooisi nín nyántiñ Eejipiti tiŋkinee.

¹⁷ Bilab pu ní Unimbòti nín gíi diŋuul ali abin imuŋku ili? An sá bin nín ná ikpiti ki kpíi kupòounee. ¹⁸ Bilab pu ní Unimbòti nín pùtì yii: “Bi kpá kí kó mpaan ŋun m bónti bí bàà kó kí kàl kí òŋfèè ni?” An sá bin nín ná mpòogbifinee ní u nín lī mìn. ¹⁹ Ti lafun ká yii baa nín ŋún ki kó diŋuul laŋki kun puee baa fòò Unimbòti ki kíi.

4 Kii dipoondi din sá tí kó Unimbòti ŋuŋfilinee nín dáá bí pu nee, tí fàŋkìmaan, ni-kansikin ubo ñ taa ná u-ba kí dàá gbíntì boon. ² Kun puee bi sòòh tibòmòntiil ti gbìl kii bi nín nín péétí sòòh nì ti-naanjab bí mun gbìl puee. Di sá bi nín gbìl tibòtee kòkò, ama ní kaa fòòtì yìkiñ, kun puee bi nín nín gbìl-tèe, baa fòò-tì ki kíi. ³ Timbi bin fòò ki kíiyeè, ti dàá kó diŋuul laŋki, laakin ní Unimbòti lī yii: “M nín gíi diŋuul ki pùtì yii mpaan ŋun m bónti bí bàà kó kí kàl kí òŋfèè bi kpá kí kó.” U nín lī mìn, nì min kòkò u nín bónti u-tundi ki sùin ki wāatì ní ki nín náa duulnyee. ⁴ Di sá Unimbòti takaldau poon sòòh ŋwinluluúti pu yii: “Unimbòti ŋuŋfi u-tuŋŋi kòkò pu ŋwinluluúti dal.” ⁵ Ní an dáa nín sòòh doo yii: “Unimbòti bí yii: <Bi kpá kí kó mpaan ŋun m bónti binib ñ kó kí òŋfèè ni.>” ⁶ Bin bi nín péé péé ki sòòh tibòmòntiilee ki tīyee nín ná mpòogbifin, an puee baa nín ŋún ki kó diŋuul gbanti poon, ama dipoondèe dáá gbíntì ki bí, bíba dàá ŋmā kí kó. ⁷ Kun puee Unimbòti gíi yóh ŋwimpòon ŋun binib dáá kó u-ŋuŋfil laŋkee. Di sá yii abin kupaau boonee, u nín gíi yānti ubòti Dafidi sòòh an pu, kii ti nín dáá kàaŋnì-tì pu nee yii: “Ni yaa gbìl Unimbòti bòti dín, ní taa ná mpòogbifin.” ⁸ Di sá laakin Joosuee nín cáá Israyeel yab ki cunnèe di yaa nín sá diŋuul laŋki laakin Unimbòti bée, Unimbòti kaa bàà nín gíi

sòòh diŋuul diba pu. ⁹ An puee, ŋwìŋŋufikaa mmònti òubo gíi bí nyòkòpu ki cí bin sá Unimbòti yabee. ¹⁰ Un yaa kó laakin Unimbòti ká ki òŋfèè mun òŋfèè ní. Kii Unimbòti u-ba nín náa duulnya ki dóò ki ká ki òŋfèè puee, mìn ní udaan mun yānti u-tuŋŋi kí òŋfèè. ¹¹ An puee, timbi ñ pòòh ti-ba kí kó diŋuul gbanti poon, kí taa fòò ti-naanjab yanyam kí lánti difiilee.

¹² Di sá Unimbòti botee, tì cáá dimaŋfal ní, ní ki náa ditundi ki jìtí ki jìtìin bólfí un jìtí ajan liitil puee, ki gíi malaa, kí cúú kinaŋ nì ŋfām kí yàkatì tóbin, kí kóò dikpabilin ki bà ncoom, kí béetì unil nín màkà kí ná puee nì u-pòbil poon landòkoi.

¹³ Tiwannaŋkaal tiba kaa bí Unimbòti kaa wāl-tì, tin kòkò péebí duulnyanee dō mpaampiin pu ní ùh cee, u-nimiin ní ti dàá dàá sòòh ti-nyòkòpu yai.

¹⁴ Yeesu Unimbòti Jipòon di sá usaraaŋakpil un sá ukpaan ki jóm doooo yilpu fòŋŋŋ kí nín tütüñ-tee, an puee tí mòtíi nín òŋfèè fookii un ti cáá u-puee gbim gbim. ¹⁵ Kun puee timbi saraaŋakpili-uee sá un nyí ti-wòfi ki sùn ti-saayee; di sá u gíi u-ba kii timbee ní, nniyaamin, ní ki bée iwòsofi, ní Sitaan cóŋki-u ama waa liti ikpitiin. ¹⁶ Mìn puee, kámaan kunyanyaaú kí sùtiñ kí pílmaan Unimbòti beejal ní dimákal, niin ní u-ŋanti bí. Niin ní ti dàá ká disaasol nì tiŋan tin dàá tütüñ-ti ŋyunti ŋun an máaŋee.

5 Binib kansikin ní bi lèekì ubo ñ nín sá usaraaŋakpil kí nín náa bin kòkò kínee yil pu saraabi Unimbòti nimiin, ní u náa saraabi binib kpiti pu. ² Usaraaŋakpil gbanti nyí kí jì bin kaa nyí tibee nì bin yintèe pu kimòtíi kun puee ú mun sá unil kii bímbee ní, mìn mbaantiim ŋun kí bàñ ú mun pu. ³ Kii an nín ŋun kí bàñ ú mun pu mbaantiim kii bin béeyee puee, ní an sá yii ú ná u-kpiti pu saraa ní kí nín ná bin kínee kpiti pu saraa. ⁴ Ubo kaa ŋun kí gāa u-bindi yii u dàá ná disaraatundi. Unimbòti di lèekì kii u nín nín lē Aaron puee.

⁵ Mìn mbaantiim an kaa sá Kriisitoo u-ba di gāa u-bindi ki là jilma ní ki kpánti usaraaŋakpil, un tīyee di sá un bí-u yii: “Sii di sá man Jipòon, bàà ŋma ñ bée dín yii man di màl-see,” ⁶ An gíi lī laaaba mun yii: “Bi lē-si á nín sá usaraaŋakpil kii Meelkiseedeeki nín nín sá puee kí nín cá jaanjaan.” ⁷ Yeesu nín nín dáá bí duulnyanee, u nín mēe Unimbòti un ŋun kí fī-u ŋkúmínee ki gbāam-u nì ikuŋkuunti nì nnyinnyim. Ní Unimbòti nín pílfiñ-u kun puee u sintiñ u-ba taapu. ⁸ Nì min kòkò Yeesu sá Unimbòti Bikee, u bífi kí nín tó Unimbòti falaabi bin kòkò u jínee poon. ⁹ An pu ní u sá uniŋman umònti un pu baa kánti tikpitiil tibee, ki kpánti un tì difiil din kaa cáá dikuntilee bin kòkò tó-uee. ¹⁰ Unimbòti di lē-u ú nín sá usaraaŋakpil kii Meelkiseedeeki nín nín sá puee.

¹¹ Ti bàà cáá tibòti tikpil kí sòòh-ni an pu, ama ní an pòò tí bóbiti taapu kí tükù-ni, kun puee ní sá binib bin bi yaa kaa bóbiti tibòti taapu nyíkinyiki ki tükù, naa ŋun kí gbilee ní. ¹² Ni bàà máaŋ ki kpánti doooo nee bin dákà bin kínee Unimbòti botee, ama nimbi di gíi bí ki nyàab bí dákà-ni Unimbòti bòti tin bi péetí kí dákà bin fòò ki kíi mpomee. An nín bàà sá ní nín jìh binicikitikaabi jintee, ní ni

dū mbiim ki ḡá ni-jinti kii mbiyaamu mun ḡáamee. ¹³ Un ní mbiim sá-u tijinee, udaan dáá sá kii kibiki kin ḡáamee dee, waa ḡūn kí béé min ḡān Unimboti nimiinee. ¹⁴ Ama tijin tin nyimee sá ki tī bini-cikitikaabi bin cáá nlandoko ki dákafi ki nyí ki gantí tin sá tiḡanee nì tin sá tikpitilee.

6 An puee tí jítimaan tibopeepeekaal tin unil yaa fǒǒ Kriisitoo ki kíí mpom bi dákà-uee pu, kí nyàab kí kpántí binicikitikaabi. An kaa máan tí gbintín tibopeepeekaal tin un fǒǒ ki kíí mpomee nyée pu, tin sá: unil ḡ fá atuun ḡin kaa cáá ipaatee nì unil ḡ fǒǒ Unimboti kí kííyee, ² nì bi nín dákà Unimboti nyinḡaltam boti puee, nì bi nín pāntí ḡḡal binib pu ki mēē ki tìl-bee, nì bitaḡkpiibi fikiti-tam, nì ditafadaaldi din kaa cáá dikuntilee nín dō ki cí binikpitib puee. ³ An puee tí yàntimaan tīn, Unimboti yaa lēē, tí pótó tipon.

⁴ Di sá bin fǒǒ tibomontiil ki kíí ki wál ibaamōn, ki dáká diyimōol din bí yilpuee mōḡḡu, ki fǒǒ Unimboti Fām, ⁵ ki gbil tibomontiilee taapu ki bēē Unimboti pōni in bí ki dōōnee, ⁶ ní boonee bidambi litēē, baa ti ḡūn kí fātī ḡiūnní-bi nsam-monti poon, kun puee bidambi fātī bí ki kpáá Unimboti Jipōon ndōpantikaa pu nliitiim ki bí ki bíil-u kunipaau kansikin dee.

⁷ Kitij yaa bí ní ki fōol ntaanyim múlmul ní ki lòon tijin tin bi kùñ ki-puee, Unimboti biintí ki-pu ní. ⁸ Ama kitij gbanti yaa nyēēikunḡum nì abo-janaakunee, mimmee bi ká-kì yii kaa bí tiban dee, mbusu kaa pōō an tinḡee dikól, kun puee ḡḡmi di dāa dōōn kí wà-kì.

⁹ Nnabineḡkaamu, nì min kōkō ti bí ki sōōn-ni mīn nee, ti cáá ni-pu dimákal yii naa bí mīn, nì tókó difil saḡḡu pu, ¹⁰ kun puee Unimboti sá deedeedaan ní, waa láá súntí dineendi din nì dákà binib u-puee nì atummonti ḡin nì ḡá nì ḡin nì gbintí ki niki ki ḡáan ki tìl bin sá u-yabee pu. ¹¹ Tin ti nyàabee di sá báa ḡma ḡ dákà difaḡḡiil mīn kí tin kátí-ku, an nín dáá ḡá pu ní dáá fǒǒ kun pu ni máká ki ḡáan an tuuḡḡee. ¹² An puee ní taa batí ni-faḡḡiil pu, ama ní táá bin dū bi-fookiiu nì bi-mōtiiki ki fǒǒ tin Unimboti pōōnee tabobiliḡ.

¹³ ḡyunti ḡun Unimboti dáá nìn pōōn Abraamee, kí dákà-u yii u dáá lafun ḡá min u pōōn-uee, Unimboti nìn pūti ní. Tiba kaa bí ki jitiñ-u ú yíin kudōḡu yindi kí pūtee puee ní Unimboti dūu pūti u-ba. ¹⁴ U bí Abraam yii: “M pūti m-ba yii m dáá biñ a-boon kí butí a-maaliḡu.” ¹⁵ Abraam nín gbil mim-mee, u jín kimōtii ní ki cíiti ali ḡyunti dáa bāan ní u fǒǒ tin Unimboti pūti ki pōōn yii u dáá tī-uee.

¹⁶ Binib bili yaa kpákēē, kun jitiñ-bi bi faḡkēē ní bi pūti; bi nín pūti mimmee ní bi-nikpōḡkpōkōkuee ḡ kúntí. ¹⁷ Mīn mbaantiim ní Unimboti nín là kí dákà u-yab yii u-poondēē kaa bí kí kpántí jaanjaanee pu ní u pūti. ¹⁸ U tī-ti tiwan tili tí ḡmā kí nìn máká ti-pu, dipoondi nì dipūtil. Tiwan tili gbanti puee, Unimboti kpá kí kpántí u-nyōkō, u kpá kí mōnti-ti, an puee timbi bin sàñ kí dōmīn kí kō-uee, tí ká-maan kunyannyaau kí mōtī dū ti-mákal kí báan tin u pōōn-tee pu tiḡan. ¹⁹ Dimákal din ti cáá yii ti dáá dáá ká tin Unimboti pōōnee di yì-tì ti bá ki yú ki ḡúb an pōō. Dimákalee di jiti yilpu punyōkōki kí kó laakin bí circir tikpitilee. ²⁰ Niin ní Yeesu linti ti-

nyōkōpu ki dī ki kó ki kpántí usaraaḡakpil kii Meelkiseedeekēē, ki gbāam ti-pu kí nìn cá jaanjaan.

7 ḡyunti ḡun ní Abraam nìn cūti kí ján kí jín bibotiibi kí fātī kunnēē, Meelkiseedeeki di nìn túḡki-u nsanni kí biñ u-puee. Meelkiseedeeki gbanti di sá Saleem yab botiu, ní kí giti sá Unimboti un bí kutaa fōḡḡḡee saraaḡaliu. ² Úñ ní Abraam nìn lēēu-wanti tin u cááyee saalaa kamaa puee kubō kubō kí tī. Meelkiseedeeki taapu sá yii. Úbotikpaan un bí deedeeyee; ní boonee u giti sá Saleem yab botikpaanu, an taapu sá yii ḡḡbansōḡfi botikpaanu. ³ Meelkiseedeeki gbantee kaa cáá baa, kaa cáá na, kaa cáá nnyéēn, an kaa cáá yii bi māl-u, kaa cáá yii u kúu ali kii Unimboti Biki ní, u dáá nìn péēsá usaraaḡal ní kí nìn cá jaanjaan.

⁴ Ní kpēē u nín sá ukpaan miḡyee. Ti-naanja Abraam u-ba nìn tī-u tiwan tin u nìn ján kí fǒǒ kujaaunee saalaa kamaa puee kubō kubō ní. ⁵ Mara poonee, Leefii naakookun yab bin sá bisaraaḡali-ibee di cáá nsan kí fǒǒ bi-nabiyaamu mun sá Abraam maaliḡunee cee bi-wanti saalaa kamaa poonee kubō kubō. ⁶ Ama Meelkiseedeeki gbanti kaa sá Leefii naakookun yab ubō ní kí fǒǒ Abraam wanti saalaa kamaa puee kubō kubō, boonee ní kí biñ Abraam un Unimboti nìn lí dipoondēē pu.

⁷ Ti-kōkō péēnyí yii un jitiñ-see di biintí a-boon.

⁸ Juuda yab saraaḡaliibi bin fōol bi-wanti saalaa kamaa pu kubō kubōe sá binib ní, kí kúu, ama ti ká yii Meelkiseedeeki ún péēbí ní kí nìn cá jaanjaan. ⁹ Ti ḡūn kí lì yii Juuda yab saraaḡaliibi bin bi-jutiibi nìn tī bi-wanti saalaa kamaa pu kubō kubōe naanja Leefii u-ba dī Abraam pu kí tī Meelkiseedeeki u-wanti saalaa kamaa puee kubō kubō. ¹⁰ ḡyuntee, baa nìn dáá māl Leefii, ama u nìn ká u-naanja Abraam poon ḡyunti ḡun Meelkiseedeeki nìn túḡkiñ-u nsanni, u dáa pān tin tin u fōōnee saalaa kamaa puee kubō kubō kí tī-uee.

¹¹ Bi yaa ḡún kí dī Leefii yab saraaḡatam pu kí ḡá atummonti ḡin ḡūn kí fū binib kun puee an di sá mara un bi tī Israyeel yab bi tókó an puee, ba pu ní Unimboti bàā giti tūnní usaraaḡal ubō Meelkiseedeeki yam kaa sá Aarōn yam? ¹² Mim-mee, bi yaa kpántí bisaraaḡaliibee, see bí kpántí marab mun. ¹³ Ama ti-Dindaan un pu ní tibōti nee sōōn kí dákēē sá kunaakoou kun yab kaa péēḡá disaraatundi nsaraafan cee kí ká jaanjaanee ní. ¹⁴ Báa ḡma nyí u-pu yii u sá Juuda naakookun ní, Mooisi kaa nìn tī kunaakoou gbanti disaraatundi báa fií.

¹⁵ Tin bí nee giti dákà kí cántí tibōti taapu, di sá usaraaḡal ubō giti nyán kí náan nì Meelkiseedeeki. ¹⁶ Úñ saraaḡatam nyán u-ba, kun puee an kaa sá marab bin binib ḡmāñ kí yōōnee pu ní u dī kí kpántí usaraaḡal, ama u nín cáá mpōn kí nìn bí jaanjaanee pu ní u kpántí usaraaḡakpil. ¹⁷ Di sá Unimboti takaldau sōōn u-pu yii: “Sii di dáá nìn péēsá usaraaḡal kí nìn cáá cá jaanjaan, Meelkiseedeeki yam.” ¹⁸ Mpeepeekaamee, bi-marakpikib kpiti, kun puee baa pōō kaa tútuñ binib. ¹⁹ Nliitiimee marabee kaa ḡún kí kiti-ti tí kpántí binijmambi bimōntiibi bin pu baa kánti

ikpiti ibee, ama Kriisitoo sá-ti dimákabaamondi din pu ti ñùh kí dī kí sùtí kí kól Unimbotee.

²⁰ Kí wàatēe, Unimboti baasii pūti ní ki bí yii Kriisitoo n̄ n̄n sá usaraañal, ²¹ ama bisaraañaliibi bin kínee waa pūti ki lēēubo mín, see Yeesu pu ní u pūti ki lī yii: “Man Unimboti di pūti yii sii di dàá n̄n sá usaraañal kí n̄n péécáá cá jaanjaan, m kpá kí kónti m-nyoko.” ²² An puee Yeesu di sá dipoommōntiilee daañku kun dākà yii an dàá lafun ñá mimmee.

²³ Tin gítí nyán u-ba n̄ Kriisitoo saraañatam n̄ bin kínee yamee di sá binib tikpil n̄n tún disaraañtundi kun puee bi n̄n púl ní ki kúu ní biba fōol. ²⁴ Ama Kriisitoo ùn péēbí ní jaanjaan, an puee ubo kaa fōol u-saraañtundi. ²⁵ An pu ní u ñùh kí fī bin dī u-pu ki nyàab Unimbotee an kōko pu, kun puee u péēbí ní, waa sá un kúyee, ní ki mēe Unimboti bi-pu.

²⁶ Usaraañakpil un ti máahee dee, u bí circir, waa ñá ikpiti iba, ikpiti iba kaa bí u-pu, Unimboti cúu-u ki lēē bikpitib kansikin ki jóm yilpu fōñññ. ²⁷ Waa bí kii bisaraañakpilib bin kínee n̄n bí puee, ki ñáañ bi-yil pu kpitii saraau baabadal kí wàatí kí n̄n ñá samaa yooe. Ñyunti ñun u dū u-ba ki ñá saraayee ní u kúnti saraabi ñátam kōko. ²⁸ Mooisi marab n̄n yóon bin bí n̄n sá bisaraañakpilibee n̄n sá binib ní, baa cáá mpon bi-ba, ama ní boonee ní Unimboti sōon ki pūti ki lēē u-Jipoon ki káañ ú n̄n sá usaraañakpil un sá uniñman umōnti un pu ikpiti iba kpée, kí n̄n péē cáá cá jaanjaan.

8 Tiboti tin kōko ti sōon nee diboyil di sá yii, an saraañakpiliu juti ní ti cáá u ká yilpu Unimboti ñañgiiññu pú dibeelin tinyool lañki. ² Ùn sá usaraañakpil un tūn ditundi laakin ti-Dindaan Unimboti u-ba máan an sá circiree ní, an kaa sá tanti un binib gāyee poon kii bisaraañaliibi bin kínee n̄n ñáañ puee.

³ Bi káañ bisaraañakpilib bí n̄n ñáañ saraabi ki jáam Unimboti ní kí n̄n ñáañ saraabi binib kpitii pu, an puee u máañ kí n̄n cáá tin tin u dàá dū kí ñá saraayee. ⁴ U yaa bàá bí duulnyan doo, waa bàá ñùh kí n̄n sá usaraañal kpañkpan, kun puee bisaraañaliibi bí ki ñáañ saraabi kii Juuda yab marab n̄n lī yii bí n̄n ñáañ miñyee. ⁵ Saraabi bin bisaraañaliibi ñáañee sá tin bí yilpuee nañku ní, ali kii Unimboti n̄n n̄n dū yilpu diiku bitam kōko ki dākā Mooisi gāa-u tanti taapu doo puee. Unimboti bí-u yii: “Á kpée kí gāa-mi tanti ú n̄n bí kii un m n̄n dākā-si dijool puee deede.” ⁶ Ama kōñkōnee ditundi din Kriisitoo bí yilpu ki ñáañee jítiñ Juuda yab saraañaliibi n̄n ñáañ ñiñyee, di sá Kriisitoo kúm di yì-ti ní Unimboti pōon-ti dipoondi din sá dimōntiil ki jítiñ dikpikilee.

⁷ Dipoompeepeekaal din Unimboti n̄n pōon ti-naanjabee yaa n̄n sá dimōntiilee, an kaa bàá gítí balfi yii bí kpánti diba. ⁸ An pu ní Unimboti n̄n bfi wōon-bi ki tükù-bi yii: “Man ni-Dindaan di lī yii iwiin bí ki dōon in poon m dàá fātí pōon Israyeel yab n̄n Juuda yab dipoompōndee. ⁹ Dipoondi gbanti kaa dāa sá kii din m n̄n pōon bi-naanjab daliñkin m n̄n nyántiñ-bi Eejipiti tiñkinee, boonee baa dū dipoondēe ki ñá n̄n ditundi, ní ma mun kaa ti fātii tó bi-boti. ¹⁰ Ti-Dindaan bí yii: M n̄n dàá dāá lí Is-

rayeel yab dipoondi diñyee sèe: Ñyunti gbantee, m dàá dāa ñmà m-marab kí ñá bi-landōkoin bí ñmā kí n̄n nyí min m lēe, ní kí dū ñmà bi-pobil-ññin bí ñmā kí n̄n ñúb-bi kí taa ti sùntí. Mín ní m dāa sá bi-Nimbotiu ní bí mun dāa sá man samaau. ¹¹ Ubo kaa dāa gítí dākà u-kōñkōnnaato áá u-nabi-ki yii ú n̄n nyí ti-Dindaan. Kí yōon bi-kansikin mbiyaawaamu kí tin cáá sāa bikpaambi, bàá ñma dàá dāá bée-mi. ¹² Kun puee m dàá dāá sō bi-saai kí dū bi-kpitii kí pō-bi, kaa làá ti péētēeti bi-kpitii gbanti pu.” ¹³ Unimboti n̄n sōon dipoompōndi bōtee, mimmee din béeyee ñá dikpikil dee; tiwan yaa ñá tikpikilee ti púl dee, ki dàá kúnti mun.

9 Ñyunti ñun Unimboti n̄n pōon dipoompeepeekaalee, u n̄n yóon marab bin binib dàá dī kí jáam-uee n̄n tanti un poon bi dàá jáam-uee. ² Bi n̄n gāa tanti ní, ní ki dū sata ki piti poon adiin ali, ní ki yí kudipeepeekaauēe circir lañki, niin ní fitila n̄n tókó bi tūuti, ní teebil yú ní bi cāabñ kponob bin bi ñáañ Unimboti saraayee ki pāantí. ³ Sataliiti boonee, kudii kubo mun dee, niin ní bi yí circir páaa lañki. ⁴ Niin ní sindaariya saraaññu n̄n yú ní bi sētí talaalub an pu, ní dipoondi dakaau yú bi dū sindaariya ki nyūnti ukōko. Dakaayee poonee kibañ kiba yú ki sá sindaariya ñma, niin ní tijin tin bi yí máanee n̄n ká. Dakaa ubaantee poon ní Aarōn kponōññu ñun n̄n púkuñ nsupumpukumee n̄n atañkpee ñin pu Unimboti n̄n ñmāñ dipoondi marabee ká. ⁵ Ní bi dū sindaariya ki mósó itūun in sá Unimboti nyootee ili ki tókōn dakaayee pu kí dākà yii Unimboti u-ba bí niin, ní itūunee feeni tēēñ laakin bi yaa ñá ikpiti saraau bi cáá fatiku ki yāantēe pu. Taa ñùh kí sōon dakaa gbanti bōti n̄n u-tuññi n̄n sá puee kōñkōnee.

⁶ Bi n̄n ñá mín kōko ki dōyee, kudipeepeekaauēe poon ní bisaraañaliibi kóo baabadal ki ñáañ bi-saraatuññi. ⁷ Ama poon diiku laakin bi yí yii circir páaa lañkee, usaraañakpil baba di kóo niin dibindi poonee diba ja kí cáá ti-wañkuti tin u kū ùn u-ba kpitii puee fatikuu n̄n tin bi kū samaa kōko n̄n ñá ikpiti in kaa nyée fatikuu kí kōn kí ñá Unimboti saraa. ⁸ Unimboti Fām n̄n dākà yii, ñyunti ñun ní nsan pú diiku dáá bée, nsan n̄n kpá unil n̄n jíti kí kó circir páaa lañki. ⁹ An saraabee cánti tiboti taapu ní ki dākà timbi dñ: an dākà yii saraabi bin binib n̄n ñáañ ki jáam Unimboti n̄n bin bi n̄n ñáañ bi-kpitii puee kōko kaa n̄n ñùh kí lēēbin ñáañ saraabi gbantee pobiliññin ikpiti bí kpánti deedeedambi Unimboti nimiin.

¹⁰ An sá marab bin bi yóon bi sá tijin n̄n tinyokaal n̄n tiwun difintilee bōti ní. An marabee kōko sá tiwun pu marab ní kí tin sāa ñyunti ñun Unimboti dàá dāá cáañ tipōnee.

¹¹ Kriisitoo dōmiñ ki sá-ti usaraañakpil un cáañ-ti tiñan tin poon ti bí nee. Ùn di kó kusaraadimōntiiu kun sá kukpaññu kaa sá binib di mánee, an dākà yii kuaa sá duulnya doo diiku. ¹² U kó diba pu kusaraadiin ki dū u-ba ki ñá ki kúnti saraabi, an kaa sá n̄n ñoñjaa n̄n anabil fatikuu, an sá ùn u-ba fatikuu; mín ní u ñá ní ki cáañ-ti difil din kaa cáá dikuntilee. ¹³ Di sá ñoñjaa n̄n inajaa fatikuu n̄n unasal un bi n̄n wú ññmi kōko kí fāa ñfantam kí

ɲá nnyimin kí yààn bin ɲá ikpítee pu án nyántí ikpiti bi-wunti puee, mín yaa ɲùh kí fíntí unil kpitiyee, ¹⁴ kin ataa aɲa pu ní Kriisitoo un Unimbóti Fām tútuñ u dū u-ba ki ɲá saraamonti ki tī Unimbótee fatikuu kaa ɲùh kí fíntí atuɲkpiti ti-pobiliɲ poon tí ɲmā kí nóó Unimbóti un bí dimaɲfalinee.

¹⁵ Kriisitoo di cáañ-ti dipoompondi, an nín dàá ɲá pu ní bin Unimbóti fiiyee n̄ ɲmā kí fǒó tigaa-jawan tin Unimbóti pǒon taa cáá dikuntilee. Kun pu bi dàá ɲmā kí fǒó tigaa-jawan gbantee di sá Kriisitoo kpí ki nyánti-bi bi nín n̄n bí dipooɲkpikil poon ki ɲáán ikpiti iyee poon.

¹⁶ Unil yaa bí yii a dàá j̄i u-fakalee, u yaa kaa láá kpí saa yòontí. ¹⁷ Dalɲkin u sòon ki tükü-si yii sii di dàá j̄i u-fakalee, tibótee kaa láá tūn ditundi, see u yaa láá kpíyee ní á nín yíkí kí tókóñ difakalee pu kii u nín n̄n péètükü-si puee. ¹⁸ An pu ní tiwaɲkuti fatikuu n̄n nyán ki wāati ní dipoompeepeekaal nín ɲún ki ɲá ditundi. ¹⁹ Di sá Mooisi nín kaañ marab bin kóko Unimbóti ɲmānee ki tükü samaa kóko ki dóoyee, ní u yǒon anabil, n̄ ɲoɲjaa fatikuu ki dū nnyim ki ɲmālim̄ ní ki dū tipikuti tin bi mántee n̄ tifaal tiba ti bí kii kinunnuuyee ki cáá sèeti fatiku poon ki yàanti takalda un poon bi ɲmāñ marabee n̄ samaa kóko pu. ²⁰ ní ki l̄i yii: “Fatiku nee di sá dipoon di Unimbóti l̄i-nee daaɲku.” ²¹ U ɲá mimmee ní ki yààn Unimbóti tantiu un bi gāyee n̄ tiwan tin bi cáá ɲáán saraabee kóko pu. ²² Kii mara nín l̄i puee, yii fatiku ní bi ɲman n̄n péécā yàanti tiwan kóko pu ní tí kpántí circir, an puee fatiku yaa kaa nyánee, unil kaa kántí u-kpitii pótam.

²³ Bi nín máañ kí d̄i nsan ɲun kí ɲá saraa un, Kunimbótidii kun bi máñ taapu doo kí nántiñ kun bí yilpuee n̄ tin kóko yú ku-poonee n̄ n̄n bí circiree dee. Ama yilpu saraadiiku kun sá kumontiiuee ku-ba n̄ tin kóko yú ku-poonee, an balfi yii bí ɲá-ku saraamonti un j̄itiñ taapu doo diiku saraauee.

²⁴ Kun puee an kaa sá yii Kriisitoo kó kusaraadii kun binib máñ ki nántiñ yilpu yókóee poon ní ki ɲá saraa, ama yilpu, Unimbóti cee ní u kó, ki bí Unimbóti n̄niin kɲkɲonnee ki gbāam̄ ti-pu. ²⁵ Kí kūtèe, dibindi sá kamaayee, usaraaɲakpil n̄n kóo kusaraadii circir páaa laɲki n̄ tiwaɲkuti fatikuu ní kí ɲá saraabi. Ama Kriisitoo ún̄ kaa kó ɲfunyom kupaau kí dū u-ba kí ɲá saraa. ²⁶ An yaa sá mimmee, doooo duulnya nín kí ki dāa sāā díhee, u bàā làá j̄i falaabi ɲfunyom kupaau. Ama duulnya nín tóob dikuntil pu nee ní u dómiñ ki dū u-ba ki ɲá saraa diba pu kí kúntí ikpiti. ²⁷ An péésá yii bàā ɲma n̄ kpú diba ja ní, ní ɲkúm boonee Unimbóti n̄ sòon bàā ɲma b̄oti. ²⁸ Mín mbaantiim ní Kriisitoo mun dū u-ba ki ɲá saraa diba ja ki nyánti binib tikpil ikpiti poon, u dàá dāañ n̄lilitiim ama an kaa dāa gítí sá kí nyánti binib ikpiti poon, ama u dāa dōon kí f̄i bin kí k̄i k̄i cá-uee ní.

10 Juuda yab marab kaa n̄n baasii dākà tiɲan tin Yeesu dàá cáañ-tee mbaamomin, an n̄n péésá kunaɲu ní. Di sá yii bi n̄n péēɲáañ saraabi gbanti mín ní abintil sá kamaa an kaa kúntí, ama ní an kaa ɲùh kí yánti bí kpántí bimontiibi páaa kí sútí kí p̄il Unimbóti. ² Bin bin n̄n ɲáán tiwaɲkuti saraabi ki t̄i Unimbótee yaa n̄n ɲá saraa mín diba

pu bi-kpitii lēēyee, konampu bi bàā n̄n gbēēn disaraaɲal dooooyee, kun puee baa ti nyí yii bi cáá ikpiti iba bi-pu. ³ Ibaamonee, an saraabee sá kí n̄n téetí binib abintil kamaa bi-kpitii pu ní. ⁴ Kun puee inajaa n̄ ɲoɲjaa fatikuu kaa ɲùh kí lēē ikpiti jaanjaan. ⁵ An pu ní ɲyunti ɲun Kriisitoo dàá n̄n dōon duulnyanee, u bí Unimbóti yii: “Aa là saraabi bin bi ɲáán ki t̄i-si á dū bi-kpitii kí pō-bee, kaa là saraabi bin bi ɲáán ki jáam̄-see. Man ní a t̄i tiwun m̄ dū-ti kí ɲá saraa kí t̄i-si. ⁶ Saraabi bin bi ɲáán kí dū tiwaɲkuti tin bi k̄uūyee kí wò ɲɲmi kókóee kaa fáatí-si, saraabi bin bi ɲáán ki t̄i-si á dū bi-kpitii kí pō-bee kaa fáatí-si. ⁷ An pu ní m̄ bí yii: Unimbóti, m̄ sèe, m̄ dàá cùu ɲá mín dàá fáatí-see, Kii an nín péēɲmāñ m-pu mín ki yóon a-takaldaunee.” ⁸ Yeesu dá láá péé ki l̄i yii: “Aa fáatí saraabi bin bi ɲáán ki jáam̄-see, kaa fáatí saraabi bin bi ɲáán ki t̄i-si á dū bi-kpiinti kí pō-bee.” U n̄n l̄i mín n̄n kóko mara di pú nsan yii bí n̄n ɲáán saraabi gbanti mimmee. ⁹ Boonee ní ki n̄n l̄i yii: “An pu ní man bí yii: M̄ sèe, Unimbóti, m̄ dàá cùu kí ɲá mín fáatí-see.” Ní u lafun dómiñ kí kp̄iti nsan̄kpiki ɲun binib n̄n d̄i kí nóó Unimbótee ní ki náañ m̄pooñ. ¹⁰ Yeesu Kriisitoo dómiñ kí ɲá mín fáatí Unimbótee. U nín dū u-ba ki ɲá saraa diba pu kí kúnti saraabee pu, u-saraauee di fínti ti-kpitii. ¹¹ Baabadalee usaraaɲal yú u-tundi laɲki ní, ní ki ɲáán bisaraabaantiibi múlmu, ama ní an saraabee kaa ɲùh kí lēēunil kpitii. ¹² Ní Kriisitoo ún̄ dū u-ba ní ki ɲá saraa un bí kí n̄n cá jaanjaanee diba pu timbi kpitii pu. Boonee ní ki cūti k̄al Unimbóti ɲaɲgiil pú. ¹³ U k̄a niin ki cí ɲyunti ɲun Unimbóti dàá dāá dū u-nannanliibi kí ɲá u-taapu ú t̄āyee. ¹⁴ Di sá yii saraabambaanti ní u ɲá ní an fínti binib kpitii ní saraa gbantee cáá m̄pon kí n̄n cá, kí gant̄i-bi kí yóon bí n̄n ɲāñ Unimbóti n̄niin.

¹⁵ Unimbóti Fām l̄i yii mín ní an lafun sá. Mpeekaamee mi bí yii: ¹⁶ “Ti-Dindaan bí yii dipoon di Unimbóti m̄ dàá dāá lí-bi ɲyunti gbantee sèe: M̄ dàá dāá dū m-marab kí ɲá bi-pobiliɲ ní bí ɲmā kí n̄n nyí mín m̄ l̄ee, ní kí t̄i ɲmā marab gbanti bilandókoin bí ɲmā kí n̄n ɲúb-bi kí taa sún̄tí.” ¹⁷ Ní n̄lilitiimee mi gítí bí yii: “Maa làá dāá gítí téetí bi-kpitii n̄n bi-yintitam pu dalba dalba.” ¹⁸ Di sá bi yaa dū unil kpitii ki pú-uee, an kaa ti cáá saraa ubo ú gítí ɲá ikpítee pu.

¹⁹ An puee nnabiyaamu, Yeesu nín kpí ki nyánti u-fatikuee ní nsan dōon tí j̄iti kí kó circir páaa laɲki laakin Unimbóti bée. ²⁰ An sá nsampooñ ɲun t̄i dimaɲfalee ní Yeesu p̄iti-ti. ɲɲaabu ɲun n̄n p̄iti circir laɲki n̄n circir páaa laɲkee ní u cūu cáti an n̄n dàá ɲá pu tí j̄iti kí kó circir laɲki Unimbóti n̄niinee. ɲɲaabuee di sá u-wunti. ²¹ Ti nín cáá usaraaɲakpil un Unimbóti k̄aān u-dicaɲku puee, ²² tí sútí kí p̄il Unimbóti n̄n dipobil diba n̄n dimák-abaamondi, kí fínti ti-pobiliɲ poon ilandókopiti án nyá dándan, kí dū nnyim mín ɲāñ circiree kí f̄al ti-wunti n̄ nyā circir, ²³ kí n̄n gb̄inti ki ɲúb ti-mákal d̄in ti l̄i yii ti cááyee gb̄im gb̄im, kun puee u n̄n p̄oon yii u dàá ɲá miɲyee, u dàá lafun ɲá mín ní.

²⁴ Tí n̄n ɲúbmaan tob tiɲan kí n̄n nyāat̄i tob, ti-neendi n̄ m̄ot̄i n̄n w̄intí, kí n̄n ɲáán atummonti, ²⁵ kí taa fá Kriisitoo n̄kitil kpafil kii biba nín dū ki

fá pu kaa ti dōoñee, ama nín tìimaan tob kunyan-nyaaun kun puee nimbi ni-ba nyí yii n̄wiin n̄un ti-Dindaan dàá gítínee tóobiñ.

²⁶ Ti yaa béé ibaam̄on ní ki f̄ō-i, ní boonee ti gb̄inti ki n̄k̄i ki n̄ḡaān ikpiti ti n̄in là puee, tí béé yii saraa ubo ḡit̄i kp̄á bí n̄á án l̄ē ti-kp̄itii. ²⁷ Ama tin k̄in tí n̄in c̄ee di sá ditafadaalkpaandi din sá n̄ḡmi ki ḡà liblib ki dàá wò Unimb̄oti nannanliibee. ²⁸ Un yaa n̄in ȳint̄in Mooisi marab, ní binib bili kii bita yaa l̄ēseera yii bi ká u n̄in ȳint̄i puee, bi k̄u-u ní baa s̄un u-saai. ²⁹ Ní kp̄ē ditafadaaldi dilar ní un kp̄ēUnimb̄oti Jip̄oon fam kaa dū fatiku un Unimb̄oti dū ki l̄i-ti dipoondee ki ȳiñ tibe m̄aān? Ama fatikuee ní bi dūu f̄int̄i u-kp̄itii, ní boonee u k̄in ki k̄ont̄i Unimb̄oti F̄am min min p̄u-u an yim̄olee diñuul. ³⁰ Ti nyí, an sá Unimb̄oti di l̄i yii: “An sá man Unimb̄oti di dàá d̄ā tò ip̄ontoon, man di dàá d̄ā p̄a tipaal,” ní ki ḡit̄i bí yii: “Man di dàá d̄ā s̄oñ m-samaau boti.” ³¹ Sii un yaa kó Unimb̄oti un bí nee botinee, an d̄ò sii pu!

³² Téetìmaan n̄kp̄ikim ní n̄in n̄in f̄ō Kriisitoo ki k̄ií ki ká n̄walfi n̄uñyee, n̄i falaabi bin ní n̄in n̄in j̄in tikpil kaa f̄at̄i t̄óee. ³³ Iyunti ibee bi s̄i-ni, iyunti ibee bi c̄ān-ni diniwul n̄imiin ki s̄aant̄i, iyunti ibee ní bí ki s̄un bin bi s̄aant̄ee saai. ³⁴ M̄iñ ní n̄i n̄i bis-arkadambi ȳak̄at̄i bi-falaau, bi yaa cúu ni-wanti ki f̄ōl an kaa p̄ab-ni, ni-p̄obil̄iñ s̄om̄ kun puee ni nyí yii ní c̄āa tigaajam̄ont̄iil tin dàá n̄in bí jaanjaanee an d̄ò yilpu. ³⁵ An puee ní taa p̄at̄i ni-m̄akal, ipaatikpaan d̄ò ki ci-ni. ³⁶ An m̄aān ní n̄in c̄āa dip̄ondi ní k̄i n̄m̄a k̄i n̄á min Unimb̄oti l̄ee k̄i w̄aati ní k̄i n̄in ká tin u p̄ōñee. ³⁷ An bí kii an n̄in n̄m̄añ Unimb̄oti takaldau poon puee yii: “An k̄in n̄yunti fi-i n̄aanyoko ní un dàá d̄aāñee n̄i b̄ān, an kaa làa ti ȳunt̄i. ³⁸ Un bí deede m-nimiinee fookiiu pu ní u dàá n̄m̄at̄i, ama u yaa ḡit̄i u-boonee, maa d̄āa ḡit̄i fáat̄i u-bot̄i.” ³⁹ Taa sá bin ḡit̄i bi-boon ki w̄an̄k̄ee, ama ti sá bin f̄ō ki k̄i c̄āa dimañfalee ní.

11 Á n̄in c̄āa fookiyyee taapu sá yii: á n̄in c̄ot̄i tiwan tin pu a m̄ak̄ee, ama aa w̄al-ti ní ki nyí yii tí bí. ² Fookii un Unimb̄oti nib doooyee yab n̄in c̄āayee pu ní bi ká disindi Unimb̄oti cee.

³ Fookii un ti c̄āa Unimb̄oti puee di ȳi-ti ní ti nyí yii an sá n̄i u-nyoobundi ní u dū ki n̄aān duulnya, di sá duulnya wanti tin k̄oko ti w̄al nee nȳann̄i dinyoobundi din taa w̄alee poon ní.

⁴ An sá fookii un Abeel c̄āa Unimb̄oti puee di ȳi-ti saraa un u n̄á ki t̄i-uee n̄ān ki j̄it̄in Kayeen you. U-fookiiu gbanti pu ní u kp̄ant̄i deedeedaan Unimb̄oti cee, kun puee Unimb̄oti f̄ō u-saraau. U-fooki-iu puee, n̄i min k̄oko u kp̄iyyee, u-bot̄i bí bi s̄oñ d̄iñ.

⁵ Een̄oki fookiiu un u c̄āa Unimb̄oti puee di ȳi-ti ní waa kp̄i, Unimb̄oti ȳoñ-u ki c̄āa-u ki j̄omin̄ u-cee ubo kaa ti ká-u. Unimb̄oti takaldau poon l̄i yii Een̄oki n̄in péef̄at̄i Unimb̄oti doooyee ní ki w̄aati u d̄āa n̄in ȳoñ-u. ⁶ Unil yaa kaa f̄ō Unimb̄oti ki k̄iyyee, udaan kp̄á k̄i fáat̄i-u. Di sá yii un là k̄i s̄ut̄in k̄i p̄il Unimb̄otee m̄aān k̄i n̄in nyí yii Unimb̄oti bí, ki t̄i bin nȳaab-u n̄i dip̄obil dibee ipaati. ⁷ Fookii un Noowee c̄āa Unimb̄oti puee di ȳi-ti ní Unimb̄oti n̄in kp̄aafi-u yii n̄nyingbeen d̄oñee, u f̄ō ki k̄i kaa láa ká-mi, ní ki k̄il ki b̄i kp̄āa meela un poon u

n̄i u-dicañku dàá kó k̄i n̄m̄at̄ee; u-fookiiu un u c̄āa Unimb̄oti puee di d̄ak̄a duulnya yab b̄okpil ní ún kp̄ant̄i deedeedaan Unimb̄oti n̄imiin.

⁸ Fookii un Abraam c̄āa Unimb̄oti puee ní Unimb̄oti n̄in ȳiñ-u ki bí ú ȳik̄i u-t̄iñkin k̄i n̄in c̄a kitiñ kin u dàá p̄oñ k̄i t̄i-uee nee, ní u lafun ȳik̄i m̄iñ kaa nyí laakin p̄u ní u t̄ul ki c̄ee. ⁹ N̄i fookii un u c̄āa Unimb̄oti puee ní u b̄ān kitimpoñkaain ki ḡāa tanti ki k̄òd̄ k̄i unicaanee, m̄iñ ní Isaaki n̄i Jaakob bin mun n̄in ȳik̄i ki t̄ok̄on dipoondi gbanti puee n̄in ḡāa tantib ki k̄òd̄. ¹⁰ Di sá Abraam n̄in k̄ā ki cí ki-tiñkpaañi kin diññi Unimb̄oti u-ba k̄it̄i ki m̄ān, n̄i yú ki p̄ōyee ní.

¹¹ Fookii un Saaraa c̄āa Unimb̄oti puee di ȳi-ti ní n̄i min k̄oko u n̄in p̄ul ki j̄it̄i m̄maal puee, u n̄ȳun ki m̄al ki kp̄ant̄i ditimbundi na, kun puee u n̄in f̄ō ki k̄ií yii Unimb̄oti n̄in p̄ōñ miñyee, u dàá n̄á m̄iñ. ¹² M̄iñ ní Abraam unibaanti un p̄ul ki j̄it̄i m̄maal puee m̄al, u-naantiibi b̄ut̄i n̄nibiim an kp̄at̄i k̄i iñmalbijaayee, baa n̄ȳun k̄i k̄ān-bi ali k̄i bi n̄in kaa n̄ȳun k̄i k̄ān dibul din d̄ò tiñku gbandee puee.

¹³ N̄i fookii poon ní an nibee k̄oko dūu kp̄i kaa kp̄āā f̄ō tin Unimb̄oti n̄in p̄ōñee, ama bi ká ti n̄in p̄āñni ndan ki d̄oñee, ní bi j̄āam̄-ti, ní ki bí yii b̄iñ sá binicambi ní ki k̄òd̄ duulnyan. ¹⁴ Bi n̄in s̄oñ miñyee d̄ak̄a ki c̄ant̄i-ti yii bi b̄i nȳaab kitiñ ní k̄i n̄in k̄òd̄. ¹⁵ An yaa n̄in sá kitiñ kin poon bi n̄in ȳik̄ee pu ní bi yaa n̄in b̄i yal̄iñk̄ee, bi b̄āa n̄in n̄ȳun k̄i fáat̄i n̄in ḡit̄i niinaa! ¹⁶ Ama ibaam̄onee, bi n̄in baasii nȳaab kitim̄ont̄iil ní, an d̄ak̄a yii yilpu tiñki. An pu ní bi n̄in ȳi Unimb̄oti yii bi-Nimb̄otiuee, an kaa c̄āa-u icoo kun puee u b̄ont̄i-bi kitiñ ki ȳoñ yilpu.

¹⁷ - ¹⁸ Fookii un Abraam c̄āa Unimb̄oti puee di ȳi-ti n̄yunti n̄un Unimb̄oti n̄in c̄oñki-u ki bí yii ú dū u-jip̄ombaabil Isaaki k̄i n̄á-u saraayee, waa n̄in n̄m̄o mm̄oon ki là k̄i dū-u k̄i n̄á saraa, n̄i min k̄oko ún Abraam ní Unimb̄oti n̄in p̄ōñ yii: “Isaaki di dàá b̄ut̄i a-maaliñ n̄un dàá d̄ā f̄ō a-yindee.” ¹⁹ U n̄in f̄ō ki k̄ií yii u yaa dū u-biki ki n̄á saraa ki t̄i Unimb̄oti, Unimb̄oti dàá fáat̄i fikiti-k̄i, m̄iñ ní an lafun n̄á k̄i u fikiti-k̄ee. Unimb̄oti ḡiñ u-biki ki t̄i-u kun puee Abraam n̄man n̄in péek̄ū-k̄i ní.

²⁰ Fookii un Isaaki c̄āa Unimb̄oti puee di ȳi-ti ní u n̄in m̄ēUnimb̄oti ki b̄iñ Jaakob n̄i Eesayu pu, an n̄in n̄ān k̄i t̄i-bi fool boon.

²¹ Fookii un Jaakob c̄āa Unimb̄oti puee di ȳi-ti u n̄in p̄ul ki c̄ik̄iñ n̄k̄umee, u m̄ēUnimb̄oti ki b̄iñ Jooseefi biyaamu liitil pu ki nȳi u-kp̄ond̄oñu pu ki nȳoñki Unimb̄oti.

²² Fookii un Jooseefi c̄āa Unimb̄oti puee di ȳi-ti ní u n̄in nyí yii Unimb̄oti dàá d̄ā nȳant̄i Israyeel yab Eejipiti tiñkin, an pu ní u n̄in p̄ul ki t̄ob̄ n̄k̄umee u t̄uk̄u-bi ki s̄iñ yii bi yaa láa nȳant̄i-bi bi k̄ūnee, bí d̄ā kp̄āān u-kp̄abiñ.

²³ Fookii un Mooisi baa n̄i u-na n̄in c̄āa Unimb̄oti puee di ȳi-ti ní bi n̄in m̄al Mooisee, bi dū-u ki b̄al ali iñmal ita, kun puee bi n̄in ká kibiki n̄in n̄ān miñyee baa ti f̄an̄k̄i uboti marau un u ȳoñ yii bí kp̄o mbiyaamuee.

²⁴ Fookii un Mooisi c̄āa Unimb̄oti puee di ȳi-ti ní u n̄in w̄iñee, u ȳi yii waa là k̄i n̄in sá uboti Faraaon bisal jip̄oon, ²⁵ ki là k̄i n̄in bí Unimb̄oti

nikitilin bí kpāfi bi-koko kí sààh. Míh mōh-u ki jítìh ú nín bí ikpitin ki jìh mmon n̄un kaa láá yúntée.

²⁶ U ká yii, ú jì falaa kii Kriisitoo nín dàá dāá jì uñyee n̄āñ ki jítìh Eejipiti gaajawanti koko, kun puee u n̄in wāl ipaati in bí nyokopuee ní.

²⁷ Fookii un Mooisi n̄in cáá Unimboti puee di yì-tì ní u n̄in yíkì Eejipiti t̄in̄k̄in, kaa f̄an̄k̄ì dij̄uul din uboti f̄ōyee pu, ní ki n̄úb Unimboti un baa wālee boti an píkì gb̄im gb̄im kii u wāl-uee. ²⁸ Fookii un u cáá Unimboti puee di yì-tì u n̄in f̄ōō Unimboti nyoko ki jín apibil j̄iñaliu, ki yāntì bi dū ipiiyee fatikuu ki n̄m̄iti mpunyomu pu, an nín dàá n̄á pu ntūun n̄un dàá kpò Eejipiti yab j̄ip̄oñk̄pilibee n̄ taa gbēēIsrayeel yab bāà uboee.

²⁹ Fookii un Israyeel yab cáá Unimboti puee ní bi dūtì dimoōmandi kii kit̄in̄k̄uliñyee, ama Eejipiti yab mun m̄akañ kí dūtì ní dimoōl dū-bi ki nāl.

³⁰ Fookii un Israyeel yab cáá Unimboti puee di yì-tì bi n̄in cūti ki cōom ki m̄ant̄i Jeeriikoo t̄in̄ki, iwiin iluli dalee agun cūū kp̄ik̄iti ki lítì. ³¹ Fookii un Raabi kinimpulaakpaayee n̄in cáá Unimboti puee di yì-tì ní baa n̄in kūū-u ki kp̄aān binikpitib kun puee u n̄in n̄á tinitì ki f̄ōō binib bin bi n̄in tú bí cūñk̄i kit̄iñyee.

³² M dàá gítì l̄i yii ba? Mpaan kaa bí-mi m̄ sòh̄n Geedeon, Baraaki, Sams̄on, Jeebitee, Dafidi, Samueel n̄i Unimboti b̄onaatiliibi pu. ³³ Bi fookiiu un bi cáá Unimboti puee di yì-tì ní bi n̄in j̄áa ki j̄ìh bibotiibi bin kíñee n̄i bi-tim̄mu. Biba mun fookiiu pu ní bi yāntì binib n̄áañ tin bí deedeeyee, ní biba mun fookiiu pu ní bi f̄ōō tin Unimboti p̄oñ-bee. Bi cúú biba ki tó laakin bi kp̄aā igbikintee ní iaa n̄ún ki tábitì i-nyom̄mu ní kaa n̄in n̄ún ki n̄á-bi tiba bi-fookiiu pu. ³⁴ Ìñmi ḡa liblib bi téé biba ki tó poon, an kaa n̄á-bi tiba bi-fookiiu pu. An b̄aà s̄a bí kpò biba n̄i n̄jimu ama fookii un bi cáá Unimboti puee bi n̄m̄ati. Biba n̄in b̄ūh̄n ki p̄oókì, biba n̄in s̄a n̄woso-fimu bi-fookiiu puee bi kp̄ant̄i bibaatandambi. Biba fookiiu puee bi cúú bi-nannanliibi. ³⁵ Binimpoobi fookiiu un bi cáá Unimboti puee di yì-tì bi fikitì bi-yab bin kp̄iñyee ki t̄iñ-bi. Bi cúú biba, bi-fookiiu puee, bi kíí bí gbá kí kpò-bi, kun puee bi nyí yii bi dàá dāá fikitì kí n̄in kíñ ki bí dimañfal din kaa cáá dikuntilee ní. ³⁶ Bi b̄eēl biba ki gb̄añ-bi anaalab, ki gúl biba ní ikusaka ki cáá tó sarka.

³⁷ Biba fookiiu un bi cáá Unimboti puee, bi yāñk̄i-bi atañk̄pee ki kūū, ki s̄eek̄i n̄ābitì biba agin ali, ki dū n̄jimu ki kūū biba. Biba kaa n̄in cáá tiba kí p̄eēñ see ipii n̄i ñoobu gbani ní bi p̄eē, biba mun s̄a bisoodambi, ní bi páb biba ki s̄aant̄i-bi ní bi sán ki p̄otí ajan koko. ³⁸ Binib gbanti circiriu puee baa b̄aà m̄aāñ kí k̄al̄ duulnyan doo. Bi n̄in yíkì ní kí cá kupooun n̄i ajoon pu, ki k̄òò itañk̄palokon n̄i afañgin ni.

³⁹ Unimboti u-ba ká yii an nibeekoko lafun f̄ōō-u ki kíí, ama n̄i míh̄ kokoee, baa n̄in f̄ōō tin Unimboti n̄in p̄oñee. ⁴⁰ Kun puee Unimboti b̄nt̄i tin s̄a timont̄iilee ki yóh̄n, kaa dá láá dūū t̄iñ-bi ki cíiti ti-koko yaa kp̄áf̄ee, ú dūū ȳakat̄i-ti.

12 Kii kunipaau kun n̄in cáá fookii Unimboti puee n̄in m̄ant̄i ki tú-ti pu, ki kp̄eē-ti puee, ní yānt̄i tí fámaan atañk̄piti n̄in c̄āb̄iñ-ti digiñdee ní ikpiti in kaa p̄ōō-ti dicuulee, kí s̄ān n̄i dip̄oōndi

ditaatandi din Unimboti náká ki yóh̄n tí s̄ānee.

² Ti-nimikpeeyu n̄i n̄in c̄o Yeesu ti-yidaanu un n̄āant̄i fookii ti-ni kí tin cáá k̄at̄i-kuee pu. U kíí ki kp̄i ndopuntikaa kum min s̄a icoo n̄i kpeefamee, kun puee u n̄in nyí dip̄oōpindi din d̄o ki cí-uee pu. K̄oñk̄onnee u cūti k̄al̄ Unimboti n̄an̄giil̄iñu pú dibeelein.

³ Ní d̄akafi u n̄in kaa m̄ot̄i u-ba pu ki ḡi digiñdi din binikpitib n̄aane, an di n̄ūn kí yānt̄i ní taa p̄o n̄san diwuyotil n̄i k̄o-ni. ⁴ Dooon nee naa láá j̄añ n̄i ikpiti ali fatiku nyāñ. ⁵ Ni s̄unt̄i isan̄ki in Unimboti n̄in s̄an̄ki-ni kii utikpil n̄in s̄an̄ki u-jip̄ombi pueee? U n̄in bí-ni yii: “M-jip̄oñ, ti-Dindaan yaa b̄i d̄ak̄a-see á taa dūū kp̄eē fam. U yaa dáal̄ a-tafalee á taa yòti a-wunti. ⁶ Kun puee un ti-Dindaan n̄eēñee ní u d̄ak̄a, ní ki dát̄i bin koko u f̄ōō ki n̄á u-jip̄ombee tafaliñ.” ⁷ An puee, Unimboti yaa b̄i s̄an̄ki-nee, ní p̄oñ ni-ba, ni n̄in s̄a u-biyaamuee pu ní u n̄áañ-ni míh̄, kun puee kibiki kp̄a ki-baa kaa s̄an̄ki-kí.

⁸ Ubaati yaa b̄i d̄ak̄a u-biyaamu ní kaa b̄i d̄ak̄a nimbee, mimmee waa yì nimbi, naa s̄a u-bimaalka-
amu. ⁹ Tí kp̄eē ti-baabi bin m̄al-tee n̄in d̄ak̄a-ti ti tó-bi miñyee, kin ataa aña ní taa m̄aāñ kí n̄in tó Ubaati un yì n̄f̄amee kí ká dimañfal! ¹⁰ Ti-baabee, b̄iñ d̄ak̄a-ti nyunti n̄ubo ní kí tin s̄ā min bi l̄eē ní kí gb̄eēñ, ama Unimboti ùn̄ n̄in d̄ak̄a-tee an s̄a ti-ñanti ní, kun puee u là tí n̄in bí circir kii ùn-uee ní. ¹¹ Ibaamon didakal kaa m̄o, nyunti n̄un a bí dip̄oonee an wù ní, ama boonee, bin bi d̄ak̄eē kp̄ant̄i binimont̄iibi ní kí páat̄i dip̄oōsoñkil n̄i deedeebitam.

¹² An puee, nimbi bin n̄alii n̄i ni-taan̄i ȳot̄eē, p̄oōm̄maan ni-ba kí ká kunyannyaau, ¹³ kí níki ni-taataandi kí d̄i n̄san n̄un t̄eēñee pu an n̄in dáá n̄á pu ditaand̄i din w̄eē n̄i taa ḡi ama dí p̄oók̄eē.

¹⁴ Ní p̄oñ ni-ba n̄gbans̄ñfi n̄i n̄in bí ni n̄i b̄aā n̄ma kansikin, kí n̄in bímaan circir. Kun puee un yaa kaa bí circiree kp̄a kí ká ti-Dindaan. ¹⁵ Ní n̄in nȳiñ ni-ba ubo n̄i taa fá diyim̄ool din Unimboti t̄iñ-tee, kí n̄in nȳiñ ni-ba ubo n̄i taa kp̄ant̄i kii kisubiki kin cáá tiloolee kí dū u-lootee kí biil̄ kunipaau; ¹⁶ kí n̄in nȳiñ ni-ba ubo n̄i taa n̄á tilaakpaal, kí taa kp̄eē Unimboti fam, kii Eesayu n̄in n̄in n̄á pu, tijin puee u dū u-kpiti ki nyáf̄eē. ¹⁷ Kee, ni nyí yii boonee u n̄in là kí f̄ōō ujip̄oñk̄pil n̄in f̄ool u-baa cee difakal puee waa ti k̄aā? N̄i min koko u dū n̄nyin-nyim ki nȳaāb̄ u n̄in dàá d̄i pu kí kp̄ant̄i min u n̄in l̄eē, waa ká.

¹⁸ An kaa s̄a dijool kii Siinaayi joolee ní ni s̄ut̄iñ ki p̄il̄: laakin n̄ñmi wù, dibomb̄ondi d̄omiñ, kubun̄k̄paan̄ju j̄iti, ¹⁹ ní dikant̄andi b̄ún ki p̄ōō kp̄an̄k̄pam, ní n̄neen n̄ubo s̄oñee. Israyeel yab n̄in gbil n̄nee-nee puee ní bi gb̄aam̄ yii n̄u taa ti s̄oñ. ²⁰ Kun puee tiboti gbanti p̄ōō tikpil bi f̄an̄k̄i Unimboti n̄in s̄oñ yii, un yaa gb̄eēdijool neeyee, b̄aā an yaa s̄a kuwan̄kuluuuaa, bí yāñk̄i-ku atañk̄pee kí kp̄oee.

²¹ An n̄in cáá dip̄oōbiildi kaa bí n̄k̄p̄eē, ali Mooisi u-ba bí yii: “M f̄an̄k̄i ki yók̄o.”

²² Ama nimbi d̄omiñ Siiyon jool taapu ní, n̄i Unimboti un bí dimañfalinee dumpu Jeerusaleem un bí yilpuee, laakin it̄uun cutimaanyi kp̄at̄i ki bí mmon nee. ²³ Nimbi d̄omiñ laakin bin s̄a Unimboti biyaamu mun u p̄eē péé ki m̄al̄ bi yin̄ñi n̄m̄āñ

yilpuee kpáfée ní. Ni dómiń Unimbóti u-ba cee ní, ún di sòòh binib kòkò bòti nì binib bin bí deede Unimbóti yànti bi-nammu kpánti mmontiimu baa kánti mu-pu tikpitił tibe. ²⁴ Nimbi dómiń Yeesu un cáan-ti dipoomponđi ki dũ u-ba ki tĩ u-fatikuu finti-tee cee ní, u-fatikuuee sòòh tiŋan ki jitiń Abeel^fd^ yóu.

²⁵ An puee ní nĩn nyĩn ni-ba kí taa yíi un bí ki sòòh nì ni nee nyòkò. Bin nĩn yíi kaa f̄s̄ un nĩn bí bi-cee taapu doo ki sòòh nì bee nyòkòee, bi nĩn dáal bi-tafaliŋ ní, kin ataa aŋa ní ti yaa yíi kaa f̄s̄ un nyánni yilpu ki sòòh nì tee nyòkòee, taa kánti ditafadaaldi! ²⁶ U nĩn nĩn sòòh dijool puee, kitiŋ nĩn cĩŋki ní, ama kòŋkonnee u p̄s̄òh yíi u dàa dáa gítĩ cĩŋki kitiŋ, niinee an kaa dáa sá kitiŋ ŋmaniŋ-ma, u dàa dáa cĩŋki kí kpáan yilpu mun. ²⁷ An dàkà yíi u dàa cĩŋki tin kòkò u náanee, ní tin kaa bá ki p̄s̄yee n̄ líti kí wãŋki kí kíń tin bá ki p̄s̄yee.

²⁸ Kii Unimbóti nĩn káan-ti dibeel din bá ki p̄s̄yee poon puee, tí jãam-u u-ŋanti gbanti pu kí nĩn ŋáan min fáati-uee kí nĩn tó-u nì tifaandi poon kí dàkà-u yíi ti nyí tiŋan tin u ŋá ki tĩ-tee. ²⁹ Kun puee ti-Nimbóti sá ŋŋmi ŋun wù ki céetée ní.

13 Ní nĩn néemmaan tób kii nnabiyaamu nĩn néen tób puee an taa gbèen, ² kí téetĩ yíi ni máan kí nĩn fòol binicambi, kun puee biba nĩn f̄s̄ol binicambi mín ní ki dáa kpáa f̄s̄ Unimbóti tũni kaa béè. ³ Ní téetĩ bisarkadambi pu kí jĩ bi-falaau kii ni nì bi kòkò di kpáfi ki bí sarkanee, kí téetĩ bin bi sàantée pu kii ni nì bi kòkò ní bi kpáfi ki sàantée.

⁴ Un sá kamaa n̄ nĩn tó uninja nì unimpu nĩn máan kí cáa tób miŋyee nì bi nĩn máan kí nĩn bí tób miŋyee, kun puee Unimbóti dáa dáa dáal tilaakpaal nì tijòkondi dambi tafaliŋ.

⁵ Ní taa yànti nnimineel n̄ jĩ ni-pòbiliŋ poon mpaan, ama ní yànti an nĩn mòh-ni fiĩ un ni cááyee pu, kun puee Unimbóti lí yíi: “M kpá kí yànti-si fam, maa láa dũ-si kí fá mín jaanjaan.” ⁶ An pu ní ti cáa dimákal kí lì kí tókòń dinyòbundi nee pu yíi: “Unimbóti di jòòh-mi, an puee maa fanđi tiba, unil dáa ŋmā kí ŋá-mi mana?” ⁷ Téetĩmaan ni-kpilil bin nĩn dàkà-ni Unimbóti botee pu, kí dàkafi kí kpèè min ní bi nĩn nóó Unimbóti ki dáa kp̄iyee, ki mun n̄ bifĩ bi-fookiiu un bi cáa Unimbóti puee.

⁸ Kun puee Yeesu Kriisitoo kaa kpánti u nĩn nĩn péè bí puee, mín ní u gbínti ki bí dín, ki dáa nĩn péèbí mín kí nĩn cá jaanjaan. ⁹ Binib nyánti tibòpon tin nyán tibe ki dàkà ní taa yànti bí dũ an

botee kí dàkà-ni ní gáati. An ŋān yíi diyimool din Unimbóti pú-tee pu ní tí nĩn kánti mpon, an taa nĩn sá marab bin binib ŋúb ki kòó tijin tibe pu, bin ŋúb an marab gbantee kaa ká ipaati iba poon.

¹⁰ Timbi saraafanŋu ŋun ti cááyee, Juuda yab saraŋaliibi kaa ŋun kí jĩ nsaraafan gbanti pu jinti.

¹¹ Di sá Juuda yab saraŋakpiliu nĩn kù tiwanđuti ní kí lèefatiku kí kòh circir páaa diikun kí ŋá saraa binib kpitił pu, ní kí yòòh tiwanđutee kí nyánti kitiŋ kpaanceetiŋu kí dũu wò ŋŋmi. ¹² Mín mbaanti-im ní bi ŋá Yeesu, bi nyánti-u kitiŋ kpaanceetiŋu ní ki kũ-u. An ŋá mín u-fatikuu n̄ finti binib kpitił.

¹³ An puee ti mun n̄ nyā kitiŋ kpaanceetiŋu kí cù u-cee bí bèel-ti kii bi nĩn bèel-u puee. ¹⁴ Kun puee duulnya kaa sá-ti kitiŋ kiŋ dáa nĩn bí ki cá jaanjaanee, an pu ní ti bí ki nyàab yilpu tiŋki kin dáa nĩn bí jaanjaanee. ¹⁵ Yeesu puee ti-nyòŋkii n̄ nĩn sá saraa ti tĩ Unimbóti múmul, an dàkà yíi tí nĩn pakà u-yindi kí taa gbèen. ¹⁶ Ní taa súnti tiŋan diŋal pu, kí nĩn tútuń tób, mín di sá saraabi bin ŋān Unimbóti ceeyee.

¹⁷ Ní nĩn tó bin kpòotĩ-nee kí s̄nti ni-ba taapu kí tĩ-bi, kun puee bíń di móti ni-nammu pu, boonee bi dáa cáa kí káan Unimbóti nĩmiin bi nĩn kpèè ni-nammu ki gíh miŋyee. An puee, ni yaa tó-bee, bí mun ŋáan bi-tundi nĩn sá puee nì dipòpindi ní, ama bi yaa ŋáan ni-pu ditundi bi-pòbiliŋ kaa sòmee, nimbi ní an gĩnti boon.

¹⁸ Ní nĩn gbínti ki mèé ti-pu. Ti nyí ti-pòbiliŋ poon yíi ti ŋá tin máan tí ŋee, ti là ŋyunti kòkò poonee tí nĩn ŋáan min bí deedeeyee. ¹⁹ M là ní baasii mèè m-pu, Unimbóti n̄ p̄-mi nsan m̄ ŋmā kí gitiń ni-cee malaa.

²⁰ - ²¹ Unimbóti un tĩ ŋgbansòŋfi ki fikitił ti-Dindaan Yeesu ditaŋkpiilinee n̄ tĩ-ni mpon ní ŋmā kí nĩn ŋáan tin kòkò fáati-uee. Yeesu di kpánti unaak-paakpil u-fatikuu un Unimbóti lí-ti dipoondi din kaa cáa dikuntilee pu. Yeesu Kriisitoo puee ú dũ-ni kí ŋá min fáati-uee. Ún Yeesu Kriisitoo ní bí nĩn péè tĩ tinyool kí nĩn cáa cá jaanjaan! Ameen.

²² Nnabiyaamu, tiboti tin m ŋmān-ni nee kaa fòkò, m mèé-ni ní jĩ kimotii kí pilfi m-saŋkii gbanti.

²³ M là ní kpáaá béé yíi bi lí ti-nabiki Tiimotee sarkan. U yaa bāan ti-cee malaayee, man nì u di dáa táa kí dáa mànti ni-pu.

²⁴ Ní jãam ni-kpootiliibi bin kpòotĩ-ni nnimbóti-san poonee nì bin kòkò nóó Unimbótee. Ti-nabiyaamu mun bí Italiĩ tiŋkinee jáam-ni.

²⁵ Kriisitoo ŋanti n̄ nĩn bí ni-kòkò pu.

JAAKI

1 Man Jaaki un sá Unimböti nì ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo tontɔnliuee di ñmàñ takalda nee. M jáám nimbi tinaakoti salaa nì tili tin yàl kí kó duulnya jaŋŋi kòkonee.

² M-nabiyaamu, diniminaamandi nín bí puee nì di-nyòkɔm yaa bàañ ni-puee, ní yàntì án nīn mōñ-ni tikpil, ³ kun puee ni nyí yii diniminaamandi gbanti yaa bàañ kí cɔŋkì ni-fookiiu ní ni yaa gbínti kí yú, kaa lítèe, kimotii ní an cāabìñ-ni. ⁴ Ama ní nīn cáá kimotii mīñ kí tin kátì-ku, an nīn dàá ñá pu ní kpántì binìŋmambi bimɔntiibi, ni-bimbim poon, tiba nì tiba ñ taa lóó-nee. ⁵ Mīñ puee, ni-kansikin ubo yaa lóò iciinee, udaan ñ mèè Unimböti un mō kí pūñ bàá ñma nì dipɔbil diba, kaa wòònee, u dàá tī-u. ⁶ Tin bée di sá yii udaan ñ nīn máká yii u dàá fǒɔ kun u bī mèéyee kí taa gùgufi, kun puee un mèè kí gùgufèe náañ nì kii dimɔol nyim min kubuŋu téekí kí càñ ajan kòkɔee ní. ⁷ An niliuee ñ taa dàkafi yii u dàá ñmā kí fǒɔ tiba ti-Dindaan cee, ⁸ kun puee u cáá ilandòkò ili ili, kaa diŋfi nsambaanti.

⁹ An nīn mōñ kinabiki kin di sá usoodaane kun puee Unimböti yǒon-u yilpu. ¹⁰ Mīñ ní án nīn mōñ kinabiki kin di sá ugaajee kun puee Unimböti sīnti-u taapu: di sá u dàá dàá gbátì kí lítì kii mpumpukumee ní. ¹¹ Ŋwīñ yaa nyáñ kí píl sīnsiŋee, ní mpumpukum ñ kpā ní kí gbátì kí lítì, ní mī-nyaanŋu ñ wāŋkì. Mīñ mbaantiim ní ugaaja dàá bí u-tuunŋi poon ní kí kpáàà wāŋkì.

¹² An nīn mōñ sii un di yaa bí diniminaamandin ní kí pǔontì kí ñmèéyee, kun puee a yaa ñmèēmīñ kí tin kátì-kuee, Unimböti dàá pà-si tipaal tin sá mmaŋfafòkɔn ŋun u pǔon kí yǒon bin nées-uee.

¹³ Sii un yaa bí diniminaamandinee ñ taa lì yii: “Unimböti di bī cɔŋkì-mi.” Kun puee tiba kaa ñūñ kí yàntì Unimböti ñ ñá tikpitil, ní ùn u-ba mun kaa yàntì ubo ñ ñá tikpitil. ¹⁴ Ama an sá a-nimitaataam di kíil-si kí téekí-si kí càñ ikpiti. ¹⁵ Nnimitaataam yaa kó-see, ní mí màal ikpiti, ní ikpiti yaa wīñee ní í cáañ ñkúm.

¹⁶ M-nabineenŋaamu, ní taa ñmàtimmaan ni-ba. ¹⁷ Tiwannyaandi nì tiwammontiil tin kòkò ti fòol faalaayee nyèeñ yilpu ní, ti-Baa Unimböti iwalfi in bí yilpuee naanliu cee ní an nyèeñ. Ùn kaa kpántáaa, kaa fàtì kí ñmíntì dijandi diba, din kíñee dō dibombɔndin. ¹⁸ Ùn di là ní kí dī dinyòbundi din sá ibaamonee pu kí tī-ti dimaŋfal, an nīn dàá ñá pu timbi ñ nīn lī tiwan tin kòkò u náañee nyòkɔpuee.

¹⁹ M-nabineenŋaamu, ní nīn nyímaan tin bí nee: bàá ñma ñ kpòon u-tafal malaa kí pīlfi u-juti, kí taa nīñ jìkì dibosoondi pu, kí taa nīñ fòol diŋuul malaa malaa, ²⁰ kun puee sii un yaa fǒɔ diŋuulee, tin a

ñáañee kaa kítì Unimböti cee. ²¹ Mīñ puee, ní fámaan tin kòkò bíil unilee nì atuŋkpiti kòkò, kí sīntiñ ni-ba kí fǒɔ dinyòbundi din Unimböti dū kí búl ni-pòbilinginee, kun puee dīñ di ñūñ kí fī-ni.

²² Nīñ ñáammaan dinyòbundee nín bí yii ní ñá miŋyee. Sii un yaa pīlfi Unimböti boti, kaa ñáañ tì nīn lī puee, kíil a-ba ní. ²³ Sii un pīlfi dinyòbundee fam, ní kaa ñáañ min di lì yii á ñée, náañ nì un kpèè digitil kí wāl u-nimiinee ní. ²⁴ U nīn kpèeki dōdò kí búntèe, ní ú kpáàà súntì u nīn bàá kpèèdigitil poon kí bí miŋyee kòkò. ²⁵ Ama sii un di yaa kpèè bimaramontiibi bin tì dibatolee tiŋan ní kí yaa cáá a-ba kí tì-bi, kaa pīlfi fam boonee kí súntì, ama kí ñáañ min marabee bí yii á ñée, Unimböti dàá bīñ a-boon a-tuunŋi poon.

²⁶ Sii un yaa nyí yii a sá unimbötinool, ní kaa ñúb a-nyòkɔee, kíil a-ba ní, a-nimbötinool sá fam ní.

²⁷ Dinimbötinool din ñāñ kí bí circir ti-Baa Unimböti ceeyee di sá: á kpèè ataŋkpiibil nì bikpiipoobi bin bí falaa poonee, kí nīn nyí nì a-ba kí taa jèetì duulnya kpiti poon.

2 M-nabiyaamu, kii ni nín bí ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo tinyooldaan saŋŋun puee, an kaa máañ ní nīn cáá dinigantil. ² Tí lì yii ni-kpafil poon ní ugaaja ubo yaa kóon kí fúuñ sindaariya bɔmbiki kí pèèdibokutinyaandi, ní usoodaan ubo mun kóon kí pèèikpalcati, ³ ní ni yaa tī ugaaja un pèètiwammontiilee jilma kí bí-u yii: “Sii dàá kàl mpaammonti nee pu.” Ama ní kí bí usoodaane yii: “Sii nīñ yú, a yaa tí là kí kàl kitiŋ m-taani caŋin yéeyaaa.” ⁴ Mimnee, naa gānti-bi deeee? Ilandòkòkpiti ní ni dàkafi ní kí ñá mīñ.

⁵ M-nabineenŋaamu, ní pīlfiimaan: Unimböti lúti duulnya nee poon bisoodambi bí fǒɔ Yeesu Kriisitoo kí kíí, ní kí ká tigaajamontiil kí kó Unimböti beel din u pǔon kí yǒon bin nées-uee ni. ⁶ Ama ní nimbi kpèè bisoodambi fam. An kaa sá bigaajab di sàantì-ni kí cútì-ni kí càñ ibosooneeee? ⁷ Bīñ di kaa bíil Yeesu Kriisitoo yinnyaandi din u pú-neeee?

⁸ Tiŋman, ni yaa nóó Unimböti un sá ubotee marau kii an nīn ñmāñ puee, yii: “Á nīn nées a-juti kii sii a-bee,” mimnee, ni ñáañ min ñāñee dee. ⁹ Ama ni yaa kpèè kí gāntì binibee, an sá ikpiti ní ni ñáañ, maree cúú-ni, kun puee ni yīntiñ-u. ¹⁰ Di sá yii, a yaa ñúb marab kòkò ní kí yaa yīntiñ ubambaanti bi-kansikinee, a yīnti bi-kòkò dee, ¹¹ kun puee Unimböti un lī yii: “Á taa ñá tilaakpaalee” ùñ ubaanti di tí lī yii: “Á taa kpò unil.” Mīñ puee, a yaa kaa ñá tilaakpaal, ama ní kí yaa kū unilee, a yīnti mara dee. ¹² Mīñ puee, ni-bosooni nì ni-ñáañtam kòkonee, ní nīn ñáañ kí nyí yii ní sá binib bin Unimböti dàá dū mara un cāabīñ dibatolee ní kí

sòòn ni-botee. ¹³ Sii un kaa sún a-jutiibi saayee, ibosoon dalee, Unimbòti kaa làá dāá sō a-saai. A nín sún binib saayee di dàá yàntī Unimbòti mun n sō a-saai.

¹⁴ M-nabiyaamu, an kaa ḡān unil n bí yii ùn fōō Yeesu ki kíí, ama ní kaa bīi ḡáán atummònti, an fookiuee kaa ḡūn kí fīi-si. ¹⁵ Kii ti-nabiki kiba, uninja kii unimpu, di yaa bí, kaa cáá ti-wampeeḡkaalaaa kaa cáá tijiikaal baabadal kí jī, ¹⁶ ní ni-kansikin ubo yaa tükū udaan yii: “An ḡá kí kūtī, á nīn bí tiḡan! Taa yàntī tiwool n cúú-si, á nīn jīn tjiin kí díkī!”, ama ní kaa tī-u ú jī, kaa tī-u ú pēēn kí ḡmátēe, an ḡān lapu? ¹⁷ Mīn mbaantiim ní un yaa fōō Yeesu ki kíí ḡmaniḡma, ní kaa ḡáán fookii tundi nín sá puee, mimmee udaan fookiiu kpīi dee.

¹⁸ Ubo ḡūn kí lì yii: “Sii cáá fookii, ama ní man ḡáán atummònti.” M ḡūn kí kíí udaan yii, ú dàkà-mi u nín fōō ki kíí min min, kaa ḡáán atummòntee, ní man mun n dàkà-u m-tummòntiḡ ú bēe yii m fōō ki kíí. ¹⁹ A nín fōō ki kíí yii Unimbòtibaanti di bēe, an ḡān: ama mīn ní arasiniibi mun fōō ki kíí, ní ki fāḡkí yókóyókó. ²⁰ Ugbaan, aa là kí bēe yii a yaa fōō ki kíí ní kaa ḡáán atummòntee, a-fookiiu sá famaanan? ²¹ An ḡá mana ní ti-naanja Abraam dāa kpánti deedeedaan Unimbòti nimiin ní? An sá ditundi din u ḡee pu, an dàkà yii u nīn dū u-jipōon Isaaki ki páan nsaraafan pu ki dàá ḡá saraa kí tī Unimbotee. ²² A káá, u fōō ki kíí ní ki ḡá ditundi mun, u-fookiiu nī u-tuunḡi nín kpáfi mbaantiim ki táá tob puee ní u-fookiiu kpánti umònti. ²³ An ḡá kii Unimbòti takaldau poon nín lī puee dee, yii: “Abraam fōō Unimbòti ki kíí, ní Unimbòti ká u-fookiiu un u cáá u-puee ní ki yīn-u deedeedaan,” ní ki kíí ki yīn-u u-bōo mun. ²⁴ Ni káá, unil tuunḡi pu ní u kpánti deedeedaan Unimbòti cee, an kaa sá fookii un u cááyee ḡmaniḡma pu. ²⁵ Mīn mbaantiim ní an nīn tí jítī Raabi kinimpulaakpaayee cee, ú mun nín nīn ḡá atuun ḡin ki kpánti deedeedaan Unimbòti ceeyee di sá u nín fōō binib bin Juuda yab nīn túee ki dàkà-bi nsan ḡubo bi dī ki ḡmátēe. ²⁶ Kii ḡfām yaa nyán tiwun nín kpánti utāḡkpiil puee, mīn ní unil yaa fōō ki kíí ní kaa ḡáán atummòntee, u-fookiiu kúu.

3 M-nabiyaamu, ni-kòkò n taa yīki bilku yii ni là kí nīn dàkà Unimbòti bōti, kun puee ni nyí yii timbi bidakaliibee bōsooni dāa pōō ki jítīn bin kínee yai. ² Ti-kòkò yīntī ajan tikpil poon, ama sii un yaa kaa yīntī a-bōsooni poonee di sá uniḡman ki ḡūn kí cúú a-ba kòkò. ³ Ti kpāl itaamu nyōmmu tikúti í nīn tó-ti ní ki kpááá kpòotī i-wunti kòkò. ⁴ Kpēēmaan, meelab mun nín sá bikpaambi miḡyee, ama báà kubuḡu yaa yāntī ki téekí-bi min kamaa, kipimbiwaḡwaai ní un ḡàalee cáá kpòotī-bi ki cān laakin u lēe. ⁵ Mīn mbaantiim ní unil wunti puee dilimbil sá kijaḡwaai ní, ní ki ḡáán tibòkpaandi.

Kee, ni nyí yii kiḡmibilii fiui yēe di gbátí kí wò kupōoaa! ⁶ Dilimbil sá kii ḡḡmee ní. Duulnya bókpitii kòkò bí dilimbilin ní di ká ti-wunti pu ki bíil tiwun kòkò, ní kí cáán Sitaan ḡmiḡu kí tō ti-pu. ⁷ Unil ḡūn kí ḡúb ipeel nī inoon nī tin fū ti-poonḡi puee, nī iḡom kòkò, í ḡá u nín là puee, ní binib la-

fun ḡúb-i mīn. ⁸ Ama doooo nee, ubo kaa láá ḡún ki ḡúb dilimbil: di sá kuwaḡkpitiu kun baa ḡūn kí cúúyee, ki gbí tilool tin cáá ḡkúmee ḡmaniḡma. ⁹ Dīn ní ti cáá jáám ti-Baa Unimbòti, dīn ní ti tí cáá bíil binib bin Unimbòti náán ki nántiñ u-bee.

¹⁰ Kinyòkōn ní ijaam nyēē, kíñ kibaantiim poon ní mbusu tí nyēē. M-nabiyaamu an kaa máan kí nīn bí mīn. ¹¹ Nnyimbul ḡubo kaa bí ki nyēēinyiḡfi ili: min túee nī min mōee dicilpu. ¹² M-nabiyaamu, kōḡki subu kaa lòon tikpasampiil, ní nunufi mun kaa lòon kōḡki. Mīn mbaantiim, nnyimbul ḡun nyēēnyim min túee kaa nyēēmin mōee.

¹³ Ni-kansikin ubo bí ki cáá iciin ki nyáaan? Ú nīn sīntiñ u-ba taapu kí nīn ḡáán atummònti min dàá dàkà yii u lafun cáá iciinee. ¹⁴ Ama a yaa ná a-jutiibi, a-poon tū, ki sá unil un mò kí nīn jítīn báá ḡmee, á taa nīn ḡá a-bindī yii a tókó ibaamōn pu, kí taa mōntī a-ba. ¹⁵ An ciiniee kaa nyēēn yilpu, i sá taapu doo ní, nniyaamin, i nyēēn Sitaan cee ní. ¹⁶ Kun puee laakin ní binib ná tob ní ki mò kí nīn jítīn tōbee, niin ní ni kánti tin kaa kítēe nī tibòkpiil kòkò nī ti-bulfi. ¹⁷ Ama iciin in nyēēn yilpuee, mpeepeekaamee i bí circir, ní boonee i cāabiñ ḡbansōḡfi binib kansikin, ní kí mō, ki bí soooo, ní ki cáá tiniti tikpil, ki tūn atummònti, ní kaa ḡàntī binib, kaa cáá mpoonnyoon. ¹⁸ Bin cāabiñ ḡbansōḡfi bi-jutiibi kansikinee būul nsōḡfin dee, ní kí dāá kītī abil ḡin sá yii bi bí deede Unimbòti nimiinee.

4 Ba di cāabiñ kunikḡḡkpòkòu nī kujaau ni-kansikin ní? An sá ni-kpòkòsib bin bí ni-wuntin ki jáá baabadalee di cāabiñ tīn kòkò. ² Ni cáá nnimitaataam tiba pu, ní kaa ḡūn kí ká kudōḡu, mīn puee ní ni yaa ká unilee, ní ní kpò. Ni-nimiliḡ máñ tiba pu ní naa ḡūn kí ká kudōḡu, ní kujaau nī kunikḡḡkpòkòu kòd. Kun di yī-ti ní naa kánti kun ní ni nyàabee di sá naa mēe Unimbòti un tīi kudōḡu gbantee. ³ Mīn ní ni yaa tí mēe Unimbòti, naa kánti, kun puee ni dàkafi ilandòkòkpiti ní. Kun ni mēe ki nyàabee, ni là kí dūú ḡá min fáati-nee ní. ⁴ Nimbi bin fá Unimbòti kii kinimpulaakpaai nín féēn u-cal puee, naa nyí yii un néēn duulnyee sá Unimbòti pulincònti nīiin? Sii un píi duulnya kubòotiiuee kpánti Unimbòti pulincònti dee. ⁵ Ni nyí fam ní Unimbòti takaldau poon sòoñaanan? yii: “ḡfām min bí unilinee cáá nnimitaataam tiwan tikpil pu.” ⁶ Ama u ḡáán-ti tiḡan tin wīikí ki lákatēe, kii an nín ḡmān u-takaldau poon puee, yii: “Unimbòti kaa ḡētīn bil-ambidambi, ama ní ki ḡáán bin sīntiñ bi-ba taapuee tiḡan.” ⁷ Mīn puee, sīntiimaan ni-ba taapu kí tī Unimbòti, kí já nī Sitaan, see ú sañ kí wāati-ni. ⁸ Sútimaan kí pīl Unimbòti, ní ú mun n sūtīn kí pīl-ni. Ikpitiidambi, fīntiimaan ni-ḡalii ikpiti nī nyā, mili mili dambi, fīntiimaan ni-pòbiliḡ poon nī nyā circir. ⁹ Ni-kpitii puee, nīn bímaan kunimbaaun kí nīn sūn ki yáliḡkí, ni-laati nī kpánti nsiim, ni-pòpindi nī kpánti-ni kunimbaau. ¹⁰ Sīntiimaan ni-ba kí tī Unimbòti, ní ú yòon-ni yilpu.

¹¹ Nnabiyaamu, ní taa nīn sòon ki bíilmaan tob. Sii un di yaa sòon ki bíil a-nabikee áá a sòon ki kūu u-botee, mara ní a sòon ki bíil ki kūu. A yaa sòon ki bíil maree, aa ti tō-u dee, a sòon ki kūu-

dee. ¹² Unimböti baba di tìl marab ní ki sá ubo-soonli, ùn baba di n̄h̄n kí fī binib, ùn di tí n̄h̄n kí kpò-bi. Sii yī a-ba n̄ma ní ki sòh̄n a-juti bōti ní?

¹³ Ní p̄lfimaan k̄n̄k̄n̄nee, nimbi bin lì yīi: “Dín àá fool, ti dàá yīkì kí cù kitiŋ kinee ni, kí tin n̄á ni-in dibindi diba, kí bàntì kí ká animilee.” ¹⁴ Ni nyí kun dàá fu bàñ ni-pu fooleeee? Ni péé bí kii dipòñ-di nín nyēékí páan pu, an kùti fīi, dí w̄n̄k̄ee ní.

¹⁵ An nín bàà máan ní lì puee sèé, yīi: “Unimböti yaa là ní ti yaa bí ki p̄ōyee, ti dàá n̄á tinee n̄i tinee.” ¹⁶ Ama nimbee, ni sá bilambidambi ní ki dàkà ni-ba, an n̄i an lambilīee kaa n̄āñ. ¹⁷ Sii un di nyí tiŋan tin bàà sá á n̄á ní kaa n̄ee, n̄á ikpiti.

5 Nimbi bigaajabee, ní p̄lfimaan tiboti nee: Ní sō kí yāliŋk̄imaan nnaabu n̄un dàá bàñ ni-puee. ² Ni-gaajawanti sūū, ní akōtuu mó ni-wampeenkaati. ³ Ni-sindaariyab n̄i ni-nimiliŋ dāminti, ní an nín dāminti puee di dàá dāá lēēm-mōon yīi ni nín n̄á miŋyee kaa n̄āñ, ní ki dàá wò n̄i-wunti kii n̄n̄mee. Di sá yīi ni báá tīgaajati n̄yunti-joolkaa poon ní. ⁴ Bipaadambi bin k̄ūñ ni-sati naa p̄āñ-bee, p̄lfimaan, bin di t̄iminsée. Bin cáñ ni-jikaatee biilii bàñ Unimböti ip̄on k̄oko daan cee. ⁵ Ni k̄āl duulnya poon ki j̄in̄ mm̄on ki n̄á min fáatinee, ní ki j̄in̄ ki n̄á n̄kpam ki c̄it̄i n̄wiin n̄un bi dàá cáá-ni kí kpòee. ⁶ Ni t̄un̄ bin kaa n̄á tībee pu abogaan ki k̄ū-bi, baa kp̄ak̄āñ-ni.

⁷ M̄in̄ puee, nnabiyaamu, n̄in̄ cáámaan kimōtii kí n̄n̄ cí ti-Dindaan ḡit̄intam. Kp̄èmaan ukpaal nín j̄in̄ kimōtii pu ki c̄it̄i u-wambolkaati n̄ bi puee. U j̄in̄ kimōtii ní ki c̄it̄i utaapeekaa n̄ n̄i, ní utaa-joolkaa mun n̄ dāá n̄i, ní ú nín c̄ā u-jimmōntiiti.

⁸ Ni mun n̄ n̄in̄ cáámaan an mōtiiki juti, kí n̄n̄ p̄ōnti kun puee ti-Dindaan t̄ob kí bàñ.

⁹ Nnabiyaamu, taa n̄in̄ gb̄ukūmaan t̄ob pu, an nín dàá n̄á pu Unimböti n̄ taa yīin̄-ni ibo-soonee.

Ún ubo-soonlee kaa dátin̄-ti, u yú kipunyok̄opu ki dàá k̄il̄ ibo-soon. ¹⁰ Nnabiyaamu, t̄éet̄imaan Unimböti b̄onaatiliibi bin n̄in̄ s̄oñ̄ u-puee falaabi n̄i bimōtiiki pu, kí n̄n̄ bímaan m̄in̄. ¹¹ Ti p̄ak̄à-bi kun puee bi yúl deedee. Ni gb̄il̄ bi s̄oñ̄ J̄oobi mōtiiki pu, ki nyí u nín j̄in̄ kimōtii ki k̄at̄i, ti-Dindaan n̄á-u miŋyee, kun puee ti-Dindaan sá usaasol ní ki n̄āñ.

¹² M-nabiyaamu, tin kaa péemāan ní n̄ee di sá ní taa p̄ut̄i, ní taa p̄ut̄i yilpu kí taa p̄ut̄i taapu, kí taa p̄ut̄i báa t̄iba n̄i t̄iba poon. An yaa sá Iiŋyee, k̄iimaan “Iiin̄,” an yaa tí sá Aayeeyaaa, k̄iimaan “Aayee,” an nín dàá n̄á pu ní taa kó Unimböti bōtinee.

¹³ Ni-kansikin ubo yaa bí falaa poonee, ú n̄in̄ m̄éé Unimböti. Ubo yaa tí bí ni-kansikin dip̄oopindi poonaaan, ú n̄in̄ ḡā ilan ki nyóŋk̄i Unimböti. ¹⁴ Ubo yaa tí bí ni-kansikin ki b̄ūnee, ú t̄ō bí yīin̄ Kriisitoo nikitil̄ kp̄ilib n̄ dāāñ kí d̄ū n̄kpam kí j̄ōō u-yil pu kí yīin̄ ti-Dindaan yindi kí m̄éé kí t̄ī-u. ¹⁵ Bi yaa mák̄á Unimböti pu ki m̄éé-u, see ubunlee n̄ n̄m̄at̄i, ti-Dindaan dàá t̄ī-u n̄gbamp̄on. Bàà u yaa n̄á tikp̄it̄il̄ t̄iba, Unimböti dàá d̄ū p̄ō-u. ¹⁶ An puee, n̄in̄ b̄it̄i n̄i-kpitii pu ki t̄uk̄ūmaan t̄ob, kí n̄in̄ m̄éé ki t̄iimaan t̄ob, kí n̄m̄á kí n̄in̄ k̄ant̄i dicaandi. Di sá yīi unil un yú deedee Unimböti n̄imiinee yaa d̄ū u-p̄obil k̄oko ki m̄éé-uee, an n̄áāñ atun̄kpaan ní. ¹⁷ Eelii mun n̄in̄ péēt̄i sá un̄ifutifoo kii ti nín bí pu nan ní, ní ki n̄in̄ m̄éé Unimböti n̄i u-p̄obil k̄oko, yīi utaa n̄ taa ti n̄i, ní utaa kaa lafun ḡit̄i j̄ōō kitiŋ pu ali abin ata n̄i dijandi. ¹⁸ Boonee ní u f̄at̄i tí m̄éé, ní utaa n̄in̄, ní kitiŋ l̄oñ̄ tijikaal.

¹⁹ M-nabiyaamu, ni-kansikin ubo yaa d̄ū Unimböti saŋŋu ki fá ní ubo yaa f̄at̄i ḡiinn̄i-uee, ²⁰ udaan n̄ n̄in̄ nyí yīi un di yaa nȳant̄in̄ unil nsan̄kpitin̄ ki ḡiinn̄i-u nsamm̄onti poonee ȳant̄i udaan nan̄ki n̄ n̄m̄at̄i, ní kí ȳant̄i u-kpitii yaa w̄iki min kamaayee Unimböti n̄ d̄ū p̄ō-u.

PIYEER 1

1 Man Piyeer un sá Yeesu Kriisitoo kpambalee di jáam-ni. M ñmàñ takalda nee kí t̄i nimbi bin Unimbòti lúti ni yàl kí bín kunicaju Pònti, Gaalaati, Kapadósi, Asii n̄ Bitinii timmune ní.

² Ti-Baa Unimbòti lúti-ni n̄ u-Fām puee ní n̄n sá u-yab. U n̄n péēli m̄n ki yóòn doooyee ní. Kun puee u là ní n̄n tó Yeesu Kriisitoo u-fatikuu n̄ f̄ntí-ni ní nyā.

Unimbòti n̄ ñá-ni tiñan kí t̄i-ni ñgbansoñfi tikpil.

³ Tí nyoñki Unimbòti ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo Baa, kun puee u sún ti-saai tikpil. U n̄n fikiti Yeesu Kriisitoo ditañkpiilinee ní u pú-ti nsan tí kó dimañfapòndin. Kòñkònee ti cáá dimákal tiñman pu yal. ⁴ An pu ní ti cí ú t̄i-ti difakal din u yóòn kí dāá t̄i bin sá u-yabee. Difakal gbantee kaa bíil, kaa jòontí, kaa dóotí. Unimbòti dū-dì ki kpáafi yilpu ki yóòn nimbi ní. ⁵ Ni n̄n f̄õ Unimbòti b̄oti ki kíyee ní u ñúb-ni taapu doo n̄ u-pòññu, an n̄n dàá ñá pu ñwiin dalee ú dāá t̄i-ni difil din u bónti ki yóònee, bāá ñma n̄ dāá wāl.

⁶ M̄n puee ní yànti án n̄n m̄n-ni bāá ñyunti f̄ii ñun poon ti bí nee gba ní icoñki n̄n bí puee n̄ i-nyokom yaa cāabiñ-ni kunimbaau. ⁷ An falaabee sá kí cōñki kí kpèè yii ni-fookiiu, u pōyaaa waa pō. Kpèèmaan, sindaariya un bí kí dàá wāñki ñwiin dalee, bi ñaāñ-u ñgmin ní kí kpèè yii u sá umon-taaa waa sá. M̄n mbaantiimin ní falaa sá kí cōñki ni-fookiiu un j̄itiñ sindaariya kpataayee kí kpèè yii u pōyaaa waa pō. Ni-fookiiuee cáá kudapoo ki j̄itiñ sindaariya kpataaa. Ni yaa jáñ kí nyáñ icoñki poonee ní Yeesu Kriisitoo n̄ dāá pàkà-ni kí t̄i-ni tinyool ni jilma u-gitintam dal. ⁸ Yeesu Kriisitoo gbantee naa ká-u n̄ ni-nimiliñ ama ni néen̄-u. Ni f̄õ-u ki kí kaa wāl-u, ki f̄aal n̄ dipòp̄iñkpaan-di din baa ññ kí māafèe. ⁹ Kun puee ni dàá dāá f̄õ ni-fookiiu paati tin sá ni-nammu f̄iitamee.

¹⁰ - ¹¹ Unimbòti b̄onaatiliibi n̄n nyāab m̄m̄ntiim kí bée ñyunti n̄ min poon ní Unimbòti dàá dāá f̄i-nee ní kí dāa n̄n sòñ tiñan tin Unimbòti dàá dāá ñá kí t̄i-nee pu. Kriisitoo Fām di n̄n bí bi-ni ní kí dākà-bi falaa un u dàá dāá j̄ee n̄ tinyool tin dàá dāá páanní falaayee boonee. ¹² ñf̄amee di dākā u-b̄onaatiliibi yii tiboti tin bi bí kí sòònee, b̄iñ kaa làá ká ti-poon tiba, ama nimbi di dāa yì. Kòñkònee bin sòñ Kriisitoo b̄om̄ntiitee sòñ n̄ ni tib̄obaantiil gbanti ní, kun puee Unimbòti Fām min nyánní yilpuee di dākà-bi. Ali gba Unimbòti t̄uuni mun bāá là kí bée min ní an botee dàá j̄itée.

¹³ M̄n puee, ní bónti ni-ba ni-nimiliñ n̄ n̄n cò tiñan tin pu ni máká yii Yeesu Kriisitoo yaa láá gitiñ ni dàá f̄õyee pu, kí n̄n ñúb ni-ba, ¹⁴ kí n̄n tó Unimbòti, kí taa n̄n giti n̄nó ni-bimbikpitim min naa n̄n dáá nyí ki ñáañee. ¹⁵ Ní n̄n bí circir ni-

bimbim kòkò poon kii Unimbòti un ȳiñ-nee n̄n bí circir puee. ¹⁶ Ali kii Unimbòti n̄n l̄i u-takaldau poon puee yii: “Níñ b̄imaan circir kun puee man bí circir ní.”

¹⁷ Ni-wimmeem poonee ni ȳi Unimbòti yii ni-Baa. Ama ní téetí yii ùn di sòñ bāá ñma b̄oti ki n̄nó n̄ min udaan ñee, kaa gant̄i, an puee iyunti in kíñ ní dū kí kàl duulnyanee, dākāmaan-u ni-bimbim poon ni n̄n tó-u puee. ¹⁸ Nimbi ni-ba nyí Unimbòti n̄n d̄i min ki nyántiñ-ni ni-naanjab sani in ni n̄n n̄nó fam tiba kpá poonee. An kaa sá tiwan tin bíil kii animilee áá kii sindaariyee ní u dū ki nyánti-ni. ¹⁹ Ama an sá n̄n Kriisitoo fatikuu un j̄itiñ tikokò n̄ tikokoe ní u dū ki nyánti-ni. Kriisitoo di sá kii dipibim̄ntiil din pu baa k̄antí tikpitił tiba n̄ tibee. ²⁰ Unimbòti l̄ēēKriisitoo ki wāat̄i ní ki n̄n náan duulnya, ni-puee ní u nyánti-u ñyuntijoolkaa nee poon. ²¹ U-pu ní ni f̄õ Unimbòti un fikiti-u ditañkpiilin ki t̄i-ni tinyolee ki kí, an n̄n dàá ñá pu ni-fookiiu n̄ ni-mákal n̄ n̄n cò Unimbòti puee.

²² Ni n̄nó mbaam̄n saññu ní ni-pòbiliñ ñáñki, ní ki néen̄ ni-nabiyaamu bin mun f̄õ ki kíyee mbaam̄min. M̄n puee n̄n gb̄inti ki néem̄maan t̄ob tikpil n̄ ni-pòbiliñ kòkò. ²³ Di sá yii Unimbòti un t̄i dimañfal, ki bí jaanjaanee di t̄i-ni dimañfapòndi. Dimañfal gbantee kaa nyánní ubaati un kúyee cee, ama di nyánní Ubaati un kaa kúyee cee ní. ²⁴ Kii Unimbòti takaldau poon n̄n l̄i puee yii: “Binib kòkò bí kii timoolee ní, ní bi-nyooti bí kii mpumpukumee, kumoou k̄õ ní mpumpukum n̄ gbátí. ²⁵ Ama ti-Dindaan b̄oti t̄iñ péēbí ní kí n̄n cá jaanjaan.” Tiboti gbanti di sá Kriisitoo b̄om̄ntiiti tin bi cáañ ki sòñ n̄ ni nee.

2 M̄n puee, ní fá tibokpitił kòkò n̄ inyim̄n kòkò n̄ mpoonyoon n̄ ipoompoon n̄ tibofan disoondi. ² Ní n̄n néen̄ Unimbòti b̄oti kii mbip̄omu n̄n néen̄ m̄biim puee kí ñmā kí cù nyok̄pu Unimbòti saññu poon kí tin kátí-ku. ³ An bí kii Unimbòti takaldau poon n̄n l̄i puee yii: “Ni dáká ki ká ti-Dindaan n̄n m̄o puee.”

⁴ Sútiñ kí p̄ilmaan ti-Dindaan Yeesu un t̄i dimañfalee. U sá kii ditañkpal din binib dūu f̄ee, ama Unimbòti ká yii di j̄itiñ tiwan kòkoe pu ní u l̄ē-dì. ⁵ Nimbi bin mun ká u-cee dimañfalee, sútiñmaan kí n̄n sá kii atañkpeeyee Unimbòti n̄ dūu mā u-kòñkoññu. Ní yànti Unimbòti Fām n̄ dū-ni kí kpánti bisaraañaliibi bin bí circiree, kí dū ni-ba kí t̄i Unimbòti, Yeesu Kriisitoo puee ní n̄n sá saraa un fáati-uee. ⁶ Kpèèmaan Unimbòti n̄n l̄i u-takaldau poon puee yii: “M̄ l̄ēeditañkpal din j̄itiñ atañkpee kòkoe ki dū-dì ki tíl kii ditampinjee m-diiku kun bí Siiyon jool puee. Un kamaa di yaa f̄õ-dì ki kíyee, icoo kpá kí j̄i udaan.” ⁷ Dipoon di gban-

tee sá ki t̄i nimbi bin f̄õõ ki kííyee ní, nimbi bin nyí yii ditaŋkpalee sá-ni tiwaŋkpaandi ki jítìh tikòkò nì tikòkòee. Ama bin kaa f̄õõ ki kííyee pu ní Unimbòti takaldau sòòh ditaŋkpalee pu yii: “Ditaŋkpal din bidimaliibi nìn dūu fée di dāa kpánti ditaŋkpal din ḡúb kudii p̄oŋḡuee.” ⁸ An ḡítì lī laaaba yii: “Ditaŋkpal din binib ḡbéetée dee, dín di yànti binib lífí.” Kun pu bi lífí di sá baa là ki pilfi Unimbòti boti. An di yì-ti Unimbòti yòòh yii an bàh-bi mìn.

⁹ Ama nimbee, ni sá dinibul din Unimbòti lúti ní nìn sá u-yabee ní. Nimbi di sá Unimbòti saraaḡali-ibi ní ki sá ditimbundi din nóó ùh Unimbòti babee. U yíin-ni ní nyénní dibambòndin kí kó u-walfimòntiun kun puee u là ní lēēseera u-tunnyaanḡi pu.

¹⁰ Doooyee, naa nìn sá Unimbòti yab, ama k̄oŋk̄onnee ni kpánti Unimbòti yab. Doooyee, naa nìn nyí yii Unimbòti sūh binib saai, ama k̄oŋk̄onnee u sūn ni-saai ni bée.

¹¹ M-nabineeḡkaamu, m mēe-ni kii ni nín sá binicambi duulnya nee poon puee, ní cúúmaan ni-ba nì bikòdeekpitib kun puee an di jáaḡ kinaḡ. ¹² Ní nìn cáá mbimbimòntiim bin kaa nyí Unimbòtee kansikin, bàá biba yaa bàá bī k̄uḡfí ni-boon yii ní sá binikpitibaaa, bi yaa ká ni-tunnyaanḡee, Unimbòti ḡ yànti bí béé yii an tunnyaanḡi nyánní ùh-cee ní, ní bí pàkà-u ḡyunti ḡun u yaa láā dómiḡee.

¹³ Ti-Dindaan puee, nín tómaan biyidambi, kí nìn tó ḡomina un cáá m̄p̄on ki kp̄éé kitij kòkòee, ¹⁴ kí nìn tó bibòtiibi bin bi k̄aaḡ bí nìn dátí diganḡandambi tafaliḡ, kí nìn pàkà bin ḡaaḡ tiḡanee.

¹⁵ Unimbòti nín là puee di sá ní nìn ḡaaḡ tiḡan án p̄iḡh bigbaambi bin kaa nyí tibee nyòmmu, bí taa ká tiba kí sòòh ni-pu. ¹⁶ Ní nìn bímaan kii binib bin Kriisitoo t̄i dibatòlee, ní taa nín sá binib bin di dibatòl pu ki k̄ánti inaakpal ki ḡaaḡ ikp̄itee, ama dūmaan ni-batòlee kí nìn ḡaaḡ kii Unimbòti tontònlíbee. ¹⁷ Nín tómaan binib kòkò, kí nìn nééḡ Kriisitoo yab, kí f̄aḡk̄iimaan Unimbòti, kí nìn tó ḡomina.

¹⁸ Nimbi bin k̄a binib ceeyee, ní sintiḡ ni-ba taapu kòkò kí t̄i ni-kp̄ilib kí nìn tó-bi mmòntiimin, an kaa sá bidambi yaa sá binib ki m̄ōee baba ní ní nìn tó-bi, bàá bidambi boti yaa p̄ōōyaaa, ní nìn tó-bi.

¹⁹ Ní nín ḡaaḡ Unimbòti lamme puee ní bidambi yaa bī saánti-ni fam an ḡaaḡ, Unimbòti dàá bīh ni-boon. ²⁰ Bi yaa bī ḡbàa-si diganḡam pu ní a j̄ih kimòtiyee, ipaati ilai ní a dàá ká poon? Ama a yaa ḡá tin ḡaaḡee ní bi yaa bī saánti-si ní a j̄ih kimòtiyee, mìn di ḡaaḡ Unimbòti nimiin.

²¹ Kun pu Unimbòti là ní nìn bí mimme di sá Kriisitoo u-ba j̄ín falaa mìn ni-pu, ní ki bí yii ni mun ḡ nóó u-tabòbilij kí j̄i falaa ḡbanti. ²² Waa ḡá ikpiti bàá iba, baa ḡbil u-nyòk̄on nnyim̄on ḡubo. ²³ Bi nín bí ki síi-uee, waa s̄i ubò ki tēēh, bi nín s̄aaḡ-uee waa tó-bi m̄busu, ama u dū ki ḡá Unimbòti un sòòh tibòti nì deedeeyee ḡaan ní. ²⁴ Ùh Kriisitoo di f̄õõ ti-kpitii ki ḡá u-ba pu ní ki f̄õõ ti-kpitii tafadaaldi ndòpun-tikaa pu, an nín dàá ḡá pu tí nyá ikpiti poon kí nìn kí ki bí deede māḡfal poonee. Bi nín ḡbàn-u u-wunti léetì puee di c̄aánti ni-weeni. ²⁵ Kun puee doooyee ni nìn w̄aḡk̄i kii ipii in kaa cáá ukpaalee ní. Ama ní k̄oŋk̄onnee ni f̄ati ḡítìḡ un sá upikpaal ki sá un cí ni-nammuee cee.

3 Nimbi binimpoobi mun, ní sintiḡmaan ni-ba taapu kí t̄i ni-calib, an nín dàá ḡá pu ni-calib kansikin biba yaa kaa f̄õõ Unimbòti botee, bi yaa ká ni-bimbimòntiimee bí f̄õõ kí kíí án taa nín ḡítì sá nì kinyòkò ní ní dū kí sòòh-bi, ² ama án nìn sá nì ni-bimbim min ni cáá ki tó binibee pu. ³ Unimpu yaa là kí nìn ḡaaḡee, an kaa sá ú nìn dàkafi tiwun nyaanḡku ḡmaniḡma pu, an dàkà yii diyikpiboobil nì sindaariya falfatib nì an lēeḡkaati, nì ti-wammòntiil diloondi. ⁴ Ama u máaḡ kí dàkafi u-bimbim min u cááyee pu, an dàkà yii u-pòbil poon ḡ nín ḡaaḡ, ú nìn mō, kí bí sooo. An nyaanḡkuee di kaa jòontì, mìn di ḡaaḡ ki jítìh tikòkò Unimbòti nimiin. ⁵ Doooyee nimpoobi bin nìn bí circir ki máká Unimbòti puee nín nìn bónti bi-ba puee dee, ní ki sintiḡ bi-ba taapu ki t̄i bi-calib. ⁶ Ti-naanja Abraam nimpuu Saaraa nín nìn bí puee dee, u nìn sintiḡ u-ba ní ki t̄i u-cal Abraam, ní ki yī-u u-dindaan. Ní yaa ḡaaḡ tiḡan, kaa yànti tiba ḡ f̄aaḡ-nee, mimme, ni kpánti Saaraa naantiibi dee. ⁷ Mìn mbaantiim ní nimbi bininjabee, ni mun ḡ nìn ḡúb ni-nimpoobi tiḡan, kí nìn nyí yii bi-p̄oŋḡu kaa bàh ni-yòḡu, kí nìn tó-bi, kun puee m̄maḡfafòkon ḡun kaa kúntee mbaanti ní Unimbòti dàá dàá t̄i uninja nì unimpu. Ní yaa bí mimme, tiba kaa líkintì ni-wimmeem.

⁸ Nimbi bin kíḡee, ni-kòkò ḡ nìn cáamaan nlandòkòbaanti kí nìn sūh t̄òb saai kí nìn nééḡ t̄òb kii nnabiyaamuee, kí nìn ḡaaḡmaan t̄òb tiḡan kí nìn sintiḡ ni-ba taapu ki t̄i t̄òb. ⁹ A-juti yaa ḡá-si min kaa ḡaaḡee á taa tēēh-u, u yaa tí s̄i-saaa, á taa s̄i-u kí tēēh, ama mēe Unimbòti ḡ bīh udaan pu, kun puee Unimbòti p̄oḡh yii u dàá bīh ni-pu ní, an pu ní u yíin-ni. ¹⁰ Kii Unimbòti takaldau poon nín lī puee, yii: “Un yaa là kí k̄al kí j̄i mm̄on u-wiini poonee, ú cúú u-limbil kí taa nín sòòh tibòkpitil kí taa nín mónti. ¹¹ Ú fá tikpitil kí nìn ḡaaḡ tin ḡaaḡee, kí nìn nyàab ḡgbansòḡfi baabadal. ¹² Kun puee ti-Dindaan kp̄éé bin bí deedeeyee tiḡan ní ki fòol bi-wimmeem, ní ki f̄ati u-kpaḡkpamboon ki t̄i bikpitijaliibi.” ¹³ Ní yaa cáá difanḡiil ki ḡaaḡ tiḡanee, ḡma di dàá ḡá-ni tikpitil? ¹⁴ Bàá tiḡan tin ni ḡaaḡee pu ní ni yaa bī j̄ih falaayee, ní taa yànti án nìn wù-ni. Ní taa yànti binib ḡ bīh ni-pòbiliḡ kí kòh-ni tifaandi. ¹⁵ Ama, ní nín tómaan ti-Dindaan Kriisitoo ni-pòbiliḡin, kí bónti kí nìn cí baabadal un kamaa di yaa b̄alfi-ni ni-mákal din ni cáá Kriisitoonee taapuee ní ḡmā kí kíí-u. ¹⁶ Ama, ní kíí an nibee sooo kí nìn tómaan-bi kí taa yànti bí ká ni-pu ibòkpiti kí sòòh. Ní nìn ḡbintì ki dàkà ni-bimbimòntiim min ni ká Kriisitoonee, an nín dàá ḡá pu ubò yaa bàá làá bīh-nee icoo ḡ cúú udaanee.

¹⁷ An ḡaaḡ ki t̄i-si á j̄i falaa tiḡan tin a ḡaaḡee pu, ki jítìh á j̄i falaa a-kpitii pu. ḡyunti ḡuboee Unimbòti yànti án bàh mìn. ¹⁸ Di sá mìn ní Kriisitoo u-ba mun kp̄i binib kpitii pu. U kp̄i dibaba ja ní, binib kpitii pu, ùh un bí deedeeyee kp̄i bin kaa bí deedeeyee pu. U ḡá mìn kí ḡmā kí cáaḡ-ti Unimbòti cee ní. Bi k̄ū-u ama ní Unimbòti F̄am f̄ati ḡiḡnì-u dimanḡfalín. ¹⁹ U kp̄i yee ní ki c̄uti ditaŋkpiilin ki sòòh Unimbòti boti ki t̄i bitanḡpiibi bin bí sarkan niinee, ²⁰ an dàkà yii binib bin kòkò nìn bí Noowee yuntijuee. Bi-kansikinee, binib

binii jantanja di nìn kó buɗalimbun ki dēeh nnyim pu ki ɣmátì. Ama bin kihee kpî kun puee bi kpēēUnimbōti motiiki fam ɣyunti ɣun Noowee nìn bī kpàà buɗalimbuee. ²¹ Nnyim min nìn fī binib biniyee náán nì min ni fūul ki kántí difiil nan ní. Unimbōti nyim difaldee kaa sá kí lēētiwun pu jòkonti, an sá kí mèè Unimbōti ú fíntí ti-pòbiliɣ n nyà circir ní. Yeesu Kriisitoo fikititam pu ní Unimbōti nyim difaldi cáá mpon kí fī-ti. ²² U búnti yilpu ki kál Unimbōti ɣaɣgiiliɣu pú, kí jī dibeel itūun nì bin kòkò cáá ipon ki bí yilpuee pu.

⁴ Ni nyí yii Kriisitoo kpî, mìn puee ni mun ní n̄n bimaan kii ni kpíyee. Kun puee un kpíyee ún kaa ti ɣáán ikpiti. ² Kí yòòh kɔɣkɔnnee kí n̄n cée, ní dū ni-yuntii in kí n̄n ní dū kál duulnyanee kí dū ɣá min Unimbōti lèe, kí taa ti ɣá min fáati ni-wuntee. ³ Doooyee, ni nìn dū ɣyunti tikpil kí ɣá kii bin kaa nyí Unimbōtee nín ɣáán puee, ni nìn ɣáán tin kòkò cáabi n̄ timbiilee, ní ki ɣáán tijòkòndi, kí bí jijaalib poon baabadal, kí nyù idafi kí gbèè, kí jìn kí lákatí ni-ba pu, kí tòotí awaa, kun mun kaa ɣān kpataaa Unimbōti nimiinee dee. Kɔɣkɔnnee an ɣmánti. ⁴ An ɣá bin kaa nyí Unimbōtee maamaaci ni nì bi nín kaa ti kpáfi kí ɣáán tin cáabi n̄ timbiilee, ní bi sií-ni. ⁵ Ama bi dàá dàá yūl kí sòòh ni-tuɣkpitiɣ gbanti pu Unimbōti un bónti kí kí sòòh binifoobi nì bitaɣkpiibi bótee nimiin. ⁶ An pu ní tibomontiil bān bitaɣkpiibi an nín dàá ɣá pu bi yaa sòòh bi-bōti kii binifoobee, bí n̄n bí dimaɣfalin ɣfamin Unimbōti nimiinee.

⁷ Duulnya kúntitam tóobi n̄, ní ɣúb ni-ba mmontiim kí fintimaan kí ɣmā kí n̄n mée. ⁸ Ama kí wàatēe, ní n̄n néemmaan tób tikpil, kun puee un cáá dineendi tikpilee biintí ikpiti tikpil pu ní. ⁹ Ní n̄n fool ni-jutiibi ni-dumpui kí taa n̄n gbukum̄. ¹⁰ Kii Unimbōti nín pú-ni ɣm̄mam mi bí tóbin puee, n̄n cáā tūtummaan tób. Ní yaa bī ɣáán mimmee binib dàá ká Unimbōti ɣanti kòkò tin u là kí tī-bee. ¹¹ Un ní Unimbōti pú ú n̄n sòòh u-bótee, n̄ sòòh-tì. Un ní u yaa tí pú ɣm̄mam ú n̄n tūtun̄ u-ju-tiibee máah kí dū ɣm̄mam min Unimbōti tī-uee ní kí dū tūtun̄ binib, an nín dàá ɣá pu tin kòkò ni ɣáán n̄ Yeesu Kriisitoo tūtuntam puee, án n̄n tì Unimbōti tinyoolee; ún di péèyi tinyool n̄ mpon kí n̄n cá jaanjaan! Ameen.

¹² Nnabiyaamu, án taa ɣá-ni maamaaci icɔɣkikpaan in poon ni bí nee kii an sá-ni tibocanee. ¹³ An yaa sá yii ní jī falaa un Kriisitoo jínee ní n̄n faalmaan, an nín dàá ɣá pu daliɣkin u dàá dàkà u-nyootee, yaadalee ní ni dāa kántí dipɔɔpiɣkpaandi.

¹⁴ Ni nín n̄ó Kriisitooyee pu ní bi yaa sií-nee, án n̄n m̄h-ni, kun puee Unimbōti Fām min cáá tinyoolee bí ni-pu. ¹⁵ Ni-kansikin ubo falaaú n̄ taa n̄n sá yii u kūū unil àà u yūn tiba, àà u sá digangandaan, àà u cáá u-ba kí tó biba bōtin, an pu ní u bī jī an falaaú. ¹⁶ Ama an yaa sá yii a nín n̄ó Kriisitooyee pu ní a yaa bī jīn falaayee, án taa n̄n cáási icoo, á n̄n jáam̄ Unimbōti yii binib béè yii a sá Kriisitoo ɣou.

¹⁷ ɣyunti ɣun Unimbōti dàá sòòh bāà ɣma bótee bāán ní nee. U dàá péé péé kí sòòh bin sá u-yabee

bōti, mimmee, u yaa ká timbi bin sá u-yabee pu ti-ba kí sòònee, mana ní bin yī kaa f̄ó Unimbōti bomontiiti ki kíyee cee dāa nín bí dee? ¹⁸ Kii Unimbōti takaldau poon nín lī puee, yii: “An yaa pōó ki tī bin n̄ó Unimbōtee n̄ tin ɣmátée, mimmee bin kaa n̄ó Unimbōtee n̄ bikpitiɣaliibee bīn cee dāa nín bí mana dee?” ¹⁹ Mìn puee, bin bí kí ɣáán Unimbōti látam ní ki bí falaa poonee n̄ p̄óh bi-ba kí mòtí n̄n ɣáán tiɣan kí dū bi-mákal kòkò kí ɣá bi-naani un ɣáán tin u p̄ónee ni.

⁵ Kɔɣkɔnnee m bī sòòh n̄ Kriisitoo nikitil kpilib bin bí ni-kansikinee ní nee. Man mun sá Kriisitoo nikitil kpiliu ní m-ba, m ká Kriisitoo falaabi n̄ m-nimiliɣ, ní ki dàá dàá f̄ó m-jandi tinyool tin dàá dàá nyèe poon. ² M bālf̄i yii ní kpàà Unimbōti nikitil din u dū ɣúb-n̄-nee, ní dū nlam-montiim min fáati Unimbōtee kí kpàà-dì, án taa n̄n sá n̄ kugaau, kí taa n̄n tí sá yii ni tūh ki nyāab animil, ama n̄n tūmmaan n̄ ni-pòbiliɣ kòkò. ³ Ní taa n̄n wáb binib bin bi dū ki ɣúb-n̄-ni ní kpàayee, ama n̄n sámaan binib bin bim̄him sá mmontiim bí n̄n kpéè ki táayee. ⁴ Ni yaa ɣúb-bi mìn, ali kí tin sāa daliɣkin ní Kriisitoo unaakpaakpil dàá bānee, u dàá dàá tī-ni ni-paati tin sá tinyool kí dàá n̄n bí jaanjaanee.

⁵ Nimbi binaacimpombi mun, ní sintin̄ ni-ba taapu kí tī bikpilib. Ni-kòkò n̄ sintin̄ ni-ba kí tīmaan tób kí n̄n ɣáán atuun ki tì tób, kun puee Unimbōti takaldau poon lī yii: “Unimbōti kaa ɣeetín bilambidambi, ama ní ki ɣáán tiɣan ki tì bin sintin̄ bi-ba taapuee.” ⁶ Mìn puee, sintimmaan ni-ba Unimbōti ipon kòkò daan taapu, an nín dàá ɣá pu ɣyunti ɣun Unimbōti yóònee yaa láā bāanee, ú dāā yòòh-ni yilpuee. ⁷ Tùkumaan-u tin kòkò péepáb-nee kí dūmaan tikòkò kí ɣá u-ɣaan, u dàá kpéè kí tī-ni.

⁸ Ní kítí ni-ba kí n̄n nyín ni-ba, kun puee ni-nan-liu Sitaan bí ki yīn̄ kii gbikinti nimiliɣ nín m̄n̄ pu u nyāab kun u yaa péékée ú cúú kí ɣm̄óee ní.

⁹ Mìn puee, ní ɣúb ni-ba ni-fookiiu poon, kí yī Sitaan. Kun puee ni nyí yii ni-nabiyaamu mun yāl̄ duulnya jaɣɣi kòkonee bí ki jīn falaa gbanti ubaanti mìn ní. ¹⁰ Ni yaa láā dū ɣyunti fii ki jíj̄n falaayee, Unimbōti un cee ní tiɣan kòkò nyēē, u yīn̄-ni Yeesu Kriisitoo puee, dàá dàá tī-ni u-nyooti tin dàá n̄n bí kí n̄n cá jaanjaanee. U dàá dàá kítí-ni u-ba, kí bāán-ni inyaan kí tī-ni mpon kí dū-ni kí yóó laakin tiba kpá kí c̄iɣki-nee. ¹¹ Ún di sá ipon daan kí n̄n péécāá cá jaanjaan! Ameen.

¹² Siilaasi ní m kaañ anyoobuɣkaaɣkaa nee ki tükü, ki yānti u ɣmāñ-ni takalda nee, kun puee m nyí yii u sá kinabiki kin yú deedee nnimbotisan poonee. M là kí tī-ni kunyannyaau kí mòtí tükü-ni n̄ ibaamon yii Unimbōti ɣanti tin ni f̄óyee tì lafun sá mìn ní, ní n̄n ɣúb-tì án n̄n pōó.

¹³ Babilon nikitil din Unimbōti lúti kii u nín lúti ni mun puee, jáam̄-ni. Maarki un kpánti kii m-jipòonee mun jáam̄-ni. ¹⁴ Ní jáam̄maan tób kun-abitiuu jaamii.

Unimbōti n̄ tī nimbi bin kòkò sá Kriisitoo yabee ɣgbansɔɣfi.

PIYEER 2

1 Man Siimon Piyeer un sá Yeesu Kriisitoo kpambal ki sá u-tontonliu muee di ñmàñ-ni takalda nee, nimbi bin fɔɔ Unimbɔti ɔti ki kii mbaantiim kii timbee. Yeesu Kriisitoo un sá Unimbɔti ki sá ti-Fiiliuee di ñá mín ki tii-ti, kun puee u sá deedeedaan. ² Kii ni nín nyí Unimbɔti nì ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo puee, ú ñá-ni tiñan kí tii-ni ñgbansɔŋfi tikpil.

³ Yeesu Kriisitoo pɔŋŋu tii-ti ñmmam min ti ññh kí nín bí ki nákañ Unimbotee, ki yanti ti bée un yíin-ti tí dāañ kí fɔɔ u-nyooti nì u-ɔntee. ⁴ Mìn mbaantiim ní u tí pɔon-ti apoŋkpaan ñin jitiñ tikokɔee, an nín daá ñá pu ni yaa fɔɔ ipoon gbantee, ní taa nín cáá nmimitaataam tikpiti pu kí wāŋki, ama ní fɔɔ mbimbim min náañ nì Unimbɔti yamee. ⁵ An puee, kii ni nín fɔɔ ki kíyee puee, ní pɔommaan ni-ba kí nyāab mbimbimontiim kí kūtì fookii pu, ni yaa ká mbimbimontiimee, ní nyāab dinyil kí kūtì, ⁶ kí pɔommaan kí ñúb ni-ba kí kūtì dinyil pu. Ni yaa ñún ki ñúb ni-bee, ní nyāab kimotii, kimotii boonee ní nyāab kí nín tó Unimbɔti mmontiim. ⁷ Ni yaa tó Unimbɔti mmontiiminee, ní nín neeñ ni-nabiyaamu mun nóó Kriisitooyee kɔkɔ, boonee ní kí nín neeñ baá ñma. ⁸ Mbimbimontiim min ni máañ kí nín cáayee dee. Ni yaa cáá-mì ní mi wiiki ni-ni tikpilee, an di daá yanti ní nín béetì ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo mmontiim kí nín cá, ní kí nín bí kii isufi in lòon asubimontee. ⁹ Ama un kaa cáá an lakasimontiibee kaa ññh kí wāl kí bà ndan Unimbɔti sañŋu poon, ní ki pūti kpááá súnti yii Unimbɔti nín fnti u-pobilin kpitii kɔkɔ.

¹⁰ Kɔŋkonnee nnabiyaamu, ni nyí yii Unimbɔti lúti-ni ki yíin-ni ní nín sá u-yab ní. Ni yaa pɔontí ki gbintii nóó nsan gbantee, ni kpá kí wāŋki jaanjaan. ¹¹ Ní Unimbɔti ñ daá pɔ-ni nsan ní kó ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo un sá ti-Fiiliuee beel din kaa cáá dikuntilee ni sɔkomi. Ùñ di daá nín sá ubɔti kí nín cá jaanjaan.

¹² M nín là yii ní ká tin m sòonee pu ní m gbintì ki téetì-ni múmul, nì min kɔkɔ ni nín péenyi-tì ki yú ibaamon ɔti tin ni fɔɔ ki kíyee poon ki ñúb an píkée. ¹³ Ama m là yii m nín daá bí dimañfal poon pu nee, m nín péécó an ɔti pu ki téetì-ni múmul. ¹⁴ Kun puee ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo tükü-mi yii an kaa làá ti yúntí m daá kpú. ¹⁵ An puee m daá pɔon m-pɔŋŋu nyokom kí dákà-ni nsambiyaamu mun ní ni daá dī kí nín téetì an ɔti pu baabadal m-kúm boonee.

¹⁶ Di sá yii ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo dāantam nì u-pɔŋŋu ɔti tin ti sòon ki tükü-nee kaa sá mmaam min binib nyí bi-landokoin ki sòonee, timbi ti-ba di baasii ká-u nì ti-nimiliñ u nín sá ukpaan miyee. ¹⁷ Timbi nimilin ní u-Baa Unimbɔti tii-u jilma nì

tinyool; Unimbɔti un sá ukpaan tinyooldaanee bí yii: “Un bí nee di sá m-Jipɔon un m neeñee, m-pɔbil sòm u-pu.” ¹⁸ Timbi nì u di nín bí circir jool pu ní Unimbɔti sòonni mín yilpu.

¹⁹ An puee, ti mɔtii baasii fɔɔ ki kii Unimbɔti bonaatiliibi nín sòon tiyee. Ní giin ni-landokoi tiboti gbanti pu, kun puee ti bí kii fitila nín yú dibombondin ki wāl pu ali ñwiin ñ daá nyānni puee ní, ní Kriisitoo un sá kii utaafaanmalbijee ñ daá ñmintí ni-pobilin. ²⁰ Kí wàatee, tin m là ní béeyee sèe: Uɔ kaa ññh kí dū ùñ u-ba ciñŋu kí béé tiboti tin Unimbɔti bonaatiliibi ñmāñ ki ñá takaldanee.

²¹ Kun puee tin kɔkɔ Unimbɔti bonaatiliibi lée, ti-ba nì tiba kaa nyānni bi-lätamin, ama an sá Unimbɔti Fām di kpɔti-bi, ní bi fɔɔ Unimbɔti pañŋu ki sòon u-ɔti.

2 Iyunti in jítèe poonee, bin nín mɔntí yii bi sá Unimbɔti bonaatiliibee nín kó Unimbɔti nikitil kansikin, mìn mbaantiim ní bin dákà tinyimombotee mun daá tí kó ni mun kansikin. Bín daá cáañ tinyimomboti tin daá naañ binibee ní kí dákà, ní kí dū bi-kpiliu un fii-bee kí fá kí yanti Unimbɔti tafadaaldi ñ jéetì bi-pu bí kpú kí céetì dicilpu.

² Binib tikpil daá daá nóó bi-bimbikpitim gbanti sañŋu, bi-yanjam puee binib daá daá nín kpakanti mbaamon sañŋu ɔti. ³ Bin dákà tinyimombotee là kí kiil-ni kí fɔɔ ni-nimiliñ ní. Ama doooyee ní un daá sòon bi-botee bónti ki cí kí tɔ u-tundi, un daá céetì-bee kaa dō ki gèen.

⁴ Di sá yii Unimbɔti kaa nín taañ itūun in nín ñá ikpítee ki cúu-i ki tó ditafadaaldi pañŋun, bi bɔob-i nì ikusaka i ká dibombondin ki cí daliñkin Unimbɔti daá sòon i-botee. ⁵ Unimbɔti kaa nín taañ duulnyakpiki ama u nín cānti nnyingbeen dómiñ ki kuntì binikpitib kɔkɔ, ní ki fii binib biluli kí kūtì Noowee un nín sòon Unimbɔti ɔti tin bí deedeeyee ki tükü binibee. ⁶ Unimbɔti nín daal ntimu mun bi yú Soodom nì Goomɔoree yab tafaliñ ki yanti ññmi dómiñ ki wūñ-bi búkúbuku. U ñá mìn kí dákà u nín daá daá daal binikpitib tafaliñ puee ní. ⁷ Ñyunti gbantee, Unimbɔti nín fii Lɔɔti baba ní kun puee u nín bí deede, ní binikpitibee bimbim nì bi-diganjamiu nín kōntí Lɔɔti inim-mɔon. ⁸ Di sá yii Lɔɔti nín kó bi-kansikin, ki gbil ní ki kanti baabadal ikpiti in bi ñaane. U nín nín sá unimontí puee ní an kōntí-u kunimbaau, ki páb-u tikpil. ⁹ Mìn puee ti-Dindaan nyí u nín dī pu ki nyanti bin yú nì u deede diniminaamandi poonee, ní ki nyí u nín daá yoon binikpitib laakin kí daá daal bi-tafaliñ ibosoon dalee. ¹⁰ Bin tafaliñ Unimbɔti daá daá daal tikpilee di sá bin dū bi-ba ki tii bikodeekpitib ki kpéé Unimbɔti pɔŋŋu famee. An dákà yii bin ɔti m baá sòon nì ni yii bi dákà tiny-

imombotee, baa tó báà ubo ní ubo ní bi-pòbiling nyim, baa tó itūun in bí yilpuee gba ama bi sù-i ní. ¹¹ Itūun di cáá mpɔn ki jítin bin dákà tinyimombotee kpataaa, ama iaa bii sòòn tibòkpiti bi-pu ti-Dindaan nimiin. ¹² Binib gbanti ɣáán kii kumooun peeli in péésá bí nín cúti-i ki kùee ní, bi sí tin baa nyée. Bi dàá dàá péenàán kí céetí-bi ní. ¹³ Bi nín yánti binib jìn falaa miɣyee, an falaa ní Unimbòti dàá dàá gúin kí téen-bi. Bín pɔɔsɔŋkil di sá bí nín ɣáán tin kòkò sá ntimbiilee ɣwiin pu. Naa ká yii binib gbanti yaa dómiin ni nì bi n̄ jī tijinee bi kòntí-ni tijòkondi nì icoooo? Ní an mɔ̀n-bi bi nín kíil binib puee. ¹⁴ Ní bi-nimiliɣ mán bí ɣá tijòkondi, baa gí nì ikpiti diɣal, ní ki piil ki sàti binib bin pòfi nnimbòtisan poonee, bi-landòkɔŋu di péésá yii bí ká animil. Bi sá mbusudambi ní. ¹⁵ Bi fá nsammɔnti ní ki gáati ki nóó Boosɔɔr jipɔɔn Balaam nín nìn là animil ki dī nsanɣpiti ɣuɣyee. ¹⁶ Ama Unimbòti nín wòòñ-u u nín kaa tó-uee pu, di sá u nín yánti kimaɣ sòòn kii unilee ní ki piin digbaantundi din Balaam bàà nìn là kí tōee saɣu.

¹⁷ Binib gbanti bí kii ibun in kaa cáá nnyimee, ní ki bí kii atagban ɣin kaa cáá ntaanyim kubuɣu cáá-ɣi ki yiinee. Mpaan ɣun Unimbòti bónti ki yóòn-bee nyóò ní, ki sá dibòmbòndi. ¹⁸ An nibee dákà bi-ba ní ki sòòn anyòɔbuɣkpaan ki ɣmàtín binib ní ki sàti bin pòòn bi-ba ki nyán ikpiti saɣu poonee ki yánti bi fàti ki gítí ikpiti saɣu poon. ¹⁹ Bi pòontí binib yii bi yaa ɣáán min bín sòònee ní bi kántí dibatɔl, ama ní bín bi-ba sá ikpiti yumbui. Bi súnti yii unil sá kun kpòotí-uee yumbuu ní. ²⁰ Bin di béè ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo ti-Fiiliu, ki nyán duulnya lakasikpitib poon, ní ki dāa fàti gítí yánti bi-lakasikpitibee cúú-bee, tin poon bi dàá kóee dāa jítin tin poon bi nín bí dooooyee kpataaa. ²¹ Bidambi yaa kaa bàà béemaan mbaamɔn saɣu an bàà só nì bí béé-ɣu, boonee kí dū-ɣu kí fá kaa tí tó maramòntiibi bin Unimbòti nín tī-bi bi ɣúbee. ²² Tin bāán-bi nee dákà yii dilanɣpandi nee sá mbaamɔn dee, yii: “Kibòkò wūliɣki ki fàti gúin ki ɣmó” ní “Afa un bi fūlee fàti lití tikpatin ki dō ki bintí.”

3 M-nabineenkaamu, takaldaliliiti ní m ɣmà-ni nee. Bi-liitil gbanti poonee m là kí téetí-ni tibòti tin bi nìn dākā-nee ní ɣmā kí dākafi ti-pu mmòntiim. ² M là ní béé tibòti tin Unimbòti circir bonaatiliibi nìn lī dooooyee, nì tin ti-Dindaan un sá ti-Fiiliuee dūu ɣúbiin u-kpambaliɣ dākā-nee. ³ Ama ní nín nyí ki yóòn yii kí wàati duulnya n̄ kúntée, binib biba dàá nyā kí nín ɣáán min fáati-bee, ki dàá dàá nín bèel-ni, ⁴ ní ki dāa li-ni yii: “Kee, Yeesu Kriisitoo pòòn-ni yii u gitihaa? Kin, doooo nee, u bí la ní kaa bàñ? Doooo bitinɣpikib ali nìn dīn, waa gitiin, doooo duulnya nín náanee, tin péébee, tīn di gbintí ki dáá bí nee.” ⁵ Binib bin

sòòn mimmee, bi nyí, ama ní ki yū, kaa fōō min Unimbòti lēe. Unimbòti nín sòòn u-nyòkɔn ní kutagbɔŋu nì kitiɣ nyán. Nì nnyim ní u dūu náán kitiɣ, ní ki gānti kitiɣ nì nnyim. ⁶ Nì nnyim mbaantiimee ní u yānti nnyinɣbeen dómiin ki kúnti dooooyee duulnyau. ⁷ Unimbòti di tí lī yii yilpu nì taapu un bí nee dō ki cí ɣɣmi n̄ dàá wò daliɣkin u dàá dàá sòòn binikpitib bóti kí kúnti-bee. ⁸ Ama, m-nabineenkaamu, tibòti tiba di bí tin pu naa máán kí súntée. Tīn di sá yii: Ti-Dindaan ceeyee, ɣwiin ɣubò sá kii abin kutukuee ní, ní abin kutuku sá u-cee kii ɣwiin ɣubòee. ⁹ An kaa sá yii ti-Dindaan sòm kaa là kí ɣá kii u nín nìn pòòn puee, kii biba nín dākafi puee. Ama u bī jīn ni-pu kimotii ki là yii báà ɣma n̄ kpántí u-bimbim, báà ubo n̄ taa wāɣki ní.

¹⁰ Ama nì mín kòkòee, ti-Dindaan dāantam dàá dàá túuñ-ti ní kii unaayuu nín tūuntí binib puee. Kutagbɔŋu dāa gá kuwookpaanɣu kubò ní kí wāɣki filamm, ní tiwan tin bí yilpu kutagbɔŋu puee n̄ wò búkúbuku, ní taapu doo wanti kòkò n̄ wāɣki. ¹¹ Kii tiwan kòkò nín dàá dàá kúnti miɣyee puee, ni máán kí béé ni nín dàá bóntí ni-ba pu kí nín cáá mbimbimòntiim kí mòtí nín tó Unimbòti mmòntiimee, ¹² kí nín cí ɣwiin ɣun Unimbòti dàá dàá dāanee, ɣwiin gbanti ní ɣɣmi dàá dàá wò kutagbɔŋu liblib ní tin kòkò bí yilpuee n̄ dùnti. An puee pòòmmaan ni-ba an nín dàá ɣá pu ɣwiinee n̄ bān malaayee. ¹³ Kun puee Unimbòti pòòn yii u dàá fàti náán-ti kutagbɔmpɔŋu nì kitimpɔŋ. Duulnya gbantinee bin baba ɣáán Unimbòti lammee di dāa kīn ki bí. Duulnya un ti ká ki cée dee.

¹⁴ Mín puee m-nabineenkaamu, ɣyunti ɣun ni dáá ká kí cí duulnya gbanti n̄ bānee, ní pòòmmaan nì ni-pɔŋɣu nyòkɔm kí nín bímaan circir, Unimbòti n̄ taa ká ni-pu tiba, nimbi nì u kansikinee ɣgbansɔŋfi n̄ nín bí. ¹⁵ Ní nín nyí yii ní ɣmā kí ká difiilee pu ní ti-Dindaan bī jīn kimotii kaa láá bāán nìn dīn. Mín ní Unimbòti tī ti-nabiki Pɔɔl nciin ú mun ɣmān-ni an bóti gbanti. ¹⁶ U-takaldab bin kòkò u ɣmānee, mín ní u sòòn an bóti pu. U nín ɣmān tiɣyee, ajan aba pōō bí gbil taapu malaa, ní binib bin nyil kaa náanee nì bin kaa béè Unimbòti bóti kí kó poonee, kpántí tibòti gbanti taapu mbamin kii bi nín péetí kpántí Unimbòti takaldau poon ajan aba puee, an nibee bí ki nyàab mbusu ní ki tóó bi-ba pu.

¹⁷ Ama nimbee, m-nabineenkaamu, kɔŋkɔnnee ti kpáafi-ni, ní nín nyimmaan ni-ba an nín dàá ɣá pu ní taa gáati kí nóó binikpitib bin bí diyintil poonee kí fá difiil paanɣu ɣun poon ni yúee. ¹⁸ Ama ní nín gbintí ki niki ki béetí ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo un sá ti-Fiiliuee ki cá, nì u-ɣanti tin u ɣáán-tee poon. Tí tīimaan-u tinyool kɔŋkɔnnee kí nín cáá cá jaan-jaan! Ameen.

JAAN 1

1 Ti ηmān takalda nee kí tükù-ni dimañfal boti. Dimañfal gbantee nìn péēbí doooo ηkilkaamin ní. Ti gbil di nín nìn sòon puee, ki wál-dì nì ti-nim-ilin, ki máan-dì nì ti-ηalii mun. ² Dimañfal gbanti nyán mpaampiin pu, ní ti ká-dì. An pu ní ti sòon ki tükù-ni dimañfal din kaa cáá dikuntilee boti. Dì nìn bí ti-Baa Unimbóti cee ní u nyánti-dì ki dākā-ti. ³ Mìn puee tin tin ti kée nì tin ti gbilee ní ti cáá bī tükù ni mun, an nín dàá ηá pu ti nì ni kòkò n kpan-ti ubaantee. Kun puee timbi nì ti-Baa Unimbóti nì u-Jipoon Yeesu Kriisitoo ηá ubaanti. ⁴ Ti ηmā takalda nee an nín dàá ηá pu ti-pòbiling n mōtī piilee.

⁵ Dinyoobundi din ti gbil Yeesu cee ki cáā tükù-nee di sá yii Unimbóti sá ηwalfi, dibombondi kpá u-ni bàà fiii. ⁶ Mìn puee, ti yaa bí yii ti nì u ηá ubaanti ní ki gbintii còom dibombondinee, ti mōn-ti, taa dī ibaamōn. ⁷ Ama ti yaa dī ηwalfi saηηu kii Unimbóti u-ba nín sá ηwalfi puee, niinee ní ti nì ti-nabiyaamu ηáan ubaanti, ní u-Jipoon Yeesu fatikuu finti ti-pòbiling circir ki lèekì ti-kpitii kòkò.

⁸ Ti yaa bí yii taa cáá ikpatee, mimmee taa cáá ibaamōn ti-ni, ti mōtī bī wāηkí dee. ⁹ Ti yaa bīiti ti-kpitii pu, Unimbóti sá deedeedaan ki cáá ibaamōn ki dàá dū ti-kpitii kí pō-ti, kí finti tin kòkwooooo bí ti-pòbilingin kaa ηānee, tí nìn bí circir. ¹⁰ Ama ti yaa bí yii taa ηá ikpatee, mimmee ti yī Unimbóti unyimōndaan dee. An dākà yii unyooobundi kaa bí ti-pòbilingin.

2 M-biyaamu, m ηmā-ni tin bí nee an nín dàá ηá pu ní taa ηá ikpatee. Ama ubo yaa jéeti ikpitinee, ti cáá un mōtī ti-puee ti-Baa Unimbóti cee, ún di sá Yeesu Kriisitoo ibaamōndaan. ² U dū u-ba ki ηá saraa ti-kpitii pu, ama an kaa sá timbi kpitii ηmaniηma pu, an sá ki kpáan binib kòkwooooo kpitii pu ní.

³ Ti yaa kpáafi Unimbóti marabee, niinee ní ti béeti yii ti nyi-u. ⁴ Un yaa bí yii: “M nyi Unimbóti,” ama ní kaa ηúb u-marabee, sá unyimōndaan, ibaamōn kaa bí udaan ni. ⁵ Ama sii un di yaa kpáafi Unimbóti botee, mimmee sii di néen Unimbóti tiηman. An pu ní a béeti yii a bí Unimbótin. ⁶ Sii un di yaa li yii a bí Unimbótimee, a máah kí nìn còom kii Yeesu u-ba nín nìn còom puee.

⁷ M-nabineeηkaamu, an kaa sá marapoon ubo ní m giti bī ηmā-ni, an sá marakpiki un ni nìn péenyi doooo ηkilkaaminee. An marakpikiee di sá Unimbóti boti tin ni nìn péēgbilee. ⁸ Nì mìn kòkòee, u sá marapoon ní m bī ηmā-ni. Ibaamōn in bí mara un nyánni Yeesunee bí ni mun ni, kun puee dibombondi bī jīti ní ηwalfimōnti dómīn ki ηmīnti ti-pu.

⁹ Sii un di yaa bí yii a còom ηwalfin ní ki gbintii ná a-nabikee, a dáá gbintii bí dibombōndin. ¹⁰ Ama

sii un di yaa néen a-nabikee còom ηwalfin dee, a kpá kí yānti ubo n líti. ¹¹ Sii un di yaa ná a-nabikee, mimmee a bí dibombōndin ki còom, kaa nyi laakin pú a cée, kun puee dibombōndi yānti a job.

¹² M-biyaamu, m ηmā-ni tin bí nee kun puee Yeesu yindi pu ní ni ká ni-kpitii pōtam. ¹³ Bibaatiibi, m ηmā-ni tin bí nee kun puee ni nyi ti-Dindaan un nìn péēbí doooo ηkilkaaminee. Binaacimpombi, m ηmā-ni tin bí nee kun puee ni ján ki jín nì Sitaan.

¹⁴ Mbiyaamu, m ηmān-ni tin bí nee kun puee ni nyi ti-Baa Unimbóti. Bibaatiibi, m ηmān-ni tin bí nee kun puee ni nyi ti-Dindaan un nìn bí doooo ηkilkaaminee. Binaacimpombi, m ηmān-ni tin bí nee kun puee Unimbóti boti bí ni-ni, ni pōō ki ηún ki ján ki jín nì Sitaan.

¹⁵ Nì taa nín néen duulnya nì tin u cááyee. Sii un di yaa néen duulnyee, aa ηūn kí nìn néen Unimbóti. ¹⁶ Kun puee tin kòkò bí duulnyan, ki sá a-bimbikpitim nín là miηyee, nì nnimitaataam, nì á nìn néen timōn ki dākà tigaajatee, tíh kòkòee kaa nyēen ti-Baa Unimbóti cee, an nyēen duulnyan ní. ¹⁷ Nì duulnya nì u-nimitaataam kòkò jīti, ama un di yaa ηáan min ní Unimbóti lèe, udaan dàá dāā nìn bí ní jaanjaan.

¹⁸ M-biyaamu, ηyuntijoolkaa sèe. Kii ni nín gbil yii Kriisitoo nannanliu dōonee, kōηkōnee Kriisitoo nannanliibi tikpil pūti kpáāā bāan; mìn pu ní ti bēe yii ηyuntijoolkaa sèe nee. ¹⁹ Ti-kansikin ní binnannanliibi gbanti nyán, ama baa nìn sá ti-yab, kun puee bi yaa bàà nìn sá ti-yabee, ti-kòkò bàà bīmaan mbaantiim ní. An nín ηá pu nee di dākà tiηan yii ti nì bin nìn bēe bi-kòkò kaa nìn sá ti-yab.

²⁰ Ama nimbee, ti-Dindaan circirdaan sīti ni-pu Circir Fām, an di yì-tì ní ni-kòkò nyi ibaamōn.

²¹ Mìn puee, m yaa ηmān-ni tin bí neeyee, kaa sá yii naa nyi ibaamōn, ni nyi-i, ki bēe yii ibaamōn poonee baa kānti nnyimōn bàà ηubo.

²² ηma di sá unyimōndaan an yaa kaa sá un néen yii Yeesu kaa sá Kriisitooyee? Udaan di sá Kriisitoo nannanliu kaa là Ubaati, kaa là u-Jipoon mun.

²³ Un di yaa kaa là Unimbóti Jipoon Yeesuee, kaa fōō u-Baa mun dee, ama un di yaa li binib nimiin yii Yeesu sá Ubaati Jipōonee fōō Ubaati u-ba mun dee.

²⁴ Mìn puee, tin tin ní ni nìn péēgbil doooo ηkilkaaminee, ní kpāafimaan-ti ni-pòbilingin. Sii un yaa kpáafi tin ní a péēgbil doooo ηkilkaaminee, mimmee sii ηá ubaanti nì ti-Baa Unimbóti nì u-Jipoon dee. ²⁵ Dipoondi din Yeesu pōon-tee di sá dimañfal din kaa cáá dikuntilee.

²⁶ M ηmān tin bí nee kí sòon nì ni bin là kí ηmātiñ-nee pu. ²⁷ Ama nimbee, Yeesu sīti ni-pu u-

Fām. An puee, an kaa ti bàlfi ubo n dākà-ni. Kun puee u-Fāmee di dākà-ni tikokò, ní tin ní u dākèe sá ibaamɔn, nnyimɔn kpá poon. Mìn puee, ní kpāafimaan u-Fām nín dākà-ni puee, ni nì Yeesu n nín sá ubaanti.

²⁸ M-biyaamu, ní nín bí Yeesu cee, an nín dàá nà pu nyunti n̄un u yaa láá páaànéé tí dàá nín cáá kunyannyaau kí yúl u-nimiin kí taa nín cáá icoo daliŋkin u dàá baànee. ²⁹ Mìn puee, ni yaa nyí yii u sá deedeedaanee, béémaan yii un sá kamaa yaa nóó deedeeyee, Unimbóti di fātii màl udaan mpɔm.

3 Ní kpèemaan ti-Baa Unimbóti nín cáá ti-pu dineeŋkpaandi diŋyee! Di sá yii u yî-ti u-biyaamu. Mìn ní tiŋman ti lafun sá u-biyaamu. Kun pu duulnya kaa nyí-tee di sá waa bée ti-Dindaan. ² M-nabineeŋkaamu, kí yòon dín kí nín cée, ti kpánti Unimbóti biyaamu. Ti nín dàá dàá nín bí miŋyee kaa láá nyán mpaampiin pu, ama ti nyí yii nyunti n̄un ti-Dindaan yaa láá páaànéé ti dàá nín bí kii u nín bí puee ní, kun puee ti dàá dàá ká-u min ní u baasii bée. ³ Sii un di yaa cáá dimákal gbanti Yeesunee bónti a-pobil circir, kii a-Dindaan u-ba nín bí pu circiree.

⁴ Un yaa nà ikpatee yînti marab dee, kun puee ikpiti di sá marab yîntitam. ⁵ Ni nyí yii Kriisitoo dómiñ kí lēēbinib kpitii ní, ní ùn u-ba kaa cáá ikpiti. ⁶ Sii un nì Kriisitoo yaa nà ubaantee kaa ti nàaŋ ikpiti, ama sii un di yaa nàaŋ ikpatee kaa ká-uaaa kaa nyí-u mun.

⁷ M-biyaamu, ní taa yànti ubo n̄ ñmàtiñ-ni ní wāŋki; un yaa nàaŋ min bí deedeeyee sá deedeedaan, kii ti-Dindaan u-ba nín bí deede puee, ⁸ ama un yaa nàaŋ ikpatee sá Sitaan yɔu, kun puee Sitaan péésá ikpitidaan ní, doooo ŋkilkaamin. An pu ní Unimbóti Jipɔɔn dómiñ kí kpiti Sitaan tuuŋŋi.

⁹ Sii un Unimbóti yaa fātii màl mpɔmee kaq̄ ti nàaŋ ikpiti, kun puee a nàaŋ nì a-Baa un màl-see, aa n̄un kí nín nàaŋ ikpiti, kun puee Unimbóti di fātii màl-si mpɔm. ¹⁰ Kun gant̄i Unimbóti biyaamu nì Sitaan yomuee di sá, sii un yaa kaa nóó deedeeyee nì sii un yaa kaa là a-nabikee kaa sá Unimbóti yɔu.

¹¹ Dinyɔɔbundi din ni nín gbil̄ doooo ŋkilkaaminee tükü-ti yii tí nín nēeñ tɔb, ¹² kí taa nín bí kii Kayeen nín nín bí puee. Ùn nín sá Sitaan niliu ní, ní ki kũ u-naal. Ba pu ní u nín kũ u-naal mìn? Kun pu u nín kũ-uee di sá Kayeen tuuŋŋi sá akpiti, ní u-naal tuuŋŋi bí deede.

¹³ Nnabiyaamu, duulnya yaa ná-ni, an taa bàkat̄iñ-ni. ¹⁴ Ti nyí yii ti nyán ŋkúmin kí pótòti dimaŋfalin kun puee ti nēeñ ti-nabiyaamu; un yaa kaa nēeñ u-nabikee dáá gbint̄ii bí ŋkúmin. ¹⁵ Un yaa ná u-nabikee sá unikpol ní, ni nyí yii unikpol báa ubo kaa cáá dimaŋfal din kaa cáá dikuntilee u-ni. ¹⁶ Kun di yî-ti ti bée dineendi nín sá kunyee di sá Yeesu nín dū u-maŋfal kí t̄i ti-puee. Mìn mun mbaantiim ní ti mun máaŋ kí dū ti-maŋfal kí t̄i ti-nabiyaamu pu. ¹⁷ Ubo yaa sá ugaaja, ní ki ká u-nabiki bí falaan, ní u ŋmí, kaa t̄i-u tibe, mimmee ba di dākà yii Unimbóti neendi bí udaan ni? ¹⁸ M-biyaamu, tí taa nín li nì ti-nyɔmmun fam yii ti nēeñ

tɔb, ama tí yànti ti-tuuŋŋi n̄ dākà ibaamɔn yii ti lafun cáá dineendi.

¹⁹ Mìn ní ti dùú bée yii ti sá ibaamɔn nib, ní ki kánti dipɔɔsɔŋkil Unimbóti nimiin. ²⁰ Báa ti-pobilin yaa máfi yii ti sá binikpitibee, Unimbóti jitiñ ti-pobilin kí nyí tikokò mun. ²¹ M-nabineeŋkaamu, sii un pobil yaa kaa tí máfi yii a nà tibe, mimmee a cáá dimákal Unimbóti nimiin dee, ²² báa tin sá kamaa ní a yaa mēē-uee u dàá t̄i-si kudoŋu, kun puee a kpáafi u-marab kí nàaŋ min fáati-uee. ²³ Mara un u t̄i-tee di sá tí f̄ɔɔ u-Jipɔɔn Yeesu Kriisitoo kí kii, kí nín nēeñ tɔb, kii Yeesu u-ba nín bí yii tí nín nēeñ tɔb puee. ²⁴ Sii un di yaa kpáafi u-marab gbantee bí Unimbóti cee, Unimbóti mun bí a-cee. Kun pu ní a nyí yii u bí a-ceeyee di sá u-Fām min u t̄i-see pu.

4 M-nabineeŋkaamu, ní taa nín máká bin kòkò bí yii Unimbóti Fām di yànti bi sòonee pu, ama ní cɔŋki kí dáaŋ kí kpèe yii an sá Unimbóti Fāmaaan arasini ubo di yànti bi sòon ní. Kun puee bin mónti yii bi sá Unimbóti bɔnaatiliibee gbóoti duulnyan tikpil. ² Kun di dàá yànti ní bée un Unimbóti Fām kpòotēe di sá un di yaa li nì ibaamɔn yii Yeesu Kriisitoo kpánti unil kí dómiñ duulnyanee, mimmee Unimbóti Fām di yànti udaan sòon. ³ Un yaa yî ki bí yii Yeesu kaa kpánti unil kí dómiñ duulnyanee, an kaa sá Unimbóti Fām di yànti udaan sòon, an sá Kriisitoo nannanliu fām. Ni nín péē gbil̄ yii unannanli gbanti dáa dáaŋ, ama u p̄t̄i kpáaá báaŋ kí bí duulnyan.

⁴ M-biyaamu, nimbi sá Unimbóti yab ní, an pu ní ni ján kí jín bin mónti yii bi sá Unimbóti bɔnaatiliibee. Kun puee Unimbóti Fām min bí ni-nee p̄ɔɔ kí jitiñ Sitaan un bí duulnyanee. ⁵ Binyimɔndambi gbanti, bíh sá duulnya yab ní. Bi sòon tin duulnya nyée ní, mìn pu ní an m̄on duulnya yab pilf̄iñ-bi. ⁶ Ama timbi sá Unimbóti yab ní. Un yaa nyí Unimbótee di pilf̄iñ-ti, un kaa là kí pilf̄iñ-tee kaa sá Unimbóti yɔu. An di yî-ti ní ti n̄un kí gant̄i Unimbóti Fām min sá ibaamɔnee nì Sitaan yam min móntée.

⁷ M-nabineeŋkaamu, tí nín nēeñ tɔb, kun puee dineendi nyēeñ Unimbóti cee ní. Mimmee, sii un yaa cáá dineende di sá un Unimbóti fātii màl mpɔmee, kí nyí Unimbóti mun. ⁸ Sii un yaa kaa cáá dineende kaa nyí Unimbóti, kun puee Unimbóti di sá dineendi. ⁹ Kun yànti ti ká dineendi din u cáá ti-puee di sá u dū u-Jipɔmbaabil kí túnni duulnyan, tí ŋmā kí ká dimaŋfal u-pu. ¹⁰ Kaa sá timbi di péé ki nēeñ Unimbóti, an sá Unimbóti di péé ki nēeñ timbi, ní ki dū u-Jipɔɔn kí túnni ú kpú tí ká ti-kpitii p̄tam, mìn di dākà dineendi.

¹¹ M-nabineeŋkaamu, Unimbóti yaa nēeñ-ti mìn bulfee, ti mun máaŋ kí nín nēeñ tɔb. ¹² Ubo kaa pééká Unimbóti dalba, ama ti yaa nēeñ tɔbee, Unimbóti bí ti-ni, ní u-neende bí ti-ni tiŋman.

¹³ Kun di yî-ti ti bée yii ti bí Unimbóti, ú mun bí ti-nee, di sá u-Fām min u t̄i-tee pu, ¹⁴ ní ti ká ki bée, kí k̄in ki tükü binib yii ti-Baa Unimbóti dū u-Jipɔɔn kí túnni ú dáaŋ kí nín sá duulnya Fiiliu.

¹⁵ Sii un di yaa li nì ibaamɔn yii Yeesu sá Unimbóti Jipɔɔnee, Unimbóti bí a-ni ní si mun bí Unimbóti.

¹⁶ Timbi bée dineendi din Unimbóti cáá ti-puee ní

ki fɔ̃ɔ-dì ki kíí.

Di sá yíi Unimbɔti di sá dineendi; un yaa cáá dineendee, udaan bí Unimbɔtin, ní Unimbɔti mun bí udaan ní. ¹⁷ Kun di dàkà yíi a néén-u tiŋmanee di sá, daliŋkin Yeesu dàá dāá sòòn binib botee, sii dāa cáá dimákal u-nimiin ní, kun puee a-bimbim min a bí duulnya nee nee nì u-yam nááñ. ¹⁸ Sii un cáá dineendee kaa fàŋkí, kun puee dineembaamondi jì tifaandi ní. Ditafadaaldi di cāabìñ tifaandi, mìn puee, sii un cáá tifaandi a-nee kaa cáá dineembaamondi dee. ¹⁹ Kun pu timbi néénuee di sá ùn di péé timbi dineendi. ²⁰ Ubo yaa bí yíi: u néén Unimbɔti, ní ki yaa ná u-nabikee, udaan sá unyimɔndaan. A yaa kaa néén a-nabiki kin a wālee, a dàá ñá mana ní kí nīn néén Unimbɔti un saa wālee? ²¹ Mara un Yeesu tī-tee sèè yíi, sii un yaa néén Unimbotee máań kí nīn néén a-nabiki mun.

5 Un sá kamaa yaa fɔ̃ɔ ki kíí yíi Yeesu sá Kriisitooyee Unimbɔti di fātii màl udaan mpom. Un di yaa tí néén Ubaatee néén u-biyaamu mun ní. ² Mìn ní ti béetí yíi ti néén Unimbɔti biyaamuee di sá ti yaa néén Unimbɔti ki kpáafí u-marabee. ³ Tí nīn néén Unimbotee taapu di sá yíi tí nīn kpáafí u-marab. U-marab gbanti mun kaa pōɔ, ⁴ kun puee un sá kamaa ní Unimbɔti fātii màl mpomee ñūn kí já kí jīn duulnya. Kun pu ní a ñūn kí já kí jī duulnyee di sá fookii un a cáá Yeesu puee. ⁵ Ñma di ñūn kí já kí jī duulnya an yaa kaa sá sii un yaa fɔ̃ɔ ki kíí yíi Yeesu sá Unimbɔti Jipɔonee?

⁶ An sá ùn Yeesu Kriisitoo di dómín duulnyan nīnnyim nī fatiku. An kaa sá nīnnyim ñmaniŋma, ama an sá nīnnyim nī fatiku ní. Ní Unimbɔti Fām mun lèekí seera yíi an sá mìn, kun puee mi sá mbaamɔn ní. ⁷ Biseeraleeliibi sá bita ní: ⁸ Ñfām, nnyim nī fatiku; ní bītaatilee kpáfi ki lèekí seerabaanti. ⁹ Ti yaa fòol binib seerau ki kííki, an

máań tí fɔ̃ɔ Unimbɔti seerau kí kíí, kun puee Unimbɔti seerau pōɔ ki jítiñ unil yau. ¹⁰ Un yaa fɔ̃ɔ Unimbɔti Jipɔon ki kííyee cáá seera gbanti u-pɔ-bilin. Un yaa kaa fɔ̃ɔ seera un Unimbɔti lēē u-Jipɔon puee ki kííyee, udaan kaa fɔ̃ɔ Unimbɔti ki kíí ki yī-u unyimɔndaan. ¹¹ Unimbɔti nīn lī puee sèè yíi, u tī-ti dimaŋfal din kaa cáá dikuntilee. Dimaŋfal gbanti bí u-Jipɔon cee ní. ¹² Un yaa fɔ̃ɔ u-Jipɔonee cáá dimaŋfal, un yaa kaa fɔ̃ɔ u-Jipɔonee kaa cáá dimaŋfal.

¹³ Nimbi bin fɔ̃ɔ Unimbɔti Jipɔon ki kííyee m ñmāñ-ni tin bí nee ní béé yíi ní cáá dimaŋfal din kaa cáá dikuntilee. ¹⁴ Ti cáá dipɔbil kí cù u-cee, di sá yíi ti yaa mēē-u tiba ní an yaa sá mìn ní u lēē, u dàá pīlfiñ-ti. ¹⁵ Mìn puee, ti yaa nyí yíi u pīlfiñ-tee, tin kòkòwoooo ti yaa mēē-uee, tí béé yíi ti fɔ̃ɔ kudoŋu.

¹⁶ Ubo yaa ká u-nabiki bī ñáań ikpiti in kaa cān-u ñkúminee, udaan ñ mēē, Unimbɔti dàá tī u-nabiki gbanti dimaŋfal. Bin pu m sòonee di sá bin ñáań ikpiti in kaa cān-bi ñkúminee; kun puee ikpiti iba cān unil ñkúmin, kaa sá un ñá ikpiti gbantee pu ní m bí yíi ní mēē. ¹⁷ Tin kòkò kaa bí deedeeyee sá ikpiti ní, ama ní ikpiti iba bí kaa cāabìñ ñkúm.

¹⁸ Ti nyí yíi un sá kamaa Unimbɔti fātii màl mpomee kaa ñáań ikpiti, kun puee Unimbɔti Jipɔon móti u-pu, Sitaan kaa ñūn kí ñá-u tiba.

¹⁹ Ti nyí yíi ti sá Unimbɔti yab, ní Sitaan tókó duulnya kòkò pu.

²⁰ Ti tí nyí yíi Unimbɔti Jipɔon dómín ki tī-ti iciin tí ñmā kí béé ibaamɔn Nimbɔtiu, ní timbi nī Unimbɔti ibaamɔndaanee nī Yeesu Kriisitoo u-Jipɔon mun ñá ubaanti. Ùn di sá Unimbɔti ibaamɔn, ki sá dimaŋfal din kaa cáá dikuntilee.

²¹ M-biyaamu, ní nīn nyí nī ni-ba kí taa nóó duulnya nimbɔtii.

JAAN 2

1 An sá man ukpil di jáám sii ti-na un Unimboti lútèè nì a-biyaamu. Ibaamɔn, m nées̄n ni-kɔkɔ. An kaa sá man baba di nées̄n-ni, an sá ki kpáàn bin kɔkɔ béè ibaamɔnee, ² kun puee ibaamɔn bí ti-ni ki dàá n̄n péēbí kí n̄n cá jaanjaan.

³ Ti-Baa Unimboti nì Yeesu Kriisitoo, Ubaati Jipɔɔn n̄ n̄á-ti tiɲan, kí s̄o ti-saai, kí t̄i-ti n̄gbansɔn̄fi, tí n̄n cáá ibaamɔn kí n̄n nées̄n tɔb.

⁴ An m̄ɔk̄iñ-mi tikpil m n̄n ká a-biyaamu mubɔ n̄s̄ɔ ibaamɔnee, kii ti-Baa Unimboti n̄n t̄i-ti mara uɲyee. ⁵ Kɔn̄kɔnnee, ti-na, m gbàám-si, tí n̄n nées̄mmaan tɔb. Dinyɔɔbundi gbanti kaa sá mara-ɔɔn, an sá mara un ti n̄n péēf̄ɔ̄ doooo n̄kilkaaminee ní. ⁶ Dineendi taapu di sá tí n̄s̄ɔ Unimboti marab. Kii ni n̄n gb̄l̄ doooo n̄kilkaamin puee, mara gbanti di sá tí n̄n cáá dineendi.

⁷ Kun puee biɲmatinliibi gbóotì duulnyan ki ȳi, kaa f̄ɔ̄ ki kí ȳi Yeesu Kriisitoo kpántì unil ki

dómiñ duulnyan. Un nées̄ mimmee di sá uɲmatinli ki sá Kriisitoo nannanliu. ⁸ M̄iñ puee, ní n̄n nyí n̄n ni-ba kí taa fá ti-tuun̄ɲi paatii, an n̄n dàá n̄á pu ní dàá n̄m̄á kí f̄ɔ̄ ni-paatii kɔkɔee.

⁹ Un di yaa lákatì, kaa là kí n̄n n̄júb Kriisitoo bɔ-tee, kaa nyí Unimboti; ama un yaa n̄júb tiboti gbantee ún di nyí ti-Baa Unimboti n̄n u-Jipɔɔn.

¹⁰ M̄iñ puee, un yaa dómiñ kaa cáán-ni tiboti gbantee, ní taa f̄ɔ̄-u ni-dumpu kí taa j̄ám-u gba,

¹¹ kun puee, un yaa jáám-uee mun n̄m̄al̄ atuɲkpiti n̄in udaan n̄áánee ni dee.

¹² Tiboti tikpil bàà bí m̄ s̄oñ n̄n ni, ama maa là kí d̄úú n̄m̄a takalda poon, kun puee m là kí d̄áñ n̄i-cee niin kí s̄oñ n̄n ní, án m̄òt̄i m̄ɔk̄iñ man n̄n ni.

¹³ A-nabiki unimpu un Unimboti lútèè biyaamu mun jáám-si.

JAAN 3

1 An sá man ukpil di ñmà takalda nee kí jãàm m-nabineenkaaki Gaayusi, un m nées nì ibaamonee.

² M-nabineenkaaki, m mée yii tikoko ñ còom-si tiñan á nín cáá ñgbampon kii a-nimbotinootam nín cáá ñfām puee. ³ An móokìñ-mi tikpil nnabiyaamu nín bāañ ki tükū-mi a nín ñúb ibaamón an píkí puee kii a nín péécòom ibaamón poon puee. ⁴ Tiba kaa ti bí ki mōñ-mi kí jītīn m yaa gbil yii m-biyaa-mu bí ki còom ibaamón saññu poonee an nín móokìñ-mi miñyee.

⁵ - ⁶ Kinabineenkaai, a nín ñáañ atummonti ñin ki tì nnabiyaamu ki kpáañ bin sá-si binicambee gbee, bi bāanee, bi máafi a-neendi gbanti pu Kriisitoo nikitil kòko nimiin. Mimmee, m mée-si, á tū-tuñ-bi bi-saññu gbanti poon min dàá fáatīn Unimbotee, ⁷ kun puee Yeesu tundi pu ní bi còom nisan, kaa fōñ tiba bin kaa nyí Unimbotee cee. ⁸ An puee, bi yaa bāañ ti-ceeyee, ti máañ kí tūtuñ binib gbanti. Mimmee, ti mun kútì bi-pu ki cáá ibaamón tundi ki can nyokopu dee.

⁹ M nìn ñmāñ takalda ki tī Kriisitoo nikitil ki

sòon nì bi kibogin, ama Diyootreefi là kí nín sá bi-kpiliu ní kaa là kí pīlfi tin man sòonee. ¹⁰ U gífi in-yimón nì tibokpitiil ki tūntí ti-pu. Mìn kòko kaa yá ki kó-u, kun puee u yíití kaa fòol nnabiyaamu mun jītí u-ceeyee mun, ní bin yaa bàà là kí fōñ-bee, u piintí-bi nisan ki là kí nyāntí-bi Kriisitoo nikitil kansikin. Mìn puee, m yaa láā bāanee, m dàá dāá kàañ tin kòkwooooo u ñáanee binib nimiin.

¹¹ M-nabineenkaaki, á taa nín ñeèn nì binib bin ñáañ tikpitilee, ama nín ñeèn nì bin ñáañ tiñanee. Un ñáañ tiñanee di sá Unimboti niliu, un ñáañ tikpitilee kaa nyí Unimboti. ¹² Ama Deemeetriyusi ní bāā ñma pàkà, ní ibaamón boti tin tin u bí ki sòonee mun pàkà-u, ní ti mun pàkà-u; sii a-ba nyí yii tin ti yaa lēe sá ibaamón ní.

¹³ M bàà cáá tiboti tikpil kí sòon nì si, ama maa là kí dū ntakaldanmamoon kí ñmà. ¹⁴ Kun puee m là kí dāāñ a-cee iwiin ili nee poon, niin ní ti dāa ñūñ kí kàl kí sòon tikoko.

¹⁵ Unimboti ñ tī-si ñgbansoñfi.

A-boobi jáam-si. Á jãam ti-boobi kòko kí tī-mi.

JUUDI

1 Man Juudi, Jaaki naal un sá Yeesu Kriisitoo tontɔnliuee di ɣmàñ takalda nee ki t̄i nimbi bin ti-Baa Unimbɔti yíñ ki néeñ-ni ki dū-ni ki kpáafi ki yóòh Yeesu Kriisitooyee.

² Unimbɔti ń n̄n sūn ni-saai baabadal, kí n̄n t̄i-ni ɣgbansɔŋfi tiŋan, kí n̄n néeñ-ni tikpil.

³ M-nabineeŋkaamu, m n̄n baasii mò kí ɣmàñ-ni difiil din ti-kòkò ká nee ɔti, m dāa lafun kpēēyee, an pēē sá yii m ɣmàñ-ni kí t̄iñ-ni kunyannyaau ní ɣmā kí n̄n jáa ibaamɔn in Unimbɔti dūu t̄i u-yab iaa bí kí kpántee pu. ⁴ Di sá yii binib biba bin kaa tó Unimbotee ɣá soooo ki kóon ni-kansikin ki kpánti tiŋan tin Unimbɔti ɣá-tee ɔti, ki ɣáań min kaa kítèe, ki ȳi, kaa là Yeesu Kriisitoo un baba sá ti-kpiliu ki sá ti-Dindaanee. Ama dooooyee ní ditafadaaldi din dō ki cí bidambee péēɣmàñ Unimbɔti takaldaun.

⁵ M nyí yii ni péēnyí tibɔti nee ki yóòh dooooyee, ama m là kí gítí téetí-ni ti-pu. Kee ni nyí ti-Dindaan n̄n n̄n f̄i Israyeel yab ki nyánti Eejipitee, boonee u f̄atii kúnti bin kaa là kí f̄ōó kí kíyeyyaa!

⁶ Téetímaan yii itūun in kaa n̄n là kí n̄n bí mpaan ɣun pu Unimbɔti yóòh-iee ama ki dūu fá ki p̄ɔti i-laŋkee, Unimbɔti bóob-i ni ikusaka kí n̄n cá jaanjaan, ní ki dū-i ki tó dibombɔŋkpaandin í n̄n k̄a ni-in ki cí ibosooŋkpaan dal, ⁷ kí téetímaan ntimu mun bi ȳi Soodom ni Goomɔor ni ntimbilimu mun n̄n bí ki p̄il̄n-muee ɔti. Bí mun n̄n tí ɣáań kii itūunee n̄n n̄n ɣá puee ní, ki mun n̄n dū bi-ba ki t̄i dijokontundi n̄n atun̄kpiti ɣin unil kaa máań kí ɣée. An puee ní Unimbɔti n̄n yānti ɣɣmi ɣun kaa kúyee dómiń ki wūñ-bi, ki dáal bi-tafal, an n̄n sá kudaan̄ɣu kí dūú dākà báa ɣma.

⁸ Binib bin kóon ni-kansikinee m̄n ní bí mun tí ɣáań ki bí yii bi wāl, ní an c̄anti bi cáa bi-ba ki k̄ontí tijokondin, ní ki kp̄èe Unimbɔti p̄ɔŋɣu fam, ki sí itūun tinyooldambi bin bí yilpuee. ⁹ Ama, ɣyun-ti ɣun itūun kpiliu un bi ȳi Mikayeelee n̄n Sitaan n̄n b̄i jáa ki kpákà Mooisi wunti puee, ntūunee kaa n̄n kpáaā dākafi kí s̄i Sitaan gba, see ɣu n̄n péēt̄ukū-u yii: “Ti-Dindaan di dāá dáal a-tafalee.”

¹⁰ Ama ní b̄iñ s̄i tin baa nyée, ní tin bi nyí kii kumoun peeli nyítamee di kúnti-bi. ¹¹ Mbusu dō ki cí-bi, kun puee bi táa Kayeen san̄ɣu, ní ki dū bi-ba ki t̄i isan̄kpiti ki k̄antí animil kii Balaam n̄n n̄n ɣá puee, ki kúu kii K̄oree yab n̄n n̄n ȳi kaa tó Unim-

ɔti ki kp̄i puee. ¹² Ni n̄n bi yaa kpáfi ki j̄iñ kun-abitiiu jikaatee, bi-bimbim b̄iil-ni ní, bi j̄iñ tikpil, an kaa cáa-bi icoo, ki sūn bi-ba pu ɣma. Bi bí kii atagban ɣin kubuɣu cáa ȳiñ, ntaanyim kpá poonee, ní ki bí kii isufi in kaa péēl̄oñ kpataaayee, ki kp̄i an kòkò pu, ki kp̄ikit̄i. ¹³ Bi bí kii tiŋku n̄n wòon pu ki yíkí tinyiŋgban ki p̄ukufi puee, ní ki nyāntiñ bi-tuun̄ɣi ɣin cáa icooyee; ki tí bí kii iŋ-malbijaa in nyēeki p̄untēe. Unimbɔti yóòh-bi mpaan ɣun sá dibombɔŋkpaŋkpaandee, n̄n ní bi dáa n̄n bí baabadal. ¹⁴ B̄iñ pu ní Een̄oki un sá Adam naantit̄ont̄ok̄ol ululuútee n̄n sòon dooooyee ki yóòh, yii: “Ní p̄il̄fi, ti-Dindaan d̄oñ n̄n u-circir t̄uuni kutukub kutukub, ¹⁵ kí sòon báa ɣma ɔti, ní kí kp̄ò bin kòkò kaa tó-uee ɔti, bi-tun̄kpitiŋ ɣin bi ɣáańee kòkò n̄n bi n̄n ȳi Unimbɔti kaa f̄ōó-uee, n̄n bi n̄n kaa tó-u ki sòon-u tibofan tiŋyee kòkò pu.”

¹⁶ Binib gbantee, baabadalee, an kaa péēm̄on b̄iñ ɣma ní, ní bi yáliŋkí ní ki ɣáań tikpiti tin fáati-bee, ní ki sòon tilambibɔti, ki cáa nyoomalmal ki ɣm̄at̄in binib ki j̄iñ bi-pu.

¹⁷ Ama m-nabineeŋkaamu, nimbi ń téetí ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo kpambaliŋ n̄n n̄n sòon-ni tibɔti tin ki s̄iñ dooooyee pu. ¹⁸ Bi n̄n t̄ukū-ni yii, iwinjoolkaayee, binib dáa dáa n̄n b̄eel-ni, ní ki ɣáań tikpiti tin fáati-bee. ¹⁹ B̄iñ di c̄abiñ digantil binib kansikin, bi n̄n là miŋyee di kp̄od̄ti-bi, an kaa sá Unimbɔti F̄am. ²⁰ Ama nimbee, m-nabineeŋkaamu, n̄n m̄ot̄i cámaan nyok̄ɔpu ni-fookiiu un bí circiree poon, ni-wimmeem ń n̄n cáa Unimbɔti F̄am p̄ɔŋɣu, ²¹ ní n̄n péēgb̄inti ki bí Unimbɔti un néeñ-nee ɣaan, kí n̄n cí ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo usaas̄olee ń dāá t̄i-ti mman̄fafok̄on ɣun kaa cáa dikuntilee. ²² S̄omaan bin dākafi ki ɣukuf̄ee saai, ²³ kí dáaliñ-bi kí nyāntiñ ɣɣmi poon kí f̄i-bi. Ní s̄o bin kíñee mun saai, kí n̄n nȳiñ ni-ba bí taa dū bi-kpitií kí t̄int̄i-ni. An puee, ni-ɣalii ń taa gbēēbi-bokutiŋ ɣin bi péēki ɣáań bi-jokontuun̄yee kp̄an̄kpan.

²⁴ Tí nyōŋk̄i Unimbɔti un di ɣūñ kí ɣúb-ni ní taa lítée, ki ɣūñ kí cáa-ni kí c̄un̄ni u-cee tinyoolin n̄n dip̄ɔp̄indi, bí taa ká ni-pu tibee. ²⁵ Tí nyōŋk̄i Unimbɔt̄ibaanti un di ti-Dindaan Yeesu Kriisitoo pu ki f̄i-tee, ún di ȳi tinyool, tikpiti, m̄p̄on, n̄n ɣɣmam doooo ɣkilkaamin n̄n k̄ɔŋk̄on̄nee kí n̄n péēcā cá jaanjaan! Ameen.

DILEEDAKAL

1 Yeesu Kriisitoo nín lēētiboti tin ki dākā Jaanyee sée. Unimboti di bí yii ú lēētín bí ki daá ḡá kəŋkəneeyee kí dākā u-təntənlíibi, ní Kriisitoo túnni u-túuŋŋu dómíin ki tükú u-təntənlíu Jaan tiboti tin u lēeki dākā-uee kəko taapu. **2** Jaan di ḡmān Unimboti nín sòon puee nì ibaamən in Yeesu Kriisitoo lēeki dākā-uee, nì tin kəko u kée. **3** Unimboti n̄ yànti án n̄n mōn un di kàan tiboti tin Unimboti t̄iin an k̄a takalda nee poonee, kí n̄n mōn un di p̄lfi-ti ki ḡáan ti n̄n l̄i puee. Kun puee an n̄n l̄i yii tin kəko daá daá j̄tée, ḡyunti tóobiin án ḡá m̄in.

4 - 5 An sá man Jaan di ḡmān takalda nee ki t̄i Kriisitoo nikitij aluli ḡin bí Asii tiŋkinee. Unimboti un bí, ki n̄n péebi doooyee ki daá daá daánee n̄ ḡá-ni tiŋan kí t̄i-ni ḡgbansəŋfi n̄ ḡfām miluli min bí u-beejal nimiinee, n̄ Yeesu Kriisitoo un sòon ibaamən, ki sá Ujipəŋkpil, ki sá upeepeekaa un Unimboti fikiti ditaŋkpiilinee, ki sá duulnya botiibi kpiliuee pu.

Ūn di n̄eēn-ti ní ki nyánti u-fatikuu ki kp̄i ki f̄i-ti ti-kpitii poon. **6** Ūn di kóon-ti ki kp̄afi u-beelin ní ki d̄u-ti ki ḡá u-Baa Unimboti saraḡaliibi, ūn Yeesu Kriisitoo di ȳi tinyool n̄ m̄pən kí n̄n péécáa cá jaanjaan! Ameen.

7 Kp̄eēmaan, u daá daá daān atagban mānti ki tú-u, báa ḡma daá daá ká-u, ki kp̄aān bin n̄n s̄ā ki c̄il u-takakalee, m̄in ní duulnya timbuŋŋi kəko daá s̄o kí ȳaliŋk̄i u-dāantam ḡbanti pu. Tiŋman an daá ḡá m̄in! Ameen.

8 Ti-Dindaan Unimboti ipən kəko daan, un bí, ki n̄n péebi doooyee ki daá daánee bí yii: “Man di sá Alfa n̄ Oomeega, upeepeekaa n̄ ujoorkaa.”

9 An sá man Jaan ni-nabiki, ni n̄n un kp̄afi ki j̄in Yeesu pu falaa n̄ kimotii u-beel puee. M̄ n̄n bí Patimoosi tiŋki kin diməol mānti ki túee ni ní. Kun pu bi n̄n cáa-mi niinee di sá m̄ sòon Unimboti boti ki lēeki Yeesu pu seera. **10** An n̄n sá Kəosil dal, ní Unimboti Fām dómíin m-ni, niinee ní m̄ ḡb̄l m-boon nneen ḡuḡo sòon ki p̄ōō kp̄əŋkpam kii dikan-tánde, **11** yii: “Á ḡmà tin a wāl nee kí ḡá takaldan kí t̄i Kriisitoo nikitij aluli ḡin yij̄ŋi m̄ daá ȳiín nee: Efeesi nikitil, Simiirna nikitil, Peergaam nikitil, Tiyatiir nikitil, Saardi nikitil, Filadeelfi nikitil n̄ Lawoodisee nikitil.”

12 M̄ f̄ati kí kp̄eē yii ḡma di sòon m-boonee, m̄ kp̄eēyee ki ká tiwan tin pu bi t̄okontí fitilabee biluli yú ki sá sindaariya. **13** Ní m̄ ká ubo náan n̄ kinibiki ki yú tiwan tin pu bi t̄okontí fitilab an sá sindaariyee kansikin, ki p̄ē dibəkutifəkəl diba ní ki cúu sindaariya dambalau u-bindi. **14** Ní u-yikpiti p̄iin k̄əŋkəŋ kii gulfee, ní u-nimiliŋ ḡmóó ləkálaka kii ḡḡmee. **15** Ní u-taani j̄il p̄alpal kii tasa ní bi f̄in-

t̄eē, ní u-neen ali kii mbuŋkpaan n̄n wòon puee ní. **16** Ní u ḡúb u-ḡaŋgiilin ḡmalbijaa iluli, ní kijiki kin j̄iti ajan liitilee nyēu-nyokən, ní u-nimiin j̄il kii ḡw̄iín yaa bíiti ki p̄il ḡu n̄n j̄ilŋk̄i puee. **17** M̄ n̄n ká mimmee ní m̄ líti ki k̄in ki d̄ō u-taani taapu kii m̄ kp̄i yee, ní u d̄u u-ḡaŋgiil ki p̄aān m-pu ní ki bí-mi yii: “Taa f̄əŋk̄i! Man di sá upeepeekaa ní ki sá uluŋkikaa. **18** Man di sá un bí dimaŋfalinee; m̄ n̄n kp̄i, ama kəŋkəneē m̄ k̄in ki bí dimaŋfalin kí n̄n cá jaanjaan; man di ḡúb ḡkúm n̄n ditaŋkpiil pəŋŋu. **19** An puee ḡmà tin a ká nee, n̄n tin bí ki j̄iti nee n̄n tin bí boon ki d̄oonee. **20** ḡmalbijaa iluli in a ká m̄ ḡúb m-ḡaŋgiilinee, n̄n sindaariya wanti tin pu bi t̄okontí fitilab biluli bin a ká kaa nyí an n̄n sá puee, taapu sée: ḡmalbijaa ilulee di sá Kriisitoo nikitij alulee t̄uuni, ní tiwan tin pu bi t̄okontí fitilabee bilulee sá Kriisitoo nikitij alulee.”

2 “Á ḡmà takalda kí t̄i m-nikitil din bí Efeesee t̄uŋŋu yii: Un ḡúb ḡmalbijaa iluli u-ḡaŋgiilin ki c̄oōm̄ tiwan tiluli tin pu bi t̄okontí fitilab an sá sindaariyee kansikinee di l̄i yii: **2** M̄ nyí a-tuŋŋi ḡin a ḡeē kəko pu, m̄ nyí falaa un j̄ín-see, ki nyí a-p̄oñtam. M̄ nyí a-pu yii aa là binikpitib boti, a c̄əŋk̄i ki b̄eē yii bin bí yii bi sá Yeesu kpambaliŋee baa sá, bi sá binyiməndambi ní. **3** A cáa dip̄əndi, a j̄ín falaa m-pu kaa ȳōti a-wunti. **4** Ama tiba k̄in-si aa ḡá, an di sá a n̄n n̄n n̄eēn-mi ḡkilkaamin puee, a d̄u fá, aa ti n̄eēn-mi m̄in. **5** An puee á t̄eēti laakin ní a d̄u dineendi ḡbanti ki f̄eē kí kp̄ánti a-bimbim, kí f̄at̄i n̄n t̄ūn atumm̄onti ḡin a n̄n t̄ūnee. A yaa kaa ḡá m̄in m̄ daá ȳoōn a-fitilau n̄n tiwan tin pu u t̄ok̄oee, asee a yaa kp̄ánti a-ba baba. **6** Ama n̄n m̄in kəkoee a cáa tiba, di sá a ná atuun ḡin Nikoolaati yab ḡáanee, kii man mun n̄n ná-ḡi puee.

7 “Un yaa cáa ditafalee n̄ p̄lfi Unimboti Fām n̄n b̄i sòon n̄ Kriisitoo nikitij puee.

“Un yaa j̄án ki j̄ínee, m̄ daá t̄i-u dimaŋfal subu bun yú Unimboti kpaabunee bil ú ḡmó.”

8 “Á ḡmà takalda kí t̄i m-nikitil din bí Simiirnee t̄uŋŋu yii: Un sá upeepeekaa ki sá uluŋkikaayee, man un n̄n kp̄i ki f̄at̄i fikitee di l̄i yii: **9** M̄ nyí a-falaa n̄n a-sool, ama n̄n m̄in kəkoee a sá ugaaja ní, m̄ nyí bin k̄uŋf̄i a-boon ki ȳi bi-ba yii Juuda yab kin kaa sée. An nibee sá Sitaan nikitil ní. **10** Á taa f̄əŋk̄i falaa un d̄ō ki cí-si a daá j̄ee pu, di sá Sitaan daá c̄əŋk̄i-ni kí yànti bí c̄ūti ni-kansikin biba kí t̄ō sarka, ni daá daá j̄i falaa iwiin saalaa. N̄in yú deedeē ali a-kúm dal, m̄ daá daá t̄i-si mmaŋ-fafəkən án n̄n sá-si a-jajil paati.

11 “Un yaa cáa ditafalee n̄ p̄lfi Unimboti Fām n̄n sòon n̄ Kriisitoo nikitij puee.

“Un yaa j̄án ki j̄ínee, ḡkúnliitiim kaa daa ḡíti

gbèetì udaan pu."

¹² "Ŋmà kí tī m-nikitil din bí Peergaamee tūuŋgu yii: Un ɔ́b kijiiki kin jīti ajan liitilee bí yii: ¹³ M nyí yii kitiŋ kin poon Sitaan jín dibeelee ní a kóò. Ama ní a ɔ́b m-boti deedee kaa páati a-fooki- iu m-pu, ki gbinti ki ɔ́b an píki ki kpáan ɔ́yunti ɔ́un bi nín kúu m-tontommontiu Antipa ni-tiŋkin kin sá Sitaan kɔ́koonɔ́uee. ¹⁴ Ama ni mɔ́n kókóee m daá wòon-si tiba pu, di sá binib biba bí a-cee ki ɔ́aan kii Balaam nín nín sáŋki Balaki ú ɔ́màtiñ Is- rayeel biyaamu bí ɔ́mó tiwaatootinan kí ɔ́a tilaak- paal kí líti ikpitinee. ¹⁵ Mɔ́n ní si mun a-ba cáa binib ɔ́aan atuŋkpitii kii Nikoolaati yabee. ¹⁶ An puee á kpánti a-bimbim, a yaa yí m daá daañ kí dū m-nyoobundi din sá kijikee kí já nì an nibe kɔ́kɔ́nee.

¹⁷ "Un yaa cáa ditafalee ń pílfi Unimbóti Fām nín bii soòn nì Kriisitoo nikitii puee.

"Un yaa ján kí jínee m daá tī-u Unimbóti jinti tin bí dibaline, nì ditaŋkpapindi din pu bi ɔ́māñ diy- impɔ́ndi diba din baà ubo kaa nyée see un fɔ́ɔ di- taŋkpalee."

¹⁸ "Ŋmà takalda kí tī m-nikitil din bí Tiyatiiree tūuŋgu yii: Unimbóti Jipɔ́on un nimiliŋ ɔ́móò làkálaka kii ɔ́ɔmee, u-taanji jìl pàlpal kii tasa ní bi fíntèe di lí yii: ¹⁹ M nyí tin kókó a ɔ́aañee, m ká di- neendi din a cááyee, nì a-fooki, nì a nín tūn atu- un ɔ́n kí tútuñ binibee nì dipɔ́ndi din a cááyee, m ká yii atummonti ɔ́n a bii ɔ́aan kɔ́kɔ́nee jítiñ apeepeekaa. ²⁰ Ama ni mɔ́n kókóee m daá wòon-si tiba pu, di sá a yànti unimpu Jeesebeel un yí u-ba yii u sá Unimbóti bɔ́naatiliuee cáa u-dàkatam kí kíil m-tontonliibi yii bi yaa ɔ́aan tilaakpaal an kaa cáa tiba, kí yànti bí ɔ́móò tiwaatootinan. ²¹ M pú-u ɔ́yunti ú baà kpánti u-ba kí fá u-bimbikpitim ní u yí. ²² An puee m daá yànti ú líti iween pu kí jí falaa kí kpáan u nì bin pēekinyoko kí ɔ́aan ikpittee, ase bi yaa kpánti bi-ba kí fá bi-bimbikpitim baba. ²³ M daá fáá kí kpò u-yab bin nóó-uee ní m-nikitii kókó ń béé yii man di sá un nyí binib landokoi nì bi-látamee. M daá daá pà baà ɔ́ma tuuŋgi paati ní.

²⁴ "Ama nimbi bin kíñ Tiyatiir nikitil kansikin kaa bí bi-tuŋkpitii gbanti poon, kaa bífi kun bín yí yii Sitaan boti tin bí dibalin kí nyóoyee, nimbee, maa péé cáa tiba kí lí ni-pu. ²⁵ Ama tin baba m daá lèe di sá ní nín ɔ́b tin ní cááyee gbim gbim ali m daá gítiñ. ²⁶ Un di yaa ján kí jíñ kí gbinti kí niki kí ɔ́aan min fáati-mee kí tin káti-kuee, m daá yànti ú jì dibeel atimbun pu. ²⁷ Mpon ɔ́un m daá tī udaan ú dūú kpàa-bee daa pōɔ kii tikútee ní, u daa ɔ́n kí dūú wī binib sokomii kii titan boolee. ²⁸ Mɔ́n ní mama m-ba fɔ́ɔ mpon gbanti m-Baa cee. Ní m daá tī un ján kí jínee utaafaanmalbija.

²⁹ "Un yaa cáa ditafalee ń pílfi Unimbóti Fām nín soòn nì Kriisitoo nikitii puee."

3 "Ŋmà takalda kí tī m-nikitil din bí Saardee tūuŋgu yii: Un cáa Unimbóti Fām miluli nì in- malbijaa ilulee di bí-u yii: M nyí a-tuuŋgi, kí nyí yii a-yindi yíki yilpu, bi nyí a-pu yii a sá dinikitil din cáa dimañfalee, ama ní a kpí. ² Fintí kí tíkiñ a-fooki un bii kúyee ú ká mpon, kun puee maa ká a-tummontiŋ aba m-Nimbóti cee. ³ Á téeti bí nín nín dàkà-si Unimbóti boti a fɔ́ɔ-ti kí kii puee, kí nín

gbinti kí ɔ́b-ti mɔ́n gbim gbim kí fá ikpiti. A yaa yí, m daá daañ ɔ́yunti ɔ́un saa nyí yii m daá daañee ní kí túun-si kii unaayuu nín tūunti unil puee. ⁴ Ama ni mɔ́n kókóee, biba bí Saardi nikitil kansikin kaa ɔ́a ikpiti bi-bokutiŋ piñ, binib gbanti daa péé abokutipiin káŋkaŋ ní man nì bi ń nín táa kí còom, kun puee bi máan mɔ́n. ⁵ Mɔ́n ní un yaa ján kí jínee daa péenti abokutipiin káŋkaŋ, maa làa daá gíti kpiti udaan yindi dimañfal takaldau poon, ama m daá daá lí m-Baa nì u-tūuni kókó nimiin yii man di yí-u.

⁶ "Un yaa cáa ditafalee ń pílfi Unimbóti Fām nín bí kí soòn nì Kriisitoo nikitii puee."

⁷ "Ŋmà takalda kí tī m-nikitil din bí Filadeelfiy- ee tūuŋgu yii: Un sá circir kí sá ubaamonee, un di ɔ́b Dafidi saafiu kí yaa piiti, ubo kpá kí dūú piñ, kí yaa tí dūú piñ, ubo kpá kí piitèe, ⁸ di bí-u yii: M nyí atuun ɔ́n kókó a ɔ́ee. M piiti kipunyoko kí wāan a-nimiin, ubo kaa ɔ́n kí dūú piñ. Kun puee m nyí a-pɔ́ŋgu kaa náan, ama a ɔ́n kí ɔ́b m-boti, kaa dū-mi kí fá. ⁹ Á kpèe tin m daá ɔ́a kí tī-see: Binib bin kpáfi kí sá Sitaan yab kí mónti yii bí sá Juuda yab kin kaa sée, m daá dū-bi kí ɔ́a a-ɔ́aan, m daá yànti bí daá gbāan a-taanji taapu ní kí béé yii m neeñ-si. ¹⁰ Kun puee a nín pòon kí ɔ́b m-bo- tee, man mun daá ɔ́b-si ɔ́yunti ɔ́un diniminaa- mandi daá daá jēeti duulnya nib kókó pu kí cōŋki- bee. ¹¹ M doon kɔ́kɔ́nee, á ɔ́b tin a ɔ́bee gbim gbim ubo ń taa fɔ́ɔ a-cee tipaal tin bi tū bin ján kí jínee. ¹² Un yaa ján kí jínee, m daá dū-u kí kpánti m-Nimbóti diiku jaantalkuu ní ú baan kí nín kíñ kí bí niin kí taa ti nyā, ní m daá dū m-Nimbóti yindi nì m-Nimbóti tiŋki, Jeerusaleempoon un nyánni yilpu m-Nimbóti ceeyee yindi nì man yim- pondi kí ɔ́mā udaan pu.

¹³ "Un yaa cáa ditafalee ń pílfi Unimbóti Fām nín bí kí soòn nì Kriisitoo nikitii puee."

¹⁴ "Ŋmà takalda kí tī m-nikitil din bí Lawoodis- eeyee tūuŋgu yii: Un bi yí Ameen u sá un lèekí seera deedee nì ibaamon, kí sá Unimbóti wan- naanakaati kókó nyeelee, ¹⁵ di bí-u yii: M nyí atuun ɔ́n a ɔ́ee kókó. Aa soṁmaan, kaa tūm mun; a yaa là kí nín soṁmaan, á nín soṁm; a yaa là kí nín tí tūmaan, á nín tūm. ¹⁶ Kii a nín bí gbimmm kaa soṁmaan kaa tūm muee, m daá wūlŋki-si kí fá. ¹⁷ Di sá a lí yii sii sá ugaaja ní, a-gaajati tin a ká nee puee, aa ti là tiba nì tiba, kun pu a lí mimmee di sá aa nyí yii a sá ufalaadaan, kí sá unandaan, kí sá usoodaan, kí sá ujoŋfu, kí sá ucancanŋbeefu.

¹⁸ An puee m sáŋki-si yii á daañ m-cee kí dā sin- daariya un bi dū ɔ́nki kí cōŋki kí ká yii u sá umon- tee, ní kí nín ɔ́mā kí kpánti ugaaja; kí dā m-cee abokutipiin kí péen kí biñ a-cooi pu, kí dā nnyoko m-cee kí jōɔ a-nimiliŋ kí wāl. ¹⁹ Man dátí bin m neeñee tafaliŋ ní kí sáŋki-bi, an puee á ká kunyan- nyaau kí fá ikpiti. ²⁰ Á pílfi, m yú kipunyoko pu kí ɔ́aan gaafalaa; un yaa gbil m-nyoko pu ní kí piiti- mee, m daá kó udaan cee ní man nì u ń kpáfi kí jī. ²¹ Un yaa ján kí jínee, m daá yànti ú daañ kí kál kí kól-mi m-beelin, kii ma mun nín ján kí jíñ pu kí dómín kí kál m-Baa beelin kí kól-u puee.

²² "Un yaa cáa ditafalee ń pílfi Unimbóti Fām nín bí kí soòn nì Kriisitoo nikitii puee."

4 U li mìn ki dóoyee, boonee m kpēekutagbɔŋu puee, kipunyoko kiba cúu piiti, ní nneen ŋun m bàà péé péé ki gbil ŋu pɔɔ kpāŋkpam kii dikan-tándeé bí-mi yii: “Jɔmìn doo m dàkà-si tin bí ki dòn boonee.” ² Kpalaa niinee ní Unimbóti Fām yōon-mi ki jóm yilpu ní m ká dibeejal ní ubo ká dibeejalee pu. ³ Udaan nimiin jil ki ŋmóò làkálaka kii atāŋkpamonti ŋin bi yil jaspee nì ŋin bi yil sar-duaaneé, ní dikuntinyindi mǎnti ki tú dibeejalee ní ki jil pǎlpal kii ditāŋkpal din bi yil eemeeroodee. ⁴ Ní abeejal mmuŋku nì anaaba mun mǎnti ki tú dibeejalee, ní bikpilib bin ká an beejaliŋ gbanti puee péé tiwampin ní ki cíki sindaariya beefuulim-mu. ⁵ Dibeejalee ní utaa nín ŋmóò pu làkálakee nì ataadun nì dibintiŋkpaandi nyēē ní ŋmi-naapool iluli tūu ki yú dibeejalee nimiin ki tùm kpāŋkpam, an di sá Unimbóti Fām milulee. ⁶ Tiŋku ubo dō dibeejalee nimiin ki wál kíkil kii digitil nín wál puee, kii atāŋkpee ŋin bi yil kristalee nín jil puee.

Dibeejalee jannaatiliŋ puee, tiwan tinaa tin cáá kufoouee yú kansikin ki mǎnti ki tú, ní ti-boon nì ti-nimiinee kòkò sá animil ŋma. ⁷ Upeepeekaayee náán nì gbikinti, ní uliliitee náán nì unaja, ní utataatee nimiin nì unil yɔŋu náán, ní unanaatee náán nì ukaalun yaa bii ŋààn u nín bí puee. ⁸ Tiwan tinaa tin cáá kufoouee gbanti kòkò cáá ifeen iluu iluu ní, ní ti-wunti pu kòkò cáá animil ki kpáàn ti-poon. Ní bi lì ŋwiin pu nì kunyeeu kaa gbèentí yii: “Circir, circir, ti-Dindaan Unimbóti di sá circir, ùn ipon kòkò daan, un nìn bí, ki gbinti ki bí, ki dàà dāānee.” ⁹ ŋyunti ŋun ní tiwan tinaa tin cáá kufoouee yaa bí ki tii jilma nì tinyool ki pàkà un ká dibeejal pu ki dàà nìn bí kí nìn cá jaanjaanee, ¹⁰ ní bikpilib mmuŋku ní binaayee líti un ká dibeejal pu ki dàà nìn bí jaanjaanee taapu ní kí nyōŋki-u, ní kí cíkití bi-fuulimmu ki lúkufí u-beejal taapu ní ki gà ilan ki pàkà-u, ¹¹ yii: “Sii ti-Dindaan ti-Nimbótiu, a máàn jilma nì tinyool nì mpon, kun puee sii di náán tikòkò nì tikòkò, sii di là ní ki tii tikòkò dimaŋfal tí nìn bí.”

5 Ní m ká un ká dibeejal puee ŋúb takalda ubo u-ŋaŋgiilin, an ŋmǎn poon nì boon ní bi dū tiwampiŋkaal tiluli ki bóob takaldee. ² Ní ntūun ŋun cáá mponee bii báakí mpon yii: “ŋma di cáá mpon kí búti tiwampiŋkaal nee kí kpátí takalda nee dee?” ³ Báà ubo nìn kpá yilpuɔɔ, ki kpá taa-puɔɔ, ki kpá ditāŋkpiilin kí ŋmā kí kpátí takaldee kí kààn poon. ⁴ Niinee ní m bii sūn tikpil, kun puee ubo kaa nìn bí laaaba ki ŋūn kí kpátí takaldee kí kààn tin bí poonee. ⁵ Ní bikpilib mmuŋku ní binaayee kansikin ubo bí-mi yii: “Taa ti sɔ. Kpèè! Juuda naakookun gbikintiu un sá uboti Dafidi naantiuuee ján ki jín. Ùn di dàà ŋmā kí búti tiwampiŋkaal tiluli tin bi dū ki bóob takaldee kí kpátí-u kí kààn.”

⁶ Ní m kpēēyee, dipibil di yú bikpilibeee nimiin, dibeejal ní tiwan tinaa tin cáá kufoouee kansikinee, ki bí kii bi nìn kūu-dee, ní di cáá iyin iluli, animil aluli, animil alulee di sá Unimbóti Fām miluli min u tú duulnya kòkonee. ⁷ Dipibilee di dómín ki fɔɔ un ká dibeejal puee ŋaŋgiiliŋun takalda. ⁸ U fɔɔ takaldee ki dóoyee ní tiwan tinaa tin cáá ku-

foouee nì bikpilib mmuŋku nì binaayee dómín ki líti u-nimiin, báà ŋma ŋúb kubeeu nì sindaariya sambiyaamu, ní talaalu gbí poon, talaaluae di sá binimbótinooliibi wimmeem. ⁹ Ní bi bí ki gà nlam-poon ki nyōŋki-u yii: “A máàn kí fɔɔ takaldee kí búti tiwampiŋkaal tin bi dū bóobee. Kun puee bi kūu-si ní a-fatikuu dá anibul kòkò nì isoon kòkò nib, nì atimbun kòkò nib nì ntimu kòkò nib ki tii Unimbóti, ¹⁰ ki dū-bi ki gà dibeel poon nib, bí nìn sá ti-Nimbótiu saraŋaliibi kí jī dibeel duulnya poon.” ¹¹ M bí ki kpēēyee, ní ki gbil itūun kucikuk-paŋgu kutukub kutukub wooku mǎnti ki tú dibeejalee ní tiwan tin cáá kufoouee nì bikpilibee. ¹² Ní bi gà ilan mpon yii: “Dipibil din bi kūyeee máàn bí tii-di mpon nì tigaajati nì iciin nì jilma nì tinyool nì ipaka.” ¹³ Niinee ní m gbil tiwannáŋkaal tin kòkò bí yilpuee nì tin kòkò bí taapuee nì tin gítí bí kitiŋ taapu taapuee nì tin bí tiŋkuneé, tiwannáŋkaal kòkò bí kí gà ilan yii: “Un ká dibeejal puee nì dipibilee di máàn inyōŋki, ipaka, tinyool, nì mpon kí nìn péēcáá cá jaanjaan.” ¹⁴ Ní tiwan tinaa tin cáá kufoouee kí yii: “Ameen!” Ní bikpilibeee líti bi-nimiin ki nyōŋki-bi.

6 M yú ki kpēēyee, ní dipibil cúu tiwampi- iŋkaal tiluli tin bóob takaldee kubo ki búti, ní m gbil tiwan tinaa tin cáá kufoouee kansikin kubo téen mpon mpon kii ntaateenteenee yii: “Dāān!” ² M kpēēyee, ki ká utampiin, un ká-uee ŋúb butɔbu, ní bi cíkiŋ-u kibeeuulii, ní u búnti nì dija-jil poon kí já kí jī.

³ Ní dipibilee búti tiwampiŋkaal kuliliitiiu, ní m gbil kuwaŋu kun cáá kufoouee kuliliitiiu téen yii: “Dāān!” ⁴ Niinee ní utaamu ubo mun nyánní ki sá uman ní bi pú un ká u-puee mpon ú lēēŋgbansōŋfi kitiŋ pu binib nì nìn kù tɔb, ní bi dū kijikpaŋŋi ki tii-u.

⁵ Ní dipibilee búti tiwampiŋkaal kutataatiiu, ní m gbil kuwaŋu kun cáá kufoouee kutataatiiu téen yii: “Dāān!” M kpēēyee, ki ká utambon, un ká-uee ŋúb saniya u-ŋaan. ⁶ Ní m gbil nneen ŋubo sòon tiwan tinaa tin cáá kufoouee kansikin yii: “Dū saniya kí ŋmǎnti italandi disambil ŋwiin ŋubo tundi paati, kí ŋmǎnti idi asambil ata ŋwiin ŋubo tundi paati. Ama á taa gbēēŋkpam nì ndaam^fc^ pu.”

⁷ Ní dipibilee tí búti tiwampiŋkaal kunanaatiiu ní m gbil kuwaŋu kun cáá kufoouee kunanaatiiu téen yii: “Dāān!” ⁸ M kpēēyee, ki ká utaamu un piin fūuyee, ní bi yil un ká utaamu gbanti puee yii ŋkúm, ní Ditāŋkpiil nɔɔ-u, ní bi tii-bi mpon yii bí kpò kitiŋ pu nib kòkò yaa yákatí minaayee di-jandi diba nì njimu, nì ŋkúm, nì bilbil kúm, ní tic-uncuti tin bí kitiŋ puee nì cūti binib.

⁹ Ní u cúu tiwampiŋkaal kuŋmoŋmootiiu ki búti. M kpēēyee, ki ká nsaraafan ceeyee bin bin nìn sòon Unimbóti bōti kí lēekí seerab bi kūu-bee nammu, ¹⁰ ní bi bí ki tátí mpon yii: “Ti-Dindaan un sá circir ki sá mbaamondaanee, a dàà cīití kí tin sāā ŋyunti ŋuloŋu ní kí sòon duulnya yab bin kūu-tee bōti kí dáal bi-tafal ní?” ¹¹ Niinee ní bi cáan abokutipiin ki pēēn bi-kòkò ní ki bí-bi yii bí dá láá kál kí ŋuŋfi fiii, bi yaa láá kūu bi-tontontjutiibi nì bi-nabiyaamu mun kín duulnyanee bí mun dómín

ki kúti bi-puee.

¹² Ní dipibilee tí cúú tiwampiinkaal kululuutiiu ki búti, ní kitiŋ cīŋkí tikpil, ní ŋwiín f̄ōō ki bōnti kii satabonee, ní uŋmal mánti cīnciŋ kii fatikuee, ¹³ ní iŋmalbijaa tifi yilpu ki líti alii kubuŋkpaanŋu nín tifi asubigaan ki lúkuŋfí puee. ¹⁴ Ní kutagbōŋu wáŋki alii kukampee ní bi kpáb ki yōohee, ní ajoin nì ntimu mun nnyim mánti ki túee kpíkítí. ¹⁵ Ní duulnya botiibi, biyidambi, bisoojakpilib, bi-gaajab, ipōndambi, iyumbu nì bin tó bi-bee, báa ŋma sán ki báal afalgin ni nì titaŋkpanaakōtin ajoin pu, ¹⁶ ní binibee li ajoin nì atañkpee yii: "Lítímaan kí biín ti-pu, un ká dibeejal puee n̄ taa ká-ti, dipibil mun ŋuul n̄ taa bān-ti. ¹⁷ Kun puee ŋwiín ŋun sá diŋuukpaandi wiŋŋuee bāaŋ. Ŋma di sá-u kí yūl?"

7 Míŋ boonee ní m ká itūun inaa yú duulnya jaŋŋi naatil kōko pu, ní ki ŋúb duulnya buŋku naatil, an nín dāá ŋá pu kubuŋu n̄ taa jítí tiŋku puoco, kí taa jítí kitiŋ puoco, kí taa jítí busubu báa bubo puee. ² M gítí kpēēyee, ki ká ntūun ŋubo nyánní ŋwiín nín nyēēn puee ki ŋúb Unimbōti un bí dimaŋfalinee daanŋu, ní ki téēn kí tūkú itūun inaa in f̄ōō mpon kí dāá biil kitiŋ nì tiŋkuee yii: ³ "Ní taa láá ŋá kitiŋ nì tiŋku nì isufi tiba kí nín cí ŋyunti ŋun ti yaa láá dū tidaandi ki nákaŋ ti-Nimbōtiu tōntōnliibi yigbeēŋi pu ki dōyee." ⁴ Ní m gbil bi lī bin bi nákaŋ Unimbōti daanŋu bi-yigbeēŋi puee wíŋŋu nyokōm, yii bi sá binib kutukub dilaataal nì imuŋku ili nì binaa ^fd^ ní, Israyeel nibul kōko poon ní bi nákaŋ Unimbōti daanŋu bi-yigbeēŋi pu. ⁵ Bi dáaŋ Juuda nibul kutukub saalaa nì bili, ki dáaŋ Rubeen nibul kutukub saalaa nì bili, ki dáaŋ Gaadi nibul kutukub saalaa nì bili, ⁶ ki dáaŋ Aseer nibul kutukub saalaa nì bili, ki dáaŋ Neeftalii nibul kutukub saalaa nì bili, ki dáaŋ Manasee nibul kutukub saalaa nì bili, ⁷ ki dáaŋ Siimeeyon nibul kutukub saalaa nì bili, ki dáaŋ Leefii nibul kutukub saalaa nì bili, ki dáaŋ Isaakar nibul kutukub saalaa nì bili, ⁸ ki dáaŋ Sabulon nibul kutukub saalaa nì bili, ki dáaŋ Jooseefi nibul kutukub saalaa nì bili, ki dáaŋ Beenjameen nibul kutukub saalaa nì bili.

⁹ Míŋ boonee, m kpēēyee, ní ki ká nnibiim tikpil tikpil, ubo kaa ŋūn kí kaaŋ-mì, an nín sá anibul kōko nì atimbun kōko nib nì ntimu kōko nib nì isoon kōko nib. Bi nín yú dibeejal nì dipibil nimiin ki pēē abokutipiin kánŋaŋ ki ŋúb tikpakpati bi-ŋaanin. ¹⁰ Ní bi tání mpon yii: "Difiil nyēēn ti-Nimbōtiu un ká dibeejal puee nì dipibil cee ní." ¹¹ Ní itūun in mánti ki tú dibeejalee, nì bikpilibee nì tiwan tinaa tin cáá kufōouee, líti dicincibil dibeejal taapu ní ki bīŋ nyōŋkí Unimbōti, ¹² ní ki lī yii: "Ameen! Ti-Nimbōtiu di yì inyōŋki, jilma, iciin, ijaam, tinyool nì mpon kí nín péécáá cá jaanjaan! Ameen." ¹³ Ní bikpilibee kansikin ubo bālfí-mi yii: "Binib bin péēabokutipiin nee sá ba yab ní? Bi nyánní la ní?" ¹⁴ Ní m kí-u yii: "M-Dindaan, sii di nyí-bi." Ní u fāti ki bí-mi yii: "Bin nyánní falaakpaŋkpaan poonee dee. Bīn di finti bi-bokutiŋ ki dū-ŋi kí ŋá dipibil fatikuun ŋi piil kánŋaŋ. ¹⁵ An pu ní bi yú Kunimbōtidiin Unimbōti beejal nimiin ki jáam-u ŋwiín pu nì kunyeeu, ní un ká dibeejal

puee dāá nín bí bi-cee kí mōti bi-pu. ¹⁶ Ŋkum kaa dāa gítí cútí-bi, nnyinnyoo kaa dāa gítí cútí-bi, di-wiŋkanŋambil kaa dāa wù-bi, ní kutuntunŋu kubō kaa dāa bí niin. ¹⁷ Kun puee dipibil din yú dibeejal kansikinee di dāa sá bi-kpaaliu, ní kí cáá-bi nnyim min tìi dimaŋfalee laŋki, ní Unimbōti n̄ pítí bi-nyinnyim kōko."

8 Dipibil búti tiwampiinkaal kululuútiuee, ní yilpu ŋmíl fōŋfōŋ díkidiki kii kukúluu dijandi pu. ² Ní m ká itūun iluli in yú Unimbōti nimiinee, ní bi tī-i akantán aluli.

³ Ní ntūun ŋubo mun dōmiín ki yúl nsaraafan cee ki ŋúb sindaariya sambiki kin poon bi ŋaaŋ talaalu ki tūutēe. Ní bi tī-ŋu talaalu tikpil yii ŋú tūū kí kpáaŋ Unimbōti nib wimmeem kí ŋá saraa kí tī Unimbōti, sindaariya saraafaŋŋu ŋun yú dibeejal nimiinee pu. ⁴ Ní talaalu un ntūunee tūūyee nyiim yíki ŋu-ŋaan ki jóm Unimbōti cee ki kpáaŋ Unimbōti nib wimmeem. ⁵ Ní ntūunee yōōn kisambiki kin poon bi ŋaaŋ talaalu ki tūutēe ní ki pāti ŋŋmi nsaraafan pu ki gbēēn ki-poon, ní ki dūu lúkuŋ duulnyan. Niinee ní m gbil dibintiŋkpaandi nì ataadun pu, ki ká an bī ŋmōō kii utaayee ní kitiŋ cīŋkí.

⁶ Ní itūun iluli in ŋúb akantánee bōnti kí búŋ i-kantáŋŋi

⁷ Ntūun mpeepeekaŋ búŋ ŋu-kantáŋdi ní ataany-ŋkumbil nì ŋŋmi ŋmàl fatiku ki nyánní yilpu ki líti kitiŋ, ní kitiŋ nín dō ki wíki puee yaa yākatí mitee kikatí lēēki wūŋ, ní isufi nì timool nín dō ki wíki puee yaa yākatí mitee an lēēkikatí ki wūŋ.

⁸ Ní ntūun nliiiti búŋ ŋu-kantáŋdi, ní an bí kii di-jookpaandi di f̄ōō ŋŋmee, ní bi dūu lúkuŋ tiŋkun, ní tiŋku nín dō ki wíki puee yaa yākatí mitee dikatí kpánti fatiku. ⁹ Ní tiwan tin cáá kufōou ki bí tiŋkune nì ti-nyokōmee yaa yākatí mitee, kikatí lēēki kpīŋ poon, ní meelab nì bi-nyokōm bin bí tiŋkune yaa yākatí mitee dikatí lēēpoon ki náaŋ. ¹⁰ Ní ntūun ntataatee búŋ ŋu-kantáŋdi, ní uŋmalbija ubo nyánní yilpu ki wù kii ŋŋmi-naapolee ki dōmiín ki líti amōō nì inyimbul yaa yākatí mitee dijandi diba pu. ¹¹ (Bi yū uŋmalbijee yii, Ntuntun.) Inyiyfi jandi din pu uŋmalbijee lítēe túŋki ní binib tikpil nyūŋ-mì ní ki kpīŋ kun puee mi nín túŋki.

¹² Ní ntūun nnaateee búŋ ŋu-kantáŋdi, ní ŋwiín yaa yākatí mitee dikatí f̄ōō ki bōnti, ní uŋmal yaa yākatí mitee dikatí f̄ōō ki bōnti, ní iŋmalbijaa yaa yākatí mitee dikatí f̄ōō ki bōnti, ní dibombōndi jéeti kitiŋ pu ŋwiin yaa yākatí mitee dikatí pu, ní uŋmal nì iŋmalbijaa kaa ti ŋmínti kunyeeu yaa yākatí mitee dijandi diba pu.

¹³ M bí ki kpēēyee, ní ki gbil ukaalun ubo nín ŋaaŋ yilpu yilpu ki tání mpon yii: "Mbusu, mbusu, mbusu gítí dō ki cí kitiŋ pu nib ŋyunti ŋun itūun ita in kínee yaa láá búŋ i-kantáŋŋee."

9 Ní ntūun ŋŋmoŋmootee búŋ ŋu-kantáŋdi, ní m ká uŋmalbija ubo nyánní yilpu ki líti kitiŋ ní bi dū mbookpaan saafiu ki tī-u. ² Ní u cúú mbookpaanee ki piiti, ní ŋŋminyim nyēēn poon tikpil tikpil ali kii kipaai kipaŋkpaanŋinee, ní ki dūu biín ŋwiín pu kí kpáaŋ kubuŋu mun pu. ³ Ní inaakitoon nyánní ŋŋminyimee poon kí kpátí gbí

kitiŋ pu, ní Unimbɔti tī-i mpon í nīn jūntí binib án nīn wǎlfi kii inoomee; ⁴ ní ki tūkū-i yii í taa jú kumoou, kí taa jú nsuwaamu kí taa jú isukpaan, ama í nīn jūntí binib bin kaa cáá Unimbɔti daanŋu bi-yigbeenŋi puee; ⁵ ní ki bí-i yii í taa nīn jūntí ki kù binib, ama í nīn jūntí-bi bi yálinŋí ali iŋmal iŋmoo. I-looti weeni sá kii unoom yaa jú unil an nín wù u yálinŋí puee ní. ⁶ Iwiin gbantee, binib dāa nyāab ŋkúm n̄ dāá kpò-bi, baa làá dāá ká-mì, ŋkúm ní bi dāa nēēn ama ní ŋkúm dāá dāá sān kí wàatī-bi.

⁷ Inaakitooŋee bimbim náan n̄ kii itaamu in bi bónti í cá kujaaeue ní, ní í cáá tiba i-yiliŋ pu an náan n̄ sindaariya beefuuliiki, ní i-nimiin náan n̄ binib nimiin, ⁸ ní i-yikpiti fòkò kii binimpoobi yikpitee ní i-nyiiŋi náan n̄ gbikinti nyiiŋi. ⁹ Ní í cáá ajanjabokuti i-biiŋi pu an náan n̄ tikúti. I yaa ŋaane, i-feeni bintindi bí kii itaamu kupaau n̄n dátí torkub ki sán ki jáá kujaau puee bintindi ní.

¹⁰ I-juuŋi n̄ i-looti bí kii inoomee ní í cáá jūntí binib kí tin cáá sāa iŋmal iŋmoo. ¹¹ I-botiu di sá ntūun ŋun kā kbookpaanŋun bi yī-ŋu Eebru soonin yii Abadon, ní Greekib yī-ŋu bi-soonin yii Apooliyon. (An taapu di sá yii: un nāantēe.)

¹² Mbusupeepeekaa dómín ki ŋá ki jíti, an kíñ mbusub bili mun n̄ dāan kí ŋá.

¹³ Ní ntūun nluluuti búñ ŋu-kantáandi, ní m gbil̄ nneen ŋubo nyānni iyin inaa in n̄n có sindaariya saraafaŋŋu ŋun yú Unimbɔti nimiinee ni. ¹⁴ Ní nneenee l̄ ntūun nluluuti ŋun ŋúb dikantáandee yii: “Cúu gbintí itūun inaa in bi bóob̄ i kā dimool̄ din bi yī Eefratee kí líí.” ¹⁵ Ní bi gíñ itūun inaa in bónti kí cí i-kúlku, n̄ i-wiiŋŋu, n̄ i-ŋmalíu, n̄ i-bin-di din bi dāá líí-í lēēduulnya poon binib yaa yākatí mitee diba pu kí kpòee ki l̄i nyunti ŋun bi yóonee deede. ¹⁶ Ní m gbil̄ bi l̄i yii i-soojab bin kā itaamu puee sá miliyombi kulaafaau ní. ¹⁷ M nín ká i-soojab bin kā itaamu puee nín bí puee sēe: bi-janjabokutiŋ máñ kii ŋŋmee, ní iba yaŋ jil̄ kii atanjkamonti ŋin bi yī iyasintee, ní iba yaŋ bòn̄ kii kunaaluŋuee, ní iba yaŋ bí kii kpalkuee. Itaamu yiliŋ bí kii gbikinti yilee, ní ŋŋmi n̄ nnyim n̄ farwata nyēēi-nyommun. ¹⁸ ŋŋmi n̄ nnyim n̄ farwata un nyēēi-nyommunee di sá ditafadaaldi din bi dūu kūu duulnya nib yaa yākatí mitee dijandi dibee. ¹⁹ Di sá itaamuee pŋŋu kā i-nyommun n̄ i-juuŋin ní, ní i-juuŋi náan n̄ ikoobu, ní í cáá ayil, an ní í cáá ŋaán binib asaluu.

²⁰ Binib bin kíñ, ditafadaaldee kaa kūu-bee, baa dū bīn bi-ba nín ŋá tiŋyee ki fá, bi gbintí ki jáam̄ arasiniibi n̄ awaa ŋin bi dū sindaariya n̄ animil kúti n̄ tasa kúti ki móyee, n̄ atanjkee n̄ isufi, tin kaa wāl, kaa gbil̄, kaa ŋūñ kí còomee. ²¹ Baa dū bi-nikpaakoŋŋu, n̄ bi-nyoojil, n̄ bi-laakpaati n̄ bi-naayufii ki fá.

10 Boonee ní m ká ntūun ŋubo ŋun cáá mpon̄ee nyānni yilpu ki kpákatiñ, ní ditagbandi bīi ŋu-pu ní dikuntinyindi mǎnti kí tū ŋu-yil, ní ŋu-nimiin jil̄inŋí kii ŋwiinee, ní ŋu-taanŋi bí kii ŋŋmipiinee; ² ní ŋu ŋúb kitakaldabiki kiba, k̄i kpátí ki kā ŋu-ŋaan, ní ki dū u-ŋaŋgiitaal ki tókoñ tiŋku pu, ní ki dū u-ŋaŋgantaal ki tókoñ kitiŋ pu. ³ Ní ŋu tēēn mpon̄ ali kii gbikinti di súñ ní, niinee ní itaatantati iluli bīi tátí. ⁴ ŋyunti ŋun m bàà là kí

ŋmà itaatantatee nín sòon̄ puee ní m gbil̄ nneen ŋubo sòon̄ni yilpu yii: “Á dū itaatantati ilulee boti kí dūu kpāafi, á taa dūu ŋmà.”

⁵ Ní ntūun ŋun m bàà ká ŋu-taal diba tóko tiŋku pu din kínee kitiŋ puee, yóon̄ ŋu-ŋaŋgiil ki tūl kuta, ⁶ ní ki pūti un bí kí nīn cá jaanjaan ki náan yilpu n̄ tin kòko bí yilpuee, ki náan kitiŋ n̄ tin kòko bí kitiŋ puee, ki náan tiŋku n̄ tin kòko bí tiŋkune, yii: “Unimbɔti kaa làá ti yóon̄ ŋyunti ŋubo!” ⁷ ŋyunti ŋun ní ntūun nluluutee dāá dāá búñ dikantáandee, ŋyunti gbantee ní tin n̄n bí dibalin Unimbɔti yānti u-tontonliibi bin sá u-bo-naatiliibe sòonee dāá ŋá.

⁸ Ní nneen ŋun bàà nyānni yilpu ki sòon̄ n̄ mee gíti bí-mi yii: “Cù ntūun ŋun yú ŋu-taal diba tóko tiŋku pu, din kínee tóko kitiŋ puee cee kí fōō kitakaldabiki kin kpátí ki kā ŋu-ŋaane.” ⁹ Ní m cūti ntūunee cee ki mēē-ŋu ŋú dū kitakaldabikee kí tī-mi. Ní ŋu bí-mi yii: “Fōō kí dūu ŋmó, kí dāá nīn mō a-nyòkon̄ kii tisiilee ní, ama ní kí tin nīn tū a-poon.” ¹⁰ Ní m fōō kitakaldabikee ntūun cee ki dūu ŋmó. M nín bīi ŋmóyee, an mō m-nyòkon̄ kii tisiilee ní, ama m nín dūu nálee ní an tūŋki m-poon.

¹¹ Ní ŋu bí-mi yii: “An sá á gíti sòon̄ tin bí ki dōonee kí tūkū binib tikpil, n̄ atimbun n̄ isoon kòko nib n̄ bibotiibi ní.”

11 Ní bi dū ŋkpaŋkpaan ŋubo ki tī-mi, ŋu náan n̄ ndo ŋun bidimaliibi cáá ŋmǎnti ki mǎa adiin an tēēnee, ní ki bí-mi yii: “Yíkí ŋmǎnti Kunimbɔtidii n̄ nsaraafan, kí kaañ bin kòko bí kupoon ki jáam̄ Unimbɔtee.” ² Ní ki bí-mi yii: “Yānti, taa ŋmǎnti Kunimbɔtidii cindi din bí mmŋŋki puee, kun puee bi dū niin kí tī atimbun ŋin kaa nyi Unimbɔtee, bīn di dāá tǎa circir tiŋki pùb kí tin sǎa abin ata n̄ dijandi. ³ M-seeradambi bin m dāá dāá tōñee dāa pēē kutukub ní kí sòon̄ m-botí kí tin sǎa abin ata n̄ dijandi.”

⁴ M-seeraleeliibi gbantee di sá oliifi sufii ili n̄ fi-tilab bili bin yú ti-Dindaan un yì kitiŋee nimiinee. ⁵ Ubo yaa là kí bīl-bee, ŋŋmi ŋubo dāá nyānni bi-nyommun ní kí wò bi-nannanliibi, un nyāab kí bīl-bee nín dāá dāá kpú miŋyee dee. ⁶ Bi cáá mpon̄ kí piin̄ kutagboŋu iwiin in bi dāá dūu sòon̄ Unimbɔti botee utaa n̄ taa jōō kitiŋ pu, kí cáá mpon̄ kí yānti nnyim n̄ kpántí fatiku, kí tí cáá mpon̄ kí yānti animinaaman nín bí tōbin puee n̄ jēetí kitiŋ pu ŋyunti ŋun kamaa bi yaa lēe.

⁷ Bi yaa láa sòon̄ Unimbɔti boti ki dōyee, upeel un bí mbookpaanee dāá dāá nyānni kí jáñ-bi ní kí pōokiñ-bi ní kí kpò-bi. ⁸ U yaa kūu-bee, anikpilee dāá gbintí ki dō kitiŋkpaanŋi gbanti daŋŋi pu, kitiŋkpaanŋee ní bi dū ki nántiñ Soodom n̄ Eejipiti. Kitiŋ gbanti kibaantii poon ní bi kpáa bi-Dindaan ndopuntikaa pu. ⁹ Anikiti, anibul, isoon kòko nib n̄ atimbun dāá dāá dāan̄ kí kpēē anikpil gbanti kí tin sǎa iwiin ita n̄ dijandi, baa làá dāá pō nsan bí síb-bi. ¹⁰ Bi-kum gbanti puee, an dāa sá duulnya yab kòko jijaal ní, ní bí faal ní ki pūñ tōb tiwan. Kun pu an dāa mōn̄-bi mimmee di sá Unimbɔti bo-naatiliibi bili gbantee n̄n kōn̄-bi diniminaamandin. ¹¹ Ama iwiin ita n̄ dijandee boonee, Unimbɔti yānti ŋfām dómín ki kó bi-ni, ní bi fikiti, ní tifaandi cúu bin yú ki kpēē-bee. ¹² Bi yānti yúlēe ní ki gbil̄

nneen ɲubo sòoñní yilpu mpon yii: “Jòmìmmaan dool!” Bi-nannanliibi yú ki kpèé-bi mìn ní bi yíkìi nín jóm yilpu ki tin kó atagban ni. ¹³ Dicilpu ni-inee, kitiɲ cɪŋkì ɲkpitim pu, bi yaa yākati kitiɲ gbanti diiɲɲi saalaa puee, diba pu lēeki lítì ní binib kutukub biluli kpíi. Ní tifaandi kó bin kíñ kaa kpíyee, ní bi bí ki nyóŋkí Unimbóti un yì yilpuee.

¹⁴ Mbusuliliiti jiti, utataati di daá bàn kɔŋkɔn-nee.

¹⁵ Ntūun nluluútee búñ ɲu-kantánde, ní ineen kupaau sòoñní yilpu mpon yii: “Duulnya beel kpánti ti-Dindaan ni u-Kriisitoou beel ní kɔŋkɔn-nee, ún di daá nín pééká di-pu kí nín cá jaanjaan.”

¹⁶ Ní bikpilil mmuɲku nì binaa bin ká bi-beejaliɲ pu Unimbóti ceeyee lítì dicincibil u-nimiin ki bí ki nyóŋkí-u, ¹⁷ yii: “Ti-Dindaan Unimbóti ipon kɔkɔ daan, sii un nín bí ki gbíntì ki bée, ti jáam-si a nín dàkà a-pɔŋkpaanɲu ki jín dibeelee pu. ¹⁸ Atimbun nín gíí a-pu diɲuul, ama ɲyunti bāañ á dàkà-ɲi a-ɲuul nín sá puee, kí sòon bitaɲkpíibi boti. ɲyunti bāañ dee á pà a-tɔntɔnliibi bin sá a-bonaatiliibee paati, nì bin kɔkɔ sá a-yab ki fàŋkí-see, bikpaambi nì ɲwaamu. ɲyunti bāañ dee á kúntí bin bí ki nàantí duulnyee.”

¹⁹ Ní bi cúu yilpu Nimbotidiiku ki pīiti ní bi ká dipoondi dakaau yú Kunimbótiin. Niinee ní an bíi ɲmóò ki tátí kii utaayee, ní m gbil dibintiɲkpaandi pu, ní kitiɲ cɪŋkì ɲkpitim pu, ní ataany-ɲkumbil lítì.

12 Boonee ní maamaacikpaɲkpaan ubo nyán ki páan kutagboɲu pu: unimpu ubo pēɲwiin ní ki tókó uɲmal pu ní ki cíki kibeefuulii ɲmalbijaa saalaa nì ili náká ki-pu. ² Unimpuee daá màal ní ki yáŋkí imatiɲween ki gbáa ibiil.

³ Ní maamaaci ubo giti nyán ki páan kutagboɲu pu: an sá kupeewambiiu kubo, ku sá kumaɲu ki cáá ayil aluli nì iyin saalaa, ní kibeefuulii cíki diyil sá kamaa pu. ⁴ U-juul ní u dūu fūkú ɲmalbijaa yaa yākati mitee diba pu ki lúkufiɲ kitiɲ pu, ní ki kíñ ki yú ki kól unimpu un daá màalee, u yaa màlee ú cúu kibikee kí ɲmó. ⁵ Ní unimpuee dūu màl kibin-ɲjabiki, kíñ di daá nín cáá mpon kii tikútee kí dūu kpòotí atimbun kɔkɔ, ní bi yóon u-bikee malaa ki jóm Unimbóti cee, u-beejal laŋki. ⁶ Ní unaati sáñ ki búnti kupɔon laakin binib kpée. Niin ní Unimbóti bónti ki yóon-u ú cúu kál bí nín kpīinti-u kí tin sáa abin ata nì dijandi.

⁷ Niinee ní kujaa fōō kutagboɲu pu, Unimbóti tūuni kpiliu Mikayeel nì u-yab bí ki jáa nì kupeewambiiuee nì u-yab, ⁸ ní Mikayeel nì u yab jáñ ki jín, ní ki jñ-bi bí taa ti kál kutagboɲun. ⁹ Ní bi téen kupeewambiiuee, ukookpiki un bi yí Sitaan u kíil duulnya kɔkɔee nì u-tūuni ki tón duulnyan.

¹⁰ Ní m gbil nneen ɲubo téen mpon yilpu yii: “Kɔŋkɔnnee Unimbóti fiil bāañ dee! Min bí nee ní ti-Nimbóti nyánti u-beel pɔŋɲu ki dàkà! Kɔŋkɔn-nee u-Kriisitoou dàkà mpon ɲun u cááye, kun puee ukunfil un yú Unimbóti nimiin ki kúnfí tinabiyaamu boon ɲwiin pu nì kunyeeuee, bi téé-u ki nyánti. ¹¹ Dipibil fatikuu nì Unimbóti bóti tin tinabiyaamu sòonee pu ní bi jáñ ki jín nì u, baa fàŋki ki dū bi-ba kí tī ɲkúm. ¹² An puee án nín mōn yilpu yab, án nín mōn nimbi bin kóò kutag-

boɲu puee, ama an sá mbusu ní ki tī-ni tiɲku nì kitiɲ pu yab, kun puee nì diɲuukpaandi ní Sitaan dūu kpákatiñ ni-cee, ki nyí mun yii ɲyunti fiil di kíñ-u.”

¹³ Kupeewambiiuee nín ká yii bi téen-ku ki lúkuñ taapuee, ní ku nín jì unimpu un nín màl kibinin-jabikee boon. ¹⁴ Ní bi tī unimpuee ifeen ili kii ukaalun feenie, ú ɲaah kí nín cá kupɔon laakin bi bónti ki yóon-u ú cúu kál bí kpīin-u abin ata nì dijandee, ukoobu n taa ɲmā kí ká-u. ¹⁵ Ukoobuee sáñ ki jì-uee ní ki wūliɲkì nnyim ki tó unimpuee boon pú án kpánti dimɔl kí yòon-u. ¹⁶ Ama ní kitiɲ fiil unimpuee, kitiɲ wāah ki dū nnyim min min kupeewambiiuee bàà wūliɲkì ki tón u-boon án bàà yòon-uee ki nál. ¹⁷ Niinee ní kupeewambiiuee fōō unimpuee pu diɲuul ní ki cūti ki bí jáa nì unimpuee biyaamu mun kínee, bin kɔkɔ tó Unimbóti marab ki ɲúb Yeesu bóti deedeeyee. ¹⁸ Ní kupeewambiiuee kíñ ki yú tiɲku gbandi.

13 M kpēyee, ní ki ká upeel ubo nyání tiɲkun, ki cáá ayil aluli nì iyin saalaa ní ki cíki u-yiɲɲu kamaa pu kibeefuulii, ní diyil sá kamaa puee disiibil náká ki sī Unimbóti. ² Upeel un m kée náañ nì ugbii ní, ní u-taani náañ nì digbiɲg-bil, ní u-nyoko náañ nì gbikinti nyoko; ní kupeewambiiuee dū ku-poni kɔkɔ nì ku-beel ki tī-u. ³ U-yiliɲee diba nín fōō tiweendi ki cá ɲkúm, ama iweenee daa dóò, ní an móokiñ duulnya yab kɔkɔ ní bi nóò upeelee. ⁴ Ní binib kɔkɔ bí ki nyóŋkí kupeewambiiuee ku nín dū ku-poni kɔkɔ nì ku-beel ki dūu tī upeel un nyání tiɲkune pu, ní bi bí ki nyóŋkí upeelee ki lì yii: “ɲma di ɲñ kí dū u-ba kí ɲmántiñ upeel nee? ɲma di ɲñ kí já nì u?”

⁵ Ní bi pú upeelee kinyoko ú nín sòon tibofan ki bíil Unimbóti, ní ki tī-u mpon ú nín ɲaah mìn kí tin sáa abin ata nì dijandi. ⁶ Ní u lafun kí ki bíi sòon tibofan ki bíil Unimbóti yindi, nì u-kɔŋkoonɲu nì bin kɔkɔ kóò yilpuee. ⁷ Ní bi pú upeelee nsan ú já nì Unimbóti yab kí pōokiñ-bi, ní ki tī-u anibul kɔkɔ nì aniwul kɔkɔ, nì isoon kɔkɔ nib nì atimbun kɔkɔ pu mpon. ⁸ Kitiɲ pu nib bin yiɲɲi kaa ɲmāñ doooo duulnya kíltam dimaɲfal takaldau un dipibil din kpíyee yèe poonee, an nibee kɔkɔ daa jáam upeelee ní.

⁹ “Un yaa cáá ditafalee n̄ pīfi tiɲan. ¹⁰ Un Unimbóti l̄ yii bi daá cúu kuyunuee, see bí cúu-u kuyunɲu, un Unimbóti l̄ yii bi daá kpò-u nì kijikee, see bí kpò udaan nì kijiki. An sá Unimbóti yab n̄ dàkà bi-póontam nì bi-fookiiu un bi cáá Unimbóti puee ní.”

¹¹ Boonee ní m ká upeel ubo mun pún ki nyán kitiɲ ki cáá iyin ili an bí kii dipibil yiniee, ní ki sòon kii kupeewambiiuee. ¹² Upeel upeepeekaayee nimiin ní u ɲaah maamaacib nì mpon ɲun u fōō u-ceeyee, ní ki yánti binib bin kɔkɔ bí kitiɲ puee jáam upeel upeepeekaa un nín fōō ɲkúm weeni ki daa pókèe. ¹³ Upeel ulilitee nín ɲaah maamaacikpaambi, ki yánti ɲɲmi nyēēn yilpu ki lítì kitiɲ binib kɔkɔ nimiin. ¹⁴ Mpon ɲun bi nín tī-u u cáá ɲaah maamaacib upeel upeepeekaa nimiinee ní u nín cáá kíil binib ní ki páb binib bí náañ upeel un bi nín gāa kijiki ki gíñ ɲkúm watil pú waa kpíyee naŋku kí yóon. ¹⁵ Ní u fōō mpon kí ɲmā kí

tī upeelee naŋku kun bi mánee kufouu, an nín daá ná pu kú n̄mā kí n̄n sòohee, ní bin yaa kaa gbāan ki jáam-kuee ú kpò bidambi. ¹⁶ Mbiyaamu, bikpaambi, bigaajab, bisoodambi, bin tó bi-bee, n̄ iyumbu, u cānti bi nákañ bi-kòko ŋaŋgiili n̄ bi-yigbeen̄i pu tidaandi. ¹⁷ Ubo kaa ŋūñ kí dā tiba, kaa tí ŋūñ kí nyāfi tiba, upeelee yindi n̄ u-yindi n̄ombau yaa kaa náka udaan pu.

¹⁸ An sá mpóon ní, un cáá iciinee n̄ tükù taapu. Kun puee tita n̄ imuŋku ita n̄ biluuyee dàkà unil ubo yindi ní.

14 Niinee ní m ká dipibil yú Siiyon jool pu, u n̄ binib kutukub dilaataal n̄ imuŋku ili n̄ binaa bin yigbeen̄i pu bi ŋmāñ u n̄ u-Baa yin̄gee. ² M gb̄il nneen ŋubo nyánní yilpu ali kii mbuŋkpaan nyim nín s̄iti puee, ní ki ḡití bí kii utaa n̄n t̄atí pu mp̄on mp̄onee, ní nneen ŋun pu m gb̄ilee bi kii bibeeb̄ooliibi di b̄ó bi-bati ki ḡa ilanee. ³ Binib gbantee n̄n yú dibeejal n̄ tiwan tinaa tin cáá kufouee n̄ bikpilibee n̄imiin ki ḡa ilamp̄oon, ubo kaa ŋūñ kí b̄ifi-i, asee binib kutukub dilaataal n̄ imuŋku ili n̄ binaa bin bi dá ki nyántiñ duulnyanee n̄ baba di ŋūñ kí ḡā an lani. ⁴ An n̄bee kaa d̄oñ n̄ binimpoobi, baa ná t̄jok̄ondi, bi d̄i dipibil boon ki cá laakin di yaa céee. Unimb̄oti dá-bi ki nyánti binib kansikin bí n̄n sá bin bi dàá péé péé kí d̄ú t̄i Unimb̄oti n̄ dipibilee. ⁵ Baa gb̄il an n̄bee m̄ontí n̄nyim̄on dalba ki ká, baa k̄ánti ikpiti iba bi-pu kí lì.

⁶ Boonee ní m ká ntūun ŋubo ŋaañ kutagb̄on̄u pu yilpu yilpu ki cáá tibom̄ontiil tin kaa cáá dikuntilee ki tükù binib bin k̄ó duulnyanee, atimbun k̄oko nib n̄ anibul k̄oko n̄ isoon k̄oko nib n̄ aniwul k̄oko. ⁷ Ŋu n̄n t̄atí mp̄on yii: “F̄aŋkimaan Unimb̄oti kí t̄i-u tinyool, kun puee ŋyunti b̄aañ ú s̄oñ nnibiyaamu b̄oti. Nȳoŋkimaan Unimb̄oti un náañ yilpu n̄ taapuee, n̄ tiŋku n̄ inyimbul k̄ok̄oee.”

⁸ Ní ntūun n̄liliti páaanní ní ki l̄i yii: “Babil̄oŋkpaan l̄iti! Kitiŋkpaan̄i l̄iti! U nȳunti atimbun k̄oko u-daam min sá u-laakpaati tin u ŋaañ an lákat̄ee!”

⁹ Ní ntūun ntataati páaanní ki l̄i mp̄on yii: “Un di yaa gbāan ki jáam upeelee n̄ u-naŋku, ní ki yānti bi dáañ u-yigbeel n̄ u-ŋalee, ¹⁰ Unimb̄oti dáá d̄ā nȳunti udaan ndaam min sá u-ŋuulee. U dáá d̄ā f̄ó bidambi pu diŋuukpaandi din kaa cáá jutee kí d̄u-bi kí t̄ó farwata ŋmiŋun bí j̄i falaakpaan, u-tūu-n̄ circirdambi n̄ dipibil n̄imiin. ¹¹ Ŋŋmi ŋun poon bi dáá n̄n bí ki j̄n̄ falaayee dáá n̄n péed̄ukù ní kaa cáá dikuntil, baa d̄ā cáá diŋuŋfil ŋwiin̄ pu n̄ kunyeeu, b̄in̄ bin k̄oko gbāan ki jáam upeel n̄ u-naŋkuee, n̄ bin yānti bi d̄u upeelee yindi ki dáañ-bee.”

¹² Ŋyunti nee di máañ binimbotinooliibi bin ŋúb Unimb̄oti marab tiŋan ki máká Yeesu puee n̄ p̄oñ bi-ba, kí n̄n cáá kimotii.

¹³ Ní m gb̄il nneen ŋubo s̄oñní yilpu yii: “Ŋm̄a yii: An n̄n m̄ñ bin n̄ó ti-Dindaan ki kúu k̄oŋkon-neeyee.” Unimb̄oti F̄am l̄i yii: “An sá mbaam̄on, bi dáá c̄úú k̄al̄ kí ŋuŋfi kun puee atunnyaan ŋin bi túnee d̄i-bi.”

¹⁴ M kp̄ēyee, ní ki ká ditagbampindi diba, ní ubo ká di-pu ki náañ n̄ unil, ní ki cíkí sindaariya beefuuliiki ki ŋúb uḡoti un j̄it̄ee u-ŋaan. ¹⁵ Ní

ntūun ŋubo nyánní Kunimb̄otidiin ki t̄eeñ mp̄on ki tükù un ká ditagbampindi puee yii: “D̄u a-ḡotiu ee kí n̄n c̄ēt̄ijikaal, kun puee kudiceeu ŋm̄ant̄i. Du-ulnya b̄in̄ ki ŋm̄ant̄i bí c̄ā.” ¹⁶ Niinee ní un ká ditagbandi puee d̄u u-ḡotiu ki b̄ó duulnyan ní ki cáñ duulnya.

¹⁷ Ní ntūun ŋubo mun ḡití nyánní yilpu Nimb̄otidiikun ki mun ŋúb uḡoti un j̄it̄ee.

¹⁸ Ní ntūun ŋubo ḡití tí nyánní nsaraafan ni, ŋūñ di ŋúb ŋŋmi p̄oŋŋu, ki t̄eeñ mp̄on ki tükù ŋun ŋúb uḡoti an j̄it̄ee yii: “D̄u a-ḡotiu un j̄it̄ee kí b̄ó fiinyi sufi in s̄i kitiŋ puee sakaŋi poon kí kit̄i kun puee abil b̄in̄.” ¹⁹ Ní ntūunee d̄u ŋu-ḡotiu ki b̄ó fiinyi sufiin ní ki k̄it̄i duulnya fiinyi biliŋ ki gb̄eeñ mbookpaan ŋun-ni bi ŋm̄aam̄ ki l̄eek̄i ndaamee, an dàkà yii bi cáá k̄oñ Unimb̄oti ŋuulin dee. ²⁰ Ní bi ŋm̄aam̄ fiinyi biliŋee mbookpaanee ni kitiŋ kpaanceetiŋu n̄nyim n̄ nyā, kun nyānee di sá fatiku, ki p̄uub ki tin s̄ā atañkpee alaataa ata. Ní fatikuee n̄n d̄ó ki j̄om̄ puee tin s̄ā itaamu nȳoŋkpaan̄i.

15 Ní m ḡití ká maamaacikpaan ubo yilpu an sá bitii: m ká itūun iluli ŋúb falaabi biluli. B̄in̄ di sá bifalaajoolkaabi bin Unimb̄oti dáá d̄ú t̄ó binib pu ní u-ŋuul n̄ n̄n s̄oŋk̄ee.

² Ní m ká tiba an náañ n̄ tiŋku ní ki w̄al̄ kíkil kii digitilee ní ki ŋm̄al̄ n̄ ŋŋmi, ní m ká bin j̄án ki j̄in̄ upeelee n̄ u-naŋku n̄ n̄omba un sá u-yin̄dee yú tiŋku un w̄al̄ kíkil kii digitilee cee ki ŋúb tibati tin Unimb̄oti t̄i-bee, ³ ní ki bí ki ḡa Mooisi Unimb̄oti t̄ont̄onliu n̄ dipibil lani yii: “Ti-Dindaan Unimb̄oti ip̄on k̄oko daan, a-tuuŋŋi w̄ikí ki sá am̄onti, sii di sá atimbun b̄otiu. A n̄n l̄ēensambiyaamu muŋyee bí deede ní ki sá mbaam̄on. ⁴ Ti-Dindaan, ŋma di kaa làá f̄aŋk̄i-si? Ŋma di dáá yí, kaa làá t̄i-si tinyool? Kun puee sii baba di sá circirdaan, atimbun k̄oko dáá d̄āñ ní kí gb̄aañ a-nimiin kí nȳoŋk̄i-si, kun puee b̄āa ŋma ká a-tuuŋŋi, ŋi bí deede.”

⁵ M̄in̄ boonee m ká Kunimb̄otidii kun bí yilpuee c̄úú p̄it̄i, ní Unimb̄oti tant̄ju un dàkà u-bítamee yú poon, ⁶ ní itūun iluli in ŋúb falaabi bilulee nyánní Kunimb̄otidiiyee poon ki p̄ētiwampin k̄aŋkaŋ ki j̄il̄, ní ki d̄u sindaariya dambalau ki c̄úú i-biŋŋi.

⁷ Tiwan tinaa tin cáá kufouee kub̄o t̄i itūun ilulee sindaariya sambiyaamu mululi, Unimb̄oti un bí jaanjaanee ŋuul gb̄i poon. ⁸ Niinee ní Unimb̄oti nyooti n̄ u-p̄oŋŋu yānti n̄nyim̄ yíki ki gb̄i Kunimb̄otidiin, ní ubo kaa ti ŋūñ kí k̄o niin, see falaabi bin bi t̄i itūun ilulee n̄n d̄ā j̄it̄ee.

16 Ní m gb̄il nneen ŋubo nyánní Kunimb̄otidiin ki s̄oñ mp̄on ki tükù itūun ilulee yii: “N̄in̄ cámaan kí kp̄aatí Unimb̄oti ŋuul din bí nsambiyaamu mululinee kí s̄it̄imaan duulnyan.”

² Ní ntūun mpeepeekaa kp̄aat̄i diŋuul din gb̄i ŋu-sambikinee ki s̄it̄i duulnyan, ní ibunsoon d̄ómiñ ki j̄éet̄i bin k̄oko cáá upeelee daan̄ku ki jáam̄ u-naŋkuee pu.

³ Ní ntūun n̄liliti kp̄aat̄i diŋuul din gb̄i ŋu-sambikinee ki s̄it̄i tiŋkun, ní tiŋku nyim kp̄ant̄i fatiku ali kii unil un bi k̄ūyee fatikuee, ní tin k̄oko bí tiŋkun ki cáá kufouee kp̄i.

⁴ Ní ntūun ntataati kp̄aat̄i diŋuul din gb̄i ŋu-sambikinee ki s̄it̄i am̄o poon n̄ ik̄pin poon, ní inȳiŋfi kp̄ant̄i fatiku. ⁵ Niinee m gb̄il ntūun ŋun yi inȳiŋfi

poŋŋuee bí yii: “A sá deedeedaan ní a nín gá min nee pu, sii un bí ki nín péēbí dooooyee, a sá circirdaan ní. ⁶ Di sá bi nín kũu a-nib nì a-bonaatiliibi bi-fatikuu nyán ki fá, mìn pu ní a yánti inyingi kpánti fatiku bí nyò, bi nín máaŋ puee ní a gá-bi nee!” ⁷ Ní m gbíl nneen gubò nyánni nsaraafan ni yii: “Tiŋman, ti-Dindaan Unimbòti ipòn kòkò daan, a nín sòòŋ binib bòti miŋyee sá mbaamòn ní ki sá deede.”

⁸ Ní ntūun nnanaati kpáati diŋuul din ká ŋu-sambikinee ki sīti ŋwiín pu yii ŋwiín n pííl binib tikpil. ⁹ Ní kutuntuŋu pííl binib tikpil ní bi bí ki bííl Unimbòti un cáá mpon falaabi gbanti puee yindi, ki yí kaa fá bi-kpitii kí tī Unimbòti tinyool.

¹⁰ Ní ntūun ŋŋmoogmooti kpáati diŋuul din gbí ŋu-sambikinee ki sīti upeelee beejal pu, ní u-beelin nib jéeti dibombòndin, ní tifaandi yánti binib júnti bi-limbiliŋ kun puee iween nín gbíl-bi. ¹¹ Bibunsooni nì bi-falaau un bi bí ki jīhee pu ní bi bí ki bííl Unimbòti un yì yilpuee. Ama bi yí, kaa fá bi-tuŋkpitiiŋ.

¹² Ní ntūun nluluuti kpáati diŋuul din ká ŋu-sambikinee ki sīti Eefrati mookpaandin, ní dimool fòoti ki kũn ki kpánti nsan bibotiibi bin nyēēŋ ŋwiín nín nyēēŋ puee kíh ki dī. ¹³ Ní m ká arasiniibi bita, bi náaŋ nì kpaadalib ki nyánni kupeewambiiuee nì upeel un kínee nì u-bonaatiliu unyimondaan nyokòn. ¹⁴ Arasiniibi bitee gáaŋ maamaacib, ní ki cūti ki ká duulnya kòkò bōtiibi ki kpáfi-bi bí dāá já nì Unimbòti ipòn kòkò daan u-wiŋkpaanŋu dal.

¹⁵ “Ní pílfí, m dàá dāaŋ kii unaayuu yamee ní! An nín mōŋ sii un kaa gēēŋ ki ká ki cí a-bokutilee, si-iyee, kaa dāa nyēēdicancangbeel bí ká a-cooi.”

¹⁶ Ní arasiniibee kōòŋ bibotiibi ki cáá kpáfi laakin Eebru yab yí yii Amageedonyee.

¹⁷ Ní ntūun nluluuti kpáati diŋuul din ká ŋu-sambikinee ki yàl kutaa pu, ní m gbíl nneen gubò nyánni Kunimbòtidiin dibeejal cee mpon yii: “An gá ki dōò!” ¹⁸ Niinee an bí ŋmòò nyàlnyal ki tátí kii utaayee, ní m gbíl dibintiŋkpaandi pu ní kitiŋ ciŋki ŋkpitim pu. Doooo binib nín ká duulnya poonee, kitiŋ kaa láá ciŋki mìn bi ká. ¹⁹ Ní kitiŋkpaanŋi líti ki nābiti agin ata, ní atimbun tiŋkpaamu kòkò wiil. Niinee Unimbòti téeti Babilon kitiŋkpaanŋi pu, ní ki dū u-ŋuul din pōō kpāŋkpamee ki nyūnti-kí kii ndaamee. ²⁰ Ní ntimu mun bí amoo kansikinee nì ajoin wāŋkì. ²¹ Ní ataaniŋkumbil ŋin nyim kii kiiloobi imuŋku ilee líti ki tàbiti binib, ní binib bí ki sī Unimbòti ditafadaaldi gbanti pu, kun puee ditafadaaldee nín pōō ki lákatì.

17 Boonee ní itūun iluli in kpáati diŋuul ki sīti duulnya puee gubò sútiŋ m-cee ní ki bí-mi yii: “Dāaŋ tí cù m dākà-si bi nín dàá dāal ulaakpaakaan un ká ikpin puee tafal miŋyee. ² Kitiŋ pu bōtiibi dōòŋ nì u, ní kitiŋ pu nib mōnni-u ní u-laakpaati gbí-bi kii ndaamee.”

³ Ní Unimbòti Fām dómín m-ni ní ntūun yōòŋ-mi ti búnti kupōoun, ní m tin ká unimpu ubò ká upeel pu. Upeelee sá uman, ní u-wunti kòkò náká asiibil ki sī Unimbòti, ki cáá ayil aluli nì iyin saalaa.

⁴ Unimpu gbanti pēēdibokutinyaandi diba di mán, ní u-falfatib nì u-bombiliŋ nì u-beedimbiliŋ sá sindaariya nì atanŋpee ŋin pōō kudaau ki jilee, ní ki

ŋúb sindaariya sambiki ikpiti nì tilaakpaal tin u gáaŋee jòkònti gbí poon. ⁵ Ní dimaamaacyindi diba ŋmàn ki náká u-yigbeel pu yii: “Babilon kitiŋkpaanŋi, tilaakpaaldambi nì bitiiŋwiiliibi na.” ⁶ Ní m ká yii unimpuee nyūŋ Unimbòti nib nì bin nóó Yeesu deede bi kũu-bee fatikuu ki gbí.

M nín ká mimmee ní m bākati seeee. ⁷ Ní Unimbòti tūuŋŋu balfi-mi yii: “Ba gá ní a bākati? M dàá tükù-si unimpuee nín sá kuŋyee, nì upeel un pu u ká u cáá ayil aluli nì iyin saalaayee taapu. ⁸ Upeel un a ká nee nín bí dooooyee, ama kōŋkōnnee waa ti bí. U dàá nyānni mbookpaan ŋun ni u nín bēe ní kí nín cá laakin bi dàá nāaŋ-uee. An dàá dāá gá bin doooo duulnya kiltam baa ŋmàn bi-yiŋŋi di-manŋfal takaldaunee maamaaci, bi yaa láá fātii gítí ká upeel gbantee. Di sá upeelee nín péēbí dooooyee ní ki dāa wāŋkì, ní ki dāa gítí fātii nyánni.

⁹ “Tibòti nee pu ní unil máaŋ kí dākà u-landòkōŋu nì u-ciŋŋu. Upeelee yiliŋ alulee di sá ajoin aluli ŋin pu unimpuee kēe, ní ki sá bibotiibi biluli mun. ¹⁰ Bibotiibi bilulee kansikin biŋmoo líti, ubò ká dibeejal pu, ní un kínee kaa láá bāaŋ, ama ú mun yaa láá bāaŋ waa láá kàl kí yúnti. ¹¹ Upeel un nín bí ní kaa ti bēe u-ba kúti ki sá ubōtininiiti, ú mun sá bibotiibi bilulee kansikin ubò ní. Ūŋ ní bi dàá nāaŋ.

¹² “Iyin saalaa in a kēe di sá bibotiibi saalaa bin kaa láá kàl dibeele puee, ama bi dàá tī-bi mpon bi nì upeelee nì jī dibeele kukuluu kubò poon.

¹³ Bibotiibee kòkò dāa pēēkinyòkò ní kí dū bi-pōni kí kúti upeelee. ¹⁴ Ní bí jáŋ dipibil, ní dipibil nì dāá pōkòŋ-bi u nì bin kòkò sá u-yab u lúti-bi bi yú deedeeyee, kun puee ūn di sá bidindambi kòkò Dindaan, nì bibotiibi kòkò Bōtiu.”

¹⁵ Ní ntūunee gítí bí-mi yii: “Inyingi in pu a ká ki-laakpaayee kēe di sá atimbun nibiim nì isoon kamaa nib. ¹⁶ Iyin saalaa in a kēe nì upeelee dàá nín ná kilaakpaayee ní. Bi dàá dāá gbākal tiwan tin kòkò ká ki-wunti puee ní kí kíŋ dicancangbeel, ní kí dāá ŋmó ki-nanti ní kí dū-kì kí wò ŋŋmi. ¹⁷ Di sá Unimbòti di dū min u lēe ki gá bi-pōbiliŋin bí gá ubaanti kí dū bi-pōni kí kúti upeelee pu, kí nín cí ŋyunti ŋun Unimbòti dàá dāá gá min u nín lī yii u dàá gēe.

¹⁸ “Unimpu un a kēe di sá kitiŋkpaanŋi kin tókó duulnya bōtiibi puee.”

18 Boonee ní m ká ntūun gubò nyánni yilpu ki cáá mpoŋkpaan ní ŋu nín jìl puee ŋmínti duulnya kòkò. ² Ní ntūunee téēŋ mpon yii: “Kì líti, Babilon tiŋkpaanŋee líti ki kpánti kōŋkōnnee arasiniibi kōŋkōŋŋu, arasiniibi nín bí tōbin puee ballanŋki, nì inoon in kòkò kaa sàafi kpataaayee ballanŋki; ³ kun puee kì nyūnti atimbun kòkò ki-daam min sá ki-jòkòmbiikuee, duulnya bōtiibi kòkò dōòŋ nì kì ki kpánti bijòkòndambi, ní duulnya bantiliibi kùliŋki ki-wannyaanti tikpil tikpil.”

⁴ Ní m gítí gbíl nneen gubò nyánni yilpu ki lī yii: “M-samaau, nyāmaan kitiŋ nee poon, an nín dàá gá pu ní taa gá ki-kpitii, kí dāá fōō ki-tafadaaldi din bi bónti ki yōòŋ-kēe. ⁵ Kun puee kitiŋ gbanti yab kpitii kpúkú ní ki tin sàa kutagbōŋu, Unimbòti kaa súnti ki-tuŋkpitiiŋ gbanti pu. ⁶ Ōjāmaan-kì kii kí nín gá-ni puee, téemmaan-kì ikpiti in ki gá-nee

mili, kì nín dǎál ni-tafal miṅyee, nimbi n̄ dǎál-kì mìn mili pu. ⁷ Kì nín cáá tiwannyaandi ki gà ki-bin-di miṅyee, ní yàntì falaa n̄ diniminaamandi n̄ kó-kì mìn, kun puee kì sòòn ki pò ki-ba yii kìn sá unimpubòti ní, kaa sá ukpiipu, diniminaamandi kpá kí kó kìn dalba dalba. ⁸ An pu ní ditafadaaldi din dō ki cí-kèe kòkò dàá bān ki-pu ḡwimbaanti, ḡkúm, diniminaamandi, ḡkúm; ní ḡḡmi n̄ dàá púnti-kì kí wò, kun puee ti-Dindaan Unimbòti un dáál ki-tafalee sá mpondaan ní.”

⁹ Niin ní duulnya bōtiibi bin n̄ u kpáfi ki ḡá ti-jòkòndi ki yákatì ki-wannyaantee, dàá sō k̄i yáliḡkì bi yaa láá ká ḡḡmi ḡun b̄i wù kitiḡ gbantee ḡm̄inyiim yíki jòooyee. ¹⁰ Diniminaamandi din poon kitiḡee dàá dàá kóee dàá cúú-bi tifaandi, ní bi dāa yú kudandaḡu ki lì yii: “Ba busuu di jéetì Babilon kitiḡkpaḡḡi kin cáá mponnee pu nan dee? Kukúbambaantiiu poon bi kpááa péé dáál sii tafal sokomiiin?”

¹¹ Ní duulnya bantiliibi sūn̄ ki yáliḡkì ki-pu kun puee baa láa ti ká ubo n̄ dā bi-nyampuwanti; ¹² bi-nyampuwanti tin sá sindaariyab n̄ animil kúti, n̄ ataḡkpee ḡin pōō kudaauuee, n̄ idiḡfi, n̄ iḡaamonti, n̄ iḡaabon, n̄ iman, n̄ in bí kii sirci ki pōō kudaauuee, n̄ ido in cáá kudapoou tikpilee kòkò, n̄ tin kòkò bi cáá akuntinyin ki ḡáaḡee, n̄ bi nín cáá ido ki kpítì tiwammontiil tin an pōō kudaauuee, n̄ tasa kúti n̄ tikúti wanti n̄ ataḡkpee ḡin j̄ilee, ¹³ n̄ talaalub nín bí tōbin puee n̄ tifaal tin sófèe n̄ ḡkpaḡmitikaam, n̄ tikaliḡkpin tin bi tūtù an sófèe, n̄ idafi, n̄ ikpafi, n̄ ḡkponoyim, n̄ blee biliḡ n̄ inaa n̄ ipii, n̄ itaamu, n̄ torkub, n̄ iyumbu, ki tin kpáan̄ binib nammu. ¹⁴ Ní binyampoobe kìn̄ ki lì yii: “Tiwan tin pu a-nimiliḡ máḡee kaa ti dàbiñ-si, a-gaajati n̄ a-wannyaanti tin j̄il p̄alpalee wánki aḡaan, a péēgítì kpá kí ká-ti jaanjaan!” ¹⁵ Binyampoobi bin di bāntì kitiḡ gbanti poon ki ká animilee, dàá dàá fāḡki falaa un kitiḡee b̄i j̄iḡee, an pu ní bi dāa yú kudandaḡu ki sūn̄ ki yáliḡkì, ¹⁶ ní ki lì yii: “Mbusu, mbusu kó kitiḡkpaḡḡi, kìn̄ kin n̄n̄ péēḡaamonti, ibon̄ n̄ iman bókutinyaḡḡee, ki túun̄ sindaariya falfatib n̄ abeedimbil n̄ idiḡfi an pōō kudaau ki j̄ilee, ¹⁷ kukúbambaantiiu ja poon ní bi dūu kúnti ki-gaajati kòkò!”

Bimeelaḡaalkpilib kòkò n̄ bin k̄a meelabinee n̄ bimeelaḡaalliibi n̄ bin kòkò tūn̄ ditundi tiḡkune yún kudandaḡu ¹⁸ ki wāl kitiḡee nín fōō ḡḡmi min ḡḡm̄inyiim yíki jòooyee, ní bi gbáa ibiil yii: “Kitiḡ kiba kpá bí dūu ḡm̄ant̄in̄ Babilon tiḡki”; ¹⁹ ní ki j̄áfi n̄tam ki sitì bi-yiliḡ pu ki sūn̄ ki yáliḡkì ní ki lì yii: “Mbusu ulou di nín kó kitiḡkpaḡḡi mìn̄ nan dee? Ki-gaajati pu ní meelabdambi kpánti bigaajab. Ní kukúbambaantiiu ja poon ní bi kpááa kúnti sii n̄ a-wanti kòkò?”

²⁰ Nimbi bin kòò yilpu ki sá Unimbòti yab n̄ Unimbòti bōnaatiliibi n̄ Yeesu kpambaliḡee, nín̄ fāalmaan̄ tin bāan̄ kitiḡkpaḡḡi gbantee pu, kun puee ikpiti in̄ k̄i ḡá-nee pu ní Unimbòti dáál ki-tafal kí pò-ni.

²¹ Niinee ní ntūun̄ mpondaan ḡubo yōòn̄ ditaḡkpal diba di gb̄ifi kii kunaauuee ki tó tiḡkun, ní ki bí yii: “Mìn̄ ní bi dàá dàá téé Babilon kitiḡkpaḡḡi kilkil kí tō taapu, ubo kaa dāa gítì líkítì ki-pu jaan-

jaan. ²² Baa láa ti gb̄il̄ kitiḡ gbanti poon bi bōò kùbeeu, kaa láa gb̄il̄ bi b̄un̄ diwul áa dikant̄andi, kaa láa ti gb̄il̄ bigbiḡbiilliibi baa ubo pu, kaa láa ti wāl utont̄onli bāa ḡyee kitiḡ gbanti poon, kaa láa ti gb̄il̄ bi n̄a kunaau. ²³ Fitila walḡḡu kaa láa ti ḡm̄int̄i kitiḡ gbanti pu, baa láa ti gb̄il̄ dinimpucaal puoou, kaa láa ti gb̄il̄ dicam̄ondi pu. Kun puee bibantiliibi sá bikpikpaambi ní kitiḡ gbanti poon, ní ki cáá bi-boti ki kíil̄ binib kòkò.” ²⁴ Kitiḡ gbanti fōō ditafadaaldi kun puee bi k̄ū Unimbòti yab n̄ u-bōnaatiliibi n̄ bin kòkò bi k̄ū kitiḡ puee.

19 Boonee ní m gb̄il̄ yilpu an bí kii kunipaau neenee, ki l̄i mpon̄ yii: “Aleeluuya! Ti-Nimbòtiu di yì difil̄ n̄ tinyool n̄ mpon̄. ² U-bōsoontam sá mbaam̄on̄ ní ki bí deedee. Di sá yii u sòon̄ ki k̄ū kinimpulaakpaai bōti k̄i nín dū tilaakpaal ki t̄int̄i kitiḡ pu kòkò nib̄ ki yānti bi kpánti bikpitibee, ní ki dáal ki-tafal ki tōn̄-k̄i ipontoon̄ k̄i nín k̄ū utont̄onliibi puee.” ³ Ní ki gítì bí yii: “Aleeluuya! Kun puee kitiḡ gbanti dàá n̄n̄ péēwù ḡḡmi ní ki-ḡm̄inyiim n̄ n̄n̄ yíki mìn̄ kí n̄n̄ cá jaanjaan.” ⁴ Ní bikpilib mmuḡku n̄ binaayee, n̄ tiwan tinaa tin cáá kufoouee, líti Unimbòti un k̄a dibeejal puee n̄m̄iin̄ ní ki bí yii: “Ameen! Aleeluuya!”

⁵ Ní neen̄ ḡubo nyánn̄i dibeejal cee yii: “Nimbi bin kòkò sá Unimbòti tont̄onliibee, nyōḡkimaan-u! Bikpaambi n̄ mbiyaamu, b̄in̄ kòkò fāḡki-uee, nyōḡkimaan-u!” ⁶ Ní m gb̄il̄ an bí kii binib kupaau di sōōnee, ní ki bí kii dim̄ool̄ nyim̄ nín̄ sit̄i nsitim̄in̄ puee, ní ki gítì bí kii utaa nín̄ t̄at̄i mpon̄ puee, ní ki lì yii: “Aleeluuya! Ti-Dindaan Unimbòti ipon̄ kòkò daan, di sá uboti ki k̄a dibee pu. ⁷ Tí n̄n̄ fāalmaan̄ an̄ n̄n̄ mōn̄-ti tí n̄n̄ nyōḡk̄i Unimbòti, kun puee dipibil̄ nimpucaatam bāan̄, u-bōon̄ bōnti ki dō. ⁸ Unimbòti t̄i-u dibokutipindi k̄aḡkaḡ din j̄ilee ú pēēn̄.” (Dibokutipindee di sá deedee tuuḡḡi ḡin̄ binimbòtinooliibi ḡee.) ⁹ Ní Unimbòti t̄uḡḡu bí yii m̄ ḡm̄à yii: “Unimbòti n̄ yānti an̄ n̄n̄ mōn̄ nimbi bin bi yíin̄ ní dàá j̄i dipibil̄ nimpucaatam jintee!” Ní ki gítì kúti yii: “Unimbòti u-ba di l̄i mìn̄.” ¹⁰ U l̄i mimmee ní m gbāan̄ kí jāam̄-u, ní u bi-mi yii: “Taa ḡee! Man mun péēsá utont̄onli kii si mun n̄ a-nabiyaamu mun bí ki sòon̄ Yeesu bōti tin u nyánti ki dākā-nee ní. Unimbòti ní a máan̄ kí jāam̄.”

Kun puee Unimbòti Fām̄ nín̄ yānti Unimbòti bōnaatiliibi sòon̄ tiḡyee sòon̄ Yeesu pu ní.

¹¹ Niinee ní m k̄a yilpu p̄it̄i, ní utampiin̄ ubo nyánn̄i, ní unil̄ ubo k̄a u-pu, bi yū udaan̄ yii Deedee n̄ Mbaam̄on̄, u sòon̄ tiboti deedee ki j̄áa kujaau n̄ deedee. ¹² U-nimiliḡ ḡm̄óò l̄akalaka kii ḡḡmee, ní u cíki mbeefuulimu tikpil̄ u-yil pu, diyin̄-di diba náka u-pu, bāa ubo kaa nyi-di, see ún̄ baba. ¹³ Ní u-bokutil̄ din u péēyee táká fatiku, ní bi yū-u yii: “Unimbòti nyōobundi.” ¹⁴ Ní yilpu soojab n̄ó-u ki k̄a itampiin̄ pu ki péē abokutim̄onti apiin̄ k̄aḡkaḡ. ¹⁵ U-nyōkōnee kijaḡajiki k̄a ki j̄it̄i, an ní u dàá dū kí j̄án̄ atimbun, mpon̄ ḡun u dàá dàá n̄n̄ cáá kpòoti-bee dàá pōō kii tikútee ní, ní Unimbòti ipon̄ kòkò daan̄ nín̄ díki bi-pu diḡuul̄ diḡyee puee, u dàá dāa n̄a-bi dúsidusi kii bi nín̄ n̄a asubil̄ pu ki ḡáan̄ ndaamee ní. ¹⁶ Bi ḡm̄añ̄ diyindi diba u-bokutil̄ n̄ u-tapandi pu yii: “Bibotiibi kòkò Bōtiu, bidindambi kòkò Dindaanu.”

¹⁷ Ní m ká Unimboti tūuŋgu ŋubo yú ŋwiin poon, ní ŋu téen mpon ki tükū inoon in koko ŋaah kutaa puee yii: “Dāá kpāfimaan kí jī Unimboti jījaalk-paanu! ¹⁸ Ní dāān kí jī bibotiibi ni bisoojakpilib ni bipondambi wunnanti ni itaamu ni bin kā-iee wunnanti, ni binib koko wunnanti, bin yi bi-bee ni iyumbu, ni binikpaambi ni biwaabi.”

¹⁹ Niinee ní m ká upeelee ni duulnya botiibi ni bi-soojab kpáfi kí ján un kā utaamu puee ni u-soojab. ²⁰ Ní un kā utaamu puee ni u-soojab cúú upeelee ni u-nyimombonaatiliu un nín ŋaah maa-maacib upeelee nimiin ki kiil binib bin koko bi nín dāān upeelee daanŋu bi gbāanti kí jáam upeelee nanŋuee. Ní bi dū bi-liitil ni bi-nimiliŋ ki tó farwata ŋmibookun. ²¹ Ní kijanjajiki kin nyēēun kā utampiinee nyokonee kūū bin kínee koko, ní inoon dómiin kí jín bi-nanti kí bál.

20 Boonee ní m ká ntūun ŋubo nyánni yilpu ki ŋubiin mbookpaan saafiu ni ikusaka iba i nyim na! ² Ní ntūunee cúú kupeewambiiu ukookpikkee, an dākà yii Sitaan, ki dū ikusakee ki bóob-u ú nín bí mín kí nín cí abin kutuku, ³ ní ki téé-u ki tó mbookpaanee ni ní ki piin ki kpál ki ŋéeb, an nín dāá ŋá pu ú taa ti kiil atimbun nib kí tin cáá sāā abin kutukuee. Boonee bi dāá fātī giin-u kí líi ŋyunti ŋubo poon fiii.

⁴ Ní m ká abeejal aba, ní bi tī bin kā ŋi-puee mpon bí nín sá bibosoonliibi, ní m giti ká bin nín soon Unimboti boti ki lēekī Yeesu pu seera bi kūū-bee nammu, ni bin kaa nín gbāah kí jáam upeelee ni u-nanŋuee, kaa yānti bi dāān bi-yigbeenŋi ni bi-ŋaliyee, bi-koko fātī fikiti bi ni Kriisitoo kāl dibeel abin kutuku. ⁵ Bitanŋkpiibi bin kínee kaa láá fikiti, see abin kutukuee yaa láá jiti, difikitipeekaal boti dee. ⁶ Bin yaa láá bí difikitipeekaal poonee bí mmōn ni ni circir poon. Ŋkúnliitiim kaa dāa giti cáá bín pu mpon. Bín di dāa sá Unimboti ni Kriisitoo saraŋaliibi, ní bi ni Kriisitoo n kāl u-beelin abin kutuku.

⁷ Abin kutukuee yaa láá jítée, bi dāá dāá giin Sitaan kí líi, ú nyā sarkan. ⁸ U yaa nyánee, u dāá dāá nín yiin ki mónti duulnya jannaatiliŋ timbuliŋ, an dākà yii Gooŋgi ni Magooŋgi, kí kpāfi-bi bí bónti kujaau. Bi dāá dāá nín wíki tikpil kii tiŋku caŋin bulee ní. ⁹ Bi dāá dāá kpáti kí gbí kitiŋ koko, ní kí dāá léee Unimboti niwul ni kitiŋ kin u néee pu, ama ŋmi ŋubo dāá nyánni yilpu kí dāá wò bi-koko. ¹⁰ Ní bí dāá téé Sitaan un kíil-bee kí tó farwata ni ŋmi bookun laakin upeelee ni u-nyimombonaatiliu bée, niin ní bi dāá nín bí falaa poon ki yaliŋkiŋ bi-ba ŋwiin pu ni kunyeeu kí nín péécāá cá jaanjaan.

¹¹ Boonee ní m ká dibeejapindi diba, ní kitiŋ ni kutagboŋu sán un kā dibeejapindi gbanti puee nimiin, baa ti ká-bi. ¹² Ní m ká bitanŋkpiibi, bikpaambi ni biwaabi yú dibeejalee nimiin, ní bi cúú takaldab ki kpáti, ní ki giti cúú takalda ubo mun ki kpáti, ún di sá dimaŋfal takaldau. Ní bi soon bitanŋkpiibi boti ki táá ni bi nín ŋá atuun ŋin bi ŋmān ki ŋá takalda poonee. ¹³ Ní tiŋku giin ni binib bin u nín yōonee, ní ŋkúm ni ditanŋkiil giin ni bitanŋkpiibi bin koko bi ŋúbee, ní bi soon báā ŋma boti tin u ŋée. ¹⁴ Ní bi téé ŋkúm ni ditanŋkiil ki tó

ŋmi bookun, ŋmi booku gbanti di sá ŋkúnliitiimee. ¹⁵ Un kamaa yindi ní baa ká dimaŋfal takaldau poonee, bi dū-u kí tó ŋmi bookun ní.

21 Boonee ní m ká kutagboŋpoŋu ni kitimpoŋ. Kutagboŋkpikuu ni kitiŋkpikii wāŋki ní tiŋku kaa ti bí. ² Ní m ká circir tiŋki Jeerusaleem-poon nyánni Unimboti cee yilpu ki kpátiŋ ki ŋān kii unimpucan di ful nnyim ki cí u-calée. ³ Ní m gbil nneen ŋubo nyánni dibeejal cee ki téen mpon yii: “Kōŋkōneee Unimboti ŋá u-kōŋkōoŋgu binib cee, u ni bi di dāá nín kíŋ kí kōò, ní bí nín sá u-niwul, ní ún nín sá bi-Nimbōtiu un dāá nín bí bi-ceeyee. ⁴ Ún di dāá dāá píti bi-nyinnyim koko, ŋkúm dāa giti kpá, diniminaamandi ni ibiil ni iyal-iŋki dāa giti kpá, kun puee duulnyakpiki kpāān tīn koko kí jiti.” ⁵ Ní un kā dibeejal puee bí yii: “Kpèe-maan, m fātī ŋá tiwan koko mpoŋ,” ní kí bí-mi yii: “Á ŋmā-ti kun puee m-boti sá mbaamōn ní kí máān bí fōò-ti.” ⁶ Ní u giti bí-mi yii: “An koko bónti kí dóò! Man di sá Alfa ni Oomeega, ukilkaa ni ukuntikaa. Un ní nnyinnyoo yaa cááyee n dāān m-cee m dāá tī-u dimaŋfal nyimbuliŋ faalaa. ⁷ Un yaa ján kí jīnee ní m dāá tī tiwammōntiil gbanti ní kí dāa sá u-Nimbōtiu, ní ún dāa sá man biki. ⁸ Ama an yaa kíŋ bifaantidambee ni bin kaa yú ni Unimbōti deedeeyee, ni bijokōndambee, ni binikpōli-ibee, ni bin ŋaān tilaakpaalee, ni bikpaŋkpantiibee ni biwaatootiliibee ni binyimōndambee kōkōee bín laŋki di sá farwata ŋmibookun, niin di sá ŋkúnliitiimee.”

⁹ Ní itūun iluli ijoolkaa in bàā ŋúb nsambiyaamu falaabi gbí poonee kansikin ŋubo dómiin kí bí-mi yii: “Dāān m dākà-si unimpucan, dipibil nimpuu.” ¹⁰ Ní Unimbōti Fām dómiin m-ni, ní ntūun yōōn-mi kí jóm dijeofokol diba pu, ní kí dākā-mi Jeerusaleem circir tiŋki kin nyánni Unimbōti cee kí sintīnee ¹¹ ní kí jilīn Unimbōti nyaanŋu; kitiŋee jil kii atanŋkpanyaane ní, kii atanŋkee ŋin jóm pólpol kí wāl kílkilee. ¹² Ní digundi din bi máŋ kí mānti kí tú kitiŋee gbifi kí fōkō mun, ní kí cáá mpunyōmu saalaa ni muli, ní itūun saalaa ni ili yú mpunyōmu pu kí cí, ní bi ŋmān Israyeel biyaamu naakoti saalaa ni tilee yiŋŋi kí nákan mpunyōmuae pu. ¹³ Ní mpunyōmu muta túl ŋwiin nín nyēēn puee, ní muta túl ŋwiin nín jēeti puee, ní muta túl ŋgan pú, ní muta túl ŋgiil pú. ¹⁴ Atanŋkee saalaa ni ali pu ní bi nín máŋ kitiŋee gundi kí tōkōn, ní kí ŋmān dipibil kpambaliŋ saalaa ni alee yiŋŋi atanŋkeeyee pu.

¹⁵ Ní ntūun ŋun yú kí soon ni mee ŋúb tiwaŋŋ-mantikaal, sindaariya kpaŋkpaanŋu, kí ŋmānti kitiŋee ni ki-punyōmmu ni ki-guŋŋi. ¹⁶ Kitiŋee fōkōŋgu ni ki-waŋŋu ŋmā ní. Ntūunee dū sindaariya kpaŋkpaanŋuee kí ŋmānti kitiŋee fōkōŋgu, ní kí ká atanŋkee kutukub bili ni ku-laafaau, mín ní ki-waŋŋu, ki-fōkōŋgu ni kí nín fōkō kí jóm puee mun nín sá. ¹⁷ Ní ŋu ŋmānti digundi mun ní kí ká di-gbifiŋgu meetab imuŋku ita ni biŋmoo, kii binib nín péēŋmānti puee ní ŋu ŋmānti. ¹⁸ Atanŋkee ŋin jóm pólpollee ní bi dū kí máŋ digundi, ní kitiŋ ki-ba koko sá sindaariyamōnti kí wāl kílkil kii digitilee. ¹⁹ Atanŋkee ŋin bi dū kí taapu kí nín máŋ digundee kí tōkōnee puee bi

dū atañkpanyaan ñin bí tobinee ní ki nákañ. Bi ñin dū atañkpee saalaa ñi ali ní ki kíł taapu. Ntan-tukupeekaa tañkpeeni ní bi yí yii jaaspi, ní ki yí dililiitiil yii safir, ní ki yí ditataatiil yii kalseeduaana, ní ki yí dinanaatiil yii eemeeroodi, ²⁰ ní ki yí diñmoonmootiil yii sarduaan, ní ki yí diluluutiil yii kornalin, ní ki yí diluluútiil yii krisooliiti, ní ki yí dininiitiil yii beeril, ní ki yí diwawaatiil yii toopasi, ní ki yí disaalaatiil yii krisooprasi, ní saalaa ñi dibee ní bi yí yii iyasinti, ní ki yí dijoolkaalee ameetiisti. ²¹ Ní mpunyomu saalaa ñi mulee sá atañkpanyaan ní, kipunyoko kamaa ñi ditañkpapiiñkaal dimondi. Ní kitiñ ki-ba danñi sá sindaariyamonti ki wál kíłkil kii digitilee.

²² Ama maa ká Kunimbótidi kitiñ gbanti poon, kun puee ti-Dindaan Unimbóti ipon kóko daan ñi dipibil di sá Kunimbótidi. ²³ Kitiñ gbanti kaa nyaab ñwiiñ ñi uñmal ñ ñmíntí-kí i-walfiñu, Unimbóti ñin ñañ ki jil puee di sá-ki ñwalfi, ní dipibil sá ki-fitilau. ²⁴ Atimbun kóko dāa còom ki-walfiñun ní, ní duulnya bótii ñ dāá cáañ bi-gaajati ñin. ²⁵ Mpunyomu dāa péé wāa ní ñwiiñ pu, baa piinti, kun puee kunyeeu dāa kpá ñin. ²⁶ Bi dāa cāabiñ atimbun jilmau ñi ñi-nyooti ñin. ²⁷ Ikpiti iba kaa dāa kódo ñin, ñi bitiiñwiiñ ñi binyimondambi, see bin baba yiiñi bi ñmāñ dipibil takaldau un sá dimañfal takaldauee nee.

22 Ní ntūun dākā-mi mbun ñun pùub nnyim min tii dimañfalee, nnyim gbanti wál ní kíłkil ní ki jil pāpal, ní ki nyēēñ Unimbóti ñi dipibil beejal lañki, ² ní ki pùub kitiñ kansikin didandi pu. Ní dimañfal subu yú abunghan liitil pu ki lòon dibindi poonee saalaa ñi mili, an dākà yii uñmal kamaa poonee bu lòon diba, bu-faati di cāantí atimbun weeni. ³ Mbusu dāa gítí kpá. Unimbóti ñi dipibil beel dāá dāa ñin bí kitiñ poon ní, ní u-tontonliibi ñ ñin nyóñkí-u. ⁴ Bi dāá dāá wál u-nimiin, ní bi dāa ñmā u-yindi bi-yigbeeñi pu. ⁵ Kunyeeu kaa dāa gítí bí, ubo kaa dāa gítí nyaab fitila kí tūū án ñin wál-u, kaa dāa gítí nyaab ñwiiñ ñ nyā bí ñin wál, kun puee ti-Dindaan Unimbóti di dāa sá-bi ñwalfi, ní bí dāá ñin bí ki jìñ dibeel kí ñin péēcā cá jaanjaan.

⁶ Ní ntūunee bí-mi yii: “Tibóti nee sá ibaamón ní, ki máañ bí fōō-ti. Ní ti-Dindaan Unimbóti un tii u-Fām u-bonaatiliibee túnni u-tūuñu ñ dāá dākà u-tontonliibi tin dāá bāñ kōñkōneeyee.”

⁷ Ní Yeesu bí yii: “Píłfi! M dāá dāañ kōñkōneee. Un ñúb tibóti tin m sōon bi ñmāñ an kā takalda nee poonee bí mmōn ni.”

⁸ Man Jaan di gbil an botee kóko ki wál-ti mun. M nín gbil ki wál-ti mimmee ní m líti dicincibil ntūun ñun dākā-mi tibóti gbanti kóko taapuee nimiin kí jāam-ñu. ⁹ Ní ñu bí-mi yii: “Taa ñee, kun puee man mun sá utontonli kii sisee ní, kii a-nabiyaamu mun nāatí Unimbóti botee, ñi bin kóko tó tibóti tin bi ñmāñ takalda nee poonee ní. Unimbóti ní an sá á jāam.” ¹⁰ Ní u bí-mi yii: “Á taa bál tibóti tin bi nyánti ki dākā-si ti kā takalda nee poonee, kun puee nyunti ñun an botee kóko dāá bāñee tóobiñ. ¹¹ Unikpiti ñ mótíi ñin ñáañ u-kpitii, uñkōndaan ñ mótíi ñin ñáañ u-jōkōnti, deedeedaan ñ mótíi ñin ñáañ deede tuuñi, ní circirdaan ñ mótíi ñin bí circir.” ¹² Ní Yeesu bí-mi yii: “Píłfi! M dāá dāañ kōñkōneee kí ñin ñúbiñ tipaal, kí pā bāa ñma u-tundi ñin sá puee. ¹³ Man di sá Alfa ñi Oomeega, an dākà yii upeepeekaa ñi ujoollkaa, ukilkaa ñi ukuntikaa.”

¹⁴ Bin fínti bi-bokutiñ ñaa cáá tijōkōndi, ki máañ kí ñmó dimañfal subil, kí dāá dī mpunyomu kí kó kitiñinee bí mmōn ni. ¹⁵ Ní bijōkōndambi ñi bikpañkpantiibi ñi bin ñáañ tilaakpaalee ñi binikpoliibi ñi biwaatootiliibi ñi binyimondambee dāa yú kitiñ kpaanceetiñu.

¹⁶ “Man Yeesu di túnni m-tūuñu ñú sōon an bōti m-nikiñ kansikin kí tükù-ni. M sá Dafidi naakookun ní, kí sá utaafaanmalbija un jilee.”

¹⁷ Unimbóti Fām ñi Unimpucan bí yii: “Dāañ!” Bin mun gbil an botee ñ li yii: “Dāañ!” Un nnyinyoo yaa cááyee ñ dāañ kí fōō nnyim min tii dimañfalee faalaa.

¹⁸ Man Jaan di kpáafi bin kóko gbil tibóti tin Unimbóti sōon an kā takalda nee poonee yii: Un yaa gbēēñ tibóti nee poon tibee, Unimbóti dāá dāá gbēēñ udaan ditafadaaldi ñin u ñmāñ ki ñá takalda nee poonee. ¹⁹ Un yaa tí bātí tibóti gbanti poon tiba ki féee, Unimbóti dāá dāá fōō u-jandi ñin u cáá disubil ñin tii dimañfalee poonee, ú taa kó circir tiñki kin bōti bi ñmāñ takalda nee poonee.

²⁰ Úñ Yeesu un bí ki sōon ñi ti an botee di lí yii: “Iiin! M dāá dāañ kōñkōneee.” Áñ lafun ñá miiñ! Dāañ, ti-Dindaan Yeesu! ²¹ Ti-Dindaan Yeesu ñanti ñ ñin bí ni-pu.